Isanzu Bible

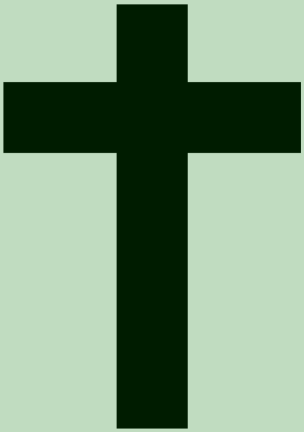

The New Testament in the Isanzu language of Tanzania

Isanzu Bible
The New Testament in the Isanzu language of Tanzania

copyright © 2020 Door 43 International Mission Community

Language: Kiisanzu (Isanzu)

Translation by: Door 43 International Mission Community

Contributor: Bundala Isanzu, MCH Bundala, Mlilo Isanzu, Rev. Bundala Samwel

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.
You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

- You include the above copyright and source information.
- If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.
- If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.
Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2020-07-31

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023
b95c8559-38aa-5982-90b8-16a1be58209c

Contents

Matayo 1
uMarko 46
Luka 77
uYohana 125
Ntendo nia itumi 165
Warumi 215
1 Korintho 235
2 Korinto 255
Agalatia 268
A Efeso 276
Wafilipi 284
a Kolosai 289
a Thesalonike 294
2 Athesalonike 299
1 Timoteo 302
2 Timoteo 307
Tito 311
Filimoni 314
aEbrania 316
Ibada ni lang'wa Yakobo 332
1 Petelo 337
2 Petro 343
1 Yohana 346
2 Yohana 352
3 Yohana 353
Yuda 354
Ufunuo 356

Matayo

1 Kitabu ka ukoo wang'wa Yesu Kilisto ng'wana wang'wa Daudi, ng'wana
wang'wa Ibrahimu.
2 Ibrahimu ae tata wang'wa Isaka, nu Isaka tata wang'wa Yakobo, nu
Yakobo tata wang'wa Yuda nialuna akwe.
3 U Yuda ae tata wang'wa Peresi nu Sera kung'wa Tamari, Peresi tata
wang'wa Hezeroni, nu Hezeroni tata wang'wa Ramu.
4 U Ramu ae tata wang'wa Aminadabu, Aminadabu tata wang'wa
Nashoni, nu Nashoni tata wang'wa Salimoni.
5 Salimoni ae tata wang'wa Boazi kung'wa Rahabu, u Boazi tata wang'wa
Obedi kung'wa Ruthi, u Obedi tata wang'wa Yese,
6 u Yese ae tata wang'wa mtemi Daudi, u Daudi ae tata wang'wa
Sulemani kumu sungu wang'wa Uria.
7 Sulemani ae tata wang'wa Rehoboamu, Rehoboamu tata wang'wa
Abiya, Abiya tata wang'wa Asa.
8 Asa ae tata wang'wa Yehoshafati, Yehoshafati tata wang'wa Yoramu,
nu Yoramu tata wang'wa Uzia.
9 Uzia ae tata wang'wa Yothamu, u Yothamu ae tata wang'wa Ahazi, u
Ahazi tata wang'wa Hezekia.
10 Hezekia ae tata wang'wa Manase, u Manase tata wang'wa Amoni nu
Amoni tata wang'wa Yosia.
11 U Yosia ae tata wang'wa Yekonia nialuna akwe naiahoilwe kulongola
ku Babeli.
12 Nai aholwa kulongola ku Babeli, Yekonia ae tata wang'wa Shetieli, u
Shetieli ai sekulu wakwe nu Zerubabeli.
13 Zerubabeli ai tata wang'wa Abiudi, Abiudi tata wang'wa Eliakimu, nu
Eliakimu tata wang'wa Azori.
14 Azori ai tata wang'wa Zadoki, nu Zadoki tata wang'wa Akimu, nu
Akimu tata wang'wa Eliudi.
15 Eliudi ae tata wang'wa Elieza, Elieza tata wang'wa Matani nu Matani
tata wang'wa Yakobo.
16 U Yakobo ai tata wang'wa Yusufu mugoha wang'wa Mariamu, kukeela
ng'wenso u Yesu akatugwa, naewitangilwe Kilisto.
17 Wileli wehi puma u Ibrahimu nu Daudi ae wileli wikumi na inne,
kupuma u Daudi nukunolwa kulongola ku Babeli ae wileli wi kumi na
inne, nu kumakuholwa kulongola ku Babeli kupika kung'wa Yesu ae wileli
ikumi na inne.
18 Kutugwa kung'wa Yesu Kilisto aeitwile ite, Mariamu, auligigwe nu
Yusufu, akaze akile kutankanya, akigeeleka ukete nda ang'wau ng'welu.
19 Umugoha wakwe u Yusufu, ae muntu wa tai, singa akalowa ku-
muhumya uminyala u Mariamu. Akahia amuleke kenkunku.
20 Naukusiga ulukani nulanso, umalaika wang'wa Itunda akamizeela
kukeela ndoti. Akalunga, “Yusufu ng'wana wang'wa Daudi, leka kugopa
kumuhola u Mariamu anga msungu wako, nsoko inda nutite upatile
kungulu ya ng'waung'welu.
21 Ukitunguila ng'wana mgoha ni lina lakwe ukumitanga Yesu, kunsoko
ukuaguna antu ni milandu ao.
22 Aya ihi aigelekile kukondanilya iko naikiligitigwe ni Tunda kukeela
anyakidagu, akalunga.

23 Gozi umunanso ukuhola nda nukitunguela ng'wana mugoha, ilina
lakwe ukitangwa Immanueli, nsoko akwe “Itunda palung'wi nu sese.”
24 Yusufu akauka kupuma mutulo akituma anga naulagiigwe nu malaika
akamuhola akatula msungu wakwe.
25 Palung'wi nayo nanso singa aeihugee, singa akatugwa ung'wana
akamitanga lina lakwe Yesu.

2

1 Nae watugwa u Yesu mkisale ka Bethelehemu a Uyahudi mumahiku
ang'wa mutemi Herode, eantu nia manyi kupuma kilya na kuli ikapika ku
Yerusalemu ikalunga.
2 Ukolipi uyu nutugilwe umutemi wa Ayahudi? Aza kuina nzota akwe
kukilya nusese kapika kumukulya.
3 Matungo nu Herode aewija inkani izi akaambwa masigo makulu, i
Yerusalemu ihi palung'wi nung'wenso.
4 Herode akailingiila iakulu ihi nawa neetunza inkani ya antu,
akaakolya, “u Kilisto ukutugwa pee?”
5 Akamuila, “ukutugwa ku Bethelehemu a Uyahudi, kunsoko uu
aeyandikilwe nianyakidagu,
6 Nue Bethelehemu, ihi ang'wa Yuda, singa wimunino muatongeeli
ang'wa Yuda, kunsoko kupuma kitalako uzile mkulu nuziadima iantu ane
Israeli.”
7 Herode akaitanga iamanyi ankani kenkunku akaakolya ite matungo
kelukulu inzota ai ezigela.
8 Akaatuma alongole ku Bethelehemu, akalunga, longoli kiisa uende
mumuetume ung'wana nutugilwe. Matungo angamamuona, ulete inkani
nunene nihuma kuza kumukulya.”
9 Nai amija umtemi, ikalongoleka numuhinzo wao, ni nzota iyo
naeamiine kukilya ikaatongeela ikimika migulya apo nung'wana utugiwe.
10 Nai amiona inzota ikalowa ikulu.
11 Ikingila mnyumba ikamuona ung'wana nutugilwe nu Mariamu
unyinya wakwe. Ikamiloelya nukumukulya. Ikatungula imaintu nimaza
naiatite ikamupa.
12 Itunda akaahugulya kukeela ndoti kusuka kung'wa Herode, kululo,
ikahega kusuka kihe ao kukeela nzila ngiza.
13 Nai akondya kuhega, malaika akamuzeela Yusufu kukeela ndoti
akalunga, “Uka, muhole ung'wana nu nyinya wakwe mumankeele ku
Misri. Musige kuko mpaka ninzemuila kunsoko u Herode wenda
ukumupenza amubulage.
14 Utiku wuwo u Yusufu akauka akamuhola ung'wana nu nyinya wakwe
ikamankiila ku Misri.
15 Akikie kuko mpaka u Herode ikasha. Iko naikilingiligwe numun-
yakidagu, “Kupuma ku Misri numitangile ung'waane.”
16 Kululo u Herode, akalunga kina iantu awa niahugu antendela ubi,
akalaka. Akalagiilya kubulagwa ehi iang'enya niagoha ku Bethelehemu
niatite miaka ibiile ni pihe apang'wanso kunsoko aiwakondya kulinga
kukeela antu ao niamanyi ankani.
17 Ingi nailakondigwa ulukani naeluligitigwe kukeela mnyakidagu
Yeremia,
18 Luli lukigela ku Ramah, kilelo nikinyauwai kikulu, u Raheli akazealila
iana akwe, hangi akahita kupumbuligwa, kunsoko ikutile singaaziziona
hangi.”

19 U Herode naiwasha, umalaika akamuhanga u Yusufu kukeela ndoti
kuko ku Misri akalunga,
20 “Uka muhole ung'wana nunyinya wakwe, mlongole mihe a Israeli
kunsoko awa naienda upenza upanga wa ng'wana akuza.”
21 U Yusufu akauka akamuhola ung'wana nu nyinya wakwe, ikolongola
mihe a Israeli.
22 Ingi gwa nae wija kina Arikelau ae mutemi Yuda pang'wa tata wakwe
u Herode. Akogopa kulongola kung'wanso. Matungo ni Tunda nae
wamuhugula kukeela mundoti, akahega akalongola mukisali ka Galilaya.
23 Hangi akalongola kikie mukisali nikitangwa Nazareti. Ike aekekon-
daniye iko naikiligitigwe kukeela nzila aanyakedagu, kina ukitangwa
Mnazareti.

3

1 I mahiku ayo u Yohana Mbatizaji auzile akazetanantya ulukani
mumbuga ang'wa Yuda akazelunga,
2 Leki imilandu kunsoko utemi wa kigulu ukole pakupe.”
3 Kunsoko yuyu nauligitigwe numunyakidagu u Isaya ikalunga, “Luli la
muntu nukitanga mumbuga, leki uza inzila ya Mkulu, gooli kisa imapanda
akwe.”
4 U Yohana autugae mauli angamia hangi akitunga numusipi wa ndili
mkileno kakwe indya yakwe ai ngaga nu uki wa mihaka.
5 Hangi Yerusalemu, Yuda ihi, nikisali kihi nikepilimiye umongo wa
Yorodani ikalongola kitalakwe.
6 Aizabadisigwa mumongo wa Yorodani nukila itunu imilandu ao.
7 Sunga akatyatwa unuduu wa mafarisayo ni masadukayo kuza kuba-
disigwa, akaeela, unye wileli wa nzoka nikete sumu nyenyu numuhuguye
kuutiga uubi nupembilye?
8 Tugi imaintu nahegekile mumilandu, namuloeye Itunda.
9 Leki kusige nukikolya kung'wanyu kutite u Ibrahimu anga tata witu,
inge kumuila Itunda uhumile kumuukilya u Ibrahimu iana kupumila
mumagwe aya.
10 Ihengo aikwa mumuli wa muti, kulule umuti nishawipeza indya ninza
witeng'wa nukugung'wa mumoto.
11 Kumubadiza kunzila amazi, nukumuhugilya muhueli. Kululo uyu
nupembilye ukete ingulu kukila unene, hangi kuleng'wa lukulu kukenka
ilatu yakwe. Nuanso ukuabadisa kukeela ng'waung'welu nu moto.
12 Ipetelo nilakupelela ingano likole mumikono akwe, kilingila iyo ninza
misalanka. Kululo gwa iyo nikite ipuko ikusonswa umoto uo nishawilima.
13 Sunga u Yesu akaza kupembelya kugalilaya akapika mumongo wa
Yorodani akabadisigwa nu Yohana.
14 Yohana akahia amugilye akalunga, unene ntakile mbadisigwe nuewe,
nikawaza kitalane?
15 U Yesu akasusha akalunga, “Gomba itule uu itungile. Kunsoko yatula
kukondanilye itai ehi.” Sunga u Yohana akamugombya.
16 Naiwamala kubadisigwa, u Yesu akapuma mumazi, Ilunde likaluguka
kitalakwe. Akamuona ng'waung'welu wang'wi Tunda akazesima anga
inkunda nukukilaja migulya akwe.
17 Goza, luli ailupumie kilunde lukalunga, “Uyu ng'waane mlowa. ni
ndoeigwe nangulu nung'wenso.”

4

1 Sunga u Yesu akatongeelwa nung'waung'welu akapika mumbuga
ahume kugeng'wa nu mulugu.
2 Pang'wanso ae wiimile kulya indya mahiku makumi anne utiku nu
ng'ung'wi sunga akahungwa nzala.
3 Mugemi akaza akamuila, “Angwe tai weng'wana wang'wi Tunda maile
imagwe aya atule ndya.”
4 U Yesu akasukeelya akamuila, “Yandikilwe, u muntu singa uhumile
kikie ni ndya du, uhumilye kikie nalukani nulupumie mumolomo wang'wi
Tunda.”
5 Sunga umulugu akamutwala mukisali nikiza nukumuika pigulya a
nyumba ang'wa Itunda.
6 Akamuila, “ang'wi wing'wana wang'wi Tunda, puta pihi nsoko
yaandikilye, ukuaila iamalaika akwe akuuke uleke kugwa, hangi aku-
uhumbula na mikono ao. Sunga shukukumpa umagulu wako pigwe.”
7 U Yesu akaaila, “Hangi yandikilwe, leka kumgema Itunda wako.
8 Sunga umulugu akamuhola akamutwala migulya akamulagiila utemi
wihi nugole akwe nuaunkumbigulu.
9 Akamuila, Kupa aya ihi agunihuele nukunkulya.”
10 Sunga u Yesu akamuila hega apaite uwe mulugu, kunsoko yandikilwe,
mkulye Itunda wako, hange umitumile imilimo ung'wenso du.
11 Sunga umulugu akamuleka, iamalaika akaza akituma imilimo akwe.
12 Matungo u Yesu naiwija kina u Yohana waambwa, akahega akalongola
ku Galilaya.
13 Akahega ku Nazareti akenda akatula kikie Kaperanaumu, nikole
mpelompelo aluzila Galilaya, mumimbe ni hii ang'wa Zabuloni nu Naftali.
14 Iye aigeelekile kukondanilya iko naikiligiligwe nu munyakidagu u
Isaya.
15 Kululo ihi ang'wa Zabuloni nihi ang'wa Naftali kulonga kuluzi, itumbi
la Yorodani, Galilaya aanyakilungu!
16 Antu nikie mukiti auona uwelu nukulu, nao naikie mumululewa ushi,
migulya ao alikilwa nung'waung'welu.”
17 Pumeela matungo yayo u Yesu akandya kutanantya ulukani
akazelunga leki imilandu kunsoko utemi wa kigulu wahugeela.”
18 Naugenda mumpelompelo a luzi la Galilaya, akaaona anyandugu
abiili, Simoni naiwitangwa Petro, nu Andrea muluna wakwe, ikazetega
muluzi kunsoko aiavui a samaki.
19 U Yesu akaaila, nzii ntyati, kumupa uhumi mukivua iantu.
20 Sunga ikaleka inyavu ikamutyata.
21 U Yesu naikile ulongolekile numuhinzo akaaona anyandugu abiili
hangi, Yakobo ng'wana wang'wa Zebedayo, nu Yohana muluna wakwe.
Aaze akoli mibina palung'wi nu Zebedayo utata wao akaze tumainyavu
yao akaitanga,
22 Shanga ekisinsela ikalileka ibine nu tata ao ikamutyata.
23 U Yesu akagendeela i Galilaya ihi, akaze amanyisa mumapolyo ao,
akazetanantya ulukani la utemi wa kigulu, hangi niantu akaza komya
indwala.
24 Inkani yakwe ikenela Isiria ihi, niantu ikaaleta ihi iantu awa niilwala
indwala ni makendi, niatile iamintunga, niagwa nkolo nawa niatite igandi.
U Yesu akaakomya.
25 Iumbi ikulu la antu likamtyata kupumiila ku Galilaya nuku Dekapoli,
Yerusalemu nuku Uyahudi nukupuma kitumbi la Yorodani.

5

1 U Yesu naewaliona iumbi, akahega akalongola Mulugulu, naewikie
pihi, iamanyisigwa akwe akaza kitalakwe.
2 Akaligitya nukuamanyisa, akalunga,
3 “Bahu awa nia kia amunkolo kunsoko utemi wa kigulu wao.
4 Bahu niakite ikinyauwai, azizapumbuligwa.
5 Bahu awa niapolo, kunsoko azizamisala ihi.
6 Bahu awa niakite inzala ni nyota atai kunsoko azizalisigwa ikute.
7 Bahu awania hegelya imilanda nienso aziza hegeligwa.
8 Bahu awa niankolo nza azemuona Itunda.
9 Bahu awa niakaminkanya, nsoko nianso azezitangwa ana ang'wi
Tunda.
10 Bahu awa neitumigwa usese kunsoko atai, nsoko utemi wa kigulu wao.
11 Bahu unye niantu akumutukila nukumitumya ubi, nukumligitya ubi
nuteele kunsoko ane.
12 Lowi nukulumbiilya kunsoko ikipegwa kanyu kikulu kigulu. Kunsoko
inge uu aiaitumilya ubi ianyakidagu nia kali.
13 Unye mi munyu wa unkumbigulu umunyu iga ulimilye umulyo wake,
ukutula ne munyu hange? Singa ukutula uza kukintu nikingiza inge
ukugung'wa kunzi nukupambatwa nimigulu aantu.
14 Unye miwelu wa unkumbigulu. Ihi nizengilwe mulugulu nishalipihile.
15 Iantu singa akakilya ulumule nukuluika pihi a nkapu, akumiika
migulya, ikualika ihi niakoli munyumba.
16 Leka uwelu wanyu welye kuntongeela aantu kunsoko aione intendo
yanyu ninza hangi amukulye utata wanyu nuakigulu.
17 Leki kusigiili kina ainzile gazanja uzipiili nia anyakidagu. Singa
zegazanja zilekondanilya.
18 Kutai kumuila unkumbigulu nihi ihi ukile hangi kutile uzipiilya hata
nung'wi, mpaka nuzetula wakondigwa.
19 Kululo wihi nuibananga ilagiilyo ninino nilamalagiilyo aya nukua-
manyisa kituma niangiza uu ukitangwa munino muutemi wa kigulu. Inge
gwa wihi nuiambile nukuimanyisa ukitangwa muutemi wa kigulu.
20 Kunsoko numuie itai anyu igehite kumikelinkela itai a mafarisayo,
shanga mukingile mtemi wa kigulu.
21 Amigulu ikali ailambuwe kina leka, “kubulaga” numubulagi wihi
ukole mubii wa ulamulya.
22 Hangi kumuila wihi ni shumuloilwe muluna akwe ukutula ukole
mubii wa ulamulwa. Hangi muntu wihi nukumuila umunyandugu
wakwe kina shufaile! ukutula mubii wianza. Nuyu wihi nuilunga uwe
wimupungu, ukutula mubii wa moto wamu jehanamu.
23 Ang'wi ukupumya isongeelyo kuntongeela ikumbikilo, kunu aza
mileile numunyandugu shamiungamie,
24 Lileke isongeelyo pa ntongeela pi kumbikilo, uambi nzila ende mi-
ungamile hanza numunyandugu wako, usuke uzupumye gwa isongeelyo.
25 Kayi igombi numilei wako munzila nimukili mulongoe kianza,
hakamuhite kigombya umilei wako uhumile akuleke mumikono angwa
mlamuli hangi ugung'we kukitungo.
26 Tai numuie shangaukulekelwa mpaka mulipe impia nimudaigwe.
27 Migule iligitigwe kina leka, “Kugoolya.”
28 Numuie kina wihi nukumugoza umusungu nukumulowa wagoolya
munkolo akwe.

29 Ang'wi iliho lako nila mukono wako nua kigoha lenda kutwala muibe,
liheje uligume kule nuewe, ikatula bahu muili unino ugung'we unukulu
uguneke kugung'wa ku jehanamu.
30 Ang'we umukono wa kigoha inda nsoko akukumpa uteme ugume kuli,
sunga umuili nungiza uleke kugung'wa ku jehanamu.
31 Itambuwe kina wihi nukumuzunsa umusungu wakwe ampe ikilingisi-
lyo kutai na ulamulwa.
32 Une numuie wihi nukumleka umusungu wakwe nsoko a ugoolya,
ukutula wituma usambo. Hangi wihi nukumuhugela anga wapegwa
ulamulwa wa tai ukutula wituma usambo.
33 Hangi migule aitambuue kuantu ao niakali, leki kutambuli uteele,
kululo twali itai anyu kumukulu.
34 Une numuie, leki kutambula hata niniino, ang'wi kigulu, nsoko
kung'wanso kung'witunda.
35 Ang'wi mihi, nsoko wieka ituntu lakupambatilya impambatilyo yakwe
ang'wi Yerusalemu, nsoko ingi kisali ni kamutemi numukulu.
36 Leka kulapa nitwe lako, kunsoko shukulipeula isingi ling'we litule
lyelu ang'wi ilwaalu.
37 Ingi gwa inkani yanyu, tai, tai, singau, singa u, kunsoko ayo
nakangeelya ipuma kumulugu.
38 Migule iligitigwe kina, liho na liho ni lino na lino.
39 Une numuie leki inkungumi nu muntu nu mubii, anga wakukua
ikunda nilamkono wa kigoha mupiuele nilulya.
40 Ang'wi wihi nuloilwe kulongola nuewe kianza anga wakuhegelya
inkanzu ako, muleke ni joho lao.
41 Nuyu wihi nukuonyeelya kulongola muhinzo ung'we, longola
nung'wenso mihinzo ibiili.
42 Wihi nukulompa mpe, hangi uleke kumuhita uyu nutakile umukopise.
43 Migule iligitigwe mlowe umunyakisali wako, na umuhukilwe umubi
wako.
44 Kululo numuie, alowi iabi anyu, alompeeli awa nimutasha.
45 Ingi gwa mutule miano wang'wa tata wanyu nuakigulu, kunsoko
wialikila ilyoa iabi niaza. Hangi wikuisa imbula kuabi niaza.
46 Anga mualowe ao nizamualoilwe nye, mipata kintu kii? Aiahoela
mpia shaituma ne itii?
47 Anga mulamushe ianyandugu anyu du mipata ntuni kua uya?
Ianyakilungu shaituma ne uu?
48 Kululo ihumikile mutule mia tai, anga utata wanyu nuakigulu nukoli
mutai.

6

1 Tula miho uleke kituma intendo niyatai kuntongeela aantu nukielya
kitalao, nsoko shukupata ukembetwa kupuma kung'wa tata nukole kigulu.
2 Kululo nukupumya leka kukua impembe nukikulya anga ao niielya ni-
akoli mumatekeelo numuisali, nsoko iantu aakulye, tai numuie asingiilya
uziza wao.
3 Uwe nukupuma, umukono wako nuakikema uleke kulinga iko nikeki-
tung'wa numukono nua kigoha.
4 Ingi gwa ikintu kako kipumigwe kwa kinkunku. Pang'wanso utata ako
nuiona unkunku ako ukuupa imaintu ako.

5 Hangi nukulompa, uleke kutula anga ao niielya, kunsoko ilowa kimika
nukulompa mumatekeelo numumpelo ya isali, nsoko agozwe niantu. Tai
numuie akondilye kupegwa ipegwa yao.
6 Kululo gwa, angawahia kulompa ingile munyumba lugaila umulango
ulompe kung'wa Tata ako nukole kunkunku. Pang'wanso utata ako nuiona
unkunku ukuupa ikipegwa kako.
7 Nukulompa leka kusukila sukiila inkani ningila insoko anga anyak-
ilungu niituma, isiga kina akigigwa kunsoko amakani du niakumaligitya.
8 Kululo, uleke kutula anga nianso, kunsoko utata ao aiwalinga kina
atakile ntuni nianso akazi akili kanu kulompa.
9 Ingi lompa iti: Tata witu nukoli kilunde lina lako likuligwe.
10 Utemi wako uze, ulowa wako witume mihi anga nuituma kilunde.
11 Ukupe indya yitu nia leliye.
12 Ukulekele imilandu anga usese nikialekela awa naiakukosee.
13 Uleke kuutwala muma geng'wa, ukupugamule numulugu.
14 Anga itule mukualekela iantu imilandu ao, nunyenye utata anyu
nuakigulu nung'wenso ukumulekela.
15 Ang'wi shamukualekela imilandu ao ka nu tata anyu shukumulekela
imilandu anyu.
16 Matungo ihi nakiima leka kigeeleke anga ao niilya, akunye imakelu
ao anwe kina iimile kuntongeela aantu. Tai kuila asingiilya ipegwa yao.
17 Kululo uewe niwiimile, paka imakuta itwe lako, hangi woje usu ako.
18 Ingi shaikigeeleka kuntongeela aantu kina wiimile, ikutula kung'wa
Tata ako nuakinkunku. Nu tata ako nuiona unkunku ukuupa ikipegwa
kako.
19 Leka kiekilya ikiuto kako munu mihi akoli agazanji, nii ii niibunanga
nukia.
20 Iekelya ikiuto kako kigulu, kung'wanso kulile anga agazanji, hangi tile
anga ii niakubunanga nukia.
21 Kunsoko kuna kiuto kako kikoli, kuko ni nkolo ako izize ikoli.
22 I liho lumuli la muili. Kululo ang'wi iliho lako ipanga, muili wihi
ukizuligwa welu.
23 Anga itule iliho lako ibe, umuili wako wihi ukizula kiti nikibe. Anga
itule uwelu nuukole mitalako wa ki ti nangulu, ikiti kikutula kikulu
nangulu.
24 Kutile ata nung'wi nuhumila kuitumila akulu abili, kunsoko uku-
muhukilwa ung'wi nukumlowa numungiza, hangi ukipumya kumukulya
ung'wi, nukuhita kumukulya umuya. Sha mukumtumi kila Itunda ni nsao.
25 Kululo kuila, heja uoa wako, kina ukulya ntuni, ang'wi ukung'wa
ntuni, ang'wi umuili ako, ukutugala ntuni. Aya hii singa akilingie indya,
nu muili ukilinkie utugali?
26 Goza inyunyi nikoli migulya. Shaitemela, shaikungula hangi shay-
ilingila nukuika misalanga, utata anyu nua kigulu wilesa, unye sha
miazane kukila nianso?
27 Nyenyu nuhumile kiongeela ala uluhiku nulung'wi munu mihi upanga
wakwe?
28 Niki nimukula nuwoa nuakutugala? Si sigiila maua nitula muma-
gunda nitulakula, shituma anga milimo, hangi shanga akitugalya.
29 Nkili kumuila kina ata Sulemani mugole wakwe wihi shautugawi ana
nanso.

30 Ng'wi Itunda wiimatugalya imatutu na mumigunda nikie luhiku
lung'wi numudau agung'we mumoto, aunye mkulaigaligwa uu, nimutite
uhuili unino?
31 Kululo leki kutula nuwoa, kina kuulya ntuni? Angwe kutendwa ule?
angwe kutugala ntuni?
32 Kunsoko ianya kilungu akuduma yayo, nu Tata nyu nuakigulu uineu
kina mtakile yayo.
33 Ingi gwa hanza upenzi utemi wakwe ni tai akwe nayi hii mukupegwa
kitalakwe.
34 Kululo leka kutula ninkiki nsoko amudau, aya namudau akizipiilya
imenso. Kila uluhiku lutete ninkani yakwe.

7

1 Leka kuakenkya ulamulwa, nuewe uzuleke kukenkigwa ulamulwa.
2 Ulamulwa nuapeza, nue uziza lamuilwa. Ningele nuiapimila nuewe
uziza pimilwa yiyo yiyo.
3 Kuniki nukugoza ikipande kamuti nikikoli muliho la mnyandugu ako,
kunu shuine ikipande kigogo nikikoli muliho lako?
4 Uhumile ule kulunga kumunyandugu ako, kilaja nukuhegelye igogo
nikikoli muliho lako, kunu uewe igogo likoli muliho lako?
5 Wimieli uewe; hangi heja igogo nilikoli muliho lako, hangi pang'wanso
ukuhuma kuona iza nukuheja igogo la miti nilikoli muliho la munyandugu
ako.
6 Leka kuipa mbwa iko nikigila imilandu, hangi leka kuigumila ingulima
insailo kuutongeela ao. Uhumile kuigazanja nukuipambata namigulu,
hangi akupilukila nukutamulanga inino inino.
7 Lompa, nuewe ukupegwa, duma nuewe ukulija, pindula nuewe
ukuluguilwa.
8 Wihi nuilompa wisingiilya, nuyu wihi nuiduma wilija, nu muntu wihi
nuipindula wiluguilwa.
9 Ang'wi ukoli muntu kitalanyu, ung'wana agalompe indya ukumpa
igwe?
10 Angwe ukumulompa nsamaki, nungwenso amupe nzoka?
11 Ang'wi unye nimiabe mumanyile kuapa iana anyu ipegwa niza, au
Tata nukuli kigulu singaukuapa nangulu imaintu nimaza ao nimulompa?
12 Kululo gwa, ayo nuilowa kitumilwa niako, nuewe uitumile iako uu.
Kunsoko nuanso uzipilya numunyakidagu.
13 Ingili kukiila ikihepeelo nikipinyi. Kunsoko ikihepeelo nikigali ni nzila
ningali ihongile kuubi hangi antu idu ikiila inzila nanso.
14 Ikihepeelo nikipinyi, ikihepeelo nikipinyi ingi nzila nilongoe kuu-
panga hangi akehu niahumile kumiona.
15 Ihambe nianyakidagu niautelee, azile aze atugae ndili ya nkolo, nianso
mbugi ni ntaki.
16 Kuntendo yao mukualinga. Iantu ahumile na kukungula indya
mumija, ang'wi itini mumibaruti.
17 Kululo umuti nuuza wituga indya ninziza, nu muti nuubi wituga ndya
nimbi.
18 Umuti nuuza shanga uhumile kutuga indya nimbi. Nu muti nuubi
shaukutuga indya ninza.
19 Muti wihi nishaukutuga indya ninza ukuteng'wa nukugung'wa mu-
moto.
20 Kululo ukualinga kukiila ntendo yao.

21 Singa ihi nimbila, mukulu mukulu, akingila mutemi wa kilunde, aoiti
du niituma ulowa wang'wa Tata nana nuakigulu.
22 Antu idu azimbila uluhiku nulanso, mukumukulu kua lina lako,
shaikuhegelye iamintunga kua lina lako, hangi kukiila lina lako shaiki-
tumile ne nimakulu?
23 Pang'wanso ziza aila kimazali, shanumulingile unyenye! Hegi
kitalane, unye nimituma nimabi!
24 Kululo wihi niwija inkani yane nukuityata ukimpyana numuntu
numuhugu nauzengile inyumba akwe migulya nigwe.
25 Mbula ikakua, imazi akizula, nung'wega ukiza ukamikua inyumba
pihi, kunsoko aizengilwe migulya migwe.
26 Uyu niwija ulukani lane, ahite kulukela, ikimpyanigwa numuntu
numupungu nuzengele inyumba mihanga hanga.
27 Mbula ikaza, mazi akaza, nung'wega ukaza ukamikua ikagwa, nungwi
wake ukatula ukulu.
28 Ikapika matungo u Yesu naiwakondya kuligitya inkani nianso,
umilundo ukakuilwa numanyisi wakwe.
29 Kululo aiwiamanyisa anga muntu nukite uhumi, hangi singa anga
aandiki ao.

8

1 Matungo u Yesu naukusima pihi kupuma mulugulu, milundo ukulu
ukamutyata.
2 Goza, umunyambili akaza kuntongeela akwe, akalunga “Mukulu,
ang'wi wihambile, uhumile kunzipya ntule nimuza.
3 U Yesu akagoola umkono akwe nukumuamba, akalunga, “Nihambile
utule wing'welu.” Matungo yayo akazipigwa imbili ikahila.
4 U Yesu akamuila, “Goza uleke kumuila muntu wihi. Ambi nzila
ako, hangi ulongole uewe ende umulagile umdimi, upumye nisongeelyo
numusa au iagiiye, kunsoko awikengi wako.”
5 Matungo u Yesu akapika Kapernaumu, munyangulu ung'wi akaza
kitalakwe akamuuliza,
6 akalunga, “Mukulu, umitumi ane ulae munyumba ukete ulwae wigandi
hangi umuili utete uwai wakogopa.”
7 U Yesu akamuila, nzile nukumukamya.”
8 Umunyangulu akasukiilya hangi akamuila, “Mukulu unene niantuni ni
mpaka nize ningile munyumba ako. Tambula ulukani du numitumi ane
ukukomigwa.
9 Kunsoko une nimuntu ninkite uhumi ntete anino ane anyangulu,
akanunge kung'wa uyu “Longola” wilongola nukumuya, nzuu nung'wenso
wiiza, nukumitumi wane. Itume iti, nung'wenso ukituma uu.
10 Matungo u Yesu naiwija aya, akakuilwa, akaila ao naiamutyatile, tai
namuita nkili kuona umuntu nukite uhuili anga uyu mihi iyi na Israeli.
11 Idu azile akupuma kilya ning'weli, akikie palung'wi nu Abrahamu,
Isaka nu Yakobo muutemi wa kigulu.
12 Ingigwa iana autemi akugung'wa mukiti nikakunzi, pang'wanso
izitula kililo kakasia namino.”
13 U Yesu akamuila umunyangulu, “Longola! Anga nauhuie, na itule
anga uu kitalako, nu mitumi akagunika itungo lilo.
14 Matungo nu Yesu aupikile munyumba ang'wa Petro, akamuona
umukwingwa ang'wa Petro nuakisungu ulae akazimulwae ndwala.

15 U Yesu akamuamba umukono wake, nindyala ikahega, sunga akauka
akatula muailya.
16 Naipikile impindi antu idu ikamuletela u Yesu antu idu naikaiwe
niamintunga. Akaazunsa iamintunawa naialwae akaakomya.
17 Kunsoko iyiye aakondigwe kuligitigwa nunabii Isaya, “Ung'wanso
aukenkile ulwae witu hangi aukenkile upungukilwa witu.”
18 Sunga u Yesu naiwaliana iumbi nailimupilimile, akaalagila ende nkigi
ngiza na luzi la Galilaya.
19 Sunga muika nkani ung'wi akaza kitalakwe akamuila, “Mumanyisi,
kunuhongee.”
20 U Yesu akamuila, “Amulula atite imakombo, ni nyunyi niamigulya itite
iuye, ung'wana wang'wa Adamu mugila uhongo wakulalisha itwe.”
21 Mumanyisigwa ung'wi akamuila, “Mkulu, ngombye hanza nongole
nende muika ibaba ane ukule.”
22 Sunga u Yesu akamuila, “Ntyate, hange uwaleke iashi aike iashi ao.”
23 U Yesu naiwingie mibini, iamanyisigwa akwe ikamutyata mibini.
24 Goza uluzi ukatula nimaingo makulu, ibini lika kunikilwa ni mazi,
imatungo nanso u Yesu au iae.
25 Amanyisigwa akaza kitalakwe akamupitya akalunga, “Tata kugune
usese kakasha!”
26 U Yesu akaaila kuniki nimukogopa, unye nimutite uhuili unino?
Itungo inino akauka akaupalya ung'wega nu luzi. Sunga ung'wega
ukakilaga.
27 Itunja ikakuilwa ikalunga, uyu muntu kii, uluzi niamintunga aku-
mukulya?”
28 Matungo nu Yesu nauzile kunkika kihi na Magadala, itunja abiili
naizaingiwe niamintunga ikatankanya nung'wenso akaze apumie muibiila
akazenyomana ikulu, kutile muntu amihizazo nauhumila inzila nanso.
29 Akitunta ikalunga, kukete ntuni kitalako, uwe ng'wang'wi Tunda?
Waza kuunyoma umatungo itu akili kupika?
30 Ilundo ikulu nila ngulima ailikudima, singa aikuli napo naiakoli,
31 amitunga azetukana kung'wa Yesu, akazilunga, ang'we ukuzunsa
kupume, kutwale milundo la ngulima.”
32 U Yesu akaila, “Longoli!” Iamintunga ikamanka ikalongola
mungulima. Ilundo lihi likasima kupuma mulugulu, kuhonga muluzi, yihi
ikashila mumazi.
33 Eitunja nakuidima ingulima ikamanka. Naialongola mukisali ikalig-
itya ihi ayo napumie kuitunja ao naingigwe niamintunga.
34 Kisali kihi kikaza kulankanya nu Yesu. Naiamuona, ikamupepelya
alege mukisali kao.

9

1 U Yesu akingila mibini, akaputa akapika kukisali naiaikile.
2 Goza ikamuletela muntu naimulwae gandi akazilae migodoro. Nai-
wauona uhuili wao, u Yesu akamuila umuntu naimulwae wigandi,
ng'waane tula nuulowa, imalandu ako walekelwa.”
3 Iamanyisi ankani ikandya kitambulya enso na enso, umuntu uyu
ukumela.
4 U Yesu akalinga imasigo ao akalunga, Niki nimukusiga imabi munkolo
yanyu?
5 Nikiuli nikipepela kulunga, milandu ako alekelwa, ang'wi kulunga,
imike igende?

6 Kululo gwa mlinge kina ung'wana wang'wa Adamu ukite uhumi
nukulekela iamilandu...” amaligitilye kung'wa uyu naimulwae wigandi,
imike uhole igodoro lako, hangi ulongole kitalako.”
7 Sunga umuntu nuanso akimika akalongola kitalakwe.
8 Umilundo naiwaona aya, ikaambwa ikuilwa nukumulumbilya itunda
nua pee uhumi nuanso.
9 U Yesu naukeile pang'wanso akamuona muntu naiwitangwa Math-
ayo, naiwikie palung'wi niahoela mpia. Nung'wenso akamuela “Tyate”
nung'wenso akamutyata.
10 U Yesu awikie munyumba ahume kulya indya, akaza ahoela mpia idu,
niantu nianyamilandu ikalya palung'wi niamanyisigwa ang'wa Yesu.
11 Ingi iamanya nkani naiaona nanso, ikaaila iamanyisigwa, “Kuniki
umumanyisi wanyu, niki nukulya indya niahoela mpia palung'wi niami-
landu?
12 U Yesu naiwija nanso, akalunga, “Iantu niapanga shamlakile umu-
ganga awa nialwae wawo amuloilwe umuganga.
13 Ingi gwa longoli mendo mimanyise itai akwe ntuni, ndoilwe ngulu
kupuma kumukola singa masongeelyo” kunsoko ainzile, singa ainzile
kuanyatai kila itunu, kunsoko aanyumilandu.
14 Sunga iamanyisigwa ang'wa Yohana akaza kitalakwe akalunga, kuniki
usese niamanya nkani nikiima, aiamanyisigwa niki nishaima?
15 U Yesu akaila, iatindikilya awinga ahumile nekutula nikinyauwai
matungo numunyawinga ukutala palung'wi nienso? Ingi mahiku apem-
bilya umunyawinga nuziholya kupuma kitalao, pang'wanso azizima.
16 Kutile umuntu nuikuila ikilaka ka ng'wenda nuupa mung'wenda
nuakali, ikilaka kikutotoka kupuma mung'wenda nuutamukwa ukutula
ukulu.
17 Kutile iantu niika umunyo nuupya mkiseme nikamuvinyo nikale,
ang'wi akituma, ngozi itachanika, numuvinyo ukuhega, nindili ikugazika.
Badala akwe wiikwe umuvinyo nuupya nindili nimpya hangi akutula
maza.
18 Matungo nu Yesu akuila inkani izi, goza akaza muntu kuntongeela
akwe akatugama, akalunga, “Munanso wane matungo makupi ukule, ingi
nzuu gwa uikile migulya imikono ako nung'wenso ukukomya.
19 Ingi gwa u Yesu akimika, hangi akamutyata palung'wi niamanyisigwa
akwe.
20 Goza umusungu naiwipuma isakami matungo amiaka ikimi ling'wi
nibiili, akaza pakupe nu Yesu akamuamba mipindo lakwe nilijoho.
21 Kunsoko aulungile, “Anga niliambe ijoho lakwe, une kukomya.”
22 U Yesu akapiluka akamugoza, “Munanso, ipe umoyo, uhuili wako
wakuguna, Ni matungo yayo yayo umusungu akagunika akapela kupuma
isakami.
23 U Yesu akapika munyumba amuntu ung'wi mkulu, akaona iakua
mpembe numilundo wantu ukazogolya.
24 U Yesu akalunga, hega apo, kunsoko umunanso shukule ingi ulaeu.
Nianso ikatula heka.
25 Iantu nianso naiapumigwa kunzi, akingila munyumba akamuamba
umunanso kumukono akauka.
26 Inkani izi ikasambaila ikisali kihi.
27 U Yesu naukoli mumuhinzo itunja abiili aboku ikamutyata. Ikalon-
goleka kitunta, akazilunga, kulumba, ukugune imilandu, ng'wa Daudi.

28 Matungo u Yesu naiwapika munyumba iapoku nianso ikaza kitalakwe.
U Yesu akaila, muhuie ne kina nkite uhumi nua kituma? Nienso ikamuila,
Ee kuhuie Mkulu.”
29 U Yesu akaamba imiho ao akalunga, itule uu kitalanyu, anga uhuili
wanyu nuile.
30 Ni miho ikaona, u Yesu akalagiilya akalunga, gozi muntu wihi aleke
kumanya aya namupumie unyenye.
31 Ingi gwa iantu awa niabili ikalongola kutanantya inkani izi nia
ukuilwa ikisali kihi.
32 Itunja abiili aakugenda azeahongile yao, muntu ung'wi kimume
aukete amintunga akatwalwa kung'wa Yesu.
33 Niamintunga naiamuteela, ukimume nuanso akandya kuligitya.
Umilundo ukaambwa ikuilwa ukalunga. Ulukani ulu izalukili kigele mihi
iyi na Israeli.
34 Ingi gwa iamanya nkani akazilunga kuakulu amintunga, ukuazunsa
iamintunga.”
35 U Yesu akalongola muisali yihi. Akatula manyisa mumatekeelo,
akazitanantya lukani la utemi wa kigulu, nuhumi nuakuguna indwala yihi.
36 Naiwaona umilundo, akauhumila kinyauwai, kunsoko aiagili
nukubunika inkolo, aiatuile anga inkolo ningila umudimi.
37 U Yesu akaila iamanyisigwa akwe, indya ipie idu, itumi akenu.
38 Kululo gwa kayi kulompi kumukulu nua indya izi niipie, ahume
kutuma uhumi nia indya yakwe.

10

1 U Yesu akaitanga iamanyisigwa akwe ikumi na abili akaapa uhumi wa
kuzunsa amintunga niabi, kuakenela nukuheja indwala yihi.
2 Mina aitumi ikumi naabili sayala ng'wandyo, Simeoni (naiwitangwa
Petro), nu Andrea muluna akwe, Yakobo ng'wa Zebedayo, nu Yohana
muluna akwe.
3 Filipo, nu Bartimayo, Thomaso nu Matayo muhoela mpia, Yakobo
ng'wa Alfayo, nu Tadeo.
4 Simeoni mkananayo, nu Yuda Iskariote, naumuhitile u Yesu.
5 Awa ikumi na abili u Yesu akaatuma, akaatuma akaalagiila akalunga
“Muleke kulongola uko nikie ianyakilungu, hangi muleke kingila mu isali
ya Samaria.
6 Ingi gwa mulongole munkolo nailimie mito lang'wa Israeli.
7 Nuko nimulongoe, muzitanantya nukulunga, utemi akigulu wahugela.”
8 Aguni ialwoe, aushi uashi, anoni ianyambili azunsi iamintunga.
Musingiyeu nunyenye pamiu.
9 Muleke kukenka isao, mumbugulu yanyu.
10 Leka kuhola imbugulu mumuhenzo anyu, ang'we wakukaila, ilatu
ang'wi mulanga, kunsoko umitumi uloiwe ndya yakwe.
11 Kisali kihi nimukingile, mdume umuntu nimuhumile kikie, sunga
nimuzizahega.
12 Nimukingila pang'wanso lamushi, ang'we inonee pang'wanso, upolo
wanyu usige hapo,
13 ang'wi inyumba shinonee, muhege nuupolo wanyu.
14 Nao nishaakumusingilya mukulegeelya inkani yanyu, matungo
nimukuhega munyumba ang'wi mukisali nikanso, kununti ulunkundi nula
migula nyu kuko.

15 Tai numuie, izitula iza iisali ya sodoma ni Gomola imahiku naula-
matwa kukila ikisali nikanso.
16 Tuli miho, kumutuma anga nkolo midale la mbugi, kululo mulule
miahugu anga inzoka hangi miapolo anga inzia.
17 Mutule miho niantu, akumutwala mumaanza, hangi akumukua
mumatekeelo.
18 Hangi mukuletwa kuntongeela akulu nukuatemi kunsoko ane, anga
wihenge wao nukuanya kilungu.
19 Anga makatungigwa, leki kutuli nuwoa kuuligitya ntuni, kunsoko iko
nikakuligityakuupegwa imatungo yayo.
20 Kululo singa nyenye mukuligitya, ng'waung'we wang'wa Tata anyu
ukuligitya.
21 Uzimuluta umuluna akwe nukumubulaga, nu Tata kung'wa akwe. Ni
ana kulemanya nia leli, mukuatwala munsha.
22 Antu ihi akumuhukilwa kunsoko a lina lane, hangi wihi nukugimya
sunga impelo ukugunika.
23 Matungo nimukagigwa mukisali iki, mankiili mukisali nikityatie, kutai
kumuila, singa mukutula menda muisali yihi nia Israeli azizakili kusuka
ung'wana wang'wa Adamu.
24 Umumanyisigwa singa mukulu kukila umumanyisi wakwe, ang'we
umutugwa azukoli migulya amukulu akwe.
25 Umumanyisigwa ukutule anga mumanyisi wake, numutugwa kutula
anga mukulu wakwe. Ang'wi akumitanga umukola nyumba Beelzebuli,
aigwa singa akilinkie ao niakoli munyumba akwe!
26 Kululo leki kuogopi, kunsoko kutile ulukani nishaliziza kunukulwa,
hangi kutile nulipihile nishalumanyikile.
27 Iki nikumuila mukiti, mukiligitye muwelu, niki numukigulu kuauza
muakutwe anyu, mukitanantye muzemkole migulya na nyumba.
28 Leki kuogopi ao nibulaga umuili inkolo amileke mpanga, ingigwa
ogopi uyu nukubulaga umuili ninkolo amutwale kuulungu.
29 Ia kasuku abiili shaiguligwa nee na mpia ninino? Kululo gwa kutile
nuhumile kugwa pihi utata wanyu ahite kulinga.
30 Ingi gwa nimasingi a matwe anyu aaligwa.
31 Leki kutuli nuwoa kunsoko musanigwe kukila iakasuku nidu.
32 Kululo gwa uyu nukungomba ntongeele aantu nunene nzinzamu-
gomba pantongeela ang'wa tata ane nukuli kuilunde.
33 Uyu nukunihita paantu nunene nzemuhita pang'wa Tata witu nu-
akingulu.
34 Leki kulungi aindetile ulowa mihi, unene aindetile mbita.
35 Ainzile kumuika muntu ikue nu Tata wakwe, umunanso nu nyinya,
umukwinu nyinyi akwe.
36 Ianyaulugu amuntu akutula wawania nia mitalakwe.
37 Uyu numuloilwe utata ang'wi uia akwe kukila ne nuanso shutakiwe
nuyu numuloilwe umuhumba ang'wi munanso kukila une nuanso
shutakiwe.
38 Uyu nisinga ukukenka ikota la upanga nukuntyata shukuona utemi
wa kigulu.
39 Uyu nuiduma upanga wa mihi ukulimilye, kululo uyu nuilimilya
uupanga kunsoko ane wipantika.
40 Uyu nukumusingilya wansingiilya nene, nuyu nukunsingiilya unene
wamusingiilya uyu nauntumile unene.

41 Nuyu nukumusingiilya uyu nua tai kunsoko muntu wa tai ukupegwa
uuza wa muntu nua tai.
42 Wihi nukumupa ung'wi wa anino awa, ikikombe kakung'wela
imazi nimaliuku, kunsoko nuanso mumanyisigwa, tai kumuila, nuanso
shukuulya kunzila yihi uuza wakwe.”

11

1 U Yesu naiwakondya kualagiila iamanyisigwa akwe ikumi naabili
akahega akalongola kumanyisa nukutanantya muisali yao.
2 Nu Yohana akazukoli kukitungo naiwija intendo yang'wa Kilisto,
aulaagilyo ulukani kukiila amanyisigwa akwe,
3 hangi ikamukolya, “Uwe yuyu ne nupembilye, ang'wi mungiza
nikumulindie?”
4 U Yesu akalunga, longoli mumuile u Yohana ayo nimumaine nayo
nimuwigule.
5 Iantu niapoku akuona, akitele akugenda, anyambili akogigwa, agulu
akija, niakule akuukigwa kutula apanga hangi, niantu niakite insula
akutanantiligwa ulukani nuluza.
6 Hangi akembetwe uyu nunihuie unene.
7 Itungo naiahega iantu awa, u Yesu akandya kuligitya numilundo
kunsoko ang'wa Yohana, aimendile ona ntuni mumbuga- muntu nutugae
mienda nimiza? Ang'wi ifa nilikuhingisigwa nung'wega?
8 Ite ntuni naimendile ona-muntu nautugae imyanda nimiza? Ingi tai ao
niitugala imyenda nimiza ikue munyumba ya temi.
9 Ite amulongoe kugoza ntuni-Munyakidagu? Ee, humuila. Hangi
ukilinkie umunyakidagu.
10 Uyu yuyo nailindiwe, Goza, kumulagiilya umumboi wane kuntongeela
auso wako, uyu nukunonelya inzila pantongeela ako.
11 Une kumuila itai, awa nialugilwe niasungu kutile numukulu kukila
u Yohana Mbatizaji, kululo uyu nimunino ukutula mukulu muutemi wa
kigulu kukila nuanso.
12 Puma imahiku ang'wa Yohana Mbatizaji sunga nitungile, utemi wa
kigulu wa ngulu, niantu nia ngulu ihola kua ngulu.
13 Kunsoko ianyakidagu niaziipilya ankani niazitambula kupika kung'wa
Yohana.
14 Ang'wi wihambile gomba uyu Eliya, naulindiwe.
15 Nukite iakutwe akija ukija.
16 Nuipyane nintuni uwileli uwu? Ingi pyani ang'enya niakiginsa
kiguilyo la maintu, niike nukiitanga,
17 nu kuligitya akumukuila ikali shamakiginsa, aikuhongeelya
shamukalila.
18 Kunsoko u Yohana nauzile singa akalya umukate, singa akang'wa
umuvinyo, ukamuila ukete amintunga.
19 Ung'wana wang'wa Adamu auzile kulya nukung'wa ikalunga, goza
ingi mulii hangi mugala ntuli, muhumba muya wa ahoela mpia na niakite
imilandu, ingi uhugu nintendo yigeeleka niakue.”
20 U Yesu akandya kuikenela isali izo ni ntendo yaukuilwa naiyitumilwe,
kunsoko akili kuleka imilandu (kila itunu).
21 Ukia ako, Kolazini, ukia ako Bethsaida! Angi intendo ninkulu
aizeyatendekile Tiro ni Sidoni, aya naitumilwe apa, azize alekile imilandu
kali kutugala imagunila nukipaka imau.
22 Izetula ugimya i Tiro ni Sidoni imahiku naulamulwa kukila kilalao.

23 Uewe Kapernaumu, usigile uzeukigwa mpaka kigulu? Ata uzesimigwa
mpaka kuulungu. Anga ize intendo ninkulu aizeyilumilwe ku Sodoma,
anga naiyitendekile kitalako, aizeikole sunga ni lelo.
24 Ingi izetula bahu ihi a Sodoma kimika uluhiko la ulamulwa kukila
uewe.
25 Imatungo nanso u Yesu akalunga nakulumbilya uwe Tata, Mukulu wa
kilunde ni ihi, kunsoko aupihile inkani awa nia hugu nawa niamahala,
uka kunukula kuantu nishaaine anga kintu anga ang'enya nianino.
26 Tata kunsoko aikuloeye uu mumiho ako.
27 Maintu ihi mambigwe nene kupuma kung'wa Tata. Hangi kutile
numulingile ung'wana ingi. U tata du. Hangi kutile numulingile utata
ingi ung'wana, nuyu wihi nung'wana ukite insula akukunukuilwa.
28 Nzi kitalane mihi nimulemeigwe nimiligo nimilito, une nze musupya.
29 Tugali uhuili ane, mimanyise kitalane, kunsoko unene ingi nimuntu
wa ukenge nuupolo wa nkolo hangi mkupantika uusupilyo wa nkolo
yanyu.
30 Kunsoko nakitalane maza ni miligo ane mipepele.

12

1 Matungo nanso ailuhiku la Sabato u Yesu akakiila mumigunda. Ia
manyisigwa akwe aiatite nzala akandya kubunanga uilo nukulya.
2 Iafarisayo naiaona nanso ikamuila u Yesu goza iamanyisigwa ako
akituma imilimo iyi nisinga itung'wa uluhiku nula Sabato.”
3 U Yesu akaaila magemile ni kuona, u Daudi naiwitumile, matungo
naukete inzala, palung'wi niantu naine.
4 Naiwingie munyumba ang'wi Tunda nukulya, imikate iyo nisinga
augombigwe palung'wi niantu naine. Kulya nanso aiagombigwe kulya
iakuhani du?
5 Iza mukili ne kuona muuziipilya wa nkani uluhiku la Sabato, iadimi
mitekeelo ituma ubi, musabato, kululo shaiiailigwa kina itumile ubi?
6 Kululo kulunga kitalanyu kina uyu nu mukulu kukila itekeelo ukoli
hapa.
7 Angamuze uulingile iko nikukiligitya kintuni, ndoilwe ulekelwa singa
isongeelyo. Singa aimuzeakenkya iantu ulamulwa,
8 Kunsoko ung'wana wang'wa Adamu yuyo Mukulu wa Sabato.”
9 Sunga u Yesu akahega pang'wanso akalongola mitekeelo lao.
10 Goza aukoli muntu amulwae wigandi la mukono, ia Farisayo ika-
mukolya u Yesu ikalunga. Iza tai ne kuaguna iantu uluhiku la Sabato?
Kunsoko ahume kumsemela nukituma imilandu.
11 U Yesu akaila nyenyu kitalanyu nuhumile kuhita kumipumya
mikombo inko nigwie uluhiku la Sabato.
12 Nikiule nikiza nikikilinkie, kukila inkolo! kululo igombigwe kituma
nimaza uluhiku la Sabato.
13 Sunga u Yesu akamuila umuntu nuanso, goola umukono nuanso,
akaugoola ukakomya anga uuya.
14 Kululo ia Farisayo ikapuma kunzi ahume kunonya nzila ya kumuli-
mansilya, akenda kunzi akatula duma nzila akumubulaga ule.
15 U Yesu naiwalinga ili akahega pang'wanso. Antu idu ikamutyata,
hangi akaaguna idu.
16 Akaaligiilya kina singa ntakile manyike kuantu nia ngiza.
17 Kina ikondaniligwe itai iyo nailigitigwe nu munyakidagu u Isaya
akalunga,

18 Goza umitumi wane nainumuholanilye, mlowa wane kukiila
ng'wenso. Inkolo ane iloeigwe kuika inkolo ane kitalakwe, hangi
ukutanantya ulamulwa kuantu ihi mihi.
19 Shukusiga hangi singa ukupumya ululi lakwe, hangi tile umuntu
nukija ululi lakwe munzila.
20 Shukubunanga ulumuli, shukulimisa ulutambi nuipumya ilyuki sunga
nuzeleta ulamulwa uhume.
21 Nao nishaizaahuie azetula agimya kukiila lina lakwe.
22 Aukole muntu ai mupoku kuna aze kimume, aiwingiwe nu mintunga
akatwala pantongeela ang'wa Yesu. Akamuguna, sunga umuntu nuanso
akaligitya nukuona.
23 Umilundo wihi ukakuilwa, nukulunga, “Ihumikile umuntu yu
ng'wana wang'wa Daudi?”
24 Ingi gwa ia Farisayo naiija uukuilwa uwu, akalunga uyu shukenda
azunsa iamintunga na ngulu yakwe, weenda azunsa kukiila mkulu wa
amintunga.
25 U Yesu akalinga imasigo ao akaaila utemi nuutemanukile, wigazika,
ni kisali ang'wi nyumba nitemanukile singa imika.
26 Ang'wi umubi ukumuheja umubi, ingi ukigilya ung'wenso munkolo
akwe.
27 Ukimika ule utemi wakwe? Ang'wi nizunsa iamintunga kungulu ya
mkulu wa amintunga, aiantu anyu iazunsa kungulu yang'wa nyenyu?
Kunsoko aili azetula alamuli anyu.
28 Ang'wi kuzunsa iamintunga kungulu yang'wa ng'waung'welu wang'wi
Tunda, ingi gwa utemi wang'wi Tunda wazaa kitalanyu.
29 U muntu uhumile ule kingila mito la munyangulu nukia, ahite
kumtunga hanza umunyangulu? Pang'wanso ukuhuma kia gwa imiantu
nakule mung'wanso.
30 Uyu nisingaiza kigombiliye singaizukoli palung'wi nunene, nuyu
nishawilingiila palung'wi nunene wisambailya.
31 Kululo kulunga iti kitalanyu, milandu nuimeli iantu azizalekilwa
imilandu, ingi gwa kumumela ung'waung'welu shuzizalekelwa imilandu.
32 Muntu wihi nuipiula ukani la ng'wana wang'wa Adamu, wilekilwa
imilandu ingi gwa uyu nuipiula inkani ya ng'waung'welu nuanso shaw-
ilekelwa imilandu, muunkumbigulu uwu nuo nuuzile.
33 Ang'wi unonye umuti kutula uza nindya yakwe nza, ang'wi uugazanje
umuti nuludya lakwe, kunsoko umuti wimanyika kulu dya lakwe.
34 Unye wileli wa nzoka miabi, muhumile uli kuligitya inkani ninza?
Kunsoko ikimilo kimaligitya ayo nakoli munkolo.
35 Umuntu numuza nikiuto nikiza nikankolo akwe kipumya nimaza,
numuntu numubi mukiuto nikibi nikankolo akwe, kipumya nikibi.
36 Kumuila kina uluhiku la ulamulwa iantu azepumya intendo yao izo
naiituma nisingaaiza nziza.
37 Kua nkani yako uzeailigwa tai, hangi kuankani yako uzepegwa
ulamulwa wako.”
38 Iaika nkani ni Mafarisayo, akamuila u Yesu akalunga “Mumanyisi
azakuloilwe kuona kilingasilyo kitalako”
39 Ingi gwa u Yesu akasusha akaila, “Wileli nuabi nuausambo kikuduma
kilingasiilyo. Kutile ikilingasiilyo nikikupumigwa kitalao, ingi kiki
naikipumiigwe nu munyakidagu u Yona.

40 Anga umunyakidagu u Yona naukole munda ansamaki mahiku atatu
utiku nu mung'wi. Kuiti uu ung'wana wang'wa Adamu uzize ukole mukati
ihi mahiku atatu mung'wi nuutiku.
41 Antu a Ninawi akimika pantongeela aulamulwa palung'wi nu wileli
wa antu awa apegwe ulamulwa wao. Kunsoko aialekile imilandu
pautananti wang'wa Yona. Goza ukole muntu mukulu kukila u Yona apa.
42 Musungu wa mutemi nuakutakama ukuuka muulamulwa palung'wi
niantu awileli uwu, nukukipa ulamulwa. Auzile kupuma mumpele ihi
kuza kija uhugu wang'wa Selemani, hangi goza ukole muntu mukulu
kukila Selemani ukoli apa.
43 Matungo numintunga numubi nuimlekela umuntu, wikiila pana kutile
imazi, wizeduma kusupya shawipaona.
44 Sunga wilunga kusuka munyumba ane nazampumie, nusukile wi-
hanga inyumba akondaniligwa kupyagulwa.
45 Sunga wilongola kuityata nkolo ngiza mpungate nimbi kukila nuanso,
yize yikie yihi apo. Hangi witula mubi kukukila nuang'wandyo. Ite uu
uzetula muwileli uwu nubi.
46 Matungo u Yesu naukuligitya numilundo, goza, unyinya nianyandugu
akwe akimika kunzi, akazeduma kuligitya nung'wenso.
47 Muntu ung'wi akamuila, uyiaaka nialuna ake imikile kunzi, akaduma
kuligitya nuewe.”
48 U Yesu akamuila umuntu nuanso uiane nyenyu? Nialuna ane
anyenyu?
49 Akagoda umukono wakwe kuamanyisigwa akwe akalunga, goza awa
ingi lane nianya ndugu ane!
50 Kunsoko wihi nuituma ulowa wang'wa Tata ane nuakigulu, nuanso
yuyo munyandugu ane ng'waitu nu iane.”

13

1 Uluhiku nulanso u Yesu akahega kitalakwe akikie pampelo a luzi.
2 Milundo ukulu ukilingiila kuligitya nung'wenso, akingila mibini akikie,
milundo wihi ukimika pa mpelo a luzi.
3 Sunga u Yesu akaligitya kwa mpyani, Goza, mutemeli aiwendile temela.
4 Naukutemela imbeu ing'wi ikagwa mumpelo mpelo anzila inyunyi
ikahoela.
5 Ning'wi ikagwa migwe, singaikapata imahalu. Ikakaya kuheluka
kunsoko mahalu aimakehu.
6 Ingigwa ilyoa nailatoroka ikasonswa nsoko aingila nga mili hangi
ikuma.
7 Imbeu ing'wi ikagwa mumija. Imiti nikite imiija ikalipa migula
ikatunyiilya.
8 Mbeu ing'wi ikagwa mumahalu ni maza, ikatuga mbeu, ning'wi ikakila
igana ling'wi, ning'wi makumi mutandatu, ning'wi makumi atatu.
9 Nukete iakutwi ije.
10 Iamanyisigwa akwe akaza akamukolya niki nukendaligitya kukiila
mpyani?
11 U Yesu akasukiilya akaila, lumbi nimpewe kulinga inkunku wa kigulu
ianyu singa apewe.
12 Kululo uyu nutite ukangeeligwa hangi uyu numugila ukuhegeligwa
kaniki nazutite.
13 Ingi kuligitya nienso kua mpyani ingi nsoko akuona, aleke kuona itai,
ataizeazija aleke kija nukulinga.

14 Uunyakidagu wang'wa Isaya wakondanila kitalao, nuuliye kija mukija
singamkulinga kugoza mukugoza shamukuona.
15 Inkolo ya antu awa ikoli mukiti, ikakukija, imiho ao akunikiwe, aleke
kuona na miho ao, nukija kua kutwe ao, nukulinga kwa nkolo yao, kululo
anga aiampilukile hangi anzeaguna.”
16 Kululo gwa imiho anyu akembetilwe, nsoko akuona, niakutwe anyu
akija.
17 Tai kumuila, anyakidagu idu niaantu niatai akete insula akuona inkani
izi nimukuiona, shaikahuma kuona, ailoilwe kija aya nimendija shaikija.
18 Ingi tegeeli impyani amutemeli.
19 Uyu nuija ulukani nulautemi wa kigulu ahite kulinga, hapo umubi
wiza hola iko nikitemiwe munkolo akwe. Iye yiyi mbeu nitemewe
munzila.
20 Uyu nutemewe migwe yuyu nuikaya kija nukusingiilya kua ulowa.
21 Iza akili mugila anga mili, wigimya matungo makehu. Anga hangwe
ni nkani ni nkaku wikaya kugwa.
22 Uyu nautemewe mumiti na mija yuyu nuwija ulukani, kunu akazuty-
atile makani umunkumbigulu akalutunyiilya ulukani lang'wi Tunda
lakahita kuluga indya ninza.
23 Nautemewe mumahalu nimaza, yuyu nuija ulukani nukulija, nuku-
lulinga. Uyu yuyu nuituga indya, nukulongoleka kutuga kukila igana
ling'wi ning'wi makumi atatu.”
24 U Yesu akaapa mpyani ngiza. Akalunga, utemi wa kigulu
wimpyanigwe numuntu nautemee imbeu mumugunda wakwe.
25 Iantu naiatindila umulugu akaza akatemela iapungu pakati a ngano
sunga akalongola yakwe.
26 Ingano nakonda kupuma nukupumya indya yakwe, nia pungu akigela
hangi.
27 Itumi amumugunda akaza akamukolya shautemee ne imbeu ni nza
mumugunda wako? Latula ule gwa likite apungu?
28 Akaila mulugu witumile iti. Eitumi ikamuila iti gwa utakila kende
kumipe?
29 Umukola mugunda angalunge, aa imatungo nimukipa iapungu
mukipa palung'wi ni ngano.
30 Maleki akule palung'wi sunga imatungo akuogola kuligitya kuagoli
ipi iapungu mutunge mapanzi mapunzi mumasonse ingano milingiile
misalanka lane.”
31 Hangi u Yesu akaapumilya mpyani ngiza akalunga, utemi wa
kigulu wimpyani ni mbeu a haladali iyi nu muntu auhoile akatemela
mumugunda wakwe.
32 Imbeu iyi tai niino kukila mbeu yihi ninino. Kululo ilungile ikulu
kukila indya yihi niambustani, ukutula mti, kina ni nyuni iziza tula zenga
niitie mumatambi akwe.”
33 Akaaila mpyani ngiza hangi, “Utemi wa kigulu anga igai naihoilwe
numusungu nukuhalinkanya ininoinino itatu nia utu mpaka witikiilye.
34 Aya hii u Yesu akauila umilundo kukiila mpyani, inkani yihi
aiwiiligitya kukiila mpyani.
35 Iki aitule kina iko naikakondigwe kuligitigwa kukiila anyakidagu ki-
huma kipika apo naulungile kulugula ikimilo kane kwa mpyani, kuligitya
ihi ayo napikilwe kupuma ung'wando wa unkumbigulu.”

36 Sunga u Yesu akauleka umilundo akalongola kitalakwe. Iamanyisigwa
akue akamutyata akalunga, kutemanuilye impyani iyi naapungu mumu-
gunda.”
37 U Yesu akasisha akalunga, Nuitemela imbeu ninza ingi ng'wana
wang'wa Adamu.
38 Umugunda unkumbigulu, ni mbeu ninza awa ana autemi. Iapungu
ana ang'wa uyo numubi, nimbeu izi nuitemee mulugu.
39 Nuogoli mpelu aunkumbigulu niaogoli ia malaika.
40 Anga iapungu niilingiilwa nukusonswa umoto. Iti uu izitula mpelu
aunkumbigulu.
41 Ung'wana wang'wa Adamu ukualagiilya iamalaika akwe, hangi
ukilingiila kupuma muutemi wakwe ni nkani yihi nailetekeye imilandu
nawa ihi niituma uubi.
42 Akuaguma ihi milungu la moto, kung'wanso kizeze kikoli kililo
nikakusia na mino.
43 Pang'wanso iantu niatai azizemili ginta anga ilyoa muutemi wang'wa
tata wao. Uyu nukete iakutwe nije.
44 Uutemi wa kigulu wa hanga anga ikiuto nikipihilwe mumugunda.
Umuntu akaona akakipiha mulumbili wakwe akalongola kugulya ihi
nautite akaugule umugunda.
45 Hangi uutemi wa kigulu wihanga anga umuntu numusuluja nuipenza
insao.
46 Matungo naiwamiona insao, akalongola akagulya ihi nautite,
akamigula.
47 Uutemi wa kigulu wili anga inyavu nikoli muluzi, ni liingiila kila
ikintu.
48 Naizula inyavu ikamuluta kumpelo. Sunga akikie pihi akiliingila
imaintu nimaza muiseme, nishanganzinza ikagungwa kuli.
49 Izizatula iti kumpolo ihi, aziza kumutemanula muantu niabi, kupuma
muantu nia tai.
50 Nukuaguma milungu la moto, kung'wanso izize ukoli uhungeelya wa
kusiana mino.
51 Malinga ne aya ihi? Iamanyisigwa ikalunga “Kalinga.”
52 Sunga u Yesu akaila, muika nkani wihi nuatula mumanyisigwa wa
utemi wimpyani numukolo nyumba nuipumya ikiuto kwakwe nikamaintu
ni nimapya naya nakali.
53 Ikatula u Yesu naiwakondya kupumya impyani yihi, akahega
kung'wanso.
54 Sunga u Yesu akapika mukisali kakwe, akutula amanyisa iantu
mumatekeelo, ingi gwa ikakuilwa ikalunga, umuntu yu auhoe pi u hugu
wuu nukuilwa uwu?
55 Umuntu singa ng'wana wang'wa mutamula mbao? U Mariamu singa
nyinya? Nianyandugu singa Yakobo, Yusufu, Simoni nu Yuda?
56 Nialuna akwe kuwatite apa pitaitu? Umuntu uyu umahoeepi aya hii?
57 Akaatasha sunga u Yesu akaila, umunyakidagu shanga wiulya ikulyo
kuleka kitalao nukihi nao.
58 Singa akahuma kituma ukuuilwa nuidu kunsoko aiagila anga uhuili
nung'wenso.

14

1 Kumatungo nanso Herode akija ulukumo lang'wa Yesu.

2 Akaila eitumi akwe, “Uyu yuyu Yohana uhimbukile kupuma kuashi.
Kululo ingulu izi ikole kitalakwe.”
3 Kunsoko u Herode amuambile Yohana akamtunga akamuguma kuki-
tungo nsoko ang'wa Herodia, musungu wang'wa Filipo nuluna wakwe.
4 Kunsoko Yohana, amuie sunga tai nuanso kumuhola atule musungu
wake.
5 Herode auze mubulaga akogopa antu kunsoko aumuine Yohana kina
munyakidagu.
6 Ingi gwa uluhiku lakutugwa Herode nailapika umunanso wa Herodia
aiwiginsile muantu akamuloilya i Herode.
7 Akapumya ilago akamuila ukumupa kihi nukulilompa kung'wakwe.
8 Naiwasigigwa nunyinya, akalunga kulompa itwe lang'wa Yohana
mbatizaji.”
9 Umtemi akatula nimasiko makulu na malompi ang'wa munanso, nsoko
ilago lakwe la aantu naiakoli palung'wi pandya, akaila leki itulike uu.
10 Akaaligity u Yohana aletwe kupuma kukitungo
11 itwe lakwe likaletwa mukiseme umunanso akatwala kung'wa nyinya.
12 Sunga amanyisigwa akwe akaza akauhola umuimba akautulila naa-
mala akenda akamuila u Yesu.
13 U Yesu naiwija nanso akalongola kuna antu kutili. Ni lundo la antu
nailija likamutyata na migulu kukisali naukoli.
14 Sunga u Yesu akaza akauona ulundo ukulu. Akahumila kinyauwai
akakomya indwala naiyiaja.
15 Naapika impindi iamanyisigwa akaza akalunga, iyi mbuga, uluhiku
iahila. Asambailye aantu ende musali yao ende agule indya kunsoko ao.
16 U Yesu akaaila, “agila anga nsula akuhega api indya alye”
17 Akamuila ingi kukite mikate itaano ni nsamaki ibiili du.
18 U Yesu akalunga, “Mileti kitalane.”
19 Sunga u Yesu akaupa ilago umilundo pihi mumala. Akahola mikate
itaano ni nsamaki ibiili akagoza kigulu, akakembeta, akaige imikate
akaapa iamanyisigwa. Iamanyisigwa akaugalanya umilundo.
20 Akalya ihi akikuta sunga ikahoela indya yihi ikizulya imbugulu ikumi
na ibiili.
21 Ao naialia asigiiwe kuhugela magana nzogu ataano iasungu nia
ng'enya ikutile mialo nilanso.
22 Itungo akaapi ilago iamanyisigwa ingile mibini, matungo nanso
akilaga nimilundo.
23 Naiilaga numilundo, akalongola mulugulu kulompa akaziwing'wene.
Ai matungo ampindi akaziukoli wing'wene.
24 Ingi gwa ibini alikoli pakati aluzi likazikenkwa ni maingo kunsoko
ung'wega aiukulu.
25 Matungo nautiku wa kupitilya kane u Yesu akaahugeela, akaze igenda
mumazi.
26 Iamanyisigwa akwe naamuona ugenda mumazi. Ikogopa ikalunga,
uyu mintunga ikazogolya kunsoko awoa.
27 U Yesu akaaila tuli nu moyo leki kogopi ingi nene.”
28 Petro akasusha akalunga, Mukulu ang'wi wewe mpi lago ngendi
mumazi nze kitalako.
29 U Yesu akalunga, “Nzuu” Kululo u Petro akahega mibini akagenda
mumazi akalongola kuna Yesu aukoli.

30 U Petro naiwaona imaingo, akogopa, akatula nyeheela mumazi,
akitanga akalunga, Mukulu ngune!”
31 Itungo u Yesu akagoola umukono akamuhumbula u Petro akamuula,
iwe nukite uhuili unino, niki nazawogopile?
32 Kululo u Yesu nu Petro naingila mibini ung'wega ukahila.
33 Iamanyisigwa naiakoli mibini ikamukulya u Yesu akilanga, “Tai uewe
wi ng'wana wang'wi Tunda.”
34 Naikondya kuputa uluzi. Akapika mihi na Genesareti.
35 Iantu naiakondya kumumanya u Yesu akatwala inkani muisali,
ikaaleta ihi nailwae.
36 Akaminena ahume kuomba inguo akue, ihi naiambile inguo ika-
gunwa.

15

1 Ingi Mafarisayo niaka nkani akiza kung'wa Yesu kupuma ku
Yerusalemu ikalunga,
2 Ku niki iamanyisigwa niakugazanja imalago anyampala? Kunsoko
shaikalala imikona nikulya indya.
3 U Yesu akasusha akaaila, “Au nye kuniki nimukugazanja uzipiilya
nuamkulu kunsoko amalagiilyo anyu?
4 Kunsoko Itunda auliye, mkulye itata ako nuia ako; uyu nuiligitya ubii
kung'wa tata akwe nuia kwe, tai ikusha.
5 Ingi gwa unye mihunga wihi nuimuila utata akwe nuia akwe wihi
uailigwa nauzepata kupuma kung'wane ingi likutula isongeelyo kupuma
kung'wi Tunda.
6 Umuntu nuanso mugila anga nsoko nakumukulya utata akwe. Kuiti
malupugamukila ulukani lang'wi Tunda kunsoko amalagiilyo anyu.
7 Unye ni mielya, ikutula iza anga u Isaya nauine kitalanyu akalunga.
8 Antu awaiti indankula unene na milomo ao, ingi inkolo yao ikoli kuli
nu nene.
9 Akunkulya nakanda, kunsoko akinda manyisigwa malagiilyo aantu.”
10 Akaitanga umilundo nuantu akauila.” tegeeli hangi mulinge,
11 iki nukingila mumulomo wa muntu singa iza kibi, iko nikipuma
mumulomo kiko kintwala nikatula nimubi.”
12 Ingi iamanyisigwa ikamuhanga u Yesu ikamuila, uinene Mafarisayo
naiiguli ulukani ulo abipiwe?
13 U Yesu akaila, muti wihi nu tata wane nuakigulu nishauutemee
ukipwa.
14 Aleki ing'wene, nianso atongeeli apoku, ang'wi umuntu numupoku
ukumutongeela umuya, ihi abiili akugwila mikombo.
15 U Petro akasusha, akamuila u Yesu kuile impyani iyi ilungila ntuni
kung'witu.
16 U Yesu akasusha, akaaila, nunyenye mukili ne kulinga?
17 Unye shamuinene kina iki nikilongola mumulomo kukiila munda
kenda niwa?
18 Ingi gwa maintu ihi nipuma mumulomo ipembelya munkolo, yaya
umushapula umuntu.
19 Kululo gwa munkolo mumo ipuma masigo ni mabi, ubulagi, ugoolya,
usambo, wii, ntambu au teele niituki.
20 Aya yaya umupeza umuntu uubi. Ingi gwa kulya nisinga ukalae
imikono singa ukutwalwa muubi.”
21 Sunga u Yesu akikoma akahega akalongola muisali ya Tiro ni Sidoni.

22 Akaza musungu Mkanani kupuma kuko, akitunta akalunga, “Nihumile kinyauwai. Mkulu ng'wana wang'wa Daudi, umunanso ane ukagigwa niamintunga.”
23 U Yesu singa akasusha anga lukani. Iamanyisigwa akwe akaza akamupepelya akazilunga. Muheje mutwale uko nsoko ukuzogoelya.”
24 U Yesu akaila akalunga, singa aintumi kunkolo izi nikole aintumilwe kunkolo nilimiie munyumba ang'wa Israeli.”
25 Ingi akaza kuntongeela akatuna, akalunga mukulu nzailye.
26 Akasusha, akalunga singa iziza kuhola indya yang'wenya nukuigumila mbwa.”
27 Akalunga ee mukulu, ingi ala mbwa ninino iliza indya nigwie mituntu ia mukulu ao.
28 Sunga u Yesu akasusha akazilunga, musungu uhuili wako ukulu, utulike uu anganuloilwe, numunanso akwe aiwagunika imatungo yayo.
29 U Yesu akahega pang'wanso akalongola pakupe nuluzi nula Galilaya. Sunga akalongola mulugulu akikie kuko.
30 Milundo ukulu ukaza kitalakwe, ukamletela akitele, apoku, akimumi, alema nia uya idu, naialwae, ikaika mumigulu ang'wa Yesu akaaguna.
31 Umilundo ukakaulwa, ukimumi kuligitya akilema kutula apanga, akitela kugenda niapoku akazeona. Ikamulumbiilya Itunda wa Israeli.
32 U Yesu akaitanga iamanyisigwa akwe akalunga, nauhumila kinyauwai umilundo, kunsoko enda kine nene mahiku ataatu akili kulya kintu kihi. Singa kualanga ende kitalao singa aze alie. Aleki kugwa nanzala munzila.”
33 Iamanyisigwa akwe akamuila, pi nikuhumile kupantika indya niakulya mumbuga kikute umilundo uwu nukulu iti?
34 U Yesu akaila mkite mikate inga? Akalonga mupungate, ni nsamaki ibiili ninino nkehu.
35 U Yesu akapumya ilago umilundo wikie pihi.
36 Akahola mikate mupungate ni nsamaki akakembeta, akamiega akaapa iamanyisigwa. Iamanyisigwa ikaupa umilundo.
37 Antu ihi ikalya akikuta akilingiila imaminyanguilwa andya akizulya mbugulu mupungati.
38 Ihi naialia ai itunja magana anzogu anne iasungu nia ng'enya aikutile.
39 Sunga u Yesu akaulaga umilundo ukalongola yao, nuanso akingila mibini akalongola ku Magadani.

16

1 Mafarisayo ni Masadukayo ikamuhanga ukamugema u Yesu alagiile ikilingasiilyo nikakupuma kilunde.
2 Kululo u Yesu akasusha akaaila, ang'wi impindi mukulunga singa iziza, kunsoko likoli ilunde ikauku.
3 Ni kidaudau mukulunga ung'wega ileliye shanga uziza, migulya imalunde makauku du, kugoza ilingasilyo niamatungo shamumanyile.
4 Wileli nuubi hangi nika ugoolya kikuduma kilingasiilyo, kutili kilingasilyo kihi nikikupegwa, iko iti du ni kang'wa Yona. Sunga u Yesu akaaleka akalongola.
5 I a manyingwa akiza inkigi akaabiia, akatula iwa shangaahoile imikate.
6 U Yesu akaaila, tuli miho nuteele wa Mafarisayo nia Masadukayo.”
7 Iamanyisigwa akatulikolyo ienso nukulunga. Kunsoko shaaza kuhoile imikate.

8 U Yesu alilinga nilanso akaaila, unye nimukite uhuili nunino, niki
nimasigo nukikolya unyenye, nukuhunga kina kunsoko shaaza muhoile
imikate?
9 Shamulingile ne hangi shamukimbukile imikate iyo mintaano kuantu-
magana anzogu muntaano, ni mbugulu inga naimuhoee?
10 Ang'wi mikate mupungate kuantu magana anzogu anne, ni mbugulu
inga naimuhoile?
11 Yatulika uli kina shamulingile kina singa aikuligitya nunye kunsoko
amikate? Igozi nuteele wa Mafarisayo ni Masadukayo.
12 Sunga ikalinga kina singa aukuaila ikie miho nimikate iyi nauteele,
kina ihambe nuuteele wa Mafarisayo ni Masadukayo.
13 Matungo u Yesu naiwapika ku Kaisaria iyi na Filipi, akakolya
lamanyisigwa akwe akazelunga antu akulunga ung'wana muntu iza
nyenyu?
14 Ikalunga, niang'wi ilunga uyu Yohana Mbatizaji, niang'wi Eliya,
niangiza Yeremia, niang'wi ang'wi anyakidagu.
15 Akaila unye milunga une ninyenyu?
16 Simoni Petro akasusha, akalunga, “Ue ingi wi Kilisto ng'wana wang'wi
Tunda numupanga.”
17 U Yesu akasusha akamuila, Bahu uewe Simoni Bar Yona. Kunsoko
isakami numuili shangaikakulagiilaili. Ingi utata ne du nuakigulu.
18 Nene kuila uewe Petro numigulya nigwe iliite ukulizenga itekeelo
lane. Ni moma nakuulungu shakulilemya.
19 Kuupa iifungulo ya utemi wa kigulu, kihi nukukilugaila
munkumbigulu, kikutula kalugailwa kigulu, hangi kihi iko nukukiluguila
munkubigulu kikuluguilwa nukigulu.”
20 Sunga u Yesu akaapa ilago iamanyisigwa aleke kumuila muntu wihi
kina ng'wenso ai Kilisto.
21 Sunga imatungo yayo u Yesu akandya kuaila iamanyisigwa kina
itulikile alongole ku Yerusalemu, winzagigwa ni nkani yidu, mumikono
aanyampala nia kulu amakuhani niaika nkani, kubulagwa nukuuka
uluhiku lakatatu.
22 Sunga Petro akamuhola kumpelo akamkenela, akalunga, ulukani ulu
lutule kule nuewe, “Mukulu ili lileke kupumila kitalako.
23 Ingi gwa u Yesu akapiluka akamuila Petro, “Suka kitalane mulugu
uewe weenda ngilya kitalane, kunsoko shangaukee ulukani lang'wi Tunda,
endu kee zizi niantu du.”
24 Sunga u Yesu akaila iamanyisigwa akwe ang'wi muntu wihi nuloilwe
kuntyata iime ihi namunkumbigulu, ahole uhuili wakwe, sunga antyate.
25 Uyu nuloilwe kuuguna upanga wa mihi ukulimilya, nuyu wihi
kumalimilya kunsoko ane ukamaguna.
26 Ukupata nsao ki umuntu aga amipate ihi hi kunu alimilye upanga
wake? Kintu kii nukuila nuupanga wakwe?
27 Kululo ung'wana wang'wa Adamu uzile nuukulu wang'wa Tata akwe
nia malaika akwe, ng'wenso uze apa ikinyamulimo iantu kukiila witumi
wao.
28 Tai kumuila akoli apa ianyu niimikile singaaziza mionza insha sunga
azizamuona ung'wa wang'wa Adamu nuzile muutemi wakwe.

17

1 Mahiku mutandatu u Yesu akahola palung'wi nung'wenso Prtro nu
Yakobo, nu Yohana muluna wakwe, hangi akahola akaatwala migulya

mlugulu nululepu.
2 Au kaiwe pa ntongeela ao, uso wakwe ukamiliginta anga ilyoa, nu nguo
yakwe ikigela ikazemiliginta anga uwelu.
3 Pang'wanso ikapumila Musa nu Eliya akazeligitya nung'wenso.
4 U Petro akasusha akamuila u Yesu, Mukulu, ukutula iza ne usese
kutula ang'we uloilwe kuizenga itali itatumking'wi kang'wa kako, king'wi
kunsoko ang'wa Musa ni king'wi kunsoko ang'wa Eliya."
5 Itungo naakuligitya ilunde lyelu likaguma mululi, likapumula luli
milunde lukazelunga, "Uyu ingi ng'wana mulowa nindoigwe, mtegeeli."
6 Iamanyisigwa akwe naiija nanso, akagwa undala pihi akogopa.
7 Sunga u Yesu akaza akaamba, akalunga, uki hangi leki kogopi.
8 Nienso ikahumbula imiho ao migulya singa ikamuona anga muntu,
ikamuona u Yesu du.
9 Naikusima mulugulu u Yesu akaapa ilagilo, akalunga, "Muleki
kupumya ukunukuilwa sunga nu ng'wana wang'wa Adamu nuzeuka
kupuma kuashi."
10 Iamanyisigwa akwe akamukolya kuniki iakilisi akulunga u Eliya
akutongela kiza atule wang'wandyo?
11 U Yesu akasusha akalunga, u Eliya uzile itai hangi ukususha inkani
yihi.
12 Kululo numuie unye, u Eliya wahumile kiza, shaikamumanya,
ikamulendeela inkani nialoilwe enso. Ni ite ung'wana wang'wa Adamu
uzizagigwa mumikono ao.
13 Sunga iamanyisigwa akwe ikalinga kina aukuligitya nkani ya Yohana
Mbatizaji.
14 Naapika mumilundo wa antu, muntu ung'wi akamuhanga, akatugama
pantongeela akwe akamuila,
15 "Mukulu muhumile kinyauwai ung'waane, kunsoko izutite lyagu la
kugwa nkolo, wiza aze gwa mumyongo nu mumazi.
16 Ai numuletile kuamanyisigwa ako singa ikamuguna.
17 U Yesu akasukiilya, akalunga, "Unye wileli nishauhuie hangi nikigazik-
ile kikie nunye sunga nali?" Muleti apa ninkoli.
18 U Yesu akamupatya, nu mintunga akahega. Umuhumba akagunika
imatungo yao.
19 Sunga iamanyisigwa ikamuhanga u Yesu kinkunku ikamukolya,
kuniki kahita kuhuma kumuzunsa umintunga?
20 Yesu akaaila kunsoko auhuili wanyu unino, tai numuie ang'wi
mukutula nuhuili unino anga uluseke nula mbeu a haraali, muhumile
kuila ulugulu hega apa ulongole uko, nuenso ukuhama kutili kintu kihi
nikikulemeka kung'wanyu.
21 Ingi gwa impyani iyi naa mintunga shehuma kuhega, ihega kukiila
malompi nukiima. (shayigee muilingasilyo ninza nia kali).
22 Matungo naiakili akoli ku Galilaya u Yesu akaaila iamanyisigwa akwe,
ung'wana wang'wa Adamu ukutula mumikono aantu.
23 Hangi akumubulaga nu luhiku lakatatu ukuuka, iamanyisigwa
ikahungwa kinyauwai.
24 Naiapika ku Kapernaumu antu ahoela mpia nusu shekeli akamuhanga
u Petro nukulunga, umumanyisi anyu wilipa ne inusu shekeli?
25 Akalunga ee, u Petro nai wingila munyumba akwe, u Yesu akaligitya
nu Petro akalunga, ukusiga ntuni Simoni? Iatemi amihi ihoela impia,
angwi kung'wa nyeni? Ang'wi kuantu nizaa temile kupuma kuageni?

26 Nu Petro nauliye, kupuma kuageni u Yesu akamuila kululo awa niakoli
muutemi ahegigwe mulipi.
27 Kululo kuleke kuitumya iahoela mpia, itume milandu, longola muluzi
goma indoano, na umihole insamaki iyo na ng'wandyo, naiwalugula
umulomo wakwe, ukuhanga mumo impia ing'wi. Imihole uape iahoela
mpia kunsoko ane nuewe.

18

1 Matungo yayoyayo iamanyisigwa akaza kung'wa Yesu akamuila,
Nyenyu numukulu muutemi akigulu?
2 Yesu akamitanga umung'enya numunino, akamuika pakati ao.
3 Akahinga, tai numuie, iga muhite kila itunu nukutula anga ang'enya
nianino singamuzizahuma kingila ku utemi wa kigulu.
4 Kululo uyu nuituna anga ng'wana numunino, Umuntu nuanso mukulu
kutemi nuakigulu.
5 Nuyu wihi nuimu singiilya unge'wana numunino unsingiilyenene.
6 Kululo wihi nukuhuma kukinyila kuantuawa nianino nizaahui ku-
muleka Itunda. Ikutula iza umuntu nuanso atungiligwe igwe la kusela
munkingo agumilwe mulunzi nulululundu.
7 Isatiko lanyu anyaunkumbingula kunsoko a nkani ya unkunyili,
kunsoko aya aiwi azizaimatungo. Ingi gwa isaliko lakwe umuntu uyu
nuziziza kumatungo ayo, naziziza kunsoko ane.
8 Ang'wi umukono wako numugulu weenda kukinyila, Uteme uugume
kuli nu ewe, hangi ikutula iza kitalako kingila kuupanga uzewimugila
umukono ang'wi wimlema, kukila kungungwa kumoto uzazitite umikono
nimigulu ihi.
9 Ang'wi iliho liko likutosha lipe uligume kuli nuewewe, ukutula iza
uewe kingila ni liho lingwi kukola kwingila ni miho abiilikunu endu soswe
moto.
10 Gozi mleke kumudalaha ung'wi wa anino awa. kunsoko kumuila kina
kilunde akale amalaika ao mahiku ihi azeaulindie uunso wang'wa Tata
ane nua kigulu.
11 *
12 Mukusiga ntuni? iga itule umuntu utite nkolo igana ling'wi ilimile
ing'wi singi ukualeka ne ao ni makumi kenda mulugulu nukulongola
kumupenza uyo nung'wi?
13 Anga amuhole, tai kumuila, ukulumbilya kukila ao ni makumi kenda
na kenda ni singa aialimie.
14 Ingi iti singa ulowa wang'wa Tata anyu nuakigulu kina ung'wi
waanino awa kulimansila.
15 Ang'wi ng'waanyu wakulea, longola ende umuhugulye uewe nu
ng'wenso anga akije waina munyandugu ako.
16 Anga wahita kuulegeelya, muhole muntu ng'wi ang'wi abiili palung'wi
nue, kunsoko imilomo naantu abiili ang'wi atatu ihumile kukondanilya
ulukani luzipe.
17 Anga wihita kumutegeelya liile itekeelo ulukani ulu, angawahila hangi
kulilegeelya itekeelo, nuanso waina munya kilungu rumuhoela mpia.
18 Tai numuile kilu nimukukilungaila mihi nu kilunde kikulugailwa
hangi kilu nimukukilugula mihi nukigulu kikuhugulwa.

---

* **18:11** Ambatiilya: Inkani niyigeelekile anga Akiili ya 11 "Kunsoko ung'wana wa Adamu auzile kukiguna iko naikimilie, shanga iza yigeelekile muuno nelya nuza nuakali.

19 Hangi numuie kina antu abiili miumbi lanyu anga igombye lukani lihi
mihi nialulompila nulanso utata ane nuakigulu ukituma.
20 Kunsoko abiili ang'wi atatu nikie palung'wi kukiila lina lane, nunene
nkoli palung'wi nienso.
21 Hangi u Petro akaza akamuila u Yesu, "mukulu, umunyanduguani
antashe kanga nune numulekee, ata mupangati?
22 U Yesu akamuila, singakuila ang'wi mupugati, Ingi ata iti imakumi
mupungati na mupungati.
23 Kunsoko nanso utemi wa kigulu wilika nuulemi uo nautakile
kunonelya ialo la mutugwa wakwe.
24 Naiwandya kunonelya ialo, umutugwe akwe ung'wi anudaiye makumi
anzagu ikumi.
25 Kunsoko aimugila anga nzila akulipa, unugole akwe akalagiilya
aguligwe umusungu akwe, palung'wi niana akwe ni kintu kihi nautile
uulipe wifung'we.
26 Umutugwa akagwa, akatugama pa ntongeela akwe, akalunga mukulu
utule nuugimya palung'wi nune hangi kuulipa kila ikintu.
27 Umugole wang'wa mutugwa nuanso akahungwa kinyauwai
akalekanuka nayo ihi naumudaiye.
28 Ingigwa umutugwa naiwalekelwa numugole, akalongola akamuamba
muntungwi akamgoga kunsoka amudailye dinari igana ling'wi, akamuila
ndipe iko ninukudaiye.
29 Umutugwa uyu naudaigwe akamuila nindiile kuupa udu aya nundai-
lye.
30 Umuntu gwa uyu nuang'wandyo akahita, sunga akalongola akamu-
tunga kukitungo, anga wazawamailya iko numudaiye amutunguile.
31 Latugwa niangiza naiaona nikanso makipumie, Ikahung'wa
kinyauwai kikulu, akaza ikamuila umugole ao kihi iko naikine
kung'wanso.
32 Ingi gwa umgole uyo nua mutugwa akamitango akamuila ue mutugwa
numbi, nakalekela uewe ideni lake lili kunsoko aumpepeye.
33 Uewe gwa? singa au humile na kutula ni kinyauwai kumutugwa
miako? Anga une nainukumie ikinyauwai.
34 Umugole akwe ataka akamutwala kuantu niaja iantu, akatula gigwa
sunga ruzemaila ilipo naudaigwe.
35 Iti ingi uu uTata ane nuakigulu uzimu tendeela, ang'wi ung'wianyu
shuzemulekela imilandu umulana akwe kupuma munkolo yanyu.

19

1 U Yesu naiwakondya kuligitya inkani izi, akahega ku Galilaya, hangi
akalongola mumpolempole a Yudea kuntongeela amongo wa Jordani.
2 Mihundo ukulu wa antu ukamutyata, ukapantika uguniki kuko.
3 Mafarisayo akamuhanga u Yesu, akamugema, akamuila, Ikutula taine
umuntu kumuleka umusungu akwe kunsoko ihi?
4 U Yesu asusha akalunga, "shamusomile ne kina uyu nauauimbile
ung'wandyo, auaumbile mitinja nu musungu?
5 Hangi akalunga, kunsoko iye umitunja ukumuleka utata akwe nu
iakwe nukutula palung'wi numusungu akwe nianso abiili akatula muili
ung'wi.
6 Kuluko singa abiili hangi, aina muili ung'wi ingi gwa iko naukikaman-
tilye Itunda, kutile muntu wihi nukukikamantula.

7 Ikamuiila niki gwa umusa aupamilye ilago li tutu nulakumuleka?
8 Akaaila kunsoko aukaku wa nkolo yanyu, umusa akaagombya kualike
iasungu ao ingigwa kupuma ng'wandyo singa aiza uu.
9 Numuie kina wihi nukumuleka umusungu akwe angwe singa nsoko
augoolya nukutina musungu mungiza, ukutula wagoolya, numitunja
nukumutina umu sungu naulekilwe la ukutula wagoolya.
10 Amwanyisigwa akamuila u Yesu ang'wi uu yili umugoha nu musungu
singa iziza kutina.
11 U Yesu akaila ingi singa kila munti uhumile kusingiilya umanyisi uwu
ingi aoiti dunia gombigwe kusingiilya.
12 Kululo gwa akoli iantu naiaimilwe uhumi wa kituma ikimuili,
kupuma niang'wi aiaimilwe uhumi nuanso niantu, niang'wi aimpya nilye
age kunsoko itume lukani la kigulu, nuhumile kusingiilya umanyisigwa
ausingiilye.
13 Sunga akatwaila ang'enya anino alume kuaikilya imikono ao nu
kulompa iamanyisigwa akwe ikamupatya.
14 U Yesu akaila, "agombi" iangenya nianino, laki kuagili kuza kitalame,
kunsoko uetemi wa kigulu ingi wa antu anga wawa.
15 Nung'wenso akaika imikono akwe migulya ao, sunga akahega
pang'wanso.
16 Muntu ung'wi akaza kung'wa Yesu akalunga, "mumanyisi, kintuni
nikiza nini humile kituma sunga mpanlike utemi nuakali nakali.
17 U Yesu akamuila, kuniki nukunkolya ikintu kinikiza? Ukoli ung'wi du
numuza, ang'wi uloilwe kupantika uupanga ambiila uunonelya wa ng'wi
Tunda.
18 Umuntu nuanso akamukolya, unonelya kii? u Yesu akalunga, leka
kubalaga, leka kugoolya, leka kia, leka kuligitya uleele.
19 Akulye utata ako nuiako, hangi mulowe umanyakisali anga uewe
nizawiloilwe.
20 Umuntu nuanso akamuila, aya ihi nimakondaniye. Nikiule ni mpee.
21 U Yesu akamuila ang'wi uloilwe kukondanila, longola ende ugulye ihi
uape iahimbe ukutula ni kiuto kihunde, sunga nzuu untyate.
22 Umuhumba yu naiwija ayo nu Yesu naukumuila akahenga akazesiga
masigo idu, kunsoko aiwilingie nsao yidu.
23 U Yesu akaila iamanyisigwa akwe; " Tai numuiie ikaku umugole
kingila muutemi wa kigulu.
24 Hangi numuie ingi ipepeele ingami kukiila mibolomyo la sindano,
kukila umugole kingila mutemi wa kigulu.
25 Iamanyisigwa naiija nanso, ikakuilwa nangulu nukulunga, "Nyenyu
gwa nuzegunika?
26 U Yesu akaagoza akalunga, kuantu shalihumikile, kung'wi Tunda ihi
nanso ahumile.
27 Sunga u Petro akamusukiilya akamuila, Goza, kaleka ihi kakatyata
uewe, kintu ki nikupantika kitalako?
28 Yesu akaila, "Tai numuie, uyu nuantyatile unene muileli nupya
mumatungo na ng'wana wang'wa Adamu, nuzizikie pakatikati pi tundu
la ukulu wa mukola, nunye muzizikie migulya amatundu ikumi na abiili
na ukulu kumapa ulamulwa makabila ikumi na abiili na Israel.
29 Sunga ung'wi anyu naulekile ito lakwe, aluna niagoha, nawa niasungu,
Tata, ia, ana ang'wi mugunda kunsoko a lina lane, ukusingiilya kukila
igana, nu kusala uutemi nuakali nakali.

30 Idu awa niang'wandyo itungili, azetula anyuma, nawa nianyuma
azizatula angwandyo.

20

1 Kumdogoilyo utemi nuakilunde ukimpyananu muntu nukete umu-
gunda, nai wiandiie ukedaudau nsoko akuaika anyamilimo mumugunda
wakwe nuamizabibu.
2 Nae igombya neanyamilemo dinalu ing'wi kumung'wi, wikaayuma
ende kumugunda nua mezabibu.
3 Nai akeile masaa ataatu wikenda hange uu wikaaona itumi angiza
aeimekule akeeze agila anga mulemo pake awiza kisoko.
4 Wikaaila, "Nunyenye gwa, longoli mumugunda nuamuzabibu, hange
kehi nemutakile kumupa Uuu ekalongola kitumia umulemo.
5 Wikalongola hange naakela masaa mutandatu muma saa nemutan-
datu, wikituma uulukulu.
6 Nkua yedu hange naepikile saa ikumi neleng'wi akenda nukuahanga
eantu neangiza imekile akeze angila anga mulemo. Wikaaila, "kuneke
mumehile apa nuagile anga mulemo wehi kuluhiku lehi?
7 Ika muila kunsoko kutile umuntu wehi nukupee umulemo. Wika aila
nunyenye gaa lungoli mumugunda nua mezabibu.
8 Imatungo ampinde napikile, umuhola mugunda nua mezabibu wika-
muila umemeeli wakwe, "Itange eitumi wape ekinyamulimo, kandiilya
nua musho sunga nua nguandyo.
9 Nae ekiza awa nae aikilwe saa kumi ne ng'wi, kelaung'wi ausengiiye
dinali.
10 Nae ekiza eitumi ang'wandyo, aeasigike kena akupegwa kukele, kuite
ekasingiilyegua kela ung'wi dinali ing'wi kela umuntu.
11 Nae ikasingiilya dunyamulimo kao, ikamisusumelya umukola mu-
gunda.
12 Ikalunga, "Ee eitumi neampelo aeitumiile isaa Ing'wi udu muitumi
mulemo kuite waempyania nusese use kukenkile imeligo kuluhuku
lelinukupya mpasui.
13 Kuite umuhola nuugunda wihesusha nukulunga kung'wi wao,
muhumbe miane, singa nutumile anga ubii.
14 Itee? singa aelugombilyene nunene kudinali eng'wi?
15 Itee singa taine leung'wane kutuma anga nendilwe ninsao yane?
Ang'wi iliho lako ibe nsoho une nemuza?
16 Unu nua mwisho ukutula wang'wendyo nuyu nua ng'wandyo ukutula
wa mwisho.
17 U Yesu nauhunankila kena kuyelusalemu awahoile iamanyisigwa
akwe ikumi nuubiili kumpelo, numunzila wikaaila.
18 Gozi kuunaikela kuyelusalemu, nu Ng'wana wang'wa Adamu uhukwa
mumikono aakulu aakuhani neaandeki. Akumulamuila ensha.
19 Hange akamupunya kuantu ne amahi nsoko kumumela, kumukua
nukumutumbeka. Kuite uluhiku laka taatu ukuiuka.
20 Hange uia nua ng'wana wang'wa Zebedayo ae uzile kung'wa Yesu
niana akwe. Wikatungama ntongeela akwe nukulompa kentu kupuma
kung'waakwe.
21 U Yesu wika nuila, "utakile ntuni? Wikamuiila, "Lunga kena iana ane
neabiiliikie, ung'wi kumohono wako nua hegoha hange ung'wi kumokono
wako nua kekema nuuitemi wako"
22 Kuite u Yesu wihasusha nululunga, "singauine eke nukulompa. Itee?
Uhumilene kung'wela ekekole nekung'wela? ekamuila"Kuuhuma"

23 Aaaila, ekehole kane mukuhingwela. Kuite kikie umukono wane nua
kulela numokono wane nuakekema singa anga nene kumupa, kuite kuawa
neanoneeigwe nutata wane".
24 Eamanyisigwa neangeza ikuminaeigule uu, iha ambwa ukea nea luna
ao neabiili.
25 Kuite u Yesu wikaitanga ung'wenso nukuaile, "Muleugile kena eahumu
nea mihe amuduile, nea hulu ao ituma uuhumi kitalao.
26 Kuite ileke kutula uu kitulanyu kuleka ite, wehi nakulowa kutula
mukulu nulalanyu kusinjawatule mutumi wanyu.
27 Nunyu nukulula wang'wendyo kusinja watu mitumi wanyu.
28 Anga uu ung'wana nuang'wa Adamu singa ae uzitumilwa inge kituma,
nukupunya uupanga wakwe kutule ukomoli waantu duu."
29 Imatungo naeapumile kuyeliko, iimbe ikulu lekamityata.
30 Hange ika aona apoku abiili ikie mumpelompelo anzila. Naeigule
kena Uyesu ukukela, ekitanta mduli ekalunga, "Mukulu, Ng'wana wang'wa
Daudi ukugeze."
31 Kuite iumbe likaakenda nukuaila kulagi. Ata uu, neanso ekahulya
unduli kukile nukulunga " Mukulu Ng'wana wang'wa Daudi kugoze."
32 Hange u Yesu wikenuka wikailanga nukuaholya mutakile numulen-
dele ulee?
33 Ikamuila, "Mukulku kena emiho itu apelye.
34 Inge u Yesu wikalutwe nuukea, wika maambaemiho ao, inge uu
ekasingiilya uhumi wakuona hange ikanityata.

21

1 U Yesu neamanyisigwa akwa ekapika pakupi ne Yelusalemu hange
ekalongola sunga kuBethfage, kulugulu nuka mezeituni, hange u Yesu
wihaatuma iamanyisigwa abiili.
2 Wikaaila, longoli kukesale nekakunlongeela, sunga mukumiona
ndogwe etungilwe palungwanso, nung'wa ndogwa palung'wi nuyo.
Itungueli nukuileta kung'waane.
3 Anga muntu wihi wamuila kehi kua nelanso, mukulunga, 'Mukulu
uitakile,' numuntu nuanso ukukaya kumugimbwa mize palung'wi nizo.
4 Ikani nelanso inge ilo naelekeiye kuanyahedagu kusinja ligeelekele.
Wikaaila.
5 Aeli iana akisungu akasayuni, egoza, umutimi wako upembilye
kung'waanyu, mupolo hange unaulie mundogwe, nung'wa ndogwe mu-
goha, ng'wa ndogwe mudabu.
6 Hange iamanyisigwa ekalongola ekituma anga u Yesu naualagiiye.
7 Ikamualeta undogwe nu ng'waa ndogwe, nukueka iang'wenda
migulyaao, nu Yesu wikikie nung'wanso.
8 Iidu mumilundo ekaila iangwenda ao munzila niauye ehatema
imatambi kupuma mumahota nukaile munzila.
9 Iumbi naelemutongee u Yesu nawa naiamulyatile iha hulya mduli,
nukulunga, "Hosana kung'wana wang'wa Daudi! Ukembelilwe uzile
kulima lamukulu; Hosana migulwa kukila.
10 U Yesu paekapika kuYelusalemu, kesale kehi kekitumba nukulunga,
"Uyu nyenyu?
11 Iumbe lekalunga, "Uyu Yesu munyakidagu, kupuma kunazaleti
akuGalilaya.

12 Hange u Yesu wekingela mitekeelo (ang'wi Tunda. Akaazunsa ehi hunzi naiakugulya nukugula mitekeelo. Wekapeula ga numeza neyaantu nae akukaila impia ne maintu naagulya nkume.
13 Wikaaila, "Iandekile, "Ito lane lekutula ito nelakulompela, kuite unyenye mametenda ikulungu laii.
14 Hange iapulu nea kilele ika miziila mitekeelo, nung'wenso wikaakomya.
15 Kuite kumatungo eakulu amakuhani neaandeki naiaine imakula naumiyumi, hange naeigule iang'enya ahuzugalya mitekeelo nukulunga, "Hosana ng'wana wang'wa Daudi, "ihaambwa makuo.
16 Ikamuila, "Wigulene nehe kulambulwa neantu awa? U Yesu wikaaila, "Ee! kuite muikele kusoma, kupuma mumelomo ang'enya neadabu neakankamukete likimo lupikile.
17 Hange u Yesu wikaaleka nuikulongola kunzi nakisale mu Bethania nukulala kuko.
18 Ikedaudau nausukile mukesali, aeukete nzala.
19 Wikaleona ikota mumpelompelo anzila. Wikalehanga, kuite shanga wikalya angakentu, mung'wanso inge ematutu du. Akauele, Itule tile inkali kung'waako lukulu hange. "Hange itungu lelo imtini wekuma
20 Amanyisigwa akwe naiaine, ikakulwa nukulunga, yatuleka ule umtini wuma nkua eng'wi?
21 U Yesu wikasusha nukulunga, "Tai kumuila, ang'wi mihutula nuuhueli muleke kuailya, shanga mukituma eke nekitumilwe kumtini udu, kuite mukuuila ate ulugulu, uholwe ugung'we mubahali, yukutula.
22 Kehi nemukulompa kusola, kunu eze muhuie mukusengiilya.
23 U Yesu naupikile mutekeelo, akulu amakuhane anyampala antu ekamuhanga imalungo naukumanyisa nukukolya, kuuhumi ke ukituma imakani aya? Hange nyenyu nukupee uhumi uwu?
24 U Yesu wihasusha nukuaila, nunene hange kumukolya ikolyo nen'wi. Ang'wi mukumbila, nunene uu kumuila kuuhumi ke nekituma imakani aya.
25 Ubadisigwa nuang'wa Yohana aeupumile pee, kulumdane ang'wi kuantu? Ikiholya ienso, akalunga, anga kulunge, aeupumile kilunde ukuuila, nehe mukahita kuhuila?
26 Kuite anga kulunge, aeupumile kuantu, "kogopile imaumbie, kunsoko ehi aine uYohana kena munyakedagu."
27 Hange ekasusha kung'wa Yesu nukulunga, "Shakuine" Nung'wenso wikaaila gwa, "Nunene singa kumuila kuushumi he kituma emakani aya.
28 Kuite mukusinga ntuni? Umuntu nukete iama abiili Wikenda kung'wi nukumuila, Ng'waane, longola witume umulemo mumugunda nuamezabebu.
29 Lelo, "Ung'wana wikasusha nukulunga, shaninzuu, kuite panyambele wikakaila imasigo akwe nukulongola.
30 Nu muntu nuanso wikalongola kung'wana nuanso akasusha nukulunga ninzuu, Mukulu, huite shanga wekenda.
31 Nuule kuawa neabiili nuilumile anga nuTata wakwe nauloilwe? Ikalunga, "Ng'wana nuangwandyo" U Yesu wikaaila, "Itai kumuila, iamanangwa neakosi ahingela muutemi wang'wi Tunda kuleka hanza unyenye hingela.
32 Kundogoilyo u Yohana auzile kitalanyu kunzila nenguloku, kuite singa meka muhuela, mutungo ia manangwa nea kosi akamuhuela. Nu nyenye naimuine nelanso lekole, shanga mekaungana nsoko mieka mumuluile.

33 Tegeeli ikilingasiilo nekiuya, aukule muntu, umuntu aukele ieneo ikulu nelihi. Auteme imizabibu, unkakitiila, wikazipya nihiseme nekakukamula imagai, akazenga numuhala nualindi nukuliliha kuagaza zabibu. Hange wekenda kehengiza.
34 Imatungu amaogola amizabibu naeuhugee, wikaatuma atuungwa ang'wi, Umuya ekamubulega, nu muya ung'wi ikamukua namagwe.
35 Kuite awe neelima izabibu ikazihola eihimi akwe, ihamuhua ung'wi, Umuiye eka mubalaga, nu muya ung'wi ikamukua namagwe.
36 Kumkua nengiza, umugole wikaatuma atungwi angiza, eeelu kukila awa neangwandyo, huite awa neelima akaaleda hange wudu.
37 Nai akahila nanso umuhulu nuanso akamutuma latalao uug'waalawe nukulunga, ahumukulyaumngwane.
38 Kuite awa neelma emezabibu naeamwine umuhumba nuanso, Akiela, Uyu musali, Nzii, kumbulage nukuhola uusali.
39 Uu ekamuhola, ekamugume kunzi na mugunda nua mizabibu nukumubulaga.
40 Itee umukola mugunda nua mizabibu nuzile, utenda uli ialemi amezabibu?
41 Ikamuila, "Ukuabipya iantu nuanso abi kunzila aulaki kukila, ne hange ukusalisha umugunda nua mizabibu kulumiangeza, iantu neahuli pa kunzila amezabibu neakahonda".
42 U Yesu wikaaila " Shamusomilene numaandeko,' Igwe nealatulile iaashi naina igwa ikulu nelaukundeki, Ile lepumile kumukulu, hange ukuleta ikuilwa kumiho iluu?
43 Uu kumuila, Utemi wang'wi Tunda ukuholwa kupuma kitalanyu nukupegwa ihe nekee inkali yalawe.
44 Wehi nuekagwa nugwe nelanso ukubungwa ninoo. Kuite kuehi nelelumugwila, lekumusia.
45 Ikulu amakuhani nea mafalisayo naeakija ilingasilyo yakwe, ikaona kena akulambulwa enso.
46 Kuite kela naealoilwe kugoola mikono migulya lakwe, akagopa umilundo, kunsoko iantu aeamugozile anga munyakidagu.

22

1 U Yesu autambue neenso mulengasiilyo nukulunga.
2 "'Utemi wa kilunde wumpyani numutemi naoneneeye wiloelinua winga wang'waakwe.
3 Wikaatuma eitumi akwe husila awa neaalehikweize muwiloeli nua winga, huite sengaikapika.
4 Umutemi wikaatuma hange eitumi angizawikalunga. "Aeli ehe neanilwe, Gozi, nanonelyaindya. Nakwa neamudama neaginu asinzwaa, ne makani ehi ahondilile, Nzii hiloelye muwinga".
5 Kuite iantu awa singaai akee lukulu uamwi wakwe. Neang'wi ikalongola kumigunda ao, nawa niangiza ikalongola mumaanza ao nabiashala.
6 Niangiza ikaaja eitumi amukulu nukuabulaga.
7 Kuite umutemi wikataka. Wikatuma ikua mbiteakwe akabulangwa eabulagi nukulimansiilya ikisalekao kumoto.
8 Hange wikaaila eitumi akwe, "Uwinga ukondile, kuite ianwi shangaaza.
9 Kuitelongoli muninsambwa nzile nemehulu, muane iantu needu anga uu neukuhuma aze muwiloeli nua winga."
10 Eitumi akena munzila ninkulu nukuakalibisha iantu ehi nae aine, aza kuabi, Uu itando nila winga ieizula iageni.

11 Kuite umutemi nae wingie nukuagoza iaiziila, wikamuona muntu
ung'wi akeze mugila ung'wenda nua winga.
12 Umutemi akamukolya, Muhumba miane, azaupikile ule apakunu
umugila ung'we nua winga? Numuntu nuanso shanga wikasushaketi.
13 Uu gwa umutemi akaaila eitumi akwe, Mutungi umuintu uyu imekono
nemegulu mugumi kunzi kuhiti, kung'wanso nuuhole uleli nukusia muno.
14 Kunsoko antu edu itangilwe, kuite awa niasaguwe ashenyu.
15 Uu iatalisayu ikahega nukuzipeilya amurambe uyehu munkani yakwe
ung'wenso.
16 Uuikaatuma iamanyisigwa ao palung'wi Helode Hange ikamuila
uYesu, "Mumanyisi, kulengile kenauewe wimuntu watai, hange kena
ukumanyisa ita ang'wi Tunda etai shanga ukee mkani ningiza hange
umugila anga ukweli nua antu.
17 Kuite kuile, usegile ntuni? Itee? taine kilago kapunya ehodi nshenyu
ang'wi alii?
18 U Yesu aulengile uubi wao wikalunga, Kuneki nemungema unye
nemiamasue?
19 Ndangiili empia netumeka mukodi."Uu ikamutetela edinali.
20 U Yesu akakolya "Ikelu ne lina ele lang'wi nyanyu?
21 Ikasusha,"Yang'wa kaisari." Uu Yesu akabila,"Mupiukaisari nakwe
nang'wi Tunda mupi Itunda."
22 Naeigule ile ikakuilwa. Hange ikamuleka nukulongola yao.
23 Iluhiku nulanso ang'wi ao amasadukayo akiza kung'wa Yesu, awa
neelunga kutile anga uiukiwaashi. Ekamukulya,
24 akalunga,"Mumanyisi, Umusa aulugile, Angeze umuntu ukule singa
utugile ung'wana, umuluna ukumusala umusungu nuanso nukumuligelya
ung'wana nsoko amuluna wakwe.
25 Aeahote atuna mupungate. Nua ng'wandyo autenile wikasha shuu-
tungile ung'wana. Aka mutekela umulune umusungu.
26 Hange umulune wakwe wikalenda uu, hange nuyu nuaka taatu,
yekatenda uu sunga yuyu nua mupungate.
27 Nae ituma ite ehi, numusungu nuanso wikasha.
28 Inge muuiuki umusungu nuanso ukutula wang'wanyenyu mualuna
neanso nemupungate? kunsoko ehi ae amutenile."
29 Kuite u Yesu ausuhilye nukulunga, Mukakoseela, Kunsoko shamu-
manyile Imaandeko sunga ningulu niang'wi Tunda.
30 Kunsoko muuniuhi, iantu shaitena ang'wi hulenwa, kuleka ite iantu
etula anga iamakika hilunde.
31 Kuite uiuki waashi mukele musomene niTunda auketambue kita-
lanyu, nukulunga.
32 Unene ni Tunda nuang'wa Iblahimu, Itunda wang'wa Isaki, ni Tunda
nuang'waYakobo? Itunda singa Itundawaashi, inge Itunda nua panga."
33 Imatungo umulundo nuahija ile, ikakuilwa umanyisi wakwe.
34 Kuite emafalisayo niakija kena Uyesu wakilaja ea masadukayo,
ekiiligeila ienso palug'wi.
35 Ung'wiao, akeze munyilago, wika mukolya ikolyokumugema.
36 Mumanyisi, ilago neleuke ni kulu kukele imalago ehi.
37 U Yesu akasusha,"kusinja umulowe umukulu kunholo ako ehi,
nemahala ako ehi.
38 Ili lilo ilagilyo ikulu hangi nilang'wandyo.

39 Hange na akabiili impyani ni yiyo. Kusinja kumulowa u munya kisali
anga nuiloilwe u ewe.
40 Imalago ehi neanya kidagu imeiwe nemalago yaya nabiili.
41 Ne mafalisayo naekili ilingile paluug'wi, U Yesu akaakulya ikolyo.
42 Akalunga,"Itee? Musegile ntuni kung'wa Kristo? Nuanso ng'wa
nyenyu? Neenso ekasusha," Ng'wana wang'wa Daudi.
43 U Yesu wikaasukeelya."Kuuhuni kea udaudi ike ni nkolo ukumitanga
mukulu, nukulunga.
44 Mukulu auumuie Umukulu wane," Ikieumohono wanenuakegohe,
sunga nekuatenda ialugu aho aikwepihe amegulu aho?"
45 Ang'wi Udaudi ukumitanga ukristo,"Mukulu"Ukutulang'waakwe ule?
46 Kutile nae usuhilye ulukani hanga, hange hutile naugemile kumukolya
imakolyo nendu kupuma uluhiku lulo nukulongoleka.

23

1 Kuleka ite auligilye ne antu neamanyisigwa ahwe,
2 "Iaandeki neamafalisayo ikaie ituntu lang'wa Musa.
3 Kehi neakumuila kituma, itumi kunu mezeagoza. Kuita muteke kituma
intendo yao, kunsoko neanso elunga imakani neshaituma.
4 Itai etunga meligo melito neanso hange mekaku humehenha, hange
eahensha iantu mumeenga ao. Kuite neanso shaehugeela ata ninino
kukenha.
5 Inlendo yao yehi, ituma nsoko agozwe neantu. Kunsoko neanso
igalipya imasandeko ao nukongeelya ukuulu nua upendi wang'wenda ao.
6 Neanso ilowa kikie muianza yakikulya muumalagone mumatuntu
akakulya mukate amumasinagogi,
7 nuhulamushigwa kukulyo nkani yakusoko, nukulang'wa, "Amanyisi"
ne antu.
8 Kuite unye singainonee kitangwa"Miamanyisi" Kunsoko muukete
umumanyisi ung'wi, hange unye meehi mekiluna.
9 Muleke kuuitanga muntu wehi apa mihe kena Tata wanyu, kunsoko
mukete Tata wang'wi alua, nung'wenso ukole hilunde.
10 Hange muleke kitangwa "amanyisi" kunsoko mukete umumanyisi
ung'wi duu, inge Kristo.
11 Inge numukulu mulalanyu ukutala mutumi wanyu.
12 Wehi nukihumbula ukusimigwa, hange wehi nukisimya ukuhum-
bulwa.
13 Kuite ukea wanyu aandeki nea mafalisayo, ateele! mukua lugaile
iantu utemi nuakilunde. Nunyenyeshamuhumile kingela, shamuagombi-
lye neakingela hutende ite.
14 *
15 Ukae wanyu aandeki neafalisayo, ateele! Mukuputa itumbe labahali
nukumutenda umuntu ung'wi wahuele kuaya nemukumanyisa. hangi
nuekatenda anga unyenye, mukumulenda kabiili muntu nue [kumoto]
jehanamu anga uu uuyenye nemile.
16 Ukae wanyu atongeeli nea poku, unye nemilunga, wehi nuelapa
kitekeelo, singa kentu. Kuite nuelapa kilapo la zahabu ni lekeelo,
ukulungwa nekelapokakwe.

---

* **23:14** Ambeshainkelele nie14 shanga wigee muusangi nuuza nuakali. usagi ung'wi wongeelya ankelele uukuleka ulukelili nua 12 nulukelele nua 14"Ukae wanyu unyeaandeki nea falisayo nemiateele kunsoko akuamileawa neashiwe neagohao".

17 Unye apoku meapungu, nekeule nekekulu kukelakeuya, zahabune
angwi itekeelo neliikilwe wakufu nezahabu kung'wi Tunda?
18 Hange, wehi nukulapa kuzahabu, singa kentu. Inge nukulapa
kisongelyo nelekole mung'waakwe, utungilwa nuulapi wakwe.
19 Unye antu nemeapoku, nekeule nekekulu kukele ikiunya isongeelyona
ang'wi adhabu neekwa wakufu imasongeilyo nepumigwa kung'wi Tunda?
20 Kuite, nuanso nuelopa kuzahabu wilapa kunelanso nukumaintu ehe
nahole kung'wa akwe.
21 Nung'wenso nuelapa mitekeelo, wilapa kunelanso kung'wenso nuekili
akwe.
22 Nung'wenso nuelapa kiluunde, wilapa pituntu la utemi ne lang'wi
Tunda nukung'wenso nuikie mung'wanso.
23 Ukae wanyu, aandeki neafalisayo, ateele! kunsoko mukupunya ezaka
kubizali, mnaanaa nechicha, kuita mukuleka imakani nemalito milego -tai
ukende, nuuhueli. Kuite aya yemunonee kutula mutumile, hange singa
kumaleka nemangiza muhile kumitumela.
24 Unye atongeeli nemeapoku, nemukusuza umududu numuniino kuite
mukuimela ingamia!
25 Ukae wanyu, andeki neafalisayo, miateele! Kunsoko mukoja ikole
kunzi ne sahani kuhunzi, kuite kunzi izue uubi hange kulile anga upolo.
26 Unye aaafalisa nemiapoku, oji hanza ikole mukati ne mukati a sahani,
nsoko inkika na kunzi etule nza nenyenso gaa.
27 Ukae wanyi, aandeke neafalisayo, meateele! kunsoko mukimpyana
niibeela napakilwe ukenke, kunzi igela maza, kuite mukati izue imakupa
naashi hange kela kentu neke bii.
28 Uulukuli, nunye kunzi migee kena miaza ntongeele aantu, kuite kunzi
mizue uteele nuubi.
29 Ukae wanyu, aandeki neafalisayo, meateele! kunsoko mukuzenga
iibiila na anyakidagu nukupambe iibiila yao awa nea tai.
30 Unye milunga, anga aekikie mumahiku a tata itu, shanga
aezekipalung'wi nao kuhunula usakami nuanya kidagu.
31 Kuite mukihenga unyenye kena unye miana ao awa nae abulagile
ianyakidagu.
32 Hange unyenye mukupikeelya kizulya pang'wanso niinonee umu-
landu nua Tata anyu.
33 Unye nzoka, akete vipilibao, muuekile ule uulamuli nuakujehanamu?
34 Kuite, goza, kuatuma kitalanyu ianyakidagu, antuneakuligwa, neaan-
deki, Ang'wi ao mukuabulaga nukuaja. Ang'wiao mukuakua mumasina-
gogi anyu nukuazunsa nukupuma makesale king'wi sunga numuya.
35 Upumeli kena kung'wa anyu ukupumela usakami wehi nua tai
nauhunuwe mihe, kaziilya isakamiang'wa Habili nua tai sunga isakani
niya Zakalia ung'waa Balaki, nae mumubulabile patakatifu nepa kezin-
daalo.
36 Tai, kumuila, imakani aya ehi akuupata uwileli uwu.
37 Yerusalemu, Yerusalemu, uewe nukeze abulaga ianyakidagu
nukuakua namagwe awa neatumilwe kung'wa ako! Nkua inga ku-
milingeela iang'enya ako palung'wi anga enkuku nilingeela iana akwe
mumanana akwe, kuite singa wikagomba!
38 Goza ito lako lasaga nuula.
39 Nunee kuila, kandeelya, itungo lele nukulongoleka singa umona,
sunga nuekalunga, “Ukembetilwe nuanso nuzile kulina nela Mukulu.”

24

1 U Yesu akapuma mitekeelo akalongola kwea. Iamanyisigwa akwe
ikamuhanga nukumulagiila imajengo amatekeelo.
2 Kuite akasusha nukuaila, “Itee, shamuine ne imakani aya ehi? Itai
kumuila, kutile igwe nelekusaga migulya alulya nesha nukuhambulwa.”
3 Hange pawikikie mulugulu nula Mizeituni, iamanyisigwa akwe
ekamuhanga akeze ipihie nukulunga, “Kuite imakani aya akupumela
nale? Kentu ke nekikutula kelingasiilyo kakuza kung'waako ne mpelo
aunkumbigulu?
4 U Yesu akasusha nukuaila, “Tuli nuugozi kena aleke umuntu kuakon-
gela.
5 Kunsoko edu azile kulina lane. Akulunga, “Unene inge nene ne Kilisto,
hange akuakonga edu.
6 Muukija mbita ni mpola nia mbita. Gozi muleke kutula nuwoa,
kunsoko imakani akupumela, kuite empelo ika ikeli.
7 Kunsoko ihe ikauka kihe nzuya, nuutemi kuutemi uuya. Yukutula
nenzala nematetemeko amahimuianza niakuli kuli.
8 Kuite imakani aya ehi ng'wandyo udu wauai nuakutuga.
9 Uu akumupumya kunsoko magigwe nukubulagwa. Mukubipilwa ne
mahi ehi nsoko alina lane.
10 Uu edu akukumpa nukilekeelya nukibepilwe unyenye kua nyenye.
11 Anyakidagu edu akupumela nukuakongela edu.
12 Kunsoko uubi ukongeeleka, ulowa nuantu du ukupola.
13 Kuite uyu nukigigimiilya sunga empelo, ukuguneka.
14 Izi inkani nenziza nia utemi yukutanatigwa unkumbigulu wehi kutula
wihengi kumahi ehi. Uu empelo ekapika.
15 Kuite nemekaona uwibulugi nuubi, naeletambuwa numunya kedagu
u Danieli lemekile pakianza neketakatifu (nukusoma nualinge),
16 uu awa neakole ku Yuda amankiile mumalugulu.
17 Nuyu nuakole migulya mumalo waleke kusima pihe kuhola kentu keke
kupuma munyumba akwe,
18 nuyu nuakole kumugunda aleke kusuka kuhola ung'wenda wakwe.
19 Kuite ukia wao neakete ung'wana nawe neakonsha mumahiku nanso!
20 Lompi kena kumanka kung'waanyu ileke kutula matungo ampepo,
ang'wi luhiku nula kusupya.
21 Kunso ikalukole lwago lukulu, neze lukile lupumile kupuma kuumbwa
uukumbigulu sunga nitungo gaa, singalezezigela hange.
22 Anga imahiku nanso anga ae akugempigwe, kutile naeweze guneka.
Kuite nsoko aasagulwa, imahiku nanso akukugempigwa.
23 Hange angeze muntu wehi ukumuila, “Goza, Kilisto ukole papa!
Ang'wi, Ukilisto ukole uko muleke kuhuila inkani nianso.
24 Kunsoko i Makilisto nauteele neanya kidagu auteele azile nukigeelya
makula makulu naukuelwi, kunsoko akukongela, ang'wi yukuwezekana
ata iasagulwa.
25 Gozi, namuhugula nakele kupumela.
26 Kuite, anga amuila, “Ukilisto ukole kumbuga, muleke kenda
kung'wanso kumbuga. Ang'wi, “Gozi, ukole munyumba muleke kuhuela
inkani nianso.
27 Anga uu nulumelika kupuma kilya nukumelika kung'weli, uu yeekat-
ula keza kung'wana nuang'wa Adamu.
28 Pehi nuukole umuimba, kung'wanso kuko indeeyilingeela.

29 Kuite matungo makupe kukela yekatula nulwago lukulu imahiku
nanso, Ilya lukuikilwa kiti, ung'weli shaukupumya uwelu wakwe, inzota
yukugwa kupuma kilunde, ningulu yakilunde yukuhingieka.
30 Uu ekelingasiilyo ka ng'wana wang'wa Adamu ekigela migulya, ni
ntambu yehi ni amihe yako hongelya. Akumuona ung'wana nuang'wa
Adamu upembilye mumalunde amigulya kungulu nuukulu nukulu.
31 Ukuatuma iamalaika akwe kululi nulukulu alalumbeta, neensa
akuulingiila palung'wi iasagulwa akwe kupuma nande ine nia mihe,
kupuma mpelo ung'wini lunde sunga neye nengiza.
32 Imanyisi isomo kupuma mumtini. Anga itambee liketegela
nukupumya imatutu, malenga kena iketiku kahugeela.
33 Uu gwa, anga maona imakani aya ehi, mulenge kena wahugeela,
pakupi pamulango.
34 Itai kumuila, uwitugi uwu shaukukila, sunga imakani aya igele.
35 Ilunde nihi yukukela, kuite inkani yane shayukukila kwee.
36 Kuile kuluhiku nulanso nesasa kutile umuntu nuine, ata umalaika nua
kilunde, ang'wi ung'wana, inge u Tata ung'wana wang'wenso udu.
37 Anga uu naeyeli mumatungo ang'wa Nuhu, uu yukutula keza
kung'wana wang'wa Adamu.
38 Kunsoko mumahiku nanso imazi naeakeli kigela iantu ae akulya
nukung'wa, akutina nukutinwa kupika uluhiku lulo nu Nuhu aewingile
musafina,
39 hange shanga aealingile kentu kehi sunga emazi nai ahangile
nukuchola ehi uu yukutula heza kung'wana wang'wa Adamu.
40 Uu antu abiile ika akole kumugunda, ung'wi ukuholwa, ung'wi
ukulekwa kunyuma.
41 Asungu abiili ikaa eze sia palung'wi, ung'wi ukuholwa, ung'wi
ukusaga.
42 Kuite, tuli meahugu nsoko shamuine luhiku ke nuzile u Mukulu
wanyu.
43 Kuite mulenge kena, angeze umukulu nuito angize azuine itungo ke
nuzile umuhembi, azuzekesha shanga azuzee leka ito lakwe kubunangwa.
44 Kuite, inonee gwa mutule mukondile, kunsoko ung'wana wang'wa
Adamu uzile itungo nesungamuine.
45 Ite nyenyu numulindie, mutugwa nukele imakala, umukulu wakwe
umupee uuhumi kuawa neakole nuto lakwe, nsoko waape indya ku-
matungo nanonee?
46 Ukembetilwe umitumi nuanso, u Mukulu wakwe ukumuhanga uki-
tume uu imatungo nuzile.
47 Itai kumuila kena umukulu ukumuika mukela kentu nekakwe.
48 Kuite umutugwa ang'wi mubii ukulunga munkolo akwe, “Mukulu
wane watinia,”
49 wandye kuakua eitumi akwe, hange wang'we nukulya palung'wi
nuhugala.
50 U Mukulu nua mutugwa nuanso uzile uluhiku numugila ata isigo,
numitungu nushuine.
51 U Mukulu wakwe ukumutema ipande ibiili nukumuika mulyoma
ling'wi anga asambo, kung'wanso ikole kulila nukusia emino.

25

1 Uu utemi wakilunde ukipyanigwa neawali nikuminaahole intala yao
ekalongola kumupokela ubwana nuawinga.

2 Antaano ao ae apungu nawa neangiza ataano aeaelewa.

3 Eanawali neapungu ekahola intala yao, shanga ekahola emakuta.

4 Hange aenawali awa neaelewa ekahola iseme yao nemakuta palungwi ni ntala yao.

5 Imatungo yayo Ubwana nuawinga naushelewe kupika, ehi akahung'wa tolo ekalala.

6 Lakini utiku wakatekate akakakuta ngwano,"Goza, ubwana nuawinga! Pumi kunzi mumusingeelye.

7 Uu neenso enawali ehi akauka ekakakelya intala yao.

8 Awa neapunga ekaaela awa neelewa, 'Mukongelye esehemu amakuta anyu kunsoko intala yitu yukulima.'

9 Lakini awa neaelewa ekaasukilya ekaaela, 'Kunsoko shanga akutosilye unyenye nusese, kuite longoli kwa awaneegulya miguelye ekeasi kanyu nekemutosilye.

10 Imatungo naalongoe neanso kugula, Ubwana wawinga wekapika, ne matungo naakole tayali aeendile nang'wenso kushelehe awinga, numulango wikalugailwa.

11 Baadae enawali neangiza naapikile ekalunga, "Bwana, bwana, kulungwile."

12 Lakini akaasukelya nukulunga,'Etai kumuela, shanga numumanyile.

13 Kuite gozi, kunsoko shangamuihe ematungo luhiku ang'wi saa.

14 Kuite sawa numuntu nautakile kusafili kulongola ihe ngeza aeutangile eatugwa akwe nukuapa ugole wakwe.

15 Ung'wiao wekamupa talanta itaano, uyu numungiza wekamupa ibeele, nuyuite wekamupa eng'wi. Kela ung'wiao aupokee kiasi kulengana nuuwezo wakwe, numuntu nuanso weka safili kulongola yakwe.

16 Mapema uyu naupokee entalanta niitano wikalogola wekaelya, nukutugisa talanta itaano hange.

17 Uu uu nuyu naeupokee italanta nibeele, aeutugizilye ni nzuya ibeele.

18 Lakini umutugwa naeupokee talanta eng'wi, wikalongola yakwe wikahemba ishimu pihe, ite wikamepiha empia ang'wa bwana akwe.

19 Na baada matungo malepu, Ubwana watungwa neanso wekasuka nukuzepelya emaesabu neenso.

20 Umutugwa nuanso nausengeeye italanta niitano auzile wikaleta ningeeza itaano. wikalunga, Bwana, azumpee talanta iitano. Goza napata efaeda atalanta ngiza itaano.

21 Ubwana akwe wikamuila," Hongera, mutugwa numuza nuuhueli! Umuhueli kuintu niino. Kuupa emadalaka migulya kuintu niidu. Ingele muiloelyi wang'wa Bwana ako.

22 Umutugwa nausengeye italanta niibeele wekeza nukulunga, Bwana, aumpee talanta ibeele. Goza napata faeda atalanta geza ibeele.

23 Ubwana akwe wekamuela,"Hongeeli mutugwa numuza nuuhueli kumaintu nemakehu. Kuupa emadalaka migulya kumaintu needu. Ingile wiloelye mung'wa Bwana ako."

24 Baadae umutugwa naupokee etalanta neng'we aewezie wekalunga,"Bwana, nengile kina uewe umuntu mutaki wevuna pang'wanso neshanga uhusekile.

25 Unene nekogopa, nekenda yane nekapiha etalanta akopihe. Goza, ukete hapa nekako."

26 Lakini ubwana wikamusukilya wekalunga. 'Uewe umutugwa
mubee, aulengile kina nekala pang'wanso neshanga ntemee nukuvuna
pang'wanso neshanganihusekile.
27 Kuite aeizepie kuapa empia ane entu abenki, nematungo naensukile
kung'wane aezemesengelya nane palung'wi nefaeda.
28 Apa muhegelyi etalanta nanso mumupe utugwa nukete talanta
nikumi.
29 Kila umuntu nukete nekakwe, okongeligwa ikulu ata ukuzidisheligwa.
Lakini kwa uyu nemugila ekentu, ga nekenukete ukuhegeligwa.
30 Mugumi kunzi kukiti umutugwa nuanso neshanga ufaile hange
ikutula kelelo nukukelya emino!
31 Ematungo ung'wa Adamu nuekeza nuutukufu wakwe, naealaeka ehi
palung'wi nung'wenso, Uu ukikie migulya ituntu lakwe nuutukufu.
32 Indugu yehi ikilingeela ntongeela akwe, nung'wenso ukuabagala
eantu. Anga umudemi nuebagula inkolo nimbuli.
33 Ukuieka inkolo mukono wakwe nuwakigoha, ite ukiekaimbuli
mokono wankege.
34 Ite umufalme ukuaela awa nea mukono wakegoha, Nzii, nemukem-
betilwe nu Tata anyi, usali ufalme nauandalewe kunsoko anyu kupuma
ukuekwa emesingi au nkumbigulu.
35 Hange aenkete nzala mekampa indya; Ae nemugeni mukankalibisha.
36 Ae nkole kepwe, mekantugala eang'wenda; Ae numulwae mekan-
tunza; Ae nkole muketungo mukangoza!
37 Uu awa neatai akumusukelya nukumuela, Bwana, Nale aekukuine
ukete nzala kekakulesa? Ang'wi ukete nyota kekakupe maze? Hange
nale nae kukuine umugeni kekaku kalibisha? Ag'wi ukete nyota kekakupa
emaze?
38 Ang'wi nale naekukuine umugeni nakekakukalibesha? Hange
umugila anga lang, wenda kekakutugala eang'wenda?
39 Ang'wi nale naeumulwae, ang'wi ukole muketungo kekeza kuugoza?
40 Na umufalme ukuasukelya, etai kumuela, naemutendile apaite
kung'wi anyandugu ane neanino, aemuntendee nene!
41 Kuite ukuaela awa neakole umukono wakwe nuankege; Hegi kitalane
unye nemukete emasatiko, Longoli kumoto nua kulenakale naeuandalewe
kunsoko ang'wa shetani neamalaeka akwe;
42 Kunsoko aenkete nzala shanga mekakumpa indya; Ae nkete nyota
shanga kekakupa emaze;
43 Ae nemugeni shanga mekankalibisha; Ae nkolekepwe shanga
mekampa eang'wenda; Ae nemulwae ae ntungilwe kuite shanga mekan-
goza.
44 Au nawa neanso aku musukelwa nukulunga, Bwana nale naekukuine
ukete nzala ang'wi nyota, ang'wi umugeni, ang'wi ukepwe ang'wi umul-
wae, ang'wiutungilwe, shanga kekakuhudumela?
45 Ite ukuasukelya nukulunga,"Etai kumuela, eke neshanga aemua-
tendee awa neanino, shangaae muntendee anga nene.
46 Awaite inzu kuazabu akale nakale kuite awa neatai upanga wakale
na kale."

26

1 Imatungo u Yesu naumaile kutambula inkani yehi niyanso, akaaela
eamanyisigwa akwe,

2 “Mulengile kina baada amahiku abeele kuutula nesikukuu, nung'wana
wang'wa Adamu ukupumigwa kuite wasulubiwe.”
3 Baadaye eakulu amakuhani neanyampala neantu aeatankanile
palung'wi pakate pamakao ang'wa kuhani numukulu, naewitangwa
Kayafa.
4 Kwa palung'wi ekupanga enjama akumuamba u Yesu kwa unkunku
nukumubulaga.
5 Kunsoko aalungile, “Ileke kutula matungo asikukuu, kuite ilekekuleta
eghasia pakatekate aantu.”
6 Imatungo u Yesu naukole ku Bethania munyumba ang'wa Simoni
umukoma,
7 naukole ukionyesha pameza, musungu ung'wi aewezile kitalakwe
aukenkile mukebe nuwa alabasta naekete imakukuta naake ethama nkulu,
na aeumahunuie migulya mitwe lakwe.
8 Lakini eamanyisigwa akwe naaine ikani eleite, aabepewa nukulunga,
“Kunsokoke easala eyeite?
9 Ayaite ahumekile aguligwe kukeasi kekolo nukupegwa eaula.”
10 Lakini u Yesu kunsoko aaulengile eleite, wekaaela. “Kuneke muku-
musumbula umusungu uyuite? Witumile kentu kezakung'wane.
11 Eaula mukete mahiku ehi, lakini shangamukutula mukole nunene
mahiku ehi.
12 Kunsoko nauhunue imakuta mitwe lane aya migulya wa mwele wane,
aewitumile ite kunsoko ukuekwa kung'wane.
13 Kutai kumuela, pehi ulukani ulu nulekatambulwa pakate
aunkumbigulu wehi, eketendo nukitumile umusungu uyuite, hange
kekutambulwa kunsoko akumbukumbu.”
14 Kuite ung'wiao nua awa nekumi nambele, naewitangwa Yuda
Iskariote, akenda kwa akulu amakuhani,
15 nukulunga “Mukumpa ntuni anganumusaliti?” Akamupimela u Yuda
ipande thelathini niyampia.
16 Hange imatungo yayo wekaduma enafasi akumusaliti.
17 Hata uluhiku lang'wando nuamekate neshanga eekewe igae, eamany-
isigwa akwe aeendile kung'wa Yesu nukulunga, Pe nutakile kukuandaelye
ulye indya ya Pasaka?”
18 Wekaaela, Longoli kumujini kumuntu fulani namueli, Ung'walimu
ukulunga, “Ematungo ane ahumbeela kumetimelya epasaka palung'wi
neamanyisigwa ane, pakate panyumbako.”
19 Emanyisigwa akituma anga u Yesu naualageye, na andae indya ya
Pasaka.
20 Naeipikile mpende, aewikie kulya indya palung'wi neamanyigwa
kumi nambeele.
21 Naakulya indya, wikalunga, “Etai kumuela ung'wi anyu ukunisaliti.”
22 Ekapyenenkela kule, kila ung'wiao akandya kumukolya, “Ite
shanganene Mukulu?”
23 Akaasukilya, “Uyu nukutala umukono wakwe palung'wi nunene
mukate mibakuli yuyo ukunisaliti.
24 Ung'wana wang'wa Adamu ukuhega, anga naeyandekilwe. Lakini
isateko lakwe umuntu nuekamusaliti ung'wana wang'wa Adamu! Azetula
tazu kumuntu nuanso angae waleke kutugwa.”
25 U Yuda, nae uzemusaliti wikalunga, ite nene Labi? U Yesu wekamuila,
“Ukutambula ulukani nulanso uewe.”

26 Naatuile ukulya indya, u Yesu wikauhola umukate, akaukembeta,
nukuega. Wikaapa eamanyisigwa akwe nukulunga, “Holi, mulye. Uwu
wuwu mweele waane.”
27 Wekahola ekekombe nukukembeta, akaapa nukulunga, “Wing'wi
mehi kuekeite.
28 Kunsoko uyu sakami wane nuilago lane, nekuhunulwa kwa ehi
kumusamaha waanyamendu.
29 Lakini kumuela, shangakung'wa hange inkali yamezabibu uwaie,
hadi uluhiku ulo nenzeng'wa nepya palung'wi nunyenye pakate autemi
wang'wa Tata ane.”
30 Nakondilye kemba uwembo, ekapuma ekalongola kumulema wa
Mizeituni.
31 Hange u Yesu wikaaela, “Utiku wuwu mehi mukukumpa kunso
ane, kunsoko yandekilwe, kumukua umudemi wikundi lankolo ninyenso
ikusambaela.
32 Lakini baada akuiuka kung'wane, kumutongela kulongola ku
Galilaya.”
33 Lakini u Petelo wikamuila, “Hata anga ehi akuhite kunsoko amakani
nakuhanga, nakuupata, unene shanga kuhita.
34 U Yesu wikamusukelya, “Etai kuela, utiku wuwu kabla ujogoo
wakunkule, ukunihita nkua itaatu.”
35 U Petelo wikamuela, “hata kina impasile kusha nuewe, singa kuuhita.”
Neamanyisigwa neangeza ehi ekalunga uu, uu.
36 Baadaye u Yesu wikalongola neenso pang'wenso niitangwa Gethse-
mane nawikaaela eamanyisigwa akwe, “Ikie hapa ematungo neninzu uko
kulompa.”
37 Akamuhola u Petelo neana abeele neang'wa Zebedayo na wikandya
kupyenenkela nukusononeka.
38 Hange wikaaela, “Enkolone ekete kenyauwai kekulu kule ata ekeasi
kakusha. Sagi hapa mukeshe palung'wi nunene.”
39 Wekalongola kuntongela inino, wikagwa kifudifudi, nukulompa.
Wikalunga, “Tata ane, peza iwezekanile, ekekombe ekeite kenkwepe. Iteke
kutula anga nentakile unene, hange kina nutakile uewe.”
40 Akaahanga eamanyisigwa wekaahanga alala tulo, kunso emiho
aemalito.
41 Keshi nukulompa kunso mulekekingila mumagemo. Inkolo akole
radhi, lakini umweele udhaifu.
42 Akalongola yakwe nkua akabeele nukulompa, akalunga, “Tata
ane kina ulukani ulu shangaiwezekanile kulekwepa lazima nukeng'we
ekekombe ekeite, emapenzi ako atimele.”
43 Wekasuka hange wikahanga alala tulo, kunsoko emiho ao ae malito.
44 Kuite wikaaleka hange wekalongola yakwe. Akalompa enkua
akatuatu inkani zizo zizo.
45 Baadaye u Yesu wekaahanga eamanyisigwa akwe nukuaela, “Kele
mukie ne nukusupya? Gozi ematungo ahumbeela, nung'wana wang'wa
Adamu ukusalitiwa mumekono aanyamelandu.
46 Uki kuhege. Gozi uyuite nung'wenso nukunsaliti wahugela.”
47 Ematungo naukele ukuligitya, u Yuda ung'wi wa awa nenkumi na
mbeele, akapika. Lulili lukulu lukapika palung'wi nung'wenso anga
lepumele kwa akulu amakuhani neanyampala neantu. Ae azile nimpanga
niidunkuli.
48 Hange umuntu naeudee kumusaliti u Yesu auapee eshala, akalunga,
“Uyu nenekamulungela, ng'wenso muambi.”

49 Imatungo yayo wekiza kung'wa Yesu nukulunga, “Na wikamulungela.
50 U Yesu wikamuila, “Muhumba meane itume ele nelekutile uu akeza,
nukumugoolela emekono u Yesu, nukumuamba.
51 Goza, muntu ung'wi naukole palung'wi nu Yesu, wikagoola umukono
wakwe, wikahopola upanga wakwe, na wikamukua umitumi wang'wa
kuhani numukulu, nukumuamba ukutwe wakwe.
52 Uu Yesu wikamuila, susha upanga wako pana aza uhoe, kunsoko ehi
neetumila upanga akuangamizigwa kwa upanga.
53 Ite mulungile shanganihumilene kumitanga u Tata ane, nung'wenso
ukuntumela emajeshi zaidi akumi na mbeele na amalaeka?
54 Lakini ite emaandiko awazekanile kutimeligwa, kuite uu ipasilwe
kupumila?
55 Imatungo yayo u Yesu wikauela umilundo, “Ite mezile nemapanga
neidunkuli kumamba kina uyu nuehegelanya? Kila imahiku aenikie
mihekalu nukumumanyisa nashangaemumambile!
56 Lakini ayaite ehe itumilwe ite emaandiko anyakedagu atimile. “Uu
emanyisigwa akwe ekamuleka nukumanka.
57 Awa naamuambile u Yesu akamutala kung'wa Kayafa, u Kuhani nu
mukulu pang'wanso eaandeki neanyampala aeilingie palung'wi.
58 Kuite u Petelo aiumutyatile kunyuma kukuli kupikila mu itando
nilang'wa Kuhani u Mukulu. Ai wingie mukate nukikie palung'wi nienso
wihenga mukikapumila.
59 Kuite eakulu amakuhani nebalaza lehi aeakuduma ushahidi wauteele
dhidi ang'wa Yesu kunsoko ahume kumubulaga.
60 Kuite apumie amashaidi eedu, lakini shanga ekalija anga lukani lehi.
Lakini baadaye eamashahidi abeele ekapumila pantongela.
61 nu kulunga, “Umuntu uyu aulungile, “Mbezile kuunanga ihekalu
lang'wi Tunda nukulezenga kwa mahiku atatu.”
62 Ukuhani numukulu akimeka wikamukolya, “Shanga uhumilene
kusukilya?
63 Lakini u Yesu aewikie ukilagilye ihetwe. Ukuhani numukulu
wikamuela, “Anga Itunda nuikie kuamulu ukuele, kang'wi uwe wi Kilisto
ng'wana wa Itunda.
64 U Yesu wikamusukilya, “Uwe utambue ulukani nulanso. Lakini kuela
kupuma itungele nukendelea ukumuona ung'wana wang'wa Adamu wikie
umukono wakulela nuukete ingulu na wikeza na malunde kigulu.”
65 Uu gwa u Kuhani nu Mukulu wekatamulanga eng'wenda akwe
nukulunga, “Wakufulu! Ite, kutakile hange ushahidi wantuni? Goza, uu
wimeka ukukufulu.
66 Ite mukusega ntuni? Ekamusukilya nukulunga, “Ugombigwe washe.”
67 Hange ekamutye emate muusu nukumukua enkunde, nukumukua
emakopi kumekono ao,
68 nukulunga, “Wewe uewe Kilisto. Nyenyu nukukuile?
69 Ematungo nanso u Petelo aewikie kunzi pakate aukumbi numitumi
nuakesungu wikamuhenga nukulunga, Newe ga aeukole palung'wi nu
Yesu wa Galilaya.”
70 Lakini wekahita ntongeele ao ehi, wikalunga, singa nengile ekeite
nemukutambula.”
71 Nae ulongoe kunzi amulango, umitumi mungiza nuakesungu waka-
muona nukumuela naakole pang'wanso, “Umuntu uyu aliakoli nu Yesu
wa Nazareti.”

72 Wikahita hange kwakulapa, “Unene shanga numumanyile umuntu
uyuite.”
73 Ematungo makupe baadaye, awa naeimekile pakupe, ekameendela u
Petelo nukulunga, “Kutai nuewe ga wiang'weao, kunsoko ata lafudhi ako
ekuonyesha.”
74 Uu wikanza kuapa emasateko, “Unene shanga numumanyile umuntu
uyuite” kuite ujogoo wekakunkula.
75 U Petelo wekakumbuka inkani nauewe nu Yesu, “Kabla ujogoo
wekakunkula wakunihita nkua itatu.”

27

1 Ematungo ekedaudau naapikile, eakulu ehi neamakuhani neanyam-
pala aantu aalie njama dhidi ang'wa Yesu ahume kumubulaga.
2 Aamutungile, aeamutongee, ekamupisha kung'wa Liwali Pilato.
3 Hange ematungo ang'wa Yuda, naeumusalitile, auinekina u Yesu
wahukumilwa wikaambwa masego wekasusha epande thelathini niya
mpia kwa akulu neamakuhani neanyampala.
4 Wikalunga, “Nituma melandu kumesaliti usakami nengila anga mu-
landu.” Lakini ekamusukelya, “Akuhusile ntuni? Magoze nanso uewe.”
5 Hange wikaguma pihe ipande nianso nesalani niya mpia mihekalu,
wekahega yakwe wekigoga ung'wenso.
6 Umukulu wa Makuhani wekaihola ipande niyanso neampia nuku-
lunga, “Singa inonene kuieka impia iziite muhazina, kunsoko agalama
asakami.”
7 Ekikolya kwa palung'wi empia ekutumeka kuguila umugunda nela-
mufinyanzi nelakiieka eageni.
8 Kunsoko eyeite umugunda nuanso ukitangwa, “Mugunda wa sakami”
ata elelo yeye.
9 Hange ulukani naelutambuwe numunyakedagu u Yeremia lekatimila,
kulunga, “Aeatumie ipande salasini niya mpia, egalama naepangilwe
neantu a Israeli kunsoko akwe,
10 na ae ametumie kumugunda wamufinyanzi, kina Mukulu nae-
undagie.”
11 Imatungo yayo u Yesu wekimika ntongeela ang'wa liwali nuliwali
wakamukolya, “Ite uewe umutawala wa Ayahudine? U Yesu wika-
musukelya, “Wewe ulungile ite.”
12 Lakini ematungo nae usemewe neakulu amakahani neanyampala,
shanga aeusukeye lehi.
13 Hange u Pilato wekamuila, “Shangawigule anga mashitaka ehi
kung'wako?”
14 Lakini singa aeumusukeye ata ulukani nulung'wi, kuite uliwali
wakizula uwoa.
15 Kumatungo na sikukuu ae desituli aa liwali kumutungula umutungwa
ung'wi nusaguwe numilundo.
16 Ematungo nanso aeakete mutungwa ung'wi sugu elina lakwe Balaba.
17 Kuite imatungo naeatuile kilundela palung'wi, u Pilato wekaakolya,
“Nyenyu nemutakile kumutungule kunso anyu?” Balaba ang'wi Yesu
nukitangwa Kilisto?”
18 Kunsoko aeuine kina amuamba kunsoko amubepewe.
19 Imatungo naeakoli ikie mituntu la ulamuli, umusungu wakamutumela
lukani nukulunga, “Lekakituma lukani lehi kumuntu uyuite numugila
anga ubee, kuite nsumbukile ikulu eleleye mundoti kunsoko akwe.”

20 Uu eakulu amakuhani neanyampala aashawishilye emakutano amulompe u Balaba, nu Yesu abulagwe.
21 U Liwali aiuwakoiye, “Nu uli kati a abiili muloilwe unene numulekele kitalanyu?” Ailigitilye “Balaba.”
22 U Pilato wikaaela, “Numutendele ntuni u Yesu nukitangwa Kilisto?” Ehi ekasukelya “Msulibishe.”
23 Nung'wenso wikalunga, “Kuneke ikosake nuitumile? Lakini aeazidilye kukulya induli yao migulya ikulu, “Musulubishe.”
24 Kuite imatungo u Pilato auine shangauwezilye kituma lukani lehi, lakini badalakwe efujo ekanza, wikahola emaze wekakaala emekono akwe ntongeela amilundo, nukulunga, “Unene numugila anga ubee kusakami wa muntu uyuite numugila ubee. Magozi ayaite unyenye.”
25 Antu ehi ekalunga, “Usakami akwe watule migulya itu neana itu.”
26 Hange wikamutungwila u Balaba kung'wao, lakini aeumukuile emesheleti u Yesu wekamukabidhi kung'wao alongole amusulubishe.
27 Hange easkale ang'wa liwali akamuhola u Yesu mpaka Praitorio numilundo nuamaskali ehi ekilundeela.
28 Akamutugula eang'wenda akwe nukumutugala ung'wenda nualangi nkuuku.
29 Hange akazepya etaji amija nukumueka migulya itwe lakwe, na amuekeye mwanzi kumukono wakwe nuakegoha. Aeakuieli imalu ao pihe ntongela akwe nukumuhonda ekalunga, “Salamu, Mutemi wa a Yahudi?”
30 Na amutyie emate, na aeahoile umuanzi ekamukua kitwe.
31 Ematungo naeakumugema, ukumutugula ung'wenda nuanso ekamutugala eang'wenda akwe, ekamulongolya kenda kumusulubisha.
32 Naapumile kunzi, ekamuona muntu aeupumie ku Krene elina lakwe Simeoni, hange amulazimishilye kenda nenso kuite aukenke umusalaba wakwe.
33 Naeapikile pang'wanso niitangwa Goligota, endogoelyo akwe ieneo li fuvu litwe.”
34 Amupee esiki nehangigwe nenyongo wang'we. Lakini naeumionzile, shanga wikaweza kumeng'wa.
35 Imatungo naamusulubishilye, ae agalanile e ang'wenda akwe kwa kuikuela kula.
36 Na aeikie kwa kumugoza.
37 Migulya mitwe lakwe aaekile mashitaka akwe ekasomeka, “Uyuite Yesu, mutemi a Wayahudi.”
38 Ee nyang'anyi abeele ekasulubiwa palung'we nung'wenso, ung'wi mukono wakulela ung'wi mukono wankege.
39 Awa naakeile ekamutanela, ekaze hingisa ematwe ao,
40 nukulunga, “Uewe wewe nautakile kulizepya ihekalu nukulezenga kwa nsiku itatu, iokoe uewe! Angiza wang'wa Itunda, sima pihe uhege pa msalaba!”
41 Kumatungo ehali yeyo yeyo ekulu a makuhani aeakumukashifu, palung'wi neaandeki neanyampala, nukulunga,
42 “Aeuaokoe neangiza, lakini shangauwezilye kiokoa ung'wenso. Nuanso Mutemi wa Ayahudi. Nuasime pihe kupuma mumusalaba, kunso aulungile, unene neng'wa Itunda kuite kumuhuela.
43 Aeumuhue Itunda. Leki Tunda wamuokoe angeza utakile kunsoko aeulungile, “Unene neng'wana wang'wa Itunda.”
44 Nawoite enyanyanyi namusulubishilye palung'wi nung'wenso ga atambue makani akumudhihaki.

45 Imatungo yayo nasaa sita ikatula kiti mihe ehi mpaka esaa tisa.
46 Naepikile esaa tisa, u Yesu wikalela kusauti nenkulu, “Eloi, Eloi, Lama thabakithani?” wikamaanisha “Itunda ane, Itunda ane, mbona wandeka?”
47 Ematungo nanso ang'we ao aeimekile pang'wanso aigulye, ekalunga, Ukumitanga Eliya.”
48 Akamanka ung'wi kuhola sifongo nukizulya ekinywaji nekelulu, ekameeka migulya mumute ekamupa wang'we.
49 Nao nasagile ekalunga, “Muleki wing'wene, leki kuone kina u Eliya weze muguna.”
50 U Yesu wikalela hange kwa luli nulukulu wekameheja enkolo akwe.
51 Goza, Ipazia li itekeelo ailitamukile nkika ibeele kupumila migulya kupikiila pihi. Ni ihi ikakagaka ni matalagwe ikatamuka ipande.
52 Emakabuli akaluguka nemeele atakatifu edu nualae utulo akioka.
53 Ekapuma mumakabuli baada aa uiuki wakwe, ekingila mumuji nuutakatifu ekigeeleka edu.
54 Uakida nuanso nawa naamugozee u Yesu ekaona itetemeko nemakani naakupumela, ekisula uwoa kule nukulunga, “Etai uyu aeng'wana wang'wi Tunda.” Ekagoza kupuma kule.
55 Aasungu edu amutyatile u Yesu kupuma ku Galilaya ahume kumuhudumela akoeakole pang'wanso ekagozeela kupuma kule.
56 Mukatekate ao aeukole u Mariamu Magdalena, Mariamu mama akwe Yakobo nu Joseph, nu mama waana ang'wa Zebedayo.
57 Naepikile mpende awezile muntu mugole kupuma Arimathaya, nae witangwa Yusufu, kuite nuyu nuanso aemumanyisigwa wang'wa Yesu.
58 Aewendile kung'wa Pilato wekalompa umeele wang'wa Yesu. Kuite u Pilato wekalagelya apegwe.
59 U Yusufu wekauhola umweele akautunga ung'wenda numuza,
60 wekaulalesha mikabuli nipya naeulezepilye wekalechonga mumwamba.
61 U Mariamu Magdalena nu Mariamu numungiza akole hapo aeikie kugozela ikabuli.
62 Uluhiku nautyatie kina uluhiku nula maandalio, e akulu amakuhani ne Mafarisayo aeilingee palung'wi kung'wa Pilato.
63 Ekamuela, “Mukulu kukembukile kina imatungo nuanso numudanganyifu naeukele ukole mupanga, aulungile, Baada amahiku atatu ukiioka hange.
64 Kululo lagilya kina ikabuli lelindwe salama mpaka uluhiku lakatatu. Kuite, eamanyisigwa akwe awezilye kezakumia nukulunga kuantu, “Wioka kupuma mwaashi. Nuudanganyifu wamwisho ukutula ubee kukela naakwanza.
65 U Pilato wekaaela, “Holi ealinzi. Longoli mitume muhali ausalama pamuwezeye.”
66 Kuite akalongola nukituma pikabuli kutula usalama ukole, igwe lekagongwa umuhuli nukueka ealinzi.

28

1 Baadaye empende uluhiku la Sabato, elyoa naelakapuma kuhumbela luhiku lang'wandyo nulijuma, Mariamu Magdalena, nu Mariamu numungeza azele kulegoza ikabuli.
2 Goza aelekole itetemeko ikulu, kunsoko umalaeka wang'wa Mukulu ausimile wekalepingilitya igwe, hange wekikaela.

3 Esula akwe ae ehanganga umeme, neang'wenda akwe ae elu anga
etheluji.
4 Ealinzi neanso ekizula uwoa ekatu anga eashi.
5 Umalaeka nuanso wekaalengasa easungu neanso wekalunga,'' lekiko-
gopi kondogoelye mine kina mukumuduma Yesu, nausubiwe.
6 Ukutile apaite, Lakini wioka anga naeumuie. Pembyi muone Ubwana
pana aulae.
7 Longoli halaka muaele emanyisigwa akwe, wiuka kupuma mwashi,
goza wamutongeela ku Galilaya. Kung'wanso kukomukumuona. Gozi
unene namuela.''
8 Easungu neanso ekahega pang'wanso pikabuli halaka ekaze akete
uwoa ao niloeligwi ikulu, hange ekamanka kuaela eamanyisigwa akwe.
9 Goza U Yesu wikatankana neenso nukulunga,''Salamu,'' Easunguneanso
aeazile ekaamba emegulu akwe, hage ekamukulya.
10 Ite U Yesu wekaaela,'' lekikogopi, Longoli muaele eanya ndugu akwe
atongele Kugalilaya. Kung'wanso akumona.''
11 Ematungo nanso easungu naalongoe, goza baadhi aalinzekenda
kumujini nukuaela aekulu amkuhani emakani ehinaapumie.
12 Emakuhani naatankanile neanyampala kikoelya emakani nanso
palug'wi neenso, Aeapumilye keasi kekulu nekampia kwa alinzi neanso.
13 Ekaaela,'' Aeli neangiza ite, Eamanyisigwa ang'wa Yesu aeazile utiku
ekia umweele wang'wa Yesu imatungo usese azakulae.
14 Hange etaalifa eye angemupikile uliwali, usese kuumushawishi
nukumuhegelya unyenye emashaka ehi.''
15 Kuite easkali neanso ekaihola impia ninyanso nukituma anga
naalagewe. Impola izi ikenela kule kwa ayahundi nayatuile uu mpaka
elelo.
16 Lakini ametume neanso kumi na moja ekalongola ku Galilaya,
kumulema nuanso naualagie.
17 Neenso namuine, ekamukulya, lakini baadhi ao ekakisha.
18 U Yesu wekeza kung'waao wekaaela wekalunga,'' Mpewe uhumi wehi
muunkumbigulu nukilunde.
19 Kuite longoli muaifanye indugu yehi itule amanyisigwa ane. Abadisi
kulina lang'wa Tata. nele nela ng'wana nu ng'wa ung'welu.
20 Amanyisi kumaamba emakani ehi naenumuie, Goza unenkole
palung'wi nunyenye mahiku ehi. mpaka empelo aunkumbigulu.

uMarko

1 Uwu ingi ng'wandyo nua nkani ninza niang'wa Yesu Kristo, Ng'wana
wang'wa Itunda.
2 Anga ni ikilisigwe nu munyakidagu uIsaya, “Gozeela, kumulagiilya u
mutung'wa nuane ntongeela ako, ung'wi nuikazipiilya i nzila niako.
3 Luli nula muntu nuitangaa mihaka, “Mikondeelyi i nzila a Mukulu;
Igooli i nzila niakwe.”
4 uYohana ai uzile, wazoja mihaka nu kutanantya wogigwa nua kila
itunu ku ulekelwa nua milandu.
5 Ihi ihi a ku Yudea ni antu ihi nia ku Yerusalemu ai alongoe kitalakwe.
Ai atulaa akogigwa nu ng'wenso mu mongo nua Yordani, aze ila itunu ku
milandu ao.
6 uYohana ai watulaa utugae ng'wenda nua mauli a ngamia nu mukoha
nua ndili mu kilino nikakwe, hangi ai watulaa ukulya ngaga nu uki nua
mihaka.
7 Ai utanantilye nu kuligitya, “Ukoli ung'wi upembilye ze yakilaa unene
munya ngulu ikolo kukila unene, hangi nimugila u unoneli ga nu kutuna
pihi nu kutungula i mikoha a ilatu niakwe.
8 Unene ai numogilye ku mazi, kuiti nuanso ukumoja unyenye ku
Ng'wau Ng'welu.”
9 Ai ipumie mu mahiku nanso kina uYesu ai uzile kupuma ku Nazareti
a ku Galilaya, hangi ai wogigwe nu Yohana mu mongo nua Yordani.
10 Itungo uYesu nai uhumbukile kupuma mu mazi, ai wihengile ilunde
ligalanukile ng'walyi nu Ng'wau Ng'welu ukusima pihi migulya akwe anga
i nkunda.
11 Nu luli ai lupumiie milunde, “ Uewe ingi Ng'wana nuane mulowa,
Ndoeigwe nangaluu nu ewe.”
12 Uugwa nkua ing'wi u Ng'wau Ng'welu akamusinja kulongola mihaka.
13 Ai ukoli mihaka mahiku makumi anne, wazegeng'wa nu Mulugu, Ai
watulaa palung'wi ni ikali nia mihaka, nia malaika ai amuaiiye.
14 Itungili ze yakilaa uYohana kuambwa, uYesu ai uzile ku Galilaya
wazetanantya inkani ninza niang'wa Itunda,
15 wazeligitya, “Itungo lakondaniila, nu utemi nuang'wa Itunda wahum-
beela. Ili itunu nu kuhuiila mu nkani ninza.”
16 Hangi wazekila mu mpelo a luzi nula Galilaya, ai umihengile uSimioni
nu Andrea muluna wang'wa Simioni azegumila i nyavu niao mu luzi,
kunsoko ai atulaa avua nsamaki.
17 uYesu ai uatambuie, “Pembyi, ntyati, hangi kumuzipya avua antu.”
18 Ni nkua ing'wi ai alekile i nyavu hangi akamutyata.
19 Itungo uYesu naiwagenda kahelu iniino, ai umihengile uYakobo
ng'wana wang'wa Zebedayo nu Yohana muluna nuakwe; ai atulaa mi
ilinga akuzipya nyavu.
20 Katungo akaitanga ni enso ai amulekile u tata nuao uZebedayo mukati
ilinga ni anyamulimo nia kugulwa, akamutyata.
21 Nai akapika ku Kapernaumu, luhiku nula kusupya, uYesu ai wingie
mi itekeelo nu kumanyisa.
22 Aka ukuilwa u umanyisa nuakwe. ku iti ai watulaa ukuamanyisa anga
muntu naiza ukete uhumi hangi shanga anga amanyi.

23 Itungo lilo liilo ai ukoli nu muntu mi itekeelo nilao nai ukete nu
hing'wi, hangi ai uzogooye,
24 wazeligitya, “Kukete ntuni nika kituma nu ewe, Yesu nua ku Nazereti?
Uzile ku ulimilya? Nukulingile wi nyenyu. U ewe ingi Ng'welu wing'wene
nuang'wa Itunda!”
25 uYesu ai umukenee u hing'wi nu kuligitya, “Kilaga hangi upume
mukati akwe!”
26 Nu hing'wi ai umugwisilye pihi hangi akapuma kitalakwe itungo
wazelila ku luli nula migulya.
27 Ni antu ihi ai akuiwe, iti gwa akikolya kila ung'wi, “iki ingi ntuni?
Umanyisa ugeni ukete uhumi? Ga nukulagiilya ia hing'wi nienso aku
mukulya!”
28 Nu lukani kutula ng'wenso nkua ing'wi lukasapatila kila kianza
mukati a mukoa wihi nua Galilaya
29 Hangi nkua ing'wi ze yakilaa kupuma kunzi itekeelo, ai ingi mi ito
nilang'wa Simioni nu Andrea aze akoli nu Yakobo nu Yohana.
30 Itungili mukwingwa nuang'wa Simioni ai watula ulae mulwae, ni
nkua ing'wi ai amutambuie uYesu inkani niakwe.
31 Iti gwa ai uzile, ai umuambile ku mukono, nu kumunyansula migulya;
ulwae ukahega kitalakwe, hangi wakandya ku a aiilya.
32 Mpindi nanso itungo ilyoa lakondya kulimila, ai amuletee kitalakwe
ihi nai atulaa alwae, ang'wi nai akete i ahing'wi.
33 Kisali kihi ai kilingiie palung'wi pa mulango.
34 Ai uagunile idu nai atulaa alwae a kila ulwae nu kupumya ahing'wi
idu, ila shanga ai ulekee hing'wi kuligitya ku nsoko ai amulingile.
35 Ai u ukile dau maniabwa, itungo nai ikili kiti; ai uhegile nu kulongola
nkika a kinkunku nu kulompa kuko.
36 uSimioni ni ihi nai atulaa palung'wi nu ng'wenso ai amudumile.
37 Ai amuligilye hangi akamutambuila, “Kila ung'wi uku uduma”
38 Ai uatambuie, “Kwini kianza kingiiza, kunzi mu isali ni ipilimikiiye,
iti nihume kutanantya nuko ga. Yiyo nsoko aza nzile apa.”
39 Ai ulongoe waze ukiie i Galilaya ihi, waze tanantya mu matekeelo ao
nu kuapatya ia hing'wi.
40 Munya mbili ung'wi ai uzile kitalakwe. Ai watulaa ukumusinja; ai
utugamile nu kumutambuila, “Anga ize uloilwe, uhumile kunzipya ntule
ni muza.”
41 Waze usuntilwe ni kinya uwai, uYesu ai ugooe u mukono nuakwe nu
kumuamba, akamuila, “Ndoilwe, Utule u muza.”
42 Itungo ling'wi i mbili ikamupuma, hangi ai uzipigwe kutula muza.
43 uYesu akamukania itaki nu kumuila walongole itungo ling'wi.
44 Ai umutambuie, “Kendegeela shanga uligitilye lukani ku wihi, kuiti
longola, wiambye kung'wa kuhani, hangi upumye isongelyo ku nsoko a
weligwa naiza uMusa ai ulagiiye, anga ukuiili kitalao.”
45 Kuiti ai ulongoe nu kandya kumutambula kila ung'wi nu kenelya u
lukani ikilo ga nu Yesu shanga ai uhumile hangi kingila mu kisali ku
ulyuuku. Iti gwa ai wikiie kianza nika kinkunku ni antu ai azile kitalakwe
kupuma kila nkika.

2

1 Nai usukile ku Kapernaumu ze yakilaa mahiku masheenyu, ai
ikumukile kina ai ukoli mi ito.

2 Antu idu nangaluu ai atulaa ilundiie pang'wanso hangi shanga ai limoli
i lyoma hangi, ga nilo nila pa mulango, nu Yesu ai uligitilye lukan kitalao.
3 Uugwa ang'wi a antu ai azile kitalakwe nai amuletile muntu nai
watulaa ukule igandi; antu anne ai atulaa amukenkile.
4 Itungo nai alemilwe kumuhumbeela kunsoko a iubi nila antu, ai
agumue migulya a kianza pang'wanso nai ukoli. Hangi nai atula akondyaa
kutobola ibolomyo, ai asimilye u ulili naiza u muntu nai ukule igandi ai
watulaa ulae.
5 Nai wihengile u uhuiili nuao, uYesu ai umutambuie u muntu nai ukule
igandi, “ng'waane, i milandu ako alekelwa.”
6 Kuiti ang'wi ao a amanyi awo nai akoli ikie pang'wanso ai ikoiye mu
nkolo niao.
7 “Uhumile uli u muntu uyu kuligiya iti? Uku kuna! Nyenyu nuihuma
kulekela i milandu kwaala Itunda wing'wene duu?”
8 Itngo uYesu nai ulingile mu nkolo akwe nai atulaa akusiga mukati ao
akola. Ai ua tambuie, “Ku niki mukusiga iti mu nkolo nianyu?
9 Ni liuli ni ipepeele ikilo kuligitya ku muntu nu kule igandi, 'Milandu
ako alekelwaa' ang'wi kuligitya 'imike, hola u ulili nuako, hangi uende?'
10 Kuiti iti alije kulinga kutula u Ng'wana nuang'wa Adamu ukete u humi
nua kulekela i milandu mi ihi, ai umutambuie uyo nai ukule igandi.
11 “Nukutambuie u ewe, nyansuka, hola u mukeka nuako, hangi ulongole
kito nilako.”
12 Ai wimikile hangi nkua ing'wi akahola u mukeka nuakwe, hangi
ai ulongoe kunzi a numba ntongeela a kila muntu, iti ihi ai akuiwe
hangi akaminkiilya Itunda ikulyo, hangi akaligitya “Nangaluu, kukili kaya
kihenga ikani anga ili.”
13 Ai ulongoe hangi mpelo a luzi, ni iumbi lihi nila antu ai azile kitalakwe,
hangi waka amanyisa.
14 Nai watula ukukila ai umihengile uLawi ng'wana wang'wa Alfayo
wikie mu nkika a kuhanguilya i kodi hangi akamuila, “Ntyate.” Ai
wimikile nu kumutyata.
15 Hangi itungo uYesu nai watulaa ukulya indya mu nyumba ang'wa
Lawi, ahangulya kodi idu ni antu niakete i milandu ai atulaa akulya nu
Yesu ni amanyisigwa akwe, ku nsoko ai atulaa idu ni enso ai amutyatile.
16 Itungo i amanyi, naza atulaa Afarisayo, nai akihenga kina uYesu
ukulya ni antu anya milandu ni ahangulya kodi, ai a atambuie i
amanyisigwa akwe, “Ku niki ukulya ni ahangulya kodi ni anya milandu?”
17 Itungo uYesu nai wakija iti ai uatambuie, “Antu niakete u upanga mu
muili shanga amutakile u mukiliki; Ingi antu nia lwae ing'wene wawo
amutakile. Shanga ai nzile kuitanga i antu niakete itai ane, kuiti antu ni
akete i milandu.”
18 Amanyisigwa ang'wa Yohana ni Afarisayo ai atulaa akudilya kulya.
Hangi ang'wi a antu ai azile kitalakwe nu kumuila, “Ku niki i aanyisigwa
ang'wa Yohana ni Afarisayo idila kulya, kuiti i amanyisigwa ako shanga
akudila kulya?
19 uYesu ai uatambuie, “Itii niamoli mu winga ahumile kudila kulya
itungo u mukulu nua winga waze utuile ukoli palung'wi ni enso? ku lihi
u mukulu nua winga anga watule ukoli palung'wi ni enso shanga ahumile
kudila kulya.”
20 Kuiti mahiku apembilye itungo u mukulu nua winga nuika hegigwa
kitalao, nu mu mahiku nanso ni enso akudilya kulya.

21 Kutili u muntu nuihilita i kilaka ni kigeni nika ng'wenda mu ng'wenda
nui taho, anga itule i kilaka kikutaluka kupuma mu nilanso, ni kigeni
kitaluka kupuma mi itaho, hangi ikutula nu utamukwaa ubibi.
22 Kutili muntu wihi nuikitila i magai ni maza mu ntunda ni nkakilu,
anga itule iti imagai akubadula i ntunda hangi yahi ibiili magai ni itunda
ikulimila. Badala akwe, ika imagai ni maziza mu ntunda ni nziza.
23 Mu luhiku nula kusupya uYesu ai ukiile mu migunda ing'wi, ni
amanyisigwa akwe akandya kuhola imatita ang'wi a ngano.
24 Ni Afarisayo akamuila, “Goza, ku niki akituma i kintu naiza ingi nsuta
ni ilagiilyo mu luhiku nula kusupya?”
25 Ai uatambuie, “Shanga ai musomile iko nai witumile uDaudi nai
watula mu u ula nua nzala—Ng'wenso palung'wi ni antu nai akoli
palung'wi nu ng'wenso?
26 Iti nai ulongoe mu ito nilang'wa Itunda itungo nilang'wa Abiathari nai
watulaa kuhani nu mukulu nu kulya u mukate nai uikilwe ntongeela—
naza ituile nsuta a malagiilyo ku muntu wihi kulya kwaala akuhani—
hangi ai uinkiiye ga ni ang'wi a awo nai atulaa palung'wi nu ng'wenso
27 uYesu ai uligitilye, U luhiku nula kusupya ai litumilwe ku nsoko a ana
adamu, shanga ng'wana adamu ku nsoko a luhiku nula kusupya.
28 Ku lulo, u Ng'wana nuang'wa Adamu ingi mukulu, ga kuluhiku nula
kusupya.

3

1 Ni hangi ai wingie mukati itekeelo nu mung'wanso ai umoli muntu
ukete mukono ukule igandi.
2 Ang'wi a antu ai atulaa akumutyatiila ku ukupi kihenga kina anga ize
ukuguna luhiku nula kusupya iti kina amusemele.
3 uYesu ai umutambuie u muntu nu kete u mukono ukule igandi.
“Humbuka wimike pakati i umbi ili.”
4 Uugwa aka atambuila i antu. “Itii ingi taine kituma mulimo nu uza
luhiku nula kusupya ang'wi kituma ni shanga tai ane; Kunguna likalo
ang'wi kubulaga?” Kuiti akasaga ihi twi.
5 Aka agozeela ku ikuo, waze uhukilye ku nsoko a ukaku nua nkolo niao,
hangi akamutambuila u muntu uyo, “Goola u mukono nuako.” akaugoola
nu Yesu akamuguna u mkono nuakwe.
6 Afarisayo akalongola kunzi hangi itungo akazipya isui palung'wi ni
Aherode ku ng'waakwe iti kumubulaga.
7 Uugwa uYesu, palung'wi ni amanyisigwa akwe, ai alongoe mu luzi, ni
i umbi ikulu nila antu ai limutyatile ize lipembeeye ku Galilaya nu ku
Uyahudi
8 nu kupuma ku Yerusalemu nu kupuma ku Idumaya ntongeela a
Yorodani ni kisali nika Tiro ni Sidoni, i umbi ikulu, nai likija kila i kintu
nai watulaa ukituma, akapembya kitalakwe.
9 Hangi ai uatambuie i amanyisigwa akwe kuzipiilya u mulinga nu
uniino ku nsoko akwe ku nsoko a iumbi, iti kina aleke kumutunyiilya.
10 Ku nsoko ai ugunile idu, iti kila u muntu nai watulaa nu lwago ai
watulaa ni nsula a kumupikiila iti wamuambe.
11 Pihi i ahing'wi nai amuine, ai agwie pihi ntongeela akwe nu kulila, nu
kuligitya, “U ewe ingi wi Ng'wana wang'wa Itunda.”
12 Ai ualagiiye ku kukomangiila aleke kituma wakumuke.
13 Ai ulongoe migulya a lugulu, nu kuitanga nai ualoilwe, hangi
akalongola kitalakwe.

14 Aka aholania ikumi na abiili (nai uitangile itumi), iti kina atule
palung'wi nu ng'wenso hangi wahume kualagiilya kutanantya,
15 nu kutula nu uhumi nua kupumya i ahing'wi.
16 Hangi aka aholania ikumi na abiili; Simioni nai uminkiiye ilina nila
Petro,
17 Yakobo ng'wana wang'wa Zebedayo, nu Yohana muluna nuakwe u
Yakobo, nai winkiigwe i lina nila Bonagesi, awo ingi, ana nia mulilo,
18 nu Andrea, Filipo, Bartholomayo, Mathayo, Tomaso, Yakobo ng'wana
wang'wa Alfayo, Thadayo, Simioni Mukananayo,
19 nu Yuda Iskariote, naiza uku mugumaniilya.
20 Uugwa ai ulongoe ki ito, ni umbi nila antu akapembya palung'wi
hangi, aleng'we ga nu kulya ga nu mukate.
21 Familia akwe nai akija u lukani nulanso, akalongola kumuamba, kuiti
akaligitya, “Waputwa ni mahala.”
22 Amanyi nai azile kupuma ku Yerusalemu ai aligitilye, “Uhalinkaniwe
nu Beelzebuli,” nu “Ku mukulu nua a hing'wi ukupumya i a hing'wi.”
23 uYesu ai uitangile kitalakwe nu kuligitya ni enso ku mpyani, “Kinya
uli uMulugu wahume kumupumya uMulugu?
24 Anga ize utemi ukugalanuka ukola, utemi nuanso shanga uhumile
kimika.
25 Anga ize ito likugalanuka ikola, ito nilanso shanga lihumile kimika.
26 Anga ize uMulugu ukunyansuka nsuta akwe mukola nu kugalanuka,
hangi ukutula wapika mpelo akwe.
27 Kuiti kutili ga nung'wi nuhumile kingila mukati ito nila muntu ni
munya ngulu nu kia i intu niakwe bila kumutunga u munyangulu hanza,
hangi uugwa kilingiila ni kimoli mi ito.
28 Tai kumutambuila, milandu ihi nia ana a antu ikulekelwa, palung'wi
nu ukuni naza akutambula,
29 kuiti wihi nuika mukuna u Ng'wau Ng'welu shanga ukulekelwa lukulu,
ila ukete ugazi nua mulandu nua kali na kali.”
30 uYesu ai ulitambue ili ku nsoko ai atulaa akuligitya, “Ukete hing'wi.”
31 Uugwa u nyinya nuakwe ni aluna akwe ai apembilye nu kimika kunzi.
Akamulagiilya muntu, kumitanga.
32 Ni iumbi nila antu nai latulaa likie pakupi nu ng'wenso akamutam-
buila, “u ia ako ni aluna ako akoli kunzi, hangi akuuduma u ewe.”
33 Ai uasukiiye, “Ingi nyenyu u ia ane ni aluna ane?”
34 Ai uagozee nai atulaa ikie amupilimikiiye, nu kuligitya, “Goza, awa
ingi a ia ane ni aluna ane!
35 Wihi nuitumaa u ulowa nuang'wa Itunda, muntu nuanso ingi muluna
ane, hangi ng'waitu, hangi ia ane.”

4

1 Hangi ai wandilye kumanyisa mu mpelompelo a luzi. Ni iumbi ikulu
likilundiila likamupilimikiilya, akingila mukati i ilinga mu luzi, nu kikie.
Iumbi lihi nai likoli mu mpelo a luzi mu nshemba.
2 Hangi aka amanyisa makani idu ku mpyani, hangi akaligitya kitalao
ku umanyisa nuakwe.
3 Tegeelyi, mutemeli ai ulongoe kutemela.
4 Nai wakatula ukutemela, ing'wi nia mbeu ai igwie mu nzila, ni nyunyi
ikapembya ikailya.

5 Mbeu i nzuya ai igwie mu matalagwe, naiza kutili ni mahalu idu.
Itungo ikanyala, ku nsoko ai ngila anga mahalu nakondaniie.
6 Kuiti i lyoa nai litolokile, ai inyaile, ku nsoko ai ngila anga mili, ikuma.
7 Mbeu inzuya ai igwie pakati a mija. iMija ikakula nu kuitunyiilya,
hangi shanga ikapa inkali yihi.
8 Mbeu i nzuya ai igwie mu mahalu ni maza hangi ai ipee i nkali itungo
nai yukukula nu kungeeleka, inzuya ai ipee nkua makumi ataatu ikilo, ni
nzuya makumi mutandaatu, ni nzuya igana.”
9 Hangi wakaligitya, “Wihi nukete i akutwi ni akija, nu ije!”
10 uYesu nai wakatula wing'wene, awo nai akoli pakupi nu ng'wenso
nawo ni ikumi na abiili ai amukoiye kutula i mpyani.
11 Akaligitya kitalao, “Kitalanyu minkiigwe kinkunku nika utemi
nuang'wa Itunda. Kuiti ku niakoli kunzi kila i kintu ingi mpyani,
12 iti anga agoze, uu igoza, kuiti shanga ihenga, hangi ku lulo niakija uu
ijaa, kuiti shanga ilinga, anga ize shanga uu aza azee mupiluka Itunda ai
uzee alekela.”
13 Hangi akaligiya kitalao, “Itii shanga mulingile i mpyani iyi?
Mukuhuma uli kulinga i mpyani ni ingiiza?
14 Mutemeli ai utemee lukani.
15 Ing'wi ingi awo nai agwie mu mpelo a anzila, kianza u lukani naza
lutemewe. Hangi nai igulye, itungo u Mulugu akapembya nu kuluhola u
lukani naiza lutemewe mukati ao.
16 Hani ang'wi ao ingi awo nai atemewe migulya amatalagwe, naza, nai
igulye u lukani, ku ukau akulusingiilya ku ulowa.
17 Hnagi agila imili ihi mukati ao, kuiti igimya ku itungo ikupi. Halafu
lwago nu wagigwa ni ipembilye ku nsoko a lukani, itungo ikumpyaa.
18 Hangi ang'wi ingi awo nai atemewe mu mija. Akulija u lukani.
19 Kuiti unyong'wa nu ihi. ukongelwa nua nsao, ni nsula a makani
mangiiza, wi ingiila nu kulutunyiilya u lukani, nu kuleng'wa kupaa inkali.
20 Uugwa akoli awo naza atemewe mu mahalu ni maza. Akulija u lukani
nu kulusingiilya nu kupa i nkali; ang'wi makumi ataatu, hangi ang'wi
makumi mutandatu, hangi ang'wi igana ling'wi.”
21 uYesu aka atambuila, “Itii iiza wileta u lumuli mukati ito nu kuluika
pihi a nkapu, ang'wi pihi a ulili? Wiluletaa mukati nu kuluika migulya a
ishupaka.
22 Ku nsoko kutili kihi nikipihile naiza shanga kiku kumuka, hangi kutili
i kinkunku naiza shanga kikuikwa kihenga.
23 Anga ize ukoli nukete i akutwi a kija, nu ije!”
24 Aka atambuila, “Tuli miakendegeeli ku iko ni mukukija, ku nsoko
u ugemeelya ni mukugemeelya, kiko ni mukagemeeligwa, hangi kikon-
geligwa kitalanyu.
25 Ku nsoko nuanso nukete, ukinkiiligwa ikilo, hangi uyo nimugila,
kupuma kitalakwe ikuholwa ga nizo nuikete.”
26 Hangi akaligitya, “Utemi nuang'wa Itunda wimpyanigwe nu muntu
nai utemee i mbeu mu mahalu.
27 Nai wakalala u utiku nu kuuka i kidaudau, ni mbeu ikaheluka nu
kukula, Ga ni uu shanga ulingile nai ipumie.
28 Ihi ipumyaa i mbeu nkola; hanza matutu, alafu ulua, alafu mbeu
niakagupaa.
29 Hangi itungo imbeu ni ikatula ailyaa itungo witwalaa uzolo, ku nsoko
i maogola apikiila.”

30 Hangi akaligitya, “kuimpyanie u utemi nuang'wa itunda ni kintu kii,
ang'wi kutumile mpyani kii ku uganula?
31 Ingi anga i mbeu a haradali, naiza ai itemewe ingi niino nangaluu
kukila i mbeu yihi mihi.
32 Ga, ni itungo naza itemewe, ikukula nu kutula nkulu ikilo nila mimea
ihi mu shuli, hangi izipyaa ntaambi nkulu, ga ni nyunyi nia kilunde
ihumaa kuzipya iuyi niao mu mululi nuakwe.”
33 Ku mpyani idu ai umanyisilye hangi ai uligitilye u lukani kitalao, ku
upikiilo nai uhumile kulinga,
34 hangi shanga ai uligitilye ni enso bila mpyani. Kuiti itungo nai
wakatula wing'wene duu, aka aganuila kila i kintu i amanyisigwa akwe.
35 Mu luhiku nulanso, itungo nila mpindi nai lipikiie, akaligitya kitalao,
“Kweni i nkika a kabiili.”
36 Iti gwa akalileka i umbi, akamuhola uYesu, itungo nilanso yakondaa
ai watula mukati ilinga. Malinga mauya ai atulaa palung'wi nu ng'wenso.
37 Nu ng'wega utaki nua kimpupu ni maingu ai atulaa akingila mukati
a mulinga nu mulinga ai wakondyaa kutula wizula.
38 Kuiti uYesu mukola ai ukoli mu shetri, ulae mu muto. Akamutambuila,
azeligitya, “Ng'walimu, shanga ulingile kina usese kuusha?”
39 Hangi akauka, akaukenela u ng'wega nu kuluila u luzi, “Itule ihi twii,
ulyuuku.” Ung'wega ukapela, hangi ai ituile nu ulyuuku ukulu.
40 Hangi akaligitya kitalao, “Ku niki mukitumba? Itii mukili miagila u
uhuiili?”
41 Akizuilwa nu woa ukulu mukati ao hangi akitambulya enso ku enso,
“Uyu ingi nyenyu hangi, ku nsoko ga nu ng'wega nu luzi ikumugombya.”

5

1 Nai akapembya kupikiila nkika ingiiza a luzi, mu mukoa nua Gerasi.
2 Hangi kupumpugila itungo uYesu naiwatulaa ukupuma kunzi ilinga,
muntu nukete u hing'wi ai uzile kitalakwe kupuma mu ibiila.
3 Muntu uyu ai wikiie mu ibiila. Kutili nai uhumile kumugilya ikilo,
kutili ga nu ku minyororo.
4 Ai watulaa utungilwe matungo iduu ku mpingu ni minyororo. Kutili
ga nu ng'wi nai ukete i ngulu nia kumukilya.
5 Utiku nu mung'wi waze ukoli mu ibiila nu mu malugulu, ai wilila nu
kitemanga u ng'wenso mukola ku magwe ni migi.
6 Nai wakamihenga uYesu ku kaheelu, akamankiila kung'wakwe nu
kutuna ntongeela akwe.
7 Ai uleile ku luli lukulu, “Uloilwe nukutendele ntuni, Yesu ng'wana
wang'wa Itunda nukoli migulya nangaluu? Ku usinja kung'wa Itunda
mukola, leka kunaja.
8 Ku nsoko ai watulaa wamuila, “Mupume u muntu uyu, u ewe hing'wi.”
9 Nu ng'wenso ai umukoiye, “Lina nilako ingi nyenyu?” Nuanso
akamusuliilya, “Lina nilane ingi Legion, ku nsoko kukoli kidu.”
10 Ai umusingilye hangi ni hangi waleke kuatwala kunzi a mukoa.
11 Itungili idale ikulu nila ngulima ai likoli likuding'wa migulya a lugulu,
12 ni enso ai amusingilye, azeligitya, “Kulagiilye ku ngulima; kingile mu
kati yao.”
13 Iti gwa ai uagombilye; ia hing'wi ai amupumile nu kingila mukati
a ngulima, ni nyenso ai imankile pihi a lugulu kupikiila mu luzi, hangi
kupikiila ngulima magana a nzogu a biili ikalimilila mu luzi.

14 Hangi awo nai atulaa akudima i ngulima ai amankile nu kupumya
u lukani nula iko nai kipumie mu kisali nu mi ihi. Uugwa antu idu ai
apumile kulongola kihenga nai kipumie.
15 Uugwa ai apembilye kung'wa Yesu hangi ai amihengile u muntu nai
wahalinkaniwe nu hing'wi nai ukete idale —wikie pihi, utugawe, hangi
aze ukoli mu mahala akwe akondaniie, ni enso ai itumbile.
16 Awo nai atulaa ihengile nai kipumie ku muntu nai watulaa
uhalinkaniwe nu hing'wi ai a atambuie nai kipumie kitalakwe ga ni kutula
i ngulima.
17 Ni enso akandya kumusinja wahege mu mukoa nuao.
18 Hangi nai wakatula ukingila mukati i linga, muntu nai watulaa
uhalinkaniwe nia hing'wi ai umusingilye kina alongole palung'wi nu
ng'wenso.
19 Kuiti shanga ai umugombilye, kuiti ai umutambuie, “Longola ki ito
nilako nu ku antu niako, hangi uatambuile aza ukutendee Mukulu, nu
ukende naza ukinkiiye.”
20 Uugwa ai ulongoe nu kandya kutanantya i makani makulu naiza
uYesu witumile kitalakwe mu Dekapoli, ni kila ung'wi ai ukuiwe.
21 Hangi itungo nai wakaputa hangi nkika i ngiiza, mukati ilinga, iumbi
ikulu likilingiila kumupilimikiilya, nai ukoli mpelo a luzi.
22 Hangi ung'wi nu a lukolongo ni i tekeelo, nai witangwaa Yairo, ai uzile,
hangi nai umuhengile, ai ugwie mu migulu akwe.
23 Akamusija ikilo ni ikilo, wazeligitya, “Munaanso nu ane nu muniino
wahumbeela kusha. Ku usinja, pembya nu kuika i mikono ako migulya
akwe iti kina wahume kulija upanga nu kikie.”
24 Iti gwa ai ulongoe palung'wi nu ng'wenso. ni i umbi ikulu ai
limutyatile ni enso ai akumunyempa pakupi aze amupilimikiiye.
25 Ai ukoli nu musungu naiza i sakami akwe ai atulaa ipumaa ku myaka
ikumi na ibiili.
26 Ai wagilee nia kukonda pihi a akiliki idu hangi ai watumie kila i kintu
nai watuile ni kenso. Ga ni iti shanga akagunika ku kintu kihi. kuiti badala
akwe akakilinkiila kutula ni hali mbibi.
27 Ai wigulye i nkani kutula uYesu. Iti gwa ai upembilye ku nyuma akwe
itungo nai watulaa ukugenda mukati i umbi, nu ng'wenso ai utenilye u
ng'wenda nuakwe.
28 Ku nsoko ai uligitilye, “Anga niatenie i ang'wenda ni akwe udu,
nikatula ni mupanga.”
29 Nai utenilye, kupung'wa i sakami ikapela, hangi ai wigulye mu muili
nuakwe kina ai wagunwaa kupuma mu lwago nulakwe
30 Hangi kupumpugiilya uYesu akalinga mukati akwe mukola kina ngulu
imupumile. Hangi ai upilukile kunu nu kunu mi iumbi nila antu nu
kukolya, “Ingi nyenyu nutenilye u ng'wenda nuane?”
31 Amanyisigwa akwe ai amutambuie, “Ukihenga i umbii ili likutunyiiye
likupilimikiiye, nu ewe ukuligitya, 'Ingi nyenyu nu ntenilye?'”
32 Kuiti uYesu ai ugozile kunu nu kunu kihenga naiza watulaa witumile
ili.
33 Musungu, waze ulingile nai kipumie kitalakwe, ai witumbile nu
kukagata. Ai upembilye hangi ai ugwie pihi ntongeela akwe nu kumuila i
tai ihi.
34 Ai uligitilye kitalakwe, “Munanso, uhuiili nuako wakuzipya utule u
mupanga. Longola ku ulyuuku hangi ugunwe kupuma mu ulwae nuako.”

35 Nai watulaa ukuligitya, ang'wi a antu ai apembilye kupuma kung'a
lukolongo nua itekeelo, azeligitya, “U munanso nuako wakuza. Ku niki
kulongoleka kumunyoma u ng'walimu?”
36 Kuiti uYesu nai wakija naza akukiligiya, ai umutambuie u lukolongo
nu itekeelo, Leka kitumba. Huiila udu.”
37 Shanga ai umugombilye wihi kitongelya nu ng'wenso kwaala uPetro,
Yakobo, nu Yohana muluna nuakwe uYakobo.
38 Ai apembilye mi ito nilang'wa lukolongo nui itekeelo nu ng'wenso ai
wihengile unyong'wa, kulila kidu nu kuhongeelya.
39 Nai wakingila mi ito, ai uatambuie, “ Ku niki mukusiga ikulu hangi
ku niki mukulila? uMung'yinya akili kusha ila ulae.”
40 Ai amuhekile, kuiti nuanso, ai uapumilye ihi kunzi, ai umuhoile utata
nua ng'wana nu nyinya ni awo nai atulaa palung'wi nu ng'wenso, hangi
ai wingie mukati nai umoli u ng'wana.
41 Ai u uhoile u mukono nua ng'wana hangi ai umutambuie, “Talitha
koum,” naiza ingi kuligitya, “Munanso muniino, ku utambuila, uka.”
42 Kupumpugiilya u ng'wana ai u ukile nu kugenda. (ku nsoko ai watulaa
ni ilika nila myaka ikumi na ibiili). Hangi kupumpugiilya ai a ambilwe nu
ukuilwa ukulu.
43 Ai ulagiiye ku ngulu kina kutili wihi utakiwe kulinga kutula ili. Hangi
ai uatambuie aminkiilye u munanso nuanso indya.

6

1 Hangi akahega pang'wanso nu kulongola mu kisali kao, ni amanyisiga
akwe akamutyata.
2 Luhiku nula kusupya nai likapika. ai wandilye kumanyisa mu Itekeelo.
Antu idu ai amigulye hangi akakuilwa. Akaligitya, Uligilye pii u umanyisa
uwu?” Ingi upolo kii uwu nuinkiigwe?” Ukituma uli u ukuilwa uwu ku
mikono akwe?”
3 “Itii uyu shanga yuyo u mulanda mabada, ng'wana wang'wa Mariamu
hangi muluna nuao ia Yakobo, Yose, Yuda nu Simioni? Itii i aluna akwe
nia kisugu shanga ikie papa paapa palung'wi nu sese?” Hangi shanga
ikaloeligwa nu Yesu.
4 uYesu aka atambuila, “U munyakidagu shanga wiulyaa ikulyo, kwaala
mu kisali nikakwe ni mukati a aluna akwe nia mi ito nilakwe.”
5 Shanga ai uhumile kituma u ukuilwa pang'wanso, iti ai uaikiiye mikono
alwae asheenyu aka aguna.
6 Ai ukuiwe nangaluu ku nsoko a kuhita kuhuiila kitalao. Uugwa ai
uigendee i ijiji nia kisali waze manyisa.
7 Ai uitangile awo i amanyisigwa ikumi na abiili akandya kualagiilya
abiili a biili. Ai uinkiiye uhumi migulya a ahing'wi
8 nu kualagiilya aleke kuhola kihi nialongoe kwaala mulanga udu. Aleke
kuhola u mukate ang'wi mbogoshi, ang'wi mpia mu kilino;
9 Kuiti atugale i latu, hangi shanga a mujulungu a biili.
10 Hangi aka atamuila, “ Ito lihi ni mukingila, ikii papo kupikiila ni
mikahega.
11 Ni kisali kihi nishanga kikumusingiilya ang'wi kumutegeelya, hegi
kitalao, kununti u lunkundi nula migulu anyu, itule ukuiili kitalao.”
12 Ni enso akalongola azetanantya antu ile itunu nu kuleka i milandu ao.
13 Ai a anuzunsilye i ahing'wi idu, hangi ai apuguhie i makuta i alwae
hangi akagunwa.

14 uMutemi Herode nai wakija nanso, ku nsoko i lina nilang'wa Yesu
ai latulaa lakumuka nangaluu. Ang'wi ai aligitilye, uYohana ni moganyi
wiuka hangi ku nsoko nanso, iyi ngulu a ukuilwa ikituma u mulimo mukati
akwe."
15 Ang'wi ao akaligitya, "Uyu ingi Eliya," Ikili i auya akaligitya, "Uyu ingi
munyakidagu, anga ung'wi nua awo anyakidagu nia kali."
16 Kuiti uHerode nai wakija aya akaligitya, "uYohana, nai numudumue
itwe wiukigwa."
17 Ndogoelyo uHerode mukola ai ulagiiye uYohana waambwe nu
kutungwa mu kadulumu ku nsoko ang'wa Herodia (musungu nua muluna
nuakwe uFilipo) ku nsoko nuanso ai watulaa wamutenaa.
18 Ku ndogoelyo uYohana ai umutambuie uHerode, "Shanga tai ako
kumutina u musungu nuang'wa heu nuako."
19 Kuiti uHerode ai wandilye kumubipilwa hangi ai watulaa uloilwe
kumubulaga, kuiti shanga wikahuma,
20 ndogoelyo u Herode aizaa umitumbile uYohana; ai ulingile kina ingi
munya tai ane muntu ni ng'welu, hangi ai umulekile iziza. Hangi nai ulon-
golekile kumutegeelya akahusha nangaluu, kuiti ai wiloile kumutegeelya.
21 Nai lipikile ga ni itungo niligombekile anga itule lahumbeela u luhiku
nula kutugwa uHerode aka azipiililya i aopisa akwe isiku kuu, nia mboi,
nia lukolongo nia ku Galilaya.
22 Uugwa u munaano nuang'wa Herodia akingila kiginsa ntongeela ao,
akamuloeelya uHerode ni aziila nai ikie itungo nila ndya nia mpindi.
Uugwa u mutemi akamuila umu nanso, "Nompe kihi nukiloilwe nu nene
nikaki nkiilya.'
23 Akamulapila nu kuligitya, kihi nui kanompa, nika kinkiilya, ga ni
ikinda nila utemi nuane."
24 Akapuma kunzi akamukolya u nyinya nuakwe, "Nompe ntuni?"
Akaligitya, "Itwe lang'wa Yohana nuojaa."
25 Ni itungo ling'wi akingila ku mutemi akandya kuligitya, "Ndoilwe
uninkiilye mukati a sahani, itwe nilang'wa Yohana Nuojaa."
26 uMutemi akahusha nangaluu, kuiti ku nsoko a ilapo nilakwe hangi ku
nsoko a aziila, shanga ai uhumile kumuhitilya ilompi nilakwe.
27 Iti gwa, umutemi akalagiilya i a asikali pakati a asunja akwe nu
kualagiilya kulongola kuleta itwe lang'wa Yohana. uMusunja ai ulongoe
kumutema itwe waze ukoli mu kitungo.
28 Akaleta itwe nilakwe mu sahani nu kuminkiilya u munanso, nu
munanso akaminkiilya u nyinya nuakwe.
29 Hangi i amanyisigwa akwe nai akija nanso, ai alongoe ku uhola u
muili nuakwe akalongola ku uika mu kibiila.
30 Ni itumi, ai ilundiie palung'wi ntongeela ang'wa Yesu, akamuganuila
ihi nai itumile hangi nai amanyisilye.
31 Nu ng'wenso aka atambuila, Pembyi akola i kianza nika kinkunku
hangi kusupye ku itungo." Antu idu ai atulaa akupembya nu kuhega,
shanga ai aligilye ga nilyoma nila kulya.
32 Iti gwa akanankila i mashua akalongola kianza nika kinkunku i
ng'wene duu.
33 Kuiti ai uihengile ni akuhega hangi idu aka alinga, ku palung'wi ai
amankile ku migulu kupuma mu isali yihi, ni enso akapika ze ikili ni anso.
34 Nai apilkile ku nkilimbwaa, ai wihengile i umbi ikulu hangi aka a
aisiilya, ku nsoko ai atulaa anga i nkolo ni ngila anga mudimi. Hangi
akandya kuamanyisa makani idu.

35 Itungo ai lilongolekile nangaluu, amanyisigwa akamuziila akamutam-
buila, “Apa ingi kianza nika kinkunku ni itungo lalongolekaa.
36 Ualage alongole mu isali nia kisali ni ijiji iti ende iguilye indya.”
37 Kuiti aka asukiilya akaligitya, “Api nyenye indya.” Aka atambuila,
“Kuhumile kulongola nu kugula i mikate nikete i nsailo a dinari magana
abiili nu kuinkiilya alye?”
38 Aka atambuila, “Mukete mikate inga? Longoli mugoze.” nai aligilye
akamutambuila, “Mikate itaano ni nsamaki ibiili.'
39-40 Aka alagiilya i antu ikie mu madale migulya a mafwa ni matotu.
Aka ikalinsha mu madale; madale a magana ni ku makumi ataano.
41 Uugwa akahola i mikate itaano ni nsamaki ibiili, nu kugoza kilunde,
akamikendepa uugwa aka inkiilya i amanyisigwa aike ntongeela a iumbi.
Hangi uugwa ai ugalanilye i nsamaki ibiili ku antu ihi.
42 Ai alie ihi kupikiila akakondaniila.
43 Ai ilingiie i mapuli a mikate nai isigile. Yikizula nkapu ikumi na ibiili,
ga ni mapuli a nsamaki.
44 Hangi ai atulaa agoha magana a nzogu ataano nai alie i mikate.
45 Itungo aka atambuila anankile mu mashua alongole nkuka i ngiiza,
kupikiila ku Bethsaida, itungo Nuanso waze alaga anyianza.
46 Nai akatula akondyaa kuhega, akalongola mu lugulu kulompa.
47 Nai ikatula mpindi, ni mashua ao itungo ni lanso ize ikoli pakati a
luzi, nu ng'wenso ai ukoli wing'wene duu mihi ni nyumu.
48 Hangi ai uihengile akagisha kukua i makasia ku nsoko a ng'wega
ukuagilya. nai ihumbee i kidaudau aka alondoola, wazegenda migulya
a mazi, hangi ai uloilwe kuakila.
49 Kuiti nai akamihenga ukugenda migulya a mazi, akingiilwa nu
mitumbo aze asigile ingi mintunga akakua ga ni ogo.
50 Ku nsoko ai amihengile akizuilwa nu woa, Itungo akaligita ni enso
aka atambuila, “Mutule akamatiku ingi nene! Leki kutuli nu woa.
51 Akingila mukati a mashua, nu g'wega ukaleka ku kunka, ni enso
akakuilwa lukulu.
52 Iti gwa shanga ikatula alingaa i ndogoelyo a iyo i mikate. Ndogoelyo
i mahala ao ai akete ulingi uniino.
53 Ni enso kaputa kitumbi, akapika mihi a Genesareti imashua ikaika i
nanga.
54 Nai akapuma kunzi a mashua, itungo akamulinga.
55 Akamanka kutanantya mu mukoa wihi hangi akandya kualeta i alwae
ku ulili, kila nai igulye upembilye.
56 Pihi nai wingie mu ijiji, ang'wi mu isali, ang'wi mi ihi, ai a aikile i
alwae kianza ni kisoko, hangi akamusinja waagombye kutenia ukunzilo
nua ng'wenda nuakwe. Hangi ihi nai amutenilye ai agunilwe

7

1 Afarisayo ni ang'wi a amanyi naza atulaa apembeeye ku Yerusalemu
ai ilingiie kumupilima ung'wenso.
2 Hangi ai ihengile kina amanyisigwa ang'wi ao akulya u mukate ku
mikono mishapu; naiza shanga ikalaigwe,
3 (ku Afarisayo ni Ayahudi ihi shanga iliza kupikiila akalaye i mikono ao
iziza; a ambiiye ulogo nula anyampala. Matungo
4 i Afarisayo niagomokile kupuma kianza ki isoko, shanga ilizaa kupikiila
oge hanza. Hangi akoli malagiilyo maulya naza akumatyata lukulu, anga

itule ingi palung'wi nu koja i ikombe, masupulia, iseme nia shaba, ga ni
matuntu ni itumila itungo nila ndya,)
5 Afarisayo ni amanyi ai amukoiye uYesu, “Ku niki amanyisigwa ako
shanga ikii kuniganiila nu logo nula anyampala, ku iti akulya umukate
shanga ize akalae i mikono?”
6 Kuiti nuanso aka atambuila, “uIsaya ai ulotile iza kutula u nyenye
adosi, ai ukilisilye, 'Antu awa akunkulya ku milomo ao, kuiti i nkolo niao
ikoli kuli nu nene.
7 Akunintumila ikumbiko ni gila anga ndogoelyo, azemanyisa malagiilyo
a ana adamu anga ulekeelya nuao,'
8 Malilekaa ilagiilyo nilang'wa Itunda maluambaa ku upepeele u logo
nula ana adamu.”
9 Hangi akaligitya kitalao, “Malihitaa ilagiilyo nilang'wa Itunda ku
utontu iti kina mu luike u logo nulanyu!
10 Ku nsoko uMusa ai uligitilye, 'mukulye u tata nuako nu ia nuako,' 'nu
ng'wenso nuiligitya u ubi migulya ang'wa tata nuakwe nu nyinya nuakwe
kulu kuulu ukusha,'
11 Kuiti mukuligitya, 'Anga ize u muntu waligitye kung'wa tata nuakwe
ang'wi nyinya, 'Uaiilya wihi naza mukusingiilya kupuma kitalane ingi
itulyo nila Itekeelo,” (nanso ingi kulunga kina, ipumiigwe kung'wa Itunda')
12 iti gwa shanga imugombilye kituma lihi ku nsoko ia tata ang'wi a
nyinya akwe.
13 Mukulizipya ilagiilyo nilang'wa Itunda ku nakanda ku kuleta u logo
nulanyu. Ni makani idu a kinya iti ni mukituma.”
14 Ai uitangile i anyianza hangi nu kuatambuila, “Muntegeelye u nene,
unyenye mihi, hangi muninge.
15 Kutili kihi kupuma kunzi a muntu naiza kahumaa kumushapula u
muntu ni kingiila kung'waakwe. Ila ingi iko ni kimupumaa u muntu kiko
ni kimushapulaa.
16 (Komaniilya; u lukiili ulu. “anga ize u muntu wihi ukete i akutwi akija,
u ije” umutili mu mbugulu nia kali.)
17 uYesu nai wakaaleka i anyianza nu kingila mi ito, amanyisigwa
niakwe akamukolya kutula i mpyani nanso.
18 uYesu akaligitya, “Nu nyenye ga mukili ku ninga? Shanga mihengile
kina kihi ni kimingiila u muntu shanga kihumile kumushapula,
19 ku nsoko shanga kihumile kulongola mu nkolo akwe, kuiti kikingila
mu nda akwe hangi kikukila kulongola ku shoo.” ku lugano ulu uYesu ai
uizipilye i ndya yihi kutula nzelu.
20 Ai uligitilye, “Ingi iko naiza kikumupuma u muntu kiko ni kimusha-
pulaa.
21 Ku nsoko kipuma mukati a muntu, kunzi a nkolo, ipuma masigo ni
mabibi, ugoolya, wii, ubulagi,
22 usambo, nsula ni mbibi, ubibi, ukongelani, kigoolya, wilu, ukunki,
wiketi, upungu.
23 U ubi uwu wihi wipuma mukati, kiko iko ni kimushapula u muntu.”
24 Ai u ukile kupuma pang'wanso nu kuhega kulongola mu mukoa nua
Tiro ni Sidoni. Ai wingie mukati hangi shanga ai uloilwe muntu wihi
walinge kina ukoli papo, kuiti shanga ai ihumikile ku mupiha.
25 Kuiti kupumpugiilya musungu, naiza u ng'wana nuakwe muniino ai
ukete hing'wi, ai wigulye i nkani niakwe, akiza, hangi akagwa mu migulu
akwe.

26 uMusungu nuanso ai watulaa Muyunani, nua ndugu a Kifoeniki. Ai
umusingilye nuanso amuzunse u hing'wi kupuma ku munaanso nuakwe.
27 uYesu akamuila u musungu, “Aleke i ang'yinya alisigwe hanza,
kunsoko shanga izipie ku uhola u mukate nua ana nu kuigumila i mbwa”
28 Kuiti u musunu akamusukiilya nu kuligitya, “Iti gwa Mukulu, ga ni
mbwa pihi a meza iliza i ipoli nia ndya nia ana.”
29 Akamuila, “Ku nsoko waligitya iti, ukoli ilyuuku kulongola. uHing'wi
wamupumaa u munanso nuako.”
30 uMusungu ai ugomokile ki ito nilakwe hangi akahanga u munanso
nuakwe ulae mu ulili, nu hing'wi ai watulaa wamupumaa.
31 uYesu ai upumile hangi kunzi a mukoa nua Tiro nu kukila ku Sidoni
kutunga u Luzi nula Galilaya kupikiila nkika a Dikapolisi.
32 Akamuleta hangi muntu nai watuile gulu hangi ai watulaa shanga
uhumile kuligitya iziza, ai amusingilye uYesu waike i mikono migulya
akwe.
33 Ai umupumilye kunzi a milundo ku kinkunku, hangi akaika i ng'yanza
niakwe mu akutwi akwe, hangi ze yakila kutya i mati, ai utenilye u lulimi
nulakwe.
34 Ai ugozile migulya mi lunde, akahupa nu kumuila, Efata,” nanso ingi
kuligitya, “luguka!”
35 Ni itungo lilo liilo akutwi akaluguka, hangi nai katulaa kimugiiye u
lulimi kikabipigwa hangi akahuma kuligitya iziza.
36 Hangi ai ulagiiye aleke kumuila muntu wihi. Kuiti kupikiila nai
ualagiiye, uu nai atanantilye i nkani nianso ku widu.
37 Kulu kuulu ai akuiwe, nu kuligitya, “Witumile kila i kintu iziza.
Waazipya ga nia gulu kija nia kimumi kuligitya.”

8

1 Mu mahiku nanso, ai likoli hangi iumbi ikulu, hangi ai agila ni ndya,
uYesu akaitanga i amanyisigwa akwe aka atambuila,
2 Niliaisiiye i umbi ili, alongolekile kutula nu nene ku mahiku ataatu
hangi agila indya.
3 Anga niasapatilye agomoke ku mato ao bila kulya ahumile kusha kisha
mukanka munzila ku nzala. Hangi amg'wi ao apumile kuli nangaluu.”
4 Amanyisigwa akwe akamusukiilya, “Ku ulija pii i mikate a kenela kui
kutya i antu awa mu nkika iyi nililekilwe?”
5 Aka akolya, “mukete mapuli anga na mikate?” Akaligitya, “Mupun-
gati.”
6 Ai ulagiiye i umbi likie pihi. Akahola i mikate mupungati, akamulumba
Itunda, nu kumibadulania. Akainkiilya i amanyisigwa akwe amiikie
ntongeela ao, ni enso akamiika ntongeela i umbi.
7 Hangi ai akete ni nsamaki ni niino nsheenyu, ni ze yakilaa kulumba,
ai ualagiiye i amanyisigwa akwe a agalanie iti hangi.
8 Ai alie nu ku kondaniila. Hangi ai ilingiie i mapuli nai asigile, nkapu
ni nkulu mupungati.
9 Ai ahumbee antu magana a nzogu anne. Hangi ai ualekile alongole.
10 Itungo ai wingie mu mashua ni amanyisigwa akwe, hangi akalongola
mu nkika nia ku Dalmanuta.
11 Uugwa Afarisayo ai apumile kunzi nu kandya kikunguma nu
ng'wenso. Ai aloilwe wainkiilye kilingasiilyo kupuma kilunde, ku
kumugema.

12 Akasiganiilya ku mukati mu nkolo akwe akaligitya, “Ku niki ulelwa
uwu ukuduma kilingasiilyo” Kumutambuila unyenye itai, kutili kilingasi-
ilyo ni kikapumigwa ku ulelwa uwu.”
13 Uugwa aka aleka, akingila mukati a mashua hangi, akahega kutunga
nkika ingiiza.
14 Itungo nilanso amanyisigwa ai i ilwe kuhola i mikate. Shanga ai akete
ni mikate kukila a ipuli ling'wi nai limoli mu mashua.
15 Ai uahugue nu kuligitya, “Mutule miho nu kisunja ku usasu nua
Afarisayo nu usasu nuang'wa Herode.
16 Amanyisigwa akitambulya enso ku enso, “Ingi ku nsoko kiagila i
ikate.”
17 uYesu ai ulilingile ili, nu kuatambuila, “Ku niki mukitambuila kutula
kuhita kutula ni mikate? Mukili kulinga? Shanga mulingile? I nkolo yanyu
yatulaa mpepeele?
18 Mukete i miho, shanga mukihenga? Mukete akutwi, shanga mukija?
Shanga mukimbukiile?
19 Naza nimigalanilye i mikate itaano ku antu magana a nzogu ataano,
ai muhoile nkapu inga nai yizue nia mapuli a mikate?” Akasukiilya, “i
kumi na ibiili.”
20 Hangi naza nimigalanilye i mikate mupungati ku antu magana anzogu
anne, ai muhoile ikapu inga?”
21 Akaligitya, “Mupungati.” Aka atambuila, “Mukili kulinga?”
22 Akapembya ku Bethsaida. Antu awo ai amuletile mupoku hangi
akamusinja
23 uYesu amutenie. uYesu akamuamba ku mikono u mupoku uyo, nu
kumutonga kunzi a kijiji. Nai wakatya i mati migulya a miho akwe nu
kugoola i mikono akwe migulya akwe, ai umukoiye, “Ukihenga kihi?”
24 Akagoza migulya nu kuligita, “Kihenga antu akigela anga makota
akugenda.”
25 Papo akagoola hangi i mikono akwe migulya a miho akwe, muntu uyo
akapitya i miho akwe ai wihengile hangi, nu kihenga kila ikintu iziza.
26 uYesu ai umulekile alongole ki ito hangi akamutambuila, “Uleke
kingila mu kisali.”
27 uYesu ai uhegile ni amanyisigwa akwe kulongola ijiji nia ku Kaiseria
a ku Filipi. Waze ukoli mu nzila ai uakoiye i amanyisigwa, Antu akuligitya
unene ingi nyenyu?”
28 Akamusukiilya akaligitya, “Yohana nu ojaa. Auya akuligitya, 'Eliya' ni
auya, 'Ung'wi nua anyakidagu.”
29 Aka akolya, “Kuiti unyenye mukuligitya unene ni nyenyu?” uPetro
akamuila, “U ewe ingi Kristo.”
30 uYesu aka ahugula aleke kumutambuila muntu wihi ku mutula u
ng'wenso.
31 Hangi akandya kuamanyisa nia kina u Ng'wana wang'wa Adamu
kusinja wagishe ku makani idu, hangi ukuhitwa nia lukolongo nia kuhani
ni akulu, ni amanyi, ni elu a nkolo, hangi ze yakilaa a mahiku ataatu
ukiuka.
32 Ai uligitilye aya ku kihenga. Uugwa uPetro akamuhola ku mpelo hangi
akandya kumupatya
33 Kuiti uYesu ai upilukile nu kuagoza i amanyisigwa akwe nu ku-
mukenela uPetro nu kuligitya, “Kila ku kituli ni kane Mulugu! Shanga
ukee i makani ang'wa Itunda, kwaala makani a antu”

34 Uugwa akalitanga i umbi ni amanyisigwa akwe palung'wi, nu
kuatambuila, “Anga ize ukoli muntu uloilwe kuntyata, nui kungume u
mukola, wahole ikota nila mpaga nilakwe wantyate.
35 Ku nsoko wihi nuloilwe kuluguna u likalo nulakwe ukululimilya,
hangi wihi nuika lulimilya u likalo nulakwe ku nsoko ane hangi ku nsoko
a nkani ni nziza, ukuluguna.
36 Ikumuaiilya ntuni u muntu, ku ulija u unkumbigulu wihi, hangi
uugwa kulija uula nua likalo nulakwe?
37 Muntu uhumile kupumya ntuni badala a likalo nulakwe?
38 Wihi nui nihumilwa i minyala ni makani ane mu ulelwa uwu nua
ugoolya hangi mu ulelwa nua anya milandu, u Ng'wana wang'wa Adamu
ukumuhumilwa i minyala nuikapembya mu utemi nuang'wa Tata nuakwe
palung'wi ni a malaika ni elu.

9

1 Hangi ai uligitilye kitalao, “Kulu kuulu kuligitya kitalanyu, ang'wi anyu
akoli antu neimikile papa shanga ikalulya i nsha ze akili kuihenga u utemi
nuang'wa Itunda uze upembilye ku ngulu.”
2 Hangi ze yakilaa mahiku mutandaatu, uYesu ai uahoile uPetro, Yakobo
nu Yohana palung'wi nu ng'wenso mu lugulu, ing'wene duu. Uugwa
akandya kukailika ntongeela ao.
3 Ang'wenda akwe akandya kelya nangaluu, melu ikilo, melu kukila
melyi wihi mihi.
4 Uugwa uEliya palung'wi nu Musa ai upumie ntongeela ao, hangi ai
atulaa akuligitya nu Yesu.
5 uPetro ai usukiiye akamutambuila uYesu, “Ng'walimu, Ingi iziza usese
kutula papa, ni kuzenge itala itaatu, king'wi ku nsoko ako, king'wi ku nsoko
ang'wa Musa ni kiuya ku nsoko ang'wa Eliya.”
6 (Ku nsoko shanga ai ulingile ntuni nika kuligitya, ai itumbile nangaluu.)
7 Ilunde ai lipumie nu kuakunikila, Uugwa luli lukapuma mu malunde
lukuligitya, “Uyu ingi ng'wana nuane mulowa. Mutegeelyi ng'wenso.”
8 Kupumpugiilya, nai atula akugoza, shanga ai amihengile wihi
palung'wi ni enso, kwaala uYesu duu.
9 Nai atula akusima kupuma mulugulu, ai ua lagiiye kuleka kumutam-
buila muntu wihi ayo ihi nai ihengile, Kupikiila uNg'wana wang'wa Adamu
nui kiukigwa kupuma mu ashi.
10 Uugwa ai amaikile i makani ao akola. Kuiti a itambuuye enso ku enso
ingi ntuni i ndogoelyo akwe “kiukigwa kupuma ku ashi.”
11 Ai amukoiye uYesu, “Ku niki i amanyi iligitya kusinja uEliya waze
hanza?”
12 Aka atambuila, “kulu kuulu uEliya ukupembya hanza kuguna i intu
yihi. Ku niki ikilisigwe uNg'wana wang'wa Adamu kusinja walije ulwago
lidu hangi amubipilwe?
13 Kuiti kuligitya kitalanyu uEliya ai wakondya kuza, hangi ai amutendile
anga nai aloilwe, anga iti u ukilisigwa nuiligitya kutula nuanso.”
14 Hangi nai agomokile ku amanyisigwa, ai ihengile idale ikulu liapil-
imikiiye ni Asadukayo ai atulaa akikunguma ni enso.
15 Hangi itungo nai ihengile, idale lihi ai likuiwe nu kumumankiila
kumulausha.
16 Ai uakoiye i amanyisigwa akwe, “Mukikunguma ni enso migulya
antuni?”

17 Ung'wi nu ao mi idale ai umuusukiiye, “Ng'walimu, aza numuletile
ng'wana nuane kitalako; ukete hing'wi naiza wimutendaa waleke kuhuma
kuligitya,
18 hangi wimusasha kukagata nu kumugwisa pihi, nu kupuma ipom-
boluu mu mulomo nu kukilisa i mino nu kugagambalaa. Aza nialompile i
amanyisigwa ako kumupumya u hing'wi, kuiti shanga ahuma.
19 Ai uasukiiye, “Ulelwa nishanga kihuiie, kikie nu nyenye ku itungo kii?
Kihoeela nu nyenye kupikiila nali? Muleti kitalane.”
20 Ai amuletile u ng'wana nuakwe. U hing'wi nai umihengil uYesu,
kupumpugiilya ai umuikile mu ukagati. uMuhumba ai ugwie pihi nu
kupumya ipomboolu mu mulomo.
21 uYesu ai umukoiye u tata nuakwe, “Watulaa ni hali iyi ku itungo kii?”
uTata akaligitya, “Puma ung'yinya.
22 Itungo lulya wigwizaa mu moto ang'wi mu azi, nu kugema kumulim-
ilya. Anga ize uhumile kituma kihi kuaisiilye nu ku uailya.”
23 uYesu ai umutambuie, “Angaa ize ukoli ukondaniie? Kila i kintu
kihumikile ku wihi nu uhuiie.”
24 Kupumpugiilya u tata nua ng'wana akalila nu kuligitya, “Nihuiie
nzaiilye kuhita kuhuiila ku ng'waane”
25 Matungo uYesu nai wihenga idale likumankiila kitalao, ai umukenee
u hing'wi nu kuligitya, “U ewe hing'wi kimumi hangi gulu, ku ulagiilya
muleke, leka kingila kitalakwe hangi.
26 Akalila ku ngulu nu kumaja u ng'wana nu hing'wi ai umupumile.
Ung'wana ai wigee anga ukule, Uugwa idu ai aligitilye, “Wakuza.”
27 Kuiti uYesu ai umuhoile ku mukono akamunyansula, hangi u ng'wana
ai wimikile.
28 Matungo uYesu nai wakingila mukati, amanyisigwa akwe akamukolya
ku kimpinyimpinyi, “Ku niki shanga aza kuhumile ku mupumya?”
29 Ai uatambuie, “ku kinya iti shanga ukupuma kwaala ku malompi.”
30 Akahega pang'wanso nu kukiila ku Galilaya. Shanga ai uloilwe muntu
wihi walinge ku amoli,
31 ku nsoko ai watulaa ukuamanyisa amanyisigwa akwe. Ai uatambuie,
uNg'wana wang'wa Adamu ukupikigwa mu mikono a antu, hangi aku-
mubulaga. Nuikatulaa wakuza, ze yakilaa mahiku a taatu ukiuka hangi.”
32 Kuiti shanga ikalinga uganuli uwu, hangi ai itumbile kumukolya.
33 Uugwa ai apikile ku Karperinaumu. Matungo nai ukoli mukati i ito ai
uakoiye, “Aza mukisija ntuni mu nzila?”
34 Kuiti akatula ihitwi. Kuiti ai atulaa akikunguma mu nzila kina nyenyu
nai watulaa mukulu kukila.
35 Ai wikie pihi akaitanga ikumi na abiili palung'wi, hangi ai uligitilye
ni enso, “Anga ize wihi uloilwe kutula wang'wandyo, ingi kusinja watule
wang'wisho hangi munyamulimo nua ihi.”
36 Akamuhola mung'yinya muniino akamuika pakati ao. Akamuhola mu
mikono akwe, akaligitya.
37 “Wihi nuimusingiilya u mung'yinya anga uyu ku lina nilane, unsingi-
iye ga nu nene, hangi anga itule muntu shanga unsingiiye unene du, kuiti
ga nuyu nai undagiiye.”
38 uYohana ai umutambuie, “Ng'walimu aza kumihengile muntu
ukupumya hing'wi ku lina nilako hangi kamugilya, ku nsoko shanga
ukutyatile.

39 Kuiti uYesu akaligitya, “Leki kumugilyi, ku nsoko kutili nuikituma u
mulimo nu ukulu ku lina nilane hangi uugwa panyambele waligitye lukani
nu lubi lihi migulya ane
40 Wihi nui kutilye nsuta nu sese ukoli nkika itu.
41 Wihi nuika kinkiilya i kikombe nika mazi a kung'wa ku nsoko ukoli
nu Kristo, tai kumuila, shanga ukulimilya i kinyamulimo kikakwe.
42 Wihi nuika asasha awa ni aniino nianihuiie unene, aza izeetula iziza
kitalakwe kutungiiligwa ulwala mu nkingo nu kugumilwa mu luzi.
43 Anga u mukono nuako ukusashe uteme. Ingi ibahu kingila mu upanga
bila mukono kukila kingila mu ulamulwa uze ukete mikono ihi. Mu moto
ni “shanga wimimaa.
44 '(Komaniilya; U lukiili ulu, Nkika naiza i ngunyi shanga ikuza nu moto
shanga wilimaa.” umutili mu mbugulu nia kali).
45 Anga u mugulu ukusashe, udumule. Ingi iziza kigila mu upanga wize
wimulema, kukila kugung'wa mu ulamulwa ni migulu ibiili.
46 (Komaniilya; Ulukiili ulu, “Kianza naiza i ngunyi shanga ikuzaa nu
moto nishanga wilimaa” Umutili mu mbugulu nia kali).
47 Anga ize i liho likusashe lipe. Ingi iziza kitalako kingila mu Utemi
nuang'wa Itunda uze ukete liho ling'wi, kukila kutula ni miho abiili hangi
ugung'we ku ulungu.
48 Kianza niimoli i ngunyi ni shanga ikuza, nu moto ni shanga wilimaa.
49 Ku nsoko kila ung'wi uku aswa nu moto.
50 uMunyu ingi uziza, anga u munyu ulimilye i kinagunagu kakwe, uku
utenda uli utule niki nagunagu kakwe hangi? Mutule nu munyu mukati
anyu akola, hangi mutule nu ulyuuku ku kila ung'wi.”

10

1 uYesu ai uhegile i kianza nikanso nu kulongola mu mukoa nua
Ayahudi ni kianza nika ntongeela a mongo nua Yordani, hangi anyianza
akamutyata hangi. Ai uamanyisilye hangi, anga nai yatulaa ntendo akwe
kituma.
2 Hangi i Afarisayo akapembya kumugema hangi akamukolya, “Ingi
taine ku mugoha kutemanuka nu musungu nuakwe?”
3 uYesu aka asukiilya “uMusa ai umulagiiye ntuni?”
4 Akaligitya, “uMusa ai ulekee kukilisa ibada nila kutemanuka hangi
kumuzunsa u musungu.”
5 “Ingi ku nsoko a ukaku nua nkolo nianyu yiyo ndogoelyo ai umukilisi-
iye ilagiilo ili.” uYesu ai uatambuie.
6 “Kuiti kupuma u ng'wandyo nua u umbwa, 'Itunda ai ua umbile
mugoha nu musungu.'
7 Ku nsoko iyi u mitunja ukumuleka u tata nuakwe nu nyinya nuakwe
ukuambinkana nu mukima nuakwe,
8 hangi awo nia biili akutula muili ung'wi; ku nsoko shanga a biili hangi,
ila muili ung'wi.
9 Ku lulo nuika kiambinkania Itunda, u ng'wana adamu waleke
kukitemanula.”
10 Nai akatula mukati ito, amanyisigwa akwe akamukolya hangi kutula
ili.
11 Aka atambuila, “Wihi nuimulekaa umusungu nuakwe nu kutina
musungu mungiiza, wituaa ugoolya ku ng'wakwe.
12 Umusungu nu ng'wenso aga wamuleke u mugoha nuakwe nu kutinwa
nu mugoha mungiiza, ukituma ugoolya.”

13 Ni enso ai amuletee ang'yinya niao nia niino iti waatenie, kuiti
amanyisigwa aka apatya.
14 Kuiti uYesu nai ulilingile nilanso, Shanga akaloeligwa ni lyenso lukulu
aka aila, “Alekeli i ang'yinya nia niino aze kitalane, hangi leki kuagilyi, ku
nsoko niili anga awa u utemi nuang'wa Itunda ingi wao.
15 I tai kumutambuila, wihi nishanga uku usingiilya u utemi nuang'wa
Itunda anga mung'yinya nu muniino kulu kuulu shanga uhumile kingila
mu utemi nuang'wa Itunda.
16 Uugwa aka ahola i ang'yinya mu mikono akwe nu kuakendepa waze
aikiilya mikono akwe migulya ao.
17 Hangi nai wakandya muhinzo nuakwe muntu ung'wi ai umu mankiie
hangi akatugama ntongeela akwe, aka mukolya, “Ng'walimu Mukende,
nitume ntuni iti nihume kusala u upanga nua kali na kali?”
18 Nu Yesu akaligitya, “Ku niki ukunintanga mukende? Kutili niiza
mukende, kwaala Itunda wing'wene duu.
19 U malingile i malagiilyo; Leka kubulaga, Leka kugoolya, Leka kia, Leka
ku kuiila u uteele, Leka kukongela, Mukulye u tata nu ia nuako.”
20 U muntu nuanso akaligitya, “Ng'walimu, aya ihi namakuiye puma nai
nkoli ni muhumba.”
21 uYesu ai umugozee nu kumulowa. Akamutambuila, “Ukepewe kintu
king'wi. Utakiwe kugulya yihi nuatuile ni nyenso nu kuinkiilya i aula,
hangi ukutula ni itulyo kilunde. Uugwa upembye untyate.”
22 Kuiti aka hung'wa ukata kunsoko a uganulwa uwu; ai uhegile aze
uhukilye, ku nsoko ai ukete nsao idu.
23 uYesu akihenga nkika yihi nu kua tambuila i amanyisigwa akwe, “Ingi
kinya uli niyili ikaku ku mugoli kingila mu utemi nuang'wa Itunda!
24 Amanyisigwa ai akuiwe ku makani aya. Kuiti uYesu aka atambuila
hangi, “Ang'yinya, ingi kinya uli ni yili ikaku kingia mu utemi nuang'wa
Itunda!
25 Ingi itontu ku ngamia kingila mu nzuunki a lusinge, kukila muntu nu
mugoli kingila mu utemi nuang'wa Itunda.”
26 Ai akuiwe nangaluu hangi akitambullya, “Iti gwa nyenyu ukugunika”
27 uYesu aka agoza nu kuligitya, “Kung'wa bina adamu shanga ihumikile,
kuiti shanga kung'wa Itunda. Ku nsoko mung'wa Itunda ihi ahumikile.”
28 uPetro akandya kuligitya nu ng'wenso, “Goza kulekile yihi hangi
kakutyata.”
29 uYesu akaligitya, “I tai kumuila unyenye, kutili nualekilee ito ang'wi
heu, ang'wi muluna musungu, ang'wi nyinya, ang'wi tata, ang'wi ana,
ang'wi mugunda, ku nsoko ane, ni kunsoko a nkani ni nziza,
30 naize shanga ukusingiilya nkua igana ikilo a itungili papa mi ihi;
Ito, heu, muluna musungu, nyinya, ana, nu mugunda, ku lwago, nu
unkumbigulu nu upembilye, upanga mua kali na kali.
31 Kuiti idu niaile ang'wandyo akutula a ng'wisho hang ni aile a ng'wisho
akutula a ng'wandyo.”
32 Nai atula munzila, kulongola ku Yerusalemu, uYesu ai watulaa utongee
ntogeela ao. Amanyisigwa ai akuiwe, hangi awo nai atulaa atyatile ku
nyuma ai itumbile. Uugwa uYesu akaapumya ku mpelo hangi awo ni ikumi
na abiili nu kandya kuatambuila naiza kikumupumila iti pakupi;
33 Goza, kulongoe kupikiila ku Yerusalemu, nu Ng'wana nuang'wa
Adamu ukupikigwa ku akuhani ni akulu ni amanyi. Akumulamula washe
hangi akumupumya ku anyaigu.

34 Akumukuna, akumutyila i mate, akumukua milanga, hangi akumubu-
laga. Kuiti ze yakilaa mahiku ataatu ukiuka.”
35 uYakobo nu Yohana, ana ang'wa Zebedayo, ai azile kitalakwe nu
kumutambuila, “Ng'walimu, kuloilwe ukutendeele kihi ni ku ukulompa.”
36 Ai uatambuie, “Muloilwe numutendeele ntuni?”
37 Akaligitya, “Ukugombye kikie nu ewe mi ikulyo nilako, ung'wi mu
mukono nuako nua kigoha nu muya mukono nuako nua ki kima.”
38 Kuiti uYesu ai uasukiiye, “Shanga mulingile ni muku kilompa.
Muhumilene kuking'wela i kikombe naiza kuking'wela ang'wi kugimya u
wogigwa naza nikogigwa?”
39 Akamutambuila, “Kuhumile” uYesu aka atambuila, “ i kikombe ni
nika king'wela, mu kuking'wela. Nu wogigwa naza kitalao nogigwe, muku
ugimya.
40 Kuiti nuikikie mukono nuane nua kigoha ang'wi nua kikima shanga
nene nina kupumya, kuiti ingi ku awo naza kitalao yakondile kuzipi-
iligwa.”
41 Awo i amanyisigwa auya ikumi nai akija aya, akandya ku atakiila
uYakobo nu Yohana.
42 uYesu akaitanga kitalakwe ku kuligitya, “Mulingile kina awo niasigile
kina ahumi nia anyaingu i ahumaa, ni antu ao ni ahugu ia lagiila u uhumi
migulya ao
43 Kuiti shanga itakiwe kutula iti mukati anyu. Wihi nuloilwe kutula
mukulu kati anyu kusinja nua muaiilye,
44 hangi wihi nuloilwe kutula wang'wandyo mu kati anyu ingi kusinja
watule mutuung'wa nua ihi.
45 Ku nsoko uNg'wana nuang'wa Adamu shanga aza uzile kuailigwa ila
kuailya, nu kulupumya u likalo nulakwe kutula usukiilya ku idu.”
46 Akapembya ku Yeriko. Nai wakatula ukuhega ku Yeriko ni amany-
isigwa akwe hangi idale ikulu, ng'wana nuang'wa Timayo, Batimayo,
mupoku nuilompaa, ai wikie mpelo ipamda.
47 Nai wakija kina ingi Yesu Munazareti, ai wandilye kuzogolya nu
kuligitya, “Yesu, Ng'wana nuang'wa Daudi, mbaisiilye!”
48 Idu ai amupatilye u mupoku uyo, aze mutambuila wakilage. Kuiti ai
uliile ku luli ikilo, “Ng'wana nuang'wa Daudi, mbaisiilye!”
49 uYesu ai wimikile nu kulagiilya witangwe. Ai amitangle u mupoku
uyo, azeligitya, Kina mukomoli! nyansuka! Yesu ukuitanga.”
50 Akauguma ku mpelo u mujulungu nuakwe. akamanka ikilo, nu
kupembya kung'wa Yesu.
51 uYesu akamusukiilya nu kuligitya, “Uloilwe nukutendele ntuni?” U
mugoha uyo nu mupoku akasukiilya, “Ng'walimu, ndoilwe kihenga.”
52 uYesu akamuila, “Longola, u uhuiili nuako wakuguna.” Papo paapo i
miho akwe akihenga; hangi akamutyata uYesu mi ipanda.

11

1 Itungo nilanso nai akapembya ku Yerusalemu, Nai akahumbeela ku
Besthfage ni Bethania, mu Lugulu nula Mizeituni, uYesu ai ualagiiye abiili
mukati a amanyisigwa niakwe
2 hangi ai uatambuie, “Longoli mu kijiji kigozenkanile nu sese. Itungo
ni mikingila mung'wanso, mikamuhanga ng'wa andogwe naiza wakili
nankilwa. Mutunguili hangi mu mulete kitalane.
3 Hangi anga wihi wamutambuila, “Ku niki mukituma iti?” mutakiwe
kuligitya, ' Mukulu umutakile hangi itungo ukumususha papa.”

4 Akalongola nu kumuhanga u ng'waa ndogwe utungilwe kunzi a
mumpita mu kisali niking'walyi, ni enso ai amutunguie.
5 Hangi ang'wi a antu nai akoli imikile pa ng'wanso hangi aka atambuila,
“Mukituma ntuni, kumutungula u ng'waa ndogwe nuanso?”
6 Ai a atambuie anga uYesu nai ua tambuie, hangi i antu aka aleka
alongole.
7 Amanyisigwa a biili ai amuletile u ng'waa ndogwe kung'wa Yesu hangi
ai aie ang'wenda ao migulya akwe iti uYesu wahume kumunankila.
8 Antu idu akaila i ang'wenda ao mu balabala, ni auya ai aie ntaambi
nai aitemile kupuma mu migunda.
9 Awo nai alongoe ntongeela akwe hangi nawo nai amutyatiie ai
azogooye, “Hosiana, Ukendepilwe nupembilye ku ilna nila Mukulu.
10 Ukendepwe u utemi nu upembilye nuang'wa tata itu u Daudi! Hosiana
kung'wa nu koli migulya”
11 Uugwa uYesu akingila ku Yerusalemu hangi ai ulongoe mi itekeelo
hangi akagoza kila i kintu. Itungili, itungo ai latulaa lalongola, ai ulongoe
ku Bethania palung'wi nawo ni ikumi na abiili.
12 Luhiku nai lutyatile, itungo nai atula agomokile kupuma ku Bethania,
ai watulaa ni nzala.
13 Hangi akihenga u mutini nai ukete matutu ku kahelu, ai ulongoe
kugoza anga ize ai uhumile kulija kihi migulya akwe. Hangi itungo nai
watula ulongoe ku nuanso, shanga akalija kihi kwaala matutu, ku nsoko
shanga ai matungo a mutini.
14 Ai u utambuie, “Kutili wihi nuikalya i nkali kupuma kitaalako hangi.”
Hangi i amanyisigwa akwe akija.
15 Ai azile ku Yerusalemu, nu ng'wenso ai wingie mi itekeelo hangi
akandya kuapumya kunzi i agulya ni aguli mukati i itekeelo. Ai uipiue
i meza nia akaila mpia ni matuntu a awo nai atulaa akugulya i nkunda.
16 Shanga ai umulekee wihi kukenka kihi mi itekeelo nai kihumile
kuguligwa.
17 Ai uamanyisilye hangi akaligitya, “Iti shanga ai ikilisigwe ne, 'ito
nilane likitangwa ito nila ikumbiko ku anyaingu ihi?' kuiti malitenda
ikulungu nila asapuilang'yi.”
18 Akuhani niakulu ni amanyi ai igulye nai watulaa wiligitya, ni enso ai
adumile nzila a ku mubulaga. Ga ni iti ai amogopile ku nsoko i umbi ai
likuiwe nu umanyisigwa nuakwe.
19 Hangi kila itungo i mpindi nai ipikile, ai ahegile mu kisali.
20 Nai atula akugenda kidau dau, ai ui hengile u mutini wumile kupikiila
mu mili akwe.
21 uPetro ai ukimbukile nu kuligitya, “Rabi! Goza, ikota nila mutini nai
u uzumile wumaa.”
22 uYesu ai uasukiiye, “Mutule nu uhuiili mung'wa Itunda.
23 Huiili kumuila kina kila nu iluilaa u lugulu ulu, ' Hega, hangi wigumile
u mukola mu luzi, 'hangi anga ize mugila i nkankani mu nkolo akwe kuiti
uhuiie kina nukiligitilye kikupumila, iti uu Itunda nuikituma.
24 Ku lulo kumuila; kila i kintu ni mulompile nu kukolya ku nsoko akwe,
huiili kina mukusingiilya, ni yenso yukutula yanyu.
25 Matungo ni mukimika nu kulompa, mutakiwe kulekela kihi ni
mukikete ku wihi, iti kina uTata nuanyu nukoli kilunde amulekele ga nu
nyenye u utumuli nuanyu.

26 (Komaniilya; Ulukiili ulu, “Kuiti angamuhite kulekela, ang'wi uTata
nuanyu nukoli kilunde shanga ukulekela i milandu anyu” umutili mu
mbugulu nia kali).
27 Nai atulaa ku Yerusalemu hangi. Nu Yesu nai watulaa ukugenda mi
itekeelo, akuhani ni akulu, amanyi ni anyampala ai azile kitalakwe.
28 Ai amutambuie, “Ku uhumi kii ukituma i makani aya?” Hangi ingi
nyenyu numinkiiye u uhumi nua kituma aya?”
29 uYesu ai uatambuie, “Nikamukolya ikolyo ling'wi. Ntambuili nu nene
nikamutambuila ku uhumi kii kituma i makani aya.
30 Itii, u wogigwa nuang'wa Yohana ai upumile kilundene ang'wi ai
upumile ku ana adamu? Nsukiilyi.”
31 Ai itambuuye mukati ao nu kikilya nu kuligitya, “Anga kuligitye,
'Kupuma kilunde,' ukuligitya, 'Ku niki gwa shanga ai ku muhuiie?
32 Kuiti anga kuligitye, ' Kupuma ku ana adamu,'...” Ai aogopile i antu,
ku nsoko ihi ai a ambiie kina uYohana ai watulaa munyakidagu.
33 Uugwa ai amusukiiye uYesu nu kuligitya, “Shanga kulingile. Uugwa
uYesu aka atambuila, “Uugwa nu nene shanga kumutambuila ingi ku
uhumi kii kituma i makani aya.

12

1 Uugwa uYesu ai wandilye kuamanyisa ku mpyani. Akaligitya, “Muntu
ai utemee mugunda nua mizabibu, akaukitiila ikito, hangi akahimba
ikombo nila kugundikila u muvinyo. Akazenga i kilingasiilyo hangi uugwa
aka wiliha u mugunda nua mizabibu ku alimi nia mizabibu. Uugwa ai
utungile muhinzo nua kuli.
2 Itungo nai lipikile, ai umulagiiye munyamulimo ku alimi nia mizabibu
kusingiilya kihi kupuma kitalao ing'wi nia nkali nia mugunda nua
mizabibu.
3 Kuiti ai amuambile, akamukua, hangi akamuzunsa bila kintu.
4 Akalagiilya kitalao munya mulimo mungiiza, akamuaalya kitwe nu
kumutendeela makani a minyala.
5 Ikili ai umulagiiye mungiiza, nuyu nu ng'wi akamubulaga. Ai a atendee
ni auya idu makani anga yayo yaayo, aze akua ni auya kuabulaga.
6 Ai wakili ukete muntu ung'wi ikilo nua kumulagiilya, ng'wana mulowa.
Nu ng'wenso ai watulaa wang'wisho nai ulagiigwe kitalao. Akaligitya,
“Akumukulya u ng'wana nuane.”
7 Kuiti i ilihwa akitambulya enso ku enso, “Uyu ng'wenso musali.
Pembyi, si ni kumubulage, nu usali ukutula witu
8 Ai amugilinkiiye, akamubulaga nu kumuguma kunzi a mugunda nua
mizabibu.
9 Ku lulo, Itii! Ukituma ntuni u mukola hiu nua mugunda nua mizabibu?
Ukupembya nu kualimilya i alimi nia mizabibu nu kuwinkiilya u mugunda
nua mizabibu ku angiiza.
10 Mukili kulija kusoma u ukilisigwa uwu? “ Igwe naiza ia zengi ai
alihitile, latulaa igwe nila kumpelo.
11 Ili ai lipumile ku Mukulu, hangi ingi nila ukuilwa mu miho itu”
12 Ai adumile kumuamba uYesu, Kuiti ai aogopile i anyianza, Kuiti ai
alingile kina ai watulaa utambue i mpyani nanso ki italao. Iti gwa ai
amulekile akalongola yao.
13 Uugwa aka alagiilya ang'wi a afarisayo ni a herode kitalakwe iti ku
mugema ku nkani.

14 Nai akapika, akamuila, “Ng'walimu, kulingile kina shanga ukee i
masigo a wihi hangi shanga ulagiie ukuiili kati a antu. Ukumanyisa i nzila
ang'wa Itunda mu tai. Itii! ingi tai ane kupumya i kodi kung'wa Kaisari
ang'wi ishi? Itii! Kuhumile kupumya ang'wi ishi?
15 Kuiti uYesu ai ulingile u udosi nuao nu kuatambuila, “Kuniki
mukungema? Ninkiilyi i dinari nihume kumigoza.”
16 Akaleta ing'wi kung'wa Yesu, Aka atambuila, Itii! ingi ikelu lang'wa
nyenyu nu ukilisigwa nu ukoli apa ingi wang'wa nyenyu? Akaligitya,
“Wang'wa Kaisari.”
17 uYesu aka atambuila, Minkiilyi u Kaisari i intu niang'wa Kaisari nu
Itunda i intu niang'wa Itunda.” Akamukuilwa.
18 Uugwa iAsadukayo, ni iligitya kutili u wiuki, ai akamutyata. Aka-
mukolya, azeligitya.
19 Ng'walimu, uMusa ai ukukilisiiye kina, 'Anga itule u muluna washe
nu kumuleka u mukima ku nyuma akwe, Kuiti shanga ulekile ung'wana,
muntu ukumuhola u mukima nua muluna nuakwe, nu kiligilya u ng'wana
ku nsoko a muluna nuakwe.'
20 Ai akoli ni aluna mupungati, nu ang'wandyo ai uhoile u mukima ni
hangi akasha, shanga ai ulekile u ng'wana.
21 Uugwa nua kabiili ai umuhoile nung'wenso akasha, shanga ai ulekile
u ng'wana. hangi nua kataatu ga ni iti.
22 Hangi nua mupungati shanga akaleka u ng'wana. Mpelo akwe ga nu
musungu akasha.
23 Itungo nila wiukigwa, ni ikiukigwa hangi, Itii! Ukutula mukima
wang'wa nyenyu? Kuiti awo i aluna ihi mupungati ai atulaa agoha akwe.”
24 uYesu ai uatambuie, “Itii! Ili shanga nsoko kutula malimiligwaa, ku
nsoko shanga mulingile u ukilisigwa ang'wi ngulu niang'wa Itunda?”
25 Itungo nila kiukigwa puma ku ashi, shanga akutina ang'wi kingila mu
utinwa, ila akutula anga i amalaika nia kilunde
26 Kuiti, kutula ashi naiza akiukigwa, Itii! Shanga ai musomile kupuma
mu mbugulu ang'wa Musa, mu nkani ni yi tunku, iti Itunda nai uligitilye nu
kumuila, 'Unene ingi Itunda nuang'wa Abrahamu, hangi Itunda wang'wa
Isaka, hangi Itunda wang'wa Yakobo?'
27 Nuanso shanga Itunda nua ashi, ila nua ni akoli apanga. Ingi i kihenga
malimilaa.”
28 Ung'wi nua amanyi akapembya nu kija i ntambu ao; ai wihengile kina
uYesu ai uasukiiye iziza. Ai umukoiye, Itii! ingi ilagiilyo ni liuli nilikete u
usanigwa ikilo mu ihi?”
29 uYesu ai umusukiiye, “Nila kusanigwa ingi sili, “Ije, Israeli, Mukulu
Itunda nuitu, Mukulu ingi ung'wi.
30 Kusinja u mulowe uMukulu Itunda nuako, ku nkolo ako ihi, ku Ngwau
ng'welu nuako wihi, ku mahala ako ihi, nu ku ngulu niako yihi.'
31 Ilagiilyo nila ka biili ingi sili, 'Kusinja umulowe u munyakisali nuako
anga nuiloilwe u mukola.' Kutili ilagiilyo ingiiza ni ikulu kukila aya.”
32 uMumanyi akaligitya, “Iziza Ng'walimu! Uligitilye tai kina Itunda ini
ung'wi, ni kina kutili nu mungiiza kukila nuanso.
33 Kumulowa nuanso ku nkolo ihi, nu ku ulingi wihi nu ku ngulu yihi, nu
kumulowa u munyakisali anga u mukola, ingi kusanigwa nangaluu kukila
i masongelyo ang'wi ipolya nila kulimiligwa.”
34 Itungo uYesu nai wakihenga kina wapumya isosho nila upolo,
akamutambuila, “Uewe shanga ukoli kuli nu utemi nuang'wa Itunda.”

Ze yakilaa pang'wanso kutili ga nung'wi nai ugemile kumukolya uYesu
makolyo ihi.
35 Hangi uYesu ai usukiiye, itungo nai watula ukumanyisa mu itekeelo,
akaligitya, “Itii! amanyi iligitya kina uKristo ingi ng'wana wang'wa Daudi?
36 uDaudi mukola mu Ng'wau Ng'welu, ai uligitilye, 'uMukulu ai uligitilye
ku Mukulu nuane, ikie mu mukono nuane nua kugoha, kupikiila niazipye
i alugu niako kutula pihi a migulu ako.'
37 uDaudi mukola wimitangaa uKristo, 'Mukulu' Itii! ingi ng'wana
wang'wa Daudi kinya uli?” Hangi milundo ukulu ai umutegeeye ku ulowa.
38 Mu umanyisigwa nuakwe uYesu ai uligitilye, “Ikendegeeli nia manyi,
niakete i nsula akugenda nia mujulungu nialipu nu kulamukigwa mu
masoko
39 nu kikie mu matuntu a akulu mu matekeelo nu mu siku kuu ku nkika
nia akulu.
40 Akulya ga ni mato a ahimbi hangi akulompa malompi malipu iti kina
i antu aihenge. Antu awa akusingiilya u ulamula nu ukulu.”
41 Uugwa uYesu ai wikie pihi pakupi ni isandiko nila masongelyo mukati
a nkika itekeelo; Ai watula ukugoza antu nai atulaa akuikila i mpia niao
mukati i sandiko. Antu idu i agoli ai aikie ngele nkulu a ampia.
42 Uugwa musungu muhimbi muula ai uzile nu kuikila ipande ibiili,
nsailo a senti.
43 Uugwa akaitanga i amanyisigwa akwe nu kuatambuila, Huiili kumu-
tambuila, u musungu uyu nu muhimbi uikie ngele nkulu ikilo a ihi naza
akondya pumya mu isandiko nila masongelyo.
44 Kuiti ihi apumilye kupumiila nu widu nua upuli nuao. Kuiti u
musungu uyu nu muhimbi, kupuma mu uula nuakwe, uikie i mpia yihi
naza ai utakiwe kuitumila ku likalo nu lakwe.

13

1 uYesu nai wakatula ukugenda kupuma mi itekeelo, ung'wi nua
amanysigwa akwe akamukolya, “Ng'walimu, goza i magwe aya ni aku
kuilwa ni mazumba!”
2 Akamutambuila, Ukihenga i mazumba aya ni makulu? Kutili ga nigwe
ni ling'wi nilika sagiila migulya a lingiiza ni shanga aza likugwa pihi.”
3 Nu ng'wenso nai wakatula wikie migulya a lugulu nula mizeituni kituli
ki itekeelo, uPetro, Yakobo, Yohana nu Andrea akamukolya ku kinkunku.
4 “Kuile, i makani aya akutula nali? Ingi ntuni i kilingasiilyo nika makani
aya kupumila?”
5 uYsu ai wandilye kuatambuila, “Tuli miakendegeeli kina mntu wihi
waleke kumulimilya.
6 Idu ikapembya ku lina nilane azeligitya 'Unene ng'wenso,' hangi
akualimilya idu.
7 Ni mikija ulugu nu pwepwe nua uligu, leki kitumbi; makani aya
atakiwe kupumila, kuiti i mpelo ikili.
8 Ihi likunyansuka kikua ni ihi lingiiza, nu utemi nsuta nu utemi.
Yikatula ni matetemeko nkika nia kuli ni kuli, hangi nzala. Uwu ingi
ng'wandyo nua uwai.
9 Tuli miho. Akumutwala kupikiila mu maanza, hagi mukukuwa mu
matekeelo. Mukimikigwa ntongeela a ahumi ni atemi ku nsoko ane, anga
ukuiili kitalao.
10 Kuiti i nkani ninza kusinja hanza itanantigwe ku anyaingu ihi.

11 Ni ikatula amuamba nu kuinkiilya, leki kitumbi kutula iko nimukaligitya. Mukati itungo nilanso, mukinkiiligwa ntuni nika kuligitya; shanga mikatula nyenye ni mikaligitya, ila Ng'wau Ng'welu.
12 Munyandugu ukumusemela u muluna kubulagwa, u tata nu ng'wana nuakwe. iAna akimika nsuta a atata ao hangi kuasasha kubulagwa.
13 Mukutakiilwa ni kila u muntu ku nsoko a lina nilane. Kuiti nuikagimya kupikiila i mpelo, muntu nuanso ukugunika.
14 Ni mikihenga utaki nua ubipigwa wimikile pang'wanso ni shanga utakiwe kimika (nukusoma nua linge), papo niamoli mu Yuda amankiile mu malugulu,
15 nu ng'wenso nukoli migulya i ito nualeke kusima pihi ito, ang'wi kuhola kihi nikikoli kunzi,
16 hangi nukoli mu mugunda waleke kusuka kuhola u ng'wenda nuakwe.
17 Kuiti ukia awo i asungu niakete inda nawa niakonsha mu mahiku nanso!
18 Lompi kina ileke kupumila itungo nila ulyuuku.
19 Kuiti yikatula nu lwago lukulu, naiza lukilikaya kupumila, puma Itunda nai u umbile u unkumbigulu, kupikiila itungili, ishi, ang'wi shanga ikapumila hangi.
20 Kupikiila u Mukulu nuikakepya i mahiku. Kutili u muili nuikagunika, kuiti ku nsoko a asagulwa, nuika asagula, wikakepya i namba nia mahiku.
21 Matungo nanso anga ize muntu wihi wika mutambuila, 'Goza, uKristo ukoli apa!' ang'wi 'Goza, ukoli apo!' leki kuhuiili.
22 Kuiti iAkristo nia uteele ni anyakidagu nia uteele akupumila hangi akupumya ilingasiilyo nu ukuilwa, iti kina, amukongele, nsigile ga ni asagulwa.
23 Tuli miho! Nakondyaa mutambuila aya ze akili i matungo.
24 Kuiyi ze yakilaa u lwago nula mahiku nanso, i lyoa likuikilwa kiti, u ng'weli shanga ukupumya u welu nuakwe,
25 i nzota yukugwa kupuma kilunde, ni ingulu ni ikoli kilunde yukuhingiika.
26 Papo ni ikamihenga u Ng'wana wang'wa Adamu upembilye mu malunde ku ngulu nkulu ni ikulyo.
27 Papo ukulagiilya i amalaika akwe hagi ukuilingiila palung'wi i asagulwa akwe kupuma nkika inne ni yihi, kupuma i mpelo nui ihi kupikiila i mpelo ilunde.
28 Ku mutini imanyisi. Anga itambi nili humile kupumya nu kuika u ukende mu matutu akwe, papo mukulinga kina i kipasu kikoli pakupi.
29 Uu gwa yili, nimikihenga i makani aya anga apumile, lingi kina ukoli pakupi, ni mimpita.
30 Tai, kumuili, uwu u ulelwa shanga ukukila kuli ze akili imakani aya kupumila.
31 Ilunde ni ihi yukukila, kuiti imakani ane shanga akukila lukulu. Kuiti kutula luhiku nulanso ang'wi saa,
32 kutili nulingile, ga nia malaika nia kilunde, ang'wi Ng'wana, ila Tata.
33 Tuli miho, Gozi, ku nsoko shanga mulingile ingi itungo kii akupumila. (Komaniilya; U lukiili ulu, “Mutule miakendegeeli, Gozeeli hangi lompi ku nsoko .....” umutili mu mbugulu nia kali).
34 Ingi anga umuntu nulongoe muhinzo; wakaleka ito nilakwe, nu kumuika u mutuung'wa nuakwe kutula muhumi nu ito, kila ung'wi nu mulimo nuakwe. Nu kumulagiilya u musunja kikie miho.

35 Ku lulo tuli miho! Kuiti shanga mulingile ingi nali u mukulu nu ito
nuikagomoka ki ito, ihumikile ingi mpindi, utiku nuigingu, itungo nila
nsambaligugu ni ikakunkula, ang'wi kidau dau.
36 Anga waze kupumpugiilya, waleke kuhanga ulae.
37 Iko ni kukiligitya ku kila u muntu; Huguki!”

14

1 Ai yatulaa mahiku abiili duu ze yakilaa i siku kuu a pasaka nulu nula
mikate Ni shanga I ikiwe i igai. Akuhani niakulu ni amanyi ai atulaa
akuduma nzila akumuamba uYesu ku uhugu nu kumubulaga.
2 Ku nsoko ai aligitya, “Shanga itungo lili nila siku kuu, antu aleke kuza
kituma u minyomo.”
3 Matungo uYesu nai ukoli ku Bethania mi ito kung'wa Simioni mun-
yambili, hangi nai wakatula utungile mu meza, musungu ung'wi ai uzile
kitalakwe waze ukete i nsupa a manyunkiilo a nardo nziza ikete nsailo
nkulu nangaluu, ai umibunangile i nsupa nu kumadubunsha migulya itwe
nilakwe.
4 Kuiti ai akoli ang'wi ao nai atakile. Ai itambuie enso ku enso azeligitya,
“Ingi ntuni insoko a ulimilyi uwu?
5 Manyunkiilo aya aza azeeguligwa ku dinari magana ataatu ni ikilo,
hangi apegwe i aula.” Ni enso ai amupatilye.
6 Kuiti uYesu ai uligitilye, “Muleki wing'wene duu. Ku niki mukumuny-
oma? Witumile ikani iza kitalane.
7 Mahiku ihi i aula muakete, hangi itungo lihi ni mukuhung'wa i nsula
muhumile kituma ni maza kitalao, kuiti shanga mukutula nu nene itungo
lihi.
8 Witumile iko nukihumile, u upuguhie u muili nuane i makuta ku nsoko
a uikwi.
9 Tai kuimuili, kila i kianza i nkani ninza niuku tanantigwa mu
unkumbigulu wihi, iko nukitumile u musugu uyu kikutambulwa ku
ukimbukiilyi nuakwe.
10 Uugwa uYuda Iskariote, ung'wi nua awo ikumi na abiili, ai ulongoe
ku akulu a akuhani iti kina walije kuminkiilya kitalao.
11 Matungo i akulu a Akuhani nai igulye ili, ai iloile hangi akalaga
kuminkiilya mpia. Ai wandilye kuduma ilyoma nila kuminkiilya kitalao.
12 Mu luhiku nula ng'wandyo nula mkate nishanga uikiwe i igai,
itungo nai apumilye u ng'waa nkolo nua pasaka, amanyisigwa niakwe ai
amutambuie, “Uloilwe kulongole pii kuzipiilye iti ulije kulya u ludya nula
pasaka?”
13 Ai ua lagiiye amanyisigwa akwe abiili nu kuatambuila, “Longoli mu
kisali, nu mitunja naiza ukenkile i ntunda ukiona nu nyenye. Mutyati.
14 Ito nuikingila, mutyati hangi mutambuili u mukola ito nilanso, '
Ung'walimu uligitilye, Kikoli pii i shumba nika aziila kianza ni nikalila
i pasaka ni amanyisigwa ane?”
15 Ukumulagiila i shumba nika migulya kikulu ni kikete i iseme niize
kikoli kikondile. Itumi u uzipiilya ku nsoko itu pang'wanso.”
16 Amanyisigwa ai ahegile akalongola mu kisali; ai ahangile kila ikintu
anga nai watulaa uatambuie, hangi akazipiilya u ludya nula pasaka.
17 Matungo nai yatula mpindi, ai upembilye ni awo ikumi na abili.
18 Hangi nai akatula akumihumbeela i meza nu kulya, uYesu ai
uligitilye, Tai kumutambuila, umg'wi kati anyu nukulya palung'wi nu nene
ukungumaniilya.”

19 Ihi akasiga ikulu, hangi ung'wi ze yakilaa u muya ai amutambuie,
“Kulu kuulu shanga u nene?”
20 uYesu ai usukiiye nu kuatambuila, “Ingi ung'wi nua ikumi na abiili
kati anyu, ung'wi naiza itungili ukuliilya ipuli mi bakuli palung'wi nu nene.
21 Ku soko uNg'ana wang'wa Adamu ukulongola anga uu u ukilisigwa
nu uligitilye migulya akwe. Kuiti ukia nuakwe u muntu uyo naiza kukiila
nuanso u Ng'wana wang'wa Adamu ukugumaniilgwa! Aza izeetula iziza
kunkilinkiila ku ng'wakwe anga ize u muntu nuanso ai uzeeleka kutugwa
22 Hangi nai atula akulya, uYesu ai uhoile u mukate, akaukendepa, nu
ku uega. Akainkiilya wazeligitya, “Holi. Uwu ingi muili nuane.”
23 Ai uhoile i kikombe, akalumbiilya, hangi akainkiilya, hangi ihi
akaking'wela.
24 Ai uatambuie, “Iyi ingi sakami ane na wigombya, sakami ni hunuka
ku nsoko a idu.
25 Tai kumutambuila, shanga kung'wa hangi mu nkali iyi na muzabibu
kupikiila u luhiku ulo ni nikang'wa nu upya mu utemi nuang'wa Itunda.”
26 Nai akondya kimba u wimbo, ai alongoe kunzi mulugulu nula
mizeituni.
27 uYesu ai uatambuie, “Unyenye mihi mukibagula kuli ku nsoko ane,
ku nsoko ikilisigwe, 'Nikamukua u mudimi ni nkolo yukusapatila.'
28 “Kuiti ze yakila ku iuka kitalane, nikamutongeela ntongeela anyu ku
Galilaya.”
29 uPetro ai umutambuie, “Anga itye ihi ga akuuleka, unene shanga
kuuleka.”
30 uYesu ai umutambuie, “Tai nakutambuila, u utiku uwu, ze ikili i
nsambaligugu ku kunkula nkua ibiili, wikatula wanihita nkua itaatu.”
31 Kuiti uPetro ai uligitilye, “Anga insinje ga nu kusha palung'wi nu ewe,
shanga ku uhita.”Ihi ai apumilye ilago lilo liilo.
32 Ai apembilye mu nkika nai itangwaa Gethsemane, nu Yesu ai
uatambuie i amanyisigwa akwe, “Ikii papa itungo ni kikumbika.”
33 Ai uahoile u Petro, Yakobo nu Yohana palung'wi nu ng'wenso, akandya
kuhung'wa kinya uwai nu kaga nangaluu.
34 Ai uatambuie ung'yenyi nuane ukete kinya uwai nangaluu, ga insha.
Sagi papa nu kelya.”
35 uYesu ai ulongoe ntongeela iniino, akagwa pihi, akalompa, anga ize
ihumikile, kina isaa iyi aza ize muhuga.
36 Ai uligitilye, “Aba, Tata, Makani ihi kitalako ahumikile. Nihegelye i
kikombe iki. Kuiti shanga ku ulowa nuane, ila ulowa nuako.”
37 Ai ugomokile nu kua hanga alala, hangi aka mutambuila uPetro,
“Simioni, itii walalane? Shanga wahuma kelya ga i saa ing'wi?
38 Huguki hangi mulompe muleke kingila mu mageng'wa. Kulu kuulu i
nkolo ikoli iziza, kuiti u muili ingi unementaalu.”
39 Ai ulongoe hangi nu kulompa, hangi ai utumie makani yayo yaayo.
40 Ai upembilye hangi waka ahanga alala, kunsoko miho ao ai atulaa
malito hangi shanga ai alingile ntuni nika kumutambuila.
41 Ai uzile nkua aka taatu nu kuatambuila, Mukili mulae nu kusupyaa?
Yakonda! isaa apikaa. Goza! uNg'wana wang'wa Adamu ukugumaniiligwa
mu mikono a anya milandu.
42 Uki, kwini. Goza, uyo nuendaa ngumaniilya ukoli pakupi.”
43 Itungo udu nai watula wakili ukuligitya, uYuda, ung'wi nua awo ni
ikumi na abiili, ai upikile, ni idale ikulu kupuma kuakulu a akuhani,
amanyi ni anyampala akete i mpanga ni idunkuli.

44 Itungo nilanso u mugumaniilyi nuakwe ai watulaa uinkiiye kilingasi-
ilyo, wazeligitya. Uyo ni nikamulungila, ng'wenso. Muambi nu kumutwala
pihi a usunji."
45 Itungo u Yuda nai upikile, kang'wi duu ai ulongoe kung'wa Yesu nu
kuligitya, "Ng'walimu!" Hangi akamulungila.
46 Uugwa akamuika pihi a usunji nu kumuamba.
47 Kuiti ung'wi kati ao nai wimikile pakupi nu ng'wenso ai uhopoe i
mpanga akwe akamukua u munyamilimo wang'wa kuhani nu mukulu nu
kumutema u kutwi.
48 uYesu ai uatambuie, "Mupembilye kumamba ku mapanga ni idunkuli
anga muhegelanyi?
49 Matungo kila luhiku ai nkoli nu nyenye hangi nizemanyisa mi itekeelo,
shanga ai mumambile. Kuiti ili litumikile iti ukilisigwa ukondaniile.
50 Hangi awo ihi nai akoli nu Yesu ai amulekile nu kumanka.
51 Muhumba ung'wi ai umutyatile, hangi ai watulaa utugae u mugolole
udu ai watulaa wikumbile kitaligiilya; ai amuambile kuiti
52 ai uatigie akauleka u mugolole papo akamanka kipwi.
53 Nai akamutongeela uYesu kung'wa kuhani nu mukulu. Pang'wanso
ai ilundiie palung'wi nu ng'wenso i akuhani ni akulu ihi, anyampala, ni
amanyi.
54 uPeto nu ng'wenso ai umutyatile uYesu ku kuli, kutunga mi itando
nilang'wa kuhani nu mukulu. Ai wikie palung'wi ni asunja, nai atulaa
pakupi nu moto akaze ota iti kulija upyu.
55 Matungo nanso akuhani niakulu ihi ni ianza lihi ai atulaa akuduma
ukuiili kung'wa Yesu iti alije kumubulaga. Kuiti shanga ikaulija.
56 Ku nsoko antu idu ai aletile ukuiili nua uteele ku ngwaakwe, kuiti ga
nu ukuiili nuao shanga ukimpyana
57 Ang'wi ao ai imikile nu kuleta ukuiili nua uteele ku ng'waakwe;
azeligitya,
58 "Aza kigulye ukuligitya, 'Nikalibipya itekeelo ili nai lizipigwe ku
mikono, nu mukati a mahiku a taatu nikikalizenga ingiiza ni shanga
lizipigwe ku mikono."
59 Kuiti ga nu ukuiili nuao shanga ukimpyana.
60 Kuhani nu mukulu ai wimikile pakati ao nu kumukolya uYesu, "Itii
umugila isosho? Antu awa akukuiila ntuni kitalako?"
61 Kuiti ai wikie ihi twii hangi shanga ai usukiiye kihi. Itungo u kuhani
nu mukulu ai umukoiye hangi, "Itii u ewe ingi wi Kristo, ng'wana wang'wa
Mukendepwa?"
62 uYesu ai uligitilye, "Unene ng'wenso. Hangi wikumihenga uNg'wana
wang'wa Adamu wikie mukono nua kigoha nua ngulu upembilye ni
malunde a kilunde."
63 uKuhani nu mukulu ai utamue i ang'wenda akwe nu kuligitya, "Itii,
kukili kuloilwe akuiili?
64 Migulye i kimeli. Ulamuli nuanyu nu uli?" Hangi ihi ai amulamue
anga ung'wi nai utakiwe insha.
65 Ang'wi akandya kumutyila i mati nu kumukunikila u usu nu kumukua
nu kumutambuila, "Lota!" A ofisa ai amuhoile nu kumukua.
66 Hangi uPetro nai wakatula wakili ukoli pihi mitando, munyamulimo
ung'wi nua kisungu nuang'wa kuhani nu mukulu akapembya kitalakwe.
67 Ai umihengile uPetro nai wimikile ukota u moto, hangi ai umugozile
ku kumuhumbeela. Uugwa ai uligitilye, "Nu ewe ga aza ukoli nu
Munazareti, uYesu."

68 Kuiti ai uhitile, wazeligitya, “Shanga ningile hangi shanga manyile
kutula iko nukuligitya!” Uugwa ai upumile akalongola kunzi itando.
(Komaniilya; U lukiili ulu, “Hangi i nsambaligugu ikakunkula” umutili mu
mbugulu nia akali).
69 Kuiti munyamulimo nua kisungu pang'wanso, ai umihengile nu
kandya kuatambuila hangi awo naza akoli imikile pang'wanso, “uMuntu
uyu ingi ung'wi ao!”
70 Kuiti ai uhitile hangi. Panyambele iniino awo nai atulaa imikile
pang'wanso ai atulaa akumumbuila uPetro, “Kulu kuulu u ewe ingi wi
ung'wi ao, ku ndogoelyo ga nu ewe ingi wi Mugalilaya.”
71 Kuiti ai wandilye ki ika u mukola pihi a kizumo nu kulapa, “Shanga
numulingile u muntu uyu ni muku mutambula.”
72 Uugwa i nsambaligugu ikakunkula kabiili. Uugwa uPetro ai ukimbuki-
iye i makani naiza uYesu ai watulaa umutambuie; “Ze ikili i nsambaligugu
ku kunkula nkua ibiili, ukunihita nkua itaatu.” Hangi ai ugwie pihi nu
kulila.

15

1 Kidau dau maniambwa akulu a akuhani ai atankanila palung'wi ni
anyampala ni amanyi ni ianza lihi nila anyampala. Uugwa akamutunga
uYesu akamutwala kung'wa Pilato. uPilato akamukolya, “U ewe ingi wi
mutemi nua Ayahudi?”
2 Akasukiilya, “U ewe ukuligitya nianso.”
3 Akulu a akuhani akaganula u usemelwa widu migulya ang'wa Yesu.
4 uPilato akamukolya hangi, “Shanga ukusukiilya kihi? Shanga wi-
hengile iti niaku usemela ku makani idu?
5 Kuiti uYesu shanga ai umusukiiye uPilato, hangi nianso ai imukuie.
6 Ku u udu itungo nila siku kuu wimutunguila mutugwa ung'wi,
mutungwa niize amulompile.
7 Ai amoli atumuli mu kadulumu, mukati ao i abulagi mu kati a nai
apilukile ni akutumikila u utumuli nuao. Ai ukoli muntu ung'wi nuitangwa
Baraba.
8 Iumbi ai lipembilye kung'wa Pilato, nu kumulompa witume anga nai
witumile uko kunyuma.
9 uPilatto aka asukiilya nu kuligitya, “Muloilwe numutunguilye u
mutemi nua Ayahudi?”
10 Ku nsoko ai ulingile ingi ku nsoko a wilu akulu a akuhani ai
amuambile uYesu nu kumuleta kitalakwe.
11 Kuiti akulu a akuhani ai akinyiie i umbi ku kua i yogo ku luli kina
watunguilwe u Baraba badala akwe
12 uPilato aka asukiilya hangi nu kuligitya, “Numutende ntuni u mutemi
nua Ayahudi?
13 Akakua iyogo hangi, “Maje!”
14 uPilato akaligitya, “Witumile ikani kii ni bibi?” Kuiti akakilinkiilya
kukua iyogo ikilo ni ikilo “Maje.'
15 uPilato waze uloilwe kuliloeelyai umbi, aka atunguilya uBaraba.
Akamukua uYesu i mikoha uugwa akamupumya iti wagigwe.
16 Ia Asikali ai amutongile uYesu kupikiila mukati itando (ilo nilikoli
mukati a nkambi) hangi ai ilingiile palung'wi idale nila asikali.
17 Akamutugala uYesu mujulungu nua ung'ole nua zambalau, hangi
akapotya i ngala amija akamutugala.
18 Akandya kumukunka nu kuligitya, 'Milamu, Mutemi nua Ayahudi!”

19 Akamukua mi itwe ku mulanga nu kumutyila i mati. Akatugama
ntongeela akwe ku kumukulya.
20 Nai akondya ga nu kumukunka, akamutugula u mujulungu nua
ung'ole nua zambarau nu kumutugala i ang'wenda akwe, hangi
akamupumya kunzi kulongola ku maja.
21 Akamusinja mukila nzila kumuaiilya, nai watulaa ukingila mu kisali
kupuma ku mugunda. Nuitangwaa Simioni Mukirene (tata nuakwe u
Iskanda nu Rufo); Akamusinja kukenka ikota nila mpaga nilang'wa Yesu
22 Ia Askali akamutwala uYesu kianza ni kitangwaa Golgotha (ndogoelyo
a mpyani iyi ingi Ing'ang'a litwe).
23 Akaminkiilya magai na ahalinkanigwe ni manemane, kuiti shanga ai
ung'wee.
24 Akamaja hangi akagalana i ang'wenda akwe, akamakuila i kula
kulamula i kipande nuikalija kila u asikali.
25 Ipikiie saa tatu kidau dau nai amagilye.
26 Akaika migulya akwe ibada nilikilisigwe u usemelwa. “Mutemi ua
Ayahudi.”
27 Akamaja palung'wi ni a himbi abiili, ung'wi ipande nilakwe nila
kigoha nu muya ki kima ku ng'waakwe.
28 (Komaniilya; Ulukiili ulu. “Nu ukilisigwa ukakondaniila nai uligitigwe
“ umutili mu mbugulu nia kali).
29 Nawo nai atulaa akukila ai amutukie, aze hingisa i matwe ao
nukuligitya, “Aha! u ewe nuikalibunanga i itekeelo nu kulizenga ku
mahiku ataatu,
30 Igune mukola hangi usime pihi puma mikota nila mpaga!”
31 Ku ndogoelyo yiyo yiiyo akulu a akuhani ai amusensile azitambulya,
palung'wi ni amanyi nu kuligitya, “Ai uagunile i auya, kuiti shanga
uhumile kiguna u mukola.
32 Kristo Mutemi nua Israeli, sima pihi puma mikota nila mpaga, iti
kuhume kihenga nu kuhuiila.” Hangi awo nai agigwe palung'wi nu
ng'wenso ga ai amusensile.
33 Nai ipikile i saa mutandatu, kiti kikapembya migulya ihi ihi kupikiila
i saa kenda.
34 Itungo nila saa kenda, uYesu akazogolya ku luli lukulu, “Eloi,
Eloi, lama sabaktani?” ize ituile ni ndogoelyo, “Itunda nuane, ku niki
nuandeka?”
35 Ang'wi a awo nai imikile nai akija akaligitya, “Goza, ukumitanga
Eliya.”
36 Muntu ung'wi akamanka, akizulya i siki misali nu kumiikila migulya
amulanga, akaminkiilya iti wang'we. Muntu ung'wi akaligitya, “Lindiila
kihenge anga ize u Eliya ukupembya kumusimya pihi.”
37 Uugwa uYesu akalila ku luli lukulu nu kusha.
38 Ipazia ni li tekeelo likagalanuka ipande ibiili puma migulya kupikiila
pihi.
39 uOfisa ung'wi nai watulaa wimikile waze umutungile uYesu, nai
wakihenga wakuza ku kinya iti, akaligitya, “Tai u muntu uyu ai watulaa
Ng'wana wang'wa Itunda.”
40 Ai akoli ga niasungu nai atulaa akugoza ku kuli. Mukati ao ai
ukoli uMariamu Magdalena, Mariamu (nyinya nuakwe u Yakobo muniino
wang'wa Yose), nu Salome.
41 Matungo nai akoli ku Galilaya ai amutyatile nu kumuaiilya. Ga ni
asungu angiiza idu ai ityatinkanilye kupikiila ku Yerusalemu.

42 Nai yatula mpindi, hangi kunsoko ai ituile luhiku nula wihambi,
luhiku ze ikili u luhiku nula kusupya.
43 uYusufu nua ku Arimathaya ai uzile pang'wanso. Ai watulaa
munyianza nai ukuigwe muntu nu ulindiie u utemi nuang'wa Itunda. Ku
ukamatiku akalongola kung'wa Pilato, nu kumulompa u muili nuang'wa
Yesu.
44 uPilato akakuilwa kina uYesu yakondaa wakuza; akamitanga u afisa
uyo akamukolya anga ize uYesu wakuza.
45 Nai wakalija i kulu kuulu kung'wa Afia kina wakuza, ai umugombilye
uYusufu ku uhola u muili.
46 uYusufu ai watulaa wagula i sanda. Akamusimya puma mikota
nila mpaga, akamutunga ku sanda, nu kumuika mukati a kibiila nai
kihimbilwe mi italagwe. Uugwa akalipingiltya igwe mu mulango nua
kibiila.
47 uMariamu Magdalena nu Mariamu nyinya wang'wa Yose ai ihengile i
kipango nai uikilwe uYesu

16

1 Matungo u luhiku nula kusupya nai laula, uMariamu Magdalena nu
Mariamu nyinya nuakwe u Yakobo, nu Salome, ai aguile manyunkiilo
maziza, iti ahume kupembya nu ku upuguhila i makuta u muili wang'wa
Yesu ku nsoko a uikwi.
2 Kidau dau mania mbwa luhiku nula ng'wandyo nula wiki, ai alongoe
mu kibiila itungo i lyoa nai litolokile.
3 Azitambulya enso ku enso, “Nyenyu ukulipingilitya igwe ku nsoko itu
iti kingile mu kibiila?”
4 Itungo nai agozile, ai amihengile muntu wakondya kulipingilitya igwe,
naiza lituile ikulu nangalu.
5 Akingila mu kibiila nu kumihenga muhumba utugae mujulungu
ng'welu, wikie ipande nila kigoha, hangi akakuilwa.
6 Aka atambuila, “Leki kitumbi. Mukumuduma Yesu, nua ku Nazareti,
naza wagigwe. Wiuka! Wimutili apa. Goza i nkika apo naza atulaa
amuikile.
7 Longoli, muatambuile i amanyisigwa akwe nu Petro nia kina wa-
mutongeela kutunga ku Galilaya. Kung'wanso mukumihenga, anga nai
watulaa umutambuie.”
8 Akahega nu kumanka kupuma mu kibiila; ai akagatile nuku kuilwa.
Shanga ai aligitilye kihi ku muntu wihi nsoko ai itumbile nangaluu.
9 (Komaniilya; Mbugulu nia kali ngila u Marko 16: 9-20) Dau ni nkulu mu
luhiku nula ng'wandyo nula wiki, ze yakilaa kiuka, ai umupumie hanza
uMariamu Magdalena, naiza kupuma kitalakwe ai umupumiiye a hing'wi
mupungati.
10 Ai uhegile nu kuatambuila awo naza atulaa palung'wi nu ng'wenso,
itungo nai atulaa akusiga ikulu nu kupumya u liholi.
11 Ai igulye kina ingi mupanga hangi wigeelekile nu ng'wenso, kuiti
shanga ai amuhuiie.
12 (Komaniilya; Mbugulu nia kali ngila i Marko 16: 9-20) Ze yakilaa
nanso, akipumilya ku mpyani isa ku antu angiiza abiili, itungo nai atulaa
akugenda kupuma mi ihi.
13 Ai alongoe nu kuatambuila i amanyisigwa ni angiiza nai asagile, kuiti
shanga ai a ahuiie.
14 (Komaniilya; Mbugulu nia kali ngila u Marko 16: 9-20) uYesu
panyambele akipumilya ku awo ni ikumi na ung'wi nai atulaa ipantamiiye

mu meza, hangi aka akenela ku kuhita kuhiiila kitalao nu ukaku nua nkolo, ku nsoko shanga ai ahuiie awo nai amihengile ze yakilaa kiuka kupuma mu ashi.

15 Aka atambuila, “Longoli mu unkumbigulu wihi, nu kutanantya inkani ninza ku intu yihi.

16 Wihi nu uhuiie nu kogigwa ukugunwa, nu uyo ni shanga u huiie ukulamulwa.

17 (Komaniilya; Mbugulu nia kali ngila Marko 16: 9-20) “Ilingasiilyo izi ikityata ni ihi niahuiie. Ku lina nilane akupumya i ahing'wi. Akuligita ku ntambu ngeni.

18 Akuamba i nzoka ku mikono ao, hangi ga nu kung'wa kintu kihi nika kubulaga shanga kikualemaalya. Akuika i mikono ku alwae, nienso akutula apanga.”

19 Ze yakilaa u Mukulu kuligita nienso, akaholwa migulya milunde hangi wikie mukono nua kigoha nuang'wa Itunda.

20 Amanyisigwa akahega nu kutanantya kila kianza, itungo uMukulu ukituma u mulimo nienso nu ku lukaminkiilya u lukani ku miukuilwa ni ilingasiilyo ize yityatinkanilye ni enso

Luka

1 Idu naakagupile kuika uza imahumo ayo naakondigwe kung'witu,
2 anga naakupee usese kupuma ung'wandyo naaihengile kumiho nitumi alukani.
3 Kululo unene nanakomanilya ung'wandyo wa nkani izi yihi kupuma ung'wandyo naona uza kitalane hangi kuandikila unoneligwa wakwe mkuligwa wakwe Theofilo.
4 Kina uhume kumanya itai ankani naumanyisigwe.
5 Mumahiku ang'wa Herode, mtemi wa Yuda, aukole umdimi naiwitangwa Zakaria, nuaukoo wang'wa Abia musungu akwe akapuma kuwa nanso ang'wa Haruni, nilina lakwe aiwitangwa Elizabethi.
6 Ihi akete itai pantongeela ang'wi Tunda, aakugenda aziagili anga ubi mumalagilyo ihi na mukulu.
7 Aagila anga ng'wana kunsoko u Elizabeti aimugumba, aya ihi abili aina anyampala.
8 Ikatula na ukituma imilimo akidimi akaziunonelya kuntongeela ang'wi Tunda.
9 Kutyata uigobi naizaigombilye kumupata umudimi nua kenda kunyuunkilya uvumba kunyumba ang'wi Tunda.
10 Ilundo lili nilaantu ailikoli kunzi likazilompa imatungo nuvumba nukutunkiilya.
11 Malaika wa mukulu aupumie akimika mukono wa kigoha wa kikumbikilo la kunyunkilya.
12 U Zakaria wikatinuka nuika muona; uoa wika mugwila.
13 Ingigwa umalaika akamuila, “Leka kogopa Zakaria, kunsoko imalompi ako igigwa u musungu u Elizabethi ukuutugila ung'wana ilina lakwe ukumitanga Yohana.
14 Ukula nuulowa na idu niakuulowa kutu gwa kung'wakwe.
15 Kunsoko ukutula mukulu mumiho amukulu. Sanga ukung'wa idivai anwi ikigalyo nikilulu, ukutula uiizuligwa ng'wa ung'welu kupuma munda ang'wa nyinya.
16 Niantu idu nia Israeli akupiulwa kung'witunda wao.
17 Winzu pantongeela amukulu kunkolo ang'wa aung'welu ningulu yang'wa Eliya. Ukituma iti kunsoko akususha ikolo yaana ingigwa awa nishaigomba ilongola kuwa hugu niatai. Ukituma iti kuaika antu ihambe kumukulu kinoneelya kunsoko akwe.
18 U Zakaria akamuila umalaika, kuhuma uli kuhuma ili? Kunsoko unene nimunyampala numusungu wane imyaka akwila.
19 Umalaika akasusha akamwila unene ni Gabrieli, numika pantongeela ang'wi Tunda. Ntumilwe kuila, ulukani nuluza.
20 Hangi goza, shukuligitya, ukukilaja, shukuhuma kuligitya sunga uluhiku ulo inkani izi ni ziza kupumila iyi kunsoko aulemilwe kuhuili nkani yane niziza yakondaniligwa kumatungo ane.
21 Iantu aamulindie u Zakaria. Ikakuilwa nautinilye mitekeelo.
22 Naiwapuma kunzi singa akahuma kuligitya nung'wenso. Ikalinga kina awa apa akakunukuilwa naukole mitekeelo. Akalongoleka kulagiila iilinga silyo hangi aka kilaja twi.
23 Imahiku amilimo naahila akasuka kitalakwe.

24 Matungo u Zakaria naiwakondya kituma imilimo akwe mitekeelo,
umusungu akaamba ulito nuanso singa akapuma mitalakwe nimatungo
amyeli itaano, akalunga.
25 Ulu lulu naiwitumile umukulu kitalane kwa uuza kuheja iminyala
kuntongeela aantu.”
26 Elizabethi naiwapisha inda amyeli mutandatu, Itunda akamuila
umalaika Gabrieli longola kukisali nikitangwa Galilaya ni Nazareti,
27 munanso nauligigwe numuhumba ilina lakwe naiwitangwa Yusufu
nuanso amuluna wang'wa Daudi, umunanso nuanso aiwitangwa Mari-
amu.
28 Akaza kitalakwe akalunga 'Nusigilye uhumi Nukulu Nitunda
uloeeigwe.”
29 Kululo inkani u malaika auhalinkanilye akahita kulinga kuniki
umalaika atambule imakuilwa akwe.
30 Umalaika akamwila, “Leka kogopa, Mariamu, kunsoko uupatile
uhumi kupuma kung'witunda.
31 Goza gwa, ukukenka inda ukutuga ungwana. Ukumitanga Yesu.'
32 Ukutula ngwana nua Mkulu migulya Itunda ukumupa ituntu lanywa
Daudi utata akwe.
33 Ukutula mutemi numukulu mukoo wang'wa Yakobo mpaka impelo
utemi wakwe ugilangampelo.
34 Mariamu akamwila ikutuika uli, iza nkili kihugeela numitunja wihi?
35 Malaika akamwila akalunga, “Ng'wang'welu ukuuhanga migulya
ningulu yako uyu nukutugwa ukitangwa ng'wang'wi Tunda.
36 Goza, umuluna wang'wa Elizabethi ukete nda ang'wana nunyampala
wakwe ukete mieli mtandatu, naiwilwa mugumba.
37 Kunsoko kutili nilihumile kung'wiTunda.”
38 Mariamu akalunga, “Goza, une nimukulu numusungu wang'wi Tunda.
Leka itule uu kitalane iza nulukani lako.” Umalaika akamleka.
39 Kululo imahiku yayo u Mariamu akahega akenda mihe na malugulu,
mihe na mukisali nitangwa Yudea.
40 Akalongola munyumba ang'wa Zakaria akamulamusha u Elizabethi.
41 Itungili aipumie kuiti u Elizabethi naiwigule imilamu ang'wa Mariamu
ung'wana munda akwe akaputa nu Elizabethi akizula ingulu yang'wawelu.
42 Akitunta kululi nulukulu akalunga akaligitilya akitunta kululi nu-
lukulu akalunga ue kukiila muasungu nu ng'wana nukoli muda ako
ukembetilwe.
43 Ingi gwa atuile uli kitalane uiya wang'wa tata ane aze kitalane?
44 Kunsoko goza naiwigule muakutue ako ululi imilamu ako ung'wana
munda ane auputile kilumbi.
45 Nu ng'wenso ukia nai uhuiie; kundogoelyo akukondeeligwa nai
utambuiwe nu Mukulu.
46 U Mariamu akaligitya, nkolo ane ikumulumbiilya u Mukulu,
47 nu ng'wau nuane imiloeeye Itunda, Muguni nuane.
48 Kunsoko uugozile u unyeku nua mutugwa nuakwe. Kundogoelyo,
goza, pumiila itungili ulelwa wihi akunintanga mukendepwa.
49 Kunsoko munyangulu wantendeela makulu, ni lina nilakwe inge
inyelu.
50 Nu ukende nuakwe wikiee ulelwa ga nu ulelwa ku awo ni umukulyaa.
51 Uzipilye ngulu ku mukono nuakwe; uasapatiiye niakete ulugoha mu
masigo a nkolo ni ao.
52 Uagwisilye i akulu mu matuntu ao na ukulu ni anyeku uanankiiye.

53 Anya nzala uikutilye ukende, ni anya nsao uahegilye mikono mitili.
54 Umiiaiiye u Israeli munyamulimo nuakwe, iti wikimbukiilye u ukende nuakwe
55 (anga nai uatambuie i atata itu) u Abrahamu nu ulelwa nuakwa ga ikali na kali.”
56 Mariamu akikie nu Elizabeti mieli itaatu uu gwa ikatulika akasuka kito.
57 Matungo nai apika u Elizabeti akitunguila ng'wana mgoha.
58 Ianya kisali akwe nialuna akwe naigule umukulu uza.
59 Naiapikile mahiku munana aiazila kumtala kukidamu umung'enya akamitanga lina lakwe Zakaria kushatilya ilina lang'wi he.
60 Ingigwa unyinya akwe akasusha akalunga aa ukitangwa Yohana.
61 Kamuila kutile hata nung'wi kua luna ako nuitangwa ilina nilanso.
62 Akatula kilinga silyo ihe itangwe nyinyu.
63 Ihe akalowa ahole ikibao andike “Ilina lakwe Yohana.” Ihi ika ambwa ikuilywa kua ili.
64 Itungo umulomo wakwe ukaluguka nulimi lakwe likaligitya nukumukulya Itunda.
65 Uoa ukaizila wihi naiakolipakupi nung'wenso. Makani ikasambaila mihi ihi mulugulu mung'wa Yudea ayo.
66 Ihi ayo naigule ikamaika munkolo yao akalunga ung'wana uyu wiuli? Kunsoko umukano wang'wa tata ukoli palung'wi nung'wenso.
67 Ihe akwe u Zakaria ung'wang'welu munya kidagu akalunga,
68 “Akuligwe Itunda mukulu wa Israeli, kunsoko auiye kuleta uguniki kuantu akwe.
69 Wakimikiye lupembe nu uhuili wa nyumba nai mitumi akwe u Daudi,
70 Anga na ulungile mulomo wakinya kidagu naiakoli matungo ao na kale.
71 Ukakuguna muabi itu kupuma mumikono akwe nia kubipiwe.
72 Ukende uu kulagilya uza wang'wa tata itu, kilingasilyo lakwe ni za,
73 ilago nautambue kung'wa Abrahamu tata witu.
74 Uine kigeleka uhumile kutuma bila woa, kekahuma kugunwa kupuma muabi itu.
75 Kuite uza nitai kuntongela itu imahiku ihi.
76 Uu nu ewe munya kidagu nukole migulya kunsoko ukulongoleka kunsoko amukulu kumunonelya inzila kuwanonelya iantu kunsoko aupembelyo wakwe.
77 Kualingasa iantu akwe kugunwa imilandu ao.
78 Ulu lutuile kinyauwai wang'wi Itunda witu kunsoko ilyoa lukupuma hange.
79 Kelya kuantu nikie mkiti nao niikie mumulule wa nsha ukituma iti kumitongeela imigulu itu munzila aupolo.
80 Ung'wana uyo akatula ningulu mkolo nukikie mumbuga sunga mihaea akingila kitalakwe kung'wa Israeli

2

1 Matungo na mahiku nanso ukaisari Agusto au pumilye Ilago akaila holi ua ligwa waantu Ihi ni Ikie mihiyi.
2 Ili aialyo lagwandiyo alitumilye matungo krenio amukulu wang'wa siria.
3 Kila muntu akalongola kukisali kao. Kenda kuhola ialo.

4 Nung'wenso uyusufu akahega mukisali ka Nazareti ku Galilay nu
kulongola ku Yudea mukisali ka Bethlehemu. nu manyikile anga kisali
kang'wa Daudi. kunsoko au pumie muileli wang'wa Daudi.
5 Au ulongae kung'wanso kenda kuhola ialo palung'wi nu Mariamu
amuligilye nukumulindilya ung'wana.
6 Naiakole kung'wanso imatungo nanso aialindie ung'wana alelywe.
7 Akaleta ng'wana mugoha. Uleli wakwe wang'wandyo akamuimba in-
guo muili wihi kugilya impepo ung'wana. Akamuika muntua nakuliselya
imitugo kunsoko aikutile ilyoma munyumba ya kila nzila.
8 Ihi ni anso aiakole iadimi naikie mumbuga akazelindila ikolo yao utiku.
9 Itungo malaika wa mukulu akapumila utemi wa mukulu ukelya
nukupilimilya akatula nu oa.
10 Kululo umalaika akaaila, "leki kogopi numuletee lukani luza, nu-
lukuleta ilumbi ku antu ihi.
11 Iie liyi, muguni uleilwe kunsoko anyu, mukisale kang'wa Daudi
nuanso yuyo kristo mkulu!
12 Ike inge kilingasilyo mkupegwa, mukumu hanga ung'wana utungilye
nguo uloe muntua akulisilya imetungo.
13 Itungo itumi akilunde ikaza idu ikatula palung'wi ikamusongelya
Itunda, Ikalunga.
14 Ukulu wang'wi itunda mua migulya nu upolowa mihi nualoilye.
15 Kuite inge ia malaika ai atuile kulongola kenda kilunde, iadimi
akitambuile enso kua enso, Inge kweni ku Bethelehemu, kende kuone iku
nikigee nu mukulu ukulagie.
16 Akakaya kung'wanso, akamuhanga mariamu nu Yusufu, ikamuona
ug'wana ulae muntua nikilyesilya imetugo.
17 Na iane uu akaaila iantu naiaiwe aya na ng'wana.
18 Ihi naigule alukani ulu ikakuilwa iko na ikitambuwe nu mudimi.
19 Inge u mariamu akalongoleka, kusega kunsoko ihi nae wigule,
akamaika munkola akwe.
20 I a dime ikasuka ikamukulya nukumulumbelya Itunda kitu naeigule
nukuona, anga nae itambuwe, kung'wanso.
21 Naelipikile ulu hiku la munana ikatula matungo, akumutala
kukedamu ung'wana, ikamitanga elina lakwe Yesu, elina naupewe nu
malaika Inda naikilengila munda.
22 Naelipikile imahiku akuzepilingwa kitalao anga nai uzepeigwe
malagelyo ang'wa musa, Yusuma na Mariamu akamutala mitekelo ku
yerusalemu kumuika kuntongela ing'wi Tunda.
23 Anga naeiandekilye mumalago ang'wi Tunda, kila mugoha nulugue
Inda ukitangwa naupumigwe wakfu wang'wi Tunda.
24 Ne anso aiazile kupumwa isongelyo anga naelitambuwe milago la
ng'wi Tunda.
25 Goza aukoli muntu ku yerusalemu zilina lakwe aukitangwa Simeoni.
Umuntu nuanso aewatai nukumukulya Itunda. nuanso aizulindie muaili
wa Israeli, nu ng'wang'welu aiukole migulya lakwe.
26 Aituile kuhila kukiela kung'wa ng'welu kuiti nuanso sanga auzesha
iza kuli kumuona U - kristo wang'wi itunda.
27 Luhuki lung'wi auzile mukate mitekeelo akazutongewe
nung'wang'welu, Ateli ai amuletile ung'wana, yesu, kumtendela anga
ilago.
28 Simeoni akamsingilya mumikono akwe, kumukulya Itunda akalunga.

29 Mulekele umitumi wako alongote kuhuili wa mukulu, kutula nulukani lako.
30 Kunsoko imiho ane auona uza wako.
31 Nuingee kumiho aantu ihi.
32 Nuanso ng'welu kunsoko akukunukulya ukumbigulu nu ukulu wa antu Israeli.
33 Ihe nu nyinga nia ng'wana ai akuiwe Inkani nai itambuwe kunsoko akwe.
34 Smeoni akasongelya akalunga Mariamu, akwe ntegeelye kisa ung'wana uyu ite ukutula kunsoko kulimila kuguna iantu Idu ku Israeli inge kulingasilyo ku antu idu nia kuhita.
35 Ingi upanga ukusonsa ikolo ako ue, maswgo amukolo igelekee!
36 Munyakidagu musungu nai witangwa Ana hangi au koli mitekelo, nuanso ai munanso wang'wa Fanueli kupuma ulelwa wa ng'wa asheli, Aukite mahiku idu, nung'wenso ai ikie nu mugoha myaka mapungate nai ihoile.
37 Akatula muhimbe kumanyaka munana na unne Nuanso shanga aiwihega mitekelo akendelea kumukulya Itunda palung'wi nukupunga nukulopa, utiko nu mung'wi.
38 Matungo nanso akaza pang'wanso na iakoli akamusongelya Itunda akaligitya kunsoko ang'wa na kumuntu na mulindie ku Yerusalemu.
39 Naiamalile kila ekintu naealoilye kituma ilango la mukulu ikasuka ku Galilaya, kukesali, kao, Nazareti.
40 Ung'wana akakula akatula ukete inguru akaongeleka mulikalo, Uza wang'witunda ukatula mingulya.
41 Ialeli akwe kila ung'waka enda ku Yerusalemu kunsoko amilundo wa Pasaka.
42 Nautuele myaka ikumi na ibili akalongoka hange naeipipile miko kunsoko amilundo.
43 Naisigile matungo ehi kunsoko amilundo ikanza kusuka kito. Inge Umuhumba u-Yesu auasiga kunyuma mumo mu-Yerusalemu ialeli akwe shanga ikalinga ili.
44 Aialiye ukoi palung'wi neinso naiakugenda aiagendile luhiku. Kululo akanza kumuduma Mwanya ndugu ao.
45 Naialemilye kumulija akasuka ku-Yerusalemu ikatula kumuduma kuko.
46 Ikatula mahiku atatu ikamuhanga mutekelo akazimikie pakate pa-manyisigwa akizu ategeye nuku akolya inkani.
47 Ihi naiamigule akakuilwa umanyi wakwe nu usukeli.
48 Nai amuine Ikakuilwa unyinya akamuila ng'waane, neke nukutenda nanso? Utata ako nu nene aikekuduma kuoa nuukulu.
49 Kunene, "naimukunduma? sanga aimulingile kina kutula koli munyumba ang'wa tata ane?
50 Singa alinga azu kuligitya nkanike izi.
51 Sunga akalongala palung'wi ku nazareti kitalao hangi au gombile kitalao, Unyinya auikile inkani yihi munkolo akwe.
52 Sunga u Yesu akalongeleka kukula kimahala ni kimwili, niantu ang'wi Tunda ikamulowa.

3

1 Itungli myaka Ikumi na utano utemi wanywa kaikani Tiberia, Matungo Pontio Pilato mudimi wang'wa Uyahudi, Herode ayi mukulu

wa kisali Galilaya, Filipo muluna akwe amukulu wakisali kang'wa Iturea nutrakoniti, nu Lisania amukulu wakisali kang'wa Abilene,

2 Matungo umudimi mukulu wa Anasi nukayafa, Lukani Langwi Itunda alumuzie Yohana wana ang'wa Zakaria mumbuga.

3 Aulongoe muhinzo mkisali kihii nikipilimiye umongo wa mazi nu ang'wa Yordani, akizitanatia itai naubadisigwa nanukuheja imilandu.

4 Anga naiandikilwe mukitabu kankani yang'wa Isaya naauotile, ululi la muntu nakulila, nyika noneeli mukondien Inzura amukulu na munonelye Inzula akwe igoloke.

5 Makombo ihi akizulig'wa malugulu niana malugulu ihi akunoneligwa ninzula niyikunyile ikikogoolwa ninzila Yihi nimbi yikuzipigwa.

6 Antu ihi akuona uguni wang'wi Itunda.

7 Kululo u Yohana akauila umilundo nukulunu antu au muhangile abatisigwe nugwenso uye wileli wanzoka nua uhungu nubii nyinyu na muhuguye kuumanka ubii nauzile.

8 Leli Indiya niyipyani nitai namuleke kulunga mkati anyu kukete u Ibarahimu ingi tata witu kunsoko nimuila kuiti Itunda ukete uhumi kumuhumbula Ibalihimu ng'wana kupuma mumagwe aya.

9 Ingigwa ihengo aikwa mumili a miti kululo u muti nishawitugaa Indya ninza wite ng'wa mu moto.

10 Sunga iantu niilundie akamukolya akalunga, i magwe aya utakile kutende ulii?

11 Akasusha akalunga ang'wi muntu ukite nkanzu Ibili utakiwe aheje nkanzu ing'wi amupe umuya numugila nuyu nukete indya witume uu.

12 Sunga iahoela mpia ikaza kubadisigwa akamuila, mumanyi kutendeuli.

13 Aka aila, " leki kuhoeli impia ni Idu kukela ni mutakile kuhoela.

14 Anya nguru akamuila akalunga ause? kitumentuni?

15 Matungo, Iantu aiakite Insula akumulindila U-kristo kila muntu akasiga munkolo akwe kunsoko ng'wenso Kristo.

16 U yohana akaaila ihii, "unene kumubatiza unye kumanzi ukoli nuzile nukete uhumi kukila une, nishantakiwe kutungula uludingi la ilatu yakwe. ukumubatiza unye kung'wang'welu nu kumoto.

17 Ipetelo lakwe likoli kumukono akwe kupyagula ni Iza ikiuga nikakupetela Ingano nukilingila Ingano misalanka lakwe ingi gwa ukuma sansa imakamilya kumoto ni shawilimaa.

18 Ukeneli widu autanantilye nkani ninza kuantu.

19 U Yohana aumpatile U - Herode mukulu wa kisali akamutina U - Herode musungu wa ng'wa muluna akwe nuku mabi nidu ni mangiza u Herode nutendile.

20 Matungo naitwile Herde aiwitumile uubi ukulu na ngulu, akamu tunga Yohana kukitungo.

21 Ingi aipumie matungo iantu ihii naiakubadilisi gwa nu Yesu nu ng'wenso aubadisigwe, Imatungo naukulompa, Ilunde likalunguka.

22 Ung'wa ngwelu akasima migulya akwe. anga Inyunyi, Matungo yayo yayo luli likaza kupuma milunde likalilya. Ue Ingi nu anso ng'wana wane ninumukuilye.

23 U-Yesu ung'wenso, naiwapisha Imyaka makumi ataatu. Akandilya kumanyisa akazimpaya nigwa anga ng'wana ang'wa Yusufu, anga Eli.

24 Ni ang'wi akalunga ng'wana wa ng'wa Mathati, ng'wana wang'wa Lawi, ng'wana wang'wa Melki, ng'wana wa ng'wa Yona, ng'wana wang'wa Yusufu.

25 Ng'ana wa Matathia, ng'wana wa ng'wa Amosi ng'wana wa ng'wa
Nahumu, ng'wana wa ng'wa Esli, ng'wana wa ng'wa Nagai.
26 Ng'wana wang'wa Maati, ng'wana wang'wa Matathia, ng'wana
wang'wa Semein, ng'wana wang'wa Yusufu, ng'wana wang'wa Yuda.
27 Ng'wana wang'wa Yoanani, ng'wana wang'wa Resa, ng'wana wang'wa
Zerubabeli, ng'wana wang'wa Shealtieli, ng'wana wang'wa Neri,
28 ng'wana wang'wa Melki, ng'wana wang'wa Adi, ng'wana wang'wa
Kosamu, ng'wana wang'wa Elmadamu, ng'wana wang'wa Eri,
29 ng'wana wang'wa Yoshua, ng'wana wang'wa Eliezeri, ng'wana
wang'wa Yorimu, ng'wana wang'wa Matath, ng'wana wang'wa Lawi.
30 Ng'wana wang'wa Simeoni, ng'wana wang'wa Yuda, ng'wana wang'wa
Yusufu, ng'wana wang'wa Yonamu, ng'wana wang'wa Eliyakimu.
31 Ng'wana wang'wa Melea, ng'wana wang'wa Mena, ng'wana wang'wa
Matatha, ng'wana wang'wa Nathani, ng'wana wang'wa Daudi.
32 Ng'wana wang'wa Yese, ng'wana wang'wa Obedi, ng'wana wang'wa
Boazi, ng'wana wang'wa Salmoni, ng'wana wang'wa Nashoni.
33 Ng'wana wang'wa Abinadabu, ng'wana wang'wa Aramu, ng'wana
wang'wa Hesroni, ng'wana wang'wa Peresi, ng'wana wang'wa Yuda,
34 Ng'wana wang'wa Yakobo, ng'wana wang'wa Isaka, ng'wana wang'wa
Ibrahimu, ng'wana wang'wa Tera, ng'wana wang'wa Nahori,
35 Ng'wana wang'wa Seruig, ng'wana wang'wa Ragau, ng'wana wang'wa
Pelegi, ng'wana wang'wa Eberi, ng'wana wang'wa Sala,
36 Ng'wana wang'wa Kenani, ng'wana wang'wa Arfaksadi, ng'wana
wang'wa Shemu, ng'wana wang'wa Nuhu, ng'wana wang'wa Lameki,
37 Ng'wana wang'wa Methusela, ng'wana wang'wa Henoko, ng'wana
wang'wa Yaredi, ng'wana wang'wa Mahalalei, ng'wana wang'wa Kenani,
38 Ng'wana wang'wa Enashi, ng'wana wang'wa Sethi, ng'wana wang'wa
Adamu, ng'wana wang'wa Tunda.

4

1 Sunga u - Yesu akaza wizue ung'wang'welu, akasuka kupuma kumongo
wang'wa Jordani, hangi akatongelwa nu ng'wang'welu mumbuga.
2 Kwa mahiku makumi ane nukung'wanso akapata, mageng, wa nu
mulungu, imatungo nanso shanga akalya anga kintu kilii, nempelo
amatungo nanso.
3 Umulugu akalunga ang'we tai wing'wana wang'wi Itunda liilie igwe
litule ludya.
4 U - Yesu akasukilya iandikile umuntu shanga ukikie kundya duu.
5 Hangi umulugu akamutongela mingulya kunsonge a lugulu, akamulag-
ila utemi wi hii nwa munku migulu kumatungo ni makupii.
6 Umulugu akamuila kuupa ukulu wa utemi wihii nuu kote kituma uu
kunsoko iikilwe kitalane nikete wihi nutakile kumpa.
7 Ang'wi ukutungama, nukunkulya imaintu aya akutula ako ihi.
8 Ingi u Yesu akasusha nukumuila, iandekilye, umukulye Itunda wako,
nukumutumikila ung'wenso duu.
9 Itungo umulugu akamutongela u-Yesu mpaka kuYerusalemu, nuku-
muika migulya mitekelo, akamuila ang'wi wing'wana wa ng'wi tunda
wigume pihi kupuma pang'wanso.
10 Kunsoko iandikilwe, ukualangilya i a malaika akwe nukuusunga.
11 Hakuhumbula miglya mumikono ao kunsoko uleke kiaalya imigulu
migwe.

12 U-Yesu akasusha akamuila, itambuwe leka kumugema Itunda ako.
13 Umulugu naukondilye kumugema U-Yesu, akalongola yakwe aka-
muleka imatungo ni mangiza.
14 Ingi U-Yesu akasuka ku-galilaya kunguluu ya ng'wa ng'welu, ninkani
yakwe yakendelea kusambaila muisale yihi nia pakupi.
15 Aumanyisilye mumatekelo ao, ihi ikamukulya.
16 Luhiku akalongola ku Nazaleti, mukisali nautungilwe nukukuila.
Anga naiwilowa kingila mumatekelo luhiku la sabato, na aiwimikile
nukusoma naiiandikile.
17 Akapegwa ikitabu kang'wanyakindagu U-Isaya, kululo, akalungula
akaduma apo niandekile.
18 Ung'wang'welu ukole mitalane, kunsoko aumpakoie imakuta ku-
tanahia ulukani luza. Untumile kutanantwa ulekelwa kuwatungwa,
nishaiona kuteleona hangi kuapa ulekelwa awa neonyeigwe.
19 Kutanantwa ung'waka nua mukulu ukulangila uza wakwe.
20 Hangi akalungaila ikitabu, akamusukilya umukulu witekelo, nukikie
pihe. Miho aantu ihi ikamuguzela naiakoli pang'wanso ikamugozela
ung'wenso.
21 Akandya kulingitya neenso akalunga, ileliye ilangilyo lapika
muakutwi ayu.
22 Ihii naihenile pang'wanso naikilingitigwe nu Yesu, na indu naiakoli
pang'wanso ikakuilwa inkani Yauhugu nai yakupumakumulomo wakwe
aikulunga, "uhuyu ingi muhumba du wang'wa Yusufu, singa uu.
23 U-Yesu akamuila itai mukulingitwa ulu lukole kitalane, ilagute uewe
kihii nikigule anga wituma Kapernaumu, Itume hangi numukisali kako.
24 Hangi akalunga,"tai kumuilaa unye kutile munya kidagu nugombigwe
mihi akwe.
25 Ingi kumuila unye tai aiakole lashilwa iduku Israel kumatungo ang'wa
Eliya, matungo ni lunde nailitungilwa itule kutili anga mbula myaka itaatu
ni kinda, matungo naeikoli inzala ni nkulu ihi ihi.
26 Ingi u - Eliya shaautumilye kumuntu wihi hangi kumushilwa ung'widu
naiwikie ku sarepta pakupi ni kisali ua sidoni.
27 Aiakoli anyambili ku Israel imatungo ang'wa Elisha umunyakidagu,
ingi kutile ung'wi ao nauponigwa ingi u Naamani muntu wa ku siria.
28 Antu ihi munyumba mitekelo aiizue nuulowa naigule nanso ihi.
29 Ikimika kumuhugelya kunzi mukisali, nukumugila pakupi nu lugulu
la mukisali hangi kisali kao nauzengilye migulwa akwe kumuguma pihii.
30 Ingi aukiile uza pakati ao akalongola yakwe.
31 Hangi akasimila kapernaumu mukisali kaku Galilaya sabato ung'wi
aukuamanyisa iantu munyumba mitekeelo.
32 Akakuilwa umanyisigwa wakwe aumanyisilye kwa uhumu wakwe.
33 Uluhiku nulanso mukati musinagogi aukoli muntu naukite nkolo
amitunga niaabii.
34 Ukite ntuni nue u - Yesu nazareti? waaza kumala? minne ue
winyanyu! uewe wing'wang'welu ang'wi Itunda.
35 U-Yesu amapatilye umintunga akalunga kilaga ihitwu nuanso
umintunga nuanso akamuguma muntu nuanso pihi mukatikati ao aka-
puma kuuntu nuanso singa akaona anga uwai.
36 Iantu ihi ikapata Ikuilwa, ikatula ligitya Inkani kila umuntu numuya
Ikazilunga Izinnkanikee akahega ikolo nimbii kuhumi akag'wa.

37 Kululo intambu ang'wa Yesu ikapika kuli ninkani yikapiimilya
mukisali nikanso.
38 Ingi u-Yesu akahega mukisali nikanso naaki ngila munyumba ang'wa
simoni itungili ite mukwing'wa angwa Simoni ae mulwae ndwala ntaki
naikamulompa kukiila kungwa kwe.
39 Ingi u-Yesu akamuhugela, akamupatya Indwala ikahega hapuu na
akimika akatula mitamila Itunda
40 Liyoa nailukuhaila, lantu aiamuletee U-Yesu kila umuntu naikite umu
lua akwe hangi kila indwala akaika imikono akwe migulya amulue na
akagunika.
41 Iamintunga nienso ikapume iduu akazilila kulali ikazilunga ue ingi
wing'wana wang'wi Itunda: U-Yesu akapatiya lamimitunga shakago mpya
kuligitiu kunsoka auine nuanso Kristo.
42 Matungo naiweile, aiwendile kieneo naingila iantu. Umilundo wa
antu akumuduma naikaza kieneo naukoti. Ikatula mugiliya alekekenda
kuli nienso.
43 Ingi akaila, kutula tanalwya uuza mukulu ng'wa ngwa Itunda, Kuisali
ningiza kunsoko aidangiigwe Pa ng'wanso.
44 Hangi akendelea kutanatia mukati musinagogi ku- Yahudi wihi.

5

1 Aitulikile matungo iantu akizura nakumupilimilya U-Yesu nuku-
mutegelya ulukani Langwi Itunda, nai wimikile panipelo aluzi la Gene-
sareti.
2 Auine mabine abili Imikingwe kupelo aluzi Iaibua Samaki aiapumaa
aiakoja inyabu yao.
3 U-Yesu akingila mibini, nai lang'wa Simoni na akalompa atwale ibini
muluzi kuli inino nihi ninyumu. hangi akikie kumumanyisa kupuma
mibini.
4 Akaligitia, akamuila U-Simoni litwale ibini lako muluzi uisimie inyabu
yako utule bua Insamaki.
5 Simoni akasusha nukulunga, tata kituma, aimilimo uliku wihi, Shaku-
patile anga kintu kihi hangi kulukani lako kuisimya inyabu.
6 Naitumile uu ikahoela Insamaki iduu na lyabu yao yika tula tinike.
7 Ikaitanga Iabuani ao kibini Ingiza hangi aze kua ailya. Ikaza akizulia
imabini ihi ikatula kilieka mukati muluzi.
8 Hangi Simoni Petro nauine uu, akatugama na malu pang'wa Yesu
akalunga;"Hega kitalane, kunsoko une ni muntu wamilandu tata.
9 Kunsoko akapata ikuilwa ihi naine kunsamaki naiatendile.
10 Ulu iti aliakuile uYakobo na Yohana ng'wana wang'wa Zebedayo
aipulug'wi nu Simoni. Nu Yesu akamuila uSimoni kandya itungili apana
kogopa kumbele ukutula bua iantu.
11 Naiamaletile imabini ao mihi ni nyumu, kaleka kintu kihi ikamutyata
nuanso.
12 Niipumie naukali mukisali muntu naukete ibili kuko, matungo
namuine U-Yesu augwie akakumana pihi nukulompa, akalunga,"tata
ang'wi uloiwe umponie."
13 Sunga U-Yesu akahumbula umukona nukumuamba, akalunga ndoilwa
ukomie itungo lilo imbili iakahega.
14 Akamuile alekekumuila anga muntu wihi, akamula longala wionyeshe
nu utemi upumie isongiliyo.
15 Kulula ikani yakwe ikasambaila kui, numilundo wa antu ukaza
palung'wi nukumutigelya numanyisa nukuguna imalwae ao.

16 Ingi hapu hapuu akikie wingene akazilompa.
17 Aituile luhiku lungwi nema hiku ayo naukumanyisa, aiokoli Mafarisayo niamanyisa anonya nkai akikie hapo aizile kupuma muisali ningiza numukisali kang, wa Galilaya nanu Yudea, hangi nukupuma mukisali kang'wa Yerusalemu. Ingulu yang'wa tata akali palung'wi nung'wenso kuguna.
18 antu akehu aiazile, ainkenkile mundili umuntu nuigandi naikai ikaduma inzila akumingilya mukati amulalishe pihi kuntongela ang'wa Yesu.
19 Shaikapata inzila akumingilya mukati kunsoko umilundo, ukanankila migulya milialo lanyumba ikamusunta muntu nuanso pihi kukiila mibolomya migulya mundili akwe mukati wa antu kuntongela lukulu pang'wa Yesu.
20 Akazigoza uhuili wakwe, Yesu akalunga muhumba miane, imilandu ako wasamehelwa.
21 Anumwa nkani ni mafalisayo ikandya kukolya nulanso, akalunga uyu nyenyu nukuligitya kuubii? Nyenyu nuhumile kusamehela imilandu ingi Itunda du nuing'wine?
22 Ingi u Yesu ainualinga ntuni naiakukisiga, akasukilya, nukuaila, kuniki nimukikolya mukolo yanyu?
23 Nikiuli nikipepele kulugilya, Imilandu ako alekwa ang'wi kulunga uka ugende?
24 Ingi mulinge gwa ung'wana wang'wa Adamu ukite uhumu muukumbigulu kusamehela imilandu, kuila uewe uka uhole indili ako ulongole kitalako.
25 Imatungo yayo yayo akauko meleao nukuhola indili akwe naulaie. Hangi akasuka kitalakwe nukumukulya Itunda.
26 Ingi kila ung'wi ao akakuilwa nukumukulya Itunda. Ikizuilwa nuao, ikalunga, kuine ikani shanga nzaile liyi.
27 Ingi inkani nianso kupumila, u Yesu akahega kung'wanso akamuona umuhoela mpia naiwitang'wa Lawi wikie mukisali kakuhoela mpia. Akamuiila, ntwate.
28 Ingi u Lawi akahumbuka nukumuntwata, akaleka kila kintu kunyuma.
29 Ingi u Lawi akanunelya munyumbakwe isikukuu ninkulu kunsoko ang'wa Yesu. Aiakoli iahoela mpia indu kung'wanso ni antu indu naiikie pameza akizilya palung'wi nienso.
30 Hangi mafalisayo aiakuanung'u nikila iamanyisigwa akizilunga, kuniki nimukulya nukung'wa niahoela mpia palung'wi ni antu niangiza niakite milandu?
31 U Yesu akasusha, iantu niakite upanga nuuza shaatakile itabibu, ingi ao nialwaeli niaamutakile ung'wi.
32 Shainzile kuitanga iantu makite itai ahume kugunwa, ingi ainziitanga nia milandu ahume kugunwa.
33 Ikamuila, iamanyisigwa ang'wa Yohana a hapouifunga nukulompa, ni amanyisigwa ang'wa mafalisayonienso itenda uu, Ai amanyisigwa ako iliza nukung'wa.
34 U Yesu akaaila, ihumile muntu wihi kituma naiendile muwinga kumunyawinga, matungo numunyawinga, kilukoli palung'wi nienso?
35 Ingi imahiku aziziza imatungo umunyamwinga nuzi hegigwa kitalao, lulo luhiku lakufunga.
36 Ingi u Yesu akaligitya kitalao kwakilingasilyo. Hutile nukutamula inino ung'wenda kupuma mivazi nipya nukutumila kunonelya ivazi

nilakali. Anga watende uu, ukutamula ung'wenda.
37 Hangi kutile anga muntu nuika idivai nimpya muuriba nunkulukulu,
inga angitume uu, idivai nimpya aizitamula. Ikiseme ni divai aizihunuka
iriba aiyizigazika.
38 Ingi idivai nimpya iikwe muiliba nimpya.
39 Kutile umuntu hangi nukung'wa idivai na kali, shukulowa nimpya
kunsoko ukulunga na kali nza.

6

1 Ingigwa aiipumie musabato u Yesu aukiile mukati mumugunda
wandya nia manyisigwa akwe aiakukala masukwi ikapugula mumikono
ao ikalya indya.
2 Ingi niang'wi mafalisayo ikalunga, “Kuniki nimukituma ikintu nis-
hanga katai ilango singatai kituma uluhiku la sabato.”
3 U Yesu akasukilya, akalunga, shanga aimusomile ne iki nu Daudi
aiwitumile naiukite inzala niitunja auya naine palung'wi.
4 Aiwendile munyumba ang'wi Tunda, akahola imikate nimiza nuku-
milya mikehu, akamipumya imiuya kuantu naiakoli nung'wenso kumilya,
ingi aiituile tai iadimu kulya.”
5 Ingi akalunga, Ung'wana wang'wa Adamu mukulu wa Sabato.”
6 Aiipumie musabato ngiza akalongola mukati musinagogi nukuamany-
isa iantu kung'wanso. Aiukole muntu umukono wakwe nuakingoha
aukule igandi.
7 Iaandike iamafalisayo aiamugozee kisa nukuona ang'wi ukumuguna
umuntu uluhiku la Sabato, ingi ahume kuligwa igazo la kumusemela.
8 Aaine tuni naiakusiga akalunga umuntu naiwigandi umukono, auke
imike apa mukatikati antu ihi kululo umuntu akauka akimika apo.
9 U Yesu akalunga kitalao, kumukolya unye tai ne uluhiku la Sabato
kituma nimaza ang'wi kugazanja kuguna imatungo ang'wi kugazanja?
Hangi akaagoza ihi nukuaila umuntu uyu.
10 Goola umukono ako.” Akatenda uu numukono akwe uuagunwa.
11 Ingi ikizula ikuo, ikiligitwa enso kuenso itume ntuni kung'wa Yesu.
12 Apumie mahiku ayo kusoko aiwendile mulugu kulompa, akalongoleka
utiku wihi kumulompa Itunda.
13 Naiituile dau, akaitanga iamanyi akwe, akahula ikumi na ibili ung'wi
ao, hangi akaitanga ia mitume.”
14 Mina amitume nianso aitangwa Simoni (hangi akamitanga Petro) nu
Andrea umuluna akwe, Yakobo, Yohana, Filipo, Bartolomayo,
15 Matayo, Tomaso nu Yakobo ng'wana wang'wa Alfayo, Simoni, awi-
tangilwe Zelote.
16 Yuda, ng'wana wang'wa Yakobo nu Yuda Isikariote naumuguiye.
17 Ingi u Yesu akasima mulugulu palung'wi nienso nukimika muegusi,
malundo makulu idu na manyisigwa aiakoli kuko, palung'wi nilundo
ikulu la antu kupuma ku Uyahudi nuku Yerusalemu, nukupuma kupwani
ang'wa Tiro nu Sidoni.
18 Ingi ikaza kumutegelya nukumuguna imaulwaee akwe. Iantu
aiagigwa nia mintunga niabii ikagunwa ingi.
19 Ihi naiakole pang'wanso pamilundo ihi aiagemile kumuamba ingulu
yaugunwa aiipumile mukati akwe, akagunwa ihi.
20 Ingi akaagoza iamanyi akwe, nu kulunga, makendepwane unye
nimiahimbi kunsoko utemi wang'wi Tunda wanyu.

21 Makendepwa ni unye ni mianyanzala itungili, kunsoko mukikutigwa.
Makendepwa unye nimukulila itungili, kunsoko mukuheka.
22 Makendepwa unye kunsoko iantu akumubipilwa nukuabagula unye
nukuilwa miabii kunsoko ang'wana wang'wa Adamu.
23 Ingi mulowe n'wa uluhiku nulanso nukuputangila kuulowa, kunsoko
itai mukutula nikulu kilunde, kunsoko iatata ao aiatendee uu ianya kidagu.
24 Ingi gozi gwa unyi agoli nimapatile upumpuilya wanyu.
25 Ingi gozi gwa nimikutile itungili, kunsoko mukumiona inzala pambele.
Unyenimukuheka itungili kunsoko muzeziaya nukulila pambele.
26 Unye nimukulumbiligwa niantu ihi ingi iatata ao aiatendee
ianyakidagu autele uu uu.
27 Ingi gwa kulunga kitalanyu unye nimutegeye, alowi iaibii anyu
nukituma nimaza awani mubipiwe.
28 Akendepi ao niakumuzuma unye nu kualompela awa niakumuonela.
29 Kitalakwe uyu nukukua ukunda ling'wi mupiuilye nili nilakabili anga
umuntu wakuhegelya inkanzu ako leka kumugilya.
30 Mupe kihi nukulompa, anga umuntu wakuhegelya ikintu kihi nikako
lekakumlompa akusukilye.
31 Anga nimualoilwe iantu amutendeke, nunye atendeli uu uu.
32 Anga mualowe iantu nia amuloilwe unye du, nilanso isongelyo kii
kitalanyu? Ingi ataianyamilandu aloilwe ao nizaaaloilwe.
33 Anga muatendele nimaza ao niimutendela unye nimaza nilanso
isongelyo kukitalanyu? Ata ianyamilandu ituma uu.
34 Anga muapa imaintu niantu ao nimulindie akusukilya, nilanso isonge-
lyo ki kitalanyu? Ata ianyamilandu iapeza ianyamilandu, nukulindila
kusigilya kikokiko hangi.
35 Ingi alowi iabii anyu nukuatendela ni maza. Akopisi muleki kutula
nuwoa kusukiligwa. Isongelyo lanyu lukutula ikulu. Mukutula miana
ang'wa uyo nukole migulya, kunsoko nuanso ng'wenso muza kuantu
niagila isongela niabii.
36 Tuli nikinyauwai anga utata anyu nukete ikinyauwai.
37 Leki kuahukumile, ianyu shanga mukuhukumilwa. Leki kuzumi,
nunye shanga mukulaanilwa. Lekeli niangiza, nunye mukulekelwa.
38 Api niangiza, nunye mupegwa. Ngele aukende nu ukinyangiwe, nu
kokelwa nu kuhunuka mu malu pang'wanyu. Kunsoko kungeli ihi ni
mukutumila kugemelya, ingele iyo ikutumika kumugemelelya unyenye.”
39 Ingi akaaila hangi, “Ite umuntu numopoku uhumile kumutongela
umuntu numungiza numupoku? Ang'wi aiwitumile uu ihi aizigwila
mikombo, ite singa aazigwila?
40 Umumanyisigwa singukutula mukulu kukila umumanisi akwe, kululo
umuntu anga manyisigwe kisa ukutula anga umumanyisi wakwe.
41 Kuniki nukuligoza ihongo nilikoli muliho la munya ndugu ako, ili
nilikoli muliho lako shuligozili?
42 Uhumile uli kumuila umunyandugu ako, munyandugu kulopa niki-
heje ikibanzi nikikoli mukati muliho lako. nue shangaugozili nilikoli
muliho lako uewe? Umutele uewe! Heja hanza nilikoli muliho lako uewe,
pang'wanso ukuona iza kuheja ikibanzi muliho la munyandugu ako.
43 Kunsoko kutile umuti nuuza uukutuga imatunda ni mabii, hangi kutili
umuntu uubii nuukutuga imatunda ni maza.
44 Kunsoko kila umuti umanyikile ni matunda ake. Kunsoko umuntu
shangakukala itini kupuma mumija, hangi shangu kukala izabibu kupuma

mumichongoma.
45 Umuntu numuzaa nukite imasigo nimaza munkolo akwe wipumya
nakoli nimaza. Umuntu numubii imasigo ni mabii namunkolakwe ipumya
ni mabii kunsoko umulomo wake wiligitwa nizuilya inkolo akwe.
46 Kunike nimukunintanga, Tata, Tata, namukili kituma aya ninungile?
47 Umuntu wihi nuzile kitalane nukija ikani yane nukituma, imilimo,
kumulagila nuili.
48 Ingigwa impyani numuntu nuzengile inyumba akwe hangi nuhimbile
pihi lukulu nukuzenga umusingi wa nyumba migulwa migwe nikaku
imazi naiazile, numongo ikamikua inyumba sanga ikagwa shanga
ikahuma ata ukumihingisa kunsoko aizengile iza.
49 Ingi wihi nukija ulukani lane, shanga ulukee, impyani akwe numuntu
nuzengile inyumba migulwa amizi nikutile numusingi, umongo nausimile
kunguru, inyumba iyo ikahingisigwa ikulu.

7

1 U Yesu naiwakondya kuligitya imaintu izi iantu naiamutegeye, akingila
ku Kapernaumu.
2 Mtungwa ung'wa ung'wi wang'wa akida, aimuza nangulu kitalakwe ai
mulwae tai hangi aukuhiaukusha.
3 Ingi aiwijaa itendo yang'wa Yesu, uyo u Akida akamutuma umomboi
wa kiyahudi, kumulompa aze kumuguna umutugwa akwe aleke kusha.
4 Naiapikile kakupi nu Yesu, ikamlompa akalunga, utakiwe witume uu
kunsoko akwe.
5 Kunsoko umiloilwe izi itu, ng'wenso akazenga itekeelo kunsoko itu.”
6 U Yesu akendelea ni muhinzo wakwe palung'wi ni enso naiwakuli
kulongola kuli ni nyumba, mukulu wang'wi auatumile lahumba uya
aligitye nu ng'wenso tata iekakukatala uewe kunsoko unene singa faile
iewe kingila mudari ane.
7 Kunsoko iyi shaaza singie unene ung'wenso kutula faile kuza kitalako,
ingi tambula ulukani du umitumi wane akomye.
8 Kuniki unene hangi ni muntu nuikilwe muukulu hangi nyenyu nitalishi
pihi ane. Wilunga kung'wa uyo, “Longola” na ulongole, nukumungiza,
“Nzuu” nung'wenso wizaa nukumitumi wane itume iki nung'wenso
wituma.
9 U Yesu naiwigule aya akakuilwa, nukuapilukila umilondo naumtyatile
nukulunga kumuila ata ku Israeli iza nkili kuona umuntu nukite uhuili
nukulu anga uyu.
10 Ingi awaite naiatumilwe aiasukile kito ikamuhanga umukulu mupan-
gau.
11 Naitumile nanso, aeipumie u Yesu aulongoe mukisali nikitangwa
Naini, iamanyisigwa akwe ikalongola palung'wi nung'wenso ikakuile
niauntu idu.
12 Naupikile pakupi nitanilyo lakisali goza, muntu nukule akizukekilwe,
hangi ng'wana wing'wene kung'wa nyinya akwe, naukali muhimbi nu-
milundo ikatuula palung'wi nung'wenso.
13 Naumuine, utata akamuhugela kwa uwai nukulu itai migulya akwe
nukumuila, liekakulila.”
14 Ingi akahugela akalianka isandiko nailikenkee umuimba, nawanaiak-
enkile ikimika ikalunga umuhumba nungile uka.
15 Umushi akauka nukikie pihii nukaza kuligitya hangi u Yesu akamupa
unyinya wakwe.

16 Hangi ikizuilwa nuoa ihi. Ikalongoleka kumukulya Itunda akizilunga
“Munyakidagu mukulu uukigwe kukiila kumataitu” nu Itunda ukugozile
iantu akwe.
17 Izinkani ni nzaa ni yang'wa Yesu aisambaie ku Yudea ihi niisali yihi
niapakupii.
18 Iamanyisigwa ang'wa Yohana aiamuie inkani izi yihi.
19 Ingi Yohana akaitanga abili iamanyisigwa akwe nukuatuma kung'wa
tata, kulunga uewe ng'wenso uyu nuzile, ang'wi ukole muntu mungiza
kumulindile?
20 Naiapikile pakupi nu Yesu nianso ikalunga, Yohana mubadisigwa
ukutumile kitalako kulunge. Uewe u ng'wenso nuzile ang'wi ukole muntu
mungiza kumugezele?
21 Imatungo yayo auagunile iantu idu, kupuma mdwala numulwago,
kupuma mukolo nibii, niantu niakete upoku ikaona.
22 U Yesu akasukilya nukulunga kitalao, ingi naimulongoe naiapumie
mukumulagilwa u Yohana ikinimukiine nukukija, awaniapoku akuona
niakitele akugenda, niakite imbili akunona, iagulu ainija, iashi ahimbuka
nukutula apanga hangi iahimbi akuilwa ulukani nuluza.
23 Umuntu nushukuleka kunihuila unene kunsoko auitumi wane ukuk-
endepwa.”
24 Ao naiatumilwe nu Yohana kusuka naiapumie, Uu Yesu akandya
kuligitya numilundo kunsoko ang'wa Yohana, aimendile kunzi kugoza
ntuni, uwelu auukuhingisigwa nu ng'wega?
25 Azamendile kunzi kugoza ntuni, muntu nutugae izaane? Goza iantu
niatugae inguo yakitemi nukikie ulikalo nuluza akole niang'wi akete
ilyoma anga iatemi.
26 Ite minzu kunzi kugoza ntuni, muntu mnyakidagu? Ingi kulunga
kitalanyu niidu itai kukila umnyakidagu.
27 Uyu yuyu nauandikiwe, “Goza, kumtuma mitumi wane ntongela a
miho anyu, nukunonelya inzila kunsoko ane.
28 Nungile kitalanyu, kukiila ao naiatugilwe numusungu, kutile nu-
mukulu anga Yohana, ingi umuntu ishanga wati nuhumile kikie nu Itunda
kung'wanso nukoli nuanso, ukutula mukulu kukila u Yohana.”
29 Ni antu ihi naiigulwe aya palung'wi niahoela mpia aiatanantilye
Itunda ukete Itai. Aiakoli niang'wi naiabadisigwe nu ubadizo wang'wa
Yohana.
30 Ingi imafarisayo nia zaa akani ya kiyahudi awa nishaaiabadisigwe
nung'wenso aiahitile itai ang'wi Tunda kunsoko ao ienso.
31 Hangi nihumile kumipyana ni ntuni antu nia uleli uwu? Akoli uli
hangi?
32 Impyani niangenya, niakigisa mumpelo isoko, niikie nukuitanga
ung'wi ung'wi nukulunga, kupembile ipilimbi kunsoko anyu, shanga
miginsile kiaiye shanga muliile.
33 U Yohana mubadisi auzile shanga aulie hangi shanga aung'wee imagai,
mikalunga ukite amitunga.
34 Ung'wa muntu uzile walya nukung'wa mikalunga, “Gozi mulaku
mugala ntuli, muhumamuya wa ahoela mpia nia anyamilandu!
35 Ingi uhuili wigeleka kina ukite itai ku anaako ihi.”
36 Ung'wi wa mafarisayo aumulompile u Yesu alongole kulya palung'wi
nung'wenso. U Yesu naiwingila munyumba ang'wa farisayo, akahegamila
mumeza alye.

37 Goza aukoli musungu ung'wi mukisali nikanso naukete imilandu,
Akalinga kumbi wikie kung'wa farisayo, akaleta insupa na makuta nimaza.
38 Aiwimikile kunyuma akwe kakupi ni migulu akwe kunu akizilila.
Hangi akizitontwa imigulu akwe kulihali, nukupyagula kumasingi amitwe
lakwe, akamibusu imigulu akwe nukumipaka imakuta nimaza.
39 Nung'wenso u farisayo aumanile u Yesu nauine uu, akasiga ung'wenso
akalunga, umuntu uyu angaaizi munyakidagu, auziliga uyu nyenyu nu
wanamuna ki umusungu nukumupapatwa, ukutula mnyamilandu.
40 U Yesu akasukilya nukumuila, Simoni nkite kitu kakuuila. “Akalunga”
“Kitambule udu ngwalimu!”
41 U Yesu akalunga, “Aiakole adaigwa abili kumukopisi ung'wi. Ung'wi
audaigwe magana miatano nua akabili dinari hamusini.
42 Naiatuile agila impia nia kumulipa ikalekelwa ihi. Nuuli nukumulowa
mbelee?
43 U Simoni akasukilya nukulunga, nsigile uyu nutekewe u Yesu
akamuila, ulamue itai.”
44 U Yesu akamupilukila umusungu nukumuila u Simoni umuine ne
umusungu uyu. Ningie munyumba ako. Shangaupee imazi kunsoko
amigulu ane. Ingi umusungu uyu, kuliholi lakwe akatontwa imigulu ane
nukumipyagula kuisingi lakwe.
45 Shanga azunungie, nuanso nazawingia muno sigulekile kunungila
imigulu ane.
46 Shaazumipakile imigulu ane imakuta, ingi umipakile imigulu ane
kumakuta nimaza.
47 Ku lukani uli, nukuuila ingi aukite imilandu nidu ingi wasamihilwa
itai, hangi akalowa itai. Ingi uyu nusamihiwe inino, nuilowa inino du.
48 Itungo akamuila umusungu, “Imikindo ako asamihilwa.”
49 Nawa naiikie pameza palung'wi nung'wenso ikandya kiligitya enso ku
enso, “Uyu nyenyu nukusamihila imilandu?
50 Nu Yesu akamuila umusungu, uhuili wako wakuguna. Longola ku
uhuili”

8

1 Aiituile tungo ikupi u Yesu akandya kulongola muisali numukisali nia
kulikuli, akazitanantwa inkani ninzaa nia utemi wang'wi Tunda na nikumi
na ibili aialongoe palung'wi nung'wenso,
2 kuu iasungu niang'wi aiagunilwe kupuma kumakoro nimabii nindwala
nigiza, ai Mariamu naiwitagilwe Magdalena naupumiigwe iamitunga
mupungati.
3 Yoana musungu wang'wa Kuza numukulu wang'wa Herode, Susana,
nia sungu niagiza idu, aiapumilye imaintu ao ienso.
4 Matungo inino umilondo wa antu kilingila palung'wi, akiziakole ni antu
naiazile kitalakwe muisali kulikuli, akaligitwa nienso kutumila ipyani.
5 Umutemeli aiwendile kutemela imbeu, nautuile kutemela imbeu ing'wi
nianso yikagwila pampelo a nzila yikapanangilwa nimigulu ni nyunyi
niamigulya ikailya.
6 Imbeo inzuya aiigwee milolo migulya, numitalagwe naiipumile
nukukula imili ikaola kunsoko aikutile utotu totu.
7 Imbeu niingiza aiigwei mumiti namija, ni miti nanso ikakula palung'wi
nimbeu nianso yikatunyiligwa.

8 Ingi imbeu ningiza naigwie milolo niza yikatuga uilo hangi magana
idu, U Yesu akalunga inkani izi akahumbula ululi, “Ulihi nukete iakulyu
ije.”
9 Hangi iamanyisigwa akwe ikamukolya insoko apyaniao.
10 U Yesu akaaila mupewe ilyoma nukumanya ukulu wa mutemi wa
utemi wang'wi Tunda, hangi iantu idu akumanyisigwa du kumpyani, ingi
angaona, alekekuona niakija aleke kulinga.”
11 I yi yiyi ng'wao apyani i yi. Imbeu lukani lang'wi Tunda.
12 Imbeu niing'wi niingwie mupelopelo anzila ingi wawo antu niija
ulukani, umubii umulugu wikalohula kuli kupuma mukolo, ingi aleke
kuhuila nukugwigwa.
13 Ingi izo niigwie mitalagwe ingi antu nianso niija uluka nukulupokela
kuulowa ingi agila imile ihi, ihuila udu kumatungo nimakupi ni matungo
amageng'wa ingwiza.
14 Imbeu izo niigwie mumija ingi antu niija ulukani, ingi aloilwe kukula
ilingilwa nu ugoli, nuuza walikalo aya ingi shaituga imatunda.
15 Ingi imbeu izo naigwie milolo niza wawa antu niapolo nikolo ninza,
angaije ulukani iluambila likatula lupanga nukutuga indya kulindila.
16 Ingi itungili kutile ata nung'wi nukusonsa intala nukumikunikila
ni bakuli ang'wi kumiika pihi akitanda kuika migulwa ya ntala hangi
ungwiao nukingila ahume kumiona.
17 Hangi gwa kutile nikukipiha nishakikumanywa ang'wi nikaunkunku
iki nishakikumanywa nikikoli muwelu.
18 Ingi tula ukoli uza unutegeye kunsoko nukite kitalakwe ukungeligwa
itai. Uyu numugila ata nikinino ukite kikuholwa.”
19 Matungo unyinya wang'wa Yesu nianyandugu akwe akiza kitalakwe
shanga aihahugee kunsoko amilundo nu antu.
20 Ingi akailwa, “Unyinya ako nialuna ako akoli apo kunzi atakile kuona
uewe.
21 Ingi u Yesu akasukilya akalunga uiane nialuna ane awaniilija ulukani
lang'wi Tunda nukulugomba.”
22 Aiipumie luhiku lung'wi imahiku nanso u Yesu nia manyisigwa akwe
aianakie mibini, akaaila kupute kitumbi la kabili kuluzi, ikanonelya ibini
lao.
23 Naiandilye kuhega, u Yesu akalala utulo, nung'wega ukatula leta
imaingo, ni mabini ao ikatulizula imazi.
24 Ingi iamanyisigwa akwe akiza kitalakwe uumuusha, nukulunga,
tata mukulu. Tata mukulu kukoli kakupi kusha. Akauka nukuukenela
ung'wega imaingo amazi akakilaja. Ikatulia.
25 Hangi akaaila, uhuiili wanyu ukoli pii? Akogopa, ikakuilwa, ika-
tuitambulya ung'wi numuya. Uyu nyinyu nukulagilwa ung'wega ni mazi
akumukulya?
26 Aiapikile kukisali kaku Gerasini nikoli ipande kunyuma ang'wa
Galilaya.
27 U Yesu nausimile nukupambata pihi, muntu kupuma mukisali
akatankana nung'wenso umuntu nuanso aukite ngulu ya kiti.
28 Naumuine u Yesu akalila kululi, nukugwa pihikuntongela akwe. Ululi
nulukulu akalunga, tendile uli kitalako, u Yesu ng'wana wang'wi Tunda
nukoli migulya? Kulompa uleke kumpa ulwago unene.
29 U Yesu akamiila ikolo nibii ihege kumuntu nuanso, kunsoko aiz-
imukite ata atungwe indigi nukutunyingwa, nukuikwa pihi ulindilwa,
akabadula ifungo nukutalwa nia mintunga mumbuga.

30 U Yesu akamukolya ilina lako winyinyu? Akasusha akalunga, “Legiono” Kunsoko iamintunga idu niingie kitalakwe.
31 Ikalongoleka kumupepelya leka kuuzunsa kweni mikombo.
32 Ilundo la ngulima ailikudima migulya mulugulu, akamlompa alekele ingile kung'wanso mungulima. Akaagompya kituma uu.
33 Ingi iamitunga ikahega kumuntu ikalongola mungulima ilondo langulima likamanka migunguda mlugulu numulizi ikalimansila mumo.
34 Iantu naiakudima ingulima nai aine itulekile ikamaka ikaaila ianyakisali nikunzi isali naiapilimile.
35 Iantu naiigule nanso ikalongola kugoza nikigee, ikaza kung'wa Yesu ikamuona umuntu naukite iamintunga ikamuteela. Aiwitungile ung'wenda iza akizukete ni mahala izi, akikie mumigulu ang'wa Yesu, ikakuilwa.
36 Kululo ung'wi ao nauine akaaila niangiza umuntu uyu nautawe nimintunga naugunilwe.
37 Iantu ihi nia mukisali kang'wa wa Gerasi nimatumbi naiapilimiye ikamolompa u Yesu ahege kitalao kunsoko aukete uoa ukulu. Akingila mibini akasuka.
38 Umuntu nuanso naupumilwe numintunga akamupepelya u Yesu alongole nung'wenso, ingi u yesu akamuila alongole nukulunga.
39 “Suka munyumba ako na ualye ayo ihi ni Tunda ukutendee” Uyu umuntu akahega, akatanantya uko muisali yihi aya ihi nu Yesu naiwitumile kunsoko akwe.
40 Nu Yesu akasuka, umilundo ukamusingiilya kunsoko ihi aiamulinde.
41 Goza akoza muntu ung'wi aiwitangwa Yairo ung'wi wao wa kulu wa mikumbikilo, Yairo akagwa mu magulu ang'wa Yesu nukumupepelya alongole munyumba akwe,
42 kunsoko aukete ung'wana numunanso ung'wi du naukete imyaka ikumi na ubili, aukole inino nukusha. Naulongoe, umilondo aiwitunyiye kitalakwe.
43 Umusungu aiwipuma isakami imyaka ikumi na ubili aukoli hapa autumie impia yihi muaganga ingi kutile naumugunile ata nung'wi.
44 Auzile kunyuma ang'wa Yesu nukuamba ung'wenda mumpelo akwe, hapou isakami ikahila.
45 U Yesu akalunga, “Nyinyu numambile? Naiahitile ihi u Petro akalunga, mkulu, umilondo wa antu winda kusunta nukuutambula.
46 Ingi u Yesu akalunga, muntu ung'wi aumambile kunsoko aimine ingulu ipumile kitalane.”
47 Umusungu nauine shanga ukupiha naiwitumile, akatula kagata, akagwa pihi pang'wa Yesu akatanantwa muantu ihi kunsoko naiituile amuambe nukumuguna hapou.
48 Ingi akalunga kitalakwe, “Munanso uhuili wako ukulu wa wakutenda utule wimupanga. Longola kuuza.”
49 Naulongolekile kulunga, umuntu ung'wi akaza kupuma munyumba amukulu wa mitekeelo akalunga, “Munanso ako ukule likakumunyoma ung'walimu.
50 U Yesu naiwigwe iti, akasukilya, “Uleke kogopa du Huila ukugunika.”
51 Hangi naiwingie munyumba nanso, shanga ulekee muntu wihi kingila palung'wi nung'wenso, ingi Petro, Yohana, nu Yakobo, ihe akwe nua munanso, nu nyinya akwe.
52 Iantu ihi aiakulila nukupumya uluili kunsoko akwe, hangi akalunga, tekikukulya iogo, sangu kule, ingi ulae tulo du.

53 Ingi ikamuheka kuzalau akizi aini ingi ukule.
54 Ingi nuanso, akamuamba umunanso umukono, akitanga kululi akalunga, mung'enya uka.”
55 Ikolo akwe ikamusukila, nukuuka matungo yayo. Akalagelya apege kintu kihi alye.
56 Ialeli akwe ikakuilwa, ingi akaalagelya alekekumuila muntu iki nakipumie.

9

1 Akaitanga ao ni kumi na abili palung'wi, akaapa uhumi nuukulu mugulya amintunga ihi nukuaguna indwala.
2 Akatuma alongole kutanantya utemi wang'wi Tunda nukuguna ialwae.
3 Akaila, muleke kuhola kihi kunsoko amuhinzo wanyuata umulanga, ata imbugulu, ata indya, ata ipia, muleke kuhola inkanzu niibili.
4 Nyumba ihi nimukingila mikie mumo kunamukuhegela kung'wanso.
5 Ingi ngwa ao nisha akumusingilya, nimukahega mukisali nikanso, mipununte ulunkundi mumigulu anyu kunsoko akilingasilyo kao.
6 Ikahega ikalongola nukukiila muisali, nukutanantya upanga nukuguna lantu ni.
7 Itungili Herode, mkulu, aiwigule, ihi naiapumie aiwagile itai, kunsoko aiittambuwe ikatula Yohana mubatisaji uhimbukile kupuma muashi.
8 Niakehu ikalunga ue Elia wapumie, niangita ikalunga ung'wi wanyakidagu nia kali wahimbuka muashi hangi.
9 U Herode, akalunga, ainimusinzile u Yohana, Ingi uyu nyinyu nung'wenso nikija inkani yakwee? u Herode akaduma inzila akumuona U Yesu.
10 Imatungo naiasukile nai atumilwe, ikamuila imantu ihi naitumile. Akahahola palung'winung'wenso akalongola wing'wene muhisali nikitangiwle Bethsadia.
11 Ingi umilundo wikija, ikamutwata, nukuasingilya akaligitwa nienso, utemi wang'wiTunda, au agunile awa naialoitwe kuguma.
12 Uluhuki nailandilye, kuhila nao nikumi naibili ikalongola kitalakwe akalunga, "Usimbailye umilundo ulongole mukisali nia pakupi numuisali adume, usupilyo nindya, kunsoko kukoli mumbuga.
13 Ingi akaaila unye api imaintu akulya. "Ikalunga kutile nimangiza ikoli indya kunsoko amilundo ni antu".
14 Aikali itunja magana anzugu ataano pang'wanso. Akaaila iamanyisigwa akwe, Ikalinsi pihi maanza aantu iziakoli hamsini kila lanza
15 Kuluko ikatenda uu ni antu akikie pihi.
16 Akahola indya itaano ni samaki ibili akagoza milunde, akaikendepa, nukuega ipande, akaapa iamanyisigwa akwe aike kuntongela amilundo.
17 Ini ikalya ikikuta, imaminyanguilwa naisigile ikahoela ikizulya itoto ikumi na ibili.
18 Nung'weso naukulopa wing'wene, lamanyisigwa akwe aiakoli palung'wi nung'wenso, akaakolya akalunga, lantu ilunga une ni nyinyu?
19 Ikasusha, ikalunga, Yohana mubadisaji, niangiza ilunga Eliya, niangiza ilunga ung'wi wanyakidagu wa matungo na kali wahimbuka hangi.
20 Akaaila unyenye milunga unene ni nyinyu? Akasusha u petero akalunga, "kristo kupuma kung'wi Tunda".
21 Ingi ngwa u Yesu akaahugolya, alekekumuila wihi kua ili iti.

22 Akalunga ng'wana wang'wa Adamu itai ukaga kunkani ni idu
nukuhitwa nianyampala ni atemi ni aandiki nukubulagwa, nuluhiku
lakatatu ukuhembuna.
23 Akaaila ihi, ang'wi muntu wihi nuloilwe kutyata, Ikanwe ung'wenso,
ahole itoka lakwe imahiku ihi na antyate.
24 Wihi niwiza kugemakukuna upanga akwe ukuguni.
25 Kululo ukupata nsao ke umuntu, hangi au one ukumbigulu wihi,
ukuliniilya nukuulya Ilioma lakwe.
26 Wihi nukuona iminyala kungwana ninganiyane, ng'wenso ng'wana
wa ng'wa Adamu ukumuone minyala muuza na nuuzawang'wi ihe.
27 Ingi kumuili itai, akehu, niimikile apa, sha akumilulya insha ku utemi
wang'wi Tunda.
28 Mahiku munana naiakile u yesu alunga nkani Izi ingi ahela palung'wi
nung'weso petro, Yona nu Yakobo, Akanankila mulugulu nukulompa.
29 Ingi gwa nakulompa, u usu wakwe ukakailika ni mavazi akwe ikela
pee.
30 Ingi goza, aiakali Itunja abili akaziligitya nung'wenso ai Musa nu Eliya.
31 Aigee kunso au kendepwa, ai aligitilya kunsoko kuhega kitala kwe,
nkani naihuge kumala ku Yerusalem.
32 Itungili u petro naiyine palung'wi nung'wenso ainkoti mutulo nu-
mulito hangi naiaukile, Ikaona uza wakwe ni itunja abili naimikile
palung'wi nung'winso.
33 Ikatula naiakuhega kung'wa Yesu, akamuila, "mukulu, ingi iza kikie
kunu kitaitu itakiwe kunoniye imakazi a antu atatu.
34 Nau ukulunga, nanso, likeuta ilunde lika akunikila, na ikogopa
nilkaona apilimili gwa ni lunde.
35 Ululi lika puma milunde ikalunga, uyu ng'wa ana mutemi, mutegeli
ng'wenso.
36 Ululi nailukilagilye, u Yesu aiwing'ene du, aiwikie twee imahiku nanso.
37 Luhiku nulukatwata, nika puma mulugulu, mumilunda ukulu nu a
antu ikantankana nu ng'winso.
38 Goza, mitunja mitunja aupumie mumilundo akalila kululi, akalunga,
mumanyisi kulopa umugoza ung'wa ane, wingene.
39 Waona ikolo nimbi hapun witule kulia iogo, witula uhaile nukupumai
pombalu, N lipuma kushada, nu uwai nu utaki.
40 Aini alompile iamanyisigwa ako kukemela Ikaleng'wa.
41 U Yesu akasusha akalunga, unye uileli nu uhuie nuwu nualekile, kizi
kikie nalinunye? muleti ungwa apa.
42 Muhumba inkolo aiza nimbi aimutagaa pihi nuku muhingisa kungulu.
43 Ihi ikapata ikuilwa ukulu wang'wi Itunda hangi ikatula singa ihi
inkani naiwatumile, alunga kua manyasigwa akwe.
44 Inkani yingile mua kutwa anyu kunsako ungwana angwa Adamu
ukuhegigwa mumikono a anadamu.
45 Ingi shanga aialingile inkani nianso aipihilwe mumiho ao kusoko
aleke kulinga akogopa kukolia ulukani nulanso.
46 Ingi akatula kinyoma kukiila kitalao Ingi gwa nyenyu natule mukulu.
47 Ingi u Yesu akalinga naiakikalia mukalo yao, akamuhola umungenye
numunino nukumuika pang'wa kwe.
48 Akulunga umuntu wihi nukumusingilia umung'enya numunino angu
uyu kulina lane, ansingilie nune hangi, wihi nukunsingili une amusingili
nuyu nautumile, kunsoko munino kung'wanyu wihi yuyo mukulu.

49 Yohana akasusha akulunga, "mukulu, aikumuine umuntu akazi
muzunsa ukintunga kulina lako kikamugili kunsoko shukoli palungwi
nuse.
50 Ingi u Yesu akaila lekikumugili, uyu nisingukali palung'wi nunye Ingi
wanyu.
51 Ikatula imahiku nai ahumbee kullongala kilunge, akahonja u usu
wakwe ku Yaruselemu.
52 Akatuma lanya mpala akwe, kuntonge la akwe, nienso ikalongola
kukisali ka Wasomaria amunonelie pang'wanso.
53 I antu sanga ikamusingilia, kunsoko au hongilye u usu wakwe ku
Yarusalemu.
54 Iamanyisigwa akwe Yakobo nu Yohana naiaine iti, Ikalunga, mukulu
itakile uzume umoto usime pihi kuma milunde ualimili?
55 Ingi akapilukila akaakenela.
56 Ingi gwa Ikalongola kisali lingiza.
57 Naiahongile munzila yao, muntu ung'wi akamuila, mahali Ihi nuinzo.
58 Yesu akamuila," umulula akete imakombo, Inyonyi yamigulia akete
iunyi, kunsoko umuntu mugila pakulala itue lakwe"
59 Kululo akamuila muntu mungiza, Itiate."naunso akalungai" mukulu,
ndekele nendemuika utata wane.
60 Nuanso akamuila aleke Iashi aike Iashi ao, kululo uewe longola
utanantie utemi wang'wi Itunda kuisali.
61 Hangi muntu mungiza akalunga, kutiata, Mukulu, ndulusile hanza
nialage niakoli munyumba ane.
62 Yesu akamuila kutile umuntu, nuika umukono akwe kulima nukugoza
kunyuma nukutula Mtemi wang'wi Itunda.

10

1 Naiwakondyo kuligitya nanso, Uyesu akaaholanya hangi makumi
mapungate nuakualagialya abili amutongeele muisali nutakile kenda.
2 Akaila indya niakuogolwa yidu, eituwia milimo akehu, kululo mulompi
umukulu nuauogoli akaye kuatwala eitumi muogoli nuandya yakwe.
3 Longoli muisali mutule miho numutumile anga inkolomukati amadale
a mbugu ya yamihaka.
4 Muleki kukenka imbugulu nia kila ngila, ang'wi ilatu, hangi muleke
kumulamsha muntu wihi mungila.
5 Munyamba ihi nimukingila, lungui hanza, mpolo utule ni nyumba uji
6 . Ang'wi muntu wa upolo ukoli pang'wanso, upoto ukutula kitalakwe
ang'wi kutile pang'wanso mpolo ukusuka kusuka kutalanyu.
7 Sagi munyumba yiyo, lii nukung'wa iko niakuki pumya, kunsoko
umitumi wipegwa ikinya mulimo nazawitumilo.
8 Mukisali kihi nemukingila, anga amu singilya, muliye indyanikuwekwa
panlongeela anfu.
9 Hangi aguni ialwae niakole mung'wanso, lungikitalao Ulemi wang'wi
Tunda waza pakupi nunyenye.
10 Anga menda muisali ing'wi ahila kuwuisingiilya longoli kunzi numun-
zila mulunge.
11 Ulukundi la kisali kanyu nuludamantie mumigulu itu kuulukununta
kutalanyu, ingi mulingi ili kina ulewi wang'wi Tunda wahugeela.
12 Numuie kina uluhuki nulaulamulwa luzetula lukamaliku ku sodoma
kukali ikisali nikanso.

13 Isatiko lako korazini, Isatiko lako Bethsaida ang'wi Imilimo nimikulu
aitumiwe kitalako anga aizeitumiwe ku Tiro nuku sidoni, aziili tunu
ung'wandyo aileke imilandu, aiatugale Imyenda amagunila ni mau kipaka.
14 Ingi gwa izizatula ikamatiku nangulu utuhiku nulaulamulwa rula tiro
ni sidoni kukila unye.
15 Ue kapernaumu, usigile uzihumbulwa upike kilundo? Uzesimigwa
pihi kujehanamu.
16 Uyu numtegeeye unye, untegeeye unihitile nene, nuyu wihi nunihitile
une, umuhitile uyu nuntumile.
17 Ao ni mupungati ikasuka nilumbi, akalunga "Mukulu ka nia mintunga
aina kukulya kudiila lina lako.
18 Uyusu akaila "azarumuine umulugu azukugwa kupuma kilunde anga
ulupito.
19 Goza numupee uhumi wakupambala inzoka ni nkuma, ningulu yihi
nialugu, hangi kutile kintu kihi nikikumu alya.
20 Kuluko muleki kulowa kunsoko aili, kuna menda kuligwa, singa uu,
ingi lumbi imina anyu nandikilwe kilunde.
21 Kumatungu yayoyayo akaloa nangulu kuvikolo ang'wa ng'welu
akalunga nakulumbulya huewe, Tata mukulu naukulunde numihi kun-
soko umapihile imakani aya kuakuantu nisiamanyisigwe, anga ia ngenya
nianino, ingi uu Tata kunsoko auloeigwe mumcho ako. antu ni ahugu
nawa niamahala nuku makunukula
22 Maintu ihi mambigwe nu Tata wane, hangi kutile nulingile ungwana
nyenye ingi utala, hangi kutile numumanyile utata ingi ung'wana, nuyu
wihi nuilowa ung'wana kikunukula kung'wakwe.
23 Akapilukila iamanyisigwa, akalunga kinkunku, akembetwa awa
nimaona aya ninye nimaona.
24 Kumuila unyenye kina anyakidagu idu niatemi aialoilwe kuiona
inkani nimiiona, shakaona nu kija ayo nimija singaakija.
25 Goza akimika mumanyisi ung'wi nua unonelya nua kiyahudi, akaw-
iugema uyesu akamuila nitume ntumi nihume kusala utemi nua kiguhe.
26 Uyesu akamuila iliiye ule muunonelya nuiusoma?
27 Akasusha akalunga, "mulowe Itundo wako kuakonto ako ihi, nukun-
gulu yako yihi, nimahala ako ihi, numunya kisali ako anga uewe
nizawiloilwe.
28 Uyesu akalunga, wasukiilya tai, itume uu ukikie.
29 Ingi umumanyisi akalowa iaelyeitaiung'wenso, akamuila uyesu, ite
gwa umunyakiali ane nyanyu?
30 Yesu akasucha akalunga aukoli muntu au kusima kupuma
kuyelusalemu kulongolaku yeriko akagwilamuantu niabi, ikamuhegela
insao yakwe yihi hangi ikamukuwa pakupe insha.
31 Kua uniniau mudimi ing'wi auzile akazesima munjila nansa, nau-
muine akakiila kunziga.
32 Uu hangi umulawi, naupikile pang'wanso akamuona akakila kungiza.
33 Kululo msamana ung'wi naukite umuhinzo, akakiila apo naukole
umuntu nuanso, naumuine, akahung'wa kinyauwai.
34 Aumuhugee akamutungilya inkomele yakwe akahunuila imakuta
ni divai migulya akwe. akamunankilya migulya amutugo wakwe,
akamutwala munyumba akila njila akamuailya.
35 Iluhiku nailutyatie akahota mpia ibiihi hangi akamupa umukola
nuyumba nia kupikila iakila nzila nukumuila muailye kihi mitite angavu
suka nzekusukiilya.

36 Nuuli kuawa niatatu, usigile kina ai Munyakisali akwe, naugwie muabi?
37 Umumanyisi akalunga, ingi uyunamuonee inyauwaikutalakwe, Uyesuakamuila iongola ende witume uu.
38 Naiakole mumu ihinzo akiingela mukisali king'wi, musungu ung'wi lina lakwe Mrtha akamu singiilya kito lakwe
39 . Autite umufuna naiwitanga Mariamu naiwikie pa migulu amu kulu nukutegeelya ulukanilakwe.
40 Ingi gwa umartha akipa milimo idu kunonelya indya akalongola kung'wa Yesu, nu kuhuga, mukulu, singaukee kina ung'waitu wandeka nitume ningwene ingi gwa muile anzailye.
41 Ingi umukulu akamusukulya akamuila, Martha, Martha, ukaga ni nkani idu.
42 Kululo gwa ingi kintu king'wi du nikatai Mariamu waholanya iko nikiza, nishakizehegigwa kupuma kitalakwe.

11

1 Ukatala Matungo Uyesu nakolompa, ung'wi wa amanyisigwa wakwe akamuila, mukulu, kumanyise nusesie kulumpa, anga uyohana nau amisilye iamanyisingwa akwe kulompa.
2 Uyesu akaila nimukulompa, lungi, Tata, lina lako likuligwe, utemi wako uze.
3 Ukupe indya yitu nia mahiku ihi.
4 Ukulekele imalandu itu aka use nikia lakala nakugaziiye, uleke kuitwala muimageng'wa.
5 Uyesu akaila, nyenyu kitalanyu nukite umuhumba muya nukumuhanga uutiku, nukumuila, muhumba miane mpe imikate itatu.
6 Kunsoko muhumba shuya wane wampikiila inoino kupuma muhinzo, nu ne nimugila indya nikumupa.
7 Nuyo nukale mrupumba akamuila, leka kunaja, umulango walugailwa palung'wi niana ane, nune nalala singa kuhuma kuuka nukuupa uewe indya.
8 Nunuie, kina atizeshukuuka indya umuhumba muya akwe, kunsoko akazulongolekile kumupitya tile niminyala, ukuuka akupe indya yidu kutula nuhilwa wako.
9 Nu ne kumuila, lompi, nunye mukupewa, penzi nunye mukulija, pinduli nunye mukuluguilwa.
10 kunsoko nuilompa wisingiilya, nuyu nuiduma wipata, pinduli nunye mukuluguilwa.
11 Tata kii kung'wanyu, ung'waakwe agalompe insamaki ukumupa nzoka?
12 Ang'wi agalompe ije ukumpa nkumi?
13 Klulo ang'wi unyenye nimiabi mumanyile kuapa iana nyu imasongeelyo nimaza, Ai g'wautata nyu nua nuakigulu ukuapa ung'waungwelu ao nimulo mpa?
14 Sunga Uyesu akatula mupatya umintunga, Uyu naukete umintunga ai kimume umintunga akahega kumuntu nuanso, umuntu nuanso akahuma kuligitya umitunda ukakuilwa nanguli.
15 Niang'wi ikalunga, uyu ukuheja imintunga kua Beelzabul mukulu wa amintunga.
16 Niang'we akamgema ikalowa alagiile ikilingasilyo nikakupuma kilunde.

17 Ingi uyesu akalinga imasigo akaaila, utemi wili nukutemanuka utula
nuukia, ninyumba nikutemanuka ikugwa.
18 Ang'wi umubi ukutula utemanukile, utemi wakwe ukimaka ule?
Kunsoko uenda lunga neenda heja imintunga kua Belzebuli.
19 Ang'wi unene neenda heja iamintunga kua Belzebuli, ai iane menda
heja imitunga kukiila ntuni? Kunsoko iyi, nianso azizamtwala mula-
mulwa.
20 Kululo, angwi kuheja amintunga kukiila shala kang'wi Tunda, ingi
gwa utemi ukumuhanga.
21 Umunyangulu nukite ishigi angaamilile inyumba kwe, imaintu akwe
akikie uza.
22 Kululo angingiilwe nu muntu numukiiye ingulu umunyangulu nuanso
ukumuhegelya ishige yake, nukuhola insao yakwe yihi.
23 Uyu nisha kipalung'wi nu nene, shamiane, nuyu nishawilingiila
palung'wi nunene wisambailya.
24 Umintunga numubi nukuhega kumuntu, wenda nikutili imaze kun-
soko asupye. Agatule walimila, ukulunga, kusuka nazampumie.
25 Anga asuke ahange inyumba apyagulwa hangi ikie iza.
26 Kululo wilongola kuaduma amintunga mupungati ao bi kukila nuanso,
nukualeta ikie pang'wanso, u muntu nuanso witula mubi kukila nazawili
ung'wandyo.
27 Naukuligitya inkani izi, musungu ung'wi akahumbula ululi kukila
ihi naiakoli pang'wanso akalunga, “Akembetwa inda naikutugile nimaele
naumonkile.”
28 Sunga akalunga, akembetwa ao neija ulukani lang'wi Tunda nukulu-
amba.
29 Umilundo wa antu ukatula kongeeleka, u Yesu akandya kulunga,
“Uwileli uwu ingi wileli wa ubi, ukuduma kilinga siilyo, kutile ikilingasi-
ilyo nikikupegwa kukila ikiilingasiilyo ni kang'wa Yona.
30 Anga u Yona naikilingasiilyo kuantu a Ninawi. Uu nungwana wang'wa
Adamu ukutula kilingasiilyo kuwileli uwu.
31 Umusungu wa Mutemi nuakutakama ukimika uluhiku nula ulamulwa
niantu awileli uwu azizapegwa ulamulwa wao, ingi nuanso aupumie
kumpelu nihi aze ategeelye uhugu wang'wa Solomoni, na paite ukoli
numukulu kukila u Solomoni.
32 Iantu a Ninawi akimika mulamulwa palung'wi niantu niawileli uwu
uluhiku la ulamulwa azizaapa uulamulwa, kunsoko nianso aialekile
imilandu nu Yona naukutanantya ulukani lang'wi Yunda, hangi goza
pang'wanso ukoli numukulu kukila Yona.
33 Kutile umuntu wihi, nuakilya ulumuli aluike mulungu ang'wi pihi
akikapu, ingi wakilya nukuika migulya kunsoko akelyo, angawingila
muntu wihi ahume kuona uwelu.
34 Iliho lako lumuli la muili iliho lako angalilule iza umuili wako wihi
ukutula nuwelu, iliho lako angalihule ibi umuili wako wihi ukutula kiti.
35 Kululo mihambe uwelu nuukole mitalanyu uleke kukilwa ikiti.
36 Kululo ang'wi umuili wako ukoli muwelu, hangi kutile ata nuunino
nuukoli mukiti. Ingi gwa umuili wako ukutula anga ulumuli nulukupumya
uwelu kitalanyu.”
37 Naiwamala kuligitya, Farisayo akamana enda alye ndya kitalakwe, u
Yesu akingila munyumba akatula palung'wi nienso.
38 Imafarisayo ikakuilwa kunsoko shaukalae indya naikili kuletwa.

39 U Yesu akaila, “Unye Mafarisayo mendoja iseme kunzi, mukati anyu
mizue insuula nimbi nuubi.
40 Unye antu nimiagila uhugu uyu naumbile kunzi shanga au umbile ne
numukati?”
41 Ape iahimbe aya namkati, ni nkani yihi ikutula nza kitalanyu.
42 Kululo isatiko lanyu Mafarisayo, nsoko mipumya imasongeelyo
aminanaa numuchicha ni nyenyi yihi niamugunda, kunu mulekile inkani
ya tai nukumulowa Itunda, kuna shango mukuleka nimangiza.
43 Isatiko lanyu Mafarisayo kunsoko milowa kikiie kumatuntu akun-
tongeela amatekeelo nukulamukigwa kua milamu iyi nikilya.
44 Isatiko lanyu kunsoko mimpyani niibula ningila ilingasiilyo iantu niza
azegenda migulya aibiila nianso singaazeaine.”
45 Mumanyisi ung'wi wa unonelya wa Kiyahudi akasusha akamuila,
mumanyisi iki nukukiligitya kakutasha use.
46 Yesu akaila isatiko lanyu, unye aminyisi ankani, ingi mendaapa iantu
imiligo nisinga ahumile kuminkenka, kunu unye shamaenda miamba ata
nayala yanyu.
47 Isatiko lanyu kunsoko mendazenga nukuika ilingasiilyo muibiila ya
anyakidagu ao naiabulagilwe niesekulu anyu.
48 Kululo gwa unyenye mihangile nukigombya imilimo naiitumile
isekulu anyu, kunsoko ikulukulu aiabulagile ianyakidagu, imo nimezenga
ilingasiilyo muibiila yao.
49 Kunsoko iyo uhugu wang'wi Tunda uuliye, kuatuma ianyakidagu
neituma milimo ane neenso muakaja nukuabulaga niang'wi.
50 Uwileli uwu uziza liilwa ni sakami anyakidagu naiabulagile kupuma
ung'wandyo nua unkumbigulu.
51 Kupuma usakami wang'wa Abeli nu Zakaria, naubulagilwe pakati
wikumbikilo la ng'waung'welu. Uu, numuie uwileli uwu uzizaliilwa.
52 Isatiko lanyu amanyisi ankani nia Kiyahudi kunsoko mahola ifungulo
nia uhugu; unyenye shamendingila, kunu mukuagilya kingila ao niatakile
kingila.”
53 U Yesu naiwahega pang'wanso, akilisa nkani ni Mafarisayo ikatula
kumugilya nukikunguma nung'wenso kua nkani idu.
54 Akaze mugema kumutungila ahume kupantika lukani kitalakwe.

12

1 Kumatungo yayo, maelfu edu naantu aeilingiie palung'wi, ikanza
kitilangila, akanza kutambula niamanyisigwa akwe niakwanza, “Huguki
nigae ya Mafarisayo kunsoko eze unafiki.”
2-3 Naikutula kutile anga unkunku nuipihile kunsoko
shangaikunukulwa, wala lukani nulipihile kunsoko shangalukigeela. Na
lehi nemulitambue mukiti, lukigwa muwelu. Na mehi namihinaatambuwe
mukate mukutwe ntongeela anyu niyamukati naoilugaiwe akatanantigwa
migulya muukuta wa nyumba.
4 Kumuila ahumba eane, lekikogopi awa niuulaga umwiili na agila anga
kintu nikingiza nikakituma.
5 Kuite kumulingasa nuakumwogopa. Mogopi uyo kunsoko kukila
kina wabulaga, ukite uhumi wakuguma kujehanamu. Ee kumuila unye,
mwogopi nuanso.
6 Ite shomoro aatano shangaakualigwa kusarafu ibiile? Hata uuga kutile
hata nung'we ao shangaukusahaulika ntoongela ang'wi Tunda.

7 Kuite mulinge kina, imasingi amatwe anyu aaigwe. Lekikopi. Unye
meathamani nkulu kukila shomoro edu.
8 Kumuila, wihi nukungomba unene ntongeela aantu, Ung'wana
wang'wa Adamu ukumugomba ntongeela amalaeka ang'wi Tunda.
9 Lakini wihe nuekanihita ntongela aantu nung'wenso kumuhita
ntongeela amalaeka ang'wi Tunda.
10 Wehi nuekatambula ulukani nulube migulya ang'wana wang'wa
Adamu, ukusamilwa, lakini wehi wikamumela ung'waung'welu, sin-
gaukusamilwa.
11 Nuekamutala ntongeela aakulu amatekeelo, akulu, niakite uhumi,
lekikuogopi migulya kunsoko akuligitya nukitetea ntuni nilakutambula,
12 kunsoko ung'waung'welu ukumumanyisa kutambula kumatungo
nanso."
13 Muntu ung'we mumo mumilundo akamuila, "Mwalimu muile umun-
yandogu ane wangawile isehemu aurithi wane."
14 U Yesu akamuila, nyenyu naumbikile une kutula nimulamuli nuku-
muhumbilya ntongeela anyu?
15 Kuite akaaila, huguki nekila nsula, kunsoko uupanga wantu
shangaukole munsao nimaintu akwe nukite."
16 U Yesu akaaila kumpyani, wikalunga, umugunda wamuntu ung'wi
naemugole ailitugile ikulu,
17 wekikolya munkolo akwe, wikalunga, kutenda ule nsokotile anga
sehemu akueka imazao ane?
18 Akatambula, kutenda ite. Kuunanga imasalanka ane nimanino
nukuzepya ile nikulo, nukumaika imazao ane ehi nimaintu nimangiza.
19 Kumeila inkolo ane, "Nkolo, wiikilye akiba intu idu kumyaka edu.
Supya, ulye, ung'we nukusupya."
20 Lakini Itunda akamuila, ue muntu numugila mahala, utiku wa lelo
ametakile inkolo kupuma kitalako, nimaintu ehi numazipye ukumulekela
nyenyu?
21 Uu ikutula kukila muntu nuiikiye insao kizepeelya kunsoko ang'wa
Mukulu.
22 U Yesu akaaila iamanyisigwa akwe, kuite kumuela mulekekuhofu
migulya amaisha anyu_mukulya ntuni numigulya ameele
anyu_mukutugala ntuni.
23 Kunsoko imaisha kukela andya, numwiile kukila ang'wenda.
24 Gozi inyunyi ya migulya, shangailema hange shangaivuna. Agila anga
nyumba wala isalanka nilakukiila, lakini Itunda wialesa. Unye shanga
miaza kukila inyonyi!
25 Nuule kitalanyu nuhumile kisumbula nukongelya dhiraa ing'we
muwikale wakwe.
26 Angaitule shangamuwezilye kituma nikanso ikentu nikinino nekidabu
kuneke usumbukile nimangiza?
27 Gozi imaua-nizepela. Shangituma anga milemo wala shangipalinga.
Lakini kumuila, ata u Sulemani muutukufu wakwe wehi shangaauku-
nikiwe anga yaite.
28 Kuite Itunda wimakunikila iza imatutu imugunda, kunsoko lelo akole,
nu mudau wimaguma mumoto. Ite singa tai ne ukumukunikila unyenye?
29 Lekikusumbukili namigulya mukulya ntuni ang'wi mukung'wa ntuni,
muleke kutula nuwoa.
30 Kunsoko imahe ihe na muunkumbigulu agiila emakani ao. Nutata
anyu uine mutakile yayo.

31 Kuite dumi uutemi wakwe hanza, aya nimangiza mukongeeligwa,
32 lekikogopi, unye niakehu, kunsoko utata anyu uloilwe kumupa unye uutemi.
33 Ngulyi insao yanyu muape iatuka, mutule nimefuko nishangiuilwa itulyo lakilunde nishangalihila, kianza nikanso eii shangaehumbila wala nondo shanga akuweza kubepya.
34 Kuite nilikole itulyo lako, hapo ninkolo ako ikutulaikole.
35 Iang'wenda anyu nialepu atule atungilwe kumunkanda, ni ntala yanyu ihakikishigwe kina yendelee kakila,
36 Mutule anga aantu, niamugozee u Mukulu kupuma mushere winga. Kuite anga waze wakoe ihodi, ahumile kumuluguela mulango kwa haraka.
37 Akembetilwe iitumi, neanso u Mukulu nukuaahanga akole miho. Etai ukuatunga ang'wenda alepu neminkanda kuite ukuikalesha pihe pandya, neite ukuahudumila.
38 Kuite u Mukulu angawaze kunkua akabiile nadolia ang'wi utiku ung'wi nkua akatatu na dolia, nukuahanga, akole uza, ikutula tazu kung'wao eitumi.
39 Kukila ayo, mulinge ile, kina u mukulu ung'wenso nuanyumba angize uine imatungo nuzie umii, singauzegomba enyumba akwe kuunangwa.
40 Mutule mukole iza kunsoko shangamuine imatungo kee ung'wa Adamu nukusuka.
41 U Petelo akalunga, “Mukulu, ukoela usese kumpyani ang'wi ukuila kila umuntu?
42 Mukulu wekaaila nyenyu umitumi numuhueli ang'wi nukete eheshima kuite u mukulu wakwe ukumuika migulya aitumi neangiza, kuite agawile indya yao kumatungo nazipie?
43 Uloeigwe umitumi nuanso, kunsoko u mukulu wakwe ukumuhanga ukituma aya naulageigwe.
44 ite kumuila unye kunsoko ukumuika migulya ansao yakwe yehi.
45 Kunsoko umitumi nuanso ukulunga mumoyo wakwe, “mukulu wane ukushelewa kusuka, kuite akakaakua zitumi akigoha nawa niasungu, kuite akanza kulya, kung'wa nukugala.
46 U mukulu wakwe nuanso umitumi uzile kuluhiku nisingautegemee nematungo nishangaumaine, nung'wanso ukumutema ipande ipande nukuaika isehemu palung'wi nishangaahuie.
47 Umitumi, nuzile ulowa wang'wa Mukulu wakwe, nung'wenso shanga aiwihambile endogoilyo shangaukituma sawa sawa nuulowa wakwe, ukukuwa iboko iidu.
48 Lakini umitumi nushangaune uloowa wang'wa Mukulu wakwe, lakini ukituma naloeye adhabu, ukokuwa iboko ikehu. Kunsoko aupewe yeedu, yeedu kupuma kung'wakwe, ung'wenso nishangaauhuiwe kuintu niyedu, kitalakwe ikudaigwa yedu kukila.
49 Nezile kakilya umoto muunkumbigulu, na nkete insula utule wakeigwe.
50 Lakini nkete ubatizo nuanso nuakubadisigwa, nankite uukia mpaka nuukukamilika!
51 Ite musegile aenizile kuleta uhueline muunkumbigulu? Kutile, kumuila, badala akwe ndetile mugawanyiko.
52 Kupuma itungile nukendelea ikutula aantu aatano munymba ing'wi agawanyikile, awa niatatu akatula kinyume nawa niabiile, nawaniabiile akutula kinyume nawaniatatu.

53 Akutawanyika, utata ukutula kinyume niana, niana akutula kenyume
nutata ao, umama ukutulakinyume numunanso akwe, numunanso uku-
tula kenyume numama akwe, umama mukwe ukutula kenyume nu-
mukwingwakwe, numukwingwakw ukutula kenyume numamamukwe
wakwe.
54 U Yesu wikatula aela imakutano hange, “Ite angamuone imalunde
akupumila kukilya, melunga imatungo ambula aapika; uu yetula.
55 Nung'wega wakuhuma anga ukunke, mekalunga, ikutula ijoto itaki,
uu ikatula.
56 Unye ateele, mukuweza kutafsiri wigeleki wihe ni gulu lakini itula ule
shangamugemile kutafsiri imatungo nakole?
57 Kuneke kila ung'we anyu kupambanula ileni lekole iza kung'wakwe
kituma kumatungo nukete inafasi akituma nanso.
58 Kundogoilyo angawende numube wako ntongeela amulamuli,
mugeme kupatana numube wako muze mukole munzila aleke kuutwala
kumulamuli, numulamuli wakutwal3 kumukulu, numukulu wakutwale
mukitungo.
59 Kuila shanga ukupuma kung'wanso mpaka ukulipa esenti aamwisho.

13

1 Kumatungo yayoyayo, aakole baadhi aantu naamuie migulya Aa-
galilaya kuite upilato auabulagile nukuahalinkanya usakami ao nima-
songilyo oa.
2 U Yesu akaasukilya akaaila, “Ite mulungile Eagalilaya awa akete
milandu kukila Agalilaya neangiza ehi ee indogoelyo apatilwe naya
nemabe?
3 Kutile, kumuila, lakini angamuhite kutubu, nunyenye mukulimiila uu,
uu,
4 Ite awa aantu nikumi namunana ku Siloamu nsoko umunana nauug-
wie nukuabulaga, musegile neanso aeanyamilandu kukila aantu niangiza
ku Yerusalemu?
5 Kutile unene, kutambula lakini angamuhite kutubu, unye mehinun-
yenye mukulimeela.
6 U Yesu wakaaila kumpyani eye, “Muntu ung'wi aukite mutini utemewe
mukate amugunda wakwe aewendile kuduma inkali migulya lakini
akaulya.
7 Akamuila umutunzi wakianza, “Goza, kumyaka itatu nezile kugema
kuduma inkali yakwe mumutini uwu lakini nikaulya. Uuteme. Kunsoko
ukuleta uube mihe?
8 Umutunzi wakianza wikaasukilya nukuaila; uleki ung'waka uwuite
nuuginge nukuekila embolea migulya akwe.
9 Anga watuga inkali yakwe ung'waka nuuzile, iza, lakini angawahita
kutuga uuteme!”
10 Itungile u Yesu akatula amanyisa mujawapo wamatekeelo matungo a
Sabato.
11 Goza, aukole musungu ung'we nsoko myaka kumi na munana aukete
nkolo mbee auneketu. Nung'wenso aewipendile aimigila anga uhumi
lukulu nuwakimika.
12 U Yesu naumuine, wakamitanga, akamuila, “Musungu ukole huru
kupuma muudhaifu wako.”
13 Akaika imekono akwe migulya akwe, kuite umwiite wake ukagoloka
akamukulya Itunda.

14 Uugwa u mukulu nua itekeelo ai utakile kunsoko u Yesu umugunile
muntu luhiku nula kusupya, akasukiilya, aka atambuila i anyianza,
“Mahiku mutandatu nazipie kituma u mulimo, uugwa pembyi, muagune
mu mahiku nanso, hangi shanga mu luhiku nula Kusupya.”
15 Umukulu wikamusukilya nukumuila, “Uteele! Kuite kina ung'we anyu
witung'wila endogwe akwe ang'wi ng'ombe kupuma mitando nukuaton-
gela kuatwala kung'wa uluhiku lakukulya?
16 Kuite umunanso wang'wa Abrahamu, nsoko u Shetani umutungile
kumyaka kumi na munana. Ite shangaaizepiene ikitungo kakwe kileke
kutunguelwa luhiku lakukulya?”
17 Nautuile kutambula imakani nanso, awa ehi naeakumugilya
akahung'wa minyala, imakutano ehi neangiza ekalumbilya kunsoko
amakani namakula naiwitumile.
18 U Yesu wikatambula, “Utemi wang'wi Tunda wipyani nentuni,
nakuwipyana nentuni?
19 Anga embeu amuharadali naumihoile umuntu ung'wi nukumitemela
mumugonda wakwe, ikazepa ekatula mute ukulu, ninyunyi yakilunde
yekazenga itie yao mumatambe akwe.
20 Ite akatambula, “Nuipyanye nintuni utemi wang'wi Tunda?
21 Inge ihanganga iigae umusungu nuehola wekahalinkanya muipimo
itatu niyautu yekaumuka.”
22 U Yesu augendee kila ikesale neisale munzila naulongoe ku
Yerusalemu nukuamanyisa.
23 Muntu ung'wi wikakolya, “Mukulu, antu akehu dune niakuokolewa?”
Ite wakaaila.
24 Ingimelye kingila kukiila mulango nuupinye kunsoko eedu akugema
kingiila shangaakuweza.
25 Kuite anga umukulu wa nyumba anga wingile nukufunga umulango,
ite mukimeka kunzi nukukua ehodi pamulango nukiitanga, mukulu,
mukulu, kuluguile nung'wenso ukusukilya nukuaila, shanganumumanyile
unye kunamupumile.”
26 Ite mukulunga, Aekulie nukungwa ntongeela ako nuewe aukumany-
isilye muisale yitu.”
27 Lakini nuanso ukuasukilya, nukuaila, shanganumumanyile
kumupumiie, hegi pitalane, unye nimituma imelandu!
28 Ikutula kelelo nukukelya emino matungo nimekaaona u Abrahamu,
Isaka, Yakobo neitumii ehi muutemi wang'wi Tunda lakini inye unyenye
mugumilwe kunzi.
29 Akapika kupuma kukilya, kung'weli, kutakama, nukukuma,
nukusupya. Pameza aandya yampende muutemi wang'wi Tunda.
30 Nengile nuamwisho ukutula wang'wandyo nuyu nuang'wandyo uku-
tula wa mwisho”
31 Matungo makupe baadaye, ang'wi a mafarisayo aazile nukuaila,
“Longola nahega apaite kunsoko u Herode utakile kuulaga.
32 U Yesu akatambula, “Longoli mumuile umbweha, goza kuazunsa
aapepo nukituma kukamya ilelo numudau, nuluhiku lakatatu kutimilya
ilengo lane.
33 Kuhali ehi nanso, inge muhimu kunsoko ane kendelea eleleye,
numudau, nuluhiku nulutyatie, kunsoko shangaigombigwe kumubulaga
umitumi kule ni Yerusalemu.
34 Yerusalemu, Yerusalemu, nyenyu nukuabulaga eitumi nukuakua
imagwe awa naatumilwe kitalanyu. Kanga naetakile kumilingila eana

anyu anga inkuku nilingila eana akwe pihe ambaa yakwe, lakini
shangamikalegomba ile.
35 Goza, inyumba ako alekwa. Nunene kumuila, shangamuhumile kuona
nemekatambula ubarikiwe uyu nuzile kulina lang'wa Mukulu.

14

1 Aeipumie luhiku lakumukulya, naulongoe munyumba ang'wi ao
nuatongeli a Mafarisayo kulya mukate, neenso akumugoza kwa pakupe.
2 Goza, pantongelakwe aukole muntu nuanso aukagigwa nuuimbwa.
3 U Yesu wakaakolya eamanyi kupuma milago la Ayahudi ne Mafarisayo,
"Ite izane kumukomya umuntu uluhiku lakukulya, anga singauu?"
4 Lakini nianso akilagilye ihetwe, kuite u Yesu wakamuamba, weka-
mukomya wikamulekela alongole yakwe.
5 Nung'wenso wikamuila, "Nyenyi apaite nukite ung'wana ang'wi
ng'ombe wagwila muluze luhiku la kukulya shanga ukumuluta kunzi
wapume?"
6 Nianso aeagila anga uhumi wakupumya ulukani kunkani niyanso.
7 Imatungo u Yesu nauagundue naile naalekilwe kina asagae intu
niyaheshima, akaaila, kupyani akaaila.
8 Imatungo nimalekilwe numuntu kuwinga, ukekikie munafasi na-
heshima, kunsoko iwezekanile walikilwe muntu mungiza nukite heshima
kukila uewe.
9 Imatungo umuntu nualekilwe unye nimeabiile angawapike, ukuela
uewe, "muhegele uyu enafasi ako" kuite kwa minyala ukonza kuhega
nukikie kunyuma.
10 Lakini uewe angawalekwe, longola wikie kumwisho ite imatungo
angawaza nukualekile, uhumile kuuila uewe, muhumba miane, longola
kuntongela kukila." Kuite ukutula uheshimiwe ntongela aehi neikie
palung'wi nuewe pameza.
11 Kundogoilyo uyu nuikulya wisimigwa, nuyu nuisimya wikuligwa.
12 U Yesu akamuila umuntu naumalekile, "Nukupumya indya ya
mung'wi ang'wi yampende, lakukualeka eahumba eako ang'wi anya ndugo
ako ang'wi antu ang'wi anyakisale ako neatajili, ite kunsoko neaenso
akekualika uewe upate ilipo.
13 Kuleka ite, nukuanya isherehe, aaleke eamasikini, ealema, akewete,
niapoku,
14 nuewe ukukembetwa, kunsoko shangaakulipa. Kundogoelyo
ukulipwa muwioki watai."
15 Imatungo ung'wi ao aewikie mumeza palung'wi nu Yesu naewigule
aya, nung'wenso wikaaela, "Ukembetilwe nuanso nuekulya umukute
muutemi wang'wi Tunda.
16 Lakini u Yesu wikaaila, "Muntu ung'we auzepilye sherehe nkulu,
akaitanga antu eedu."
17 Matungo isherehe naekole tayari, aumutumike umitumi akwe aaele
awa naalekilwe, "Pembyi mihi kunsoko iintu yehi ikole tayali.
18 Ehi, ekatulalompa radhi. Nuang'wandyo akamuila umitumi, ngoile
mugunda, lazima nende nulegoze. Itunu unsamile.
19 Numuya wikalunga, Nguile majoki ataano na ng'ombe, nunene niinzu
kuagema, itunu unkoelwe.
20 Nu muntu mungiza wekalunga, "Ntenile musungu, kuite shanga
nzile."

21 Umitumi akasuka akamuila umukulu wakwe emakani nanso.
Umukola nyumba wikataka akamuila umitumi wakwe, “Longokaya
muisale numukona akisale ualete hapa iamasikini, niakelema, niapoku
nawa nialemilwe.”
22 Umitumi wikalunga, mkulu aya nazundagiye ehi namituma, gani-
tungile ga enafasi kele ekole.”
23 Mukulu wikamuila umitumi, longola munzila nenkulu uahimize eantu
ingiile, ite enyumba ne izule.
24 Kundogoelyo kumuila, kuite awa nialekilwe nung'wandyo
shangaukuonza esherehe ane.
25 Ite umati ukulu aealongoe palung'wi nung'wenso, nung'wenso
wikapiluka, wikaaila,
26 Angize muntu wizile kitalane nung'wenso shangaumubipiwe utata
akwe, musungu wakwe, anaaakwe, anyandugu akwe, agoha nawa
niasungu ee, ga nuwikale wakwe ga shanga ukutula mumanyisigwa wane.
27 Umuntu nushanga ukuhola umusalaba wakwe waze kunyuma ane
shanga uhumile kutula mumanyisigwa wane.
28 Kundogoelyo nyenyu ung'wi anyu, nuhumilwe insula akuzenga
umunola shanga ukikie hanza wakadilie engalama kumahesabu kina ukite
eke nutakile wahu kukamisha nelanso?
29 Kuite, baada akuika umusingi nukuleng'wa kumala, ehi naineakanza
kumugema.
30 Akutambula umuntu uyu aewandilye kuzenga, wekatula mugila anga
ngulu akumailya.”
31 Ite mutemike, nutakile kenda kikua nuutemi nuungiza kumbita,
shanga uhumile kikie hanza pihe nukuhola imasigo angize uhumile,
palung'wi ni antu elfu ikumi kikua nuutemi nuungiza nuukiza migulya
akwe neantu elfu ishilini?
32 Kang'wi shangauu, matungo ijeshi nilaangiza kile lekole kule, wetuma
momboi kutaka emashariti aamani.
33 Kuite gwa, wehi ung'wi ao neshanga ukuleka ehi nanso nukete, shanga
uhumile kutula mumanyisigwa ane.
34 Umunyu uza, lakini anga umunyu angaulimilye lauha akwe, ikutula
ule utule munyu hange?
35 Ngila anga matumizi muudogo hata mumbolea uyu nakite iakutwe
ahija nuije.”

15

1 Awa neehangulya uushulu wehi nawa niangiza nianyamilandu aazile
kung'wa Yesu kumutegeelya
2 awa neandeka ikamulongela ikalunga “Umuntu uyu weakalibisha
enyamilandu hangi welya neenso.”
3 U Yesu wikatambula mpyani eye kung'wao, nukulunga
4 Nyenyu kitanyu, angeze ukete nkolo mia moja angawalimigwe neng'wi
ao, shanga ukualeka awa netisini na tisa, alongole kumeduma eye nelimie
wameone?
5 Nung'wenso anga wamelije wemekenka mumaega akwe nukiloelya.
6 Anga wapike munyumba, wiitanga eahumba auyanianyakisale akwe
nukuaila iloelyi palung'wi nune kunsoko namepata enkolo ane nazelimie.
7 Kumuila uu, uu, ikutula wiloelyo ukulu kilunde kunso umunyamilandu
ung'wi nutubile.

8 Ang'wi ukole musunguke nukete sarafu ikumi niyahela, anga walimiligwe nesarafu eng'we, shanga ukakilane ntala nukupyagula munyumba nukumiduma kwangulu mpaka wamelije?
9 Angawamione weitanga eahumba ekwe neanyakisale akwe nukuaila iloelyi palung'wi nunene kunsoko namilija hangi esarafu ane eye naelimiie.
10 Kuite kumuila, ukole wiloelyi ntongeela amalaika ang'wi Tunda, kunsoko amunyamilandu ung'wi nukutubu."
11 Nu Yesu akaaila, muntu ung'wi aukete ana abiile.
12 Uyu numunino wikamuila tatakwe, Tata mpe une isalo lane nilengwie kusala. Ite wikaagawila insao yakwe, kati ao.
13 Nsiku singa yedu uyu numunino wekilingila ehi naukete akalongola kesale kakule, nukung'wenso wekasapatilya impia yakwe nukuguli maintu nesingutakile, nukusapatilya impia yakwe kwa usambo.
14 Nung'wenso naukondilye kitumila ehi enzala nkulu ekingila mihe nanso, nung'wenso akatula lompa.
15 Akalongola ung'wenso nukisalisa nukutula ung'wiao mihe nanso, nung'wenso wekamutala kumugunda wakwe kulesa ingulue.
16 Wikatula ukete nsula akilesa emaganda naeikulya ingulue, kunsoko aetile anga muntu naumupee kintu nekakulya.
17 Sunga uyu ung'wana naukimbule munkolo akwe, wikalunga atung'wa anga neang'wa tatane akete indya yedu ikondile unene nkole apa, kusha nanzala?
18 Kulutya nongole kung'wa tatane, nekina, "Tata natumula migulya kilunde nukuntongeela amiho ako.
19 Shainonee kitangwa neng'wako hange, ntende anga ning'wi wao watugwa ako."
20 Uu wekahega wikalongola kung'wa tata akwe. Aekele ukole kule utata akwe wikamuonela ukia wikamumankila nukumukumbasela nukumulungila.
21 Ung'wana nuanso wekamuila, "tata natumula migulya kilunde nukuntongela amiho ako singainonee nitangwe ning'wako."
22 Utata akwe wikaaela atugwa akwe "kayi leti ung'wenda uyo numuza, mukumbi mumutugale ipete kushala niilatu kumegulu.
23 Hange muleti ung'wang'ombe uyu numugenu mumusinze kulye kiloelye.
24 Kunsoko ung'wane waioka ukole mupanga. Aulimie nung'wenso wigela ikandya kilumbilya.
25 Ingi ung'wana numukulu aukole kumugunda naupembilye wikahumbela pito wikija nduli ya nyemboneakiginsa.
26 Wikitanga mutugwa ung'wi wikamukolya imakani aya endogoelyo ntuni?
27 Umutugwa wikamuela umunino ako waza nutata ako wamusinzila ung'wang'ombe numuginu kunsoko wasuka mupanga."
28 Ung'wana numukulu wikabepelwa wikahita kingila munyumba nutataakwe wikapuma kunzi kumupepelya.
29 Sunga wikasusha kung'wa tatakwe nukulunga, "Goza unene nukitumie myaka edu, hange nkele ntumuile ilago lako, kuite ukele kumpa ung'wambuli nihume kiloelya neahumba eane.
30 Kuite nazuzile ung'wako uyu naewiginseye insao yako yehi palung'wi neasambo wamusenzila ung'ombe uyu numugenu.

31 Utata wikamuila, “Ng'waane uewe ukole palung'wi nunene mahiku
ehi hange ehi nenkete une ako.
32 Inge aaukole iza kitaitu kitume sherehe nukiloelya, umulunako
aewakule, nitungo ile, ukole mupanga, aewalimie wigela.

16

1 U Yesu akaaila hange eamanyisigwa akwe, “Aukole muntu ung'wi
mgole aukekete, eandiki, na auewe kina umuandiki nuanso ukusapatilya
insao yakwe.
2 Kuite umugole akamiitanga, akamuila, ntuni ekeite nekija kitalako?
Pumya ualya wauandiki wako, kunsoko shangaukutu umuandiki hange.
3 Nuanso umuandiki wikatambula munkolo akwe, ntende ule indogoilyo
umukulu wane wakanihegelya uwitumi wane nuaundeki? Numugila anga
nguluyakulema nukulima kuona minyala.
4 Mine nekituma kuite anganahegigwa muitumi wane nuauandeki eantu
ansingilye munyumba yao.
5 Mukuili wikaitanga awa niadaigwe numukulu wakwe, kela ung'wi aa
akamuila nuakwanza, udaigwe keasike numukulu wane?
6 Wekalunga ipimo mia moja niyamakuta wikamuila hola ehati ako ikie
halaka andike amusini!
7 Wikamuila numuya nuewe udaigwe kiasike? Wikalunga ipimo mia
moja niyautu wa ngano! Wikamuila hola ihati ako andike themanini.
8 Umukulu nuanso wikamulumbilya umuandiki dhalimu kunsoko nau-
mutende kuelewa. Kuite ina aukumbigulu uwu akete uelewe wedu ituma
kuhugu neantu nkeka ao kulila neele eana neawelu.
9 Nunene kumuila mitendele kehumba shuya kunsao ya ubee nsoko anga
ahita kigela amusingilye mulikalo lukale.
10 Uyu numuhuili kueke nekinino kukila eze muhuili nukueke nekekolo
ga nuyu numube kueke nekenino ezemubee nukueke nekekuluga.
11 Ang'wi unyenye shangaaemiahueli kunsao naube nyenyu nuku-
muhuila munsao natai?
12 Hangi ang'wi shaemiahueli kitumila ensao amuntu numugiza nyenyu
nuekamupa unyenye nanyu?
13 Kutile umitumi nuhumile kuitumila eakulu abeele kundogoelyo
ukumubepelwa ung'wi nukumulowa numungiza, ang'wi ukuambikana
nuyu kumumela numungiza. Shamuhumile kumitumela Itunda ninsao.”
14 Inge i Mafarisayo naeaeze aloilwe impia aiigulye nanso ehi eka-
mumela.
15 Hange wikaaela, “Unye nyenye nemikulya kutai ntongeela aantu,
kuite Itunda uilengile inkolo yanyu. Kunso nelekuigwe kuantu iziibe
ndongela ang'wi Tunda.
16 Ilago nianyakedagu aelekole kupuma kung'wa Yohana nauzile.
Kupuma imatungo yayo, impola ninziza niyautemi wang'wi Tunda
yetanantigwa, hange kila umuntu wegema kiingelya kungulu.
17 Kuite itotu ilunde nihe kuhegigwa kukila atauandeki nuung'wi nuilago
kuula.
18 Uyu nukumuleka umusungu wakwe nukutina musungu mungiza
ugooye, nuyu nukumutina uyu nulekilwe numugoha nung'wenso ugooye.
19 Aukole muntu ung'wi mugole aewitugala ang'wenda alagi azambalao
nekitani nikeza hange aeezoloilo kila uluhiku kuugole wakwe nuukulu.
20 Hange numuhimbe ung'wi lina lakwe Lazaro aewiikwa pawingiilo
wakwe, hange aukete nkomele.

21 Nung'we aukete nsula akikuta maminyangulwa nagwie mumeza
amugole nuanso ata imbwa yakiza nukulampa inkomele yakwe.
22 Yekatula umuhimbe nuanso nuekasha wikaholwa numalaeka sunga
mukikua kang'wa Ibrahimu. Numugole nuanso wekasha wikaekwa.
23 Nukung'wanso kuulungu naukole mulwago wikahumbu imiho akwe
wekamuona u Ibrahimu kukule nu Lazaro mukikua kakwe.
24 Wikalela nukulunga, Tata Ibrahimu, mbuisele umutume u Lazaro
wine insonge nashala kakwe mumaze, alubuludishe ululeme lane. Kun-
soko kagigwa mumoto uwu.
25 Kuite u Ibrahimu wikalunga, “Ng'wanane kembuka kina mulikalo lako
ausengeye imakani ako nemaza, nu Lazaro uu aupatile nemabe. Inge
itungo ile ukole papa ukiloelya nuewe ukuaaligwa.
26 Hange kukila nanso leekilwe ikombo ikulu hange ilundu kitaitu, nsoko
awa nialoilwe kuputa kunu nukenda kitalanyu aleng'we hange eantu
nianyu aleke kuputa keza kitaitu.”
27 Umugole nuanso wikalunga, “Kuulompa tata Ibrahimu, kina umu-
tume mito lang'wa tata ane!
28 Kunsoko nkete aluna ane aatano wahugule, kuwoa kina neensoga
nienso azile papa palwago lulu.
29 Kuite u Ibrahimu akalunga, “Akete i Musa neanyakidagu. Aleke
aategelye wawo.
30 Umugole nuanso wikalunga, aa tata Ibrahimu, kuite angawaile
umuntu nupile kuashi akuungama.
31 Kuite u Ibrahimu wikamuila, “Angaaleke kuategelya u Musa ni-
anyakidagu shanga akumija ataumuntu nuiukile kuashi.

17

1 U Yesu wikaaila iamanyisigwa akwe, “Imakani neletekelya eantu
kituma imilandu azepumila. Lakini isateko lakwe umuntu nueletekelya!
2 Ikutula bahu kina umuntu nuanso atungeligwe igwe nilito nelakusela
munkingo nukugong'wa mubahali, kukila kumituma ung'wi waawa nian-
ino itume emelandu.
3 Ilindi. Ang'wi umunyandugu ako wakukosela muonye, nung'wenso
anga waungame musamehe.
4 Ang'wi wakukosela nkua saba kwa luhiku lung'wi waza kitalako
walunga, naungama musamehe.
5 Eitumi akwe akamuila umukulu, “Kongeelye uhueli witu.”
6 Umukulu wikamuila, “Ang'wi angamutule mukite uhueli anga epunje
ahaladalii, muhumile kuuela umute uwunuamukuyu, ipike wendelie
mubahali, newenso ukumutii.
7 Lakini nyenyu mung'wanyu, nukete umitumi nuelema umugunda
ang'wi nuesagula inkolo, ukumuila nusukile, Nzuu halaka wikie ulye
indya?
8 Ite shangaukumuila, 'Nzepeeli indya ndye, hange itunge umunkanda
untumikile hange mpaka male kulya nukung'wa. Baada apang'wanso
ukulya nukung'wa?
9 Kuite shanga ukomusogeelya umitumi nuanso kunsoko watimelya aya
nazulageigwe?
10 Uu uu nunyenye anga mitume nemulageigwe tambuli “Usese du
keitumi nesingakunonee. Kitumile aya naekugombigwe kituma.
11 Aeipumie kina naawile kusafiri kulongola ku Yerualemu, aukeile
mumumpaka wa Samaria ne Galilaya.

12 Nautuile kingela mukesale king'wi, kung'wanso emtankanile neantu
ikumi naakete uukoma. Akimeka kule.
13 Akakulyi nukulunga, Yesu Bwana kuhulumele.”
14 Nauaine wikaaila, “Longoli miambye kwa tongeeli.” Neenso naalon-
goe ikatakasigwa.
15 Ung'wi ao nauine kina wakomya, wikasuka kululi nulukulu nuku-
mukulya Itunda.
16 Wikagwa mumigulu ang'wa Yesu wikamusongelya. Nuanso ae
Musamaria.
17 U Yesu wikasukilya wikalunga, “Ite shangaatakasigwene ehi ikumi?
Akolepe awa netisa?
18 Kutile hata nung'wi naewigee kusuka nukumukulya Itunda, ikutula
umugeni yuyudu?
19 Wikamuila, “Uka na ulongole yako uhueli wako wakukomya.”
20 Naukoigwe neafarisayo utemi wang'wi Tunda uzile nale, U
Yesu wikaasukilya wikalunga, “Utemi wang'wi Tunda singanga kentu
nekewezile kigela.
21 Wala eantu shanga akutambula, “Gozapa! ang'wi gozako! Kondogoe-
lyo utemi wang'wi Tunda ukole mukate anyu.
22 U Yesu wikaaila eamanyisigwa akwe, “Imatungo neekapika nemekapa
insula kuona moja aluhiku lang'wana wang'wa Adamu, lakini shanga-
mukuona.
23 Akamuila, Goza, uko! Goza, pa!” Lakini muleke kenda kugoza wala
ukuatyata,
24 anga umeme wa radi nuemeleka igulu kondya enkeka ing'wi hadi
enka ngiza, kuite hata ung'wana wa ng'wa Adamu ukutula uu kuluhiku
lakwe.
25 Lakini hanza igombigwe kuteseka hanza kumakani eedu nukuhitwa
nuutugwa uwuite.
26 Anga naituile mahiku ang'wa Nuhu uu ikutuleka kumahiku ang'wana
wang'wa Adamu.
27 Aalee, aang'wee, akatena nukutenwa mpaka uluhiku u Nuhu
naawingie mukate musafina negarika ekeza nukuaangameza ehi.
28 Uu aitulekile mumahiku ang'wa Lutu, aalee, ang'wee, nakugula
nukugulya, akulema nukuzenga.
29 Lakini uluhiku nulanso u Lutu nauhegile ku Sodoma ikakuimbula,
amoto nekebiliti kupuma kilunde ekaangamiza ehi.
30 Uu uu ikutula uluhiku nulanso ung'wana wang'wa Adamu
nuekakunukulwa.
31 Uluhiku nunso, iekakumugombya nukole kudali anyumba asime
kuhola ibidhaa yakwe mukate munyumba. Naulekekumugombya nukole
kumugunda kusuka kito.
32 Mukembuke umusungu wang'wa Lutu.
33 Uyu wehi nukugema kuaokoa uwikale wakwe ukuulimelya, lakini
wehi nuekamalimelya uwikale wakwe ukuokoa.
34 Kumuelya utiku nuanso ikutula antu abeele alae kitanda keng'we.
Ung'we ukuholwa ung'wi ukulekwa.
35 Ikutula asungu abeele akusia palung'wi ung'wi ukuholwa ung'wi
ukulekwa. (Antu abiili akutula mu mugunda, ung'wi ukuholwa, ung'wi
ukulekwa)
37 Akasukiilya, akamukolya, Ku pii, Mukulu? Akaatambuila, Nu ukoli
umuimba, papo ni ikihanguila i a jumuuda.

18

1 Hange wekaaila mpyani netakewe kulompa daima, alekekuta etamaa.
2 Akamitambula, “Aokole mulamuli pakesale fulani, hange shanga aumwogopile Itunda nukuaheshimu eantu.
3 Aukole mujane pakesale nekanso, nung'wenso aewimuhanga nkua yeedu, nukutambula, “Nzaelye mpate ehakiane numupenzani wane.
4 Kumatungo edu shangaaukole tayali kumusaidila, lakini baada amatungo akatambula munkolo akwe, ataitule unene shanganumwogopile Itunda ang'wi kumuheshimu umuntu,
5 lakini kunsoko umujane uyu ukunsumbula nukumusaidela wapate ehaki akwe, waleke kunkatalya kwa kunezela mala kwa mala.”
6 Kuite umukulu wekalunga, “Tegeelyi nautambue nuanso umulamuli nuanso nedhalimu.
7 Ite Itunda shanga ukuleta ehaki kwateule akwe neakumukela mung'we nuutiku? Ite nuanso shaukiumelyane kung'wao?
8 Kumuila kina ukuleta ehaki kung'wa kwakukaya. Lakini ematungo nuzie ung'wana wang'wa Adamu, ite ukuuhangane uhueli muunkumbigulu?”
9 Uu wikaaela mpyani eye kuantu baadhi hange niiona eenso kina akete ehaki nukuazalau eantu niangiza.
10 Antu abeele anankie kulongola mihekalu kusali: ung'wi Farisayo ung'wi mutoza ushuru.
11 Ufarisayo wekimeka nukulompa aya migulya lakwe ung'wenso, Itunda kusongeelya kunsoko unene singa kipyani neantu niangiza kuita eahegelya, antu nishanga aaminifu, agoolyi, ang'wi anga yuyu umutoza ushulu.
12 Nefunga mahiku abeele kuwiki. Neepumya ezaka mumapato ane ehi nenepata.
13 Lakini nuanso umutoza ushulu, aewimekile kule, shanga auwezilye ata ukuhumbula emiho akwe kilunde, akakuanga kekua kakwe wekalunga, Itunda ngoze unene nimunya milandu.”
14 Kumuila, umuntu nuanso ausukile kito akize uaeeigwe etai kukela umuya, kunsoko uyu nuikulya wisimigwa, lakini uyu nuisimya wehumbulwa.
15 Eantu amuletee eana ao neadabu, kuite ahume kuaamba, lakini eamanyisigwa akwe naaine nanso, akaagilya.
16 Lakini u Yesu wakaitanga kung'wakwe wekalunga, “Aleki ana nianino aze kitalane, wala lekikuagilya. Kundogoelyo utemi wang'wi Tunda waantu anga nianso.
17 Amini kumuila umuntu wehi nishanga ukusengelya utemi wang'wi Tunda anga ana neanino shangaukingela.”
18 Mutawa ung'wi aumukoilye, wikalunga, 'Mwalimu namuza ntende ule nuusale upanga wakale nakale?
19 U Yesu wikamuila, “Kuneke ukunintanga numuza? Kutile umuntu numuza, ila Itunda wing'wene du.
20 Umamanyilene emalago-lekakugoolya, lekakubulaga, lekakia, lekakutambula uteele, aheshimu ebaba ako numama ako.
21 Umutawala nuanso wekalunga, “Imakani ayaite numaambile kupuma uhumba wane.
22 U Yesu naewigule nanso wikaaila, “Upungukewe nekentu king'wi. Lazima ugulye ehi nukete aagawele awa niagila, nuewe ukutuwa nehazina kilunde kuite nzuu, uuntyate.

23 Lakini umugole naewigulye nanso wekapata kenyauai lukulu, kun-
soko ae mugole lukulu.
24 Hange u Yesu wikamugoza nauambilwe ikenyauai ikulu wikalunga,
'Kuule neekatula ikaku eagole kingela ku utemi wang'wi Tunda!
25 Kundogoelyo itotu ikulu kungamea kukela mitundu la sindano, kukela
eugole kingela utemi wang'wi Tunda.”
26 Awa naeigulye nanso, ekalunga, “Nyenyu gwa, nuekaweza
kuokolewa?
27 U Yesu wikasukilya, “Imakani neshangaawezekanile kwa anadamu
kung'wi Tunda awezekanile.”
28 U Petelo wikalunga, “Uu usese kaleka kila ekentu nakakutyata uewe.”
29 Hange u Yesu wikaaila, hueli kumuela kina kutile muntu nulekile
enyumba ang'wi musungu, ang'wi munyandugu ang'wi aleli, ang'wi ana,
kunsoko autemi wang'wi Tunda,
30 kuite shanga ukupokela nedu kukela muunkumbigulu uwu, nu-
muunkumbigulu uwu nuuzile upanga wakale na kale.
31 Baada akuilingela awa nekumi na mbele, wikaaila, goza, kuunankela
kulongoe ku Yerusalemu, ne makani ehi naandekilwe neanyakedagu
kuhusu ung'wana wang'wa Adamu akukamileka.
32 Kundogoelyo ukuambwa mumekono amataifa akumudhiki nukumu-
tenda ejeuri, nukumutyela emate.
33 Baada akumukua iiboko akumubulaga nuluhiku lakatatu ukiiuka.”
34 Shanga ealengile imakani nanso, nulukani ulu ite aelupihilwe
kung'wao, hange shangaaealengile emakani naatambuwe.
35 Ikatula u Yesu naauhugie ku Yeriko, muntu ung'wi mupoku aewikie
mumpelompelo abalabala aeukulompa ugunwa,
36 naewigule umilundo wa antu ukeile akakolya ntuni niipumie.
37 Eekamuila kina u Yesu nua Nazareti ukeile.
38 Kuite umupoku wekalela kululi, wikalunga, Yesu, ng'wana wang'wa
Daudi nehulumele.” Awa naakugenda ekamukenela umupoku nuanso,
ekamuela kilaga.
39 Uugwa awo naza atongee, akamukenda ite wakilage, kuiti u ng'wenso
ai ukiile ikilo nangahu kitunta u luli Ee, ng'wana wang'wa Daudi
unkendepe.
40 U Yesu wikimeka akaamulu umuntu nuanso waletwe pang'wa akwe.
Hange umupoku nuanso nauhumbie, U Yesu wikamukolya,
41 “Utakile nukutendele ntuni? Akalunga, “Bwana ntakile kuona.”
42 U Yesu wikamuila, “Upegwe kuona. Uhueli wako wakukomya.”
43 Uu wekapegwa kuona, akamutyata u Yesu nukumukulya Itunda.
Naaine ileile eantu ehi akamukulya Itunda.

19

1 U Yesu aewingie nukukela mukate a Yeriko.
2 Nepang'wanso aukole muntu elina lakwe Zakayo. Hange ae mukulu
waatoza ushulu hange muntu numugole.
3 Aukugema kumuona u Yesu muntu wa namunake, lakini shanga
aukondilye kuona kunsoko amilundo wa antu, kunsoko aemukupe
wakimo.
4 Kuite wikatongela intambo ntongeela aantu, wikanankela migulya
amunkuyu kuite wahume kuona, kunsoko u Yesu aewahumbela ukukeela
inzila yeyo.

5 Imatungo u Yesu naupikile pang'wanso, augozile migulya akamuila,
“Zakayo sima kaya, kundogoelyo lelo lazima nshinde munyumbako.
6 Wikituma halaka, wekasima nukumukalibisha kwakiloelya.
7 Eantu ehi naaine nanso, akalalameka, nukulunga, “Wendamugendela
umuntu nukete imilandu.”
8 U Zakayo wikimeka wikamuila Bwana, goza Bwana enusu ansailo yane
kuapa eaula, anga itule numuhegeye muntuwehi ekentu, kumusukelya
nkua inne.”
9 U Yesu wikamuila, Elelo uugunwa upikile munyumba yeye, kunsoko
nuanso nung'wenso ng'wana wang'wa Ibrahimu.
10 Kundogoelyo ung'wana wamuntu uzile kuduma nukuaokola eantu
nialimie.”
11 Naaigulye nanso, wikaendelea kuligitya nukuapumilya impyani,
kunsoko aukole pakupe ne Yerusalemu, neenso alengile kina utemi
wang'wi Tunda aeukole pakupe kigela nkuaing'wi.
12 Kuite wekamuila, “ofisa ung'wi aewendile ihe akole ili apokeele utemi
hange wasuke.
13 Aeutangile iitumi akwe ikumi, wikaapa mafungu ikumi, wikaaila,
itumi ebiashala kuite mpaka nekusuka.
14 Lakini enihe akwe shanga aeamuloilwe kuite wekaatuma eajumbe
ende amudume nukulunga, shangakutakile umuntu uyu ite wakutawale.
15 Kuite nausukile kito baada akupegwa uutemi, akalagelya ei-
tumi naualekee impia itangwe kung'wakwe ahume kumanya faedake
naamepatile naeitumile ebiashala.
16 Nuang'wandyo wekeza, nukulunga, “Bwana ifungu lako litumile
mafungu ikumi zaidi.”
17 Uofisa nuanso akamuila, iza, mitume numuza, kunsoko aeumuhueli
kueke nekenino, ukutula nuuhueli migulya aisale ikumi.
18 Nuakabeele wekiza, akalunga, “Bwana ifungu lako lituma mafungu
ataano.
19 Uofisa nuanso wekamuila, Hola utawala migulya aisale itaano.”
20 Nuyu numungiza wekiza, akalunga, “Bwana seye apa empia ako, kuite
aembekile iza mukitambala,
21 kundogoilyo aenogopile kunsoko, kunsoko uewe umutaki, nihola
neshanukeekile nukuvuna neshauketeme.”
22 Uofisa nuanso akamuila, “Kunkani yako uewe, nukuhukumu, ue
umitumi numube. Aulengile kina unene nemuntu numutaki, nehola
neshanganukeekile, nukuvuna nishanga nuketemee.
23 Ite shangawekaekane empia ane mubenki, kuite nensukile numehole
palung'wi nefaida?
24 Uofisa wekaaela eantu naeakole imekile apaite, Muhegelyi ifungu
nelanso nukumupa uyu nuamafungu ikumi.”
25 Wekamuela, Bwana, nuanso ukete mafungu ikumi.
26 Kumuela, kila umuntu nukete ukupegwa ikulu, lakini uyu numugila,
ata keke nukete kekuholwa.
27 Lakini awaite ebee ane, kuite shangae atakile ntule numutemi wao,
aleti apaite muabulage ntongeela ane.”
28 Baada akulunga nanso, wikendelea kuntongela nukunankela kulon-
gola ku Yerusalemu.
29 Kuite nauhugie ku Bethfage nuku Bethania, pakupe numulema wa
Mizeituni, autumile eamanyisigwa akwe abeele,

30 akalunga: “Longoli kijiji nekakesale. Mingile mukumuhanga
ng'wandogwe nukele kunankelwa. Mutungoli, mumulete kung'waane.
31 Anga muntu wamukolya, “Mbona mukumutungwela? “Lungu,
“Bwana umutakile.”
32 Awa naatumilwe akalongola ekamuona ung'we - ndogwe anga u Yesu
nauaee.
33 Naakumutungula ung'wa-ndogwe eatawala akaela, kuneke mukumu-
tungula ung'wa ndogwe uyuite?
34 Ekalunga, Bwana umutakile.
35 Kuite, akamutaila u Yesu, ekaela ian'wenda ao migulya mung'wa -
ndogwe ekamunankelya u Yesu migulya akwe.
36 Nautuile ukolongola eantu akaela iang'wenda ao mubalabala.
37 Nautuile ukusima mumulima wa Mizeituni umilondo wehi nua-
manyisigwa akwe akanza kumulombeelya nukumukulya Itunda kululi
nulukulu, kunsoko amakani nemakulu naamaine,
38 ekalunga, “Inge ukembetilwe umutemi nuzile kulina lang'wa Bwana!
Ulowa, Milunde, nuutukufu migulya!
39 Baadhi amafarisayo mukate amilundo ekamuila, Mwalimu akilagye
imagwe akukulya ululi.
40 U Yesu wekaasukilya, nukulunga, wekaaila, anga wawa akilage,
imagwe akukulya ululi.”
41 U Yesu nauhugie ikesale wekakelela,
42 wikalunga, tazu angezeune ata uewe, muluhiku ulu emakani aya
nekuletela ulowa! Lakini itungele apihilwe mumiho ako.
43 Kunsoko ipembilye insiku eabee ako akuzenga itando pakupe nuewe.
44 Akugwisa pihe uewe neana ako. Shangaakulekela ata igwe neleng'we
migulya anilengiza, kunsoko shanga aulengile imatungo Itunda naugemile
kuokoa.
45 Uye wakingila mihekalu, akandya kuazunsa awa naeakugulya,
46 wekaaela, “Yandekilwe, Enyumbane ekutula nyumba amalompi,
lakini unyenye yatula anga ikulungu lahegelyi”
47 Kuite, u Yesu aewimanyisa kila uluhiku mihekalu. Eatongeli neakulu
nealimu a shelia neatongeli antu naatakile kumubulaga.
48 Lakini shangaekaweza kulija enzila nakituma nanso, kunsoko eantu
ehi amutegeye kwamakini.

20

1 Ikatula luhiku lung'wi, u Yesu naukuamanyisa eantu mihekalu
nukuaela ulukani, Eatongeli neakulu nealimu ailagilo ekalongola
palung'wi neanyampala.
2 Aaligitilye, Ekumuela, kuele kwa utawalake ukitumae makani aya?”
3 Nung'wenso wikaasukilya akaaela, Nunene ga kumukolya iswali mbeli,
4 ubatizo wang'wa Yohana ite aupumie kilundene kang'wi muantu?
5 Lakini akakikolya eenso kwa enso, ekalunga, anyakulunge, lepumie
kilunde, ukukolya, ite mbona shungamumukue?
6 Anga kulunge aupumie kwanadamu eantu ehe akukua imagwe,
kundogoelyo ehi amuhue kina u Yohana ae munyakidagu.”
7 Ite ekamuela kina shangaaine kuna upumie.
8 U Yesu wikaaela, “Wala unene singa kumuila unyenyu kwa utawalake
kituma emakani aya.

9 Auoe eantu mpyani eye, “Muntu ung'wi autemee mugunda wamez-
abibu, wikalekodisha kwa alemi amezabibu nawikalongola kesale kengeza
kwa matungo ulepu.
10 Kumatungo naapangilwe, aeumutumile umitumi kumitumi wamez-
abibu, kina amupe esehemu ankali yamugunda wa mizabibu, lakini
ealemi neamugunda wazabibu ekamuhita, ekamususha mekono metile.
11 Kuite akamutuma hange umitumi mungiza nung'wenso ekamuhita,
akamutenda ibee nukumususha mekono metile.
12 Wikamutuma hange nuakatatu nenso ekamubepya nukumuguma
kunzi.
13 Kuite umukola mugunda wikalunga, kutenda ule? Kumutuma
ung'wane nenumuloilwe kuite akumuheshimu.
14 Lakini ealemi amizabibu naamuine, aeikoile eenso kwa enso ekalunga
uyu yuyu musali, kumubulage kuite usali wakwe utule witu.
15 Ekamupumya kunzi amugunda wazabibu nukumubulaga ite umukola
mugunda ukutenda ule?
16 Uzile uzeangameza ealemi amugunda wazabibu, naukuapa antu
angiza umugunda nuanso.
17 Lakini u Yesu wikaagoza, wekalunga, ite ulukani uluite lukete
ndogoelyo ke? Igwe naalehile eazengi latula lamumpelompelo?
18 Kela umuntu nukugwa migulya igwe nelanso ukuunangwa ipande,
ipande, lakini uyu nuekagwelwa lekumutula.”
19 Kuite eandeki neakulu amakuhani aeadumile nzela akumuamba
matungo yayo yayo, alengile kina alungile empyani eye kunsoko ao. Lakini
aeaogopile antu.
20 Ae amugozee nunda, ekatuma eakoelyi naeitendya kina antu neatai,
ite alenge kulija ikosa kuhetubaakwe.
21 Neenso ekamukolya ekalunga, mwalimu, kuine kina ukutambula,
nukumanyisa imakani atai nashanga akuilwa numtu wehi, lakini uewe
wemanyisa etai kukeela Itunda.
22 He taine usese kulepa ekodi kung'wa Kaisali ang'wi aa?
23 Lakini uyesu wikalenga umuntego wao, wekaaila,
24 Ndagele edinali. Sula ang'wa nyenyu ekole migulya akwa? Ekalunga,
"Ang'wa Kaisali."
25 Nung'wenso wekaaela, kuite, mupi ukaisali, ni Tunda nakwe mupii.
26 Eandeki neakulu neakuhani aeagila anga uhumi wa kukosela eke
nuketambue ntongeela aantu. Ekakuelwa emasukilyo akwe, nashaatam-
bue lehi.
27 Ang'wi amasadukayo ekamendela, awa kina etambula kina kutile
anga uiuki.
28 Ekamukolya, ekalunga, "Mwalimu umusa aukuandekie kina umuntu
angawashilwe numunyandugu nukete umusungu nemugila anga ng'wana
ite uhumile kumuhola umusungu wamunyandugu wakwe nukutuga
nung'wenso kunso ang'wa kaka akwe.
29 Aakole anya ndugu saba nung'wandyo wekatena, akasha bila kuleka
anga ng'wana,
30 Nunyu nukabele ga.
31 Nukatatu akamuhola uu, uuuu nuasaba shanga aulikile anga ana
wikasha.
32 Baadae umusungu nuanso, nung'wenso wikasha.
33 Kuite kuiiuki ukutula musungu wang'wa nyenyu? kundogoelyoehi
saba amutenile

34 Uyesu wikaaela, "Eana aunkumbigulu etena nukutenwa.
35 Awa neagombigwe kupokela uiiuki nuashi nukingila muupanga wakalenakale shangaitena nukutenwa.
36 Kuite shanga ahumile kusha hange, kunso etula kina esawasawa neamalaeka na ana ang'wi Tunda, Ana auiki.
37 Lakini kuite eashi eiiuka, kuite Umusa aulagie pangwanso ku habali akehaka, pangwanso aumitangile Bwana kina Itunda wang'wa Ibrahimu ni Tunda wang'wa Isaka ni Tunda wang'wa yakobo.
38 Apa nuanso singa Itunda waashi, inge wa awa neapanga, kunso ehi iikie kung'wakwe.
39 Baadhi aantu ang'wamwalimu ilago akamusukilya, mwalimu, wasukilya Iza.
40 Shanga aeagemile kumukolya emaswale nemangiza, lukulu.
41 Uyesu aakaela, "kuneke eantu elunga kina ukristo ng'wa Daudi?
42 Kundogoelyo Udaudi ung'wenso welunga muzabuli: Bwana aumuee ubwana ane: Ikie kumukono wane nuwakulela.
43 Kuite nuaeke hanza eabe ane pihe amigulu anko.
44 Udaudi wikamitanga kristo, 'Bwana', Ite ikutuleka ule ng'wana wang'wa Daudi?
45 Eantu ehe naamutegeeye wekaaela emanyisigwa akwe,
46 Ihugushi neaandiki, Nelowa kugenda nukutugala eng'wenda nealepu, naelowa kilamusha maaluku misoko nematuntu aheshima mumatekeelo, nemaeneo aeshima mukalamu.
47 Nenso ga eleza inyumba ya jane, niafanya elompa matungo malepu. Awa akusengilya ehukumu nkulu kukila.

21

1 U Yesu akagoza akaaona itunja niagole akazeika masongeelyo ao mukiuto.
2 Akamuona musungu ung'wi mushilwa akazeki mkumba akaziika mpia ibiili.
3 Kululo akalunga, “Tai numuie, umushilwa uyu nikinkumba uikile idu kukila ihi nazaaikile.
4 Awa ihi apumilye imasongeelye kunsoko aiatite maintu idu, ingi umushilwa uyu aupumilye impia yihi kunsoko zizo autite.”
5 Niang'wi akazilunga itekeelo, nailinoneigwe na magwe nimaza nimasongeelyo aantu akalunga,
6 “Kua nkani izi, aya nimukamaona, mahiku azile, nikutile igwe ata nilig'wi nilizizalekwa migulya nigwe ningiza nishalizizakumulwa. “
7 Kululo ikamukolya, ikalunga, “Mumanyisi inkani izi izi eapumila nali? Hangi kilingasiilyo ki ni ka nkani nikikoli pakupe kupumila?”
8 U Yesu akasusha, “Mutule miho muleke kukongwa, kunsoko idu akupembya kukiila lina lane aze lunga ingi nene ni matungo ahugeela” Muleke kuatyata.
9 Anga mija uulugu nuwilei muleke kugopa, kunsoko inkani izi mpaka ipumile hanza, ingi impelo izizeikili kupumila.”
10 Sunga akaaila, “Ihi ikuuka kikua nihi nzuya, nutemi kua utemi.
11 Izitula ni matetemeko makulu, ni nzala ni ndwala niampuku muisali, izitula ninkani yakogopa, niilingasiilyo niakogopa kupuma kilunde.
12 Ingi gwa ntongeela ankani izi yihi, akuikila imikono ao migulya anyu nukumaja, kumutwala mumatekeelo nu muitungo, kumuleta kuntongeela a temi nawa niatite uhumi kunsoko a lina lane.

13 Ili likuluguilwa lyoma nila wihengi wanyu.
14 Kululo lamuli munkolo yanyu muleka kutula nimasigo.
15 Kunsoko kumupa inkani muhugu, nialugu anyu ihi nishaakuhuma kumigilya nukumihita.
16 Ingi gwa muzizahitwa nia leki anyu, anyandugu anyu, antu akitaitu, ahumba eitu, hangi niang'wi azi bulagwa.
17 Mukuhukilwa nu kila umuntu kunsoko alina lane.
18 Kululo gwa ingi kutili ata isingi niliing'wi nuitwe lanyu nukuzizalimila.
19 Kua ugimya wanyu mukuiguna inkolo yanyu.
20 Anga maona i Yerusalemu apiling'wa nia homi, ingi gwa lingi kina ugazanji wake wahugeela.
21 Pang'wanso ao niakoli ku Yudea amankiile mumalugulu, nao niakoli pakati akisali ahege, hangi aleke kualeka ao niakoli muisali kingila.
22 Nsoko aya mahiku akulipisha, kina inkani yihi naiyandikilwe ihuma kukondaniila.
23 Isatiko lao ao niakite inda nao niakonsha mumahiku nanso! Kunsoko izetula nu lwago luhiku mihi, nikililo kuantu awa.
24 Hangi akugwa kua nsonge nia panga, hangi akuholwa usese ku ihi ihi, ni Yerusalemu ikupambatwa niantu nishaahuie, sunga imatungo na aantu nishaahuie nizikondanila.
25 Izezeikoli ilingasiilyo mu lyoa, ng'weli ni nzota. Numihi izeze lukoli lwago mahi, azihita kulongola kunsoko amulilo nualuzi ni maingo.
26 Antu azitula gwa kiteta kunsoko akagopa makani ayo nazilepumila mihi, nsoko ingulu yilunde ize hingisigwa.
27 Sunga azemuona ung'wana wang'wa Adamu azuzile mumalunde ni ngulu nuukulu nuakigulu.
28 Ingi imakani aya anga andya kupumila, imiki, humbuli imatwe anyu, kunsoko uguniki wanyu wahugeela pakupe.”
29 U Yesu akaaila kua mpyani, “Ugozi umuti, ni mite ihi.
30 Iga andye kutegeta, miona unyenye nukulinga kina kipasu kikoli pakupe.
31 Ingi uu anga maona inkani izi yakapumila nunye lingi kina utemi wa kigulu wahugula.
32 Tai, numuie, uwileli uwu shaukukila, sunga inkani izi yihi nizizapumila.
33 Unkumbigulu ni ukukila, ingi inkani yane shaikukila lukulu.
34 Kululo igozi unyenye, inkolo yanyu izeileke kulemeligwa nuubi ugala magai, nulwago nula mihi kunsoko uluhiku nulanso luzizilumbane kuza.
35 Uzetula anga umuntego, kua kita umuntu nuikie mihi ihi.
36 Ingi mihambe kumatungo ihi, mulompe kutula mikomu kukonda kumatyaga aya ihi nazepumila, nukimika kuntongeela a ng'wana wang'wa Adamu.”
37 Kululo matungo ang'ung'wi akapuma kunzi, akenda kulompa mlugulu nulitangwa Mizeituni.
38 Antu ihi ikamuhanga ikidaudau ikamutegeelya akazukoli mitekeelo.

22

1 Ingi uluhiku nulaulumbili wa mikate nishiikiwe igai ailapika, nulitangwa Pasaka.
2 Iamakuhani niakulu niakilisi akatulikolya kumubulaga u Yesu, kunsoko aiaogopile iantu.

3 Umubi akingila kung'wa Yuda Iskariote, ung'wi wa ao nai amanyisigwa
ikumi na abiili.
4 U Yuda akalongola kikolya nia kulu amakuhani kina ukumutwala uli
u Yesu kitalao.
5 Ikalowa, ikigombyo kumpa impia.
6 U Yuda akagomba hangi akaduma ilyoma niilakumtwala u Yesu kitalao,
kuli nu milundo nuantu.
7 Luhiku nulamikate nisingaikiwe igai lukapika, kululo inkolo na Pasaka
mpaka ipumigwe.
8 U Yesu akaaligiilya, u Petro nu Yohana, akalunga, iongoli mende
mukunonelelye indya nia Pasaka kuze kuilye.
9 Ikamukolya utakile kunonelya pi?
10 Akaasukiilya, “Tegeeli, nimukingila mukisali mitunja nukenkile in-
yungu a mazi mukutankanya nunyenye. Mulyati munyumba nukingila.
11 Sunga muili umukola nyumba, “Umumanyisi ukuuila, kikoli pi
ishumba nikakila nzila, uko nikulya i Pasaka nia manyisigwa ane.
12 Ukumulagiila ishumba nikamiggulya nikikondile. Noneeli mumo.
13 Kululo ikalongola ikahanga maintu ihi akoli anganauaie. Sunga
ikanonelya indya nia Pasaka.
14 Matungo naapika akikie niitumi akwe.
15 Sunga akaaila, nkete nsula nkulu akulya ilumbili nila Pasaka nunye
une ninkili kagigwa.
16 Kunsoko numuie, singa kulya hangi niizekondaniila utemi wa kigulu.
17 Sunga u Yesu akahola ikikombe naiwakondya kulompa, akalunga, holi
iki hangi mugalane nyenye kua nyene.
18 Kunsoko numuie singa kung'wa hangi uleli nua mzabibu, sunga utemi
wang'wi Tunda nuziziza
19 Sunga akauhola umukate, naiwakondya kulomba, akauega, akaapa,
akalunga, “Uwu muili wane naupumigwe kunsoko anyu. Itumi uu kua
kunkimbuka unene.
20 Akahola ikikombe naiwakondya indya niautiku akalunga, ikikombe
iki ilago ipya nilasakami ane, naihunukile kunsoko anyu.
21 Ingi gwa gozi uyu nukungulya kukoli palung'wi nung'wenso kuulya
mumeza.
22 Kunsoko ung'wana wang'wa Adamu tai akalongola yakwe anga
naupewe ilago. Isatiko lakwe umuntu nuzemulekeelya ung'wana wang'wa
Adamu kagigwa niantu.
23 Akandya kikolya ienso naenso, nyenu apa nikukoli nuhumile kituma
ulukani ulu.
24 Sunga ukapumila wikungumi pakati ao kina nyenyu nusigiiwe kutula
mukulu kukila ihi.
25 Atemi amahi iatema nao niakote uhumi migulya ao eitanga akuligwa.
26 Ingi nishaitakiwe kutula iti kitalanyu, kuite leki uyu numukulu
kitalanyu atule anga muniino. Nuyu nutakiwi itai nangulu atule anga
wituma.
27 Nuuli umukulu, uyu nuikie mumeza ang'wi uyu nuiluma? Ang'wi uyu
nuikie mumeza? Numene nkili pakati anyu anga nitumika.
28 Ingi unye inda mulongolekile kutula nunene mumakuilwa ane.
29 Kumupa unyenye utemi, anga unene utata naumpee utemi.
30 Kina muhume kulya nukung'wa mumeza ane mutemi wane, hangi
mukikie mumatuntu aukulu muzeapa ulamulwa ikabila ikumi naibiili nia
Israeli.

31 Simoni, Simoni, linga kina umubi walompa amuhole ahume kumupeta
anga ingano.
32 Kululo nakulompeela, kina uhuili wako ulekekulengwa. Anga wasuka
hangi uakomise ianyandugu ako.”
33 U Petro akamuila mukulu nihambile kulongola nuewe kukitungo nu
munsha kulongolania. Palung'wi.
34 U Yesu akasusha, akamuila, Petro, inkunkuli shikukunkula ileli yi,
nukila kunihita kataatu kina uningile.
35 Sunga u Yesu akaila, “Nainumutwae unye mikaze miagila umufuko,
kikapu kandya ang'wi ilatu, muhiiwe ni maintu? akalunga kutili.
36 Sunga akaila, wihi nukete imbugulu, au hole palung'wi ni ndya, uyu
numugila upanga ilakiwe agulye ijoho ende agule ing'wi.
37 Kunsoko kumuila, ihi aya nandikilwe kunsoko ane mpaka akondanile,
hangi auhoilwe anga muntu naubunangile unoneelya, kunsoko iko
naikiligitigwe kunsoko ana kikukondaniligwa.
38 Sunga akalunga mukulu, goza sizi hapa ipnga ibiili, hangi akaaila
yakonda.
39 Umatungo andya nautiku u Yesu akahega akatula anga naiwituma
imahiku ihi akalongola mulugulu nula Mizeituni niamanyisigwa akwe
ikamutyata.
40 Naiapika akaaila lompi gwa muleke kingila mumageng'wa.
41 Akalongola kuli mpyani akuguma igwe, akatugama akalompa.
42 Akalunga, Tata, anng'wi uloilwe, nihegelye ikikombe iki. Ingi gwa
singa anga nindoilwe unene, kululo ulowa wako witume.
43 Sunga umalaika kupuma kigulu akapumila akamupa ingulu.
44 Akazukoli muulwali, akalompa kutai, ulitutu lakwe lukatula anga
imadonyo makulu na sakami akazigwa pihi.
45 Matungo naiwauka kupuma mumalompi yakwe, akiza kuamany-
isigwa akwe, akaahanga alal kunsoko akinya uwai kao.
46 Hangi akaakolya, kuniko mlikulala? Uki mulompe muleke kingila
mumageng'wa.”
47 Matungo naakili ukuligitya, goga milunde ukulu nuantu ukapumila,
nu Yuda ung'wia wao nuitumi wa kumi na abiili akazuatongee. Akaza
pakupe nu Yesu ahume kumulungila.
48 Kululo u Yesu akamuila, u Yuda uloilwe kumugulya ung'wana
wang'wa Adamu kuilungili?
49 Ao naiakoli pakupi nu Yesu naiaona aya akupumila, akalunga,
mukulu, kuakue na panga?
50 Sunga ung'wia akamukua umitumi nuang'wa kuhani numukulu,
akamudumula ukutwi wakwe nuamkono wakigoha.
51 U Yesu akalunga, iyi ikondilye, hangi akamuamba ukutwe akwe,
akamuguna.
52 U Yesu akalunga kung'wa kuhani numukulu, nukuakulu niamate-
keelo, nianyampala naiazile mupiluka, iti muzile anga muzikua nia sambo,
niidunkuli nia panga?
53 Mahiku ihi naikina palung'wi nunye mitekeelo, shaimuikie imikono
anyu kitalane. Ingi gwa aya matungo ako, ni ngulu ya kiti.
54 Akamuamba ikamutongeela ikamuleta kung'wa kuhani, ingi gwa u
Petro akamutyatila kua kuli.
55 Nai akilya umoto mung'wanso mukati, naiamala kikie pihi palung'wi,
u Petro akikie pakati ao.

56 Mitumi ung'wi nuakisungu, akamuona naiwikie muwelu nuamoto,
akamugoza akamuila umuntu uyu azaine palung'wi nung'wenso.
57 Ingi u Petro akahita, akalunga uwe musungu we une shanumumany-
ile.
58 Matungo makehu, numuya muntu akamuona akamuila nu ewe
mipalung'wi nung'wenso, u Petro akasusha, “Mitunja, singa nene.”
59 Naakila matungo anga isaa ling'wi itu, mitunja ung'wi akalunga, tai
lukulu umuntu uyu azaipalung'wi nung'wenso kunsoko ingi Mgalilaya.”
60 Ingi u Petro akalunga, mitunja shamine nuligitilye, akatula naukulig-
itya inkunkuli ikakunkula.
61 Akapiluka, umukulu akamugoza u Petro nu Petro akalukimbuka
ulukani nula mukulu, apo namuie, inkunkuli izizikili kukunkula ileliye,
ukunihita katatu.
62 Akalongola kunzi, u Petro, akalila kua kinyauwai kidu.
63 Sunga eitunja ao naenda musunga ikatula mumela nukumukua.
64 Nai amukunikila imiho, akamukolya, akamuila, simumanye nyenyu
nukukuile?
65 Ikaligitya nkani yidu nishayimpyani nizo niang'wa Yesu, hangi
akazemumela.
66 Naapika imatungo akidaudau, anyampala aantu akiilingila palung'wi,
akulu amakuhani, niaika nkani. Ikamutwala kianza.
67 Akazelunga ang'wi uewe wi Kilisto, kuile nuanso akaaila, aga numuile
shamukuhuila.
68 Hangi aganumukolye shangamukusukiilya.
69 Ingi kandiilya inoino nukulongoleka, ung'wana wang'wa Adamu
ukutula wikie mkono nua kigoha nua ngulu yang'wi Tunda.
70 Ihi ikalunga, kululo kulunge uewe wing'wana wang'wi Tunda? Nu
yesu akaaila, unye muliiye kina unene.
71 Akalunga kuniki enda kukili kuduma nsoko? Kunu enda kigule usese
kupuma mumulomo wakwe.

23

1 Umilundo wihi ukimika, ukamutwale uYesu pantongeela ang'wa Pilato.
2 Ikandya kumuumbilya inkani, akazelunga, kumuhangile umuntu yu
ukumunkonga ihi itu, wenda agilya iantu aleke kupumya impia kung'wa
kaisari, hangi wenda hinga kina nuanso Kristo, Mtemi.
3 Pilato akamkolya, akahunga, Uewe wintemi Wayahudi? uYesu
akasusha akalunga, ingi wewe ukulanga iti.
4 Upilato akamuila ukuhani numukulu a mitunda, shakuona igazo nila
muntu uyu.
5 Ingi nianso ikalunga, wenda asongeela iantu, wenda amanyisa
kuuyahundi ihi, kandilya kugalilaya ni tungili ukoti hapa.
6 Upilato nai wija, akakaelya kina Umuntu uyu ang'wa waku Galilaya.
7 Naiwalinga kina aukoli mutemi wang, wa Herode, akamutwala
kung'wa Herode, imatungo nanso nung'wenso aukoli kuyerusalemu
imahiko nanso.
8 Uherode naiwamuona Yesu, akalowa, kunsoko autakile kumuona siku
idu. Aiwija ulukumo lakwe, akalowa aone ata ikuilwa ling'wi nilikitung'wa
nung'wenso.
9 Uherode akamukolya uYesu nkani yidu, Uyesu singa akasusha kintu
kihi.

10 Iakuhani niakulu palung'wi niandiki akimika kuautaki ukaz-
imusemela.
11 Uherode palung'wi nia hami akwe, ikmutukila nukumumda, nukumu-
tagala inguo ninza uYesu sunga ikamususha kung'wa Pilato.
12 Herode nu Pilato ikatula ikihumbashuya kandilya uluhiku lulo,
[ntongeela apa ng'wanso aialemanilye].
13 Upilato akaitanga iakuhani niakulu nilongeeli niamilundo na antu.
14 Akaaila mandetela umuntu uyu, anga muntu nuiatongeela awa
niyituma imabi, hangi gozi namukolekelya pa ntongeela anyu, singa naona
igazo ku muntu uyu ku nkani yihi inazamenda musemela nuinso.
15 Kutile, ang'wi Herode, kunsoko wamususha kitaitu, inangi kutile kintu
kihi nikibi naiwitumile nakihumile kutule apegwe ulamulwa wa nsha.
16 Kululo kumupa ulamulwa nukumutunguila.
17 Itungili, Upilato ukumulekela mutungwa ung'wi kua yahudi matungo
na mahiku aulumbiili.
18 Ingi ihi akazogolya palung'wi, akazelunga,"Muheje uyu, hangi ku-
luguilye ubaraba."
19 Ubaraba ai muntu nauikilwe kukitungo kunsoko au sambo mukisali
palung'wi nuubulagi.
20 Upilato akaila hangi, ndalwe kumuleka uYesu.
21 Kululo nianso akakulya iyogo agigwe agigwe.
22 Akaakolya katatu, akaila umuntu uyu witumile mabiki? Naulya igazo
nilihumile kumutwala muulamutwa wa nshaakwe, kululo ingankondye
kupumya uulamulwa kumulekela.
23 Akitwita kua ngulu, akalowa agig'wa, induli yao ikampembeselya
upilato.
24 Upilato akaaila mitumi anganimuonee.
25 Akamutunguila uyu nautungilwe kukitingo kunsoko akusingizeeligwa
kituma ubi nu kubalaga. Uyu naumuloilwe, akamupunya uYesu amitumile
nialoilwe.
26 Naiakumuheja ikamuamba muntu ung'wi, Simoni Mkirene, naupimie
kumugunda, ikamutika ikota la mpanga amutyale uYesu.
27 Milundo mkulu nuantu, niasungu idu naiahumilwe ikinya uwayi
nukuhongeelya kunsoko akwe, ai amutyatile.
28 Akaa pilukila akaaila, Ananso niamu Yerusalemu, leki kundiili unene,
iliili unyenye niana anyu.
29 Goza imahiku apembilye,"niazelunga, akembetwa iagumba ni nda
nishayiluga nimaele aya nisinga aiankilye.
30 Pang'wanso azetula maila imalugulu, kugwili, ana malugulu kuku-
nikili.
31 Ang'wi akituma nkanizizi mu mti nutotu ukatula uli mu mti nuwumo?
32 Intunja abiili hangi niansambo aiatwawe palung'wi nung'wenso ende
abulagwe.
33 Naipaka apo niitangwa ing'ang'a Iitwe, ikatula maja palung'wi
niasambo, ung'wi mukono nuakigiha numuya mukono nua kikima.
34 Uyesu akahinga, Tata alekole kunsoko shangaalikile niakituma.
Nienso ikaku ialo ahume kugalana imyenda akwe.
35 Iantu ainukile akazeagozeeye kunu iatemi akazemumela, akazelunga,
aiwiaguna niangizeo, itungili nigune nung'wenso, ang'wi nuanso Kristo
wang'wi, Itunda, naushaguwe.
36 Iahomi neonso ikamudalaha, Ikamuhugeela ikamupa inkungu.

37 Ikalunga, ang'wi uewe wimu temi wayahudi igune uewe.
38 Aikikoli hangi kilingasiilyo migulya akwe naikiandikilwe, "UYU NGWENSO MUTEMI WAYAHUDI".
39 Ung'wi wa Sambo naukagigwa akamutuhila akalunga, uewe wi Kristo? Iguno uewe nu sese.
40 Ingi gwa umuya akasusha, akamukenela akalunga, uewe shumogopile ne Itunda? nuewe ukoli mulamulwa wuwo wuwo?
41 Use kukoli kutai, Kunsoko usese kusingiilya iko nikimpyani ni ntendo yitie ingi umuntie uyu shawitumile anga kintu kihi nikibi.
42 Hangi akongeelya, Yesu unkimbuke nukingila mutemi wako.
43 Uyesu akamuila, huila kuila ilelo iyi ukutula palung'wi nunene kuparadiso.
44 Ainugee kutula matungo mutandatu, ihe ihi ikakunikilwa ni kiti sunga imatungo kenda ikapika.
45 Uwelu wa lyoa ukalima, sunga ung'wenda nuitekeelo ukatamuka pakati kandiilya migulya.
46 Akalila kua luli lukulu, Uyesu akalunga, Tata mumikono nako, namiika inkolo ane, naiwaligitya aya akasha.
47 Matungo uakida naiwaona ayo naitumilwe akamukolya Itunda akalunga, itai uyu ai muntu wa tai.
48 Matungo umilundo wa antu naiazile palung'wi kihenga naiaona ayo naitumilwe, ikasuka akaze kuaga ikue yao.
49 Ingi gwa iahumba uya akwe, niasunga ikamutatya kupuma kugalilaya, akimika kuli akazegoza ayo naitumilwe.
50 Goza aukoli muntu nai witangwa Yusufu nai muntu wianza, Muntu muza nuatai.
51 [Akili kigombya ni ntendo yao,] kupuma Armathaya kisali ka kiyahudi uo naizaulindie utemi wang'wi Tunda.
52 Umuntu uyu, akamuhugeela upilato, akalompa apeng'we umuili wang'wa Yesu.
53 Akausimya hangi akaukumba isanda akauka mukibiila naikimbihiimbilwe mungwe, omo naizakili muntu wihi kuikwa.
54 luhiku la kunonelya ni Sabato ahugeela.
55 Iasungu, naiazile kupuma Kugalilaya, aiamulyatile ikibiila nu muili wakwe naiulalikigwe.
56 Akasuka ikatula nonelya imakuta nakunyunkilya. Sunga luhiku la sabato akasupya anga naiza malagiilyo ao.

24

1 Aikili dau luhiku la ng'wandyo nuli juma, akaza pa kibiil, akaleta imakuta nkunyunkiila naamanoneeye.
2 Akahanga igwe lapilingitigw lend kulini kibiila.
3 Akingila mumo, shangaikaukauhanga umuili wang'wa Yesu.
4 Matungo nanso ikatula nimasugo makulu na lukani ulu, akaona antu abiili kazemikile pakati ao akazeatugae myenda nakumiligita.
5 Ia sangu akazeiwe uwoa, akatunya usu pihi, akaaila asungu. Kuniki mukumuduma uyu numupanga muashi?
6 Wikutile apa ingi wauka kembuki nauligitilye nunye naukoli ku Galilaya.
7 Akalunga kina ung'wana wang'wa Adamu ukupumigwa mumikano antu niakite imilandu hangi agigwe nuhihiku la mtandatu ukuuka hangi.

8 Ia sangu nianso ikakimbuka inkani nianso.
9 Ikasuka kupuma kukibiila ikaaila aya ihi ao ni kumi nung'wi ningiza ihi.
10 Ingi Maria Magdalena, Joana, Maria nyinya wang'wa Yakobo, nia-
sungu niangiza palung'wi nienso ikapumya inkani inzi kuitumi.
11 Ingi gwa ulukani uhu lukatula anga lanakanda udu kuitumi, hangi
shanga ikahuila ia sungu nianso.
12 Upatoo akauka, akamanga akahonga kukibiila akahungiila akagoza
mukati, akaona isanda akwe du, sunga Petro akahega akenda kitalakwe,
akazutite ikilwa kwa iko nikipumie.
13 Antu abiili akalongola uluhiku lulolulo kukisali nikitangwa Emmau
lugendo la matungo abiili.
14 Akatuli kolya ienso kua enso ayo ihi naupumie kung'wanso.
15 Imatungo nanso naiakili akikolya, Uyesu aka hugeela pakupi akatula
palung'wi nienso.
16 Imiho ao ikakuwa upoku aleke kumumunya.
17 Uyesu akaila unye nimiabiili mendi ila ule nimukugenda? akasiga
imikile kunu akaziatile kinyauwai.
18 Muntu ung'wi lina lakwe Cleopa, akasusha, uewe du ne apa pa
Yerusalemu nishuine aya naapumie kung'wanso imahiku aya?
19 Uyesu akaaila, makani ke? akamuila aya nang'wa Yesu mnazareti uyu
nai munyakidagu, muhumi nua witumi ni nkani ntongeela ang'wi Tunda
niantu ihi.
20 Anga iakulu niakuhani nia tongeeli itu naamupunilye mulamulwa wa
nsha nukumaja.
21 Ingi gwa aikuluile kina uyu yuyu nuzeapa ulekelwa Israel. kulinaya
ihi itungili luhiku la katatu inkani izi niyigee.
22 Kululo gwa lasungu kupuma kitaile akupee ikaiilwa, naikoli pakibiila
ikidaudau.
23 Naiaulya umuiili akwe, akaza akazelunga kina aiaine wa malaika
naialiye kina ukoli mupanga.
24 Iitunja ao naiakoli palung'wi nusese ikenda pakibiila, ikahanga anga
iasungu naialigitilye, ingi singaaia muine nuanso.
25 Uyesu akaaila, unye antu nimiapungu nimukite inkolo ni ndito
nishaya kuhuila ihi ayo nianyakidagu aliiye.
26 Ingi aitulikili uyesu kagigwa ku nkaai izi, nukingila kuukulu wakwe.
27 Sunga kandiilya kung'wa Musa nianyakidagu ihi, akaakunukuila aya
ihi naakoli muandike wihi nuakwe.
28 Naahugela mukisali iko, akazialongoe, Uyesu akatula anga kili ulongoe
kuntongeela.
29 Kuite aiamusingilya azeligitya, ikie palung'wi nusese kundogoelyo
ilongolekile mpindi nuluhiku anga laula. Itegwa u Yesu akingila kulongola
kikie nienso.
30 Matungo naiikie nienso akazilya, akahola umkate, akaukembeta
nukuega akaapa.
31 Sunga imiho ao ikakuwukulwa ikamulinga, matungo makupi akalim-
ila mumiho ao.
32 Akatula kitambulya enso iti inkolo yitu shaaza yakie na mukati itui,
matungo naukuligitya nusese munzila, naukukunukuilye ayo naandik-
ilwe.
33 Ikauka itungo lilolilo, ikasuka ku Yerusalemu. Ikaahanga ao ni kumi
nung'wi akazeilingie palung'wi nao naine pang'wanso.

34 Akazilunga, wauka itaitai, hangi aza wigeelekili kung'wa Simoni.
35 Kululo ikaila ayo naiamaine munzila, ayo nu Yesu naiwigeelekile kitalao kuuega umukate.
36 Naakili akuligitya inkani nianso, u Yesu akimika pakati ao, hangi akaila, upolo utule nunye.
37 Aiogapile akazuilwe nuwoa, ikasiga kina azaamuine ng'waungwelu.
38 U Yesu akaaila kuniki nimukusiga? Kuniki makolyo akuuka munkolo yanyu.
39 Gozi imikono ane ni migulu ane, muone kina ingi nene. Mambi muone. Kunsoko inkolo ngila anga nyama ni makupa, anga nimuona unene kutula ninyenso.
40 Naiwakondya kulunga iti, akaalagiila imikono akwe nimigulu akwe.
41 Akaziakili akite ulumbi nauhali inkanile nukuhite kuhuila nu ukuilwa u Yesu akaila, mukate kintu ne ni kakulya?
42 Akamupa nsamaki iegile ikaziasile.
43 U esu akahola akalya pantongeela ao.
44 Akaaila, “Nainkoli nunye, ainumuie kina ihi naandikilwe munonelya wang'wa Musa nianyakidagu ni zaburi ingi mpaka akondaniile.”
45 Sunga akalugula imahala ao, ahume kulinga ayo nandikilwe.
46 Akaaila yandikilwe kina, “Ukilisto mpaka agigwe, nukuuka hangi kupuma muashi uluhiku lakatatu.
47 Uungami nuulekelwa wamilandu utanantigwe kulina lakwe kumahi ihi kandiilya ku Yerusalemu.
48 Unye miikengi ankani izi.
49 Goza, kumutwailya ulagwa wang'wa Tata ane kitalanyu, kululo lindili hapo pakisali, sunga nimuzetugalwa ingulu kupuma kigulya.
50 Sunga u Yesu akatongeela kunzi mpaka naiahugeela ku Bethania. Akahumbula imikono akwe migulya, akaakembeta.
51 Matungo naukuakembeta, akikie wing'wene akaholwa migulya kilunde.
52 Ikamukulya hangi ikasuka ku Yerusalemu ni lumbi ikulu.
53 Akasiga akoli mitekeelo akazemukulya Itunda.

uYohana

1 Ung'wandyo ai lukoli lukani, nu lukani ai latulaa palung'wi ni Itunda,
nu lukani ai latulaa Itunda.
2 Uyu, u lukani, Ung'wandyo ai watulaa palung'wi ni Itunda.
3 I intu yihi ai itumilwe ku ng'wenso, ni anga ihite kutula ng'wenso kutili
ga ni kintu king'wi nai katulaa kitumilwe.
4 Mukati akwe ai ukoli u upanga, nu uwo upanga ai watulaa welu nu a
ana adamu ihi.
5 Welu welyaa mu kiti, ang'wi i kiti shanga ukaulimisa.
6 Ai ukoli u muntu nai ulagiigwe kupuma kung'wa Itunda, niiza ilina ni
lakwe ai watulaa Yohana.
7 Ai wazile anga mukuiili kukiila kutula uwo u welu, iti kina ihi ahume
kuhuiila kukiila ng'wenso.
8 U Yohona shanga ai uwo u welu, ila ai uzile iti wakuiile kutula uwo u
welu.
9 Iyo ai ayulaa welu nua tai naza utuile uzile mu ihi ni nyenso wimuikila
welu kila u ng'wi.
10 Ai watulaa mihi, ni ihi ai iumbilwe kukiila ng'wenso, ni ihi shanga ai
limumanyile.
11 Ai uzile ku intu ni akwe, ni antu ni akwe shanga ikamusingiilya.
12 Ila ku awo ni idu nai amusingiiye, naza alihuiie i lina ni lakwe, ku
awo ai uikiiye tai ane ni akutula ana ang'wi Itunda.
13 Naza aleilwe shanga ku sakami, ang'wi ku ulowa nua muili, ang'wi ku
ulowa nua muntu, ila kung'wi Itunda mukola.
14 Nu ng'wenso u lukani ai wizipiilye muili hangi akikie mukati itu, ka
wihengilee ikulyo ni lakwe, ikulyo anga ni la muntu nu ing'wene nua
kinyena nai uzile kupuma kung'wa Tata, wizue ukende nua tai.
15 U Yohana ai ukuiie kutula ung'wenso, nu kitunta ku luli azeligitya,
“Uyu yuyoo niza niligitya i nkani niakwe nizeligitya, “Uyo nuzile ze yakilaa
unene inge Mukulu kukila unene, kunsoko iiza ukoli ze ikili unene”.
16 Kunsoko kupuma mu ukondaniili nu akwe, usese kihi kusingiiye
nankanda u uhumi ze yakilaa nia uhumi.
17 Kunsoko ilagiilyo ai liletilwe kukiila Musa, u ukende ni tai ai izile
kukiila Yesu Kristo.
18 Kutili u ng'wana adamu nai umihengile Itunda matungo ihi, muntu
wing'wene niiza inge Itunda, nuili mu kikua kang'wa Tata, umizipilye
ung'wenso wamanyike.
19 Nu uwu wuwu ukuiili nuang'wa Yohana matungo i Akuhani ni Alawi
nai alagiigwe kitalakwe ni Ayahudi kumukolya “uewe inge nyenyu?”.
20 Bila kisinsila hangi shanga ai uhitile, ila ai usukiiye, “Unene shanga
Kristo”.
21 Uu gwa akamokolya, “ku lulo uewe inge nyenyu itungili?” Uewe inge
Eliya? Akaligitya, “Unene shanga” Akaligitya, uewe inge munyakidagu?
Akasukiila “A aa”.
22 Uu gwa akamuila, “uewe inge nyenyu iti kina kuinkiilye isusho naza
akulaagiye? Ukikuiila uli uewe mukola?”
23 Akaligitya, “ Unene inge luli nu lakwe nui lilaa muwii, “Migooli i nzila
a mukulu! anga munyakidagu Isaya nai uligitilye.”

24 Uu gwa ai akoli ni antu alagiigwe kupuma pang'wanso kupuma ku
Afalisayo. Akamukolya nu kuligitya,
25 : ku niki ukoja gwa angize uewe shanga wi Kilisto ang'wi Eliya ang'wi
munyakidagu?
26 uYohana ai uasukiiye azeligitya: Nukoja ku mazi, Ga ni iti, mukati
anyu wimikile muntu ni shanga mumulingile.
27 Uyu yuyo nupembilye ze yakilaa unene, Unene ni mugila uhumi
nuakutolya i mikoha a ilatu niakwe,
28 Makani aya ai atulikile uko ku Bethania, itumbi nila Yordani, kianza
naiza uYohani ukoli ukoja.
29 Luhiku nai lutyatile uYohana akamihenga uYesu upembilye
kung'waakwe akaligitya, Goza ung'waa nkolo wang'wa Itunda nuiuhola
umulandu nua unkumbigulu!
30 uyu yuyo naindigitilye inkani niakwe nizeligitya, Nuanso nupembilye
kituli kane inge mukulu kukila unene, kunsoko ai watuile zeikili unene,
31 Shanga ai numulingile ung'wenso, kuiti aiitulikile nanso kina
akunukulwe mukati a Israeli, kina ainzile nikazeoja ku mazi,
32 uYohana ai ukuiie, “Ai nihengile uNg'wau Ng'welu ukusima kupuma
kilunde mpyani a nkuni nu kusiga migulya akwe.
33 Unene shanga ai numulingile, kuiti nuanso nai undagiiye iti noje ku
mazi ai untambuie, “uyo nize ukihenga Ug'wau Ng'welu ukusima nu kikie
migilya akwe, Nuanso yuyo nuojaa ku Ng'wau Ng'walu,
34 Nihengaa nu kukuiila kina uyu ige ng'wana wang'wa Itunda,”
35 Hangi luhiku nai lutyatile uYohana aiukoli wimikile nia manyisigwa
akwe abiili,
36 ai amihengile uYesu ukugenda nu Yohana akaligitya, “Goza, uNng'waa
nkolo nuang'wa Itunda”
37 Amanyisigwa abiili ai amigulye uYohana ukuligitya aya akamutyata
uYesu.
38 Hangi uYesu ai upilukile nu kuihenga iamanyisigwa awo amutyatile,
nu kuaila, “Muloilwe ntuni?” Akamusukiilya, Rabbi, (ndogoelyo akwe
ng'walimu;) wikiee pii?”
39 Aka atambuila, “pembyi nu kihenga. “Uugwa ai alongoe nu kihenga
i kianza nai wikiee; akikie palung'wi nu ng'wenso u luhiku nulanso,
kunsoko aiyatulaa yapikiila saa ikumi iti.
40 Ung'wi nua awo ni abiili nai amigulye uYohana ukutambula ni uugwa
kumutyata uYesu ai utuile inge Andrea, muluna akwe uSimoni Petro.
41 Akamihenga muluna akwe uSimioni nu kumutambuila,”Kamulijaa
uMasihi” (niiza impyanigwe Kristo).
42 Akamuleta kung'wa Yesu. uYesu akamugoza nu kuligitya, Uewe wi
Simioni ng'wana wang'wa Yohana” wikitangwa Kefa” (ndogoelyo akwe
'Ptro')
43 Luhiku nai lutyatile itungo uYesu nai wahia kuhega kulongola
kuGalilaya, ai umuligilye uFilipo nu kumuila, “Ntyate unene.”
44 uFilipo aiwatulaa mukola ihi nua kuBethasaida, kisali kang'wa Adrea
nu Petro.
45 uFilipo ai umuligilye uNathanaeli nu kumuila, Kamulijaa uyo naiza
uMusa ukilisilye inkani niakwe mu malagiilyo nu Unyakidagu, Yesu
ng'wana awng'wa Yusufu, kupuma kuNazareti.
46 uNathanaeli akamuila, "Itii kintu ni kiziza kihumile kupembelya
kuNazareti?” uFilipo akamuila, “Nzuu nu kihenga.”

47 uYesu akaamihenga uNathanaeli upembilye kung'waakwe nu kuligitya, “Goza uMuisraeli tai taai ni mugila u ukongelwa mukati akwe|”
48 uNathanaeli akamuila, “Uningile kinyauli unene?” uYesu akamusukiilya nu kumuila, Aza ikili uFilipo kuitanga naza ukoli pihi pi ikota, aza nakihengaa.”
49 uNahanaeli akasukiilya, “Rabi uewe wi Ng'wana wang'wa Itunda| Uewe wi Mutemi nua Israeli”|
50 uYesu akasukiilya akamuila, Kunsoko nukuiie aza 'nukihengile pihi i kota' itii wahuiila? ukihenga ntendo nkulu kukila izi.”
51 uYesu akaligitya, “Huiili huiili kumuili mikihenga ilunde likuluguka, nu kuihenga iamalaika akunankila nu kusima migulya a Ng'wana wang'wa Adamu.”

2

1 Ze yakilaa mahiku a taatu, ai ukoli winga uko ku Kana a Galilaya nu Nyinya wang'wa Yesu ai ukoli kuko.
2 uYesu ni amanyisigwa akwe ai atulaa anilwe mu winga.
3 Itungo nai auilwa i magai, u nyinya wakwe uYesu akamuila, “Agila i magai.”
4 uYesu akasukiilya, Musungu ni kanso kintuile ntuni unene? Itungo ni lane likili kupikiila,”
5 uNyinya nuakwe akaaila, “Kihi nuikamuila itumi.”
6 U ugwa ai ikoli ni ntunda mutandatu ni a magwe pang'wanso nai iekilwe kunsoko a ku kalala mu mahiku a Ayahudi, kila ing'wi ai ikete wizulyo nua nzio ibiili, itaatu.
7 uYesu aka aila, Izulyi imazi intunda nia magwe, “akizulya ga nu migulya.
8 Uugwa aka aila awo ianya mulimo, “Holi ngele itungili nu kutwala ku mua aiilya nu mukulu nua meza. “'Akituma anga naza ualagiiye.
9 Muaiilya nu mukulu ai umaluilye imazi ayo nai atulaa akailikaa nu kutula magai, ila shanga aiulingile kapumile (kuiti ianyamulimo naza atepile imazi ai alingile kai apumile). Uugwa akamitanga umukulu nua winga nu
10 kumuila, kila ung'wi wandya kuagiza i antu imagai ni maziza ni anga agale wiagiza imagai ni shanga maziza. Kuiti uewe umaikile imagai ni maziza kupikiila itungili”
11 U ukuilwa uwo nua ku Kana a kuGalilaya, ai watulaa wuwo ng'wandyo nua mpyani nia ukuilwa nuang'wa Yesu, azekunukula ikulyo nilakwe, itigwa ia manyisigwa akwe akamuhuiila.
12 Ze yakilaa izi, uYesu, Nyinya nua kwe, aluna akwe ni amanyisigwa akwe ai alongoe mu kisali nika Kapernaumu nu kikie kuko ku mahiku masheenyu.
13 Uugwa ipasaka a Ayahudi ai ahumbeela, itigwa uYesu akalongola ku Yerusalemu.
14 Aka ahanga ia gulya a ng'ombe, nkolo, ni nkunda mukati Itekeelo. Ga nia kaila mpia ai akoli ikie mukati Itekeelo.
15 Uyesu akanonia umikoha ukete makundo, aka apumya ihi nai amoli mukati Itekeelo, ize ihanguie ng'ombe ni nkolo. Akahunula impia ni ya akaila mpia nu kuipiula i meza niao.
16 Ku agulya kunda aka aila, “Pumyi i intu izi kuli ni kianza iki, leki kulitendi ito ni lang'wa Tata nu ane kutula kianza ki soko”

17 Amanyisigwa akwe akakimbukiilya kina ai yatulaa ikilisigwe, “Wilu
nu ito ni lako likundya.”
18 Akulu ni a Ayahudi akasukiilya, akamuila, Inge kilingasiilyo kii nu
kulagiila kunsoko ukituma imakani aya?”
19 uYesu aka asukiilya, Ligumuli Itekeelo ili nu nene kulizenga ze yakilaa
mahiku ataatu.”
20 Uugwa Akulu a Ayahudi akaligitya, “Ai ikuhoile miaka makumi anne
na mutaandatu kulizenga Itekeelo ili nu ewe ukuligitya ukulizenga ku
mahiku ataatu?”
21 Ga ni iti, nuanso ai utambue itekeelo aze usigiie muili nuakwe.
22 Iti gwa panyambele ze yakilaa kiuka kung'waakwe kupuma kuashi,
ia manyisigwa ni akwe akakimbukiilya kina ai uligitilye nianso, akahuiila
uukilisigwa ni ntambu naiza uYesu wakondilyee kumiligitya.
23 Uugwa nai watulaa ku Yerusalemu matungo a pasaka, itungo nila
sikukuu antu idu ai ahuiie i lina ni lakwe. nai ihengile i ilingasiilyo ni
a ukuilwa nai witumile.
24 Kuiti uYesu ai mugila u uhuiili ni enso ku nsoko ai ualingile i ana
adamu i hi.
25 Shanga ai utakile muntu wihi kumuila kutula ni ili i ana adamu
kunsoko ai ulingile nai kimoli mukati ao.

3

1 Uugwa ai ukoli nu Afarisayo nai iza ilina nilakwe Nikodemo, ung'wi
nua anyampala ni i anza nila Ayahudi.
2 Muntu uyu ai umuhangile uYesu utiku nu kumuila, “Rabi, kulingile
kina wi ng'walimu kupuma kung'wa Itunda, ku ndogoelyo kutili u muntu
nu humile kituma izi yihi Itunda aze wikutili palung'wi nu ng'wenso.”
3 uYesu akamusukiilya, “Huiila huiila, shsnga uhumile u muntu kingila
mu utemi nuang'wa Itunda anga wahite kutugwa nkua a kabiili.”
4 uNikodemo akaligitya, “Umuntu uhumile uli kutugwa aze mnyampala?
Shanga uhumile kingila munda ang'wa nyinya nuakwe nkua a kabiili nu
kutugwa, itii uhuile uli?”
5 uYesu akasukiilya, “Huiila huiila muntu anga wahite kutugwa ku
mazi nu ku Ng'wau Ng'welu, shanga uhumile kingila mu utemi nuang'wa
Itunda.
6 Ni kitugilwe ku muili inge muili, hangi nikitugilwe ku nkolo inge nkolo.
7 Leka ku kuilwa kunsoko aza nakuilaa, inge kusinja kutugwa nkua aka
biili.
8 Ung'wega wikunkaa pihi ku uloilwe nu luli nu lakwe mulijaa, kuiti
shanga mulingile kuupumiie nuko ku ulongoe. Uugwa ni yili i hali a kila
nutugilwe nu Ng'wau Ng'welu.
9 uNikodemo akasukiilya, ku kuligitya, “Makani aya ahumikile uli?”
10 uYesu akasukiilya, “u ewe wi ng'walimu nua Israeli shanga ulingile
ga ni makani aya?
11 Huiila, huiila, nu kuuila, iko ni kukilingile kuuki kuiila ku iko ni kuki
hengile. kuiti shanga mukusingiilya u ukuili nu itu.
12 Anga ize namuilaa imakani aya apa mihi shanga mu huiie, muhumile
uli kuhuiila anga numuile imakani na kilunde?
13 Ndogoelyo kutili nai unankie migulya kupuma kilunde kwaala
ng'wenso nai usimile, uNg'wana wang'wa Adamu.
14 Anga uu uMusa nai umiyansue inzoka mi bambazi, u uu uNg'wa nu
ang'wa Adamu kusinja wanyansulwe,

15 iti kina ihi ni ika muhuiila alije u upanga nua kali na kali.

16 Ku ndogoelyo iyi Itunda ai u uloelwe u unkumbigulu, kina akamupumya u ng'wana nu akwe nu ing'wene, iti kina muntu wihi nu muhuiie waleke kulimila ila watule nu upanga nua kali na kali.

17 Ku nsoko Itunda shanga ai umulagiiye ung'wana nu akwe mihi iti aulamule u unkumbigulu, ila kina u unkumbigulu ugunike mung'wa akwe.

18 Nu muhuiie nuanso shanga ukulamulwa. Nuanso ni shanga umuhuiie yakondaa walamulwaa ku nsoko shanga ulihuiie i lina nila Ng'wana wing'wene nuang'wa Itunda.

19 Iyi yiyo nsoko a ulamulwa, nia kina u welu ai uzile mu unkumbigulu, kuiti iana adamu akalowa kiti ikilo a welu ku nsoko ntendo ni ao ai yatulaa ya ubii.

20 Kila muntu nuitumaa u ubii wibipilwaa u welu ni iti shanga uzile mu welu iti kina intendo niakwe ileke kuikwa ng'walyi.

21 Kuiti, nuanso nuitumaa i tai wizaa mu welu iti intendo niakwe igeeleke kina yitumilwe ku ikulyo ni lang'wa Itunda.

22 Ze akilaa aya, uYesu palung'wi ni amanyisigwa akalongola mihi a Yudea. Kung'wanso ai utumie itungo palung'wi ni enso hangi ai watulaa ukoja.

23 Itungili ga nu uYohana ai watulaa ukoja uko ku Ainea pakupi ni Salam ndogoelyo ai akoli ni mazi idu pang'wanso. Antu ai atulaa akupembya kitalakwe nu kogigwa,

24 ku nsoko uYohana ai watulaa wakili kugung'wa mu kadulumu.

25 Uugwa ai ipumie wikungumi mu amanyisigwa ang'wa Yohana ni Ayahudi kutula siku kuu nia weligwa.

26 Akalongola kung'wa Yohana akamuila, “Rabi, nuanso naza mine nu ng'wenso kitumbi nila mongo nua Yordani, Ng'wenso nai ukuiie i nkani ni akwe, goza, ukoja ni ihi akulongola akumutyata.”

27 uYohana akasukiilya umuntu shanga uhumile kusingiilya kintu kihi kwaala anga ize winkiiigwe kupuma kilunde.

28 uNyenye akola mikuiila kina aindigitilye kina, 'unene shanga ni kilisto; badala akwe ai ndigitilye, 'ndagiigwe ntongeela akwe.'

29 Nuanso nuine nu mutiziila ingi mukulu nua winga. Itungili umuhumbamuya nuang'wa mukulu nua winga, nuimikaa nu kutegeelya wiloeelya lukulu kunsoko a luli nula mukulu nua winga. Uwu itungili ingi ulowa nu ane ni ukondaniie.

30 Utakiwe kukilinkiila nu nene ntakiwe kukepa.

31 Nuanso nu pembeeye migulya, ukoli migulya a ihi. Nuanso nua unkumbigulu upumiie mu unkumbigulu hangi wiligitya makani a kinya unkumbigulu. Nuanso nupembeeye kilunde ukoli migulya a yihi.

32 Nuanso wikuiila ayo nuihengile nu kigiilya, kuiti kutili nuisingiilya u ukuiili nu akwe.

33 Nuanso nai usingiiye u ukuiili nuakwe ukomaniigwe kina Itunda ingi watai.

34 Ku nsoko nuanso nai ulagiingwe ni Itunda wiligitya makani ang'wa Itunda. Ku nsoko shanga wiminkiilya uNg'wau ng'welu nua ngele.

35 uTata wimulowaa ung'wana hangi uminkiiye i intu yihi mu mikono akwe.

36 Nuanso numuhuiie uNg'wana ukete u upanga nua kali na kali, Kuiti ku ng'waakwe ni shanga ukumukulya uNg'wana shanga ukuihenga u upanga nua kali na kali, ila ikuo ni lang'wa Itunda liambinkanaa migulya akwe.

4

1 Uugwa uYesu nai walinga kina iAfarisayo ijaa kina uYesu ai watulaa
ukumanyisa nu kuoja ikilo ni lang'wa Yohana
2 (Anga itule uYesu mukola ai watulaa shanga ukoja ila amanyisigwa
akwe).
3 ai upumile ku Judea nu kulongola kuGalilaya.
4 Iti ai ituile ingulu kukiila ku Samaria
5 . Nu kupikiila mu kisali nika Samaria, nikitangwaa Sikari, pakupi ni
kitongo niiza uYakobo ai uminkiiye u ng'wana nuakwe uYusufu.
6 Ni kilungu ni kang'wa Yakobo ai kikoli pang'wanso. uYesu ai watulaa
wakatala kunsoko a muhinzo akikie pakupi ni kilungu. Ai yatulaa
matungo a mung'wi.
7 Musungu ni Musamalia ai uzile kutepa i mazi, nu Yesu akamuila,
“Ninkiilye imazi ng'wee.”
8 Kunsoko i a manyisingwa akwe ai atulaa endaa yao mu kisali kugula
indya.
9 uMusungu nuanso akamuila, “Itulikile uli uewe Muyahudi, kunompa
unene musungu ni Musamalia, kintu ni ka kung'wa?” kunsoko iAyahudi
shanga i halinkana ni Asamalia.
10 Uyesu akamusukiilya, “ Anga ize ulingile u uhumi nuang'wa Itunda,
nuyo nukuuila "ninkiilye i mazi,' aza uzee mulompa, hangi aza uzee
kinkiilya mazi a upanga.”
11 uMusungu akamusukiilya, “Mukulu wimugila i ndoo a kutepela, ni
kilungu ingi kilipu. Ukuligilya pii imazi na upanga?
12 Itii uewe wi mukulu, kukila utata witu uYakobo, naiiza ukinkiiye i
kilungu iki, nu ng'wenso mukola ni ana akwe palung'wi ni mitugo akwe
akang'wa imazi a kilungu iki?”
13 uYesu akasukiilya, “Wihi nui ng'wezaa imazi aya ukuhung'wa inyota
hangi,
14 kuiti nuanso nuikang'wa imazi ni nikaminkiilya shanga ukuhung'wa
inyota hangi. Badala akwe imazi ni nikaminkiilya akutula ndiilyo
nikuhuma ikali na kali.”
15 uMusungu uyo akamuila, “Mukulu, kumalompa imazi nanso iti ndeke
kuhung'wa inyota, hangi ndeke kaga kuza apa kupepa imazi.”
16 uYesu akamuila, “Longola umitange u mugohako, uugwa usuke.”
17 uMusungu akamuila, “Ni mugila mugoha.” uYesu akasukiilya,
“Uligitilye iziza, 'Nimugila mugoha;'
18 ku ndogoelyo watuilee ni agoha ataano, nuyu nug'wi niiza ukete
itungili shanga mugoha wako. Mu ili uligitilye itai!”
19 uMusungu akamuila, “Mukulu nihengaa yakina uewe ingi wimun-
yakidagu.
20 aTata itu ai ipoelyaa mu lugulu ulu. Kuiti unyenye miligityaa kina
iYerusalemu kiko kipango niizaa iantu atakiwe kipoelya.”
21 uYesu akamusukiilya, “Musungu, nihuiile, itungo lipembilye niize
shanga muku mukulya u Tata mu lugulu ulu ang'wi ku Yerusalemu.
22 Unyenye antu mikikulyaa nikukilingile, ku nsoko u ugunwa wipumaa
ku Ayahudi.”
23 Ga ni iti, itungo lipembilye, nitungili likoli hapa, itungo ni ikulyaa itai
akumukulya uTata mu nkolo ni tai, ku nsoko uTata wiadumaa iantu ni a
mpyani nanso ku antu akwe ni imukulyaa.
24 Itunda ingi Nkolo, hangi awo ni imukulyaa atakiwe kumukulya ku
nkolo ni tai

25 uMusungu akamuila, “Ningile kina u Masihi upembilye, (nuitamgwaa
Kristo). Nuanso nuikiza ukuutambuila yihi.”
26 uYesu akamuila,” Unene nukuligitya nu nene yuyo.”
27 Itungo lilo liilo i amanyisigwa akwe akasuka. Ni enso ai akuiwe ku
niki ai watulaa ukuligitya nu musungu, kuiti kutili nai ugemile kumukolya,
“Uloilwe ntuni?” ang'wi “Ku niki ukitambulya nu ng'wenso?”
28 Iti u musungu akaleka intunda akwe nu kulongola mu kisali nu
kuatambuila i antu,
29 “Pembyi mihenge muntu naza umbiie imakani ane ihii nai nitumile,
itii ihumikile watule ng'wenso Kristo?”
30 Akapuma mu kisali akapembya kitalakwe.
31 Matungo a mung'wi amanyisigwa akwe akamusinja azeligitya, “Rabi
lya indya.”
32 kuiti nuanso waka aila, “Unene nkete u ludya ni shanga mulumanyile
unyenye.”
33 Amanyisigwa akiila, kutili naza wamuletelaa kintu kihi kulya,” Itii aza
aletaa?”
34 uYesu aka aila, “Uludya nu lane ingi kituma ulowa nu akwe ng'wenso
nai undagiiye nu kukaminkiilya umulimo nuakwe.
35 Itii, shanga miligityaa, 'Ikili myeli itaano ni maogola akutula akondaa?'
Kumutambuila gozi i migunda ni ikoli ikondile ku maogola|
36 Nuanso nui ogolaa wisingiilya i kinyamulimo nu kilingiila inkali
kunsoko a upanga nua kali na kali, iti kina nuanso nuitemelaa nu ng'wenso
nui ogolaa alowe palung'wi.
37 Ku nsoko i ntambu iyi a tai, 'Ung'wi witemelaa nu muya wiogolaa.'
38 Aza numulagiiye kuogola naiiza shanga muki nyomekee, Auya itumaa
milimo nu nyenye mingie mu ulowa nua milimo ao.”
39 Asamalia idu mu kisali ni kanso ai amuhuiie ku nsoko a mpola a
musungu uyo nai watulaa uku kuilaa, “Naza untambuie imakani ihi nai
nitumile.”
40 Iti Asamalia nai azile ai amusingilye wikie palung'wi ni enso nu kikie
kitalao ku mahiku abiili.
41 Hangi idu ikilo akamuhuiila ku nsoko a lukani lakwe.
42 Akamuila u musungu uyo, “Kuhuiie shanga udu ku makani ako, ku
nsoko usese akola kigulye, ni itungili kamanyaa kina kulu kuulu ng'wenso
ingi muguni nua unkumbigulu.”
43 Ze yakilaa imahiku nanso na abiili, akahega nu kutunga ku Galilaya.
44 Ku nsoko ng'wenso mukola ai watulaa watanantya kina u mun-
yakidagu mugila ukulu mihi akwe mukola.
45 Nai wapembya kupuma ku Galilaya, iAgalilaya ai amusingiiye. Ai
atulaa ihengile i makani ihi nai witumile ku Yerusalemu mu siku kuu, ku
nsoko ni enso ga ai atulaa amoli mu siku kuu.
46 Ai uzile hangi ku Kana a Galilaya uko kai umakaie imazi kutua magai.
Ai ukoli ofisa naiza ng'wana nuakwe mulowae uko ku Kapernaumu.
47 Nai wakija kina uYesu ai wapumaa ku Judea nu kulongola ku Galilaya,
ai ulongoe kung'wa Yesu nu kumusinja wasime wamugune u ng'wana
wakwe, naiza watulaa pakupi kusha.
48 Uugwa uYesu akamuila, “Unyenye ana muhite kihenga i ilingasiilyo
nu ukuilwa shanga muhumile kuhuiila.
49 Mutongeeli akaligitya, “Mukulu sima pihi ze ikili ung'wana wane
kusha.

50 “uYesu akamuila, “Longola ung'waako mupanga.” umuntu uyo akahuiila lukani naiululigitilye uYesu
51 Nai watula ukusima, anya mulimo akwe akamusingiilya nu kuuila ng'wana nu akwe ai watulaa mupanga.
52 Iti aka akolya ingi itungo kii aza uligilye ibahu. Akasukiilya, “Igulo itungo nila saa mutandatu ulwae naza umulekile.”
53 Uugwa utata nu akwe wakalinga kina ingi itungo lilo liilo uYesu naza uligitilye, “Ng'wana nuako ingi mupanga.” Uugwa nuanso naa ni anya mito lakwe akahuiila.
54 Iki ingi kilingasiilyo ka kabiili nai witumile uYesu nai upumiie ku Yudea kulongola ku Galilaya.

5

1 Ze yakilaa pang'wanso ai ikoli i siku kuu a Ayahudi, nu Yesu ai unankie kulongola ku Yerusalemu.
2 Nu kung'wanso ku Yerusalemu ai ikoli ikunu mu mumpita nua nkolo, nai kitangwaa ku ntambu a Kiebrania Bethzatha, ni kenso kikete nkigo itaano.
3 Ilundo ikulu nila alwae ai limoli, apoku, a kitele, ang'wi nia kule igandi ai atulaa alae mu nkigo nianso. (Komaniilya; Makani a lukiili nula 3 shanga igeelekile mu mbugulu ni nziza niya kali,) “Aze alindiie imazi kuhigintulwa.” ku kulu kuulu itungo la ki tuunga malaika ai wisimaa mukati ang'wa Mukulu nu kumahigintula i mazi.
4 Ku iti, uyo naiza ukutula wang'wandyo kingila mukati ze yakilaa i mazi kuhigintulwa ai watendwaa mupanga kupumiila ni kihi nai katulaa kamuambaa ku itungo nilanso.
5 Nu muntu ung'wi nai watulaa walwae ku itungo la myaka makumi ataatu ni mu nana ai ukoli mukati a nkigo.
6 uYesu nai wakamihenga ulae mukati a nkigo ni zeyakilaa kulinga kina ulae pang'wanso ku itungo ilipu uYesu ai umuiie, “Itii uloilwe kutula wimupanga?”
7 Umulwae uyo aka musukiilya, “Mukulu nimugila muntu, nua kumbika mi ikunu itungo imazi nakuhigintulwa, Itungo ni kugema kingila muntu mungiiza wintongeela.”
8 uYesu akamuila, “Nyansuka hangi uhole ikipalatu kako nu kulongola.”
9 Nkua umuntu nuanso akakomigwa, wakahola u ulili nuakwe nu kulongola. Nu luhiku nulanso ai latulaa luhiku la kusupya.
10 Iti gwa i Ayahudi akamuila u muntu uyo nai ugunilwe, '“Lelo luhiku nu la kusupya, shanga ugobigwe kukenka i kipalatu kako,”
11 Akasukiilya, ng'wenso nu nungunile yuyo umbiie, kenka i kipalatu kaoko u kulongola.
12 Akamukolya, “Inge nyenyu naza ukuiie “Hola igodolo ni lako hangi ulongole?”
13 Ga ni uu, Uyo nai upangataigwe shanga ai umulingile, kunsoko ai akoli ni antu idu mu kipango ni kanso.
14 Ze yakilaa papo u yesu ai umuhangile u muntu nuanso mi tekeelo nu kumuila, “Goza wapangataala! uleke kituma i milandu hangi uleke kuligigwa ni ikani ni ibi ikilo”.
15 Muntu nuanso akalongola nu kuapindula i Ayahudi kina u Yesu yuyo naza umupangataaye.
16 Iti gwa, kunsoko a makani nanso Ayahudi ai amunyomile u Yesu kunsoko ai witumile makani aya luhiku nu la kusupya.

17 U Yesu akaaila, “Tata nu ane ukituma u mulimo ga ni itungili nu nene
kituma milimo”
18 Kunsoko nanso Ayahudi ai akilinkiila kumuduma iti amulage shanga
udu kunsoko akubunanga luhiku la kusupya, ila ku kumitanga Itunda,
Tata nu akwe, Azi tendisa kina ilikaa ni Itunda.
19 U Yesu akasukiila, “Huiili, Huiili, ung'wana shanga uhumile kituma
kintu kihi kwa ala iko niiza umihengile Tata nu akwe uku kituma, kunsoko
kihi u Tata nu kituma kiko nu ng'wana wi kitumaa.
20 Kunsoko u Tata umuloilwe u ng'wana, hangi ukumulagiila kila i
kintu nu kituma hangi ukumulagiila makani makulu kukila aya iti kina
mukilinkiie ku kuilwa”.
21 Kunsoko u Tata umuloilwe u ng'wana, hangi ukumulagiila kila i kintu
nu ku kituma hangi ukumulagiila makani makulu kukila aya iti kina
mukilinkiie ku kuilwa”.
22 Kunsoko u Tata shaga wimulamulaa wihi, ila uminkiiye u ng'wana
ulamuli wihi.
23 Iti kina ihi amukulye u ng'wana anga uu u ng'wana nu mukuiye u
Tata, Nuanso ni shanga umukuiye u ng'wana shanga umukuiye u Tata
naza umulagiiye.
24 Huiili, huiili nuanso nuijaa lukani lane nu kumuhuiila nuanso nai
undagiiye ukete u upanga nua kali na kali hangi shanga ukulamulwa,
Badala akwe, wakilaa kupuma mu ushi nu kingila mu upanga.
25 Huiili, Huiili, kumuila itungo lipembilye ni itungili limoli naza i ashi
akija u luli nula ng'wana nuang'wi Itunda, hangi ihi ni ikija a kikie.
26 Kunsoko anga uu u Tata nu ili nu upanga mukati akwe mukola.
27 Anga uu uminkiiye u ng'wana kutula nu upanga mukati akwe, hangi
u Tata uminkiiye u ng'wana u uhumi iti kina aulamule kunsoko inge
ng'wana wang'wa Adamu.
28 Muleke ikuilwa ku ili, kunsoko itungo lipembilye naza i ashi ihi ni
amoli mi ibiila akija u luli nu lakwe.
29 Ni enso akupuma kunzi, ku nai itumile i maza ku u ukigwa nua
upanga, hangi nai itumile u ubi ku uukigwa nua ulamulwa.
30 Shanga nihumile kituma kintu kihi kupuma kitalane mukola, anga ni
kija, uugwa ni keenda lamula nu ulamuli nuane inge nua tai ane kunsoko
shanga kuduma u ulowa wane, ila ulowa wakwe nai undagiiye.
31 Anga ni kuiile mukola, ukuiili nuane shanga ukutula wa tai.
32 Ukoli mungiiza nuikuiila kutula unene hangi ningile ku tai ane ukuiili
nu ku kuiila inge nua tai.
33 Malagiilya kung'wa Yohana nu ng'wenso wamikuila itai.
34 Ga ni iti, u ukuiili nineenda usingiilya shanga upumile ku ana Adamu,
kumaligitya aya iti muhume kugunwa.
35 U Yohana ai watulaa inge ntala natuilee ikakila nu kelya, hangi ai
matulaa mukondile kumuloeelwa ku itungo ikupi u welu nuakwe.
36 Uukuiili ni nuukete ingi ukulu kukila nu ang'wa Yohana, ku milimo
u Tata naza uninkiiye kumikondeelya, milimo nanso ni niitumaa inkuiila
kina u Tata undagiiye. U
37 Tata nai undagiiye ng'wenso mukola ukuiie kutula unene. Izaa mukili
kigiilya u luli nulakwe ang'wi kihenge u luli nu lakwe itungo lihi.
38 Kutili lukani nu lakwe anga likie mukati anyu kunsoko shanga
mumuhuiie ng'wenso nai ulagiigwa.
39 Mukuulingula u ukilisigwa ize musigile mukati akwe umoli upanga
nua kali na kali, ni ayo u ukilisigwa akukuiila inkani ni ane hangi.

40 Shanga muloilwe kupembya kitalane iti mulije u upanga nua kali na kali.
41 Shanga kusingiilya ikulyo kupuma ku antu.
42 Ku iti ningile kina kutili u ulowa nuang'wa Itunda.
43 Nazile ku lina ni lang'wa Tata nuane, shanga mukahuma kusingiilya. Anga mungiiza waze ku lina ni lakwe aza muzee musingiilya.
44 Iti muhumile uli kuhuiila unyenye naza mukusingiilya ikulyo kupuma ku kila ung'wi anyu kuiti shanga mukuduma ikulyo nilipumiila kung'wa Itunda nuing'wene?
45 Leki kusigi unene nikamusongeela ntongeela ang'wa Tata. Nuikamusongeela u nyenye inge Musa, niiza unyenye mu ikila u uhuiili nu anyu kitalakwe.
46 Anga ai mutule mumuhuiie u Musa, aza muze nihuiila nu nene kunsoko ai ukilisilye nkani kutula yane.
47 Anga ize shanga muhuiie u ukilisigwa nuakwe mikahuma uli kuhuiila i makani ane?

6

1 Ze yakilaa i makani aya, uYesu ai ulongoe nkika nia luzi nula Galilaya, hangi litangwaa Luzi nula Tiberia.
2 I ANZA IKULU AI LATULAA LIMUTYATILE KU NSOKO AI IHENGAA ILINGASIILYO NAI WITUMAA KU AWO NAI ATULAA ALWAE.
3 uYesu ai unankie migulya kupikiila nkika nia migulya a lugulu nu kikie kuko ni amanyisigwa akwe.
4 (Ni Pasaka, Siku kuu a Ayahudi ai atulaa ahumbeela).
5 uYesu nai unyansue imiho akwe migulya nu kihenga iumbi ikulu lipembilye kitalakwe, akamuila uFilipo, “Kikalongola pii kugula i mikate iti awa ahume kulya?”
6 (Kuiti uYesu ai umaligitilye aya kung'wa Filipo kumugema ku nsoko ung'wenso mukola ai ulingile nuikituma).
7 uFilipo akamusukilya, “Ga i mikate a nsailo a dinali magana a biili shanga i kukondaniila ga ni kila ung'wi kulija ipuli ga ni niino.”
8 uAndrea, ung'wi nua amanyisigwa akwe muluna nu ang'wa Simioni Petro akamuila
9 u Yesu, “Ukoli muhumba apa ukete mikate itaano ni nsamaki i biili, kuiti i kuaiilya ntuni ku antu ni idu kinya iti?”
10 uYesu aka aila, “Ikalinshi i antu pihi” (ai ikoli mafa idu pang'wanso). Iti gwa agoha apikiie magana a nzogu a taano akikie pihi.
11 Uugwa uYesu akahola imikate iyo ni itaano akasongelya akaomolania awo nai atulaa ikie. Ku uu akaomolania i nsamaki kupikiila uu nialoilwe.
12 Antu naza ikutile, ai uaiie i amanyisigwa akwe, “Ilingiili imapuli a ipoli, nasagiie iti kina kileke kulimila kihi.”
13 U ugwa akilingiila nu kizulya nkapu ikumi na ibiili, mapuli a mikate itaano a shyiri-mapuli nai asagigwe nao nai alie.
14 Uugwa i antu nai ihengile ikilingasiilyo iki naza witumile akaligitya, “Tai uyu yuyo munyakidagu nupembilye mu unkumbigulu.”
15 uYesu nai wakalinga kina ai atulaa alowa kumuamba iti amuike kutula mutemi nu ao, ai wibague, hangi nu kulongola mulugulu ng'wenso wing'wene du.
16 Nai ipikile impindi, amanyisigwa akwe akasima kulongola muluzi.
17 Akanankila milinga hangi ai atulaa akuputa kutunga ku Kapernaumu. (Kiti ai latulaa lingilaa nu Yesu ai watulaa wakili kuza kitalao).

18 Itungo ni lanso ng'wega utaki ai watulaa uku kunka, nu luzi ai latulaa
lulongolekile kugazika.
19 Hangi i amanyisiga akwe nai atuaa akukua i mabini anga makumi
abiil na ataano ang'wi makumi ataatu, akamihenga uYesu ukugenda
migulya a luzi ku humbeela ilinga, hani akitumba.
20 Kuiti aka atambuila, “Ingi nene| leki kitumbi.”
21 Hangi ai atulaa akondaa kumukenka mu mulinga, ni nkua ilinga ai
lipikiie mihi kianza nai atulaa alongoe.
22 Luhiku nai lutyatile, ianza nai watulaa wimikile nkika a luzi ai
ihengile kina kutili ilinga ningiiza kwaala ilo naza uYesu ni amanyisigwa
akwe ai atulaa shanga ali nankie kuiti i amanyisigwa akwe ai atulaa
alongolaa yao akola.
23 (Ga ni iti, ai ikoli ing'wii a milinganai ipumiie ku Tiberia pakupi ni
kianza nai alie i mikate ze yakilaa u Mukulu kupumya isongelyo).
24 Matungo i anyianza nai alinga kina shanga Yesu ang'wi amanyisigwa
akwe nai akoli kung'wanso, i enso akola ai anankie mukati a milinga
akalongola ku Kapernaumu azemuduma uYesu.
25 Ze yakilaa kumulija nkika ngiiza na luzi akamukolya, “Rabbi aza uzile
nali kunu?”
26 uYesu aka asukiilya, aka atambuila, Huiili, huiili, mukunduma unene,
shanga kunsoko aza mihengile ilingasiilyo, ila kunsoko aza mulie mikate
nu kikuta. Leki
27 kitumili u mulimo u ludya nulibipaa, ila itumili u ludya ni likiee ikali
na kali ulo niiza ung'wana nu ang'wa adamu wika minkiilya, ku nsoko
Itunda uikile ugomola migulya akwe.”
28 Uugwa akamuila, “Ki ntuni ni kutakiwe kituma iti kituma imilimo
ang'wa Itunda?”
29 uYesu akasukiilya, “Uwu wuwo mulimo nuang'wa Itunda; kina
mumuhuiile nuanso nai umulagiiye.”
30 Uugwa akamutambuila, “Ingi kilingasiilyo kii nuikituma, kina
kuhume kihenga nu ku uhuiila? Ukituma ntuni?
31 aTata itu ai alie manna mibambazi, aga niiza ikilisigwe, “Ai uinkiiye
kupuma kilunde iti alye.”
32 Uugwa uYsu aka asukiilya, Huiili, huiili, shanga Musa nai uinkiiye
umukate kupuma kilunde, ila Tata nu ane yuyo nui uinkiilya u mukate
nua tai kupuma kilunde.
33 Ku nsoko u mukate nu ang'wa Itunda igi uwo nuisimaa kupuma
kilunde nu kuinkiilya upanga u unkumbigulu'
34 Uugwa akamutambuila, “Mukulu kinkiilye u mukate nuanso matungo
ihi.”
35 uYesu aka atambuila, “ Unene wuwo mukate nu a upanga, nuanso
nuzile kitalane shanga ukulija inzala nu ng'wenso nunihuiie shanga
ukuhung'wa inyota lukulu.”
36 Ga ni iti aza numutambuie kina, manihengaa, hangi mukili shanga
muhuiie.
37 Ihi naza uTata ukuninkiilya azile kitalane, hangi wihi nuzile kitalane
shanga kumuguma kunzi lukulu.
38 Ku nsoko nsimile kupuma kilunde, shanga ku nsoko akituma ulowa
nuane, ila ulowa nukwe naza undagiiye.
39 Nu uwu wuwo ulowa nuakwe nai undagiiye, kina ndeke kumulimilya
ga nung'wi nua awo naza uninkiiye, ila nika ausha uluhiku nula mpelo.

40 Ku nsoko uwu wuwo ulowa nuang'wa Tata nu ane, kina wihi numugozee ung'wana nu kumuhuiilaa walije u upanga nua kali na kali; nu nene nikamuusha u luhiku nula mpelo.

41 Uugwa iAyahudi akisusumya kutula ng'wenso ku nsoko ai uligitilye, “Unene ni mukate nu usimile kupuma kilunde.

42 “Akaligitya, “Uyu shanga Yesu ng'wana nuang'wa Yusufu niiza utata nuakwe nu nyinya nuakwe kualingile? Itulikile uli itungili ukuligitya, "Nsimile kupuma kilunde'?”

43 Uyesu akasukiilya, akaaila, “Leki kisusumyi nyenye ku nyenye mukati anyu akola.

44 Kutili muntu nuzile kitalane ni shanga ukulutwa nu Tata nuane nai undagiiye, nu nene nikamuusha u luhiku nula mpelo.

45 Kunsoko ikilisigwe mu unyakidagu, 'Akumanyisigwa ni Itunda, ' kila nai wigulye hangi wimanyisilye kupuma kung'wa Tata, wizaa kitalane.

46 Shanga kina ukoli muntu nai umihengile uTata, kwaala ng'wenso nupembeeye kung'wa Itunda- umihengile uTata.

47 Huiili, huiili nuanso nuhuiie ukete u upanga nua kali na kali.

48 Unene ni mukate nua upanga.

49 atata anyu ai alie i manna mi ibambazi, nu kusha.

50 Uwu wuwu mukate nu usimile kupuma kilunde, iti kina muntu nukulya ipuli ni lakwe iti waleke kusha.

51 Unene ingi mukate nuikiee naza usimile kupuma kilunde. Anga muntu wihi walye ipuli nila mukate uwu, ukikie ikali na kali. Mukate ninikau pumya ingi muili nuane ku nsoko a upanga nua unkumbigulu.”

52 iAyahudi akataka akola ku akola nu kandya kikunguma azeligitya, “Muntu uyu ukuhuma uli kuinkiilya u muili nuakwe kuulye?”

53 Uugwa uYesu aka atambuila, Huiili, huiili, anga muhite kulya u muili nua ng'wana nuang'wa Adamu nu kuming'wa isakami akwe, shanga mukutula nu panga mukati nyu.

54 Wihi nuilizaa u muili nuane nu kung'wa isakami ane ukete u upanga nua kali na kali, nu nene nikamuusha u luhiku nula mpelo.

55 Ku nsoko u muili nuane ingi ludya nula tai, ni sakami ane ingi king'wegwa nika tai.

56 Nuanso nuilizaa u muili nuane nu kung'wa isakami ane wikiee mikati ane, nu nene mukati akwe.

57 Anga uTata munya upanga nundagiiye, ni anga ni nikiee kunsoko ang'wa Tata, nu ng'eanso ga ukikie kunsoko ane.

58 Uwu wuwo mukate nuisimaa kupuma kilunde, shanga anga iti ia tata nai alie akasha. Nuanso nui ulizaa u mukate uwu ukikie ikali na kali.

59 uYesu ai umaligitilye aya mukati itekeelo nai watulaa ukumanyisa uko ku Kapernaumu.

60 Uugwa idu a amanyisigwa akwe nai igulye aya, akaligitya, “Ili imanyisigwa ikaku ingi nyenyu nuhumile kulisingiilya?”

61 uYesu kunsoko ai ulingile nia kina amanyisigwa akwe ai atulaa akisusumilya ikani ili, akaaila itii ikani ili likumukila?

62 Uugwa i kutulika uli ni mikamihenga u ng'wana nuang'wa Adamu ukusima kupuma kai ukoli ze ikili?

63 Ingi Ng'wau ng'welu yuyo nuipumyaa u upanga, u Muili shanga wigunaa kintu kihi. I makani nai nimaligitilye kitalanyu ingi Ng'wau ng'welu hangi ingi upanga.

64 Ikili akoli antu mu kati anyu ni shanga ahuiie.” ku nsoko uYesu
ai ulingile puma u ng'wandyo uyo niiza shanga uhumile kuhuiila nu
ng'wenso niiza ukumugumaniilya.
65 Aka atambuila, ingi ku nsoko iyi ai numutambuie kina kutili u muntu
nuhumile kupembya kitalane kwaala winkii igwe nu Tata.”
66 Ze yakilaa aya i amanyisigwa akwe idu akasuka kinyuma hangi
shanga akityata nu ng'wenso.
67 uYesu aka atambuila awo ni ikumi na abiili, “Itii nu nyenye malowaa
kuhega?”
68 uSimioni Petro akamusukiilya, “Mukulu kulongole kung'wa nyenyu
ku iti uewe ukete makani a upanga nua kali na kali.
69 hangi kahuuie nu kulinga kina uewe wi ng'welu nuang'wa Itunda.”
70 uYesu akaaila, “Itii u nene shanga ai numuholanilye u nyenye, ni
ung'wi anyu mulugu?
71 Itungili ai watulaa ukutambula kutula uYuda, ng'wana wang'wa
Simioni Iskariote, ku nsoko ai watulaa ingi ng'wenso utuile ung'wi nua
awo ikumi na abiili, niiza yuyo ukumugumaniilya uYesu.

7

1 Hangi ze yakilaa a makani aya uYesu ai utungile muhinzo iti mu
Galilaya, ku nsoko shanga ai uloilwe kulongola ku Uyahudi ku nsoko i
Ayahudi i atulaa akuzipya masigo a kumubulaga.
2 Itungili i siku kuu a Ayahudi na itala, ai atulaa pakupi.
3 Uugwa i aluna akwe nai amutambuie, “Hega i kianza iki ulongole ku
Uyahudi, iti kina amanyisigwa ni ako uu uuu ihenge intendo nukituma.
4 Kutili nuitumaa lihi ku kinkunku anga itule ung'wenso mukola uloilwe
ku kumuka ng'walyi. Anga itule ukituma imakani aya, igeeleke mukola ku
anya unkumbigulu.”
5 Ga ni aluna akwe shanga ai amuhuiie.
6 Uugwa uYesu ai uatambuiie, “Itungo ni lane likili kupikiila, kuiti itungo
nilanyu nkua yihi likoli likondile.
7 Unkumbigulu shanga uhumile kumubipilwa u nyenye, ila umbipiwe
unene ku nsoko ku ukuiila kina intendo ni akwe ingi ubii.
8 Nankili kulongola ku siku kuu; u nene shanga ninzu ku siku kuu iyi ku
nsoko itungo ni lane likili likondaniile.”
9 Ze yakilaa kulingitya imakani nanso kitalao, ai usigile ku Galilaya.
10 Ga ni iti, aluna akwe nai atulaa alongolaa ku siku kuu, uugwa nu
ng'wenso akalongola, shanga ku kihenga ila ku kinkunku.
11 Ayahudi ai atulaa aku muduma mu siku kuu nu kuligitya, “Ukoli pii?”
12 Ai ukoli nu witambulyi widu mu kati a anyianza migulya akwe. I auya
ai aligitilye, “Ingi muntu mukende,” I auya ai aligitilye, 'Ishi, wialimilya i
anyianza,”
13 Ga ni iti kutili nai utambue kihenga migulya akwe aze uogopile i
Ayahudi.
14 Itungo i siku kuu nai apikiila pakati, Uyesu ai unankie kulongola mi
Itekeelo nu kandya kumanyisa.
15 iAyahudi ai atulaa akukuilwa nu kuligitya, “ku kinya uli u muntu uyu
ulingile i makani idu? Shanga wimanyisilye nangaluu,”
16 uYesu aka asukiilya nu kuatambuila, '“Umanyisa nuane shanga wane,
ila ingi wakwe ng'wenso nai undagiiye.

17 Anga itule wihi ukulowa kituma u ulowa nuakwe u ng'wenso,
ukulinga kutula umanyisigwa uwu, anga ize apumiie kung'wa Itunda,
ang'wi anga itule kutambula kupuma kitalane mukola.
18 Kila nuitambulaa napumiie kitalakwe mukola widumaa ikulyo ni
lakwe, ila kila nuidumaa ikulyo ni lakwe nuanso nai umulagiiye, muntu
nuanso ingi munya tai, nu mukati akwe kutili kuhita kituma itai ane.
19 uMusa shanga ai uminkiiye unyenye ilagiilyo? Kuiti kutili ga nung'wi
mi italanyu nuitumaa ilagiilyo. Ku niki muloilwe kumbulagaa?
20 i Anyianza akasukiilya, “Ukete hing'wi. Nyenyu uloilwe ku ubulagaa?”
21 uYesu akasukiilya nu kuaila, “Nitumile mulimo ung'wi, nu nyenye
mihi makuilwa ku nsoko akwe.
22 uMusa ai uminkiiye iganda (shanga kina lipumiie kung'wa Musa,
ila nilanso lipumiie kua tata), nu mu luhiku nula kusupya mi mutwalaa
kiganda muntu.
23 Anga itule uku singiilya iganda mu Luhiku nula kusupya iti kina
ilagiilyo ni lang'wa Musa lileke kubunangwa, ku niki mukuntakiila unene
ku nsoko numitumile u muntu kutula mupanga lukulu mu Luhiku nula
kusupya?
24 Leki kulamuli kuniganiila nu wigeeleki, ila lamuli ku tai ane.
25 Ang'wi ao kupuma ku Yerusalemu akaligitya, “Shanga yuyu ni-
akuduma kumubulaga?
26 Hangi goza, ukutambula i kihenga, hangi shanga akuligitya kihi
migulya akwe. Shanga ihumile itule kina i atongeeli alingile itai kina u
muntu uyu ingi Kristo, ihumilene itule?
27 Kulingile uyu muntu upembeeye pii. uKristo nuikiza, ga ni iti, kutili
nuikalinga pii nuikapuma.”
28 uYesu ai watulaa ukitunta ululi nulakwe mi Itekeelo, aze manyisa nu
kuligitya, “Unyenye mihi muningile unene hangi mulingile ku mpembe-
eye. Shanga ai nzile ku umi nuane, ila ng'wenso nai undagiiye ingi wa tai,
hangi shanga mu mulingile u ng'wenso.
29 Nu mulingile u ng'wenso ku nsoko mpembeeye kitalakwe hangi ai
undagiiye.”
30 Ai atulaa akugema kumuamba, kuiti kutili ga nung'wi nai unyansue
u mukono nu akwe migulya akwe ku nsoko i saa akwe ai ikili kupika.
31 Ga ni iti, idu mu anyianza ai amuhuiie. Akaligitya, “uKristo nuikiza,
ukituma ilingasiilyo idu kukila nuitumile u muntu uyu?”
32 iAfarisayo ai aigulye i anyianza akipwepweela i makani aya kutula u
Yesu, ni akulu a Akuhani ni Afarisayo akalagiilya ia afisa iti kumuamba.
33 Uugwa uYesu nai uligitilye, Ikili likoli itungo ikupi nkoli palung'wi nu
nyenye, Ni panyambele nikalongola kung'waakwe ng'wenso nai undagiiye.
34 Mukunduma ni iti shanga mukunihenga, uko ninongoe, shanga
muhumile kuza.”
35 Ku lulo iAyahudi akitambulya enso ku enso, “uMuntu uyu ukulongola
pii kina kuleke kuhuma kumihenga? Ukulongola ku nia sapatiee mu
Ayunani nu kuamanyisa i Ayunani?
36 Ingi ikani kii ili nuli ligitilye. 'Mukunduma shanga mukunihenga; uko
ninongoe shanga muhumile kupembya'?”
37 Itungili mu luhiku nula mpelo, luhiku nu lukulu nula siku kuu, uYesu
ai wimikile nu kitunta ku luli, azeligitya, “Aga itule wihi ukete nyota, nu
aze kitalane wang'we.
38 Nuanso nu ni huiie unene anga u ukilisigwa nu uligitilye, kupuma
mukati akwe ikuhuma imyongo a mazi a upanga.”

39 Kuiti ai umaligitilye aya kutula Ng'wau Ng'welu, naiiza i enso ni amu huiie akumusingiilya; Ng'wau Ng'welu ai watulaa wakili kupumigwa ku nsoko uYesu ai watulaa wakili ku kuligwa.
40 Ang'wi a anyianza, nai akija imakani aya, ai aligitilye, “Tai uyu ingi munyakidagu.”
41 i Auya ai aligitilye, “Uyu ingi Kristo,” Kuiti i auya ai aliditilye, “ntuni, uKristo uhumile kupuma ku Galilaya?
42 U ukilisigwa shanga uligitilye kina uKristo ukupumiila mu ndugu ang'wa Daudi nu kupuma ku Bethlehemu, kijiji naiza uDaudi ai ukoli?
43 Iti gwa, pang'wanso ukamyansuka utemanuki mu kati a anyianza ku nsoko akwe.
44 i Auya mukati ao ai azee muamba, kuiti kutili nai ugooe u mukono migulya akwe.
45 Iti gwa awo i a ofisa akasuka ku akulu nia Akuhani ni Afarisayo, ni enso aka atambuila, “ku niki shanga mamuleta?”
46 iAofisa akasukiilya, “Kutili u muntu nai wakaiye kuligitya anga uyu ze ikili.”
47 Papo i Afarisayo nai aka asukiilya, “Nu nyenye ga malimiligwa?
48 Ukoli wihi mu kati a atemi numuhuiie, ang'wi wihi mu Afarisayo?
49 Ila awa i anyianza ni shanga alingile ilagiilyo - azumilwe.”
50 uNikodemu aka atambuila (nuanso ai umuhangile uYesu i kali, aze ung'wi nua Afarisayo).
51 “Itii ilagiilyo litu likumulamula umuntu kwaala utegeeigwe hanza nu kulinga nukituma?”
52 Ai asukiiye nu kumutambuila, “Nu ewe ga upembeeye ku Galilaya? Duma hangi wihenge kutili u munyakidagu nupembeeye ku Galilaya.”
53 * Hangi kila u muntu ai ulongoe kitalakwe.

8

1 * uYesu ai wendile mu lugulu nula mizeituni.
2 Dau kidaudau akiza hangi mi Tekeelo, ni antu ihi akamuhanga; akikie nu kuamanyisa.
3 iAmanyi ni Afaisayo akamuletela musungu nai uambilwe mu ntendo a ugoolya. Akamuika pa kati.
4 † Papo akamutambuila uYesu, “Ng'walimu, musung uyu uambilwe mu ugoolya, mu ntendo lukulu.
5 Itungili, mi ilagiilyo, uMusa ukulagiiye kuatulanga magwe i antu anga awa, ukuligitya uli migulya akwe?
6 Ai aligitilye aya iti kumutega iti kina alije ikani nila kumusemela, kuiti uYesu akatuna pihi akakilisa mu mahalu ku lung'anza lakwe.
7 ‡ Nai alongolekile kumukolya, ai wimikile nu kuatambuila, “Nuanso ni mugila umulandu mukati anyu, watule wang'wandyo kumutulanga i magwe.”
8 Akatuna hangi pihi, akakilisa ku lung'anza lakwe.

---

* **7:53** Komaniilya; Ang'wi a makani na Yohana 7: 53-8: 11 amutili mu mbugulu ni nziza nia kali.

* **8:1** Komaniilya: Goza ulingasi nua Yohana 7: 53 - 8: 11 pang'wanso pigulya. † **8:4** Komaniilya; Goza ulingasi nua Yohana 7: 53 - 8: 11 pang'wanso pigulya. ‡ **8:7** Komaniilya; Goza u ulingasi nua Yohana7: 53 - 8: 11 pang'wanso pigulya.

9 § Nai akija nanso, ai ahegile ug'wi ung'wi, kandiilya nai munyampala.
Mpelo akwe uYesu ai ulekilwe wing'wene du, palung'wi nu musungu nai
ukoli pakati ao.
10 uYesu ai wimikile nu kumutambuila “Musungu, naza akusemee akoli
pii? “Kutili ga nung'wi nu kulamuee?”
11 Akaligitya, “Kutili ga nung'wi Mukulu,” uYesu akaligitya, “Ga nu nene
shanga kuulamula. Longola inzila ako; kandiilya ino nu kulongoleka uleke
kituma u mulandu hangi.”
12 Hangi uYesu akatambula ni antu akaligitya, “ Unene ingi welu nua
unkumbigulu; nuanso nuintyataa shanga ukugenda mu kiti; ila ukutula
nu welu nua upanga.”
13 Afarisyo akamutambuila, “Ukikuiila mukola; ukuilii nu ako shanga
wa tai.”
14 uYesu ai usukiiye akaatambuila, “Anga ize kikuiila mukola, ukuilii
nuane ingi tai. Ningile i kianza ni mpumiie nu uko ni nongoe, kuiti
unyenye shanga mulingile kumpumile nuko kunongoe.
15 Unyenye mukulamula ki muili; unene shanga kumulamula wihi.
16 Unene anganamule, ulamuli nuane ingi tai ku nsoko shanga nkoli
ning'wene du, ila nkoli palung'wi nu Tata nai undagiiye.
17 Uugwa, nu miilagiilyo ni lanyu ikilisigwe kina ukuiili nua antu a biili
ingi tai.
18 Unene ng'wenso niki kuiila, nu Tata nai undagiiye uku nkuiila.”
19 Akamutambuila, “uTata nuako ukoli pii?” uYesu akasukiilya, “unene
shanga muningile ga nu Tata nuane shanga mumulingile; anga aza itule
muningile unene, aza muzee mulinga nu Tata nuane ga.”
20 Ai utambue imakani aya aze ukoli pakupi ni tulyo nai watula
ukumanyisa mi Itekeelo, hangi kutili ga nung'wi nai umuambile ku nsoko
itungo ni lakwe ai latulaa likili kupika.
21 Uugwa aka atambuila hangi, “Nongoe yane; mukunduma nu kusha
mu milandu anyu. uko ku nongoe, shanga muhumile kupembya.”
22 Ayahudi akaligitya, “Ukulinga mukola, ng'wenso naiza uligitilye, 'uko
ku nongoe shanga muhumile kupembya?”
23 uYesu aka atambuila, “Mupumiie pihi; unene mpumiie kigulya,
Unyenye mia unkumbigulu uwu; unene shanga nia unkumbigulu uwu.
24 Ku lulo, ai namutambuilaa kina mukushaa mu milandu anyu. Kwaala
muhuiile kina UNENE YUYO, mu kusha mu milandu anyu,”
25 Ku lulo akamuila, “Uewe wi nyenyu?” uYesu aka atambuila, Ayo nai
numutambuie puma u ng'wandyo.
26 Nkete makani idu na akuligitya nu kulamula migulya anyu. Ga ni
iti, nuanso nai undagiiye ingi wa tai; ni makani nai nigulye kupuma
kitalakwe, makani naso kumatambula ku unkumbigulu,”
27 Shanga akamulinga kina ai watula ukutambula ni enso kutula uTata.
28 uYesu akaligitya, Ni mika munyansula migulya uNg'wana nua muntu,
papo mukulinga kina UNENE YUYO, ni kina shanga kituma kihi ku umi
nuane. Anga uTata nai umanyisilye, kutambula i makani aya.
29 Nuanso nai undagiiye ukoli palung'wi nu nene wakili kundeka
nig'wene duu, ku iti nkua yihi kituma ayo namu loeeye.”
30 Itungo uYesu ukuligitya imakani aya, idu ai amuhuiie.
31 uYesu akaligitya ku awo iAyahudi nai amuhuiie, “Anga itule mukikie
mu lukani lane, uugwa mukutula mia manyisigwa ane i tai,

§ **8:9** Komaniilya; Goza u ulingasi nua Yohana 7: 53 - 8: 11 pang'wanso pigulya.

32 nu nyenye mukumilinga itai, ni tai ikumuika ilyuuku,”
33 Akamusukiilya, “Usese ingi ulelwa wang'wa Ibrahimu ni kulu kuulu
kukili kutula pihi a utugwa nuihi; ukuligitya uli, “Kuuikwa ilyuuku?”
34 uYesu ai uasukiiye, Huiili, huiili, kumuila, wihi nuitumaa u mulandu
ingi mutung'waa nua mulandu.
35 uMutung'waa shanga wikiee mito matungo ihi; ung'wana wikiee
mahiku ihi.
36 Ku lulo, anga itule Ung'wana wamuike ilyuuku, mukutula alyuuku itai
lukulu,”
37 Ningile kina unyenye mi ulelwa wang'wa Ibrahimu; mukuduma
kumbulaga ku nsoko lukani lane lugila ilyoma mukati anyu.
38 Kuligitya imakani naiza nimihengile palung'wi nu Tata nu ane, nu
nyenye u uu mukituma i makani naiza migulye kupuma ku a tata anyu.”
39 Ai asukiiye nu kumutambuila, “Tata itu ingi Abrahamu,” uYesu aka
atambuila, anga aza mutule ana ang'wa Ibrahamu, aza muziituma imilimo
angwa Ibrahimu.
40 Ga ni itungili mukuduma kumbulaga, muntu nai umutambuie i tai
kina ai nigulye kupuma kung'wa Itunda. Abrahamu shanga ai witumile
iti.
41 Mukituma milimo a atata anyu.” akamuila, “shanga ai kuleilwe mu
ugoolya, kukete utata ung'wi, Itunda.”
42 uYesu aka aila, “Anga itule Itunda ingi Tata wanyu, aza muzee ndowa
unene, ku ndogoelyo mpumiie kumg'wa Itunda; ni uu shanganzile ku umi
wane, ila ng'wenso undagiiye.
43 Ku niki shanga mumaligile imakani ane? Ku nsoko shanga muhumile
kugimya ku mija imakani ane.
44 Unyenye mi ang'wa tata nuanyu, u mulugu, hangi mukuduma kituma
insula nang'wa tata nuanyu. Ai watuilee mubulagi puma ung'wandyo
hangi shanga uhumile kimika mu tai ku nsoko itai imutili mukati akwe.
Nukuligitya u uteele, ukuligitya kupumiila mu upumoo nu akwe ku nsoko
ingi muteele hangi tata nua uteele.
45 Ga nitungili, ku nsoko kuligitya nituile itai, shanga munihuiie.
46 Ingi nyenyu mukati anyu nuku nkuiila kina nkete mulandu? anga
itule kuligitya nili itai, ku niki shanga munuhuiie?
47 Nuanso nuang'wa Itunda wimijaa imakani ang'wa Itunda; unyenye
shanga mukija ku nsoko unyenye shanga mi ang'wa Itunda.”
48 Ayahudi akamusukiilya nu kumuila, “shanga kuligitilye tai kina uewe
wi Musamaria hangi ukete hing'wi?”
49 uYesu akasukiilya, nimugila u hing'wi; kuiti nu mukuiye u Tata nu
ane, nu nyenye shanga munkuiye.
50 Shanga kuduma ikulyo ni lane; ukoli ung'wi nuidumaa nu kulamula.
51 Huiili, huiili, kumuili, anga itule wihi ukuluamba u lukani lane,
shanga ukihenga insha lukulu.”
52 Ayahudi akamutambuila, “Itungili kalingaa kina ukete hing'wi.
Abrahamu ni anyakidagu ai akule; kuiti ukiligitya, 'Anga itule u muntu
ukuluamba u lukani nu lane, shanga ukululya insha'.
53 Uewe shanga wimukulu kukila utata itu Abrahamu nai ukule, shanga?
Ga ni anyakidagu ai akule, Uewe ukitendisa kina nyenyu?”
54 uYesu akasukiilya, “Anga itule kikulya mukola, ikulyo lane ingi
nankanda; ingi Tata nuane nuenda nkulya - uyo ni mukumutambula kina
ingi Itunda wanyu.

55 Unyenye mukili kumulinga nuanso, kuiti unene numulingile nuanso.
Anga itule nikaligitya, 'shanga numulingile,' nikatula anga unyenye,
muteele. Ga ni iti, numulingile ni makani akwe nimaambile.
56 uTata nu anyu uAbrahamu ai ulumbiiyee nuikihenga u luhiku nu lane;
ai ulihengile hangi ai ulumbiiye.”
57 Ayahudi akamutambuila, “Ukili kupisha i lika nila myaka makumi a
taano, nu ewe wamihengaa u Ibrahimu?”
58 uYesu aka atambuila, “Huiili, huiili, kumutambuila, ze ikili u
Abrahamu kutugwa, UNENE NKOLI,”
59 Uugwa akahooela i magwe alije kumukua, kuiti uYesu ai wipihiiye nu
kupuma kunzi itekeelo.

9

1 Itungo, anga uYesu nai watula ukukila, ai umihengile muntu mupoku
puma kutungwa kung'wa akwe.
2 Amanyisigwa akwe akamukolya, “ Rabi, nyenyu nai witumile u
mulandu, muntu uyu ang'wi aleli akwe, watungwa mupoku?”
3 uYesu akasukiilya, “Shanga muntu uyu ang'wi aleli akwe nai itumile
u mulandu, ila milimo ang'wa Itunda ilije ku kunukulwa ku kiila
kung'wakwe.
4 Kutakiwe kituma i milimo akwe nuanso nai undagiiye itungo ni ikli
mung'wi, Utiku upembilye itungo niize kutili nukuhuma kituma u mulimo.
5 Matungo nimoli mu unkumbigulu, unene ingi welu nua unkumbigulu.”
6 Ze yakilaa uYesu kuligitya imakani aya, ai utyie imati mu mahalu,
akazipya ilolo ku mati nu kumupaka umuntu nuanso mu miho ni malolo.
7 Akamuila, longola woge mu kilungu nika Siloam (ikulingasigwa anga
'nai ulagiigwe').” Ku lulo umuntu uyu ai ulongoe, aka kalala, nu kusuka,
ukihenga.
8 Anya kisali a muntu nuanso na awo nai amihengile u ng'wandyo anga
mineneelyi ai aligitilye, Itii| uyu shanga yuyo muntu naiwatuilee wikie nu
kulompa?” auya ai aaligitilye, “Ingi ng'wenso,”
9 Ni auya ai aligitilye, Aa, ila wimpyani nu ng'wenso,” Kuiti aiwatulaa
ukuligitya, “ Ingi nene.”
10 Akamutambuila, “Itungili imiho ako apitigwe uli?”
11 Akasukiilya, muntu nui atangwaa Yesu aza uzipilye ilolo nu kumpaka
i miho ane nu kumbila, ' Longola ku Siloam ukalale.' Ku lulo aza nongoe,
nu kukalala, nu kulija kihenga hangi.” Akamutambuila, “Ukoli pii?”
12 Akasukiilya, “Shanga ningile.”
13 Akamutwala umuntu uyo nai watuilee mupoku ku Afarisayo.
14 Kunu ai yatulaa luhiku nula kusupya itungo uYesu naza uzipilye ilolo
nu kumapitya imiho akwe.
15 Papo hangi iAfarisayo akamukolya aza uligilye uli kihengaa. Ai
uatambuile,”Aza uikie ilolo mu miho ane, ni itungili nahumaa kihenga.”
16 Ang'wi a Afarisayo akaligitya, “umuntu uyu shanga upumiie kung'wa
Itunda ku nsoko shanga uluambile u luhiku nula kusupya.” Auya ai
aligitilye, “Ihumikile uli muntu mnya milandu kituma i ilingasiilyo anga
izo?” Ku lulo ikatula nu utemanuki mukati ao.
17 Papo nai amukoiye u mupoku uyo hangi, “Ukuligitya ntuni migulya
akwe ku nsoko umapitilye imiho ako?” u mupoku akaligitya, “Ingi
munyakidagu.”

18 Ga ni tungo ili Ayahudi shanga ai ahuiie kina ai watuilee mupoku nu
ng'wenso walijaa kihenga kupikiila nai aitangile i aleli akwe nuanso nai
uligilye kihenga.
19 Ai a akoiye i aleli, Itii, uyu ingi ng'wana wanyu ni mukuligitya ai
utugilwe mupoku? uhumile uli itungili kihenga?
20 “Iti gwa aleli akwe akamusukiilya, “Kulingile kina uyu ingi ng'wana
witu ni kina ai uleilwe mupoku.
21 Kinya uli itungili ukihenga, shanga kulingile, nu ng'wenso numupitilye
i miho akwe, shanga kumulingile. Mukolyi ng'wenso. Ingi muntu mukulu.
Uhumile kitambuilya u mukola.
22 Aleli akwe ai aligitilye i makani aya, ku nsoko ai aogopile i Ayahudi.
Ku iti i Ayahudi ai atulaa akondyaa kigombya kina, anga itule wihi ukulapa
kina uYesu ingi Kristo, Ukubagulwa ni Itekeelo.
23 Ku nsoko iyi, aleli akwe ai aligitilye, “Ingi muntu mukulu, mukolyi
ng'wenso.”
24 Ku lulo ku nkua a kabiili, ai amitangile u muntu nai wakaiyee kutula
mupoku nu kumutambuila, “Minkiilye Itunda ikulyo. Kulingile kina u
muntu uyu munya milandu.”
25 Papo muntu uyu ai usukiiye, “Atule ingi munya milandu, unene
shanga ningile. Kintu kimg'wi ni nikilingile: ai izaa nimupoku, ni itungili
kihenga.”
26 Papo nai amutambuie, “ Ukutendee ntuni? Aza umapitilye uli i miho
ako?”
27 Ai usukiiye, “Nakondyaa kumutambuila, nu nyenye shanga mutege-
eye| Ku niki mutakila kija hangi? Nu nyenye shanga muloilwe kutula
amanyisigwa akwe ga, shanga uu?
28 Ai amutukie nu kuligitya, “Uewe ingi wi mu manyisigwa wakwe, kuiti
usese ingi kiamanyisigwa ang'wa Musa.
29 Kulingile kina Itunda ai witambuuye nu Musa, kuiti ku muntu uyu,
shanga kulingile uko ku upembeeye.
30 uMuntu uyo akasukiilya nu kuatambuila, Ku niki, ili ingi ikani nila
kukuilwa, kina shanga mulingile ku upembeeye, hangi ikili umapitilye
imiho ane.
31 Kulingile kina Itunda shanga wiategeelya i anya milandu. kuiti anga
itule u muntu wihi ukumukulya Itunda nu kituma u ulowa nuakwe, Itunda
wimutegeelya.
32 Puma kandya ku unkumbigulu ikili kukaya nangaluu kigigwa kina
wihi umapitilye miho a muntu nai utugilwe mupoku.
33 Anga itule u muntu uyu shanga upumiie kung'wa Itunda, shanga aze
uzii ituma kihi.”
34 Ai asukiiye nu kumutambuila, “Ai utugiwe mu milandu nangaluu, nu
ewe uku umanyisa u sese?” Papo nai akamuzunsa kupuma mi itekeelo.
35 uYesu akija kina amuhejaa mi Itekeelo. Ai umuligilye nu kumutam-
buila, “Umuhuiie u ng'wana nua muntu?”
36 Akasukiiya nu kuligitya, “Ingi nyenyu, Mukulu, iti nu nene ndije kumu
huiila?”
37 uYesu akamutambuila, “Wakondyaa kumihenga, nung'wenso nukita-
mbulya nu ng'wenso yuyo.”
38 Umuntu uyo akaligitya, “Mukulu, Na huiila,” Uugwa akamukulya.
39 uYesu akaligitya, Ku ulamuli nzile mu unkumbigulu uwu iti kia awo
ni shanga ihengaa alije kihenga ni awo ni ihenga atule apoku.”

40 Ang'wi aAfarisayo nai atulaa palungwi nu ng'wenso akija imakani
nanso nu kumukolya, “Nu sese ga kiapoku?”
41 uYesu aka atambuila, “Anga aza ize matulaa miapoku, shanga aza
muzee tula ni milandu. Ga ni iti, itungili mu kuligitya, 'Kihengaa,' u
mulandu nuanyu wiki kiie.”

10

1 Huiili, huiili kumutambuila, uyo ni shanga ukingila kukiila mumpita
nua itando nila nkolo, kuiti winankila ku nzila ingiiza, muntu nuanso ingi
mii hangi muhimbi.
2 Nuanso nuingilaa ku ku mulango ingi mudimi nua nkolo.
3 Ku ng'waakwe u musunja nua mumpita wi muluguilaa. Inkolo yijaa u
luli nu lakwe hangi wi yitangaa inkolo ku mina ao nu kuipumya kunzi.
4 Nuika ipumya kunzi izo ni akwe, wi itongeela, ni inkolo yi mutyataa,
ku nsoko ilingile u luli lakwe.
5 Shanga ikumutyata u muziila kuiti badala akwe yukumuhuga, ku nsoko
shanga yilingile induli nia aziil.”
6 uYesu ai uligitilye impyani iyi kitalao, kuiti shanga ikamalinga imakani
aya naiza utuile ukuligitya kitalao.
7 uYesu ai uligitilye ni enso hangi, Huiili, huiili, kumutambuila, Unene
ni mumpita nua nkolo.
8 Ihi nai antongee ingi ii hangi ahimbi, kuiti i nkolo shanga ai iategeeye.
9 Unene ingi mumpita. Wihi ni ingiila kukiila kitalane, ukugunwa;
ukingila mukati nu kupuma, nu ng'wenso uki ligilya u ludimo.
10 Umii shanga uzile kwaala kia, kubulaga, nu kulimilya. Nzile iti kina
alije u upanga nua kali na kali hangi atule nuenso widu.
11 Unene ni mudimi nu mukende, uMudimi nu mukende wipumyaa u
upanga nu akwe ku nsoko a nkolo.
12 uMunya mulimo nu anilwe, ni shanga mudimi, naiza inkolo shanga
nsao yakwe, wihengaa i mbugi ipembilye nu kuimanka inkolo.
13 Ni imbugi yi iambaa nu kuisapatilya. Wimankaa ku nsoko ingi munya
milimo nua kanwa hangi shanga uikee inkolo.
14 Unene ni mudimi nu mukende, hangi nialingile ni ane, ni enso ni ane
aningile unene.
15 uTata uningile, nu nene numulingile uTata, nu nene niupumyaa u
upanga nuane ku nsoko a nkolo.
16 Nkete i nkolo inzuya naza shanga yi itando ili. Nianso ga, ntakiwe
kuileta, ni nyenso yukija u luli nulane iti kina itule ikoli idale ling'wi nu
mudimi ung'wi.
17 Iyi yiyo nsoko uTata undoilwe: Nu upumye u upanga nu ane halafu
nu uhole hangi.
18 Kutili nui uholaa kupuma kitalane, kuiti unene mukola niu pumyaa.
Nkete u uhumi nua ku upumya, hangi nkete u uhumi ga nuku uhola.
Nilisingiiye ilagiilyo ili kupuma kung'wa Tata.”
19 Utemanuki ukapumila hangi mu Ayahudi ku nsoko a makani aya.
20 Idu ao akaligitya, “Ukete hing'wi hangi ingi muhali. Ku niki
mukumutengeelya?”
21 Auya akaligitya, “Aya shanga makani a muntu nu halinkaniwe ni
ahing'wi. uHing'wi uhumile kumupitya i miho u mupoku?”
22 Uugwa ikaza i siku kuu a kuika u wakfu iYerusalemu.

23 Ai yatulaa itungo nila ulyuuku, nu Yesu ai watulaa ukugenda mi
Itekeelo mu kianda ni kang'wa Selemani.
24 Uugwa iAyahudi nai akamupilimikiilya nu kumutambuila, “Kupikiila
nali ukuuika mu witumbi? anga ize uewe ingi Kristo, kuile kihenga.
25 uYesu akasukiilya, “Nakondyaa kumutambuila kuiti shanga muhuiie.
Milimo nikituma ku lina ni lang'wa Tata nuane, nianso iku kuila migulya
ane
26 Ga ni iti shanga mu huiie ku nsoko unyenye shanga mi nkolo yane.
27 Inkolo ni ane yukija u luli nulane; Ni ilingile, ni nyenso yukuntyata
unene.
28 Ni yinkiiye u upanga nua kali na kali; shanga yukulimila nangaluu,
hangi kutili ga nung'wi nuika isapula kupuma mu mikono ane.
29 uTata nu ane, nai uninkiiye nianso, ingi mukulu kukila ni angiiza
ihi. hangi kutili ga nung'wi nukete u uhumi nua kuasapula kupuma mu
mikono ang'wa Tata.
30 Unene nu Tata ki palung'wi.”
31 Akakenka i magwe iti amutulangwe hangi.
32 uYesu aka asukiilya, “Nakondya kumulagiila milimo idu ni miza
kupuma kung'wa Tata. Ku milimo ni uli mu nanso muloilwe kuntulanga
imagwe?”
33 iAyahudi akamusukiilya, “Shanga ku ukutulanga image ku mulimo
wihi nu uziza, kuiti ku kukunka, ku nsoko uewe, nuili wi muntu,
ukitendiisa kina Itunda.”
34 uYesu aka asukiilya, “Shanga ai ikilisigwe mu malagiilyo anyu,
'Aindigitilye, “Unyenye mi itunda?”
35 Anga itule ai uitangile mi Itunda, ku awo naza Lukani nu lang'wa
Itunda ai liaziie (nu Ukilisigwa shanga uhumile kubunangwa),
36 mukuligitya migulya a uyo naiza u Tata umupumilye nu kumulagiilya
mu unkumbigulu, 'Ukukunka,' ku nsoko ai ndigitilye, "unene ni ng'wana
wang'wa Itunda'?
37 “Anga itule shanga kituma i milimo ang'wa Tata nuane, muleke kuni
huiila.
38 Ga ni iti anga itule kituma i milimo, anga itule shanga munihuiie,
huiili i milimo iti kina muhume kulinga uTata ukoli mu kati ane nu nene
nkoli mukati ang'wa Tata.”
39 Akagema hangi kumuamba uYesu, kuiti akalongola yakwe kupuma
mu mikono ao.
40 uYesu akalongola yakwe hangi ki itumbi nila Yordani nkika naiza
uYohana ai watulaa ukoja u ng'wandyo, nu kikie kuko.
41 Antu idu akapembya kung'wa Yesu. Ai alongolekile kuligitya,
“uYahana tai shanga ai witule i ilingasiilyo yihi, kuiti imakani ihi nai
umaligitilye uYohana migulya a muntu uyu ingi a tai.”
42 Antu idu akamuhuiila uYesu pang'wanso.

11

1 Uugwa muntu ug'wi ilina nilakwe Lazaro ai watulaa mulwae. Ai
upembeeye ku Bethania, Kijiji kang'wa Mariamu nu muluna nuakwe
uMartha.
2 Ai watulaa Mariamu yuyo yuuyo nai umupuguhie uMukulu nu
kumupyagula i migulu akwe ku nsingi ni akwe. naiza mulunaa akwe
Lazaro ai watulaa mulwae.

3 Papo i luna awa ai alagiiye u lukani kung'wa Yesu nu kuligitya,
“Mukulu, goza uyo nu muloilwe ukulwala.”
4 uYesu nai wakija akaligitya, “Ulwae uwu shanga wansha, kuiti, badala
akwe ingi ku nsoko i ikulyo ni lang'wa Itunda iti kina ng'wana nuang'wa
Itunda walije kukuligwa mu ulwae uwu.”
5 uYesu ai umuloilwe u Martha nu muluna nu akwe nu Lazaro.
6 Nai wakija kina uLazaro ingi mulwae, uYesu ai wikie mahiku a biili
ikilo ku kianza nai ukoli.
7 Uugwa ze yakilaa a ili ai uaiie i amanyisigwa akwe, “Kweni ku Uyahudi
hangi.”
8 Amanyisigwa akamutambuila, “Rabi, Ayahudi ai atula akugema ku
utulanga magwe, nu ewe uloilwe kusuka kung'wanso hangi?'”
9 uYesu aka atambuila, I matngo a mung'wi shanga ikumi na abiili?
Muntu nukugenda u mung'wi shanga uhumile ku kumpa, ku nsoko
ukihenga ku welu nua mung'wi.
10 Ga ni iti, anga itule wika genda utiku, uku kumpa ku nsoko u welu
ukutili mukati akwe.”
11 uYesu akaligitya imakani aya, ni ze yakilaa imakani aya, aka
atambuila, “Muhumba miitu uLazaro walala, kuiti nongoe iti kina ndije
kumuusha kupuma mu tulo.”
12 Uugwa i amanyisigwa akamutambuila, 'Mukulu, anga itule ulae,
ukuuka.
13 Itungo ili uYesu ai watulaa ukuligitya nkani nia nsha ang'wa Lazaro,
kuiti nianso ai asigiie ukutambula migulya a kulala tulo.
14 Uugwa uYesu akatambula nienso kihenga, “uLazaro wakuzaa,
15 Nkete u lowa kunsoko anyu, kina aza nikutili ku ng'wanso iti kina
mulije kuhuiila. Kwini kung'waakwe.”
16 Uugwa uTomaso, nai witangwaa ituti, ai uatambuie i amanyisigwa
auya, “Nu sese ga kweni kushe palung'wi nu Yesu.”
17 Itungo uYesu nai wakapembya, ai uhangile kina uLazaro wakondya
kutula mukibiila mahiku anne.
18 Ni nyenso iBethania ai ikoli pakupi ni Yerusalemu anga kilomita
makumi anne na ataano iti.
19 Idu mukati a Ayahudi akaembya kung'wa Martha nu Mariamu
kuahongeelya kunsoko a muluna ao.
20 Papo uMartha nai wakija kina uYesu wapembyaa, ai ulongoe
kutankana nu ng'wenso, kuiti uMariamu akalongoleka kikie mi ito.
21 Papo uMartha akamutambuila uYesu, “Mukulu, anga aza utule papa,
uheu nuane shanga azaa uzeesha.
22 Ga ni itungili, ningile ya kina lihi nuikalompa kupuma kung'wa
Itunda, ukuinkiilya.”
23 uYesu akamutambuila, uheu nuako ukiuka hangi.”
24 uMartha akamuila, ningile kina ukiuka mu wiuki nua luhiku nula
mpelo.”
25 uYesu akamuila, “Unene ingi wiuki nu upanga; nuanso nu nihuiie,
anga itule ukusha, ga ni iti ukutula ukikie;
26 nu ng'wenso nuikie nu kunihuiila unene shanga ukusha, uhuiie ulu?”
27 Akamutambuila, “Ee, Mukulu nihuiie kina uewe ingi wi Kristo,
Ng'wana nuang'wa Itunda, ng'wenso nu pembilye mu unkumbigulu.”
28 Nai wakondya kuligitya ili, akalongolaa yakwe kumitanga u muluna
akwe uMariamu ku ki mpinyimpinyi. Akaligitya, uNg'walimu ukoli apa
ukuitanga.”

29 uMariamu nai wakija aya, ai unyansukile ku upepele nu kulongola
kung'wa Yesu.
30 Nu ng'wenso uYesu aiwatulaa wakili kuza mukati a kijiji, ila ai watulaa
ukoli ikianza nai utankanie nu Martha.
31 Uugwa Ayahudi nai akoli nu Mariamu mi ito ni awo nai atulaa
akumuhongeelya, nai akamihenga ukunyansuka ku upepeele nu kupuma
kunzi, ai amutyatile; aze asigiie kina ulongoe ku kibiila iti kina wende
walile kuko.
32 Uugwa uMariamu, nai wakapika pang'wanso uYesu nai ukoli nai
wakamihenga nu kugwa pihi a migulu akwe nu kumuila," Mukulu, anga
aza utule ukoli papa, muluna ane shanga aza uzeesha."
33 uYesu nai wakamihenga ukulila, ni Ayahudi nai azile palung'wi nu
ng'wenso ai atulaa akulila ga, ai uhongeeye mu nkolo nu kuhusha;
34 akaligitya, "Mumulalikilye pii? akamutambuila, Mukulu, Pembya
ugoze."
35 uYesu akalila.
36 Papo iAyahudi akaligitya, "Goza nai umuloilwe uLazaro|"
37 Kuiti i auya mu kati ao akaligitya, "Shanga yuyu, muntu nai umapitilye
i miho ang'wa uyo nai watuile mupoku, shanga aza uhumile kumuzipya
u muntu uyu waleke kusha?"
38 Uugwa uYesu, aze ukuhongeelya mu umi nuakwe hangi, akalogola mu
kibiila. Itungili ai latulaa ikulungi, ni igwe li ikilwe migulya akwe.
39 uYesu akaligitya, Liheji igwe. "uMartha, muluna nuakwe uLazaro,
nuanso nai ukule, akamuila uYesu, "Mukulu, ku itungo ili, muimba
ukutula waolaa, ku nsoko wakondya kutula muimba ku mahiku anne."
40 uYesu akamuila, "Unene shanga aza nukuiie kina, anga uhuiile,
ukihenga ikulyo ni lang'wa Itunda?"
41 Ku lulo akaliheja igwe. uYesu akanyansula imiho akwe migulya nu
kuligitya, "Tata, nukulumbile ku nsoko untegeeye.
42 Aza ningile kina wintegeelya nkua yihi, kuiti ingi ku nsoko a milundo
nuimikile ku mpilimikiilya kina ndigitilye aya, iti kina alije kuhuiila kina
uewe undagiiye."
43 Ze yakilaa kuligitya aya, ai uli ile ku luli lukulu, "Lazaro, puma
kunzi|'"
44 Mushi ai upumule kunzi utungilwe i mikono ni migulu ku sanda
ni kiikila, nu usu nu akwe ai utungilwe mukako" uYesu aka atambuila,
"Mutunguili mu muleke walongole."
45 Uugwa iAyahudi idu nai azile kung'wa Mariamu nu kihenga uYesu
naza witumile, ai amuhuiie;
46 kuiti ang'wi ao ai alongoe ku Afarisayo nu kuaila imakani naza
witumile uYesu.
47 Uugwa akulu a Akuhani ni Afarisayo akilundiila palung'wi mu kianda
nu kuligitya, Ku utenda ntuni? uMuntu uyu ukituma ilingasiilyo idu.
48 Anga itule ku umuleka iti wing'wene duu, ihi aku muhuiila; iArumi
akupembya nu kuhola yihi i kianza kitu ni ihi itu."
49 Ga ni iti, muntu ung'wi mu kati ao, Kayafa, nai watuile Kuhani Mukulu
ng'waka nuanso, aka atambuila,
50 "Shanga mulingile kihi lukulu. Shanga musigile kina izipie ku nsoko
anyu kina muntu ung'wi utakiwe kusha kunsoko a antu kukila ingu wihi
kulimila."
51 Aya shsnga ai umaligitilye kunsoko akwe mukola, badala akwe,
kunsoko ai watulaa kuhani mukulu ung'waka nuanso. ai ulotile kina

uYesu ukusha kunsoko a ingu,
52 hangi shanga kunsoko a ingu ling'wene duu, ila uYesu walije u uu
kuilingiila i ana ang'wa Itunda naza asapatie nkika nia kuli kuli.
53 Ku lulo kandiilya u luhiku nu lanso nu kulongoleka akanonia nzila a
kumubulaga.
54 uYesu shanga ai ugendile hangi kihenga mu Ayahudi, ila ai uhegile
pang'wanso nu kulongola ihi nikoli pakupi ni ibambazi mu kisali ni
kitangwaa Efraimu. Pang'wanso akikie ni amanyisigwa.
55 Ila i Pasaka a Ayahudi ai atulaa pakupi, ni idu aka nankila kulongola
ku Yerusalemu kunzi a kisali ze ikili i pasaka iti alije ki elya akola.
56 Ai atulaa akumuduma uYesu, nu kutambula kila ung'wi nai atulaa
imikile mi Itekeelo, “Mukusiga ntuni? kina shanga uzile mu siku kuu?”
57 Itungo ili i akulu a akuhani ni Afarisayo ai atulaa apumyaa ilagiilyo
kina anga itule ung'wi ukulinga kina uYesu ukoli, utakiwe kupumya
impola iti kina alije kumuamba.

12

1 Mahiku mutandatu ze ikili ipasaka, uYesu ai wendile ku Bethania, kai
ukoli uLazaro, nuanso nai umiukilye ku puma mu ashi.
2 Ila akamuzipilililya indya nia mpindi kuko, nu Martha akamuaiilya,
itungo nilanso uLazaro ai watulaa ung'wi ao nua awo nai ikie mu ndya
palung'wi nu Yesu,
3 Hangi uMariamu akahola i ratili a manyukiilo nai azipigwe ku
nadro nziza, ikete nsailo nkulu, akamupuguhila uYesu mu migulu, nu
kumupyagula i migulu ku nsingi ni akwe; ito lihi likizula u unyunki nua
manyunkiilo.
4 uYuda Iskariote, ung'wi nua awo ia manyisigwa akwe, naiza yuyo
nuika mugumaniilya uYesu, akaligitya.
5 Ku niki i manyunkiilo aya shanga aza aguigwe ku dinari magana ataatu
nu kinkiiligwa i aula?”
6 Nu ng'wenso ai uligitilye nanso shanga kuaisiilya aula, ila ku nsoko
ai waatuilee mii; ung'wenso yuyo ai watuile uambiie i mbugulu a mpia
hangi ai watuilee wiholaa ing'wi nai aiekilwe mung'wanso kunsoko akwe
mukola.
7 uYesu ai uligiyilye, muleke waike nukete ku nsoko a luhiku nula uikwi
nu ane.
8 i aula mukutula nienso mahiku ihi, kuiti shanga mukutula nu nene
mahiku ihi.”
9 Iti gwa i umbi ikulu ni la Ayahudi nai alijaa kulinga nia kina uYesu ukoli
kuko, ni eso akapembya shanga kunsoko ang'wa Yesu duu. Ila amihenge
nu Petro nai umiulilye kupuma mu ashi.
10 Ni enso i akulu a kuhani akazipya lukani iti amubulage u Lazaro;
11 ndogoelyo kunsoko ayo imakani akwe idu mu Ayahudi ai alongoe yao
nu kumuhiila uYesu
12 Nu luhiku nula kabiili lakwe i umbi ikulu ai lizile mu siku kuu. Nai
akija kina uYesu upembilye ku Yerusalemu,
13 ai ahoile i ntambi nia makota a mitende nu kupuma kunzi kulongola
kumusingiilya hangi akakua iyogo, “Hosiana| Ukendepilwe nuanso nu
pembilye ku lina nila Mukulu, Mutemi nua Israeli.”
14 uYesu ai umuligilye u ng'waa ndogwe akanankila; anga uu nai
ukiliseigwe.

15 Leka kitumba munanso nua Sayuni; goza, uMutemi nuako upembilye,
unankie ng'waa ndogwe."
16 Amanyisigwa akwe shanga ai amalingile imakani aya apo u
ng'wandyo; kuiti uYesu nai wakakuligwa, papo nai akimbukiiye nia kina
imakani aya ai ukiliseigwe nuanso nia kina itumile imakani aya kitalakwe.
17 Uugwa idale ilo nila antu nai akoli palung'wi nu Yesu itungo nai
umitangile uLazaro kupuma mu kibiila, aka kuiila ku auya.
18 Hangi ai ituile ga ni kunsoko iyi kina idale nila antu ai alongoe
kumusingiilya ku nsoko ai igulye kina witumile ikilingasiilyo nikanso.
19 iAfarisayo akitambulya i enso ku enso, Goza, itungili shanga muhu-
mile kituma kihi; goza, u unkumbigulu walongolaa kitalakwe."
20 Itungili ang'wi a Ayahudi ai atulaa mu kati ao mu awo nai atulaa
alongoe kipolya mu siku kuu.
21 Awa ai amuhangile uFilipo, naiza upumiie ku Bethsaida a ku Galilaya,
akamulompa aze ligitya, "Mukulu, usese kukete nsula kumihenga uYesu."
22 uFilipo akalongola akamutambuila uAndrea; uAndrea nu Filipo
akalongola nu kumutambuila uYesu.
23 uYesu aka asukiilya, Isaa apika ku nsoko a ng'wana nuang'wa Adamu
ku kuligwa.
24 Huiili, huiili, kumutambuila, imbeu a ngano anga ileke kugwa mi ihi
nu kusha, ikiee uu ing'wene duu, ila anga ishe, ikupa nkali idu.
25 Nuanso nululoilwe u likalo nu lakwe ukululimilya; ila nuanso nu
lubipiwe u likalo nu lakwe mu unkumbigulu uwu uku uhuja ga u upanga
nua kali na kali.
26 Muntu wihi anga wanzailye unene, nu antyate, nu nene kunkoli, papo
nu munyamilimo nuane nuikatula ukoli. Muntu wihi nuikanzaiilya, uTata
ukumukulya.
27 Itungili i nkolo ane ahusha: nu nene ndigitye uli? 'Tata, ungune mu
saa iyi" kuiti ingi ku isigo ili nimipikiie i saa iyi.
28 Tata, ulikulye i lina ni lako." Uugwa luli lukaza nu kuligitya
"Nalikulyaa nu nene kulikulya hangi."
29 Ila ianza nai limikile pakupi ni enso akija, akaligitya nia kina yatula
nu mulilo, Auya ai aligitilye, "Malaika witambuuye nu ng'wenso."
30 uYesu akasukiilya nu kuligitya, Luli ulu shanga luzile ku nsoko ane,
ila kunsoko anyu.
31 Itungili ulamulwa nua unkumbigulu uwu ukoli; Itungili u mukulu nua
unkumbigulu uwu ukugung'wa kunzi.
32 Nu nene anga nyansulwe migulya ihi, kualuta ihi kitalane."
33 Ai wituntile nanso azelagiila ingi nshile kii nuikasha.
34 Ianza likasukiilya, "Usese kigulye mi lagiilyo nia kina uKristo ukikie
i kali na kali. Nu ewe kuligitya uli, 'Ng'wana nuang'wa Adamu kusinja
wanyansulwe migulya'? uyu u ng'wana nua muntu ingi nyenyu?"
35 Ila uYesu aka atambuila, "Welu ukoli palung'wi nu nyenye itungo
iniino. Longoli nsoko mukete u welu, iti kina i kiti kileke kumuhumiilya.
Nuanso nui longolaa mukiti shanga ulingile kulongoe.
36 Mukili mukete u welu." uYesu ai umaligitilye ni hangi akalongola
yakwe akipiha aleke kumihenga.
37 Ga ni iti uYesu aiwitumile ilingasiilyo idu kinya nianso ntongeela ao,
akili shanga akahuiila.
38 iti lipikiile ikani ni lang'wa Isaya, nai uligitilye; "Mukulu, ingi nyenyu
nai uhuiie inkani yitu? Nu mukono nua Mukulu ukunukuiwe nyenyu?"

39 Yiyo nsoko ni anso shanga ai ahuiie, ndogoelyo uIsaya ai uligitilye hangi,
40 “Uapokuuye imiho, nu kuitenda nkaku i nkolo ni ao; aleke kihenga ku miho ao nu kulinga ku nkolo ni ao, nu kugunika nu nene nikaanguna.”
41 uIsaya ai uligitilye imakani nanso kunsoko ai wihengile ikulyo nilang'wa Yesu nu kuligitya inkani niakwe.
42 Ga ni iti, ga i akulu idu ai amuhuiie uYesu; kuiti ku nsoko iAfarisayo, shanga ai alapile iti aleke kubagulwa ni Itekeelo.
43 Ai iloile ikulyo ni ana adamu kukila ikulyo nilipembeeye kung'wa Itungo.
44 uYesu akanyansula ululi nu kuligitya, “Nuanso nunihuiie unene, shanga unihuiie unene duu ila nu ng'wenso nai undagiiye unene,
45 nuanso nunihengile unene umihengile nuanso nai undagiiye.
46 Unene nzile anga welu mu unkumbigulu iti kila muntu nu nihuiie unene waleke kikie mu kiti.
47 Anga itule umuntu wihi ukija imakani ane kuiti waleke kumaamba, unene shanga kumulamula; ndogoelyo shanga ainzile iti nu ulamule u unkumbigulu, ila nuugune u unkumbigulu.
48 Nuanso nui nihitaa unene hangi shanga wimagombaa imakani ane, ukete nui mulamulaa; lukani nulanso ni nululigitilye lulo nulikamulamula uluhiku nula mpelo.
49 Ndogoelyo unene shanga ai ndigitilye ku umi nuane du. Ila ingi Tata nai untwae, ng'wenso mukola ai undagiiye ni nikamatambula nu kumaligitya.
50 Nu nene ningile nia kina ilagiilyo nilakwe ingi upanga nua kali na kali; ila nanso nikuligitya unene - anga uTata nai umbiie, uu gwa kulingitya kitalao.”

13

1 Itungili ze ikil i siku kuu a pasaka, ku nsoko uYesu ai ulingile kina isaa akwe apikiila naiza ukupuma mihi iyi nu kulongola kung'wa Tata, aze wakili ua loilwe i antu akwe naza akoli mihi, ai ualoilwe impelo.
2 Nu mulugu ai watulaa wakondyaa kuikwa mu nkolo ang'wa Yuda Iskariote, ng'wana nuang'wa Simioni, kumugumaniilya uYesu.
3 uYesu ai ulingile kina uTata waikaa i intu yihi mu mikono akwe ni kina upumiie kung'wa Itunda ni ai watulaa ulongoe hangi kung'wa Itunda.
4 Akauka mu ndya nu kaila pihi u ng'wenda nuakwe nua kunzi. Uugwa ai uhoile i taulo nu kitunga mkola.
5 Uugwa akaikila imazi mi ibakuli nu kandya kuakalalya i migulu i amanyisigwa akwe nu kuapyagula ni taulo naiza ai witungile ng'wenso mukola.
6 Wakiza kung'wa Simioni Petro, nu Petro akamuila, “Mukulu, Uloilwe kunkalalya i migulu ane?”
7 uYesu akasukiilya nu kumutambuila, “Nikulituma shanga ulilingile itungili, kuiti ukulinga panyambele,”
8 uPetro akamutambuila, “Shanga ukunkalalya imigulu ane nanguluu.” uYesu akamusukiilya “Anga itule shanga kuukalalya, shanga ukutula ni kipango palung'wi nu nene,”
9 uSimioni Petro akamutambuila, “Mukulu, leke kunkalalya i migulu ane duu, ila ga ni mikono ni itwe ni lane.”

10 uYesu akamutambuila, Wihi niiza wakondya koga shanga uloilwe
koga kwaala i migulu akwe, hangi watulaa ng'welu u muili nuakwe wihi,
unyenye matuilee mielu, kuiti shanga mihi.”
11 Kunsoko uYesu ai ulingile uyo nuika mugumaniilya; iyi yiyo nsoko ai
uligitilye, shanga mihi matuilee mielu.”
12 Matungo uYesu nai watulaa waakalalya i migulu ao nu kutula waholaa
ung'wenda nuakwe nu kikie hangi, ai uatambuie, “Itii mukilingile iko naza
nu mutendee?
13 Mukunintanga unene “Ng'walimu” nu Mukulu iti mukuligitya tai,
ndogoelyo uu yili.
14 Anga itule unene Mukulu nu ng'walimu, nu mukalaaye i migulu anyu,
nu nyenye ga mutakiwe kuakalalya i ianyu imigulu.
15 Kunsoko naminkiilya impyani iyi kina unyenye ga mutende anga
unene ni nitumile kitalanyu.
16 Huiili, huiili, Kumuila, umutugwa shanga mukulu kukila umukulu
nuakwe; ang'wi uyo niiza ulagiigwe ingi mukulu kukila uyo numulagiiye.
17 Anga itule ulingile imakani aya, ukendepilwe anga witume.
18 Shanga kuligitya kutula unyenye mihi, kunsoko nialingile awo naza ni-
aholanilye - ila kuligitya aya iti kina u ukilisigwa uhume kukaminkiiligwa;
Nuanso nuilizaa u mukate nuane unyansuiye i kintiginyo kakwe.
19 Kumutambuila ili itungili ze ikili kupumila iti kina ni likapumila,
muhume kuhuiila kina unene NG'WENSO.
20 Huiili, huiil, kumuila, nuinsingiilya unene wimusingiilya naiza ku-
mulagiilya, nu uyo nuinsingiilya unene wimusingiilya uyo nai undagiiye
unene.”
21 Matungo uYesu nai ukumaligitya aya, ai unyomekile mu nkolo, ai
ukuiie nu kuligitya, Huiili, huiili, kumutambuila kina ung'wi mu kati anyu
ukungumaniilya.”
22 iAmanyisigwa akwe akigozenkania, aze akuiwe ingi kunsoko ang'wa
nyenyu aza uligitilye.
23 Ai ikoli mu meza, ung'wi nua amanyisigwa akwe wipantamiiye mu
kikua kang'wa Yesu uyo naiza uYesu umuloilwe.
24 uSimioni Petro ai umukoiye u mumanyisigwa uyu nu kuligitya, “Kuile
ingi nu uli naiza kung'wakwe ukutambula.”
25 Mumanyisigwa uyo nai wipantamiiye mu kikua kang'wa Yesu nu
kumutambuila, “Mukulu, ingi nyenyu?”
26 Uugwa uYesu ai usukiiye, “Ingi kung'waakwe uyo ninika liilya intonge
a mukati nu kuminkiilya,” Iti gwa nai watula waliilya umukate, ai
uminkiiye uYuda ng'wana wang'wa Simioni Iskariote.
27 Ni ze yakilaau mukate, uMulugu ai umingiie. Uugwa uYesu akautam-
buila, Iko naza uloilwe kituma kaya ukitume.
28 Itungili kutili umuntu mu meza ai ulingile nsoko ang'wa Yesu kuligitya
ikani ili kung'waakwe.
29 Ang'wi ao ai asigile kina, ku nsoko uYuda ai uambile imbugulu a mpia,
uYesu ai umutambuie, “Gula i intu ni kuitakile kunsoko a siku kuu,” ang'wi
kina utakiwe kupumya kintu ku aula.
30 Ze yakilaa uYuda kusingiilya u mukate, ai ukaiye kupuma kunzi hangi
ai yatulaa utiku.
31 Matungo uYuda nai watula wahegaa, uYesu ai uligitilye, “Itungili
u ng'wana nuang'wa Adamu wakuligwa, hangi Itunda wakuligwa mu
ng'waakwe.

32 Itunda uku mukulilya mu ng'waakwe mukola, hangi ukukaya ku-
mukulya.
33 Ang'yinya aniino, nkoli palung'wi nu nyenye itungo iniino, Mukun-
duma, ni anga nai niatambuie i Ayahudi, 'Kunongoe, shanga muhumile
kupembya,' itungili kumutambuila nu nyenye ga.
34 Kuminkiilya ilagiilyo igeni, kina milowe; anga unene naza numuloilwe
unyenye, uu nu nyenye ga mutakiwe kilowa unyenye ku nyenye.
35 Kunsoko a ili iantu akulinga kina unyenye mi amanyisigwa ane, anga
itule mukete u ulowa ku kila ung'wi nu muya."
36 uSimioni Petro ai umutambuie, "Mukulu, ulongoe pii?" uYesu
akasukiilya, "Nkika ku nongoe ku itungili shanga ukuhuma kuntyata, kuiti
ukuntyata panyambele."
37 uPetro akamutambuila, "Mukulu, ku niki ndeke ku utyata ga ni
itungili? Unene kulupumya u likalo nula ne ku nsoko ako."
38 uYesu akasukiilya, "Itii uku lupumya u likalo nulako kunsoko ane?
Huiila huiila kuutambuila, i nsambaligugu shanga ikukunkula ze ikili
kunihita nkua itaatu."

14

1 Leka kulekela inkolo ako kutula mu lwago. Umuhuiie Itunda ni huiile
ga nunene.
2 Mi ito nilang'wa Tata nuane lukoli u likalo lidu nula kikie; anga
aza ihite kutula iti, aza izee natula nakutambuila, ku nulanso nongoe
kuzipiililya kianza kunsoko ako.
3 Anga nongole nu kumu zipiililya i kianza, nikapemya hangi kumusingi-
ilya kitalane, iti ikianza ni nkoli nu nyenye ga mutule mukoli.
4 Mulingile i nzila ku nongoe,
5 uTomaso ai umutambuie uYesu, "Mukulu, shanga kulingile i kianza
kulongoe; Itii! ku uhuma uli kulinga inzila?
6 uYesu ai umutambuie, "Unene yiyo nzila, tai nu upanga; kutili nu
uhumile kupemya kung'wa Tata kwaala kukiila kitalane.
7 Anga aize muningile unene, aize matulaa mamulingaa nu Tata ga;
kandiilya itungili nu kulongoleka mamulingaa hangi mamihengaa u
ng'wenso."
8 uPhilpo ai umutambuie uYesu, "Mukulu, kulagiile uTata ni iti ikutula
yakondya."
9 uYesu akamutambuila, "Shanga natulaa palung'wi nu nyenye ku itungo
ilipu, hang ukili shanga uningile unene, Philipo? Wihi nuanihengilee
unene wamihengaa uTata; Kinya uli ukuligitya, 'kulagiile uTata?
10 Shanga muhuiie kina unene nkoli mukati ang'wa Tata, nu Tata ukoli
mukati ane, Makani ni kumaligitya kitalanyu shanga kumaligitya ku isigo
nilane mukola, badala akwe, ingi Tata nuikiie mukati ane nukituma u
mulimo nuakwe.
11 Nihuiili unene, kina nkoli mukati ang'wa Tata, nu Tata ukoli mukati
ane; Ga ni iti nihuiili unene ku nsko a milimo ane kulu kuulu.
12 Huiili, huiili, kumuila, nuanso nunihuiie unene, milimo iyo ni
nitumaa, ukituma ga ni milimo iyi; nangi ukituma ga ni milimo mikulu
ku nsoko nalongolaa kung'wa Tata.
13 Kihi anga mulompe ku lina nilane, nikituma iti kina uTata wahume
kukuligwa mu ng'wana.
14 Anga mulompe kintu kihi ku lina nilane, nilanso kituma.
15 Anga mundowe, mukuamba i malagiilyo ane.

16 Hangi nika mulompa uTata, Nu ng'wenso ukuminkiilya u muaiilya
mungiiza iti kina ahume kutula palung'wi nu nyenye i kali na kali.
17 Ng'wau Ng'welu nua tai. u Unkumbigulu shanga uhumule kumusingi-
ilya nuanso ku nsoko shanga umihengile, ang'wi kumumanya nuanso. Ga
ni iti unyenye mumulingile nuanso. Kuiti wikiie palung'wi nu nyenye nu
kutula mukati anyu.
18 Shanga kumuleka ming'wene; Nikasuka kitalanyu.
19 Ku itungo ihelu, u unkumbigulu shanga ukunihenga hangi, kuiti
unyenye mukunihenga. Ku nsoko ni kiie, ga nu nyenye mukikie.
20 Mu luhiku nulanso mukulinga kina unene nkoli mukati ang'wa Tata,
ni kina unyenye mukoli mukati ane, ni kina unene nkoli mukati anyu.
21 Wihii nui ambaa i malagiilyo ane nu kituma, yuyo ung'wi niiza
undoilwe unene; hangi niiza undoilwe unene wikalowa nu Tata nuane,
Hangi nikamulowa hangi nikigeeleka unene mukola kitalakwe.”
22 uYuda (shanga Iskariote) akamuila uYesu, “Mukulu, Itii ingi ki ntuni
kikupumila kina ukigeeleka mukola kitaitu ni shanga ku unkumbigulu?
23 uYesu ai usukiiye akamutambuila, “Anga ize wihi ukundowa, ukulu-
amba u lukani nu lane, nu Tata nuane ukumulowa, hangi kikapembya nu
kuzipya likalo litu palung'wi nu ng'wenso.
24 Wihi niiza shanga undoilwe unene, shanga wiambaa u lukani nulane.
Lukani naza mukija shanga lane ila lang'wa Tata naza undagiiye.
25 Nimaligitilye imakani aya kitalanyu, itungo ni nkili kikie mukati anyu.
26 Ga ni iti, uMupoeelyi, Ng'wau Ng'welu, naiza uTata ukumulagiilya ku
lina lane, ukumumanyisa i makani ihi hangi wikamutenda mukimbukiilye
ihi naiza nimaligitilye kitalanyu.
27 U ulyuuku, kuminkiilya ulyuuku nuane unyenye, shanga kuminkiilya
uwu anga unkumbigulu nuipumyaa. Leki kuzipyi inkolo nianyu kutula nu
lwago, nu woa.
28 Ai migule iti nai numutambuie, 'Nongoe yane, hangi nikasuka
kitalanyu, 'Anga aza ize mundoilwe unene, aza muze mukete ulowa
kunsoko nongoe kung'wa Tata, kunsoko uTata ingi mukulu kukila unene.
29 Itungili nakondyaa kumutambuila ze ikili kupumila iti kina, itungo
anga lipumile, muhume kuhuiila.
30 Shanga kutambula nu nyenye makani idu, kunsoko mukulu nua ihi
iyi upembilye, Nuanso mugila ingulu migulya lane,
31 kuiti kina u unkumbigulu ulije kulinga kina numuloilwe uTata,
nitumaa iko uTata nukundagiilya unene, anga iti nai uninkiiye ilagiilyo.
Nyansuki, hangi kupume i kianza iki.

15

1 Unene ni muzabibu nua tai, nu tata nuane ingi mulimi nua mizabibu.
2 Kila itambi mukati ane niiza shanga lipaa i nkali wi lihenguila, ni kila
itambi ni llipaa inkali wilelyaa iti kina lihume kupa ikilo.
3 Unyenye yakondaa kutula mielu kunsoko a lukani naza nakondyaa
kumutambuila.
4 Mikie mukati ane, nu nene mukati anyu. Anga itambi ni shanga
lihumile kupaa ling'wene, anga lihite kutula mu muzabibu, ga ni iti
unyenye, anga muhite kikie mukati ane.
5 Unene ingi ni muzabibu; unyenye mi ntambi. Nuikiie mukati ane
nu nene mu kati akwe, muntu uyu wipezaa nkali idu, kunsoko anga ize
shanga nene shanga muhuile kituma ikani lihi.

6 Anga itule muntu wihi shanga ukusaga mukati ane, ukugung'wa anga
itambi nukuma; antu ilingiila i ntambi nu kugumila mu moto, nu kulimila.
7 Anga itule mukikie mukati ane, hangi anga imakani ane ikie mukati
anyu, lompi lihi ni muloilwe, nu nyenye mukutendelwa.
8 Mu ili uTata nuane ukuigwe, kina mipezaa nkali idu ni kina ingi mi
amanyisigwa ane.
9 Anga uTata nuane nai undoilwe unene, Ga nu nene namulowaa
unyenye; ikii mu ulowa nuane.
10 Anga itule mikaamba i malagiilyo ane, mukikie mu ulowa nuane anga
ni mambiie i malagiilyo ang'wa Tata nu ane nu kikie mu ulowa nuakwe.
11 Ni maligitilye i makani aya kitalanyu iti kina iloeelya nilane litule
mukati anyu ni iti kina iloeelya ni lanyu litulike kutula likondaniie.
12 Ili lilo ilagiilyo nilane, kina milowe unyenye ku nyenye anga nai
numuloilwe unyenye.
13 Kutili u muntu nukete u ulowa ukulu kukila uwu, kina walupumye u
likalo nu lakwe ku nsoko a ahumba uya.
14 Unyenye mi ahumba iane anga itule mukituma ayo ni neenda
mulagiilya.
15 Shanga kumitanga atugwa, ku nsoko u mutugwa shanga ulingile iko
nuitumaa u mukulu nuakwe. Numitangile unyenye ahumba iane. ku
nsoko namukumuila i makani ihi naiza nigulye kupuma kung'wa Tata.
16 Shanga ai muniholanilye unene, ila unene ai numuholanilye unyenye
nu kumuika mulongole mupe inkali, ni nkali yanyu ilije kikie. Ili likoli iti
kina kihi ni mukulompa kung'wa Tata ku lina ni lane, ukuminkiilya.
17 Makani aya kumulagiilya, kina milowe kila muntu nu muya.
18 Anga ize u unkumbigulu ukumubipilwa, mulinge kina ai umbipiwe
unene ze ikili kumubipilwa unyenye.
19 Anga aza mutule mia unkumbigulu, u unkumbigulu aza uzee
mulowa anga mia kitalao; Kuiti ku nsoko shanga mia unkumbigulu hangi
kunsoko ai numuholanilye kupuma mu unkumbigulu, ingi kunsoko ili u
unkumbigulu wimubipilwa.
20 Kimbukiilyi ikani naiza numutambuie, 'uMutugwa shanga mukulu
kukila umukulu nuakwe, 'Anga itule ai anagilye unene, akumaja nu
nyenye ga; Anga izee ai a ambile u lukani nulane, ai azee amba nulu
nulanyu ga.
21 Akumutendeela makani aya ihi kunsoko a lina ni lane kunsoko shanga
amulingile uyo numulagiiye.
22 Anga aza itule shanga aza nzile nu kuatambuila, shanga ai azeetula
itumile u mulandu; kuiti itungili agila u winegi ku milandu ao.
23 Nuimbipilwaa unene wimubipilwaa nu Tata ga.
24 Anga itule shanga nitumile u mulimo mukati ao naiza kutili nung'wi
nai witumile, ai azeetula agila u mulandu; kuiti itungili itumile ihi abiili
ihengile hangi ambipiwe unene nu Tata nuane.
25 Ili likupumila iti kunsoko lukani lukondaniile naiza lukilisigwe mi
ilagiilyo ni lao; 'Ambipiwe unene bila nsoko.'
26-27 Itungo u mupooelya nuazaa, naiza numulagiiye kitalanyu kupuma
kung'wa Tata, uyu yuyo, Ng'wau ng'welu nua tai, naiza ukupembelya
kung'wa Tata, ukunkuiila. Ga nu nyenye muku nkuiila kunsoko matulaa
palung'wi nu nene puma ung'wandyo.

16

1 Numutambuie imakani aya iti muleke kutakigwa.

2 Akumupumya kunzi a Matekeelo; Kulu kuulu isaa ipembilye niiza
kila nuikamubulaga ukusiganiilya kina ukituma mulimo uziza ku nsoko
ang'wa Itunda.
3 Akumutendeela aya ku nsoko shanga amumanyile u Tata ang'wi
shanga amanyile unene.
4 Numutambuie imakani aya iti kina itungo anga lipike nila aya
kupumila, muhumile kukimbukilya ni kinya nai numutambuie muhume
kitalao. Shanga numutambuie kutula i makani aya ung'wandyo ku nsoko
ai natulaa palung'wi nu nyenye.
5 Anga itule, itungili nongoe kung'wa uyo nai undagiiye; kuiti kutili
mukati anyu nukunkolya, “Ulomgoe pii?”
6 Ku nsoko nimaligitilye imakani aya kitalanyu, kinya uwai kizue mu
nkolo yanyu.
7 Ga ni iti, kumutambuila itai; ku ndogoelyo anga nihite kuhega, u
mupoelya shanga uzile kitalanyu; kuiti anga nongole nikamulagiilya
kitalanyu.
8 Anga waze, u mupoelya nuanso uku ukaminkiilya u unkumbigulu
kutulika nu ulamulwa.
9 Kutulika ni milandu, ku nsoko shanga ai anihuiie unene,
10 kutulika ni tai ane, kunsoko nongoe kung'wa Tata, shanga mukuni-
henga hangi;
11 ni kutulika nu ulamulwa kunsoko u mukulu nua unkumbgulu uwu
walamuwe.
12 Nimakete idu nakumutambuila, kuiti shanga mukumalinga itungili.
13 Kuiti, nuanso, Ng'wau ng'welu nua tai, anga waze, ukumutongeela
mu tai a ihi; ku nsoko shanga ukuligitya ku nsoko akwe mukola; kuiti ihi
nuikija, ukumaligitya imakani nanso; hangi ukumakaminkiilya kitalanyu
imakani ni ikapembya.
14 Nuanso wikankulya unene, kunsoko ukumahola imakani ane hangi
ukumatanantya kitalanyu.
15 Intu yihi nuikete uTata ingi yane; ku lulo, naligityaa kina uNg'wau
ng'welu ukuhola imakani ane nu kumakaminkiilya kitalanyu.
16 Ikili itungo ikupi, shanga mukunihenga hangi; ni ize yakilaa itungo
ikupi hangi, mukunihenga.”
17 Ang'wi a amanyisigwa akwe akitambulya, “Ingi ntuni nu kuutambuila,
“itungo ikupi, hangi shanga mukunihenga hangi,' ni, uugwa, itungo ikupi
mukunihenga,' ni, 'ku nsoko nongoe kung'wa Tata?”
18 Ku lulo akaligitya, “Ingi kintu kii nukuligitya, 'Ikili itungo ikupi'?
Shanga kulingile nukuligitya.”
19 uYesu ai uine kina ai ahung'waa nsula kumukolya, nu ng'wenso aka
atambuila, Mukikolya akola kutula ili, ni ndigitilye, 'Ikili itungo ikupi,
shanga mukanihenga hangi; ni ze yakilaa itungo ikupi mukunihenga'?
20 Huiili, huiili, kumutambuila, mukulila nu kuhongeelya, kuiti u
unkumbigulu ukulumbiilya, mukutula ni kinya uwai kuiti kinya uwai
kanyu kikupiluka kutula iloeelya.
21 uMusungu witulaa ni kinya uwai itungo nuitulaa nu uwai kunsoko
itungo nila kitunguila lapikaa; kuiti nuikitunguila ung'wana, shanga
wikimbukiilya hangi u uwai kunsoko a iloeelya ni lakwe kina ng'wana
watug'waa mi ihi.
22 Nu nyenye ga mukete kinya uwai itungili, kuiti nikamihenga hangi;
ni nkolo nianyu yukiloa hangi kutili nuikahuma kuliheja iloelya ni lanyu.

23 Luhiku nu lanso shanga mikankolya i makolyo. Huiili, huiili, kumutambuila, Anga mulope lihi kung'wa Tata, ukuminkiilya ku lina nilane.
24 Kupikiila itungili mukili kulompa lihi ku lina nilane; lompi, nu nyenye mukusingiilya iti kina iloeelya nilaanyu likondaniile.
25 Nitambuuye nu nyenye ku ntambu ni shanga ilingikile, kuiti isaa ipembilye niiza shanga kitambulya ku ntambu ni shanga ilingikile kuiti badala akwe nikamutambuila kihenga kutula uTata.
26 Luhiku nulanso mukulompa ku lina nilane, hangi shanga kumuila kina nikalompa kung'wa Tata ku nsoko anyu;
27 Kunsoko uTata mukola umuloilwe ku nsoko manihuiie kina mpumiie kung'wa Tata.
28 Ai mpumiie kung'wa Tata nu kupembya mu unkumbigulu; hangi, kuhega mu unkumbigulu nu kulongola kung'wa Tata."
29 Amanyisigwa akwe akamutambuila, "Ukihenga, itungili ukuligitya i kihenga hangi shanga ukutumila ihalityo.
30 Itungili, kalingaa kina ulingile imakani ihi, ni shanga uloilwe muntu wihi wakukolye imakolyo. Kunsoko ili kahuiila kina upembeeye kung'wa Tata.
31 uYesu aka asukiilya, "Itungili mahuiila?"
32 Goza, isaa ipembilye, ee ni kulu kuulu apikaa, niiza mikasapatila kila ung'wi nu ku kitalao mukundeka umukola. Kuiti shanga nkoli ni ng'wene duu kunsoko uTata ukoli nu nene.
33 Kumutambuila imakani aya iti kina mukati anyu mutule nu ulyuuku. Mihi mukete lwago, kuiti ipii i nkolo, nauhumaa u unkumbigulu.

17

1 uYesu ai umaligitilye i makani aya, uugwa akanyansula i miho akwe kutunga kilunde nu kuligitya, "Tata, isaa apikiila; mukulye u ng'wana nuako iti nu ng'wenso akukulye u ewe.
2 anga iti nai uminkiiye i ngulu migulya a yihi ni ikete u muili iti ainkiilye u upanga nua kali na kali awo ihi nai uminkiiye
3 Uwu wuwo upanga nua kali na kali; kina akulinge u ewe, Itunda nua tai hangi wing'wene, nu ng'wenso nai umulagiiye, uYesu Kristo.
4 Ai nukukuiye apa mihi, nu kukondaniilya u mulimo nai uninkiye nuitume.
5 Itungili, Tata, unkulye unene palung'wi nu ewe mukola ku ikulyo ilo nai nkoli ni lyenso palung'wi nu ewe ze ikili u unkumbigulu kuumbwa.
6 Ai nilikunukue i lina nilako ku antu nai uninkiiye apa mi ihi. Ai atulaa antu ako; kuiti ai waninkiilya unene. ni enso aluambilaa u lukani nulako.
7 Itungili alingile kina kila kintu nu ninkiiye u nene kipumiie kitolako,
8 ku makani ayo nai uninkiiye u nene - Nakondya ku inkiilya enso i makani nanso. Ai amasingiiye ni tai akalinga kina unene mpumiie kitalako, nu kuhuiila kina uewe yuyo ai undagiiye.
9 Kualompeela enso. Shanga ku ulompeela u nkumbigulu ila awo nai ununkiiye ku nsoko i enso ingi ako.
10 Intu yihi naiza ingi yane ingi yalo, ni izo nuikete uewe ingi yane; nu nene nikukulyaa mu nianso.
11 uNene nimutili hangi mu unkumbigulu, ila nianso amoli mu unkumbigulu, unene itungili napembyaa kitalako. Tata nu ng'welu, akulye ku lina nilako ilo nai ukinkiiye usese iti kina ni enso atule nu ung'wi, anga unene nu ewe ni kukete u ung'wi.

12 Nai natulaa ni enso, ai niasungilye ku lina nai uninkiiye; Ai naasunjaa,
hangi kutili ga nung'wi ao nai ulimie kwaala ng'wana nuaa mulimili, iti
kina ukilisigwa ukondaniile.
13 Itungili napembyaa kitolako; kuiti kumaligitya aya mu unkumbigulu
iti kina iloeelya ni lane likondaniile mukati ao akola.
14 Nainkiilya ikani nilako; u unkumbigulu waabipilwaa ku nsoko i enso
shanga a unkumbigulu, anga iti unene ni shanga ntuile nia unkumbigulu.
15 Shanga kualompelya kina uaheje mu unkumbigulu ila uasunje nu uyo
u mubii.
16 Nianso shanga ihi anga iti unene ni shanga ntuile nia mu un-
kumbigulu.
17 Uaike mu ikulyo kitalako mu kola mu tai; lukani nulako lulo tai.
18 Ai undagiiye mu unkumbigulu, nu nene na alagiilya mu unkumbigulu.
19 Kunsoko ao unene mukola kipumyaa kitalao iti kina ni enso ipumye
ki tolako ku iyo itai.
20 Shanga wawa duu ni kualompelya, ila ni awo ni ikahuiila kukiila
lukani nulao
21 iti kina ni enso atule nu ung'wi, anga iti uewe Tata, nuili mukati ane
nu nene mukati ako. Kualompelya iti kina ni enso ga ahume kutula mu
kati itu iti u unkumbigulu uhume kuhuiila kina uewe yuyo ai undagiiye.
22 Ikulyo ilo nai uninkiiye unene - nainkiilya enso, iti kina ahume kutula
nu ung'wi, anga iti usese ni kili ung'wi -
23 Unene mukati ao, nu ewe mukati ane, iti ahume kukondeeligwa
mu ung'wi; iti u unkumbigulu ulinge kina kulu kuulu uewe yuyo nai
undagiiye, nu kualowa, anga iti uewe nuizaa undoilwe, unene.
24 Tata, iko nai uninkiiye unene - Nkete nsula kina ni enso ga ahume
kutula palung'wi nu nene kianza ni nkoli iti ahume kihenga ikulyo nilane,
ilo nai uninkiiye: ku nsoko uewe ai undoilwe unene ze ikili kuumbwa u
musingi nua unkumbigulu.
25 Tata munya tai ane, u unkumbigulu shanga ai ukulingile uewe; kuiti
unene nukulingile uewe; hangi alingile kina ai undagiiye.
26 Nilizipilye ilina nilako likumuke kitalao, hangi kulizipya likumuke
iti kina u ulowa uwo naiza ku nuanso ai undoilwe unene uhume kutula
mukati ao, nu nene nihume kutula mukati ao.”

18

1 Ze yakilaa uYesu kuligitya imakani aya, ai uhegile ni amanyisigwa akwe
kulongola ku ng'wapo nua kidron, naize ikoli inzega, naize ung'wenso ni
amanyisigwa akwe akingila mukati akwe.
2 Itungili uyo uYuda, nai walowaa kumuhulyaa, nu ng'wenso ai ulingile
nkika nanso, kuiti uYesu ai watulaa wilongolaa inkika iyi nkua kitungaa
aze ukoli ni amanyisigwa akwe.
3 Nu ng'wenso uYuda, ze yakilaa kutula walijaa idale ni la asikali ni a
ofisa puma ku akulu a akuhani, akapembya aze akete ni muli, tochi ni yigi.
4 Nu ng'wenso uYesu, iti aze uilgile kila ikintu nai katula kikitung'wa
kung'wa akwe, akapumila ntongeela nu kuakolya, “Ingi nyenyu ni
mukumuduma?”
5 Nienso aka musukiilya, “Yesu Munazareti.” Nu ng'wenso uYuda nai
umugumaniiye, ai watulaa wimikile palung'wi ni awo i asikali.
6 Ku lulo nai waatambuila, “Unene ng'wenso” ai asukile kinyuma nu
kugwa pihi.

7 Hangi aka akolya, “Ingi nyenyu ni mukumuduma? Ni enso akamusuki-
ilya hangi “Yessu munazareti.”
8 uYesu aka asukiilya, “Nakondyaa kumuila kina Unene ng'wenso; ku
lulo anga ize mukunduma nene, aleki awa i auya alongole.”
9 Aya ai atulaa iti lukani ulo lukaminkiile; apo nai uligitilye; “Mu awo
nai ununkiiye, shanga numulimiiye ga nung'wi.”
10 Uugwa uSimioni Petro, naiwatulaa ni mpanga, akamipyagula nu
kumutema kutyi nua kigoha umunya milimo nuang'wa Kuhani nu
mukulu. Ni lina nilakwe u munya milimo nuanso ai latulaa Malko.
11 uYesu akamutambuila uPetro, “Susha i mpanga ako mu hala akwe.
Ku niki ndeke kuking'wela i kikombe iko nuninkiiye uTata?”
12 Uugwa idale ilo nila asikali ni ajemedari, ni anyamilimo a Ayahudi, ai
amuambile uYesu nu kumutunga.
13 Nienso akamutonga hanza kupikiila kung'wa Anasi, ku iti ung'wenso
ai watulaa mukwingwa nuang'wa Kayafa, naiza yuyo ai watulaa Kuhani
nu mukulu ku ng'waka nuanso.
14 Itungili uKayafa yuyo ai watulaa uinkiiye isigo i Ayahudi nila kina
utakiwe muntu ung'wi washe ku noko a antu.
15 uSimioni Petro ai umutyatile uYesu, ni u umu manyisigwa nu muya.
Nu munyisigwa uyu ai watulaa umanyikile kung'wa Kuhani nu mukulu,
nu ng'wenso akingila palung'wi nuYesu mi itando nilang'wa Kuhani nu
mukulu;
16 kuiti uPetro ai watulaa wimikile kunzi a mumpita. Uugwa uyo
umu manyisigwa nai watulaa umanyikile kung'wa Kuhani nu mukulu, ai
upumile kunzi akalongola kitambuila nu musungu uyu munyamilimo nai
watulaa ukusunja u mumpita nu kumingilya uPetro mukati.
17 Uugwa mutugwa uyo nai watulaa ukusunja u mumpta, akamutam-
buila uPetro, “Itii uewe shanga wi ung'wi nua atyatiili a muntu uyu?'”
Nung'wenso akasukiilya, “Unene shanga.”
18 Ni awo i anyamilimo ni akulu ai atulaa imikile ikianza nikapa
ng'wanso; akota moto ku ndogoelyo, ai ukoli ulyuuku, ni iti ai atulaa akota
moto iti alije ilugute, Nu ng'wenso uPetro ai watulaa ni enso, ukota moto
aze wimikile.
19 Kuhani nu mukulu akamukolya uYesu migulya a amanyisigwa akwe
nu umanyisigwa nuakwe.
20 uYesu akamusukiilya, “Nuutambuie kihenga u unkumbigulu; Unene
ai manyisilye nkua ku nkua mu matekeelo ni itekeelo ni ikulu kianza naiza
i Ayahudi ilingiila. Nunene shanga ai ndigitilye kihi mu kinkunku.
21 Ku niki ai munkoiye? Akolyi nai antegeeye migulya a iko nai ndigitilye.
iAntu awa alingile imkani ayo nai nimaligitilye.
22 uYesu nai wakondya kuligitya nanso, ung'wi nua akulu nai watulaa
wimikile akamukua uYesu ku mukono nuakwe ni uugwa akaligitya,
23 “Itii, uu nutakiwe kumusukiilya umukulu?” Nu ng'wenso uYesu
akamusukiilya, “Anga ize ndigitilye ikani lihi ibibi uugwa utule wimukuiili
ku nsoko a ubii, ni anga ize numusukiiye iziza ku niki ukunkua?
24 Uugwa uAnasi nai wakamutwala uYesu kung'wa Kayafa kuhani nu
mukulu aze utungilwe.
25 Itungili uSimioni Petro ai watulaa wimikile ukipupya iluguti u mukola.
Ga ni iti antu awo akamutambuila, “Itii, ga nu ewe shanga ung'wi nua
amanyisigwa akwe?” Akahita azeligitya, “Unene shanga.”
26 Ung'wi nua anyamilimo ang'wa Kuhani nu mukulu, Naiza ai watulaa
muluna wang'wa uyo u mugoha naiza uPetro umutemile u kutyu, ai

uligitilye, “Itii, shanga u ewe naza nukihengile uko ku nzega?'
27 uPetro akahita hangi, ni nkua i nsamba ligugu ika kunkula.
28 Uugwa akamuhola uYesu puma kung'wa Kayafa kupikiila mu Praitorio. Ai yatulaa dau mania mbwa. Enso akola shanga ai ingiie ilo iPraitorio iti aleke kishapula nu kumilya i pasaka.
29 Ku lulo uPilato aka ahanga nu kuligitya, “Ingi usemelwa kii nu umutuile umuntu uyu?”
30 Akamusukiilya nu kumutambuila, “Anga aza ize umuntu uyu watule shanga mituma ubibi, shanga azaa kuzeemuleta kitalako.”
31 uPilato aka atambuila, Muholi unyenye akola, mende mumulamule kuniganiila ni lagiilyo nilanyu.” Ni enso i Ayahudi akamutambuila, 'Ilagiilyo shanga likulekee usese kumubulaga muntu wihi.”
32 Ai aligitilye aya iti lukani nu lang'wa Yesu lukondaniile, lukani naiza watulaa wakondyaa ligitya migulya a mpyani a nsha akwe.
33 Uugwa uPilato akingila mu praitorio akamitanga uYesu; akamutambuila, “Itii, uewe wi mutemi nu Ayahudi?'
34 uYesu akamusukiilya, '“Itii, uewe ukunkolya ikolyo ili ku nsoko uloilwe kulingaa ang'wi ku nsoko angiiza akulagiiye iti unkolye unene?”
35 Nu ng'wenso uPilato akamusukiilya, “Unene shanga ni Muyahudi, ang'wi shanga?” Ingu nuako ni a kuhani akulu wawo niakuletile kitalane; uewe witumile ki ntuni?
36 uYesu aka sukiilya; “Uutemi nuane shanga nua unkumbigulu uwu, anga ize u utemi nuane azautule ni patyo mu unkumbigulu uwu atung'waa ane aza aze ninkuilya iti ndeke kupumigwa ku Ayahudi. Ku tai u utemi nuane shanga upumile apa” Ila
37 uPilato akamutambuila, “Itii, uewe gwa wi mutemi?” uYesu akasukiilya, “u ewe yuyo ukuligitya kina unene ni mutemi, ku nsoko iyi unene ai ntugilwe ni ku nsoko iy unene nazilee mu unkumbigulu iti ntule numukuiili nua tai. Wihi nuailee wa tai iyo witegeelya u luli nuane.
38 uPilato akamutambuila, “Itai ki ntuni?” Nu ng'wenso nai wakondya kuligitya aya akalongola ku Ayahudi nu kuatambuila, “shanga kihenga mu muntu uyu kihi.
39 Unyenye mukete logo nulanyu nu ukuntenda nu mutunguile ung'wi itungo nila pasaka. Itii muloilwe numutunguile mutemi nua Ayahudi.”
40 Uugwa akakua iyogo azeligitya, shanga yuyu, kutunguilye uBaraba.” nu ng'wenso uBaraba ai watulaa muhegelanyi.

19

1 Uugwa uPilato ai umuhoile uYesu nu kumutandika.
2 Awo i a asikali akahoeela i mija nu kunonia i ngala. akamiika migulya itwe nilang'wa Yesu nu kumutugalya u ng'wenda nua ung'ole wa zambarau.
3 Akamuziila nu kuligitya, “Uewe mutemi nua Ayahudi ni uugwa kumukua ku ikono ao.
4 Uugwa uPilato ai upumile kunzi nu kuatambuila i antu, “Goza namuletelaa u muntu uyu kitalanyu iti mulinge kina unene shanga aza mine igazo lihi mukati akwe.”
5 Kululo uYesu akapuma kunzi; ai watulaa utugae ngala a mija nu ng'wenda nua zambarau. Uugwa uPilato aka atambuila, “Gozeeli u muntu uyu apa!”

6 Kululo itungo uKuhani mukulu ni akulu nai akamihenga uYesu, akakua
iyogo azeligitya, “Majee, majee.” uPilato aka atambila, “Muholi unyenye
akola mende mumaje, ku noko unene shanga nihenga igazo mukati akwe.
7 Ayahudi akamusukiilya uPilato, “Usese kukete ilagiilyo, nu ki ilagiilyo
nilanso, utakiwe kusha kunsoko nuanso ukitendisa kina ng'wana wan'gwa
Itunda.”
8 uPilato nai wakija imakani aya aka kilinkiila kitumba,
9 akingila mu Praitorio hangi nu kumutambuila uYesu, “Uewe upumiie
pii? Ga ni iti, uYesu shanga akamusukiilya.
10 Uugwa uPilato akamutambuila, “Itii, uewe shanga ukuligitya nu nene?
Itii, uewe shanga ulingile kina unene nkete u uhumi nua kuutunguila nu
uhumi nua kuaja?”
11 uYesu akamusukiilya, “Shanga aza uzeetula ni ngulu kung'waane
anga aza uhite kinkiiligwa kupuma kigulya. Kululo, muntu numpumilye
kitolako ukete mulandu ukulu.”
12 Kupumeiila mi sosho ili, uPilato akalowa kumuleka ilyuuku, kuiti
iAyahudi akazogolya azeligitya, “Anga ize ukumuleka ilyuuku uugwa
uewe shanga wi muhumba muya wang'wa Kaisari; Kila nuitendisaa kina
mutemi wiligityaa nsuta ang'wa Kaisari.”
13 uPilato nai wakija imakani aya, akamuleta uYesu kunzi uugwa akikie
mituntu nila ulamuli kianza iko nikikumukile anga sakafu, kuiti ku
Kiebrania, Gabatha.
14 Luhiku nula kuzipiilya i pasaka nai lapika, anga itungo nila saa
mutandatu. uPilato aka atambuila iAyahudi, Gozeeli u mutemi nuanyu
suyu papa!”
15 Akazogolya, “Muheje, muheje, maje!” uPiato aka atambuila, “Itii, nu-
maje u mutemi nua nyu?” Nu ng'wenso uKuhani nu mukulu akasukiilya,
“Usese kiagila u mutemi kwaala Kaisari.”
16 Uugwa uPilato nai wakamupumya uYesu kitalao wagigwe.
17 Nienso akamuhola uYesu, nu ng'wenso akapuma, aze u ukenkile ikota
nila mpaga nilakwe mukola kupikiila mu kianza ni litangwaa ing'ang'a
litwe, ku ki Ebrania litangwaa Golgota.
18 Papo nai amagilye uYesu palung'wi nu ng'wenso agoha abiili, ung'wi
nkika iyi nu muya nkika iyi, nu Yesu pakati ao.
19 Uugwa uPilato akakilisa logo nu kuluika migulya a ikota nila mpaga.
Pang'wanso ai ikilisigwe; YESU MUNAZARETI, MUTEMI NUA AYAHUDI;
20 Idu a Ayahudi ai asomile ulogo nulanso kuiti kianza ni kanso nai
wagigwe uYesu ai yatulaa pakupi ni kisali, Logo nulanso ai lukilisigwe
ku Kiebrania, ku Kirumi nu ku Kiyunani
21 Uugwa akulu a akuhani a Ayahudi akamutambuila uPilato, 'Leka
kukilisa, 'Mutemi nua Ayahudi; ila nuanso ai uligitilye unene ni mutemi
nua Ayahudi.”
22 Nung'wenso uPilato aka asukiilya, “Ni namakilisa namakilisa.”
23 Ze yakilaa ia asikali kumaja uYesu, ai ahoile i ang'wenda akwe
nu kuagalania mu malundo anne, kila asikali ilundo ling'wi, ku uu nu
mujulungu, Itungili u mujulungu uyo shanga ai uhilitilwe ila ai usukilwe
wihi puma migulya.
24 Uugwa akitambulya enso ku enso, “Kuleke kutamulanya, ila kukuile
kula iti kihenge ukutula wang'wa nyenyu. “Ili ai lipumie iti u ukilisigwa
uwu ukaminkiliigwe, uwo nai ukilisilye ai agalanile i ang'wenda ane. nu
mujulungu nuane akaukuila kula.”

25 iAsikali ai itumile imakani aya. uNyinya nuang'wa Yesu, muluna
nuang'wa nyinya, Mariamu musungu nuang'wa Kleopa nu Mariamu
Magdalena - iasungu awa ai akoli imikile pakupi nikota nila mpaga
nilang'wa Yesu.
26 uYesu nai wakamihenga unyinya nuakwe palung'wi nu mumany-
isigwa uyo nai umuloilwe aze imikile pakupi, akamutambuila u nyinya,
“Musungu, goza, ihenge u ng'wana nu ako suyu papa!”
27 Uugwa akamutambuila u mumanyisigwa uyo, “Goza, suyu papa u
ia ako.” “Pumiila i saa yiyo u mumanyisigwa uyo akamuhola kulongola
kitalakwe.
28 Ze yakilaa ni lanso, Uu uYesu aze ulingile kina ihi akondya kuhilinkiila
iti kukaminkiilya u ukilisigwa, akaligitya, “Nahung'waa nyota.”
29 Kiseme ai katulaa kizue siki ai kikoli ki ikilwe pang'wanso, ku lulo
akaikila isifongo ni izuee i siki migulya a lukito nua hisopo, akamuikiilya
mu mulomo nuakwe.
30 Nung'wenso uYesu nai wakalulya nanso, akaligitya, “Yaulaa” Uugwa
akatunia itwe ni lakwe, akaminkiilya inkolo akwe.
31 Ku nianso ai yatulaa matungo a unoneelya, ni kunsoko i miili shanga ai
itakiwe kusiga migulya a makota a mpaga matungo a luhiku nula kusupya
(ku nsoko u luhiku nula kusupya ai latulaa la kusanigwa), ayahudi ai
amulompile uPilato kina migulu ao awo nai atulaa agigwe ibunangwe,
ni kina i miili ao isimigwe.
32 Papo i a asikali nai akapembya nu kubunanga i migulu a muntu nua
ng'wandyo nuyu nua kabiili nai watulaa wagigwe palung'wi nu Yesu.
33 Nai amupikiile uYesu, ai amuhangile yakondaa kutula wakondyaa
kusha, Ku lulo shanga ai abunangile i migulu akwe.
34 Ga ni iti, ung'wi nua asikali ai umuhomile uYesu mu lubalu ku ndilima,
ni nkua akapuma mazi ni sakami.
35 Nu ng'wenso nai wihengile ili upumilye ukuiili, nu ukuiili nuakwe
ingi i tai. Ng'wenso ulingile kina nukiligitilye ingi ka tai iti nu nyenye ga
muhuiile.
36 Makani aya ai atuile iti ikani ilo nai liligitigwe lihume kupikiila, “Kutili
ga nu ung'wi nuakwe nu ukubunangwa.”
37 Hangi ukilisigwa u uya wiligitya, “Akumugozeela nuanso nai
amuhomile.”
38 Ze yakilaa imakani aya uYusufu nua ku Arimathaya, ku nsoko ai
watulaa mumanyisigwa wang'wa Yesu, kuiti ku kinkunku ku kuitumba
iAyahudi, ai umulompile uPilato kina wauhole u muili nuang'wa Yesu. Nu
ng'wenso uPilato akamulekela. Ku lulo uYusufu akapembya nu kuuheja u
muili nuang'wa Yesu.
39 Nu ng'wenso uNikodemu naiza apo ung'wandyo ai umutyatile uYesu
u utiku nu ng'wenso akapembya, uNg'wenso ai uletile u uhalinkanigwa
nua udi, upikiie ulito nua latili igana ling'wi.
40 Ku lulo akauhola u muili nuang'wa Yesu akautunga mu sanda ni nzelu
palung'wi ni manyunkiilo ayo, anga nai izaa ntendo a Ayahudi itungo nila
kuika.
41 Kianza naiza uYesu ai wagigwe ai ikoli nzega; mukati a nzega
nanso ai kikoli kibiila kigeni naiza kutili anga muntu nuakaiye kuikwe
mung'wanso.
42 Uugwa, kunsoko ai yatulaa luhiku nula uzipiilya ku Ayahudi, nu ku
uu i kibiila ai kikoli pakupi, uu akamuika uYesu mukati akwe.

20

1 Dau ni nkulu luhiku nula ng'wandyo nula wiki, ze ikili kiti, uMariamu
Magdalena akapembya mu kibiila; akihenga igwe nilanso lahegigwaa mu
kibiila.
2 Ku lulo akamanka intambo kulongola kung'wa Simioni Petro nu ku
nuanso u mumanyisigwa mu ngiiza naiza uYesu ai umuloilwe, uugwa
akamutambuila, “amuholaa uMukulu mu kibiila, nusese shanga kulingile
ku amulalikilye.”
3 Uugwa uPetro nu uyo u mumanyisigwa mungiiza akapuma, kulongola
mu kibiila.
4 Ihi ai amankile ntambo ku palung'wi; uyo u mumanyisigwa u muya
akamanka ntambo kulia uPetro nu kupika mu ki biila wang'wandyo.
5 Akimika ni uugwa kugozeela mu kibiila; akihenga isanda iyo ni nzelu
ilae, kuiti shanga akingila mukati.
6 Uugwa uSimioni Petro nu ng'wenso akapika akingila mukati a kibiila.
Akihenga i sanda iyo ni nzelu ilae pang'wanso
7 nu mukako uwo nai ukoli kitwe wing'wene shanga ai ulae palung'wi
ni sanda iyo ni nzelu ila ai watulaa ulae mpelo wing'wene duu
8 Papo u mumanyisigwa uyo u muya akingila mukati a kibiila; akihenga
nu kuhuiila.
9 Ku lulo kupikiila itungo ni lanso ai yatulaa akili kulinga u ukilisigwa
kina ai isingigwe uYesu wiuke hangi mu ashi.
10 Uugwa i a manyisigwa akalongola hangi kumatalao
11 Ga ni iti, uMariamu ai watulaa wimikile mu kibiila ukulila, nai
wakatula ulongolekile kulila ai wimikile hangi akagoza mu kibiila.
12 Akihenga amalaika abiili akete ikelu lyelu ikie ung'wi ku mitwe nu
muya ku migulu kianza naiza uYesu ai watula ulae.
13 Ni enso akamutambuila, “Musungu, ku niki ukulila?” Nung'wenso
aka atambuila, “Ingi ku nsoko amuholaa uMukulu nuane, nunene shanga
ningile kuamuikile.”
14 Nai wakondya kuligitya nanso, ai upilukile nu kumihenga uYesu aze
wimikile. Kuiti shanga ai umanyile anga ize nuanso ai Yesu.
15 Nu ng'wenso uYesu akamutambuila, “ Ia, kuniki ukulila? ukumuduma
nyenyu?” Nu ng'wenso kunu aze usigile kina ingi musunja nzega
akamutambuila, “Mukulu, anga ize ingi wewe numuhoile, ntambuile
kumuikile, nu nene kumuhola.”
16 uYesu akamutambuila, “Mariamu.” Nu ng'wenso akapiluka mukola
nu kumutabuila ku kiaramu, “Raboni,” iti gwa ili ingi kuligitya,
“Ng'walimu.”
17 uYesu akamuila, “Leka ki kilisiilya, kunsoko nkili kuluma kulongola
kung'wa Tata; ila ulongole ku aluna ane uatambuile kina nikaluma ku
longola kung'wa Tata nuane naiza ingi Tata nuanyu ga, Itunda nu ane
hangi Itunda nu anyu.
18 uMariamu Magdalena akapembya nu kuatambuila i amanyisigwa,
“Namihengaa uMukulu.” ni kina umutambuie imakani aya.
19 Hangi nai ikatula mpindi, luhiku nulanso, luhiku nulang'wandyo
nula wiki, ni milango ize ituile ilugaiwe kianza i amanyisigwa nai akoli
aze ai tumbile i Ayahudi, uYesu ai upembilye nu kimika pa kate ao nu
kuatambuila, “Ulyuuku utule kitalanyu.”
20 Nai wakondya kuligitya aya aka alagiila i mikono akwe nu lubalu nu
lakwe. Ni enso i amanyisigwa nai akamihenga uMukulu ai iloile.

21 Uugwa uYesu aka atambuila hangi, “Ulyuuku utule nu nyenye, anga
iti uTata nai undagiiye unene, ku u uu nu nene kumulagiilya unyenye.”
22 uYesu nai akakondya kuligitya nanso, Aka aikiilya ingulu aka
atambuila nianso, Singiilyi u Ng'wau Ng'welu.
23 Ihi ni mukualekela i milandu, alekelwa; ni awo ni mukuatungilya
akutungiligwa.
24 uThomaso, ung'wi nua awo ikumi na abiili, nai witangilwe Didimas,
shanga ai ukoli ni amanyisigwa auya uYesu nai uzile.
25 Awo i amanyisigwa i auya akamutambuila panyambele. “Kamihengaa
uMukulu.” Nu ng'wenso aka atambuila, “Anga nihite kihenga i mabasa a
misumali mu mikono akwe, nu kuikila ing'anza niane mu mabasa nanso,
ni hangi kuikila u mukono nuane mu lubalu nulakwe shanga kuhuiila.”
26 Ze yakilaa i mahiku mu nana amanyisigwa ai akoli ku shumba hangi,
nu ng'wenso uThomaso ai ukoli palung'wi nienso, Matungo i milango ai
atulaa ilugaiwe uYesu akimika pakati ao, nu kuligitya, “Ulyuuku nu utule
nu nyenye.”
27 Uugwa aka mutambuila uThomaso, leta u mukono nuako hangi
uuikile mu lubalu nu lane; ang'wi uleke kutula ni shanga uhuiie ila nu
uhuiie.”
28 Nu ng'wenso uThomaso akasukiilya nu kumutambuila, “Mukulu nu
ane hangi Itunda nu ane.”
29 uYesu akamuila, Kunsoko wanihengaa, wahuiila. Akendepilwe awo
ni ihuiila, shanga ku kihengaa.”
30 Uugwa uYesu ai witumile i ilingasiilyo idu ntongeela a amanyisigwa,
naiza ikili kukilisigwa mu mbugulu iyi
31 ila izi ikilisigwe iti kina muhume ku huiila kina uYesu yuyo Kristo,
ng'wana nuang'wa Itunda, ni kina ni mikahuiila mutule nu upanga mu
lina nilakwe.

21

1 Ze yakilaa imakani ayo uYesu akiika kihenga hangi ku amanyisigwa
mu luzi nula Tiberia; iti uu nai wigeelekile mukola,
2 uSimioni Petro ai ukoli palung'wi nu Thomaso nui tangwaa Disimas,
Nathanaeli nua ku Galilaya, ana ang'wa Zebedayo ni amanyisigwa angiiza
abiili ni ang'wa Yesu.
3 uSimioni Petro aka atambuila, “Unene nalongola kuvua nsamaki.”
Ni enso akamutambuila, Ga nusese, kunankile nu ewe.” Akalongola
akanankila mu mashua, kuiti u utiku nuanso wihi shanga ikalija kihi.
4 Ni kidau dau nai ukela, uYesu ai wimikile mu nshemba, ni enso i
amanyisigwa shanga ai amumanyile kina ai watulaa Yesu.
5 Uugwa uYesu aka atambuila, 'Ahumba, mukete kihi nikakulya?” ni
enso akamusukiilya, “Ishi.”
6 Aka atambuila, Simyi inyavu nkika a kigoha a mashua, nu nyenye
mukulija i ngele.” Ku lulo akasimya i nyavu ao shanga ikahuma kuluta
hangi kunsoko a udu nua nsamaki.
7 Uugwa uyo u mumanyisigwa naiza uYesu umuloilwe akamutambuila
uPetro, “Ingi Mukulu.” Nu ng'wenso uSimioni Petro nai wakija kina
ingi Mukulu, akitunga u ng'wenda nuakwe (ndogoelyo shanga ai watulaa
witungile iziza), uugwa akigumila mu luzi.
8 Awo i amanyisigwa ni angiiza akapembya mu mashua (kuiti shanga ai
ukoli kuli ni nshemba, ipikiie migulu igana ling'wi pumiila ku nshemba)
ni enso ai atulaa akuluta i nyavu nai yatulaa yizue i nsamaki.

9 Nai akapika ku nshemba, akihenga moto nua makala pang'wanso
migulya akwe ai ikoli nsamaki nu mukate.
10 uYesu aka atambuila, “Leti ing'wi nia nsamaki naza muvuile itungili
iti.”
11 Uugwa uSimioni Petro akanankila nu kukweha inyavu iyo nai atulaa
izue insamaki ni nkulu, ngele a nsamaki 153; ga ni iti anga itule aza idu,
inyavu iyo shanga ai itamukile.
12 uYesu aka atambuila, “Pembyi mulije ikitikolo.” Kutili ga nung'wi nua
amanyisigwa nai ugemile kumukolya, “Uewe wi nyenyu?” Ai alingile kina
ai watulaa ingi Mukulu.
13 uYesu akapembya, akahola u mukate uwo, uugwa akainkiilya,
akituma uu nu ku nsamaki izo.
14 Iyi ai nkua aka taatu kung'wa Yesu kigeeleka kihenga ku amanyisigwa
akwe ze yakilaa kiuka kupuma ku ashi.
15 Ze yakilaa kutula atikolaa, uYesu aka mutambuila uSimioni Petro,
“Simioni ngwana wang'wa Yohana itii, undoilwe u nene kukila awa?”
uPetro akasukiilya, “Ee, Mukulu, Uewe ulingile kina unene nukuloilwe.”
uYesu akamutambuila, “Lisa iana ankolo ane,”
16 Aka mutambuila nkua aka biili, “Simioni ng'wana wang'wa Yona,
itii, undoilwe?” uPetro aka mutambuila, Ee, Mukulu, uewe ulingile kina
nukuloilwe, uYesu aka mutambuila, “Dima inkolo niane.”
17 Aka mutambuila hangi nkua a ka taatu, “Simioni, Ng'wana wang'wa
Yohana, itii undoilwe?” Nu ng'wenso uPetro ai usigile ikulu iti nai
umutambuiie nkua aka taatu, “Itii, U ewe undoilwe?” Nu ng'wenso aka
mutambuila, Mukulu uligile yihi, ulingile kina nukuloilwe,” uYesu aka
mutambuila, Lisa inkolo niane.
18 Huiila, huiila, ku utambuila, nai ukili wimuhumba ai wiziie kutugala
i ang'wenda mukola nu kulongola kihi ku loilwe; kuiti nuikatula wi
munyampala, ukugoola imikono ako, nu muya uku utugalya i ang'wenda
nu ku utwala ku shanga uloilwe kulongola.”
19 uYesu ai uligitilye aya iti kulagiila ingi mpyani kii a nsha ang'wa
Petro niize wikamukulya Itunda. Ze yakilaa kutula waligityaa aya,
akamutambuila uPetro, “Ntyate.”
20 uPetro akapiluka nu kumihenga u mu manyisigwa uyo naiza uYesu
umuloilwe aka atyata- Uyu yuyo nai watulaa wipantamiiye mu kikua
kang'wa Yesu itungo nila ndyaa nia mpindi nu kumukolya uYesu.
“Mukulu, ingi nyenyu nuika kugumaniilya?”
21 uPetro ai umihengile ni hangi akamukolya uYesu, “Mukulu, Umuntu
uyu wikituma ntuni?”
22 uYesu akamusukiilya, “Anga ndowe wasage kupikiila ni nikapembya,
ni lanso likutuile ntuni?” “Ntyate”
23 Ku lulo ikani ili likenela mukati a awo i aluna, kina u mumanyisigwa
nuanso shanga wikasha. Kuiti uYesu shanga ai umutambuie uPetro kina,
u mmanyisigwa uyo shanga wikasha, “Anga ndowe ung'wenso wasage
kupikiila ni nikapembya ikutuile ntuni?”
24 Uyu yuyo mumanyisigwa nuipumyaa u ukuili nua makani aya, hangi
yuyo nai ukilisilye imakani aya, hangi kulingile kina u ukuiili nuakwe ingi
tai.
25 Akoli makani idu naiza uYesu ai witumile. Anga kila ling'wi ai
likilisigwe, nsigiie kina u unkumbigulu shanga ai uzeekondela kuieka
imbugulu naize ikukiliswa.

Ntendo nia itumi

1 iMbugulu a kali ai nimikilisilye, Theofilo, nizeligitya ihi uYesu nai
wandilye kituma nu kumanyisa,
2 kupikiila luhiku naiza uNg'wenso ai usingiigwe migulya. Ili ai lituile
ze yakila kupumya ilagiilyo kukiila Ng'wau Ng'welu mu itumi nai watula
uaholanilye.
3 Ze yakilaa u lwago nu lakwe, uNg'wenso ai wigeelekile kitalao aze
mupanga ga nu ukaminkiilyi widu uku kuiila. Ku mahiku makumi anne
ai wigeelekile kitalao, nu kitambuila kutula utemi nuang'wa Itunda.
4 Nai watula ukutankana palung'wi nienso, ai ualagiiye aleke kuhega mu
Yerusalemu, kuiti alindiile ku nsoko a wigombya nuang'wa Tata, naiza, ai
uligitilye, “Ai migule kupuma kitalane
5 kina uYohana ai wogilye nangalu ku mazi, kuiti mikoja ku Ng'wau
Ng'welu mu mahiku aya ni masheenyu.”
6 Hangi nai atula atankana palung'wi ai amukoilye, “Mukulu, iti ili lili
itungo nuika asukiilya ia Israeli u utemi?”
7 uNg'wenso aka atambuila, “Shanga ibahu kitalanyu kulinga itungo
ang'wi matungo naiza uTata usigiie ku ukulu nuakwe mukola.”
8 Kuiti mukusingiilya ingulu, itungo uNg'wau Ng'welu nuikapembya
migulya nilanyu, nu nyenye mikatula mia kuiili ane pihi mu Yerusalemu
nu uYahudi wihi ni Samaria kupikiila impelo ihi.”
9 uMukulu uYesu nai wakondya kuligitya aya, aze atuile agozee
migulya, uNg'wenso ai unyasuwe migulya, ni ilunde likamukunikila aleke
kumihenga ku miho ao.
10 Matungo nai agozee ki lunde ku ukendegeeli aze ulongoe, kupumpugi-
ilya, antu a biili ai imekile pakati ao atugae ang'wenda elu.
11 Akaligitya, “Unyenye antu nia ku Galilaya, ku niki mi mikile apa
mugozee kilunde?” Uyu uYesu nu ulumile migulya ki lunde ukusuka ku
mpyani yiyo yiiyo anga naza mumihengile ulongoe ki lunde.
12 Uugwa akasuka ku Yerusalemu kupuma mu lugulu nula mizeituni,
naza lukoli pakupi ni Yerusalemu, lugendo nula luhiku nula kusupya.
13 Nai akapika akalongola mu ghorofa naiiza ikiie. Ni enso uPetro,
Yohana, Yakobo, Andrea, Filipo, Thomaso, Batholomayo, Mathayo, Yakobo
Ng'wana wang'wa Alfayo, Simioni Zelote nu Yuda Ng'wana wang'wa
Yakobo.
14 Ihi ai akaminkanile anga muntu ung'wi, ku ukamatiku ai akoli
alongolekile mu malompi. Palung'wi ni enso ai akoli asungu, uMariamu
nyinya nuang'wa Yesu, ni a heu akwe.
15 Mu mahiku nanso uPetro ai wimikile pakati a anya ndugu, anga antu
120, akaligitya,
16 Anya ndugu, ai yatulaa kusinja kina u ukilisigwa utimiligwe, naza
ikali uNg'wau Ng'welu ai uligitilye ki Ilangu nilang'wa Daudi kutulika nu
Yuda, naiza ai uaganuie awo nai amuambile uYesu.
17 Ku nsoko nuanso ai watulaa ung'wi itu hangi ai usingiiye ilundo
nilakwe nila usukiiligwa mu uwu u uaiilya”
18 (Itungili u muntu uyu ai uguile i kipango ku iko nai ukisingiiye ku ubi
nuakwe ni pang'wanso ai ugwie aze utongeeye itwe, u muili ukatamuka
ni mala akwe ihi akatula ng'walye akahunuka.

19 Ihi nai ikiie ku Yerusalemu ai igulye kutula ili, uugwa i kipango
nikanso kikitangwa ku ntambu ao, “Akeldama” nianso ingi “mugunda nua
sakami.”)
20 Mu mbugulu a malumbiilyo ikilisigwe, 'Lindiila ikianza kakwe kitule
ikumuulu hangi ileke kugombigwa muntu ga nung'wi kikie pang'wanso,'
nu 'Lekela muntu mu ngiiza wahole ilyoma nilakwe nila utongeeli,'
21 Nilanso ingi ingulu, ku lulo, ung'wi nua itunja naza ukaminkanile nu
sese matungo a Mukulu uYesu nai upumile nu kingila mukati itu,
22 kandiilya mu wogogwa wang'wa Yohana ku pikiila u luhiku ulo nai
upuilwe migulya, kusinja watule mu kuiili nua ukunukulwa palung'wi nu
sese.
23 Akaika ntongeela ao agoha abiili, Yusufu nuitangwaa Barnaba, nai iza
witangwaa ga ni Yusto nu Mathia.
24 iEnso ai alompile azeligitya, “Uewe, Mukulu, nu lingile i nkolo nia
antu ihi, uu ika ng'walyi nu uli kati a awa ni abiili naiza umuholanilye
25 kuhola i lyoma mu uaiilya nua itumi, niiza uYuda ai witumile u ubii
nu kulongola nkika niakwe.”
26 Akakua kula kunsoko ao, ni kula ikamugwila uMathia naiza ai uaigwe
palung'wi ni awo i itumi ikumi na ung'wi.

2

1 Nai ikapika luhiku nula Pentekoste, ihi ai akoli palung'wi kipango
king'wi.
2 Kupumpugiilya ukapumila mulilo kupuma kilunde anga ng'wega utaki.
ukizulya ito lihi nai amoli ikiie.
3 Papo ikapumila nimi, anga nia moto, igalanukile, ikatula migulya ao
kila ung'wi ao.
4 Ni enso ihi akizuligwa nu Ng'wau Ng'welu nu kandya kuligitya ku
ntambu ingiiza, anga uu uNg'wau Ng'welu nai ua kendepile kuligitya.
5 Itungili ai akoli Ayahudi nai atulaa ikiie ku Yerusalemu, akulya Itunda,
kupuma kila ingu pihi ilunde.
6 iMililo iyi nai igigwe, idale nila antu likapemya palung'wi hangi ikaze
akete u witumbi ku nsoko kila u muntu ai uigulye akuligitya ku ntambu
akwe mukola.
7 Akalangula nu ku kuilwa, enso ai aligitilye, “Tai, awa ihi nia kuligitya
shanga Agalilaya?
8 Ku niki usese ku uija, kila u ng'wi ku ntambu ni ku tugeeigwe ni
nyenso?
9 Aparthia ni Amedi ni Aelamu, ni awo ni ikiie ku Mesopotamia, Uyahudi,
ni Kapadokia, nu mu Ponto ni Asia,
10 mu Frigia, Pamfilia, mu Misri, ni nkika a Libya ga ni Kirene, ni aziila
kupuma ku Rumi,
11 Ayahudi ni alokole, Akrete ni Arabu, ku uija akuligitya mu ntambu ni
yitu kutula mulimo nua uhumi nuang'wa Itunda.”
12 Ihi ai atulaa alangula nu ku limangiiligwa; ai itambuuie enso ku enso,
“ Iki kikete ndogoelyo kii?”
13 Kuiti i auya ai akunile azeligitya, “Awa izuigwe ku magai mageni.”
14 Kuiti uPetro akimika palung'wi ni awo ni ikumi na ung'wi, akitunta,
aka atambuila, “Antu a Yudea ni ihi ni ikiie apa mu Yerusalemu, ili
likumukile kitalanyu, tegeelyi ku ukendegeeli i makani ane.
15 Antu awa shanga agaile anga ni musigile, ku nsoko isaa izi ingi
kidaudau saa tatu,

16 Kuiti ili ai latulaa latambulwaa kukiila munyakidagu uYoeli.
17 Yikatula mu mahiku a mpelo; Itunda uligitilye, nikahunula u Ng'wau Ng'welu nu ane ku antu uhi, Ana anyu ni ananso anyu akupumya unyakidagu, ahumba anyu akihenga muloto, ni anyampala anyu akulota ndoti.
18 Uu uu migulya a anyamilimo ane ni anyamilimo ane nia kisungu mu mahiku nanso, nikahunula u Ng'wau Ng'welu nuane, nienso akulota.
19 Nikalagiila ukuilwa migulya milunde ni kilingasiilyo pihi mihi, sakami, moto, nu utunki nua lyuki.
20 Ni lyoa likukailwa kutula kiti nu ng'weli kutula sakami, ze ikili kupembya i siku kuu hangi naukuilwa nua Mukulu.
21 yikatula nia kina kila ung'wi niiza wilitanga i lina nila Mukulu ukugunika,'
22 Antu a Israeli, tegeelyi imakani aya; uYesu nua ku Nazareti, ng'wana adamu nai ukaminkiigwe nu Itunda kitalanyu ku ntendo nia uhumi nu ukuilwa, ni ilingasiilyo naza Itunda kukiila ng'wenso pa kati anyu, anga unyenye akoli ni mulingile.
23 Kunsoko a masigo nai asigiiwe puma ng'wandyo, nu uhugu nuang'wa Itunda, ai upumigwe, nu nyenye, ku mikono a antu niabipya, ai mimagilye nu kumubulaga,
24 naiza Itunda ai umunyansue, akauheja u uwai nua nsha kitalakwe, ku nsoko shanga ai ihumikile kitalakwe kuhumiiligwa nu wenso
25 Iti gwa uDaudi ukuligitya kutula u ng'wenso, 'Ai numihengile nu Mukulu mahiku ihi ntogeela a usu nuane, ung'wenso ukoli mukono nuane nua kigoha iti gwa shanga kuhumbeeligwa.
26 Ku lulo i nkolo nane ai atulaa nu ulowa nu lulimi nulane lukuloeel-igwa. Ga nu muili nuane ukikie mu ukamatiku.
27 Shanga ukuleka u umi nuane ulongole ku ulungu, ang'wi shanga ukulekela u Ng'welu nuako kihenga i kiolu.
28 Uewe uikile kihenga kitalane i nzila a upanga; uku ntendeela nizule ulowa ntongeela a usu nuako,'
29 Anyandugu, nihumile kuligitya kitalanyu ku ukamatiku kutula Tata nuitu uDaudi; nuanso ai ukule nu kuikwa, ni kibiila kakwe kikoli palung'wi nu sese ga ni iti lelo.
30 Iti gwa, aiwatuile munyakidagu hangi ai ulingile kina Itunda ai walapaa ku ilapo ni lakwe, kina ukuika ung'wi mu utuugwa nuakwe mi ituntu nila ukulu.
31 Ai wakayaa kihenga, hangi akaligitya kutula wiukigwa nuang'wa Kristo, 'ang'wi aiwatulaa shanga ulekilwe ku ulungu, ang'wi muili nuakwe shanga ai uoile.'
32 Uyu uYesu - Itunda ai umiukilye, naiza usese kihi ingi akuiili.
33 Ku lulo, anga watule unyansuwe mu mukono nua kigoha nuang'wa Itunda, hangi angaitule wasingiilya ilago nila Ng'wau Ng'welu kupuma kung'wa Tata, nuanso ai udubunkilye ilago ili, naiza unyenye mukihenga nu kija.
34 Kuiti uDaudi shanga ai ulumile kulongola ki lunde, kuiti ukuligitya, 'MUKULU ai uligitilye ku Mukulu nuane,
35 “ikie mukono nuane nua kigoha, kupikiila ni nika azipya i alugu ako kutula ituntu kusoko a mugulu ako.
36 Ku lulo ito lihi nila Israeli ni lilinge ku kulu kuulu kina Itunda umuzipilye Nuanso kutula Mukulu hangi Kristo, uyu uYesu naiza mu magilye.”

37 Itungili nai akija nianso, akasonswa munkolo niao, akamuila uPetro
ni itumi i auya, Aluna, kitume ntuni?”
38 Nu Petro aka atambuila, “Ili itunu hangi Mogigwe, kila ung'wi nuanyu,
mu lina nilang'wa Yesu Kristo ku nsoko a ulekelwa nua milandu anyu,
hangi mukusingiilya ikipegwa nika Ng'wau Ng'welu.
39 Kuiti kitalanyu ingi wigombya, nu ku ana anyu nu ku awo ihi niakoli
kuli, antu idu ku ngele Mukulu Itunda nuitu nuikaitanga.
40 Ku makani idu ai ukuiie nu kua sinja; ai uligitilye, “Iguni mupume
mu ulelwa uwu nu ubibi.”
41 Uugwa akamasingiiltya i makani akwe hangi akogigwa, papo
akongeeleka mu luhiku nulanso anga umi magana a nzogu ataatu.
42 Akalongoleka mu umanyisigwa nua itumi numu muhangu, mu ku
uega u mukate nu mu malompi
43 Woa ukapembya mu kila umi, nu ukuilwa widu ni ilingasiilyo
yikitung'wa kukiila itumi.
44 Ihi nai ahuiie ai akoli palung'wi nu kutula ni intu niao ku palung'wi,
45 hangi ai aguiye i intu nu usali nuao nu komolania ku ihi kimpyana
nu u ula nua kila ung'wi.
46 Iti gwa mahiku ze yakilaa mahiku ai alongolekile azeatulaa ni isigo
ling'wi mi itekeelo, hangi ai auegile u mukate mu ito, hangi ai ihanguie
indya ku ulowa nu uliuki nua nkolo.
47 ai amulumbiiye Itunda hangi aze akete u ugombigwa ni antu ihi.
uMukulu ai uongeeye mahiku ku mahiku naza atulaa akugunwa.

3

1 Itungili uPetro nu Yohana ai atulaa atungile mi Itekeelo matungo a
malompi, saa kenda.
2 Muntu nua kituunga, kitele puma kutugwa, ai watulaa ukukenkwa
kila mahiku hangi ai watulaa ukulalikigwa mu mulango nui itekeelo
nuitangwaa uziza, iti ahume kulompa isongelyo kupuma ku antu nai
atulaa atungile mi itekeelo.
3 Nai wakaihenga ia Petro nu Yohana akuhumbeela kingila mi Itekeelo,
ai ulompile isongelyo.
4 uPetro, akamugondoola, palung'wi nu Yohana, ai uligitilye, “kugoze
usese.”
5 uKitele aka agoza, aze usumbiiye kusingiilya kintu kituunga kupuma
kitalao.
6 Kuiti uPetro akaligitya, “i mpia ni zahabu unene nimugila, kuiti iko
ninkete kukipumya kitalako. Mu lina nilang'wa Yesu Kristo nua ku
Nazareti, genda.”
7 uPetro akamuhola ku mukono nuakwe nua kigoha, hangi akamunyan-
sula migulya: itungo ling'wi i migulu akwe ni inungo nia makupa akwe
ikalija ingulu.
8 Azeputa migulya, umuntu ukitele ai wimikile nu kandya kugenda;
akingila mi itekeelo palung'wi nu Petro nu Yohana, azegenda, azep-
utangila, nu kumukulya Itunda
9 Antu ihi ai amihengile ukugenda nu kumukulya Itunda.
10 Akalinga kina ai watulaa yuyo muntu naiza watuilee wikiie
wazelompa isongelyo mu mulango nu uziza nui itekeelo; ai izuiwe nu
ukuilwa nu kukuilwa ku nsoko a iko nazakipumie kitalakwe.

11 Kinya iti nai watulaa ua ambiie ia Petro nu Yohana, antu ihi ku palung'wi akamankiila mi itando ni litangwaa nilang'wa Sulemani, aze akuiwe lukulu.
12 uPetro nai wakihenga ili, nuanso aka asukiilya i antu, “Unye antu a Israeli, ku niki muku kuilwa? ku niki mukumatunja i miho anyu kitaitu, anga kina kamuzipyaa uyu wagende ku ngulu yitu akola ang'wi malompi itu?”
13 Itunda nuang'wa Ibrahimu, hangi wang'wa Isaka, hangi wang'wa Yakobo, Itunda nua aTata itu, umukuiye u munyamilimo nuakwe uYesu. Uyu yuyo naiza unyenye ai muminkiiye nu kumuhita ntongeela a usu wang'wa Pilato, ga ni iti nuanso ai watulaa walamula kumuleka ilyuuku.
14 Ai mumuhitile uNg'welu hangi Munya Tai ane, ni badala akwe mikalowa u mubulagi walekwe ilyuuku.
15 Unyenye ai mamubulaga u utemi nua upanga, naiza Itunda ai umiukilye kupuma mu ashi - u sese kiakuiili nia ili.
16 Itungili, ku uhuiili mu lina nilakwe, u muntu uyu naiza mukumihenga nu kulinga, ai witumilwe kutula ni ingulu, uhuiili niiza kukiila kung'wa Yesu uminkiiye nuanso upanga nu ukondaniie, ntogeela anyu unyenye mihi.
17 Itungili, anyandugu, mulingile kina ai mitumile mu upungu, uu nai itumile ga ni atongeeli anyu.
18 Kuiti makani niiza Itunda ai wakaya kumutambuila ku malangu a anyakidagu ihi, kina uKristo uyu ukagisha, itungili wamakondaniilya.
19 Ku lulo, ili itunu hangi mupiluke, iti kina i milandu anyu ihume kuhegigwa lukulu, isigo apembye i matungo na kulumiila kupuminkana nu umoli nua Mukulu;
20 ni kina wahume kumulagiilya u Kristo naiza wasaguwe kunsoko anyu, uYesu.
21 uNg'wenso yuyo niiza kusinja i ilunde limusingiilye kupikiila itungo nila kusukiiligwa i intu yihi, naiza Itunda ai uligitilye ikali ku malangu a anyakidagu ni elu.
22 Kulu kuulu uMusa ai uligitilye, 'uMukulu Itunda ukunyansula munyakidagu anga nene kupuma mu aluna anyu. Mukumutegeelya kila ikintu naiza ukumutambuila unyenye.
23 Ikupumila kina kila muntu niiza shanga witegeelya ku munyakidagu nuanso ukulimiligwa lukulu wapume mu antu.'
24 Iti gwa, ni anyakidagu ihi pumiila uSamweli ni awo nai atyatile ze yakilaa u ng'wenso, ai atambue nu kutanantya i mahiku aya.
25 Unyenye ingi ana a anyakidagu hangi i lago naiza Itunda ai ulitumile palung'wi ni Isekulu, anga nai uligitilye kung'wa Ibrahimu, 'mu mbeu niako i ndugu yihi nia mihi ikukendepwa,'
26 Ze yakilaa Itunda kumunyansula u munyamilimo nuakwe, ai umulagiiye kitalanyu hanza, iti amukendepe unyenye kupiluka kupuma mu ubii nuanyu.”

4

1 Matungo uPetro nu Yohana nai atula akuligitya ni antu, akuhani ni asunja ni i tekeelo ni asadukayo ai a atyatile.
2 Ai atulaa atakisha nangaluu ku nsoko uPetro nu Yohana ai atulaa akuamanyisa i antu kutula uYesu nu kutanantya migulya a kiukigwa kung'waakwe kupuma ku ashi.
3 Aka a amba nu kuaika mu kadulumu kupikiila kidaudau nai kityatile, ku nsoko ai yakondaa kutula mpindi.

4 Kuiti antu idu nai atulaa ijaa u lukani ai ahuiie; ni ngele a agoha nai
atulaa ahuiie ai isigiiwe kutula magana a nzogu a taano.
5 Ga nai yapika kidaudau luhiku nai lutyatile, kina akulu ao, anyampala
ni amanyi, ku palung'wi ai ilundiie ku Yerusalemu.
6 uAnasi kuhani nu mukulu ai umoli, nu Kayafa, nu Yohana, nu Iskanda,
ni ihi nai atulaa aluna ang'wa kuhani nu mukulu.
7 Nai akatula a aika uPetro nu Yohana pakati ao, ai a akoiye, “Ku uhumi
kii, ang'wi ku lina kii mukituma ili?”
8 Uugwa, uPetro, aze wizue u Ng'wau Ng'welu, aka atambuila, “Unyenye
akulu a antu, ni anyampala,
9 anga ize usese u luhiku nula lelo ku ukoligwa kutula ntendo ni nkende
naza litumilwe ku muntu uyu nu mulwae - ku kinya uli u muntu uyu
utendilwe mupanga?
10 Ebu ni likumuke ili kitalantu nu ku antu ihi mu Israeli, kina ku lina
ni lang'wa Yesu Kristo nua Nazareti, naiza ai mumagilye, naiza Itunda ai
umi ukilye kupuma ku ashi, ingi ku nzila akwe kina u muntu uyu ukimika
apa ntongeela anyu aze ukete upanga.
11 uYesu Kristo ingi igwe naiza u nyenye azengi ai mulimeile, kuiti naiza
laikilwe kutula igwe ikulu nila kumpelo.
12 Kutili u ugunwa ku muntu mungiza nuatula wihi. Kundogoelyo kutili
ilina ingiiza pihi i lunde nai inkiigwe i antu, naiza ku nilanso ku humile
kugunwa.”
13 Itungili nai akihenga u ugimya nuang'wa Petro nu Yohana akalinga
kina ai atulaa ingi antu a uu niagila u ulingi, ai a akuiwe, akalinga kina
uPetro nu Yohana ai atulaa palung'wi nu Yesu.
14 Ku nsoko ai amihengaa u muntu uyo nai uponigwe wimikile palung'wi
nienso, akatula agila ni kakutambula kutula iki.
15 Kuiti nai atula akondyaa kualagiilya i itumi kuhega ntongeela ianza.
ai itambuiie enso ku enso.
16 Ai aligitilye, ku uatenda uli i antu awa? Ingi tai kina ukuilwa
nuitumikile ku kiila enso wakumukaa ni kila ung'wi nui kiee mu
Yerusalemu; shanga kuhumile kulihita nilanso.
17 Kuiti, iti kina ikani ili lileke kenela mukati a antu, ebu kuakanie aleke
kuligitya hangi ku untu ihi ku lina ili.
18 Ai aitangile uPetro nu Yohana mu kati aka alagiilya nangaluu aleke
kuligitya ang'wi kumanyisa ku lina nilang'wa Yesu.
19 Kuiti uPetro nu Yohana ai asukiiye nu kua atambuila, “Anga ize inonee
mi miho ang'wa Itunda kumija unyenye kukila Itunda, lamuli akola.
20 Ndogoelyo usese shanga kuhumile kuleka kuligitya imakani naiza
kumaine nu kumija.”
21 Ze yakilaa kuakania nangaluu uPetro nu Yohana, ai a alekile alongole.
Shanga ai ahumile kulija i nsoko ihi na kua aalya, ku nsoko antu ihi ai
atulaa akumukulya Itunda ku iko nai katulaa katulikaa.
22 uMuntu nai watulaa wasingiilya u ukuilwa nua uguniki ai upikiie ilika
la myaka makumi anee ikilo.
23 ze yakilaa kualekela ilyuuku, uPetro nu Yohana akapembya ku antu
ao nu kuaganuila ihi naiza i akuhani akulu ni anyampala ai atulaa a
atambuie.
24 Nai akija, ai ituntile ku palung'wi kung'wa Itunda nu kuligitya,
“Mukulu, uewe nai u umbile ilunde ni ihi nu luzi ni kila ikintu mukati
akwe,

25 u ewe naiza, ku Ng'wau Ng'welu, ku ilangu ni lang'wa tata itu
uDaudi, munyamulimo nuako, ai uligitilye, “Ku niki i antu a ingu itumile
u minyomo, ni antu amasigiila i makani nishanga anonee?
26 iAtemi ihi ikitile ku palung'wi, ni ahumi ilundiie ku palung'wi ku
Mukulu nu ku musagulwa nuakwe.”
27 Igi kulu kuulu, ihi uHerode nu Pontio Pilato, palung'wi ni antu a ingu
ni antu a Israeli, ai ilundiie ku palung'wi mu kisali iki ku munyamulimo
nuako nu ng'welu uYesu, naiza ai umupuguhie i makuta.
28 Ai ilundiie ku palung'wi kituma ihi niiza u mukono nuako nu ulowa
nuako ai umalagiiye puma u ng'wandyo ze ikili kupumila.
29 Itungili, Mukulu, gozeela u ukangi nu ao, hangi uakendepe i
anyamulimo niako kululigitya u lukani nu lako ku ugimya wihi.
30 Iti kina nu kugoola u mukono nuako kuguna, i ilingasiilyo nu ukuilwa
ihume kupumila kukiila i lina nila munyamilimo nuako ni ng'welu uYesu.”
31 Nai akakondya kulompa, nkika naiza ilundiie ku palung'wi
ikahingisigwa, ni ihi ikizuligwa u Ng'wau Ng'welu, hangi ai atambue u
lukani nulang'wa Itunda ku ugimya.
32 Ngele nkulu a awo nai ahuiie ai atulaa ni nkolo nu Ng'wau Ng'welu
ung'wi; hangi kutili ga nung'wi ao nai uligitilye kina kihi nai usaile ai
katulaa kakwe mukola; badala akwe ai atulaa ni intu yihi muhangu.
33 Ku ngulu nkulu i itumi ai atulaa akutanantya u ukuiili nuao kutula
wiuki nua Mukulu uYesu, nu ukende ukulu ai watulaa migulya ao ihi.
34 Ai kutili anga muntu wihi mukati ao nai ukepewe i maintu, ku nsoko
antu ihi nai akete i mabada a iwanja ang'wi ito, ai aguiye nu kuleta i mpia
nia intu nai atulaa aguiye.
35 nu ki ika pihi a migulu a itumi. Nu ugalanigwa ai witumilwe ku kila
muhuiili, kuniganiila ni kila ung'wi nai u uiwe.
36 uYusufu, mulawi, muntu kupuma ku Kipro, ai winkiigwe i lina
Barnabasi ni itumi (nanso ai impyanigwe, ingi mukende nu upoeelya).
37 Aze ukete mugunda, ai u uguiye nu kuleta i mpia, akaiika pihi a migulu
a itumi

5

1 Iti gwa, muntu ug'wi nai witangwaa Anania, nu Safira musungu akwe,
ai aguiye ipatyo nila nsailo,
2 nu kupiha ipatyo nila mpia nai aguiye (ga nu musungu akwe ai
ulilingile ili), nu kuleta ipatyo nilisigile nu kuika mu migulu a itumi.
3 Kuiti uPetro ai uligitilye, “Anania, ku nik u mulugu umizuiye inkolo
ako kuligitya uteele ku Ng'wau Ng'welu nu kupiha ipatyo nila mugunda?
4 Itungo nai watulaa likili kuguligwa, shanga ai latulaa nsailo ako? Hangi
zeyakilaa kuguligwa, shanga ai likoli mu ulamuli nuako? itulikile uli usige
ikani ili munkolo ako? Shanga uakongee anga ana adamu, ila umukongee
Itunda.”
5 Mu kija imakani aya, uAnania ai ugwie pihi nu kutinanga inkolo. Nu
woa ukulu ai uaziie ihi nai aligulye ili.
6 Ahumba akapembya ku ntongeela nu kumuikila mu sanda, nu
kumutwala kunzi nu kumuika.
7 Ze yakilaa masaa ataatu iti, u musungu nuakwe ai wingie mukati, aze
shanga ulingile naza katulaa kipumie.
8 uPetro akamutambuila, “Ntambuile, anga aza ize muguiye u mugunda
ku nsailo nanso.” Akaigitya, “Uu, ku nsailo yiyo.”

9 Iti gwa uPetro akamutambuila, “Ikutulika uli kina migombilye ku palung'wi ku mugema u Ng'wau Ng'welu nua Mukulu? Goza, i migulu a awo naza amu ikile u mugoha nuako ikoli pa mumpita, hangi aku ukenga nu ku utwala kunzi.”
10 Kupumbugiilya akagwa mu migulu ang'wa Petro, akatinanga inkolo, ni awo i ahumba akapembya mu kati akamuhanga wakondyaa kusha. Akamukenka nu kumutwala kunzi, nu kumuika pakupi nu mugoha nuakwe.
11 Woa ukulu ukapembya migulya a itekeelo lihi, nu migulya a ihi nai igulye i makani aya.
12 Ilingasiilyo idu nu ukuilwa ai yatulaa yukupumila mukati a antu ku kiila mikono a itumi. Ai atulaa palung'wi mi itando nilang'wa Sulemani.
13 Kuiti, kutili u muntu mungiiza nui nsuta nai watulaa nu ugimya nua kuambinkana ni enso; ga ni iti, ai inkiigwe ikulyo migulya a antu.
14 Ga ni ahuiili idu ai atulaa akongeeleka ku Mukulu, ingele nkulu a agoha ni asungu.
15 ngeli kina ga nai akenkile u ulwae mu kisali, nu kualalisha mu ulili nu mu makoshi, iti kina uPetro anga watule ukukila u mululi nuakwe uhume kusima migulya ao.
16 Ga ni pan'wanso, ngele nkulu a antu ai apembilye kupuma isali ni ipilimikiiye iYerusalemu, aze a aletile i alwae ni ihi nai ahalinkaniwe ni nkolo ni nshafu, ni ihi ai agunilwe.
17 Kuiti u kuhani nu mukulu ai unyansukile, hangi ihi nai atulaa palung'wi nu ng'wenso (naza ingi a makumbiko a asadukayo); hangi ai izuiwe nu wilu
18 akagoola i mikono ao kua amba i itumi nu kua ika mukati a kadulumu nila mu hangu.
19 Ni matungo a utiku u malaika nua Mukulu akamilugula i milango a kadulumu nu kuatongeela kunzi nu kuligitya.
20 Longoli, mimike mi tekeelo nu kuatambuila i antu imakani ihi na upanga uwu.”
21 Nai akija ili, ai ingie mi tekeelo matungo a maniambwa nu kumanyisa. Kuiti, u kuhani nu mukulu ai uzile ni ihi nai akoli nu ng'wenso, nu kitangiisa i anza lihi ku palung'wi, ni anyampala ihi nia antu a Israeli, nu kua lagiilya mu kadulumu iti kualeta i itumi.
22 Kuiti i anyamulimo nai akalongola, shanga ai a ahangile mu kadulumu, ai asukile nu kuaganuila.
23 Kuhangile i kadulumu ilugaiwe iza, ni asunja imikile pa mulango, kuiti nai katula ku ulugula, shanga kihenga u muntu mukati.”
24 Itungili itngo u jemedari nua itekeelo ni akuhani akulu nai akija i makani aya, ai ingiiwe nu woa ukulu ku nsoko ao, azesiga likutulika uli ikani ili.
25 Uugwa ung'wi akapembya nu kuatambuila, “iAntu naza muaikile mu kadulumu imikile mi itekeelo nu kumanyisa i antu.”
26 Iti gwa u jemedari ai ulongoe palung'wi ni anyamulimo, nu kualeta, kuiti bila a kituma u minyomo, ku nsoko ai a itumbile i antu akuhuma a akue ku magwe.
27 Nai akondya kualeta, ai a ikile ntongeela a ianza, uKuhani nu mukulu aka akolya, azeligitya,
28 “Aza kulagiiye muleke kumanyisa ku lina ili, hangi mukili mumizuiye i Yerusalemu ku umanyisa nuanyu, nu kuhung'wa nsula a kuleta isakami a muntu uyu migulya itu.

29 Kuiti uPetro ni itumi aka sukiilya. “Kusinja kumukulye Itunda kukila
i antu.
30 Itunda nua atata itu ai umiukilye uYesu, nai mumubulagile, ku
kumutumbika migulya i ikota.
31 Itunda ai umukuiye mu mukono nuakwe nua kigoha, nu kumuzipya
kutula Mukulu hangi muguni, kupumya upeli ku Israeli, nu ulekelwa nua
milandu.
32 Usese ingi akuiili nia makani aya, nu Ng'wau Ng'welu, naiza Itunda
umupumilye ku awo ni imukulyaa.”
33 Ianyi anza nai akija iti, ai a ambilwe ni ikuo akalowa kuabulaga i
itumi.
34 Kuiti u pharisayo nai witangwaa Gamalieli, ng'walimu nua malagiilyo,
nai ukuigwe ni antu ihi, ai wimikile nu kualagiilya i itumi aholwe kunzi
ku itungo ikupi.
35 Iti gwa aka atambuila, “Agoha nia Israeli, tuli ahugu nangaluu ni iko
ni mukusigiila kua tendeela i antu awa.
36 Ku nsoko, ikali niaki ilee, uTheuda ai wimikile nu kitendiisa kutula
muntu mukulu, ni ngele a antu, apikiie magana anne ai amutyatile. Ai
ubulagilwe, ni ihi nai atulaa amukuiye ai asapatie nu kulimila.
37 Ze yajilaa u muntu uyu, uYuda mu Galilaya, ai uhumbukile i mahiku
nanso nia kukilisigwa ualigwa, aka aluta i antu idu ku kituli kakwe. Nu
ng'wenso ga ai ulimie ni ihi nai atulaa amukuiye ai asapatie.
38 Itungili ku mutambuila, ihuji ni antu awa hangi mualeke i akola, ku
nsoko, anga i masigo aya ang'wi mulimo uwu ingi wa antu ukugung'wa.
39 Kuiti anga utule wang'wa Itunda, shanga mukuhuma ku ugilya;
muhumile ga ukuhanga muki kilya ni Itunda.” Iti gwa, ai alutilwe ni
imakani akwe.
40 Uugwa, ai aitangile i itumi nuku a kua nu kualagiilya aleke kuligitya
ku lina nilang'wa Yesu, nu kualeka alongole yao.
41 Ai ahegile ntongeela a ianza aze iloile ku soko a aligwa kutula akagisha
nu kuhita ku kuligwa ku nsoko a lina ni lanso.
42 Ku lulo, kila luhiku, mukati i tekeelo nu kupuma mi ito kupikiil ito ai
alongolekile kumanyisa nu kutanantya uYesu kina Musagulwa.

6

1 Itungili mu mahiku aya, matungo i ngele a amanyisigwa nai ikatulaa i
kongeeleka, u witushi nua Ayahudi nia ki Yunani ai landilye ku a Ebrania,
kunsoko ahimbi ao ai atulaa akiwa mu womolang'yi nua kila luhiku nua
ndya.
2 Itumi ikumi na abiili ai aitangile u milundo wihi nua amanyisigwa nu
kuligitya, “Shanga iziza kita itu kululeka u lukani nulang'wa Itunda nu
kua aiilya mu meza.
3 Ku lulo anyandugu, holang'yi, agoha mupungati, kupuma mukati
anyu, antu akende, ni izue u Ng'wau Ng'welu nua upolo, naza kuhumile
kuinkiilya u uailya uwu.
4 Nu sese, ku ulongoleka ikali kulompa nu mu uailya nua lukani.
5 Uganuli nuao ukaliloeelya ianza lihi. Iti gwa ikamuholania uStefano,
muntu nuizuee uhuiili nu Ng'wau Ng'welu, nu Filipo, Prokoro, Nikanori,
Timoni, Parmena, nu Nikolao, muokole kupuma ku Antiokia.
6 Ahuiili ai a aletile i antu awa ntongeela a itumi, nai alompile ni
panyambele aka aikiilya i mikono ao.

7 Iti gwa, lukani nulang'wa Itunda likenela; ni ngele a amanyisigwa ai
ikiile kongeeleka uko ku Yerusalemu; ni ngele nkulu a akuhani aka ukulya
u uhuiili.
8 Nu Stefano, nai wizuee u ukende ni ngulu, ai watulaa ukituma ukuilwa
ni ilingasiilyo ikulu mukati ao mu antu.
9 Kuiti pang'wanso akanyansuka ang'wi ao a antu atyatiili itekeelo ni
litangwaa itekeelo nila Mahulu, ni la a Kirene hangi la Aesksnderia, ni
ang'wi kupuma ku Kilikia ni Asia. Antu awa ai atulaa akikolenkeelya nu
Stefano
10 Kuiti, shanga ai ahumile ki kilya nu upolo nua Ng'wau Ng'welu naiza
uStefano ai watulaa ukutumila mu witambuili.
11 Uugwa ai uapembeseeye ang'wi a antu ku kinkunku kuligitya,
“Kigulye uStefano ukuligitya makani a kimeli kung'wa Musa ni kung'wa
Itunda.”
12 Ai a asingilye i antu, anyampala, ni amanyi, nu kumuhanga uStefano,
akamuamba, nu kumuleta ntongeela i anza,
13 aka aleta ia kuiili nia uteele, azeligitya, “umuntu uyu shanga ukuleka
kitunta i makani ni mabii ku kianza iki ni kelu ni ilagiilyo.
14 Ku iti kumigulye ukuligitya kina uyu uYesu nua ku Nazareti ukubipya
i nkika apa nu kuikaila i ntendo nai kinkiigwe nu Musa.”
15 Kila ung'wi nai ukoli mi ananza, akatunja i miho akwe kumugozeela
uStefano, ni enso akihenga u usu nuakwe ai watulaa anga usu wang'wa
malaika.

7

1 uKuhani nu mukulu akaligitya, “makani aya ingi a tai?”
2 uStefano akaligitya, Anya ndugu ni a tata ane, ntegeelyi u nene; Itunda
nu ikulyo ai umupumie u tata nuitu u Abrahimu matungo nai ukoli ku
Mesopotamia, ze wakili kikie ku Harani,'
3 akamuila, 'Hega mi ihi ako ni anya ndugu ako hangi ulongole mi ihi ni
nikakulagiila.'
4 Iti gwa akahega mihi a Ukalidayo akikie ku Harani, kupuma papo, ze
yakilaa u tata nuakwe kusha, Itunda akamuleta mi ihi iyi, ni ikiie itungili.
5 Shanga ai uminkiiye kihi anga usali nuakwe, ai kutili ipatyo ga nila
kuika u mugulu. Kuiti uAbrahamu ai upewe ilago ze ikili ga nu kulija
ung'wana kina ukupegwa ihi anga isalo ni lakwe nu ulelwa nuakwe.
6 Itunda ai wituntile nu ng'wenso iti, nia kina ulelwa nuakwe ai uziikie
mi ihi a uziila, ni kina i akola ihi nia kuko akuatenda kutula atugwa ao nu
kuatenda ibibi ku itungo nila myaka magana anne.
7 Nu Itunda akaligitya, nikaulamula u ingu niiza ukumutenda aholwa,
ni i zeyakilaa nia pang'wanso akupuma nu kumpoelya mu nkika iyi!
8 Hangi akaminkiilya uAbrahamu ilago nila kidamu, itigwa u Abrahamu
akatula tata wang'wa Isaka akamutwala i kidamu luhiku nula mu nana;
uIsaka akatula tata wang'wa Yakobo, nu Yakobo akatula tata nua isekulu
itu ikumi na abiili.
9 iIsekulu ni itu akamuonela wilu uYusufu aka mugulya mu ihi a ku
Misri, nu Itunda ai watulaa palung'wi nu ng'wenso,
10 hangi akamuguna mu lwago nu lakwe, nu kuminkiilya kipegwa nu
upolo ntongeela ang'wa Farao mutemi nua ku Misri. uFarao akamuika
watule muhumi migulya a Misri nu migulya a ito ni lakwe lihi.
11 Uugwa ikatula ni nzala nkulu nu lwago lidu mu ihi a Misri ni Kanani,
ni a tata itu shanga ai aligilye indya.

12 Kuiti uYakobo nai wakija ikoli idya ku Misri, ai ualagiiye i atata itu ku
nkua ang'wandyo.
13 Mu muhinzo nua kabiili uYusufu akilagiila ku aluna akwe, anyandugu
ang'wa Yusufu akakumuka kung'wa Farao.
14 uYusufu aka alagiilya i aluna akwe alongole kumuila uYakobo tata
nuao waze ku Misri, palung'wi ni anya ndugu akwe, kuhanguila antu ihi
ingi makumi mupungati na ataano.
15 Iti gwa uYakobo akasima ku Misri; Uugwa akasha ng'wenso palung'wi
ni atata itu.
16 Akaholwa ga nu ku Shekemu akaikwa mu kibiila naiza uAbrahamu
ai ukiguile ku ipande nia mpia kupuma ku ana ang'wa Hamori uko ku
Shekemu.
17 Matungo a ilo ilago naiza Itunda ai umulagile uAbrahamu nai
lahumbeela, antu aze atulaa ongeeleka uko ku Misri,
18 matungo nanso ai u ukile mutemi mungiiza migulya a Misri, mutemi
ni shanga umulingile u Yusufu.
19 uMutemi uyu nu mungiiza waka akongela i antu itu nu kuatenda ibibi
i a tata itu, nu kuaguma i ana ao ni adabu iti aleke ki kie.
20 Mu matungo nanso uMusa ai utugilwe; ai muziza ntongeela ang'wa
Itunda, akalelwa myeli itaatu mi ito nilang'wa tata nuakwe.
21 Itungo nai ugumilwe, u munanso nuang'wa Farao ai umuhoile
akamulela anga ng'wana nuakwe.
22 uMusa ai umanyisigwe umanyisigwa wihi nua ku Misri; ai munyan-
gulu mu nkani nu mu ntendo.
23 Kuiti ze yakilaa kutimilya myaka makumi anne, ikamuziila mu nkolo
akwe kuagendeela i anyandugu akwe, ana a Israeli.
24 Nai akamihenga mu Israeli ukutendeelwa ubii, uMusa ai umuguniiye
nu kususha u ubii nai watula ukumuonela ku kumukua u mu Misri:
25 aze usigile kina i anya ndugu akwe akulinga kina Itunda ukuaguna
ku mukono nuakwe, kuiti shanga ikalinga.
26 Luhiku nai lutyatile akalongola ku ang'wi a Aisraeli nai atulaa akilea;
wakagema kuahunga; azeligitya, 'Akulu, Unyenye ingi mi ndugu; mbona
mukilea nyenye ku nyenye?
27 Kuiti nai umuleile u munyakisali nuakwe akamugumiila kuli, nu
kuligitya, 'Nyenyu nu kuikile wi muhumi hangi wi mulamula antu?
28 Uewe uloilwe kumbulaga, anga naza umubulagile u Mumisri igulo?”
29 uMusa akamanka ze yakilaa kija ayo; akatula muziila mu ihi a
Midiani, naiza akatula tata nua ana abiili.
30 Ze yakilaa myaka makumi anne kukila, malaika akamupumila mu
ibambazi nila lugulu nua Sinai, mu lulimi nula moto mukati i kundui.
31 Matungo uMusa nai wakihenga u moto, ai ukuiwe iko nai ukihenga,
hangi nai ugemile kukihumbeela iti kukigoza, luli nila Mukulu likamuzila
luzeligitya,
32 Nene Itunda nua atata ako, Itunda wang'wa Abrahamu, hangi
wang'wa Isaka, hangi wang'wa Yakobo; uMusa ai ukagatile hangi shanga
akagema kugozeela.
33 Mukulu akamutambuila, Tugula i ilatu niako, inkika nuimikile ingi
kianza kelu.
34 Nihengaa u lwago nula antu ane niamoli ku Misri; Nijaa kulwala
kitalao, nu nene nasimaa iti niagune; itungili pembya, nikakulagiilya uewe
ku Misri.'

35 Uyu uMusa naiza amuhitile, itungo nai aligitilye, 'nyenyu nukuikile
kutula wi muhumi hangi mulamuli nuitu?' - ai watulaa yuyo ng'wenso
Itunda ai umulagiiye atule muhumi hangi muguni. Itunda ai umulagiiye
ku mukono nuang'wa malaika naiza ai umupumiie uMusa mi ikundui.
36 uMusa ai uatongee kupuma ku Misri ze yakilaa kituma u ukuilwa ni
ilingasiilyo mu Misri nu mu luzi nula shamu, nu mu ibambazi ku itungo
nila myaka makumi anne.
37 Ingi uMusa yuyo nai uatambuie i antu a Israeli kina, 'Itunda ukumun-
yansuilya munyakidagu kupuma mukati a anyandugu anyu munyakidagu
anga nene'
38 Uyu ingi muntu niiza mu i anza mi ibambazi nu malaika naiza ai
utambue nu ng'wenso mu lugulu nula Sinai. Uyu yuyo muntu naiza ai
watulaa ni atata itu, uyu ingi muntu naiza ai usingiiye u lukani nulukete
u upanga nu kuinkiilya usese.
39 Uyu ingi muntu naiza i atata itu ai ahitile ku mukulya; ai amugumiie
kuli, nu mu nkolo niao ai apilukie ku Misri.
40 Mu itungo nilanso ai amutambuie uHaruni. 'kuzipilye i itunda ni ika
kutongeela. Uyu uMusa, nai watulaa uku utongeela kupuma kihi a ku
Misri, shanga kulingile nai kimihangile,'
41 Iti gwa ai azipilye ndama ku mahiku nanso nu kupumya isongelyo
kung'wa nuanso u dudu hangi akiloeelya ku nsoko a mulimo nua mikono
ao.
42 Kuiti Itunda ai uapiue nu kuinkiilya ipoelye i nzota nia kilunde,
anga nai ikilisigwe mu mbugulu a anyakidagu, 'Itii, mampumilyaa unene
i masongelyo a ikali nai muisinzile mi ibambazi ku matungo a myaka
makumi anne, ito ni lang'wa israeli
43 Makigombaa i kitala nika kutankanila ni kang'wa Moleki ni inzota
niang'wa Itunda refani, nu mululi ni mu uzipilye nu kuipoelya enso; hangi
kumutwala kuli ikilo ni Babeli.'
44 aTata anyu ai akete i kitala nika kutankanila nika ukuiili mu ibambazi,
anga Itunda nai ulagiiye nai utambue nu Musa, kina ukukizipya ku mpyani
a iko nai ukihengile.
45 Iki ingi kitala naiza a tata itu ku itungo ni lao, ai aletilwe mu ihi nu
Joshua. Iki ai kipumie matungo nai ingie kusala u ingu naiza Itunda ai
uazunsilye ze yakilaa u umoli nu a a tata itu. Iki ai kituile iti kupikiila
luhiku u Daudi,
46 naiza ai uligilye u ugombigwa mu miho ang'wa Itunda; nu kulompa
kuduma likalo kung'wa Itunda nuang'wa Yakobo.
47 Kuiti uSelemani ai umuzengee ito Itunda.
48 Ga ni iti Nukoli kigulya shanga wikiie mu mato nazengilwe ku mkono;
iki iti anga u munyakidagu nai uligitilye.
49 Ilunde ingi ituntu nilane nila ukulu, ni ihi ingi nkika a kuikila migulu
ane. Ito la mpyani kii Mukunzengela?, uligitilye Mukulu; ang'wi ingi pii i
nkika ane na akusupilya?
50 Shanga mukono nuane nuitumile izi i intu yihi?'
51 Unye antu niakete nkingo nkaku ni shanga mutawe i kidamu mu nkolo
ni akutwi, kila nkua mimukingila u Ng'wau Ng'welu,' mukituma anga i a
tata anyu nai itumile.
52 Ingi munyakidagu kii mu anyakidagu naiza i a tata anyu shanga ai
amagilye? Ai a abulagile i anyakidagu ihi nai apumie ze ikili u upembelyo
nua Ung'wi munya Tai ane; ni itungili matulaa ahugi hangi abulagi akwe
ga,

53 unye antu nai musingiiye ilagiilyo ilo nai lilagiigwe nu malaika kuiti
shanga ai muliambile.”
54 Uugwa i anyi anza nai akija imakani aya, ai asonsilwe i nkolo niao,
akamukilisilya i mino uStefano.
55 Kuiti nuanso, aze watulaa wizue u Ng'wau Ng'welu, ai ugozile kilunde
ku ukendegeeli hangi akihenga ikulyo nilang'wa Itunda,' nu kumihenga
uYesu wimikile mukono nua kigoha nuang'wa Itunda.
56 uStefano akaligitya, “Goza nihengaa ilunde lalugukaa, nu Ng'wana
wang'wa Adamu wimikile mukono nua kigoha nuang'wa Itunda.”
57 Kuiti i anyi anza akazogolya ku luli nula migulya, akakiila i akutwi
ao, aka mumankiila ku palung'wi,
58 akamuguma kunzi a kisali nu kumukua i magwe; ni akuiili akatugula
i ang'wenda ao nia kunzi nu kuika pihi pakupi ni migulu a muhumba
nuitangwaa Sauli.
59 Nai atulaa akumukua i magwe, uStefano ai ulongolekile kumitanga u
Mukulu nu kuligitya, “Mukulu Yesu, singiilya i nkolo ane,”.
60 Akatugama nu kitanga ku luli lukulu, “Mukulu, leka kua ailya u
mulandu uwu. “Nai wakaligitya aya, akatinanga inkolo.

8

1 uSauli ai watulaa ukoli mu wigombya nua nsha akwe. luhiku nulanso
papo nai wandilye kuaja nsuta ni itekeelo nai likoli ku Yerusalemu; ni a
huiili ihi nai asapatie mu isali nia Yudea ni Samaria, kwaala i itumi.
2 Antu a kinyauwai ai amuikile uStefano nu kuzipya u hongeelya ukulu
migulya akwe.
3 Kuiti uSauli ai ulimeile nangaluu itekeelo. Ai ulongoe ito ku ito nu
kuakweha kunzi asungu i agoha, nu kuagumila mu kadulumu.
4 Ahuiili naza atulaa asapatie ai akili akulutanantya u lukani.
5 uFilipo akasima mu kisali nika Samaria nu kumutanantya uKristo Yesu
6 Ze yakilaa i anyianza kija nu kihenga i ilingasiilyo nai witumile u Filipo;
akaika ukendegeeli migulya a iko nai uligitilye.
7 Kupuma papo i antu idu nai igulye, ahing'wi ai a apumile i antu kunu
akulila ku luli lukulu, hangi idu nai akule igandi ni akitele ai agunilwe.
8 Hangi ai ukoli ulowa ukulu mu kisali.
9 Kuiti ai ukoli muntu ung'wi mu kisali nikanso i lina nilakwe Simioni,
naiza watulaa ukituma ulogi; naza ai u utumie kua kuila i antu a ingu nua
Samaria, itungo wazeligitya kina nuanso ingi muntu nua kusanigwa.
10 ia Samaria ihi puma nu muniino ga nu mukulu, akamutegeelya;
akaligitya; “umuntu uyu igi iyo i ngulu ang'wa Itunda naiza ingi mukulu.”
11 Akamutegeelya, ku ndogoelyo wa akuie ku itungo ilipu ku ulogi
nuakwe.
12 Kuiti itungo nai ahuiie kina uFilipo ai utanantilye migulya a utemi
nuang'wa Itunda nu migulya a lina nilang'wa Yesu Kristo, ai ogigwe, agoha
ku asungu.
13 Nu Simioni mukola ai uhuiie: ze yakilaa kogigwa, akalongoleka kutula
nu Filipo; nai wakihenga i ilingaasiilyo nu ukuilwa nai watula ikitung'wa,
ai ukuiwe.
14 Matungo i Itumi niaku Yerusalemu nai akija kina ku Samaria
asingiilya u lukani nulang'wa Itunda, aka alagiilya uPetro nu Yohana.
15 Matungo nai atulaa akusima aka alompeela; kina amusingiilye u
Ng'wau Ng'welu.

16 Kupikiila itungo nilanso, u Ng'wau Ng'welu ai watulaa wakili
kuasimiila ga nung'wi ao; ai atulaa ogigwa udu ku lina nila Mukulu uYesu.
17 Uugwa uPetro nu Yohana aka aikiilya i mikono, ni enso akasingiilya
u Ng'wau Ngwelu.
18 Matungo uSimioni nai wakihenga kina u Ng'wau Ng'welu wapumigwa
kukiila kuikigwa i mikono ni itumi; akalowa kuinkiilya mpia,
19 Akaligitya, “Ninkiilyi ingulu iyi, iti kila ni nikamuikiilya u mukono
wasingiilye u Ng'wau Ng'welu.”
20 Kuiti uPetro akamutambula, i mpia niako palung'wi nu ewe ilimililee
kuli, ku nsoko usigile kina i ipegwa ni ang'wa Itunda iligigwa ku mpia.
21 Umugila ipatyo mu ikani ili, ku nsoko inkolo ako shanga ngoloku
ntongeela ang'wa Itunda.
22 Iti gwa ile itunu u ubii nuako nu kumulompa Itunda kwaala
ukulekelwa i masigo na munkolo ako.
23 Ku ndogoelyo kihenga ukoli mu uhungu nua uwai ni kitungo nika
mulandu.”
24 uSimioni akasukiilya nu kuligitya, “Mulompi uMukulu ku nsoko ane,
ku nsoko i makani ihi ni mumaligitilye ahumile kumpumila.
25 Matungo uPetro nu Yohana nai atula akuiila nu kutanantya u lukani
nula Mukulu, ai asukile ku Yerusalemu ku nzila yiyo; ai atanantilye i nkani
ninza mu ijiji idu nia a Samaria.
26 Uugwa u malaika nua Mukulu akitambulya nu Filipo akaligitya, “Elye
hangi ulongole takama mu nzila ni longoe pihi a Yerusalemu kutunga ku
Gaza.” (Nzila iyi ikoli mu ibambazi).
27 Akelya nu kulongola. Goza, ai ukoli muntu nua ku Ethiopia, Towashi
ukete uhumi ukulu pihi a kandase; malkia nua Ethiopia. Nai uikilwe
migulya a itulyo nilakwe lihi; nu ng'wenso ai watulaa walongolaa ku
Yerusalemu ki kumbika.
28 Ai watulaa ukusuka wikie mu mutuka nuakwe ukusoma mbugulu a
munyakidagu uIsaya.
29 Ng'wau Ng'welu akaligitya nu Filipo, “Humbeela pakupi nu mutuka
uwu uambinkane nu wenso.
30 Iti gwa uFilipo akalongola i ntambo, akamija ukusoma mu mbugulu
ang'wa Isaya; akaligitya, Itii, ulingile nu kukisoma?”
31 uMuethiopia akaligitya, “nikahuma uli muntu anga wahite kun-
tongeela?” Akamusinja uFilipo wanankile mu mutuka nu kikie palung'wi
nu ng'wenso.
32 Itungili ilundo nila ukilisigwa nai utuile ukulisoma uMuethiopia ingi
ili, ai utongeewe anga ng'waa nkolo kulongola ku usinzilwo kusinzwa ai
ukilagile ihi twii, shanga ai ukunukua ilangu nilakwe;
33 ku kinya uwai kakwe ulamuli nua kwe ai uhegigwe; Nyenyu
ukuganuila u ulelwa nuakwe? u likalo nulakwe lahegigwe mihi.”
34 Uugwa u towashi akamukolya uFilipo, nu kuligitya, “nukulompile, ingi
munyakidagu kii naiza utambuwe inkani niakwe, ingi kutula ng'wenso,
ang'wi nia muntu mungiiza?”
35 uFilipo ai wandilye kuligitya, ai wandilye ku ukilisigwa uwu nuang'wa
Isaya kumutanantilya nkani yang'wa Yesu
36 Aze akoli munzila, akapika pa mazi, utowashi akaligitya, “Goza, akoli
i mazi apa ntuni ni kikingie ndeke kogigwa”,
37 (imakani aya, ' Iti gwa uMuethiopia akasukiilya, “nihuiie kina uYesu
Kristo ingi ng'wana wang'wa Itunda.” amutili mu mbugulu nia kali). Papo
uMuethiopia akalagiilya u mutuka wimike.

38 Ai alongoe mukati a mazi, palung'wi uFilipo nu towashi, uFilipo
akamoja.
39 Matungo nai akapuma mu mazi, Ng'wau Ng'welu nua Mukulu
akamutwala uFilipo kahelu; utowashi shanga akamihenga, akalongola i
nzila akwe waze ulumbiiye.
40 Kuiti uFilipo akapumila ku Azolo, ai ukiile mu mukoa uwo nu
kutanantya nkani ninza mu isali yihi kupikiila nai wakapika ku Kaisaria.

9

1 Kuiti, uSauli, ai ulongolekile kuligitya u utumbani ga nuwu nua nsha
ku amanyisigwa a Mukulu, akalongola kung'wa kuhani nu mukulu
2 nu kulompa ibada kunsoko a matekeelo uko ku Dameski, iti kina anga
wamulije muntu nukoli mu nzila iyo, atule mugoha ang'wi musungu, wa
atunge nu ku aleta ku Yerusalemu.
3 Ga nai watula ulongoe muhinzo, ai ipumie kina nai wahumbeela ku
Dameski, kupumpugiilya ika melya pihi pihii welu kupuma kilunde,'
4 nung'wenso wakagwa pihi hangi akija luli lukumutambuila, “Sauli,
Sauli, mbona ukunaja unene?”
5 uSauli akasukiilya, Wi nyenyu u ewe Mukulu? uMukulu akaligitya,
“Unene ng'wenso Yesu nuku ntasha;
6 Kuiti nyansuka, ingile mu kisali, nu ewe ukutambuilwa nu takiwe
kituma.
7 iAntu awo nai akugenda palung'wi nu Sauli akakilaga ihi twii, aze
ategeeye u luli, shanga ikihenga u muntu.
8 uSauli akanyansuka mu ihi nai kunukue i miho akwe, shanga akahuma
kihenga i kintu, akamuamba u mukono akamuleta kupikiila ku Dameski.
9 Ku mahiku ataatu shanga ukihenga, shanga ukulya, ang'wi kung'wa.
10 Uugwa ai ukoli u mumanyisigwa ku Dameski i lina nilakwe Anania,
uMukulu ai uligitilye nu ng'wenso mu muloto, 'Anania.” Nu kuligitya, “
Goza, nkoli apa, Mukulu.
11 “uMukulu akamutambuila, “Nyansuka ulongole mu kisali nikitang-
waa Nyofu, nu mu ito nilang'wa Yuda ukolye muntu kupuma ku Tarso,
nuitangwaa Sauli; ndogoelyo umoli ukulompa;
12 hangi aza umihengile mu muloto u muntu i lina nilakwe Anania
ukingila nu kumuikiilya i mikono migulya akwe iti kina walije kihenga.
13 Kuiti u Anania akasukiilya, “Mukulu, nijaa inkani nia muntu uyu ku
antu idu, ku ngele kii nukuatendeela ubi i elu nia uko ku Yerusalemu;
14 Apa ukete u uhumi kupuma kung'wa kuhani nu mukulu kumuamba
kila ung'wi nuenda litanga i lina nilako.
15 Kuiti uMukulu akamutambuila, “Longola, ku ndogoelyo nuanso ingi
kiseme kihoilwe kitolane, walihole ilina nilane ntongeela a anyaingu ni a
temi ni ana a Israeli.
16 Ndogoelyo nikamulagiila nili idu nakumutulika kagigwa ku nsoko a
lina nilane.”
17 uAnania akalongola, akingila umo mito; Akamu ikiilya i mikono
akaligitya, Munya ndugu Sauli, uMukulu uYesu, naza ukupumie mu nzila
naza watulaa upembilye, undagiiye ulije kihenga hangi wizuligwe u
Ng'wau Ng'welu.
18 Kupumpugiilya ikagwa kupuma mu miho akwe intu anga maku-
lugamba, akalija kihenga, akimika, akogigwa; akalya indya nu kulija
ingulu.
19 Akikie palung'wi ni amanyisigwa uko ku Dameski ku mahiku idu.

20 Matungo yayo yaayo akamutanantya uYesu mu matekeelo, azeligitya
kina u ng'wenso ingi ng'wana wang'wa Itunda.
21 Hangi ihi nai igulye ai akuiwe nu kuligitya, “Shanga yuyu nai
uabipilye ihi nai itangile i lina ili uko ku Yerusalemu? Hangi apa aza uzile
ku isigo nila kuatunga nu kuatwala ku akuhani.”
22 Kuiti uSauli ai uaiigwe kutanantya nu kuatenda i Ayahudi nai ikiie ku
Dameski ahalinkanilwe nu ku kaminkiilya nia kina uyu yuyo Kristo.
23 Ze yakilaa mahiku idu, Ayahudi akaika ulamuli palung'wi iti amubu-
lage.
24 Kuiti isigo lao likakumuka kung'wa Sauli. Akamutugila pa mumpita
mung'wi nu utiku alije kumubulaga.
25 Kuiti amanyisigwa akwe akamuhola utiku akamusimya kukiila mi
ikiligo, akamusimya pihi mu nkapu.
26 Nu Sauli nai wapika ku Yerusalemu, ai ugemile kihanguila ni
amanyisigwa; kuiti ai atulaa akumogopa, shanga akahuiila kina ung'wenso
ingi mumanyisigwa.
27 Kuiti uBarnaba akamuhola nu kumutwala ku itumi, Nu kuaganuila
kinyauli uSauli ai umuine u Mukulu mu nzila nu Mukulu nai uligitilye
nu ng'wenso, ni kinyauli uSauli nai utanantilye ku ukamatiku ku lina
nilang'wa Yesu uko ku Dameski.
28 Ai utankanile ni enso nai akingila nu kupuma ku Yerusalemu.
Akitunta ku ukamatiku ku lina nila Mukulu uYesu,
29 azikolenkeelya ni Ayahudi nia Kiyunani, kuiti azegema nkua ku nkua
kumubulaga.
30 Matungo ia luna nai alinga ikani nilanso, akamuhola kupika ku
Kaisaria, nu kumutwala alongole ku Tarso.
31 Uugwa itekeelo lihi mu Uyahudi, Galilaya ni Samaria, ai latula nu
ulyuuku, hangi likazengwa, nu kugenda mu woa nua Mukulu ni ipoelya
nila Ng'wau Ng'welu, itekeelo likakula ku kongeeleka ingele.
32 Uugwa ai upumie uPetro nai ukoli ukupilima pilima nkika yihi nia
mukoa, aka asimiila ahuiili ni ikie mu kisali nika Lida.
33 Akamihenga kuko muntu ung'wi i lina nilakwe Ainea, muntu uyu
watuilee mu ulili myaka munana; ndogoelyo ai watulaa kitele.
34 uPetro akamuila, “ Ainea, uYesu Kristo akugune; Uka hangi witandik-
ilye u ulili nuako,” Nkua yiyo akauka.
35 Ni atu ihi nai ikiie ku Lida ni Sharoni nai amihengile u muntu uyo, ai
amupilukie u Mukulu.
36 Ai akoli nu mumanyisigwa Yafa nuitangwaaTabitha, niiza
limpyanigwe anga “Dorcas.” Uyu musungu ai wizue mulimo ukende
ni ntendo nia ukendepwa nai witumaa ku a ula.
37 Ai ipumie mu mahiku nanso ai ulwae nu kusha; nai amukalalya, ai
amunankiiye shumba nika migulya nu kumulalisha.
38 Ku iti i Linda ai atulaa pakupi ni Yafa, ni amanyisigwa ai igulye
kina uPetro ai ukoli kuko, ai a alagiiye antu abiili kitalakwe, aze musinja,
“Pembya kitaitu bila kutinia.”
39 uPetro akauka nu kuhega palung'wi ni enso. Nai wakapika, ai
amuletile mu shumba nika migulya. Ni ahimbi ihi ai imikile pakupi nu
ng'wenso azelila, azemulagiila ia mujulungu ni ang'wenda naza uDorcas
ai uahilitiiye itungo nai ukoli palung'wi ni enso.
40 uPetro aka apumya ihi kunzi a shumba, akatugama akalompa, uugwa
akaupilukila u muili, akaligitya, “Tabitha, uka.” Akalugula i miho akwe
hangi nai wakamihenga uPetro akikie pihi.

41 Uugwa uPetro akaminkiilya u mukono nuakwe akamunyansula, hangi
nai wakaitanga i ahuiili ni ahimbi, akainkiilya kitalao aze mupanga.
42 Ikani ili likakumuka i Yafa ihi, ni antu idu akamuhuiila uMukulu.
43 Ai ipumie uPetro akikie mahiku idu ku Yafa palung'wi ni muntu
nuitangwaa Simioni, muzipya ndili.

10

1 Ai ukoli nu muntu nua kitungaa mu kisali nika ku Kaisaria, lina
nilakwe ai witangwaa Kornelio, ai mukulu wi idale nila Kiitalia.
2 Ai watulaa mukulya Itunda hangi ai umukuiye Itunda ni ito nilakwe
lihi; ai upumilye mpia idu ku Ayahudi hangi ai ulompile kung'wa Itunda
mahiku ihi.
3 Matungo a saa kenda nia mung'wi, akihenga muloto Malaika nuang'wa
Itunda upembilye kitalakwe. uMalaika akamutambuila, “Kornelio!
4 uKornelio akamugoza u malaika hangi ai ukete u woa ukulu nangaluu
akaligitya “Iki ki ntuni mukulu?” uMalaika akamutambuila “Malompi ako
ni masongelyo ako ku aula yanakilaa migulya anga ukimbukiilyi mu umoli
nuang'wa Itunda.”
5 Itungili lagiilya i antu alongole ikisali nika Yafa kumuleta muntu ung'wi
nuitangwaa Simioni naiza witangwa ga ni Petro.
6 Wikiie hangi munonia ndili nuitangwaa Simioni naiza ito nilakwe likoli
mpelo a luzi.”
7 Ze yakilaa uMalaika nai watula ukuligitya nu ng'wenso kuhega,
uKornelio akaitanga i anyamulimo ni a mito nilakwe abiili, nu a asikali
nai watulaa ukumukulya Itunda pa kati a asikali nai atulaa akumuaiilya.
8 uKornelio ai uatambuie ihi nai apumie nu kualagiilya ku Yafa.
9 Luhiku nai lutyatile itungo nila saa mutandatu aze amoli mu nzila
hangi ahumbeela mu kisali, uPetro akanankila migulya mu kitala ku-
lompa.
10 Ga ni hangi akatula ni nzala nu kusiga i kintu ka kulya, kuiti itungo i
antu akuluga indya, akalagiilwa muloto,
11 akihenga ilunde laluguka ni kiseme kikusima ni kintu kituunga anga
ng'wenda mukulu ukusima pihi mu mahalu mu nkigo niakwe yihi inne.
12 Mukati akwe ai ikoli mpyani yihi nia ikali ni ikete migulu inne nizi ni
yagulaa migulya a mahalu, ni nyunyi nia milunde.
13 Hangi luli lukaligitya kitalakwe, “Uka, Petro sinza nu nkulya.”
14 Kuiti uPetro akaligitya “Shanga iti, Mukulu ku nsoko nkili nkaye kulya
kintu kihi ni kizumi hangi kishapu.
15 Kuiti u luli lukapembya kitalakwe hangi ku nkua akabiili “Nukeilye
Itunda leka kukitanga kizumi ang'wi ki shapu.”
16 Iki ai kipumie nkua itaatu, ni kiseme iko kikatula kaholwaa hangi
milunde.
17 Ni matungo uPetro aze ukoli mu uhalinkanilwa migulya a muloto
nuanso ndogoelyo akwe ntuni, Goza, antu nai atulaa alagiigwe nu Kornelio
akimika ntongeela a mumpita, azekolya i nzila a kulongola mu ito.
18 Hangi akitanga nu ku kolya anga ize uSimioni nuitangwaa ga ni Petro
anga ize ai watulaa wkiie pang'wanso.
19 Itungo nilanso uPetro nai watulaa ukusiga migulya a uwo u muloto,
Ng'wau Ng'welu akaligitya nu ng'wenso,
20 “Uka hangi usime pihi nu kulongola ni enso. Leka kitumba kulongola
ni enso, ku nsoko nialagiiye.”

21 uPetro akasima pihi kitalao nu kuligitya, “Unene yuyo ni muku-
muduma. Ku niki mupembilye?”
22 Akaligitya, “Akida ung'wi i lina nilakwe Kornelio, muntu nua tai ane
hangi wilowaa kumukulya Itunda, ni antu imutambulaa ikende mu ingu
wihi nua Ayahudi, utambuiwe nu malaika nuang'wa Itunda ku ulagiilya
iti ulongole mi ito nilakwe, iti wije u lukani kupuma kitalako.”
23 uPetro aka asingiilya kingila mukati nu kikie palung'wi nu ng'wenso.
Kidau dau nai kityatile akauka akalongola palung'wi ni enso, ni anya
ndugu asheenyu kupuma ku Yafa akityata nu ng'wenso.
24 Luhiku nai lutyatile ai azile ku Kaisaria. Nu Kornelio ai ukoli ualindiie;
hangi ai watulaa waitanga palung'wi anya ndugu akwe ni ahumba uya
akwe nia pakupi.
25 Matungo uPetro nai ukingila mukati, uKornelio akamusingiilya nu
kutuna kupika pihi mu migulu akwe ku ikulyo.
26 Kuiti uPetro akamunyansula nu kuligitya “Imike; ga nu nene mukola
ingi ni bina adamu.”
27 Matungo uPetro aze ukoli ukitambuila nu ng'wenso, ai ulongoe mu
ito akahanga i antu ilundiila palung'wi.
28 Aka aila, Unyenye akola mulingile kina shanga ilagiilyo nila Ayahudi
kihanguila ang'wi kugendeelwa nu muntu niiza shanga nua ingu uwu.
Kuiti Itunda undagiie unene kina shanga ntakiwe kumitanga muntu wihi
ingi muzung'waa ang'wi mushapu.
29 Hangi yiyo ndogoelyo mpembilye bila kikungumya, nai ndagiigwe ku
nsoko a iko. Kululo numukolye ku niki mulagiigwe ku nsoko ane.”
30 uKornelio akaligitya, “Mahiku anne nakiile, itungo anga lili aza nkoli
kulompa itungo nila saa kenda mung'wi mukati ito nilane; Nihenga
ntogeela ane muntu wimikile ukete ni ang'wenda elu.
31 Akantambuila. “Kornelio malompi ako igigwa nu Itunda, ni masonge-
lyo ako ku aula yatulaa ukimbukiilyi ntongeela ang'wa Itunda.
32 Kululo lagiilya muntu ku Yafa nu kumitanga muntu ung'wi nuitang-
waa Simioni waze kitalako, naiza hangi witangwaa Petro. naizaa wikiie
ku muzipya ndili ung'wi nuitangwaa Simioni naiza ito nilakwe likoli mu
mpelo a luzi.
33 (Komaniilya; U lukiili ulu, Nu ng'wenso nuikapemya ukuligitya nu
nyenye,” umutule mu ukilisigwa nua kali.)
34 Uugwa uPetro akalugula u mulomo nuakwe nuku ligitya “Tai, nahuiila
kina Itunda shanga uhumile kutula nu ukuili.
35 Badala akwe, kila ingu u muntu wihi nuimukulyaa nu kituma i ntendo
nia tai ane ugombekile kitalakwe.
36 Ulingile u lukani nai u upimilye ku antu a Isreli, nai watulaa
ukutanantya lukani nu lukende nula ulyuuku kukiila Yesu Kristo naiza
Mukulu nua ihi -
37 nu nyenye akola mulingile i kintu nai kipumie, naiza kipumie ku
Yudea ihi hangi ai landiiye ku Galilaya, ze yzkilaa u wogigwa naza
uYohana ai utanantilye.
38 i kintu nai katulaa kimutule uYesu Kristo iti Itunda nai umuikie
i makuta ku Ng'wau Ng'welu nu ku ngulu. Ai ulongoe nukituma u
ukende nu kuaguna ihi naiagigwe nu mulugu, ku nsoko Itunda ai watulaa
palung'wi nu ng'wenso.
39 Usese ingi akuiili a makani ihi nai witumile mi ihi nia Uyahudi nu mu
Yerusalemu- uyu ingi Yesu nai amubulagile nu kumutumbika mikota.

40 Uyu muntu wang'wa Itunda nai umiukilye luhiku nula kataatu nu
kuminkiilya kukumuka, shanga ku antu ihi, kuiti ku akuiili nai aholanigwe
ze ikili ni Itunda.
41 -usese akola, nai kalyaa nu ng'wenso nu kung'waa nu ng'wenso ze
yakilaa kiuka kupuma ku ashi.
42 Ukulagiiye kutanantya ku antu nu ku kuiila kina uyu yuyo naiza
Itunda ai umuholanilye kutula mulamuli nua nia panga nawa niakule.
43 Mu ng'wenso anyakidagu ihi akuiile, iti kina kila nukuhuiila mu
ng'wenso ukusingiilya ulekelwa nua mulandu kukiila i lina nilakwe.”
44 Matungo uPetro ulongolekile kuligitya aya, Ng'wau Ng'welu akaizulya
ihi nai atulaa akutegeelya u lukani nulakwe.
45 Antu awo niatulikile ni idale nila ahuiili nai atawe ikidamu- awo ihi
nai azile nu Petro- ai akuiwe, ku nsoko a kipegwa nika Ng'wau Ng'welu
nai uhunuwe ga nuku anyaingu.
46 Ku nsoko ai igule awa anyaingu akutambula ku ntambu ingiiza nu
kumukulya Itunda. uPetro akasukiilya.
47 “Ukoli muntu wihi uhumile kugilya i mazi iti i antu aleke kogigwa,
Antu awa amusingiilya uNg'wau Ng'welu anga usese?”
48 Uugwa akalagiilya ogigwe ku lina nilang'wa Yesu Kristo. Panya mbele
akamulompa wikiie nienso ku mahiku kituunga.

11

1 Itumi ni anya ndugu awo nai akoli uko ku Yudea nai igulye kina
anyaingu alusingiilya u lukani nulang'wa Itunda.
2 uPetro nai wakiza uko kuYerusalemu, idale ilo nila antu nai atalwa
ikidamu akandya ku musosha, Azeligitya,
3 “Wa ambinkana nia antu nishanga atawe ikidamu nu kulya nienso!”
4 Kuiti uPetro ai wandilye kuganula i kintu mu kati; azeligitya,
5 “Aza nkoli kulompa mu kisali nika Yafa, nihenga muloto nua kiseme
kikusima pihi anga ng'wenda mukulu ukusima kupuma mi ilunde ku
nkigo niakwe inne. kikasima kitalane.
6 Nikakigoza nu kusiga migulya akwe. Nikihenga ikali nia migulu inne
niyikiie mi ihi, ni ikali nia mihaka ni ikali ni yagulaa ni nyunyi nia kilunde.
7 Uugwa nikija luli lukuligitya nu nene, “Uka, Petro, sinza hangi ulye!”
8 Nikaligitya, “Shanga uu, Mukulu, mu mulomo nuane shanga yakaiyee
kingila kintu kihi ni shanga keigwe ang'wi kishapu”
9 Kuiti u luli lukansukiilya hangi kupuma kilunde, iko Itunda nukitanan-
tilye kutula ingi kelu, leka kukitanga ingi kizung'wa,
10 Iki ai kipumie nkua itaatu, ni kila kintu kikaholwa kilunde hangi.
11 Goza, itungo nilanso antu a taatu ai atulaa imikile ntongeela ito ilo
nai kumoli; alagiigwe kupuma ku Kaisaria kupembya kitalane.
12 Ng'wau Ng'welu akantambuila kulongola nienso, hangi ndeke
kuhutana nienso. Awa agoha ni mu tandatu akalongola palung'wi nu nene
hangi ai kulongoe mi ito nila muntu ung'wi.
13 Ai ukutambuie iti nai umihengile u malaika wimikile mukati ito
nilakwe azeligitya, “Ndagiilye ku Yafa numulete uSimioni niiza ilina
nilakwe i lulya ingi Petro.
14 Ukuligitya u lukani kitalako mu uwu ukugunika uewe ni ito nilako
lihi.”
15 Nai nandilye kuligitya nienso, Ng'wau Ng'welu wakiza migulya ao
anga kitaitu u ng'wandyo.

16 Nkimbukile i makani a Mukulu, nai uligitile, “uYohana ai wogilye ku
mazi, kuiti mukoja ku Ng'wau Ng'welu.”
17 Hangi anga Itunda upumilye isongelyo anga nai ukinkiiye usese nai
kumukuiye u Mukulu uYesu Kristo, unene ingi nyenyu, kina nihume
kumukingila Itunda?
18 Nai akija imakani aya, shanga ikasusha, ila akamulumbiilya Itunda
nu kuligitya, Itunda upumilye ila itunu kunsoko ni awa anyaingu ga.”
19 Uugwa ahuiili naza u lwago ai landiiye mu nsha ang'wa Stephano
ai asapatie kupuma ku Yerusalemu- ahuiili awa akalongola kaheelu,
kupikiila ku Foinike, Kipro ni Antiokia. Ai a atambuie kutula lukani
lang'wa Yesu wing'wene ku Ayahudi nu sese ku muya nuili wihi.
20 Kuiti ang'wi ao ingi antu kupuma ku Kipro ni Krene, ai azile ku
Antiokia nu kuligitya ni Ayunani nu kumutanantya uMukulu uYesu.
21 Nu mukono nua Mukulu ai watulaa palung'wi ni enso, ni antu idu
akahuiila nu kumupilukila uMukulu.
22 Makani ao akapika mu akutwi ni i tekeelo nila ku Yerusalemu; hangi
akamulagiilya uBarnaba walongole kupikiila ku Antiokia.
23 Nai wakapembya nu kihenga i ipegwa niang'wa Itunda ai wiloile; nu
kua kinyila ihi kusaga nu Mukulu mu nkolo niao.
24 Ku nsoko ai watulaa muntu mukende hangi wizuiwe nu Ng'wau
Ng'welu nu u huiili ni antu idu akongeeleka mu Mukulu.
25 Panyambele, uBarnaba ai ulongoe ku Tarso kumihenga uSauli.
26 Nai wakamulija, akamuleta ku Antiokia. Ikatula ku ng'waka wihi
akilundiila palung'wi ni itekeelo nu kuamanyisa antu idu. Ni amanyisigwa
akitangwa akristo ku nkua a ng'wandyo uko ku Antiokia.
27 Nu mu mahiku aya anyakidagu akasima kupuma ku Yerusalemu
kupikiila ku Antiokia.
28 Ung'wi ao ingi Agapo uu lina lakwe, akimika aze ulagiiwe nu Ng'wa
Ngwelu kina nzala ntaki ikupumila mu unkumbigulu wihi. Iki ai kipumie
itungo nula mahiku ang'wa Klaudio.
29 Ku lulo, amanyisigwa, kila ung'wi nai ukendepilwe. ai alamue kutwala
u aiilya ku anyandugu niakoli ku Uyahudi.
30 Ai itumile iti; Ai atumile i mpia ku mukono wan'gwa Barnaba nu Sauli.

12

1 Itungo nilanso mutemi uHerode wakagoola u mukono nuakwe ku
ang'wi a awo niapumile mu milundo iti kuaja.
2 Akamubulaga uYakobo muluna wang'wa Yohana ku mpanga.
3 Ze yakilaa kihenga kina ia loile i Ayahudi, akamuamba nu Petro hangi.
Iki ai katulaa itungo nila mikate nishanga i gahiigwe.
4 Nai wamuamba, akamuika mu kadulumu nu kuika madale anne a
asikali iti kumusunja, ai usigiie kumutwala ku antu ze yakilaa u luhiku
nula kusupya.
5 uPetro wakaikwa mu kadulumu, kuiti i malompi akitung'wa ku ngulu
ni ilundo ku nsoko akwe kung'wa Itunda.
6 Utiku ze ikili uHerode wakili kulongola kumupumya, Utiku nuanso
uPetro ai watulaa ulae pakati a asikali abiili, waze utungilwe ni minyororo
i biili, ni asunja ntongeela a mumpita ai atulaa akusunja i kadulumu.
7 Goza, u malaika nua Mukulu kupumpugiilya wakamupumila nu welu
ukelya mukati. Akamukua uPetro mu lubalu nu kumuusha wazeligitya,
“Kaya uka.” uugwa i minyororo nai watulaa utungilwe ikatunguka
kupuma mu mikono akwe.

8 uMalaika akamuila, “Tugala i ang'wenda ako hangi tugala i ilatu niako.” uPetro akituma uu. uMalaika akamutambuila, Tugala u ng'wenda nuako hangi untyate.”

9 Iti gwa uPetro akamutyata uMalaika nu kupuma kunzi. Shanga ai uhuiie nai kitumilwe nu Malaika anga ize ka tai. Ai usigile ukihenga muloto.

10 Ze yakilaa kukila i sunjo nila ng'wandyo nili nila kabiili, akapika mu mumpita nua shuma nua kingiilila kulongola mu kisali, ukaluguka u wenso ku nsoko ao. Akapuma kunzi akasima mu isali, nkua uMalaika akamuleka.

11 uPetro nai wakilinga, akaligitya, “Itungili nahuiila kina uMukulu aza umulagiiye umalaika nuakwe iti kumpumya mu mikono ang'wa Herode; nu ku masigo a antu idu ni a Ayahudi.”

12 Ze yakilaa kulinga aya, wakiza mu ito nilang'wa Mariamu nyinya nuakwe uYohana niiza Marko; Akristo idu ai ilundiie akulompa.

13 Nai wakapindula pa mumpia nua kukingila, munyamulimo ung'wi munaanso nuitangwaa Roda wakapembya kulugula.

14 Nai wakalinga ingi luli lang'wa Petro, ku ulowa akaleng'wa ku ulugula u mumpita; badala akwe akamanka mukati a shumba; nu kuapikilya kina uPetro wimikile ntongeela a mumpita.

15 Iti gwa, Akaligitya kitalakwe, “Uewe wi muhali” kuiti ai ukomangiie kina itai ingi ng'wenso. Akaligitya “Uyu ingi malaika nuakwe.”

16 Kuiti uPetro ai ulongolekile kupindula, hangi nai alugue u mulango, akamihenga nu kukuilwa nanguluu. uPetro aka akilaja ku mukono ihi twii nu kuatambuila kinya uli uMukulu naza umupumilye kupuma mukadulumu. wakaligitya.

17 Apikilyi i makani aya uYakobo ni aluna akwe.” Uugwa akahega akalongola nkika ingiiza.

18 Nai ikatula mung'wi, ikatula nu ukia ukulu kati a asikali, kutulikana ni naikipumie kung'wa Petro.

19 Ze yakilaa u Herode kumuduma hangi shanga wakamihenga wakaakolya i asunja nu kulagiilya abulagwe. Akalongola kupuma ku Uyahudi nu kupikiila ku Kaisaria nu kikie kuko.

20 uHerode ai watulaa ni ikuo migulya a antu a Tiro ni Sidoni. Akalongola ku palung'wi kitalakwe. Akatula ni kihumbashuya nu Blasto mu ailyaa nua mutemi, iti wa a aiilye. Uugwa akalompa u ulyuuku, ku nsoko ihi ao ai isingiiye indya kupuma mi ihi a mutemi.

21 Luhiku nai lusigiiwe uHerode ai utugae ang'wenda a kitemi nu kikie mi ituntu ni lakwe nila kitemi, nu kuatanantilya.

22 Antu akakua iyogo, “Ulu ingi luli lang'wa Itunda iti shanga luli lang'wa bina adamu!”

23 Itungo kupumpugiilya umalaika akamukua, ku nsoko ai watulaa shanga uminkiiye Itunda ikulyo; akaligwa ni makindi nu kusha.

24 Kuiti lukani lang'wa Itunda likakula nu kusapatila.

25 Ze yakilaa u Barnaba nu Sauli kukondeelya u uailya nuao akapuma pang'wanso akasuka ku Yerusalemu, akamuhola nu Yohana naiza i lina nila kulelwa ingi Marko.

13

1 Itungili mi itekeelo nila ku Antiokia, ai akoli ang'wi a anyakidagu ni a ng'walimu. Ai atulaa Barnaba, Simioni (nai witang'waa Nigeri), Lukio

nua ku Krene, Manaeni (muluna ni shanga nua sakami nuang'wa Herode
mutongeeli nua mukoa), nu Sauli.
2 Nai atulaa akumukulya uMukulu nu kudila kulya, uNg'wau Ng'welu ai
uligitilye, “Nkomatuilyi kumpelo uBarnaba nu Sauli, itume u mulimo naza
ni itangie”
3 Ze yakilaa i itekeelo kudila kulya, kulompa, nu kuika i mikono ao
migulya a antu awa, aka aleka alongole.
4 Ku lulo uBarnaba nu Sauli ai amukuiye u Ng'wau Ng'welu nu kusima
kutunga ku Seleukia; Kupuma kung'wanso ai atungile u muhinzo mu luzi
kutunga i kizonzo nika Kipro.
5 Nai akatula mu kisali nika Salami, Ai alutanantilye u lukani nulang'wa
Itunda mu matekeelo a Ayahudi. Ai atulaa palung'wi ga nu Yohana Marko
anga muailya nuao.
6 Nai akalongola mu kizonzo kihi kupikiila ku Pafo, ai ahangile muntu
nua kituunga mulogi, Muyahudi munyakidagu nua uteele, naiza i lina
nilakwe ai latulaa Bar Yesu.
7 uMulogi uyu ai wihanguie nu Lawi Sergio Paulus, nai watulaa muntu
munyamahala. Muntu uyu ai uanile uBarnaba nu Sauli, ku nsoko ai
uloilwe kija u lukani nulang'wa Itunda.
8 Kuiti Elima “uyo u mulogi” (iti uu i lina nilkwe nai limpyanigwe) ai ua
kingie, ai ugemile kumupiula uyo u liwali wapume mu uhuiili.
9 Kuiti uSauli nai witangwa Paulo, ai watulaa wizuigwe u Ng'wau
Ng'welu, akamukunkuila i miho
10 nu kuligitya “Uewe ng'wana nua mulugu, wizuigwe ni mpyani yihi
nia uteele nu unyeku. U ewe ingi wi mulugu nua kia mpyani nia tai ane.
Shanga ukuleka kuipiula i nzila nia Mukulu, ni igolokile, itii ukuhuma?
11 “Itungili goza, u mukono nua Mukulu ukoli migulya ako, hangi
ukutula wi mupoku. Shanga ukihenga ilyoa ku itungo” nkua ing'wi
ikunguguu ni kiti ai igwie migulya a Elimas; akandya kupilima papo
wazelompa antu amutongeele kumuamba u mukono.
12 Ze yakilaa u liwali kihenga nai kipumie, ai uhuiie, ku nsoko ai ukuiwe
ku umanyisigwa kutula Mukulu.
13 Itungili uPaulo ni ahumbauya akwe ai alongoe muhinzo mu mazi
kupuma ku Pafo hangi akapika ku Perge mu Pamfilia. Kuiti uYohana ai
ua lekile nu kusuka ku Yerusalemu.
14 uPaulo ni ahumbauya akwe ai atungile u muhinzo kupuma ku Perge
nu kupika ku Antiokia a ku Pisidia. Uko ai alongoe mi itekeelo luhiku nula
kusupya nu kikie pihi.
15 Ze yakilaa kusoma i ilagiilyo nu unyakidagu, atongeeli ni itekeelo
ai ualagiiye utung'waa wazeligitya, “Anya ndugu, anga ize mukete u
utuung'wa nua kuhumya insula antu apa, muligitye.”
16 Ku lulo uPaulo ai wimikile nu kuanyansuila u mukono; ai uligitilye,
“Itunja a ku Israeli nu nyenye ni mimukulya Itunda, tegeelyi.
17 Itunda nua awa i antu nia Israeli ai uaholanilye i a tata itu nu kuazipya
antu idu nai ikie mi ihi a Misri, nu ku mukono nuakwe kunyansulwa ai
uatongee kunzi akwe.
18 Ku myaka makumi anne ai uagigimiiye mi ibambazi.
19 Ze yakilaa kumabipya i maingu mutandatu mi ihi a Kanaani, ai
uinkiiye i antu itu ihi ao ku usali.
20 Maintu aya ihi ai apumie ikilo i myaka magana anne ni makumi
a taano. Ze yakilaa i intu izi yihi, Itunda ai uinkiiye alamuli kupikiila
uSamweli munyakidagu.

21 Ze yakilaa aya, antu ai alompile u mutemi, iti Itunda ai uinkiiye uSauli
ng'wana wang'wa Kushi, muntu nua ndugu ang'wa Benjameni, kutula
mutemi ku myaka makumi anne,
22 Uugwa ze yakilaa Itunda akamuheja mu utemi akamunyansula
uDaudi kutula mutemi nuao. Ai ituile ingi kutula uDaudi kina Itunda
ai uligitilye, 'Namulijaa uDaudi ng'wana nuang'wa Yese kutula muntu
nuiloeigwe ni nkolo ane; naiza ukituma kila ikintu nikindoile,'
23 Kupuma mu ndugu a muntu uyu Itunda umiletee i Israeli muguni,
uYesu, anga nai ulagile kituma.
24 Ili landiiye kupumila, ze ikili uYesu kupembya, uYohana ng'wandyo
ai utanantilye wogigwa nua kila itunu ku antu ihi nia Israeli.
25 Nu ng'wenso uYohana nai wakatula ukumailya mulimo nuakwe, ai
uligitilye, 'Musigile unene ni nyenyu? unene shanga ingi uyo. Kuiti
tegeelyi, nupembilye kituli kane, nimugila u uhumi nua kutolya i ilatu
nia migulu akwe,'
26 Anyandugu, Ana andugu ang'wa Abrahamu, ni awo naza mu kati anyu
mi mipoelya Itunda, ingi ku nsoko itu kina ikani nila ugunwa lilagiigwe.
27 Ku awo ni ikie ku Yersalemu, ni atemi ao, shanga ai amulingile ku
kulu kuulu, ni ang'wi shanga ai alulingile u lukani nula anyakidagu naza
lisong'wa kila luhiku nula kusupya; ku lulo ai apikiiye u lukani nula
anyakidagu ku kumulamula insha uYesu.
28 Anga itule shanga ai aligilye i nsoko ni nziza ku nsha mukati akwe, ai
amulompile uPilato wamubulage.
29 Nai akamala imakani ihi nai akilisigwe kutula nuanso, ai amusimilye
kupuma mikota nu kumulalya mu kibiila.
30 Kuiti Itunda akamiusha kupuma mu ashi,
31 Ai wigeelekile ku mahiku idu ku awo nai alongoe palung'wi nu
ng'wenso kupuma ku Galilaya kulongola ku Yerusalemu, Antu awa itungili
ingi akuiili nia antu.
32 Iti gwa ku umuletela nkani ni nkende kutula ilago nai inkiigwe i
isekulu itu.
33 Itunda ai uikile imalago aya kitaitu, ana ao, mu nilanso ai umiukilye
uYesu nu kumususha hangi mu upanga. Ili ga likilisigwe mu malumbiilyo
a kabiili; 'Uewe ingi ng'wana nuane, lelo natulaa ni Tata nuako,'
34 Ga ni kutula i tai ingi kina ai umiukilye kupuma kuashi iti kina muili
nuakwe uleke kubipa, uligitilye iti; 'Nikakinkiilya u welu nu ukende kulu
kuulu nuang'wa Daudi.'
35 Iyi yiyo nsoko waligitya ga mu malumbiilyo ni ma ngiiza, 'Shanga
ukulekela u ng'welu nuako kihenga i kiolu.'
36 Ku nsoko ze yakilaa u Daudi ku uaiilya u ulowa nuang'wa Itunda mu
ulelwa nuakwe, ai ulae, akalalikigwa palung'wi ni a tata akwe, hangi ai
uihengile u ubipigwa.
37 Kuiti nai wiukigwe nu Itunda shanga ai uihengile u ubipigwa.
38 Iti gwa ni ilingike kitalanyu, anya ndugu, ku kiila muntu uyu, ulekelwa
nua milandu watanantigwa.
39 Ku nuanso kila nu uhuiie wia iligwaa tai ane ni makani ihi niiza
ilagiilyo nilang'wa Musa shanga ai lizee inkiilya i tai ane.
40 Iti gwa ila tuli miakendegeeli kina i kintu nai akiganue i anyakidagu
kileke kupumila kitalanyu;
41 Goza, unye adi ni mimelaa, hangi mende mukuilwe hangi mende
mulimiligwe; ku iti kituma u mulimo mu mahiku anyu, Mulimo niiza
shanga muhumile ku uhuiila, anga ga nu muntu wikumuganuila.”

42 Matungo uPaulo nu Barnaba nai akahega, antu aka alompa aligitye i
makani aya luhiku nula kusupya nu luzile.
43 Matungo ianza nili tekeelo nai likaula, Ayahudi idu ni aokole akomu
ai a atyatile uPaulo nu Barnaba, naza aligitilye ni enso hangi ai a asamiiye
alongole mu ukende nu ang'wa Itunda.
44 Luhiku nula kusupya nai lutyatile, pakupi kisali kihi ai kilingiie kija
u lukani lang'wa Itunda.
45 Ayahudi nai akihenga iumbi, ai izuiwe nu wilu nu kuligitya makani
nai akingie i intu nai itambuwe nu Paulo hangi ai amutukie.
46 Kuiti uPaulo nu Barnaba ai atambue ku ukamatiku nu kuligitya, “Ai
yatulaa ingulu kina lukani nu lang'wa Itunda luganulwe hanza kitalanyu.
Kunsoko mukulu suntiilya kuli kupuma kitalanyu nu kiona kina shanga
muhiiye kutula nu upanga nua kali na kali, kendegeeli kuapilukila i
anyaingu.
47 Anga niiza uMukulu ukulagiiye, azeligitya, 'Numuikile unyenye anga
welu ku antu a ingu, kina mulete u ugunwa ku nkika yihi ni yihi.”
48 Anya ingu na akija ili, ai iloile nu kulu lumbiilya u lukani nula Mukulu.
Idu nai aholanigwe ku upanga nua kali na kali ai ahuiie.
49 Lukani nula Mukulu ai lenee ihi ihi
50 Kuiti Ayahudi ai a asingilye nai ipumilye ni asungu ni angulu, ga ni
atongeeli a kisali. Aya ai akinyie u lwago kung'wa Paulo nu Barnaba hangi
ai a agumile kunzi a mimbi nia kisali.
51 Kuiti uPaulo nu Barnaba ai akununtile u lunkundi nula migulu ao.
Uugwa akalongola mu kisali nika Ikonia.
52 Ni amanyisigwa ai izuiwe nu ulowa palung'wi nu Ng'wau Ng'welu.

14

1 Ikapumila mukati a Ikonia kina uPaulo nu Barnaba ai ingie palung'wi
mukati i tekeelo nila Ayahudi nu kutambula kinya iti idale ikulu nila antu
a Ayahudi ni Ayunani nai ahuiie.
2 Kuiti Ayahudi nishanga ai akuiye ai a akinyiie i mahala i anyaingu nu
kuatenda kutula abii kua anya ndugu.
3 Ku lulo ai ikiie kuko ku itungo ilipu, azeligitya ku ukamatiku ku gulu
nia Mukulu, kunu wazepumya u kaminkiilyi kutula lukani nula ukende
nuakwe. Ai witumile iti ku kupumya ilingasiiyo nu ukuilwa yitung'we ku
mikono a Paulo nu Barnaba.
4 Kuiti kianza kikulu nika kisali kikagalanuka; ang'wi a antu akatula
palung'wi ni Ayahudi, ni ang'wi palung'wi ni itumi.
5 Matungo anyaingu ni Ayahudi nai agemile kuapema i atongeeli ao
kuatendeela ubi nu kuatulanga i magwe uPaulo nu Barnaba,
6 Akalilinga nilanso nu kumankiila mu isali nia Likaonia, Listra ni Derbe
ni nkika ni ipilimikiiye pang'wanso,
7 nu kung'wanso ai atanantilye i nkani niza.
8 Nu kung'wanso ku Listra ai ukoli nu muntu ung'wi nai wikiie, ai mugila
ingulu mu migulu akwe, mulema kupuma munda ang'wa nyinya nuakwe,
wakili wakaye kugenda.
9 uMuntu uyu ai umigulye uPaulo ukuligitya. uPaulo akamukunkuila
imiho nu kumihenga kina ai watulaa nu uhuiili nua kugunwa.
10 Iti gwa ai ulugitilye kitalakwe ku luli nula migulya, “Imike ku migulu
ako” Nu muntu uyo ai uputile migulya nu kandya kugenda.

11 Iumbi nai lihengile nai ukitumile uPaulo, ai anyansue i nduli niao,
azeligitya mu luli nula Kilikaonia, “alungu akusimiila ku mpyani a ki ana
adamu.”
12 Ai amitangile u Barnaba “Zeu,” nu Paulo “Herme” ku nsoko ai watulaa
mutambuli nu mukulu.
13 uKuhani nua Zeu, naiza itekeelo nilakwe ai latulaa kunzi a kisali,
ai uletile muzagamba nua ng'ombe nu muntungi nua ulua kupikiila mu
mumpita nua kisali, uNg'wenso ni iumbi ai aloilwe kupumya isongelyo.
14 Kuiti i itumi, uBarnaba nu Paulo, nai akalija ili, akatamulania i
ang'wenda ao nu ku ukau akalongola kunzi mi iumbi, azelila
15 nu kuligitya, “U nyenye antu, ku niki mukituma imakani aya? Nu
sese ga ki ana adamu ni akete i kiwai anga ni kanyu Ku umuletela
nkani ni nkende, kina mupiluke kupuma mu intu izi ni shanga izepile
nu kumutunga Itunda nuili mupanga, nai u umbile ilunde, ihi nu luzi ni
kila intu ni imoli.
16 Mu matungo nakiile, ai ualekee i anyaingu kugenda mu nzila niao
akola.
17 Kuiti ikili, shanga ai uhengile bila mukuili, mu nilanso ai witumile
iziza hangi akainkiilya i mbula kupuma kilunde ni matungo a maogola,
wazeizulya i nkolo nianyu ku ndya nu ulowa,”
18 Ga nu ku makani aya, uPaulo nu Barnaba ku lwago ai aligiiye iumbi
ku apumilya isongelyo.
19 Kuiti ang'wi a Ayahudi kupuma ku Antiokia nu ku Ikonia ai azile
kulipema i umbi. Akamukua magwe uPaulo nu kumukweha kupika kunzi
a kisali, aze asigile aiwatulaa wakuza.
20 Ga ni iti amanyisigwa ai atulaa imikile pakupi nu ng'wenso, ai u ukile,
akingila mu kisali. Luhiku nula ka biili, akalongola ku Derbe nu Barnaba.
21 Ze yakilaa kumanyisa nkani ninza mu kisali ni kanso nu kuazipya
amanyisigwa idu, akasuka ku Listra, kupikiila ku Ikoniamu, ni kupikiila
ku Antiokia.
22 Ai alongolekile kukaminkiilya u umi nua amanyisigwa nu kuakinyila
kulongoleka mu uhuiili, akaligitya, “Kusinja kingile mu utemi nuang'wa
Itunda ku kiila lwago lidu.”
23 Nai atula a ahola ku nsoko ao anyampala a kila milundo nila ahuiili,
hangi aze atulaa alompaa nu kudila kulya, ai ainkiiye ku Mukulu, naiza i
enso amuhuiie.
24 Uugwa ai akiile mu Pisidia, ai apikile mu Pamfilia.
25 Matungo nai atambue i makani mu Perga, ai asimile kulongola ku
Atalia.
26 Kupuma kuko ai anankie meli kupikiila ku Antiokia nize atulaa
ipumya ku ukende nuang'wa Itunda ku nsoko a mulimo niize itungili ai
atulaa aukondeelya.
27 Nai akapika uko ku Antiokia, nu ki kilingiila u milundo nua palung'wi,
akapumya i mpola nia makani naiza Itunda witumile kitalao, ni kinya nai
ualuguie u mumpita nua uhuiili ku antu ni anyaingu.
28 Ai ikie ku itungo ilipu ni amanyisigwa.

15

1 Antu a ki tuunga ai asimile kupuma ku Uyahudi nu kuamanyisa i aluna,
azeligitya, “angamuhite kutalwa i kidamu anga ntendo ni ang'wa Musa,
shanga muhumile kugunwa.”
2 Matungo uPaulo nu Barnaba nai atulaa nu wikungumi nu witambulyi
palung'wi ni enso, anyandugu ai alamue kina uPaulo, Barnaba ni auya

kituunga alongole ku Yerusalemu ku itumi ni anyampala ku nsoko a ikolyo ili.
3 Kululo, kulagiiligwa kitalao ni itekeelo, ai akiie ku Foenike ni Samaria azetanantya kupiulwa insula ku anyaingu. Ai aletile ulowa ukulu ku anya ndugu ihi.
4 Nai akapembya ku Yerusalemu, ai asingiiigwe ni itekeelo ni itumi ni anyampala, hangi ai apikilye i mpola nia makani ihi naiza Itunda witumile palung'wi ni enso.
5 Kuiti i antu akituunga nai ahuiie, nai akoli mi idale nila Afarisayo, ai imikile nu kuligitya, “ingi ingulu kuatwala ikidamu nu kualagiilya aliambe ilagiilyo ni lang'wa Musa.”
6 Iti gwa i itumi ni anyampala ai imikile palung'wi kulisiga ikolyo ili.
7 Ze yakilaa u witambulyi ulipu, uPetro ai wimikile nu kuligitya kitalao, “Anya ndugu mulingile kina itungo iziza nilakilaa Itunda ai witumile uholania mukati anyu, kina ku mulomo nuane Anyaingu igiilye u lukani nula nkani ninza, nu kuhuiila.
8 Itunda, nuilingile i nkolo, ukuiie kitalao, ukuinkiilya uNg'wau Ng'welu, anga nai witumile kitalanyu;
9 hangi shanga ai uzipilye utemanuli kati itu ni enso, waze yituma i nkolo niao nziza ku uhuili.
10 Ku lulo ku niki mukumugema Itunda kina muikile kinyuli migulya a nkingo nia amanyisigwa naiza ga i atata itu ang'wi u sese shanga ai kuhumile ku gigimiilya?
11 Kuiti ku huiie kina ku ugunwa ku ukende nua Mukulu uYesu, anga nai atulaa.”
12 uMilundo wihi ai ukilagilye nai atulaa akumutegeelya uBarnaba nu Paulo nai atulaa akupumya i mpola nia ilingasiilyo nu ukuilwa naiza Itunda ai witumile palung'wi ni enso kati a antu a anyaingu.
13 Nai akaleka kuligitya, uYakobo ai usukiiye wazeligitya, “Anyandugu ntegeelyi.
14 uSimioni waganula iti hanza Itunda ku ukende ai ua aiye i anyaingu iti kina wiligilye kupuma kitalao antu kunsoko a lina nilakwe.
15 iMakani a anyakidagu igombilye ni ili anga nilikilisigwe.
16 Ze yakilaa i makani aya nikasuka kukizenga hangi ikitala nikang'wa Daudi, naikagwizaa pihi; nikanyansula nu ku sukiilya ubipigwa nuakwe,
17 iti kina antu nai asagiie amudume uMukulu, palung'wi ni antu a ingu nai itangilwe kulina nilane.'
18 Iti uu nuiligityaa u Mukulu nai witumile i makani aya nakumukile puma ikali nia kali.
19 Iti gwa, u usiji nuane ingi, kina kuleke kuinkiilya ulwago i antu i anya ingu niakumupilukila Itunda.
20 Kuiti kukilise kitalao kina ihuje nu ubipigwa nua adudu, nsula nia usambo, hangi ni igogilwe, ni sakami.
21 Kupuma u utugwaa nua anyampala akoli antu mu kila isali ni itanantya nu kumusoma u Musa mu matekeelo kila luhiku nula kusupya.”
22 Ku lulo yikigeeleka kutula ia loeeye i itumi ni anyampala, palung'wi ni itekeelo lihi kumuholania uYuda nai witangwaa Barnaba, nu Silas nai atulaa atongeeli i tekeelo, nu kualagiilya ku Antiokia palung'wi nu Paulo nu Barnaba.
23 Ai akilisilye iti, “Itumi, anyampala ni anya ndugu, ku anya ndugu a anyaingu niakoli ku Antiokia, Shamu ni Kilikia, Milamu.

24 Ai kijaa kina antu a kituunga naza shanga ai kuinkiiye ilagiilyo nilanso, ai apumaa kitalanyu hangi akumajaa ku umanyisigwa nuiletaa u lwago mu umi nuanyu.
25 Ku lulo yigeeleka ikende kitaitu kihi kuholania antu nu kualagiilya kitalanyu palung'wi ni alowa itu Barnaba nu Paulo,
26 antu nai agilye u likalo nulao ku nsoko a lina nila Mukulu uYesu Kristo
27 Ku lulo kamulagiilya uYuda nu Sila, akumutambuila makani yao yaayo.
28 Ku nsoko ai yigeeleka ikende ku Ng'wau Ng'welu nu kitaitu, Kuleka kuika migulya anyu muligo ukulu kukila imakani aya naiza a kusinja;
29 Kina mupiluke kupuma mu intu ni ipumigwa ku adudu, sakami intu nia kugogwa, nu usambo. Anga miki ika kuli ni izi, ikutula ikende kitalanyu. Mu lamu.”
30 Iti gwa nai asapatiligwa, ai asimiie ku Atiokia; ze yakilaa kilingiila u milundo palung'wi, ai ainkiiye ibada.
31 Nai akatula asomaa, ai iloile kunsoko a kukinyilwa inkolo.
32 uYuda nu Sila, ni anyakidagu, ai a akinyie inkolo i aluna ku nkani idu nu kuakinyila ingulu.
33 Ze yakilaa kikie itungo nila kituunga kuko, ai asapatiigwe ku ulyuuku kupuma ku anya ndugu ku awo nai a alagiiye.
34 (Kuiti ai yigeelekile ikende uSila kusaga kuko)
35 Kuiti uPaulo ni auya ai ikie ku Antiokia palung'wi ni auya idu, naize akumanyisa nu kutanantya lukani nula Mukulu.
36 Ze yakilaa mahiku kituunga uPaulo ai uligitilye kung'wa Barnaba, “Ni kusuke itungili nu kuagendeela i aluna mu kila kisali naikatanantya u lukani nula Mukulu, nukuihenga ni ili.
37 uBarnaba ai utakile ga nu kumuhola palungwi nienso uYohana nai witangwaa Marko.
38 Kuiti uPaulo ai usigile shanga iza kumuhola uMarko, nai ualekile uko ku Pamfilia hangi shanga ai ulongolekile ni enso mu mulimo.
39 Uugwa pang'wanso ikapumila wikungumi ukulu ku lulo ai atemanukile. nu Barnaba akamuhola uMarko nu kulongola muhinzo ku meli kupikiila ku Kipro.
40 Kuiti uPaulo ai umuhole uSila nu kuhega, ze yakilaa kinkiiligwa ni anya ndugu mu ukende nua Mukulu.
41 Hangi ai ulongoe kukiila ku Shamu nu ku Kilikia, waze makomisa i matekeelo.

16

1 uPaulo nai wakapembya ga nu ku Derbe nu ku Listra; hangi goza, pang'wanso ai ukoli nu mumanyisigwa nuitangwa Timotheo, ingi muhumba nai utugilwe nu nyinya nua kiyahudi naiza ingi mu huiili nu tata nuakwe ingi Mugriki.
2 Antu aku Listra ni Ikonia ai amukuiie iziza.
3 uPaulo ai umuloilwe akuile iti muhinzo nu ng'wenso, uugwa akamuhola ku mutwala i kidamu ku nsoko a Ayahudi nai akoli uko kuiti ihi ai amulingile kina u tata nuakwe ingi Mugriki
4 Nai akatula alongoe ai akiile mu isali nu kupumya i malago ku matekeelo iti kina i malago nanso ai akilisigwe ni itumi ni anyampala uko ku Yerusalemu.
5 Iti gwa i matekeelo aka komisigwa ku u huiili nao nai ahuiie akongeeleka ku ngele kila luhuku.

6 uPaulo ni auya akalongola ku Filigia ni Galilaya, kuiti u Ng'wau Ng'welu
nuang'wa Itunda ai uagiiye kutanantya u lukani uko kijimbo nila Asia.
7 Nai akahumbeela ku Misia, ai agemile kulongola ku Bithinia, kuiti u
Ng'wau Ng'welu nuang'wa Yesu aka agilya.
8 Ku lulo akakila i Misia akapembya kupikiila kisali nika Troa.
9 Muloto ai umupumie uPaulo utiku, ai ukoli muntu nua ku Makedonia
wimikile, ukimitanga nu kuligitya "Pembyi mukuaiilye kunu ku Makedo-
nia."
10 uPaulo nai wakihenga u muloto, itungo ki kizepiilya kulongola ku
Makedonia, aze ulingile kina Itunda ai ukitangile kulongola ku atanantilya
inkani ninza.
11 Iti gwa kikahega kupuma ku Troa, kikalongola kukilinkania ku
Samothrake, nu luhiku nai lutyatiie kikapika kisali nika Neapoli.
12 Kupuma papo kikalongola ku Filipi naza ingi king'wi a kisali nika
Makedonia, kisali nikangulu mu wilaya nu uhumi nua Kirumi hangi ki
kikie mahiku kituunga.
13 Luhiku nula kusupya, aikulongoe kunzi a mumpita ku nzila a mongo,
nkinka naiza kusigiie yikatula ni kianza nika kitumila i malompi. Ki kikie
pihi nu kuligitya ni ana kisungu nai apembilye palung'wi.
14 Musungu ung'wi nuitangwaa Lidia, mugulya nzambarau, kupuma mu
kisali nika Tiatira, munya kumikumbikila Itunda, ai ukutegeeye, Mukulu
ai umulugue i nkolo akwe nu kuikila ukendegeeli i makani nai atambuwe
nu Paulo.
15 Ze yakilaa kogigwa, ng'wenso ni ito nilakwe lihi, ai ukusingilye
wazeligitya "anga ize manihenga kina unene ingi ni muhuiili mu Mukulu,
uugwa kumusinja mingile nu kikie kitalane." Akakusinja nangulu.
16 Ikatula kina, nai katula kulongoe kianza nika kulompa, munanso
ung'wi nai watulaa nu hing'wi nua ulingi akatankana nu sese. ai
wimuletela u mukulu nuakwe nsailo idu na kulota.
17 Umusungu uyu ai umutyatile uPaulo palung'wi nu sese, akakua iyogo
nu kuligitya, "Awa i agoha ingi anyamilimo ang'wa Itunda niiza Mukulu,
niakumutanantilya unyenye i nkani nia ugunwa."
18 Ai witumile iti ku mahiku idu, kuiti uPaulo waze watakigwa ni ntendo
nanso, ai upilukile kinyuma nu kumutambuila u hung'wi, "Ku ulagiilya
ku lina nilang'a Yesu umupume mukati akwe." Nu ng'wenso nkua ing'wi
wakapuma nu kumuleka.
19 Akulu akwe nai akihenga nia kina isigo nila nsailo niao lahega, ai a
ambile uPaulo nu Sila nu kuakweha misoko ntongeela a anya uhumi.
20 Nai aka apisha ku a lamuli, ai aligitilye, "Awa agoha ingi Ayahudi
hangi akusasha minyomo ukulu mu kisali kitu.
21 Akumanyisa makani naiza shanga ilagiilyo usese kumasingiilya ang'wi
kumatyata anga Arumi.
22 Iumbi lika anyansukila nsuta uPaulo nu Sila nu kuatugula nu
kulagiilya anyukwe iboko.
23 Ze ya kilaa kunyukwa iboko idu, mu kadulumu nu kumulagiilya u
asikali nua kadulumu kuansunja ikende.
24 Ze yakilaa kusingiilya ilagiilyo nilanso, uasikali nua kadulumu ai
uagumie mu shumba nika mukati a kadulumu nu kuatunga i migulu ao
mu nkika nai uaikile.
25 Itungo nila utiku wigingu, uPaulo nu Sila akatula akulompa nu kimba
mimbo akumukulya Itunda, kunu ia tungwa auya aze a ategeeye,

26 Kupumpugiilya, ikapumila itetemeko ikulu nu musingi nua kadulumu
ukahingisigwa, i milango a kadulumu ikaluguka, ni minyororo a atungwa
ihi ikatoligwa.
27 uMusunja nua kadulumu ai u ukile kupuma mu tulo nu kihenga
i milango a kadulumu iluguwe; itigwa wakahola i mpanga nuakwe
ndogoelyo ai walowa kibulaga ku nsoko ai usigile i atungwa ihi akondya
kutigana.
28 Kuiti, uPaulo wakazogolya ku luli lukulu, wazeligitya, “leka kile-
maalya ku nsoko kihi kukoli i kianza apa.”
29 uMusunja nua kadulumu ai ulompile i ntala iletwe hangi wakingila
mukati a kadulumu ku ukau, wazekagata nu kitumba, waka agwila uPaulo
nu Sila,
30 nu kuapumya kunzi a kadulumu nu kuligitya, “Akulu, nitume ntuni
ndije ku gunika?”
31 Ni enso akamutambuila, “Mu huiile uMukulu uYesu nu ewe ukugu-
nika palung'wi ni ito nilako.”
32 Ai ituntile u lukani nula Mukulu kitalakwe, palung'wi ni antu ihi nia
mi ito nilakwe.
33 uMusunja nua kadulumu ai uahoile utiku wuwo nu kuoja nkika nai
alemaae, nuanso palung'wi ni antu nia mi ito nilakwe itungo akogigwa.
34 Waka aleta uPaulo nu Sila mi ito nilakwe nu kuatengela indya. Nu
ng'wenso akatula nu ulowa ukulu palung'wi ni antu a mi ito nilakwe ku
nsoko ai amuhuiila Itunda.
35 Nai ikatula mung'wi, alamuli ai alagiiye lukani ku uyo u musunja nua
kadulumu azeligitya, “Wa alekele i antu awo alongole.”
36 uMusunja nua kadulumu akamupindula uPaulo migulya nkani nianso
nia kina, “iAlamuli ai alagiiye lukani ndekele muhege; iti gwa pumi kunzi
hangi mulongole ku u lyuuku.”
37 Kuiti uPaulo waka aila, “Ai akukuile pi galagalo, antu naza ingi Arumi
shanga aku ulamula hangi ai alamue ku ugumila mu kadulumu; halafu
itungili aloilwe ku upumya ku kinkunku? Ishi, shanga ikuhumika, Enso
akola aze ku upumya nkika apa.”
38 iAsunja aka apindula i alamuli migulya a makani nanso, i alamuli
akitumba nangaluu pang'wanso nai akalinga kina uPaulo nu Sila ingi
Arumi.
39 iAlamuli akapembya nu kuasinja apume, hangi nai aka apumya kunzi
a kadulumu, ai a alompile uPaulo nu Sila apume kunzi a kisali ni kao.
40 Ku lulo uPaulo nu Sila akapuma kunzi a kadulumu akapembya mi ito
nilang'wa Lidia. uPaulo nu Sila nai akaihenga i anya ndugu, ai akinyie
inkolo hangi uugwa kuhega mu kisali ni kanso.

17

1 Hangi nai akakila mu isali nia Amfipoli ni Apolonia, ai azile kupikiila
kisali nika Thesalonike naza likoli i tekeelo nila Ayahudi.
2 Anga ni yili ntendo ang'wa Paulo, wakalongola kitalao, nu ku itungo
nila mahiku ataatu nia luhiku nula kusupya ai witambuuye nienso migilya
a ukilisigwa.
3 Ai watulaa uku akunukuilya u ukilisigwa nu kuaganuila kina, ai
imutakile uKristo wagishe ni uugwa kiuka hangi kupuma ku ashi. Ai
uatambuie, “Uyu uYesu nikumutambuila i nkani niakwe yuyo Kristo.”
4 Ang'wi nia Ayahudi ai apemekile nu kihanguila nu Paulo nu Sila,
palung'wi ni Agiriki akulya Itunda, asungu idu aokole ni idale ikulu nila
antu.

5 Kuiti ang'wi a Ayahudi ni shanga ahuiie, nai izuiwe nu wilu, ai alongoe ki isoko nu kuahola ang'wi a antu ni abibi, akalundiila iumbi nila antu palung'wi, nu kusasha minyomo mu kisali, uugwa akaligilinkiilya ito nilang'wa Jason, aze aloilwe kua amba uPaulo nu Sila iti kualeta ntongeela ya antu.

6 Kuiti nai aka aulya, ai amuambile u Yasoni ni ang'wi a anyandugu auya nu kuatwala ntogeela a aofisa nia kisali, azekua iyogo, “Awa i agoha naza aupiue u unkumbigulu apika kupikiila kunu ga.

7 Agoha awa naza asingiigwe nu Yasoni akulitumuila ilagiilyo lang'wa Kaisari, akuligitya ukoli mutemi mungiiza nuitangwaa Yesu.”

8 Iumbi ni a ofisa nia kisali nai akija i makani nanso, ai ingiiwe nu mitumbo.

9 Ze yakilaa kutula akondya kuhola i mpia nia nsailo a usunja kupuma kung'wa Yason ni auya, ai a alekee alongole.

10 Utiku nuanso anya ndugu ai amulagiiye uPaulo nu Sila ku Beroya. Hangi nai akapika kung'wanso akalongola mi itekeelo nila Ayahudi.

11 Antu awo ai atula akete u ulingi ukulu kukila i antu awo nia ku Thesalonike, ku nsoko ai akete nu ukondaniili nua kusingiilya u lukani ku mahala ao, nu kupukania u ukilisigwa kila mahiku iti kihenga anga ize imakani nai aganuwe uu nili.

12 Ku lulo idu ao ai ahuiie, aze amoli asungu niakete u upemi ukulu nua Kigiriki ni agoha idu.

13 Kuiti Ayahudi nia ku Thesalonike nai akalinga kina uPaulo ukutanantya lukani lang'wa Itunda uko ku Beroya, ai alongoe kuko nu kukinyiila ni uugwa nu kandiilya minyomo ku antu.

14 Ku ukau, i aluna akamutwala uPaulo ku nzila a luzi, kuiti uSila nu Timotheo akasaga pang'wanso.

15 Awo i anya ndugu nai amutwae uPaulo ai alongoe nu ng'wenso kupikiila ku Athene, nai akamuleka uPaulo kuko, ai asingiiye i malagiilyo kupuma kitalakwe kina, uSila nu Timotheo apembye kitalakwe ku ukau ni ihumikile.

16 Ni itungo nai ualindiie uko ku Athene, nkolo akwe ikatakigwa mukati akwe ku iti nai wihengile i kisali nai kizue i adudu idu.

17 Itigwa akitambulya mu itekeelo ni Ayahudi awo nai amukiye Itunda nu ku awo ihi nai utankanile ni enso kila luhiku mi soko.

18 Kuiti ang'wi a alingi nia a Aepikureo ni Astoiko akamukungiilya. Ni auya akaligitya, “Ingi ki ntuni ukukiligitya uyu u muligitya nu mudabu? iAuya akaligitya, “Yigeelekile ukutanantya nkani niang'wa Itunda muziila.” ku nsoko ukutanantya nkani yang'wa Yesu nu wiukigwa.

19 Akamohola uPaulo nu kumuleta ku Areopago, azeligitya, “Kuhumile kulinga uwu umanyisigwa uziila nuku uligitya?

20 Ku nsoko ukuleta makani maziila mu akutwi itu. Ku iti kuloilwe kulinga makani aya akete ndogoelyo kii?”

21 (Ni antu ihi nia ku Athene palung'wi ni aziila ni amoli kitalao, itumila itungo nilao ang'wi mu uligitya nu kutegeelya migulya a ikani ni iziila.)

22 Ku lulo uPaulo akimika pakati a antu nia ku Areopago nu kuligitya, Unyenye antu aku Athene, kihenga kina ingi antu a ikumbiko ku kila mpyani,

23 Kuiti mu ukili nua ki talane nu kugoza i intu nianyu nia kipoelya, nihengile makani nakilisigwe mu ling'wi ikumbikilo lanyu, likuligitya “KUNG'WA ITUNDA NI SHANGA UKUMUKILE.” Itigwa, nuanso ni mukumipolya ize shanga mulingile, yuyo niku mupikilya unyenye.

24 Itunda nai u umbile ihi ni kila i kintu ni kikoli mukati, kunsoko ingi
Mukulu nua ilunde ni ihi, shanga uhumile kikie mu matekeelo nazipigwe
ni mikono.
25 Hangi shanga wi ailigwa ga ni mikono a ana adamu anga kina uloilwe
kintu kitalao, kuiti u ng'wenso mukola wi inkiilya antu upanga ni mihupo
ni intu ingiiza yihi.
26 Ku kiila muntu ung'wi, ai uzipilye u ingu wihi ni antu ni ikiie migulya
a usu nui ihi, hangi waka aikilya matungo ni mimbi mu nkika ni ikiie.
27 Ku iti, atakiwe kumuduma Itunda, ni tai amupikiile nu kumulija, hangi
ku kulu kuulu wikutili kuli ni kila ung'wi nu itu.
28 Ki talakwe kikie, kigendaa nu kutula nu upanga nuitu, anga iti
mutungi nuanyu ung'wi nua ilumbiilyo nai uligitilye 'ki atuugwa akwe.'
29 Ku lulo anga itule usese ingi atuugwa ang'wa Itunda, shanga kutakiwe
kusiga kina u itunda ingi anga zahabu, ang'wi shaba, ang'wi magwe, adudu
nu sesilwe ku ulingi ni masigo a antu.
30 Ku lulo, Itunda ai ukilagiiye i matungo ayo na upungu, kuiti itungili
ulagiiye antu ihi kila kianza ile itunu.
31 Iki ingi ku nsoko uikile luhiku nuika milamula ihi ku tai ane ku muntu
naiza ai umuholanilye. Itunda ai upumilye i kulu kuulu na mumtu uyu
ku kila muntu pang'wanso nai umiukilye kupuma kuashi.
32 Ni antu a Athene nai akija inkani nia kiukigwa ku ashi, ang'wi ao
akamukuna uPaulo, ila i auya akaligitya, “Ku ukutegeelya hangi ku nkani
nia ikani ili.”
33 Ze yakilaa pang'wanso, uPaulo aka aleka.
34 Kuiti ang'wi a antu ai ihanguie nu ng'wenso akahuiila, waze
umoli uDionisio Mwareopago, nu musungu nuitangwaa Damari ni auya
palungwi ni enso.

18

1 Ze yakilaa imakani nanso, uPaulo ai uhegile ku Athene kulongola ku
Korintho.
2 Uko akamulija Muyahudi nuitangwaa Akwila muntu nua kabila nila
Ponto, ung'wenso nu musungu nuakwe nuitangwaa Prisila ai apembilye
kupuma uko ku Italia, ku nsoko uKlaudia ai ulagiiye i Ayahudi ihi ahege
ku Roma; uPaulo akapembya kitalao;
3 uPaulo akikie nu kituma i milimo ni enso kunsoko nuanso witumaa
mulimo nuipyani niyi nao. Enso ai iza azepya mahema.
4 uPaulo akitambulya ni enso mi itekeelo kila luhiku nula kusupya. Ai
uapemile i Ayahudi palung'wi ni Agiriki.
5 Kuiti uSila nu Timotheo nai akapembya kupuma ku Makedonia, uPaulo
ai usuntilwe nu Ng'wau Ngwelu kua kuiila i Ayahudi kina uYesu yuyo
Kristo.
6 Matungo i Ayahudi nai amukua nu kumukuna, iti uPaulo wikapununta
u ng'wenda nuakwe ntongeela ao, nu kuatambuila, “Sakami anyu ni itule
migulya a matwe anyu akola; Unene nimugila ikinkwaatya. kupuma
itungili nu kulongoleka, kuahanga i anyaingu.”
7 Iti gwa akahega kupuma pang'wanso akalongola mi ito nilang'wa Tito
Yusto, Muntu nai wimukulya Itunda. Ito nilakwe ai likoli pakupi ni
itekeelo.
8 uKrispo, mutongeeli nu itekeelo palung'wi ni antu a mi ito nilakwe
akamuhuiila uMukulu. Antu idu nia ku Korintho nai amigulye uPaulo
ukuligitya ai ahuiie nu kogigwa.

9 uMukulu akamutambuila uPaulo utiku kukiila ku nzila a muloto, “Leka
kogopa, kuiti ligitya hangi leka kukilaga.
10 Ku iti unene nkoli palung'wi nu ewe, hangi kutili nuikagema kuumela,
ndogoelyo nkete antu idu mu kisali iki.”
11 uPaulo akikie kuko ku itungo la ng'waka ung'wi ni myeli mutandatu
wazemanyisa lukani nulang'wa Itunda mukati ao.
12 Kuiti uGalio nai wakatendwa muhumi nua ku Akaya, Ayahudi ai
imikile palung'wi nsuta nu Paulo nu kumutwala ntongeela a ituntu nila
ulamuli,
13 aze ligitya, “uMuntu uyu wiapemaa i antu kumukulya Itunda nsuta
ni malagiilyo.”
14 Matungo uPaulo nai wakatula uloilwe kuligitya, uGalio aka atambuila
i Ayahudi, “Unyenye Ayahudi, anga aza itule utumuli ang'wi ubipya, aza
izeetula tai kuitumila u mulimo.
15 Kuiti ku nsoko ingi makolyo, natulikile imakani ni mina, ni malagiilyo
anyu, uugwa lamuli nyenye akola. Unene nimugila insula kutula mulamuli
ku nkani nia makani nanso.”
16 uGalio akalagiilya ahege ntongeela ituntu nila ulamuli.
17 Iti gwa, akamuamba uSosthene, mutongeeli nu itekeelo, akamukua
ntongeela ituntu nila ulamuli. Kuiti uGalio shanga ai ukee nai akitumile.
18 uPaulo, ze yakilaa kikie pang'wanso ku itungo ilipu, ai ualekile anya
ndugu nu kulongola na meli ku Siria palung'wi nu Prisila nu Akwila. Ze
ikili nu kuhega pa bandari, ai uzue insingi niakwe ku nsoko ai watula
walapaa kutula munazili.
19 Nai akapika ku Efeso, uPaulo ai umulekile uPrisila nu Akwila
pang'wanso, kuiti ung'wenso mukola akingila mi itekeelo nu kitambulya
ni Ayahudi.
20 Nai amutambuie uPaulo wikie ni enso ku itungo ilipu, nuanso ai
uhitile.
21 Kuiti wakahega kitalao, aka atambuila, “Nikasuka hangi kitalanyu,
agaitule ingi ulowa wang'wa Itunda.” Ze yakilaa pang'wanso, wakahega
ku meli kupuma ku Efeso.
22 uPaulo nai wakasima ku Kaisaria, ai unankie kulongola kulilamusha
itekeelo nila ku Yerusalemu, uugwa akasima pihi ku itekeelo nila ku
Antiokoa.
23 Ze yakilaa kikie ku itungo ilipu pang'wanso, uPaulo ai uhegile kukiila
nkika nia ku Galatia ni Frigia nu kuakinyila inkolo i amanyisigwa ihi.
24 Muyahudi ung'wi nuitangwaa Apolo, nai utugiwe uko ku Alexandria,
ai upembilye ku Efeso. Ai ukete nu ulingi mu kuligitya hangi muhugu mu
ukilisigwa.
25 uApollo ai watulaa ulagiiwe mu umanyisigwa nua Mukulu. Ku kinya
uli nai ukete nu ukamatiku mu nkolo, ai wiligityaa nu kumanyisa ku uziza
imakani namutuile uYesu, ila ai ulingile udu u wogigwa nuang'wa Yohana.
26 uApolo akandya kitamulya ku ukamatiku mi itekeelo. Kuiti uPrisila
nu Akwila nai akamija, ai azipilye kihumbashuya nu ng'wenso hangi
akamuganuila migulya a nzila niang'wa Itunda ku uziza,
27 Nai wakahung'wa insula kuhega kulongola ku Akaya, anyandugu ai
amukinyie inkolo nu kuakilisilya ibada i amanyisigwa niakoli ku Akaya iti
ahume kumusingiilya. Nuikapikiila, ku ukende ai ua aiiye nangaluu awo
nai ahuiie.
28 Ku ngulu niakwe ni mahala, uApolo ai uakiile i Ayahudi mu kihenga
wazelagiila kukiila ukilisigwa niya kina uYesu yuyo Kristo.

19

1 Ikatula kina uApolo nai wakatula ku Korintho, uPaulo akakila matumbi
a migulya nu kupika kisali nika Efeso, hangi wakahanga amanyisigwa
kituunga kung'wanso.
2 uPaulo aka atambuila, “Itii, ai mumusingiiye uNg'wau Ng'welu nai
muhuiie?” Aka mutambuila, “Aa, shanga ai kuhumile ga nukija kutula
uNg'wau Ng'welu.”
3 uPaulo akaligitya, “Itungili unyenye ai mogigwe uli?” Akaligitya, “Mu
wogigwa nuang'wa Yohana.”
4 Uugwa uPaulo akasukiilya, “uYohana ai wogilye ku wogigwa nua kila
itunu. Aka aila i antu awo kina atakiwe kumuhuiila uyo naiza uzeepembya
zeyakilaa nuanso, kuiti, uYesu.
5 Antu nai akija u lukani ulu, akogigwa ku lina nila Mukulu uYesu.
6 Hangi ikatula uPaulo nai wakaikila i mikono akwe migulya ao, uNg'wau
Ng'welu wakiza migulya ao nu kandya kitunta ku ntambu nu kulota.
7 Jumla ao ai akoli agoha apikiie ikumi na abiili.
8 uPaulo ai ulongoe mi itekeelo akaligitya ku ukamatiku ku matungo a
myeli itaatu. ai utuile utongee u witambuliyi nu kualuta i antu kutula
imakani natulikile nu utemi nua ang'wa Itunda.
9 Kuiti i Ayahudi auya ai atulaa ilugoha hangi ni shanga ijaa, ai andilye
kutambula ubii kutula i nzila ang'wa Kristo ntongeela iumbi. Uugwa u
Paulo ai ulekenukile ni enso hangi aka abagula i ahuiili kahelu ni enso.
Nu ng'wenso ai wandilye kuligitya kila luhiku mu kianda nika Tirano.
10 Iki ai kilongolekile ku myaka ibiili, ku lulo ihi nai atulaa ikii mu Asia
ai igule u lukani nila Mukulu, ihi i Ayahudi ni Ayunani.
11 Itunda ai watulaa ukituma makani makulu ku mikono ang'wa Paulo,
12 kina ga ni alwae ai akomigwe, ni ahing'wi ai a apumile, itungo nai
ahoile u mukako nu ng'wenda nai ipumile mu muili nuang'wa Paulo.
13 Kuiti ai amoli Ayahudi akuhiilya a hing'wi ai alongoe muhinzo kukiila i
kipango ni kanso, ai alitumie i lina nilang'wa Yesu ku nsoko a utumili nuao
akola. Aze atambuila awo nai akete i ahing'wi; Azeligitya, “Kumulagiilya
mupume mu lina nilang'wa Yesu naiza uPaulo ukimutanantya.”
14 Nai itumile aya ai atulaa ana mupungati ang'wa kuhani nu Mukulu
nua Ayahudi, uSkewa.
15 Ahing'wi aka asukiilya, “uYesu kumulingile, nu Paulo kumulingile;
Kuiti unyenye ingi a anyenyu?”
16 Uyo u hing'wi mukati a muntu waka aputila i akuhiilya a hing'wi nu
kuakilya i ngulu nu kua kua. Uugwa akamanka kupuma ito ilo aze ikipwi
nu kuaaligwa.
17 Ikani ili likakumuka ku ihi. Ayahudi ni Ayunani, naza ikiee uko ku
Efeso. Akatula nu woa nangaluu, ni lina nila Mukulu likakila ku kuligwa.
18 Hangi, idu a ahuiili ai azile hangi akihanguila hangi azepumilya
intendo nimbi nai itumile.
19 Idu ai atulaa akituma ukiliki akilingiila i mbugulu niao, akaisonsa
ntongeela a kila muntu. Itungo nianso nai aka allya insailo nia intu nianso
ai yatulaa ipande magana a nzogu makumi a taano niya mpia.
20 Iti gwa ulukani nula Mukulu likakondaniila ku ugali nangaluu mu
ngulu.
21 ni ang'wa Paulo kukondaniilya u uailya nuakwe uko ku Efeso,
Ung'wau Ng'welu aka atongeela kulongola ku Yerusalemu ku kiila ku
Makedonia ni Akaya; Akaligitya, Ze yakilaa kutula kung'wanso, intakile
ki henga ni Rumi ga.”

22 uPaulo waka alagiilya ku Makedonia i amanyisigwa akwe a biili,
uTimotheo nu Erasto, naza atulaa amuaiiye. Kuiti nuanso mukola
wakasiga ku Asia ku itungo.
23 Itungo lilo ai ipumiie minyomo ukulu uko ku Efeso kutula inzila iyo.
24 Mutyani ung'wi i lina nilakwe Demetrio, naiza uzipilye i a dudu nia
mpia ni itunda uDiana, ai wiletaa usuluja ukulu ku atyani.
25 Uugwa akailingiila i atyani nia mulimo nuanso nu kuligitya, “Akulu,
mulingile kina mu usulsja uwu usese kingilya mpia idu.
26 Mihengile nu kija kina, shanga udu apa ku Efeso, ila pakupi Asia ihi,
uyu uPaulo wa apemaa nu kuapiula i antu idu. Ukuligitya kina kutili i
itunda naiza azipigwe ku mikono.
27 Hangi shanga udu ikoli ulugu kina usuluja nuitu ukutula shanga
utakiwe hangi, kuiti ga ni itekeelo nilang'wa itunda nu musungu niiza
mukulu uDiana uhumile kuholwa kutula mugila anga ndogoelyo. Hangi
aza uzee huma ga nukulimilya u kulu nuakwe, nuanso naiza ku Asia ni
ihi limukulyaa.”
28 Nai akija aya, ai izuiwe ni ikuo nu kuzogolya, azeligitya, “uDiana nua
ku Efeso ingi mukulu,”
29 Kisali kihi kikizula minyomo, ni antu akamanka palung'wi mukati a
kianda nika miginso, aka a amba ia nyamuhinzo auya nu Paulo, Gayo nu
Aristariko, naiapumile ku Makedonia.
30 uPaulo ai uloilwe kingila miumbi nila antu, kuiti i amanyisigwa ai
amugiiye.
31 Ga ni, ang'wi a afisa nia mukoa nu Asia naza atuile ahumbauya akwe
akamutwaile lukani ku ngulu nu kumulompa waleke kingila mu kianda
nika miginso.
32 Ang'wi a antu ai atulaa akuligitya i kintu iki ni auya ikani ilo, ku nsoko
iumbi nila antu ai latulaa lahalinkanilwa. Idu ao shanga ai ahumile ga nu
kulinga ku niki ai azile palung'wi.
33 Ayahudi akamuleta uIskanda kunzi iumbi nila antu nu kumuika
migulya ntongeela a antu. uIskanda akapumya ilingasiilyo ku mukono
nuakwe nu kupumya uganulwa ku antu.
34 Kuiti nai akalinga kina ung'wenso ingi Muyahudi, ihi akazogolya ku
luli lung'wi ku itungo nila saa ibiili, “uDiana ingi mukulu nua Aefeso.”
35 Ze yakilaa u talishi nua kisali ku likilaja i umbi, ai uligitilye, “Unyenye
agoha nia ku Efeso, ingi nyenyu ni shanga ulingile kina i kisali iki nika
Efeso ingi musununja nui itekeelo ni lang'wa Diana nu mukulu ni iyo
ipisha nai igwie kupuma kilunde?
36 Kihenga gwa kina i makani aya shanga ahumikile, kutakiwe kutula
nu ulyuuku hangi leki kitumi kihi ku ukau.
37 Ku ndogoelyo muitangile i antu awa apa pi ibalaza naza shanga i ii
itekeelo ang'wi shanga anya kumukuna itunda nuitu nu musungu.
38 Ku lulo, anga ize uDametrio ni atyani niakoli palung'wi nu ng'wenso
akete mitumbo ku muntu wihi, i mabalaza akoli ng'walyi ni aliwali amoli.
Ni aletwe ntongeela a lukani.
39 Kuiti anga ize u ewe udume kihi kutula makani ni mangiiza,
akitung'wa mi ianza nila tai taai.
40 Ku tai kukoli mu ulugu nua kusigwa ibii kutula minyomo luhiku ulu.
Kutili nsoko a ushapu uwu, hangi shanga kuutula nu uhumi nua kuganula.
41 Ze yakilaa kuligitya aya, aka asapatilya ai anyianza.

20

1 Ze yakilaa u minyomo kuhila, uPaulo akaitanga i amanyisigwa nu kuakinyila. Uugwa kualaga nu kuhega kulongola ku Makedonia.
2 Nung'wenso nai wakondya kukila mikoa nanso hangi ai watula ukuakinyila i ahuiili, akingila mu Uyunani.
3 Ze yakilaa ung'wenso kutula pang'wanso ku itungo nila myeli itaatu, ushaala ai uzepigwe ki talakwe ni Ayahudi nai watula ukuhumbeela kutunga muhinzo ku nzila a luzi kutunga ku Shamu, iti akasiga kusuka kukiila ku Makedonia.
4 Nai akuie nu ng'wenso kupikiila ku Sopatro, ng'wana nuang'wa Pirho kupuma mu Berea; Aristariko nu Sekundo, ihi kupuma mu ahuiili nia ku Athesalonike; uGayo nua ku Derbe; Timotheo, Tikiko nu Trofimo kupuma ku Asia.
5 Kuiti antu awa akondyaa kutongela hangi ai atulaa akulindiila uko ku Troa.
6 Ku nzila na luzi kupuma ku Filipi ze yakilaa luhiku nula mikate ni shanga i ikiwe igai, nu mu mahiku a taano ki ka apikiila ku Troa. Ki kikie kuko ku mahiku mu tandaatu.
7 Ga nu luhiku nulang'wandyo nula wiki, nai kukoli kilingiie palung'wi iti ku uega u mukate, uPaulo ai witambuuye ni ahuiili. Ai watulaa ukuzipya kuhega mudau akwe, itigwa akalongoleka kuligitya kupikiila u utiku wigengu.
8 Ai ikoli intala idu mu shumba nika migulya naiza kilundiie palung'wi.
9 Mi ibolomyo ai ukoli wikiie muhumba ung'wi i lina nilakwe Utiko, naiza ulemeigwe nu tulo mulito. Ga nu Paulo nai watula ukutanantya ku itungo ilipu, u umuhumba uyu, aze ulae, akagwa pihi kupuma mu gorofa a kataatu hangi ai ukugilwe aze ukule.
10 Kuiti uPaulo wakasima pihi, ai wigooe ng'wenso mukola migulya akwe, akamu ungatila. Uugwa akaligitya, Leki kuhung'wi ukata, ku nsoko ukoli mupanga.”
11 Uugwa akanankila hangi mu golofa nu ku uega u mukate, akalya. Ze yakilaa kitambuila ni enso ku itngo ilipu kupikiila maniambwa, akahega.
12 Akamuleta uyo u muhumba aze mupanga akiloelya nangaluu.
13 Usese akola ai kutongee ntongeela ang'wa Paulo ku meli hangi kikatunga ku Aso, naza usese kuzipilye kumuhola uPaulo kuko. Iki kiko ung'wenso mukola ai uloilwe kituma, ku nsoko ai uzipilye kulongola kukiila mihi ni nyumu.
14 Nai wakapika uko ku Aso, kikamunankilya mu meli kikalongola ku Mitilene.
15 Uugwa usese kikahumbuka kupuma kung'wanso nu luhiku nula kabiili ai kupikile nkika a kabiili na kisiwa nika Kio. Luhiku nai lutyatile, kikapikiila ku kisiwa nika Samo, nu mudau akwe kikapika kisali nika Mileto.
16 Kunsoko u Paulo ai watulaa walamula kutunga muhinzo kukiila ku Efeso, iti kina waleke kutumila itungo ilipu lihi mu Asia; ku ndogoelyo ai watula nu upepele nua kukaya ku Yerusalemu kunsoko a luhiku nula Pentekoste, anga ai ihumike nuanso kituma iti
17 Kupuma ku Mileto akalagiilya antu kupika ku Efeso hangi akaitanga anyampala ni itekeelo.
18 Nai akapika kitalakwe, aka atambuila, unyenye akola mulingile puma u luhiku nula ng'wandyo nai mpambatile apa ku Asia, iti nai nkoli kitalanyu matungo ihi.

19 Nitumile ku Mukulu ku ulyuuku wihi hangi ku liholi, nu lwago nai
lumpatile unene ku isui nila Ayahudi.
20 Mulingile iti naiza shanga ai nigiiye kutanantya kitalanyu kintu kihi
naza kituile ka kusanigwa, ni iti unene nai numumanyisilye kihenga ga ni
kulongola ito ku ito.
21 Mulingile iti unene nai nongolekile kualanga i Ayahudi ni Ayunani
migulya a kila itunu kung'wa Itunda nu u huiili mu Mukulu nuitu uYesu.
22 Ni itungili, gozeeli, unene, nize nkoli nu muhuiie u Ng'wau Ng'welu
kutunga ku Yerusalemu, ndeke kumalinga i makani niiza akumpumila
unene kung'wanso,
23 ila ku nsoko u Ng'wau Ng'welu winkuiila unene mu kila kisali hangi
wiligitya kina i minyororo nu lwago zizo inindiie.
24 Kuiti unene shanga ai nsigile kina u likalo nu lane ingi ku nzila ihi
na nsailo kitalane, iti nihume kumalinkiilya u lugendo nu lane nu uaiilya
nai nsingiiye kupuma ku Mukulu uYesu, kukuiila u lukani nu luza nula
ukende nuang'wa Itunda.
25 Ni itungili, goza, ningile kina ihi, mukati ao mu awo nai nongoe
kuatanantilya u Utemi, shanga mukunihenga u usu hangi.
26 Ku lulo kumu kuiila lelo yiyi, kina nimugila igazo ku sakami a muntu
wihi.
27 Ku ndogoelyo shanga ai nigiiye kumutanantilya u ulowa nuang'wa
Itunda.
28 Ku lulo tuli akendegeeli migulya anyu unyenye akola, ni migulya
idale lihi niize u Ng'wau Ng'welu umuikile unyenye kutula miasunja. Tuli
miakendegeeli ku usunja umilundo nua Mukulu, naiza uliguile ku sakami
akwe mukola.
29 Ningile kina ze yakilaa kuhega kitalane, mbugi ni ntaki yukingila
mitalanyu, hangi ihite kuliaisiilya idale.
30 Ningile kina ga nu mukati anyu akola, ang'wi a antu azile nu kuligitya
makani a mulimili, iti kualuta i amanyisigwa a atyate enso.
31 Ku lulo mutule miho. Kimbukiilyi kina ku myaka i taatu shanga ai
nihumile kuleka kumanyisa kila ung'wi anyu ku liholi utiku nu mung'wi.
32 Ni itungili unene naminkiilya kung'wa Itunda, nu kulukani nula uk-
ende nuakwe, naiza luhumile kumuzenga nu kuminkiilya isalo palung'wi
ni enso ihi niaikilwe ikulyo kung'wa Itunda.
33 Shanga ai nkete nsula a mpia, zahabu, ang'wi a ng'wenda.
34 Mulingile unyenye akola kina i mikono iyi ininkiiye u lwinzo nulane
mukola nu lwinzo nula awo nai akoli palung'wi nu nene.
35 Mu makani ihi ai numinkiiye mpyani a iti ni mutakiwe ku a aiilya ia
nyeku ku kituma i milimo, ni iti ni mutakiwe ku kimbukiilya i makani a
Mukulu uYesu, makani naiza u ng'wenso mukola ai uligitilye; “Ingi ibahu
kupumya kukila kusingiilya.”
36 Ze yakilaa kuligitya kinya iti, ai utugamile akalompa palung'wi ni enso.
37 Ihi akalila nangaluu nu kumugwila uPaulo mu nkingo nu kumu-
lungila.
38 Ai ahumilwe kinya uwai ikilo nila ihi ku nsoko a iko naiza watulaa
ukiligitilye, kina nangaluu shanga akihenga u usu nuakwe hangi. Uugwa
akamutindikiilya mu Melikebu.

21

1 Matungo nai katula kalekanuka ni enso, nu kutunga muhinzo mu luzi,
ai kupikiie moja kwa moja mu kisali nika Kosi, nu mudau akwe kikapikiila

kisali nika Rodo, nu kupuma kung'wanso kikapikiila kisali nika Patara.
2 Nai kuligilye i meli nikuputa kulongola ku Foenike, ai kunankie
kikatunga umuhinzo.
3 Nai kikapika ntongeela a kisiwa nika Kipro, kikakileka nkika a kisungu,
kikatunga u muhinzo kupikiila ku Siria, kikaika i nanga mu kisali nika
Toro, ku nsoko kung'wanso kuko i meli ai atulaa isimiligwe i miligo akwe.
4 Ze yakilaa kuihenga i amanyisigwa, ki kikie kung'wanso mahiku
mupungati. iAmanyisigwa awa akamutambuila uPaulo ku kiila ku Ng'wau
ng'welu kina u ng'wenso waleke kupambata ku Yerusalemu.
5 Nai kapikiilya ga ni mahiku nanso, u sese kikahega kulongola yitu. Ihi
palung'wi, ni asungu ao ni ana ao, ai akutindikiiye munzila yitu kupikiila
nai kikapuma kunzi a kisali. Uugwa kikatugama mu nshemba, kikalompa,
kikilaga kila ung'wi.
6 Kikanankila i meli, kunu nienso akasuka ku mato ao hangi.
7 Nai kikamala ga nu muhinzo nuitu kupuma ku Tiro, kikapikiila ku
Tolemai. Pang'wanso ai kika alamusha i anyandugu, nu kikie nienso ku
luhiku lung'wi.
8 Mudau akwe kikahega kikalongola ku Kaisaria. uSese kikingila mi ito
nilang'wa Filipo, mutanantya nua nkani ninza, nai watulaa ung'wi nu awo
ni mupungati, nu sese ki kikie palung'wi nu ng'wenso.
9 Muntu uyu ai ukete ananso anne a mudama ai ilotaa.
10 Ze yakilaa kikie kung'wanso ku mahiku kituunga, akasima kupuma
ku Uyahudi munyakidagu ung'wi nuitangwa Agabo.
11 Nuanso ai uzile kitaitu hangi akauhola u mukoha nuang'wa Paulo. ku
uwu ai witungile migulu ni mikono akwe mukola nu kuligitya, “Ng'wau
Ng'welu wiligityaa itii,” “Ayahudi nia ku Yerusalemu akumutunga u muntu
niiza mukola hiu nua mukoha uwu, ni enso akuminkiilya mu mikono a
antu ni anyaingu.”
12 Nai kikija i makani nanso, usese ni antu nai atulaa ikie i kianza ni
kanso ai kumusingilye uPaulo waleke kunankila kulongola ku Yerusalemu.
13 Uugwa uPaulo ai usukiiye, “Mukituma ntuni, mukulila nu kunihumya
ukata mu nkolo ane? ku ndogoelyo nkoli nkondaniie, shanga kutungwa
udu, kuiti ga nukushila kuko ku Yerusalemu ku nsoko a lina nila Mukulu
uYesu.”
14 Ku iti uPaulo shanga ai uloilwe kupeng'wa, ai kulekile nu kuligitya,
“Uugwa ulowa nuang'wa Itunda utumike.”
15 Ze yakilaa i mahiku nanso, ai kuhoile i mpinda yitu nu kunankila ku
Yerusalemu.
16 Ze yakilaa i amanyisigwa kupuma ku Kaisaria ai ityatile nu sese ga.
Akamuleta muntu ung'wi nui tangwaa Mnasoni, muntu nua ku Kipro, mu
manyisigwa nua kali, naiza kikie nu ng'wenso.
17 Nai kikapikiila ku Yerusalemu, anyandugu ai akusingiiye ku ulowa.
18 Mudau akwe uPaulo ai ulongoe palung'wi nu sese nu Yakobo, ni
anyampala ihi nai akoli.
19 Ze yakilaa kualamusha, ai uinkiiye i makani naizaa Itunda witumile
mukati ao i anyaingu kukiila uaiilya nuakwe.
20 Matungo nai akija nanso, akamulumbiilya Itunda, hangi akamutam-
buila, “Wihengaa, munyandugu, akoli magana a nzogu anga ahuiie mukati
a Ayahudi. Nienso ihi akete nsula kuamba ilagiilyo.
21 Atambuiwe kutula u ewe, kina ukumanyisa i Ayahudi ni ikiie mu
anyaingu kulekanuka nu Musa, ni kina ukuatambuila aleke kuatwala i
kidamu i ana ao, hangi aleke kutyata i ntendo nia kali.

22 Kutakiwe kitume ntuni? Kutile u mintumbo aki giilya kina u ewe
wapikiila.
23 Iti itume iko usese ni ku ukutambuila itungili; kukete antu anne naza
aikile ndagu.
24 Ahole i antu awa hangi wielye mukola palung'wi ni enso, nu kualipilya
u ugulwa nu ao, iti ahume kuzula i matwe ao. Uugwa kila ung'wi
walije kilinga kina imakani nai atambuiwe kutula u ewe ingi a uteele.
Akimanyisa kina u ewe ga utyatile ilagiilyo.
25 Kuiti ku makani a anyaingu naza atulaa ahuiili, ai kukilisilye nu
kupumya i malagiilyo kina atakiwe kihuja ni intu naza ipumigwe isongelyo
ku a dudu, ni sakami, kupumiila ni iko naza kigogilwe, hangi ihuje nu
usambo."
26 Uugwa, uPaulo aka ahola i agoha, nu luhiku nula kabiili, akielya u
mukola palung'wi ni enso, akingila mu Itekeelo, kutanantya i tungo nila
mahiku na kielya, kupikiila isongelyo lipumigwe ku nsoko a kila ung'wi
ao.
27 Mahiku nanso ni mupungati nai ahumbela ku ulinkiila, ze yakilaa
i Ayahudi kupuma ku Asia akamihenga uPaulo Mitekeelo, ni anyianza
akataka, hangi akamugoela u mukono.
28 Ai atulaa akuzogolya, "Antu a Israeli, kuaiilyi, Uyu ingi yuyo muntu
nuenda amanyisa i antu kila nkika i makani niiza nsuta ni antu, ilagiilyo,
ni kianza iki. Wa aleta ga ni Ayunani mu Itekeelo nu kuika kibudu kianza
apa ni pelu.
29 Ku nsoko u ng'wandyo ai atulaa amihenga uTrofimo Muefeso aze
ukoli palung'wi nu ng'wenso mu kisali, ni enso ai asigiie kina uPaulo ai
wamuletaa mitekeelo.
30 Kisali kihi ai katulaa nu ukunguali, ni antu akamanka palung'wi
nu kumuamba uPaulo. Akamupumya kunzi i Itekeelo, ni milango nkua
ikalugailwa.
31 Nai ikatula akugema kumubulaga, inkani ikamupikila u mukulu nua
anya mbita nia usunji kina i Yerusalemu ihi ai atulaa izula minyomo.
32 Itungo lilo aka ahola i asunja nu mukomoli akalimankiila iumbi.
Matungo i antu nai akihenga u mukulu nua idale nila asunja, akaleka
kumukua uPaulo.
33 Uugwa u mukulu nu idale ai umuhumbee nu kumuamba uPaulo,
hangi akalagiilya watungwe minyororo ibiili. Akamukolya nuanso ingi
nyenyu hangi ukituma ki ntuni.
34 Ang'wi ao a antu mi umbi ai atulaa akubunuka i kintu iki ni auya
kingiiza. Ku nsoko u mukomoli shanga ai uhumile kuatambuila kihi ku
nsoko a iyogo ilo, akalagiilya uPaulo waletwe mukati itando.
35 Uugwa nai wakapika mu munankiilo, akaholwa nu asikali ku nsoko a
minyomo nu i umbi.
36 Ndogoelyo i umbi nila antu ai limutyatiie nu kulongoleka kukua iyogo,
"Muheji uyu."
37 uPaulo nai watula ukuletwa mukati itando, ai umutambuie u mukulu
nu idale, "Nihumilene nukutambuile kintu?" Umukulu uyu nu idale
akaligitya, "itii ukutambula Kiyunani?
38 Itii, u ewe shanga wi uyo u Mumisri naiza u ng'wandyo ai utongee u
upiluki hangi ai uhoile i a kilemu magana a nzogu anne mu wii?"
39 uPaulo akaligitya, "Unene ni Muyahudi, kupuma kisali ka Tarso a
ku Kilikia. Unene ni munya ihi nua kisali ni kikumukile. Numulompile,
mundeke nitambulye ni antu."

40 Itungo u mukomoli nai umulekee, uPaulo akimika pa munankiilo
hangi akapumya kilingasiilyo ku antu ku mukono nuakwe, Itungo nai ikoli
ihitwii nangalu, akitambuila ni enso ku Kiebrania. Akaligitya,

22

1 “Anyandugu ni a tata ane, tegeelyi u uguniilyi nuane ni nikawituma
kitalanyu itungili.”
2 Anyianza nai akija uPaulo ukuligitya ni enso ku Kiebrania, aka kilaga.
Akaligitya.
3 Unene ni Muyahudi, ntugiwe kisali ka Tarso kipango nika Kilikia,
ila aindigiiye i kimanyi mu kisali iki, mu migulu ang'wa Gamalieli. Ai
manyisigwe kunuganiila ni nzila nziza nia malagiilyo a atata itu. Unene
ni munyangulu kung'wa Itunda, anga u nyenye mihi ni mili ilelo.
4 Ai niagilye ku nzila iyi kupikiila insha; nika atunga agoha ni asungu
nu kuagumila mu kadulumu.
5 Ga nu kuhani nu mukulu ni anyampala ihi ahumile kupumya u ukuiili
kina ai nsingiiye ibada kupuma kitalao ku nsoko a anyandugu niakoli ku
Dameski, kitalane unene kutunga u muhinzo kulongola kung'wanso. Ai
ituile nialete antu ku Yerusalemu ku nzila iyo iti atungwe nu kulingwa
njuguda.
6 Ai ipumie kina pang'wanso nai natula nkoli muhinzo nu kuhumbeela
ku Dameski, itungo nila mung'wi kupumbugiilya welu ukulu ukapumila
kilunde ukandya kunelya.
7 Nikagwa pihi hangi nikija luli lukumbila, 'Sauli, Sauli ku niki
ukuntasha?'
8 Nikasukiilya, 'u ewe wi nyenyu, Mukulu?' Akantambuila, 'Unene ni
Yesu Munazaeti, naiza u ewe ukuntasha.'
9 Awo nai akoli palung'wi nu nene ai ihengile u welu, ila shanga ai igulye
u luli nulang'wa uyo nai uligitilye nu nene.
10 Nikaligitya, 'Nitume ntuni, Mukulu?' uMukulu akantambuila, Imike
hangi wingile mu Dameski; kung'wanso ukutambuilwa kila i kintu
nutakiwe kituma.'
11 Shanga ai nihumile kihenga kunsoko a welu nua welu uwo, uugwa
nikalongola ku Dameski ku kutongwa ni mikono nua awo nai akoli nu
nene.
12 Kung'wanso nikatankana nu muntu nai witangwa Anania, ai watulaa
muntu nai uambile ilagiilyo hangi munya ku kuligwa ntongeela a Ayahudi
ihi nai ikiie kung'wanso.
13 Akapembya kitalane, akimika ntongeela ane, nu kuligitya, Munyan-
dugu Sauli, ulije kihenga. 'Ku itungo lilo liilo nikihenga.
14 Akaligitya, 'Itunda nua atata itu ukuholanilye u ewe ulije kulinga
u ulowa nuakwe, kumihenga uyo ni munya tai ane, nu kija u luli
nulupembeeye milangu nilakwe.
15 Ku nsoko ukutula wi mukuiili kitalakwe nu kuantu ihi migulya a naza
umihengile nu kigiilya.
16 Uugwa itungili ku niki ulindiie? Uka, wogigwe, woje i milandu ako,
uzelitanga i lina nilakwe.'
17 Ze yakilaa kusuka ku Yerusalemu, hangi nai natula kipolya mukati
itekeelo, ikapumila kina nikinkiiligwa muloto.
18 Nikamihenga ukuntammbuila, 'kagupa upume mu Yerusalemu ku
ukau, ku nsoko shanga augombile u ukuiili nuako kutula unene.'
19 Nikaligitya, 'Mukulu, enso akola alingile ai nia tungile mu kadulumu
nu kuakua awo nai akuhuiie mu kila itekeelo.

20 Ni sakami ang'wa Stefano mukuiili nuako nai ihunuwe, Unene ga ai
nkoli nimikile pakupi nu kugomba hangi ai natulaa kusunja ang'wenda a
awo nai amubulagile.'
21 Kuiti ai untambuie, 'Longola, ku nsoko unene nika kulagiilya ulongole
kuli ku anyaingu."
22 Antu akamulekela waligitye migulya a lukani ulu. Kuiti panyambele
akitunta nu kuligitya, "muheje u muntu uyu mi ihi; ku nsoko shanga iziza
wikie."
23 Nai akatula akitunta, nu kuguma i ang'wenda ao nu kupekula u
lunkundi migulya,
24 u mukomoli nu mukulu akalagiilya uPaulo waletwe mitando. Akalagi-
ilya wakoligwe kunu wazekuwa i mikoha, iti u ng'wenso mukola walinge
ku niki ai atulaa akumuzogoelya iyogo kinya iti.
25 Ga ni iti nai atulaa amutunga ku ndigi, uPaulo aka mutambuila u
akida uyo nai wimikile pakupi nu ng'wenso, "Itii! ingi tai ane kitalanyu
kumukua u muntu niza Murumi hangi wakili kulamulwa?"
26 U akida uyo nai wakija i makani aya, akalongola ku mukomoli nu
mukulu nu kumutambuila, wazeligitya, " Uloilwe kituma ntuni? ku
ndogoelyo u muntu uyu ingi murumi."
27 uMukomoli nu mukulu akapembya nu kumutambuila, "Ntambuile,
itii, u ewe wi munya kisali nua ku Rumi?" uPaulo akaligitya, "Uu."
28 Umukomoli aka asukiilya, "Ingi kukiila ngele nkulu a mpia uugwa ai
ndigilye u unya kisali." Kuiti uPaulo akamutambuila, "Unene ni murumi
nua kutugwa."
29 Uugwa awo nai akoli ihambile kulongola kumukolya akahega nu
kumuleka itungo lilo liilo. Nu mukomoli nu ng'wenso akitumba, nai
wakalinga uPaulo ingi Murumi, hangi ku nsoko wamutungaa.
30 Luhiku nai lutyatile, u mukomoli nu mukulu ai uloilwe kulinga i tai
kutula usemelwa nua Ayahudi kung'wa Paulo. Iti gwa akamutunguila
i nyuli niakwe akalagiilya i akulu nia akuhani ni anza lihi litankane.
Akamuleta uPaulo pihi, nu kumuika pa kati ao.

23

1 uPaulo aka agozeela kung'wandyo i antu ianza nu kuligitya, "Anyan-
dugu ane, nikie ntongeela ang'wa Itunda ku nsula nziza kupikiila lelo iyi."
2 uKuhani nu mukulu uAnania aka alagiilya awo nai imikile pakupi nu
ng'wenso amukue ilangu nilakwe.
3 Uugwa uPaulo akamutambuila, "Itunda uku ukua nu ewe, ikiligo
nai lipoguhiwe inswakaala. Wikie ukunamula ku ilagiilyo, nu ewe
ukundagiilya nkuwe nsuta ni malagiilyo?"
4 Awo nai akoli imikile pakupi nu ng'wenso akaligitya, "Iti uu nu
kumutukila u kuhani nu mukulu nuang'wa Itunda?"
5 uPaulo akaligitya, "alunaa ane, unene shanga azaningile kina uyu ingi
kuhani nu mukulu. Ku nsoko ikilisigwe, shanga ukuligitya ibibi migulya
a mukulu nua antu ako."
6 uPaulo nai wakihenga ya kina i nkika ing'wi ni ianza ingi Asadukayo
ni auya ingi Afarisayo, akitunta nukuligitya, anyandugu ane, unene ni
Mufarisayo, ng'wana nua Mufarisayo. Ingi ku nsoko iyi nsumbiiye ku
ukamatiku u wiukigwa nua ashi nikulamulwa nu enso."
7 Nai wakamaligitya aya, Wikungumi ukulu ukapumila mukati a
Afarisayo ni Asadukayo, ni ianza likagalanuka.

8 Ku iti iAsadukayo iligitya kutile u wiukigwa, malaika ang'wi ng'wau
ng'welu, ila i Afarisayo iligitya aya ihi akoli.
9 Minyomo ukulu ukapumila hangi ang'wi a amanyi nai akoli nkika a
Afarisayo akimika nu kisija, azeligitya, “shanga kihengile kihi ni kibibi
kung'wa muntu uyu. Uli anga u Ng'weu ng'welu ang'wi malaika uligitilye
nu ng'wenso?”
10 Itungo nai lipumie ikolyo ikulu, mukulu nu idale ai witubiule kina
uPaulo ai uzee tamulanigwa mapuli mapuli ni enso, iti gwa akalagiilya i
anyidale asime pihi nu kuhola ku ngulu kupuma ku anyianza ni ianza, nu
kumuleta mi itando.
11 Utiku nai utyatile uMukulu ai wimikile pakupi nu ng'wenso nu
kuligitya, “Leka kitumba, Ku nsoko unkuiie mu Yerusalemu, iti ukupumya
ukuiili ga nu mu Roma.”
12 Nai ukela, ang'wi a Ayahudi ai azipilye ilago nu kitanga kizumi
migulya ao akola; ai aligitilye kina shanga ikalya ang'wi kung'wa kihi
kupikiila ni ikamubulaga uPaulo.
13 Ai akoli antu makumi anne ikilo naza azipilye isui ili.
14 akalongola ku akulu a akuhani ni anyampala nu kuligitya, “Ki ika
akola mu kizumi kikulu, kuleke kulya kihi kupikiila kamubulaga uPaulo.
15 Iti gwa itungili, ianza limutambuile u mukomoli nu mukulu wamulete
kitalanyu, anga kina mukulamula usemelwa nuakwe ku uziza. Kitaitu
usese kukoli kihambile kumubulaga ze wakili kupika apa.”
16 Kuiti ung'wana nua muluna musungu wang'wa Paulo wakija kina
likoli isui, akalongola akingila mukati i itando nu kumutambuila uPaulo.
17 uPaulo akamitanga u akida ung'wi akaligotya, “Muhole u muhumba
uyu kung'wa mukomoli; ku nsoko ukete lukani nula kumutambuila.”
18 Uugwa u akida akamuhola u muhumba uyo akamutwala kung'wa
mukomoli nu mukulu akamutambuila, “uPaulo u mutungwa uyo aza
unintangile wandagiilya nukuletele u muhumba uyu kitalako. Ukete
lukani nula ku utambuila.”
19 uMukomoli uyo nu mukulu akamuamba ku mukono akibagula nu
ng'wenso ku mpelo, nu kumukolya, “Ingi kintu kii nuloilwe kuntambuila?”
20 Umuhumba uyu akaligitya, “Ayahudi igombilye ku ulompa umulete
uPaulo mudau mi ianza anga kina aloilwe kulija nkani niakwe ku uziza
ikilo.
21 Uugwa u ewe uleke kugomba ku ndogoelyo antu makumi anne ikilo
akumutungila. Itungile ku kizumi, aleke ga nu kulya ang'wi kung'wa
kupikiila ni ikamubulaga. Ga ni itungili akoli akondaniie, aze alindiie
ugombigwa puma kitalako.”
22 Uugwa umukomoli uyo nu mukulu akamuleka u muhumba walongole
yakwe, ze yakilaa kumulagiilya “waleke kumuila muntu wihi nia kina
wamuganuila aya.”
23 Akaitanga i a akida abiili akaligitya azipiilyi i a asikali magana abiili
kulongola ku Kaisaria ni a asikali anankila mpalasi makumi mupungati,
nawa niakete i ndilima magana abiili, mukuhega zamu a kataatu a utiku.
24 Aka atambuila kuika ikali ikondile naiza uPaulo uku mutumila nu
kumuhola iziza kung'wa Feliki uGavana.
25 Akakilisa ibada ku kinya iti,
26 Klaudio Lisia kung'wa Liwali mukuligwa uFeliki, mulamu.
27 Umuntu uyu aza uambilwe ni Ayahudi atula pakupi kumubulaga,
uugwa nalongola ni idale nila asikali nu kumuguna, nazandigilye inkani
nia kina ung'wenso ingi munya ku Rumi.

28 Aza ndoilwe kulinga ku niki amusemee, iti gwa namutwala mi anza.
29 Nihenga kina aza watulaa usemewe ku nsoko a makolyo a malagiilyo ao, ang'wi shanga aza usemewe lukani lihi nu luzipie kubulagwa ang'wi kutungwa.
30 Uugwa yakumuka kitalane kina likoli isui ki talakwe, iti gwa ku ukau namulagiilya kitalako, nu kualagiilya niamusemee alete ga nu usemelwa nuakwe ntongeela ako. Ilaga.”
31 Uugwa awo i a asikali akakela ilagiilyo; akamuhola uPaulo akamutwala ga nu ku Antipatri utiku.
32 Luhiku naza lutyatile, i a asikali idu aka aleka awo ianankila mpalasi alongole palung'wi nu ng'wenso, nianso akasuka yao mitando.
33 Ni anankila mpalasi nai akapika ku Kaisaria, nu kuminkiilya u liwali ibada, akamuika uPaulo ntongeela akwe.
34 Nu ng'wenso u liwali akalisoma ibada, ai umukoiye uPaulo ai upembeeye i jimbo kii, nai wakalinga nia kina ingi muntu nua ku Kilikia,
35 akaligitya, “Nikakija u ewe ni ikapembya awo nia kusemee,” akalagiilya waikwe mu ikulu ang'wa Herode.

24

1 Ze yakilaa mahiku a taano, uAnania kuhani nu mukulu, ang'wi a anyampala nu muligitya ung'wi nuitangwaa Tertulo, akalongola pang'wanso. Antu awa aletile usemelwa kutula Paulo kung'wa gavana.
2 uPaulo naza wimikile ntongeela ang'wa gavana, uTertulo akandya kumusemela nu kuligitya kung'wa gavana, “ku nsoko ako kukete ulyuuku ukulu; nu ku muloto nuako wiletaa upiluki uziza mi ihi nilitu;
3 uugwa ku ilumbi lihi kisingiilya kila i kintu nuitumaa, Milamu mukulu Feliki.
4 Kuiti ndeke ku ukatalya ikilo, ku inena untegeelye makani masheenyu ku uaiilyi nuako.
5 Ku ndogoelyo kamulijaa muntu uyu munya lugida, hangi ukusasha iAyahudi ihi kupiluka mi ihi. Hangi ingi lukolongo nua mazindaalo a Anazorayo. (Komaniilya; Ipatyo nila makani a lukiili ulu 24; 6,
6 Ni hangi ai ugemeeye kuli ikila itekeelo kibudu itigwa kamuamba' umutili mu mbugulu ni nziza nia kali). (Komaniilya; U lukiili ulu
7 Lisiasi, afisa, ai uzile nu kumuhola ku ngulu mu mikono itu, umutili mu mbugulu ni nziza nia ukilisigwa nua kali).
8 Anga umukolye uPaulo kutula makani aya, ukuhuma ga nukimanyisa ingi kintu kii kumusemee.”
9 Ayahudi ni enso akamusemela uPaulo, azeligitya kina aya makani aza atulaa atai.
10 uLiwali nai wakamunyansuila u mukono uPaulo waligitye, uPaulo ai usukiiye, “Ningile kina ku myaka idu watuilee wi mulamuli nua ingu uwu, hangi nkete ulowa kitambuilya mukola kitalako.
11 Uhumile ki ikilya kulu kuulu kina akili kukila mahiku ikumi na abiili ikilo puma naza nankie kulongola kipolya ku Yerusalemu.
12 Hangi naza anihangile mi itekeelo, shanga aza nikungumile nu muntu wihi, hangi shanga aza nitumile anga minyomo mi anza, ang'wi mu matekeelo ang'wi mukati a kisali;
13 hangi ang'wi shanga ahumile kuika kulu kuulu kitalako u usemelwa nia ku usemela kitalane.
14 Ila kulapa ili kitalako, nia kina ku nzila iyo naiza akitanga i mazindaalo, ku nzila yiyo yiiyo ku mutumikila Itunda nua a tata itu.

Unene ingi ni muhuiili ku ihi nakoli mi ilagiilyo nu ukilisigwa nua anyakidagu.
15 Nkete ugimya wuwo wuuwo kung'wa Itunda naza ga nao nienso au lindiie, kupembya ku wiuki nua ashi, ku ihi anya tai ane hangi ni agila i tai ane ga;
16 nu ku ili, kituma i milimo iti ntule ni isigo nigila i kinkwaatya ntongeela ang'wa Itunda ni ntongeela a antu kukiila makani ihi.
17 Itungili ze yakilaa myaka idu nzile kuleta uaiilya ku ingu nuane nu uaiilya nua mpia.
18 Nai nitumile iti, Ayahudi kituunga nia ku Asia akanihanga mukati a sherehe nai a kielya mukati itekeelo, bila idale nila antu ang'wi minyomo.
19 Antu awa naza atakiwe kutula amoli ntongeela ako itungili iti hangi aligitye iko niakikete migulya ane anga ize akete lukani lihi.
20 Ang'wi antu awa akola nia ligitye ingi utumuli kii naza awihengile kitalane naza nimikile ntongeela i anza nila Ayahudi;
21 kwaala ku nsoko a kinu king'wi naza nikiligitilye ku luli naza nimikile pakati ao, “ ingi kunsoko a wiuki nua ashi unyenye mukunamula.”
22 uFeliki ai watulaa wapinduwee iziza kutula i nzila, hangi akalidilya i anza. Akaligitya, “Lisia mukomoli nui kiza pihi kupuma ku Yerusalemu nikapumya ulamuli ku usemelwa nuanyu.”
23 Iti gwa akamulagiilya u akida wamusunje uPaulo, ila watule ni lyoma hangi waleke kutula ukoli ga nu muntu nua kuagilya i ahumba uya niakwe aleke kumuaiilya ang'wi kumiumba umbila
24 Ze yakilaa mahiku kituunga, uFeliki akasuka nu Drusila musungu nuakwe nai watulaa Muyahudi, akalagiilya antu kumitanga uPaulo nu kutegeelya puma kitalakwe nkani nia uhuiili mukati ang'wa Kristo uYesu.
25 Ila uPaulo nai wakatula ukitambulya nu ng'wenso kutula tai ane, kutula ni ngele nu ulamuli nuikapembya, uFeliki akalija woa akasukiilya, “longola kuli ku itungili, ila anga ndije itungo hangi, nikakitanga.”
26 Itungo lilo liilo, ai usumbiiye kina uPaulo ukuminkiilya mpia ku lulo ai umitangile nkua ingiiza akalingitya nu ng'wenso.
27 Ila myaka ibiili nai akiile, uPorkio Festo akatula Liwali ze yakilaa uFeliki, ila uFeliki ai uloiwe kielya ku Ayahudi, iti gwa akamuleka uPaulo pihi a usunja.

25

1 Uugwa uFesto nai wakingila mukati i jimbo nilanso hangi ze yakilaa mahiku ataatu akalongola kupuma ku Kaisaria kupikiila ku Yerusalemu.
2 uKuhani nu mukulu ni Ayahudi ni asanigwe ai aletile usemelwa kutula Paulo kung'wa Festo. hangi ai aligitilye ku ngulu kung'wa Festo.
3 Hangi ai amulompile uFesto Fadhili migulya a makani ang'wa Paulo alije kumitanga ku Yerusalemu iti ahume kumubulaga mu nzila.
4 Kuiti uFesto ai usukiiye kina uPaulo ai watulaa mutungwa mu Kaisaria, ni kina ung'wenso mukola ukukaya kusuka kung'wanso.
5 Ai uligitilye, “Kululo, awo naza ahumile, ahumile kulongola uko nu sese. Anga ize kikoli kintu kibibi ku muntu uyu, mutakiwe kumusemela.”
6 Ze yakilaa ki kie mahiku mu nana ang'wi ikumi ni ikilo, wikasuka ku Kaisaria. Nu luhiku nai lutyatile wakikie mi ituntu nila ulamuli nu kulagiilya uPaulo waletwe kitalakwe.
7 Nai wakapika, Ayahudi kupuma ku Yerusalemu akimika pakupi, Akapumya usemelwa widu ulito naiza shanga ikahuma ku ukaminkiilya.

8 uPaulo ai witambuiye nu kuligitya, 'Shanga ku lina nila Ayahudi,
shanga migulya itekeelo, ni shanga migulya ang'wa Kaisari, nitumile u
ubi.'
9 Kuiti uFesto ai uloilwe kielya ku Ayahudi, ni lulo aka musukiilya uPaulo
ku kuligitya, 'Itii, uloilwe kulongola ku Yerusalemu nu kulamulwa nu nene
kutula i makani aya kuko?'
10 uPaulo ai uligitilye, 'nimekile ntongeela i ituntu nila ulamuli ni lang'wa
Kaisari naiza ntakiwe kulamulwa. Shanga nia tumuie i Ayahudi, anga u
ewe nulingile ibahu.
11 Anga itule ntumue hangi anga itule nitumile ni ashanga inonee insha,
shanga nihitile kusha. Kuiti anga u usemelwa nuao shanga kintu, kutili u
muntu nuhumile kuninkiilya kitalao. Kumulompa uKaisari.'
12 Ze yakilaa u Festo kuligitya ni i anza akasukiilya, “ukumulompa u
Kaisari; ukulongola kung'wa Kaisari.”
13 Ze yakilaa mahiku kituunga, u mutemi u Agripa nu Bemike ai apikile
ku Kaisaria kituma wiumbaumbi kung'wa Festo.
14 Ze yakilaa kikie papo ku mahiku idu, uFesto ai winkiiye usemelwa
nuang'wa Paulo ku mutemi; Akaligitya, 'Muntu ung'wi aza ulekilwe papa
nu Feliki anga mutungwa.
15 Naza natula ku Yerusalemu akuhani ni akulu ni anyampala a Ayahudi
ai aletile usemelwa migulya a muntu uyu kitalane, ni enso ai akoiye
migulya a ulamulwa ku ng'waakwe.
16 Ku ili unene aza niasukiiye kina ku ntendo nia a Roma kumupumya
muntu ku kielya badala akwe, u musemelwa utakiwe kutula ni lyoma nila
ku gugana ni asemi akwe nu kitambuilya ku usemelwa nuanso.
17 Ku lulo, nai akiza palung'wi apa, shanga ai nihumile kulindiila, kuiti
luhiku nai lutyatile ai nikie mi tuntu nila ulamuli nu kulagiilya u muntu
nuanso waletwe mukati.
18 Itungo i asemi naza imikile nu kumusemela, nikasiga kina kutili u
usemelwa nu ukulu nu uletilwe kitalakwe.
19 Badala akwe ai akete u wikungumi nua kituunga palung'wi nu
ng'wenso kutula kizindaalo ni kao ni kutula uYesu naiza ai watulaa
wakule, kuiti uPaulo ukudaya kina ukoli upanga.
20 Ai natulaa nkunikiwe kinya kudumiila ikolyo ili, hangi nikamukolya
anga ize ukulongola ku Yerusalemu kulamulwa kutula makani aya.
21 Kuiti uPaulo nai wakitangwa waikwe pihi a usunja ku nsoko a ulamuli
nua mutemi, ai ndagiiye waikwe ga ni nikamutwala kung'wa Kaisari.
22 uAgripa ai witambuie nu Festo, “aza nzeelowa ga nu kumutegeelya u
muntu uyu.” “uFesto, akaligitya, “mudau ukumutegeelya.”
23 Iti gwa mudau akwe, uAgripa nu Bernike ai apikile ni sherehe idu; ai
apikile mi itando ni a afisa ni idale, ni antu nia asanigwe mu kisali. Nu
Festo ai upumilye ilagiilyo, uPaulo waletwe kitalao.
24 uFesto akaligitya, “Mutemi Agripa, ni antu ihi naza amoli apa
palung'wi nu sese, mu mihengile u muntu uyu; muhangu wihi nua
Ayahudi uko ku Yerusalemu ni apa iti ga aloilwe ni asije, ni enso ikazogolya
kitalane kina waleke kikie.
25 Ai nihengile kina shanga ai witumile lihi nilinonee insha; kuiti ku
nsoko wamitangaa u mutemi, ai namue kumutwala kitalakwe.
26 Kuiti nimugila i kintu ni kikaminkiie nika kukilisa ku mutemi. Ku
nsoko ili, numuletile kitalako Agripa, iti nihume kutula ni kintu nika
kukilisa kutula usemelwa.
27 Ku nsoko kihenga kigila i ndogoelyo kumutwala u mutungwa hangi
bila kulagiila u usemelwa nu umukinyiie.

26

1 Iti gwa, uAgripa akamutambuila uPaulo, 'Ugombigwe kitambuilya.'
Uugwa uPaulo akagoola u mukono nuakwe akitambuilya iti.
2 “Kiona ni munya ulowa, Mutemi Agripa, iti kituma u usemelwa nuane
ntongeela ako lelo ku usemelwa wihi nua Ayahudi.
3 Lukulu, ku nsoko u ewe ingi wi mulingi nua ntendo nia Ayahudi ni
makolyo. Iti gwa kulompa untegeelye ku ugimya.
4 Tai, i Ayahudi ihi alingile iti nai nikie puma u ugalimanga nuane mu
ingu nuane uko ku Yerusalemu.
5 Aningile puma u ng'wandyo hangi atakiwe kugomba kina ai nikiie anga
Mufarisayo, ikumbiko ni likete u uambiila tai utaki mu kizindaalo ni kitu.
6 Itungili nimikile apa namulwe ku nsoko unene naligozee ilago naiza
Itunda ai ulitumile ni atata itu.
7 Ili ingi ilago naiza i ndugu yitu ikumi na ibiili ai isumbiiye kusingiilya
anga amipoelye Itunda ku ngulu utiku nu mung'wi. hangi kunsoko a
uhuiili uwu, mutemi Agripa, kina i Ayahudi akunsemela.
8 Ku niki wihi kati anyu usigile ingi ikuilwa kina Itunda wi iusha i ashi?
9 Itungo ling'wi ai nsigile mukola kina ai nziituma makani idu ku lina
nilang'wa Yesu nua ku Nazareti.
10 Ai nitumile aya mu Yerusalemu; Ai niatungile i ahuiili idu mu
kadulumu, hangi ai natulaa nu uhumi kupuma ku akulu nia akuhani
kituma iti; ni matungo niakubulagwa, ai nikua kula kitalao.
11 Nkua idu ai niapisiilya mu matekeelo ihi hangi ai ngemile kuazipya
auhite u uhuiili nuao. Ai nkete ikuo nangaluu migulya ao hangi ai
niazunsilye ga nu mu isali nia uziila
12 Matungo nai natulaa kituma aya, ainongoe ku Dameski, nize nkete u
uhumi nu ulagiiligwa kupuma ku akuhani ni akulu,
13 nai nikatula munzila matungo a mung'wi, Mutemi, nikihenga welu
kupuma kilunde nai watula utaki kukila i mpasu hangi ukelya ku
upilimikiilya unene ni antu nai atula atungile u muhinzo palung'wi nu
nene.
14 Usese kihi nai kikagwa pihi, ai nigulye luli lukitambulya nu nene
luzeligitya mu ntambu a Kiebrania; 'Sauli, Sauli ku niki ukunaja? Ingi
ikaku kitalako ku ukua ilambi u mushokoo.
15 Papo nikaligitya, 'U ewe ingi nyenyu, Mukulu? uMukulu akasukiilya,
' Unene ingiYesu naiza ukunaja.
16 Itungili humbuka wimike ku migulu ako; nsoko ku isigo ili unene
nigeeleka kitalako, nukuhoie kutula wi munya mulimo hangi mu kuiili
migulya a makani naiza ulingile kutula unene itungili ni makani ni
nikakulagiila panyambele;
17 hangi Nikakuguna kupuma ku antu ni anyaingu niize ku ulagiilya,
18 kupitya i miho ao nu kuaheja mu kiti kulongola mu welu nu kupuma
mu ngulu nia mulugu amupilukile Itunda; iti alije kusingiilya kupuma
kung'wa Itunda ulekelwa nua milandu nu usali naza nia inkiiye awo nai
niabague ku uhuiili nu ukoli kitalane.
19 Iti gwa, mutemi Agripa, shanga ai nihumile kupiluka u muloto nua
kilunde,
20 kuiti, ku awo niakoli mu Dameski hanza, ni uugwa ku Yerusalemu ni
ihi ihi nuku Yudea, hangi ga ku antu ni a mahi mangiiza, ai ntanantilye
kina ile itunu nu kumupilukila Itunda, itume i ntendo ni itakiwe kila itunu.
21 Ku nsoko iyo i Ayahudi ai amambile mi itekeelo, akagema kumbulaga.

22 Itunda unzaiiye kupikiila itungili, iti gwa nimikaa nu ku kuiila ku antu
nia nakanda nu ku awo niakulu migulya a ayo naiza anyakidagu nu Musa
ai aligitilye akupumila ni shanga ingiiza;
23 kina uKristo kusinja ukagigwa hangi ukutula wang'wandyo kiuka
kupuma mu ashi nu kutanantya u welu ku Ayahudi nu ku anyaingu.
24 uPaulo nai wakamala kitambuilya, uFesto ai uligitilye ku luli lukulu,
'Paulo, u ewe wi muhali! kilingi kako kakutendilee utule wimuhali.
25 Kuiti uPaulo akaligitya, Unene shanga ni muhali, mukulu Festo; kuiti
ku ugimya kuligitya i makani nai a tai ntili.
26 Ku nsoko mutemi ulingile kutula i makani aya; ni iti, kuligitya ku
ulyuuku kitalakwe; ku nsoko ili shanga ai litumilwe anga ku mpelo.
27 Itii, uhuiie i anyakidagu, Mutemi Agripa? Ningile kina uhuiie.
28 uAgripa akamuila uPaulo, 'Ku itungo ikupi uhumile kumpema unene
nu kuntenda ni Mukristo?
29 uPaulo akaligitya, “Kumulompa Itunda kina, ku itungo ikupi ang'wi
ilipu, shanga u ewe du, ila ihi ga niantegeeye i lelo, atule anga unene, kuiti
bila minyororo iyi na kadulumu.”
30 Uugwa u mutemi ai wimikile, nu liwali, nu Bernike ga, ni awo nai
akoli ikie palung'wi ni enso,
31 nai ahegile mu ugalagalo, ai itambuie enso ku enso nu kuligitya,
'Muntu uyu shanga utakiwe insha ang'wi kitungo.
32 uAgripa akamuila uFesto, “Muntu uyu aza uhumile kuikwa ilyuuku
anga aza wahite kutema u rufaa kung'wa Kaisari.”

27

1 Nai ilamuwe kina itakiwe kutunga muhinzo ku mazi kulongola ku
Italia, ai aminkiiye uPaulo ni atungwa angiiza kung'wa afisa ung'wi nua
idale nila Kiroma nai witangwaa Julio, nua idale lang'wa Agustani.
2 Kikanankila i meli kupuma ku Adramitamu, naiza ituile itunge
muhinzo mu mpelo mpelo a nshemba a Asia. Iti gwa ki kingila mu luzi.
uAristaka kupuma ku Thesalonike a ku Makedonia akalongola palung'wi
nu sese.
3 Luhiku nai lutyatile kikasimya u ludigi mu kisali nika ku Sidoni,
naiza uJulio ai umutendee uPaulo ku ukende nu kumulekela kulongola
ku ahumbauya akwe kusingiilya u ukende nuao.
4 Kupuma papo kikalongola mu luzi kikatunga u muhinzo kupilimikiilya
i kisiwa nika Kipro naiza katuile kiku kingama u ng'wega, ku nsoko u
ng'wega ai watulaa ukugilinkiiye.
5 Ze yakilaa kutula katunga u muhinzo mu mazi nakoli pakupi ni Kilikia
ni Pamfilia, kikapembya ku Mira, kisali nika Lisia.
6 Pang'wanso u afisa uyo nu idale nila Kiroma, akamihanga i meli
kupuma ku Alexandria naiza ituile ikatunga muhinzo kutunga ku Italia.
Akakunankilya mukati akwe.
7 Ze yakilaa kutula katunga u muhinzo ku uembeelu ku mahiku idu ni
panyambele kikatula kapika ku lwago pakupi ni Kinidas, u ng'wega shanga
wikakulekela hangi kutunga i nzila nanso, itigwa kikatunga u muhinzo
mu mpelo mpelo a mululi nua ku Krete kize ku ukigamile u ng'wega,
kuhumbeela ni Salmone.
8 Kikatunga u muhinzo mu nshemba ku ukaku, kupikiila kianza nai
kitangilwe Fari Haveni naiza kikoli pakupi ni kisali nika Lasi.

9 Ai katulaa kaholaa matungo idu nangaluu, ga ni itungo nila kuhita
kulya nila Kiyahudi ai latulaa lakila, ni itungili ai yatulaa ulugu kulon-
goleka nu muhinzo. Iti gwa uPaulo aka kuhugula,
10 nu kuligitya, “Agoha, kihenga u muhinzo naiza kuloilwe ku uhole
ukutula nu ubii nu u ulya widu, shanga udu ku miligo ni meli, kuiti ga nu
ku likalo litu.”
11 Kuiti u afisa nu idale nila Kiroma akamutegeelya ikilo u mukulu
nuakwe nu mukola hiu nua meli, kukila i makani ayo naiza akutambulwa
nu Paulo.
12 Ku nsoko i bandari shanga ai atulaa kipango kitontu kikie itungo nila
ulyuuku, ia baharia idu akasija kutunge u muhinzo kupuma pang'wanso,
iti ku mpyani ihi anga kuhume ku kipikiila i kisali nika Foenike, kikie
pang'wanso itungo nila u ulyuuku. Foenike ingi bandari uko ku Krete,
hangi igozee hukuma kilya ni takama kilya.
13 U ng'wega nua takama nai wandilye ku kunka ku uembeelu, ia baharia
akasigiila alija iko naiza atulaa akiloilwe. Akipa u ludigi nu kutunga u
muhinzo mpelompelo a Krete pakupi ni nshemba.
14 Kuiti ze yakilaa itungo ikupi ng'wega utaki, nuitangwaa nua hukuma
kilya, ukandya ku ukua kupuma itumbi nila kisiwa.
15 Matungo i meli nai ihumeeigwe nu kuleng'wa ku ugilinkiilya u
ng'wega, ki kigombya ni hali yiyo kikatwalwa muhinzo nu wenso.
16 Kikamanka kukiila u ng'wega nuanso nkika nai atulaa ikuukingila
ung'wega nua kisiwa nikitangwaa Kauda; ni ku lwago nangaluu ai
kuligilye ku uguniilya u mutumbwi.
17 Ze yakilaa kutula kamilutaa, ai atumie ludigi kumitunga i meli.
Akitumba kina kuzeehuma kulongola mu kipango nika mahalu idu nika
Syiti, iti gwa akasimya u ludigi hangi ai alongoigwe mu mpelo mpelo.
18 Kika kuwa ku ngulu nangaluu nu kimpupu, itigwa luhiku nai lutyatile
ia baharia akandya kuguma i miligo kupuma mu meli.
19 Mahiku a taatu, ia baharia akandya kumapumya i mazi ku mikono ao
akola.
20 Matungo naiza ilyoa ni nzota shanga ai yukalikie ku mahiku idu, ikili
u kimpupu mukulu ai ukukuile, ni isumbiilyo kina kikagunwa ai li limie.
21 Ze yakilaa kutula alongolaa matungo malipu bila ndya, pang'wanso
uPaulo akimika pakati a abaharia akalingitya, “Agoha, mutakiwe
muntegeelye, hangi shanga aza kuziipa u ludigi kupuma ku Krete, iti kulija
aya u ulugu nu ulimili.
22 Ni itungili kumupoeelya mipe inkolo, ku nsoko shanga ikutula nu
ulimili nua likalo kati anyu, kwaala ulimili nua meli du.
23 Ku nsoko utiku nuakilaa malaika wang'wa Itunda, naiza Itunda uyo
unene niakwe, ga ni hangi naiza nimipoelya - malaika nuakwe ai wimikile
pa mpelo ane
24 nu kuligitya, “Leka kitumba Paulo. Kusinja wimike ntongeela ang'wa
Kaisari, hangi goza, Itunda mu ukende nuakwe ukinkiiye awa ihi naza
atungile u muhinzo palung'wi nu ewe.
25 Iti gwa, agoha, ipi i nkolo, ku nsoko nu muhuiie Itunda, kina ikutula
anga nintambuiwe.
26 Kuiti kusinja kuaalike ku kukuwa mu ing'wi nia isiwa.”
27 Nai ipikile u utiku wigengu, nai ikatula kulongoigwe kunu nu kunu
mu luzi nula Adratik, anga u utiku nu igengu iti, abaharia ai asigile kina
ahumbeela kihi ni nyumu.

28 Ai atumie mililo kugemela kina ulundu nua imazi nu kulija mita makumi a taatu ni mutandatu, ze yakilaa itungo ikupi akagemela hangi akalija mita makumi abiili ni mupungati.
29 Ai itumbile hanza kuhumile kukumpa matalagwe, iti gwa akasimya i nanga inne kupuma mu nkika a kuikila i nanga hangi akalompa kina idau aza izee kaya kuza.
30 Awo i abaharia ai atulaa akuduma mpyani a kumigumaniilya i meli nanso hangi akasimya mu mazi i boti ni niino niino nia kugunila u likalo, hangi akitendisa kina akuguma nanga kupuma mu nkika a kuntongeela a boti.
31 Kuiti uPaulo akamuila u asikali uyo nuidale nila Kiroma ni asikali awo, “Shanga mukuhuma kugunika kwaala antu awa niakusiga mu meli,”
32 Uugwa i asikali awo akatinanga i ndigi nia boti izo nu kulekwa iholwe ni mazi.
33 Matungo u welu nua kidau dau nai watula ukupumila, uPaulo aka asinja ihi ageme kulya iniino. Akaligitya, “Ulu luhiku nula ikumi na inne mulindiie shanga mukulya, mukili kulya i kintu.
34 Iti gwa kuminena muhole indya iniino, ku nsoko iyi ingi kunsoko a kikie kitalanyu; hangi kutili ga nu lusingi lung'wi mu matwe anyu nulukulimila.
35 Nai wakondya kuligitya nanso, akahola u mukate akamulumba Itunda ntongeela a miho a kila muntu. Uugwa akau ega u mukate akandya kulya.
36 Uu gwa ihi akakuiligwa inkolo ni enso akahola indya.
37 Ai katulaa antu 276 mukati a meli.
38 Nai akondya kulya nu kikuta, ai amizipilye i meli kutula mpepeele ku kuguma i ngano mukati a luzi.
39 Nai ikatula mung'wi, shanga ai amilingile ihi ni nyumu, kuiti akihenga kipango kihi ni nyumu nai kingie mukati a mazi nai katula ni mahalu idu. Akitambulya anga ize ahumile kumilongolya i meli kutunga pang'wanso.
40 Iti gwa akaitolya i nanga akailekela mu luzi Mu itungo lilo liilo akaitolya i nanga nia itanga nu kumihumbula i nkika a kuntongeela kutunga mu ng'wega, iti gwa akatunga mu nkika a mahalu idu.
41 Kuiti akapembya kianza naiza ukiilo ubiili nua mazi utankanie, ni meli ikatunga mu mahalu. Ni nkika iyo na ntongeela a meli ikakigama pang'wanso shanga ai ihumile kupuma, Kuiti i kipango nika ntongeela a meli kikandya kubunika ku nsoko a utaki nua maingu.
42 Isigo nila asikali awo ai latulaa la kuabulaga i atungwa, iti kina kutili nai uziipumpa nu kutigana.
43 Kuiti u asikali uyo nu idale nila Kiroma ai uloilwe kumuguna uPaulo, iti gwa akimisha i masigo ao; nu kulagiilya awo nia humile kipumpa, apute kupuma mu meli hanza nu kulongola kihi ni nyumu.
44 Uugwa i agoha ni angiiza akutyata, i auya migulya a ipande nia mabada ni auya migulya a intu ingiiza kupuma mu meli. Ku nzila iyi ikapumila kina ihi kuupika iziza kihi ni nyumu.

28

1 Nai kikapikigwa iziza, kikalinga kina i kisiwa kitangwaa Malta.
2 Antu akola kisali a pang'wanso shanga udu kina ai akinkiiye ukende nua nakanda, ila ai a ikiiye u moto nu kuusingiilya kihi, ku nsoko a mbula nu ulyuuku nai atula ilongolekile.

3 Kuiti uPaulo nai wakatula wilingiila i miligo a nkwii nu kuikila mu moto, nzoka ni niino nikete uhungu akapuma mu nkwi nianso ku nsoko a uwo u upyu, hangi akipalingiilya mu mukono nuakwe.

4 Antu akola ihi a pang'wanso nai akihenga kikali kining'iniie kupuma mu mukono nuakwe, akitambulya enso ku enso, “Muntu uyu kulu kuulu ingi mubulagi naiza utiganile mu luzi, kuiti tai ane shanga imulekee kikie.”

5 Kuiti u ng'wenso akakigumila i kikali iko mu moto hangi shanga ia uligilye u ulugu wihi.

6 Ni anso ai amulindiie waimbe u ulwae ang'wi kupumpugiilya awagwe nu kusha. Kuiti ze yakilaa kumugozeela ku itungo ilipu nu kihenga kina kuitili ikani naiza shanga nila nakanda kitalakwe, ai akaie ni masingo ao nu kuligitya ai watulaa itunda.

7 Uugwa kianza ni kanso pakupi ai ikoli ihi naiza atuile nsailo a mukulu nua kisiwa, muntu nui tangwaa Pabilo. Ai ukusingiiye nu ku ukendepa ku mahiku ataatu.

8 Ai ipumie kina u tata wang'wa Pabilo ai uambilwe nu ulwae nua kupanza. Nu paulo nai umuhangile, ai ulompile, akaika i mikono migulya akwe, nu kumuguna.

9 Ze yakilaa ili kupumila, ga ni antu angiiza pang'wanso mu kisiwa nai atulaa akuawa ai alongoe nu kugunwa.

10 Antu aka kukulya ku ikulyo lidu. Nai katula kuihamba kutunga u muhinzo, ai akinkiiye izo nai kuiloilwe.

11 Ze yakilaa myeli i taatu, ai kutungile u muhinzo mukati a meli a Iskanda naiza atulaa ikuilwe mpepo papo mu kisiwa, naiza ia lukolongo akwe ai atulaa aluna abiili mintuti.

12 Ze yakilaa kutula kasimaa mu kisali nika Sirakusa, ai kikie papo mahiku ataatu.

13 Kupumiila papo ai kutungile u muhinzo kikapika mu kisali nika Regio. Ze yakilaa luhiku lung'wi ng'wega nua takama kupumpugiilya ukapumila. hangi ze yakilaa mahiku abiili kikapika mu kisali nika Putoli.

14 Kung'wanso ai kuahangile ang'wi a anyandugu hangi aka kusingiilya kikie kuko mahiku mupungati. Ku nzila iyi kikapembya ku Rumi.

15 Kupuma kuko awo i anyandugu, Ze yakilaa kutula ijaa inkani ni itu, ai apembilye ku usingiilya uko ku soko nila Apias ni dalimu itaatu. uPaulo nai wakaihenga anyandugu awo ai umulumbile Itunda aki ikilya ukamatiku.

16 Nai ki kingila ku Roma, uPaulo ai ulekewe kikie wing'wene palung'wi nu asikali uyo nai watulaa ukumusunja.

17 Uugwa ai yatulaa ze yakilaa mahiku a taatu uPaulo ai uitangile palung'wi i agoha awo nai atulaa a lukolongo mu kati a Ayahudi. Nai akapembya ku palung'wi, ai uligitilye kitalao, “Anyandugu, palung'wi ni kina nkili kituma utumuli wihi ku antu awa ang'wi kituma nsuta ni ntendo nia atata itu nai akutongee, nikapumigwa anga mutungwa kupuma ku Yerusalemu kupikiila mu mikono a Arumi.

18 Ze yakilaa kunkolenkeelya, ai ahumilwe i nsula kundeka ilyuuku, ku nsoko ikatula kutili nsoko kitalane unene ni intakile upisiliigwa nua nsha.

19 Kuiti awo i Ayahudi nai aligitilye nsuta a nsula ao, nikisinja kutema rufaa kung'wa Kaisaria, angaitule shanga ai yatulaa anga kina kuleta usemi migulya a anyaigu ane.

20 Ku nsoko a kutema kitalane u rufaa, iti gwa, ai nompile kuihenga nu kuligitya nu nyenye. Ingi ku soko a iko naiza u Israeli ukete ukamatiku ku nikanso, natungwa ni kitungo iki.

21 Uu gwa akamuila, “Kukili kaya kusingiilya ibada kupuma ku Yudea ku
utula u ewe, ang'wi kutili muluna nuazile nu kupumya upikiligwa ang'wi
kuligitya lukani lihi nu lubi kutula u ewe.
22 Kuiti kuloilwe kija kupuma kitalako usigile ntuni kutula idale ili nila
antu awa, ku nsoko ikumukile kitaitu kina likuligitya nsuta kila kianza.
23 Nai atulaa abague u luhiku ku nsoko akwe, antu idu ikilo ai
amuhangile i kianza nai watulaa wikie. Ai uligitilye ikani ilo kitalao nu ku
kuiila kutula utemi nuang'wa Itunda. Ai ugemile kuapema kutula uYesu.
ku mpyani yihi ibiili kupuma mu malagiilyo ang'wa Musa nu kupuma ku
anyakidagu, kandiilya kidau ndau kupikiila mpindi.
24 Ang'wi ao ai apemekile kutula makani ayo nai atambuwe, itungo i
auya shanga ai ahuiie.
25 Nai aki igwe kilinga enso ku enso, ai ahegile ze yakila uPaulo
kuligitya ikani ili ling'wi, “Ng'wau Ng'welu ai uligitilye iza kukiila uIsaya
munyakidagu ku atata itu.
26 Ai uligitilye, 'Longola ku antu awa uligitye, “Ku akutwi anyu mukija,
kuiti shanga mukulinga; Nu ku miho anyu mukihenga kuiti shanga
mukumanya.
27 Ku nsoko a nkolo nia antu awa yatuile nyeku, akutwi ao ijaa ku lwago,
atutilye i miho ao; iti kina aleke kulinga ku miho ao, nu kija ku akutwi ao,
nu kulinga ku nkolo niao, nu kupiluka hangi, hangi ai nzee aguna.”
28 Ku lulo, mutakiwe kulinga kina uwu ugunwa nuang'wa Itunda
watawee ku anyaingu, hangi akutegeelya.” (Komaniilya; ulukiili ulu,
29 “Itungo nai watula ukuligiya i makani aya, i ayahudi ai ahegile, aze
atuile nu wikungumi ukulu mukati ao,” umutili mu mbugulu ni nziza nia
kali).
30 uPaulo ai wikie mi ito nilakwe nila kugula ku myaka ihi ibiili, hangi
ai uasingiiye ihi nai azile kitalakwe.
31 Ai watulaa ukutanantya u utemi nuang'wa Itunda hangi ai watulaa
ukumanyisa makani migulya a Mukulu uYesu Kristo ku ukamatiku wihi.
Kutili nai umugiiye.

Warumi

1 Paulo, mitumi wang'wa Yesu Kilisto naiwitangilwe kutula mituma
milimo, nukimikigwa kunsoko ainjili ang'wi Tunda.
2 Iyi yiyi aaiuaie ikali kukiila unyakidagu akwe mumaanko nimaza.
3 Ingi yuyu naing'waakwe nautugilwe kupuma mukoo wang'wa Daudi
nautugilwe ikumuili.
4 Nuanso autanantigwe kina ng'wana wang'wi Tunda. Kungulu nia
nkolo ninza kuuki washi Yesu Kilisto mukulu witu.
5 Kukiila ng'wenso kasingiilya ukende nuitumi nua ugombi wa uhuili
nua mahi ihi kunsoko alina lakwe.
6 Muma hi aya, ingi nunye mitangilwe kina miatu ang'wa Yesu kilisto.
7 Ibarua iyi ingi kua ihi niakoli Kurumi, ni Tunda ualoilwe, nailangilwe
kina antu niaza niagila imilandu, nuukende utule kitalanyu, nuupolo
kupuma kung'wi Tunda, Tata witu nu mukulu Yesu Kilisto.
8 Ng'wandyo, namumba Itunda wane mung'wa Yesu Kilisto kukiila
nyenye mihi, kunsoko uhuili wanyu ukutanatigwa unkumbigulu wihi.
9 Kunsoko Itunda mikengi wane, ninimitumila munkolo ane kulukani
lang'wana akwe, anga niza nimikila kuata imina ao.
10 Mahiku ihi nilompa imalompi ane kunzila yihi sunga nihume kupata
kulowa wang'wi Tunda kuza kitalanyu.
11 Kunsoko nkete insula akumuona nikume kumpa unyenye ipegwa nia
munkolo, nihume kumkamatisha.
12 Ingi kipumbulya palung'wi nunye, kua nzia akila uung'wi witu,
naneniyo nanyu.
13 Itungili anyandugu singandoilwe muulye kija inkani, nizandoilwe
muulye kiza kitalanyu, ingi iza ngiigwe sunga nitungili, aindoilwe itula
iti muhume kutula ninda kitalanyu anga imahi nimangiza.
14 Ndaigwe nia Yunani, niageni, niahugu nia pungu.
15 Kululo kunkigi ane unene ngombile kutanantya ulukani lang'wa Yesu
kitalanyu unye nimukoli kung'wanso Kurumi.
16 Singa kuluhumilwa iminyala ulukani lang'wa Yesu, kunsoko uhumi
wang'wi Tunda nuileta uguniki kua uyu nuhuie, kung'wa Muyahudi nu
kung'wa Muyunani.
17 Kunsoko uhuili wang'wa Tunda wakunukula kupuma uhuili nu huili
anga niyandikilwe, umunya tai ukikie kuauhuili.
18 Nsoko utaki wang'wi Tunda wigeeleka kupuma kilunde nsoko au bi
wihi nua antu nuakumigilya itai.
19 Kunsoko aya ihi namanyikila kung'wi Tunda akunukulwa kitalao,
nsoko Itunda waalagiila.
20 Inkani yakwe nishayigela kiisa, yigee kupuma naukuumbwa un-
kumbigulu. Amanyikile kukiila maintu naakumbwa. Imakanu aya au
humi wakwe nuamahiku ihi nung'wandyo wakwe.
21 Naiamulinga Tunda shaikamukulya anga Tunda nukumsingiilya,
ikalimila muteele ninkolo yao ikizula upungu ikatula ni kiti.
22 Ikiitanga kina ahugu, sunga ikitula apungu.
23 Akaukaila ukulu wang'wi Tunda nimugila uugazanji kumpya ni kelu
la muntu numugazanji, niya na nyunyi, niye naikali, nizi niyagula pihi.
24 Kululo itunda akaaleka atyate insula ya nkolo yao nia ubi sunga
kitegelya ikulyo nila miili ao.

25 Kunsoko aiapiue itai ang'wi Tunda kutula uteele, ikatula makulu
nukumatumikila imaintu kukila Itunda nauaumbile nuikuligwa mahiku
ihi. Amina.
26 Kunsoko iyi itunda akaateka atyate insula yao nia minyala kunsoko
iasungu ao aiakaie uitumili nuamiili ao ni Tunda auaumbili nianso
ikapiula.
27 Ingi niitunja nienso ikapiula uitumili kuasungu ao, akapatwa ninsula
nimbi ya itunja kua itunja nisinga inonee hangi Tunda akaapa ulamula
nua ubi wao.
28 Kunsoko aiahitile kutula ni Tunda muma hala ao, akaaleka atyate
imahala nisinga maza, ituma ayo nisinga amuloeeye Itunda.
29 Izue uubii wihi, nsula nuubi, izue uwilu, ubulagi, wileu, wikongi ni
masigo nimabi.
30 Ikatula kitambula uubi, kitegeta nukumuhukilwa Itunda. Niakete
uwilei, widai, nu kiona kina enso kila kintu, anonelya mabi niagila ikulyo
kua leli ao.
31 Nianso agila uuhugu, abunangi malagiilyo, agila uulowa
nuang'wandyo hangi agila ikinya uwai.
32 Alingile u imalagiilyo nang'wi Tunda kina awa niituma intendo izi ni
mbi ulamulwa wao kunsha. Kululo gwa singa ituma udu inkani izi, ingi
iza igombilyo nao niituma inkani nianso.

2

1 Kululo wimugila uiteteli uewe ni wiapeza iantu ulamulwa, kunsoko ayo
niwialamuila niangiza uewe niaza peza iantu uulamulya wituma nkani
zizo zizo.
2 Ingi kulingila kina ulamulwa wang'wi Tunda ingi watai kuantu niituma
inkani anga nianso.
3 Kululo uewe siga ili, ue nualamula ao niituma inkani nianso, kunu
nuewe wituma zizozizo, kulunge uziza uutiga ne ulamulwa wang'wi
Tunda?
4 Ang'wi usigile inino kuuza nua udu wa uza wakwe, kutiya upilya
wakwe nu gimya wakwe? Singa ulingile kina uuza wakwe. Unonee
kuumanyisa uungami nuamunkolo.
5 Kunsoko aukaku wako ninkolo ako ningila uugombi ukiikilya uewe
imbago nia ubi kuluhiku ulo nula ubi. Ingi uluhiku ulo nulaukunukulwa
pa ulamuli wa tai nuang'wi Tunda.
6 Nuanso uzepumya ukinya mulimo anga intendo yako naiwituma
muunkumbigulu.
7 Awa naituma iza intendo yao yaapeza lukumo luza ikolyo nukuhita
kugazika. Uzeapa utemi wamahiku ihi.
8 Kululo ao niagila itai, nishaigombi itai ilowa uubi ulaki wang'wi Tunda
upembilye.
9 Itunda ukuleta uubi nuagi kumuntu naiwitumile imilandu, kung'wa
Muyahudi hanza nukung'wa Muyunani.
10 Kululo lukumo nuluza, ikulyo nuupolo ukiza kumuntu nuitumile
nimaza, kumu uyahudi hanzo nu kumuyunani.
11 Kunsoko kutile anga wiguniili kung'wi Tunda.
12 Kunsoko anga naiauiye bila ulamulwa akulimila singa azeakoli
mulamulwa anga wawa niidu naiauiye niakite uulamulwa azizapegwa
uulamulwa tai.
13 Kunsoko singa iji aunonelya nuatai pantongeela ang'wi Tunda. ingi
ao niituma unonelya niazepegwa itai.

14 Kunsoko iantu amunkumbigulu, niagila unoneelya, akituma kunkani
ya unoneelya, nianso aile unoneelya ankolo yao hangi nianso agila anga
unoneelya.
15 Kua ili akulagiila intendo niitakiwe munoneelya wa nkani wandikilwe
munkolo yao, hangi inkolo yao yeenda singa, nimasigo ao akenda asemela
ienso,
16 hangi Itunda ayo azipumula mumahiku ni Tunda uzeitamula
inkunkuni ya antu ihi kunsoko alukani lakwe naigula nulang'wa Yesu
Kilisto.
17 Kulunge gwa weendi itanga wi Myahudi, naiwikie muzeepilya wawa
nkani lumbiilya kikulya kung'wi Tunda.
18 Ulinge ulowa wakwe, nukusiga inkani nishayimpyani ni ninyanso,
anga walagiligwa nu nanelya wa nkani.
19 Kulunge kina ueweukite ugimya uewe hangi wimutongee wa apoku,
wilu mulikua ao nikuli mukiti.
20 Mumanyisi wa apungu, mmanyisi wa ang'enya hangi utite munonelya
nua uhugu nua tai.
21 Uewe gwa nuimutanantilya numungiza, uewe sha wimanyisa nuewe?
Ue nuitanantya kuleka kia uewe wia ne?
22 Ue nuiluga leka kugoolya, wigoolya ne?
23 Ue nuikulya milago shawimuhumya ni Tunda iminyala kubunanga
ilago?
24 Kunsoko ilina lang'wa Itunda likuhumigwa minyala kuantu nishanga
ahuie kunsoko anyu, anga naiyandikilwe.
25 Kunsoko kutalwa kukidamu ni ka tai inonea anga wizugombile kilago,
kuhulo uewe ang'wi wimubunangi ilago kutwala kukidamu kung'wako
izeze nakanda.
26 Ang'wi umuntu nisinga utawi kukidamu ulongolekile kukie milago.
Kuhita kutwalwa kukila kitalakwe ukutula kina singa utawe kukidamu?
27 Nuyu nisinga utwawe kukidamu puma ung'wandyo, singa ukutula
lamula anga akondyo kuamba ilago? Iye ingi kunsoko akoli naandikilwe
kilago kunu akili mubunangi wi lago.
28 Kunsoko uyu singa Muyahudi nukoli muhali akunzi, hangi kukidamu
singa uko nia koli kunzi du kimuiili.
29 Kululo nuanso Myahudi nuamkati ni lago nila munkolo
mung'wang'waung'welu, singa miandiko. Ulukumo la muntu anga
uyu shalipumiila anga kuantu lipumaa kung'wi Tunda.

3

1 Umuyahudi ukiongeelya ntuni? Ukupata ntuni kukidamu?
2 Inonee nangulu kunzila yihi, ng'wandyo wa ihi layahudi aapewe
ukunukuilwa kupuma kung'wi Tunda.
3 Ikutula uli gwa Iauyahudi niang'wi aiagila uhuili? Kuhita kuhuila
kung'wao uuza wang'wi Tunda utule wanakanda nee.
4 Kutile kuee leki Tunda igeleke kutula watai, ataize kila umuntu utaale.
Anga naiyandikilwe kina uhume kutula wimunya tai minkani yako, hangi
uhume kukila kupuma muulamulwa.
5 Ingi igaitula ubii witu wigeelekila mtai ang'wi Tunda. Kulunge ntuni.
Itunda singa mubi na nuipumya utaki wakwe, iti gwa, ukoli uu ne?
Kuligitya kunsoko akiuntu.
6 Kutile lukulu, ukutula ule itunda kuupa uulamulwa unkumbigulu?

7 Kululo ang'wi tai ang'wi Tunda kukiila uteele wane, ukigeeleka kukiila
ng'wenso, kuniki nkili kupegwa ulamulwa anga nimunya milaandu?
8 Kuniki kulunga anga naikutungeigwe niantu kina kenda lunga, kitume
nimabi nimaza aza”? uulamulwa wao ingi wa tai.
9 Kuileteela ntuni, kutile lukulu. Kunsoko usese kihambile kuasemela
Ayahudi nia Yunani ihi palung'wi akoli mumilandu.
10 Iyi ingi anga naiyandikilwe, kina kutile ata nung'wi nukete itai.
11 kutile ata nung'wi nulingile. Kutile umuntu ata nung'wi nukumu-
penza Itunda.
12 Ihi agaza, ihi palung'wi aulya ana uza. Kutile nuituma nimaza, ata
ng'wi.
13 Imakolomelo ao ingi ibiila niying'walyi inemi yao yakong'wa. Inkungu
ya nzoka ikoli pihi amilomo ao.
14 Imilo yao yizue masatiko nuu wai.
15 Imigulu ao ikete ntambo yakuhunula.
16 Ugaziki nuuhita kuhuila ukoli munzila yao.
17 Iantu awa akili kulinga inzila aupolo.
18 Kutile anga wao kung'wi Tunda kuntongeela a miho ao.
19 Kulengile ayo ihi naligitilgwe nilago iligitigwa kuantu niakoli pihi
ilago. Nsoko imilo ihume kukunikilwa, nuunkumbigulu wihi uhume
kupegwa uulamulwa ni Tunda.
20 Iyi ngi kunsoko kutile muili nuuzepegwa itai kuntendo niyi lago
ntongeela amiho ao. Kukiila ilago wiza uhugu wamilandu.
21 Kululogwa itungili itai ang'wi Tunda igeeleka pana kulili ilagiilyo,
aikengilwe kuamalagiilyo nia nyakidagu.
22 kululo ingi tai ang'wi Tunda kukiila uhuili mung'wa Yesu Kilisto
kuantu ihi niahuie. Kunsoko kutile uiholani.
23 Kunsoko ihi itumile milandu, nukukepelwa muukulu wang'wi Tunda.
24 Apewe natai nakanda ukende akwe kunzila au guniki nukoli mung'wa
Kilisto Yesu.
25 Itunda aumupumilye u Yesu Kilisto autule muungami kunzila au
ungami nua sakami akwe. Aumupumilye Ukilisto anga wikengi wa tai
akwe. kunsoko akuheja milandu natongee kitung'wa.
26 Ahume kulagiila itai akwe namatungo aya, atule muntu watai,
nukuailigwa itai nuanso numuhuie Yesu.
27 Ikolipi gwa kikulya? Yalugailwa kunzi, kilago ke? kilago la ntendo?
Ingi kilago ni la uhuili.
28 Kululo kumailya umuntu wipegwa itai kua uhuili singa kuantendo ni
yilago.
29 Ang'wi Tunda izi Tunda wa Ayahudi du ne? Ang'wi singa izi Tunda
wa antu nia mihi? Ingi iza wa antu ihi nia mihi.
30 Anga itule tai Itunda izu ng'wi ukua ailya tai niauza kua uhuili, nao
nisinga atawe kukidamu kunzila.
31 usese gwa kuliheja ni lago kua uhuili? Shanga kuheja use kuulikonda
niilya ilago.

4

1 Kuulunga ntuni hangi kina Abrahamu, tata witu nukimuili, wigelaa?
2 Ang'wi Abrahamu aupewe itai kunsoko antendo, auzetula ni nsoko
akikulya, ingi singa kuntongeela ang'wi Tunda.

3 Iti imaandiko akulunga uli? Abrahamu aumuhuie Itunda, kilalakwe
ikatula muntu wa tai.
4 Kumuntu nuitumile umulimo, ikinyamulimo kakwe shakialigwa kina
ukende, ingi izi daigwa.
5 Kululo kumuntu nishawituma umulimo kunu umu huie uyo uku
nukumupa itai nishanga muntu wang'wi Tunda uuhuili wakwe umuntu
uyu waalikwa kutula watai.
6 U Daudi ingi waligitya ukembetwa wa muntu ni Tunda wimuailya itai
panakutili intendo.
7 Akalunga akembetwa ao nuubii wao nualekelwa ni milandu ao
akunikilwa.
8 Akembetwe umuntu uyu ni Tunda shukumuailya imilandu.
9 Iti gwa ukembetwa uwu ingi kuao ni tawe kukidamu du, ang'wi nao
nishatawe kukidamu? Kunsoko kuulunga. Kung'wa Abrahamu uuhuili
wakwe aikuaigwe kina watai.
10 iti auaigwe uli? Matungo nu Abrahamu aukoli mukidamu, ang'wi
aakili kutwalwa kukidamu? Singa aikoli kutwala kukidamu, ingi kuhita
kutwalwa kukidamu.
11 Abrahamu ausingilye kulingasiilyo ni kakudamu. Iki ai kilingasiilyo ni
kitai nikauhuili naakili kutwalwa kukidamu. Kuumailyo wa kilingasiilyo
iki, ingi akutula tata wa antu ihi niahuiie ata izeakoli mukidamu. Iyi ingi
ikualigwa tai kitalao.
12 Iyi hangi ainoneeye kina Abrahamu atule tata wa kidamu singa udu
kina ao niapumie mukidamu, ingi nao niaityatile impambatilyo yang'wa
tata witu Abrahamu. Nuwu wuwu uhuili naukite kuantu nishaatawe
kukidamu.
13 Kunsoko singa ai miko kina ilago ailipumiigwe kung'wa Abrahamu
nuwilehi wakwe. Ilago ili kina azetula asali amihi ingi kuleka ihi atuile
kukiila tai au huili.
14 Kunsoko ang'wi ao nia miko wawo asali uhuili watula nakanda ni lago
labipa.
15 Kunsoko imiko ileta kubipilwa kululo apo nikutile imiko, ikulyo iza
kutile.
16 Kunsoko aiyi iti ili lipumila kua uhuili, ingi litule laukenda, iliitigwa
litule ilago niligeelekile kuwileli wihi, hangi aleki kutula wawa du
nialingile imiko, naoga niauhuili wang'wa Abrahamu. kunsoko uyuite tata
witu kihi.
17 Anga naiyandikilwe, “Nakuika uewe kutula tata wa mahi idu. Abra-
hamu aukoli mung'wa uyo nauhuie, ingi Itunda uyu nuiapeza uupanga
iashi nuitanga inkani nikutile ihume kigela.
18 Palung'wi ninkani yidu niakunzi, Abrahamu akimika muhuili wang'wi
Tunda mumakani ihi na mahiku napembilye. Kulola akatula tata wa mahi
idu anga nailigitigwe. Uu ukutula uwileli wako.
19 Nuanso singa aimunino ikiuhuili. Abrahamu akalunga kina umuili
wakwe aiwakondya kusha aiwagomba nikululika kusha inda anga Sara.
20 Kunsonko autite ilago lang'wi Tunda, Abrahamu singa akisinsila
kuhita kuhuila ingi akizuligwa ingulu ya uhuili akamukulya Itunda.
21 Aumanyile kina iko naupewe ilago ni Tunda aukete ingulu yakuikon-
damilya.
22 Kululo iyi ikialigwa kitalakwe kina tai.
23 Ingi gwa singa andikilwe kitalakwe du, ingi aiaigwe kitalakwe.

24 Ingi aiyandikilwe kunsoko itu, kuantu ao naiaikiigwe ialo la kualigwa;
usese nikuhuie kung'wa uyo naumukilye umukulu witu Yesu kupuma
kuashi.
25 Uyu ingi yuyu naupumiigwe kunsoko amagazo itu nu kuukigwa
kuhuma kupegwa itai.

5

1 Kunsoko kapegwa itai kunzila auhuili, kutite uupolo ni Tunda kunzila
ang'wa mukulu witu Yesu Kilisto.
2 Kua kukiila ng'wenso kwa nzila auhuili muukende uwu kitalakwe
kuimika. Kuloilwe kunsoko auhuili nukupee Itunda kunsoko amahiku
napembilye, nikuihanguila muukulu wang'wi Tunda.
3 Sunga uu du ingi kulowe muagigwi witu. Kunsoko kuine kina uagigwa
wituga wimiki kuawa niilindiila.
4 Uulindiili witugo ugombeki nu gombeki wituga ugimya kunzila na
mahiku napembilye.
5 Uugimya uwu shawikepya insula kunsoko ulowa wang'wi Tunda
uhunuiwe munkolo yetu kukiila ng'waung'welu uyu naupumigwe kitaitu.
6 Ungi apo naikukili kiagila ingulu, imatungo ikapika, Ukilisto akasha
kunsoko aunyamilandu.
7 Ingi ibi umuntu kusha kunsoko amuntu ni munya tai; kululo ihumikile
umuntu kugema kusha kunsoko amuntu numaza.
8 Ingi Tunda walagiila uulowa wakwe kitaitu kunsoko naaikili kukoli
mumilandu Ukilisto aukule kunsoko itu.
9 Ingi gwa agakutule kapegwa itai kukiila sakami akwe kuugunika
kukiila lilo kupuma muutaki wang'wi Tunda.
10 Kulola gwa ang'wi imatungo naikialugu kikakamantanigwa ni Tunda
kunzila ansha ang'waakwe hangi anga kakondya kukamatanigwa kugu-
nika kunzila aupanga wakwe.
11 Singa uu du, ingi kuloilwe kung'wi Tunda kukiila Yesu Kilisto, kukiila
ng'wenso kasingiilya uiungamili uwu.
12 Kulola gwa ang'wi kukiila muntu ung'wi imilandu aingie mihi, kua
mila iyi isha aingie kukiila milandu. Ni nsha ikenda kuantu ihi kunsoko
ihi aitumile imilandu.
13 Kupuma ung'wandyo nuamiko, imilandu aikoli muunkumbigulu,
kululo imilandu singa ialigwa pana kutile imiko.
14 Ingi insha ai temile kupuma kung'wa Adamu ikapika sunga kung'wa
Musa, nao ga nisinga ailumile imilandu, kunsoko ang'wa Adamu nauuiye
ikulyo, mpyani ang'wa uyo nuuziza.
15 Kululo ang'wi uu, isongeelyo la nakanda singa angi gazo, angwi gazo
la muntu ung'wi idu aiakule, uukende wang'wi Tunda ni kipegwa nikikoli
kuukende wake muntu ung'wi yesu Kilisto kongeelekile kunsoko kuantu
ao niidu.
16 Kululo isongeelyo singa ailizile kung'wa uyo naiwitumile imilandu,
kunkigi ningiza, ikipegwa kanakanda nikiza kuuailigwa nuatai aikizile
kumagazo nidu.
17 Ingi gwa kukiila igazo la muntu ung'wi, insha ikenela kukiila ung'wi,
ingi gwa ao nikusingiilya uukende nuidu palung'wi nikipegwa nikatai
akuamba uutemi kukiita upanga wang'wa Yesu Kilisto.
18 Ingi gwa, ang'wi kukiila igazo la muntu, antu ihi akatwalwa
muulamulwa, kukiila witumi ung'wi nuatai ikahuma kuleta tai naupanga
kuantu ihi.

19 Kuhita kutula nikulyo kumuntu ung'wi idu akatula akoli mumilandu,
kululo kukiila ikulyo la muntu ung'wi, idu akutula akoli mtai.
20 Kululo imiko aingie palung'wi igazo lihume kusambaila. Apo
nimilandu aiongeelekile kutula idu, Uukende ukatula widu kukilinkila.
21 Iyi ingi aipumie kina, anga imilandu naihoile utemi wa insha, uuingi
nuukende uhumile kuhola utemi kukiila tai kunsoko a upanga nuakilunde
kukiila Yesu Kilisto Mukulu witu.

6

1 Kulunge ntuni gwa? Kulongoleka kikie mumilandu ukende wongeeleke
kutula widu?
2 Singa uu. Usese naikushie mumilandu, kuhumile ne hangi kikie
mumilandu?
3 Shamulingile ne ao naiabadisigwe kung'wa Kilisto aiabadisigwe kukiila
nsha akwe.
4 Aikuikilwe palung'wi nung'wenso kukiila ubatizo wa sha. Iyi aitulikile
anga Ukilisto nauukigwe munsha kukiila ukulu wang'wa Tata. Ingi nusese
kuhuma kugenda muupanga nuupya.
5 Kunsoko anga naikukamantanigwa palung'wi nung'wenso kumpyani
ansha akwe, hangi kukamantanigwa muuki wakwe.
6 Usese kuine iti umuili witu nuakali aiwagigwi palung'we nung'wenso,
ingi umuili wa milandu uhume kugazangigwa, iyi ingi aizile kuleka
kulongoleka kutula kianya milandu.
7 Uyu naukule watuile munya tai kunsoko walakanukile ni milandu.
8 Ang'wi aikule palung'wi nu Kilisto. Kuhuie kina kuzikie palung'wi
nung'wenso.
9 Kumanyile kina Ukilisto auukile kupuma kuashi, singa ukutula mushi
hangi, kitalakwe insha ahiile.
10 Insha akwe ai sha amilandu, aukule kang'wi kunsoko aantu ihi. Kululo
kuupanga uwu nuikie, wikie kunsoko ang'wi Tunda.
11 Kunzila yiyoyiyo, nunyenye inonee mualigwe kina miashi amilandu,
kiapanga kukiila Itunda nu Yesu Kilisto.
12 Kunsoko nanso leka kumigombya imilandu ikie mumuili wako, ihume
kuikulya insula yakwe.
13 Leka kuupumya umuili wako mumilandu anga iseme ningila itai, ingi
ipumya uewe kung'wi Tunda, anga niapanga kuhega muushi. Hangi pumi
imiili anyu anga iseme nia tai kung'wi Tunda.
14 Leki kugomba imilandu umuambe, kunsoko mikutile mumiko, ingi
mukoli muukende.
15 Ntuni gwa? Kitume ne imilandu kunsoko kikutili pihi amiko, ang'wi
pihi aukende? Singa uu.
16 Shanga muine kitalakwe nimipumilye anga metumi ingi nyenye
muzetula meitumi akwe, nuanso nimunonee kumukulya? Iyi ataize
kiasese amilandu nikutwae muushi ang'wi usese nuakuli kuutwala mutai.
17 Ingi akuligwe Itunda kunsoko kunsoko ai kianya milandu, itungili
ukete ikulyo munkolo yanyu kua umanyisigwa uo naimupewe.
18 Malekewe kupuma mumilandu, hangi matula miatugwa atai.
19 Kuligitya iti kiuntu kunsoko ansula miili anyu. Anga naimupumilye
imiili anyu ku ubi, itungili pumi imiili anyu kutula atugwa atai muhume
kegigwa mele.
20 Apo naimianya milandu, aizamulekewe kuli ni tai.

21 Imatungo nanso, amuukete lielya kii, kwa nkani izo itugili nimenda
inonela iminyala kuiona? Kunsoko impelo ankani izi ingi nsha.
22 Kululo itungili mapegwa uulekelwa mahega mumilandu hangi matula
meitumi kung'wi Tunda, mkete ndya kukiila wigigwa wang'wi Tunda
nukupikiila upana nua kali nakali.
23 Kunsoko ikipegwa kamilandu ingi nsha nuuza wang'wi Tunda upanga
nuakali nakali kung'wa Yesu Kilisto Mukulu wetu.

7

1 Ang'wi aluna ane (shawilengile kunsoko kuligitya niantu niamimanyile
imiko), kina imiko imikaila umuntu nikili mupanga?
2 Kunsoko umusungu nutinilwe witungwa ni miko amugoha wakwe
nikile mupanga, umugoha wakwe aga she ukutula wahega mumiko na
kulinwa.
3 Kululo gwa umugoha wakwe angatule mupanga, hangi umutinile
musungu mungiza ukitangwa mugoolya, ingi gwa umugoha wakwe
agosha nuanso ukutula wahega mumiko, nuanso singa ukutula mugoolya
kikie numugoha mungiza.
4 Kululo aluna ane amuukilwe kuashi kunsoko a miko kunzila
amuili wang'wa Kilisto, itulikile iti muhume kukamantanigwa kitalakwe.
Kung'wa uyu nauukile kupuma kuashi kunsoko kuhume kumulugile
Itunda indya ninza.
5 Naikili kukoli ikimuili, insula ya milandu aieujikitwe mumiili anyu
kunzila a miko nukumitugila insha indya.
6 Ingi itungili kalunguilwa kupuma mumiko. Kahegeka muushi uo naiwi
kugilya, kuhume kituma muupya nuang'waung'welu, nu sese kuhegeka
miandiko nila kali.
7 Kulunge uligwa? Imiko iza milandu? Kutile. Angainihite kulinga
imilandu, angaizesinga kunzila amiko. Kululo singa ainezelinga kulowa
anga imiko aihite kulunga leka kutula nuulowa nuubi.
8 Ingi imilandu aihoile lyoma ilo nililago ikaleta insula yihi kitalane
nikulowa, kunsoko imilandu igiulye imiko akuza.
9 Unene ainimupanga ung'wandyo naikutile imiko, kululo nailaza ilago,
imilandu ikapantika uupanga, nune nikasha.
10 Ilago ilo nailizeleta uupanga likapiluka kutula nsha kitalane.
11 Kunsoko imilandu aihoile lyoma lilago hangi ikankonga. Kukiila ilago
nilanso ikambulaga.
12 Kululo imiko iza miziza, ni lago iziziza hangi atai, hangi iza nza.
13 Iti gwa iyo nai nza ikatula nsha ane kitalane? Ileke kutula iti lukulu.
Kululo imilandu ihume kigeeleka kina milandu lukulu, kukiila ilo niza.
Aitetile nsha kitalane. Iye ingi kina kukiila ilago ili, imilandu aongeelekile
kutula mbinangulu.
14 Ingi kuine kina imiko uandilyo wakwe izaiza munkolo, kululo unene
iza ni muntu wa kimuili. Naguigwe musese wa milandu.
15 Kunsoko singa ningile iko nenikiawa shanikituma iko nizaniki
ihukiwe kiko niluma.
16 Kululo anga nitume iko nishanikilowa, ikutula nimigombile imiko
kwia kina miza.
17 Ingi gwa itungili singa nene itungili ingi nkolo ane ikinda tuma
nilanso, ingi milandu nikie milalane.
18 Kunsoko ningile kitalane, mumuili wane, shalikie ulukani nuluza.
Kunsoko insula akintu nikiza ikoli kitalane ila gwa shakumipata.

19 Kunso ilo niza nineliloilwe shanendalituma, ingi gwa ilo nibi
nisineliloilwe lilo nilituma.
20 Itungili ang'wi kituma ilo nishaniloilwe, singa nene nig'wene nizanaz-
ituma, ingi imilandu iyo nikie kitalane.
21 Namanya kina ikoli imiko kitalane nakuhia kituwia nimaza, kululo
uubi ukoli kitalane.
22 Kululo namilumbiilya imiko ang'wi Tunda kunsoko au huili wane.
23 Ingi namiona imiko nishimpyani numuili wane. Ikukua ulugu ni
miko nimipya mumahala ane. Ikuntwala unene ntule nimusese wa miko
amilandu nikoli mumuili wane.
24 Unene nimuntu wa ukia nyenyu nuzenguna numuili uwu nua nsha?
25 Kululo namulumbiilya Tunda. Kukiila Yesu Kilisto Mukulu witu.
Kululo gwa. unene kuma hala ane kumitumila imiko ang'wi Tunda hangi
ikimuiili kumitumila imiko amilandu.

8

1 Kululo gwa kutile ulamulwa nuamilandu kuantu ao niakoli muung'wa
Kilisto Yesu.
2 Kunsoko imiko na gwa ng'waung'welu wa upanga uyo nukoli kung'wa
Kilisto Yesu ambikile une kuli ni miko na milandu ni nsha.
3 Kunsoko aiko ni miko ailemilwe kituma kunsoko aingila anga ngulu,
Itunda aiwitumile. Aumulagiiye ung'wa akwe wing'wene kumpyani
amuili wa milandu, atule isongeelyo lamilandu, hangi alongole amepe
imilandu ulamulwa nua kimuili.
4 Aiwitumile iti nsoko imalagiilyo na miko ahume kukondaniligwa
kitaitu. Usese nishakimatyata aya nakimuili, ingi kua kutyata aya nang'wa
ng'waung'welu.
5 Awa niutyata umuili, isiga yaya namuili, kululo ao niityata namunkolo,
imasigo yaya namunkolo.
6 Kunsoko insula amuili ingi nsha, ingi insula amunkolo upanga nu
upolo.
7 Iyi ingi kunsoko insula iyi namuili iza awilei kung'wi Tunda, kunsoko
iza ngila angi kulyo kumiko nang'wi Tunda hangi shikuhuma kumikulya.
8 Ao niutyata umuili shaakumuloelya Itunda.
9 Kululo gwa mikutili ikimuili ingi mukoli kinkolo. Ang'wi tai
ung'waung'welu wang'wi Tunda wikie kitalanyu, kululo ang'wi umuntu
mugila ung'waung'welu nuang'wa Kilisto, nuanso singa wakwe.
10 Ang'wi Ukilisto ukoli kitalanyu. Umuili ukule kunsoko amilandu, ingi
inkolo mpanga kunsoko ankani ya tai.
11 Anga itule inkolo ang'wa uyo naumuushilye u Yesu kupuma kuashi
wikie kitalanyu, nuanso yuyu naumuushilye Ukilisto kupuma kuashi
ukumipa hangi imiili na ushi, upanga kunzila nang'wa ng'waung'welu
wakwe, nuikie kitalanyu.
12 Kululo aluna ane, usese kudaigwe, ingi singa kimuili kina kikie
kunsoko kimuili.
13 Ang'wi mikie kunsoko amuili, mahugeela kusha, angwa mikie
kung'wa ng'waung'welu, maileka intendo niakimuili nunyenye mukutula
miapanga.
14 Anga wawa niidu nitongeelwa nung'waung'welu wang'wi Tunda, awa
ingi ana ang'wi Tunda.
15 Kunsoko singa aiimusingiiye inkolo au sese hangi shamukogopa.
Sunga mukasingiilya inkolo akula miana kukiila nanso kilila “Abba, Tata!”

16 Ung'waung'welu ng'wenso wikonga palung'wi ni nkolo yetu kina kiana
ang'wi Tunda.
17 Ang'wi kiana, ingi gwa kiashi hangi asali ang'wi Tunda. Nu sese kiasali
palung'wi nu Kilisto, ang'wi kuaga nung'wenso nsoko kuhuma kukuligwa
palung'wi nung'wenso.
18 Kunsoko nuuaiyie uagi nuamatungo uwu kina singa kintu, iga
nimpyanie nuukulu nuuzekunukulwa kitaitu.
19 Kunsoko maintu idu azizalindiila kunsula ni nkulu kukunukuilwa
kuana ang'wi Tunda.
20 Kunsoko maintu ili aikilwe muugaziki, singa kua kulowa ng'wenso,
ingi kunsoko akwe ng'wenso nauiikila pihi amalago akwe. Nila muhuili.
21 Uumbi wakwe nuenso ukulekelwa nakupumigwa musese nuagaziki,
nukingiligwa mulekelwa nuakulu wa ana ang'wi Tunda.
22 Ingi kulingile kina imaintu ihi ingi ilwala nukaga nuwai palung'wi ni
tungili.
23 Singa uu du, ingi nuse ung'waung'welu numpya nuingie kitaitu ingi
nusese kulwala munkolo yitu, kulindiie kutula kiana, ingi uguniki wa miili
itu.
24 Kunsoko aulindiili uwu aikugunilwe. Kululo ikintu naikilindiiwe anga
kigela kutili ulindiili hangi kunsoko nyenyu uyu nuikilindiila iko nuikiona?
25 Ingi iga kukilindiile ikintu nishakikiona kukilindie kua uhuili.
26 Anga naikuumbilwe, ung'waung'welu nung'wenso wikuailya mugila
ngulu witu. Kunsoko shakumanyile kulompa anga ninonee. Kululo
ung'waung'welu ng'wenso wikulompeela kwa kulwala nishai humikile
kuligitigwa.
27 Nu ng'wenso nuilingula mumyoyo wilinga imahala namunkolo, ingi
wilompa kunsoko aantu ao niahuie anga uulowa wang'wi Tunda.
28 Nusese kuine kina ao ihi niamuloilwe Itunda, nuanso ukituma nkani
yihi palung'wi kuanza ao ihi naitangilwe kunsoko akwe.
29 Kunsoko ao ihi auamanyile kupuma ung'wandyo, hangi auaholanilye
kupuma ung'wandyo impyanigwe nimpyani nu ng'waakwe, ahume kutula
mulelwa wa ng'wandyo mualuna nidu.
30 Nao nauaholanilye kupuma ung'wandyo, nienso auitangile hangi. Nao
nauitangile nianso akaailya akate itai. Nao nauaiye itai akaakulya.
31 Kulunge uli gwa kunkani izi? Itunda ang'wi ukoli kukinge itu. Nyenyu
nukukilinkila usese?
32 Uyu nishukumuleka ung'waakwe ung'wenso, ingi aumupumilye kun-
soko itu usese kihi ukuhita ule kuupa inkani ninza palungwi nung'wenso.
33 Nyenyu nukua semela eimikigwa ang'wa Tunda? Itunda ng'wenso
mukola kuapa itai.
34 Nyenyu nuzeatwala milipo? Ukilisto Yesu ng'wenso naukule kunsoko
itu, palung'wi nanso ihi akaukigwa. Hangi ukate uutemi palung'wi ni
Tunda pani kulyo likoli, hangi ng'wenso wikulompeela usese.
35 Nyenyu nuzekutemanula nu lowa wang'wa Kilisto? Ubi? Ang'wi
ndwala, uagigwi, nzala, ang'wi kifwe, ang'wi ubi wa shigu?
36 Anga naiyandikilwe, “Kuzizabulagwa mung'wi pi aikuaigwe anga inko
yakusingwa.
37 Kukiila aya ihi usese kumahumile kukiila uyu naukuloilwe.
38 Kunsoko nahuma kulinga tai kina nsha ang'wi upanga, ang'wi
amalaika, ang'wi maintu nakuli, ang'wi ngulu.

39 Ang'wi nakoli migulya, ang'wi nakoli pihi ang'wi kintu kilu, singa
kikuhuma kuutemanula usese nuulowa wang'wi Tunda, uyu ni Kilisto Yesu
Mukulu witu.

9

1 Kuligitya itai mung'wa Kilisto, singa kuligitya uteele, imasigo ane akoli
palung'wi nu ng'waung'welu.
2 Kina ukoli ukia ukulu nuuwai nukilinkie munkolo ane.
3 Ainihumile kulompa mpegwe isatiko nukuikwa kuli nu Kilisto kunsoko
aluna ane, nialuna ane niakimuili.
4 Nianso Aisraeli. Niatulikile kutula ana, au kulu amalagiilyo, ni
songeelyo la miko, kumukulya Itunda ni lagiilyo.
5 Nianso atongeeli nu Kilisto uzile kua ikulyo kuutugala umuili uwu.
Nuanso Tunda wa maintu ihi. Hangi akuligwe mahiku ihi. Amina.
6 Ingi singa kina imalagiilyo ang'wi Tunda alemilwe kupika. Nsoko singi
antu ihi niaakoli kihiaku Israeli, iza muisraeli lukulu.
7 Nukung'wa Abrahamu singa ai wileli wakwe lukulu. Kululo kukiila
wileli wang'wa Isaka ukitang'wa.
8 Iyi ingi, iana amuili ingi singa ana ang'wi Tunda. Kululo iana nii lago
agizilwe anga ana awileli.
9 Kunsoko ingi ulu lukani lilago, “Kumatungo aya nzile, hangi u Sara
ukupegwa ung'wana.”
10 Ingi singa lili du, nu Rebeka naiwapantika inda kumuntu ung'wi, Isaka
tata witu.
11 Kina iana aiakili kulelwa, hangi akili kituma lukani lihi nulu za ang'wi
nulubi, ingi isigo lang'wi Tunda lihume kutula nu hola ni limike. Hangi
singa kua ntendo, ingi kunsoko ang'wa uyo nuitangile,
12 ailigitigwe kitalakwe, “Umukulu ukumitumila numunino.”
13 Anga naiyakondigwa kandikwa: “Nimsigile u Yakobo, une u Esau
shanumuloilwe.”
14 Kulunge uli gwa? Ukoli wioneli ne kung'wi Tunda? Kutile.
15 Kunsoko ukulunga kung'wa Musa, zeee nkete kinyauwai kung'wa
uyo ninzize nkite ukinyauwai, hangi nzenzo nkete ukende kung'wa uyo
ninzempa ukende.
16 Ingi gwa singa anga kunsoko ang'wa uyo nulakile, hangi singa kunsoko
ang'wa uyo nuimanka, ingi kunsoko ang'wi Tunda uyu nuilagiila nakanda.
17 Kunsoko imaandiko alungile kung'wa Farao, kina ainukimikilye
kunsoko iyi nihume kulagiila ingulu yane kitalako, Ilina lane litanantigwe
ihe ihi.
18 Ang'wi uu uyu nuilowa kupegwa nakanda wipegwa nakanda
ikinyauwai nuyu nuilowa kupegwa, wimupeza yaya nakutula wilugoha.
19 Sunga ukulunga kitalane, kuniki nkili neenda ona igazo? Nyenye
naulemig'we nimasigo akwe?
20 Ue ng'wamuntu ue wi nyenyu nukumusukiilya Itunda? Kintu
naikiumbilwe kimuile ne uyu naukiumbile ite unene?
21 Ang'wi umuumbi mugila ingulu nia kuhola uulolo nukeehu nuku-
umba kiseme king'wi kitule kikulyo nikiuya kitule kigila ikulyo.
22 Ntuni gwa naituile Itunda akahia kuteta utaki wakwe, nulagiila uhumi
wakwe, akatula nugimya wilu akagumanilya ayo ihi naahumile kitung'wa
kua ubi?
23 Ingi anga niwitumile iti kina alagiile udu nua ukulu wakwe kuiseme
niahumile kulekelwa, izo naiwakondilye kuinonelya kunsoko ukulu?

24 Ingi sese naikitangile, singa iantu aku Ayahudi du, nao nishamumanyile Itunda ne?
25 Anga nauliyo kung'wa Hosea: “Kuitanga iantu ane awa naisinga antu ane, nu mulowa wakwe uyu nishaiwimlowa.
26 Hangi ikutula apo nauliiye kitalao, unye sha miantu ane, pang'wanso akitangwa ana ang'wi Tunda numupanga.”
27 U Isaya nung'wenso wenda pumya uhuli kua Israeli akazelunga, ialo la ana ang'wa Israeli ata lizelidu anga imahalu na muluzi, wawa naiasagie du azegunika.
28 Kunsoko utata ukuluhola ulukani lakwe nula mihi, hangi ukukaya kulukondya.
29 Anga u Isaya nauliiye ung'wandyo, anga Itunda wa uhumi nishaukulekee uwileli kunsoko itu, aikuzetula anga Isodoma, hangi aikuzitung'wa anga i Gomora.
30 Kulunge uli gwa, iantu ao nishaiduma itai, aka lija itai, tai kua uhuili.
31 U Israeli palung'wi nukumilyata imikononi tai, shaiamisigile nukukela imiko nanso.
32 Kuniki ikatula iti? Kunsoko shanga ai akumipenza kwa uhuili, ingi nantendo akakumpa migwe nala ukumpi.
33 Anga naiyakondigwe kandikwa, “Goza, nalilalya igwe la kukumpa mu Sayuni nu migwe nila kuulya. Uyu nukuhuila kua ili shuzizila iminyala.”

10

1 Aluna ane ayanondoeye munkolo ane kung'wi Tunda, kunsoko akugunika kung'wao.
2 Kunsoko naza kumuila kina akazanile kunsoko ang'wi Tunda ingi gwa singa kunsoko auhugu.
3 Kunsoko shaamanyile itai hangi akupenza ienso itai ienso, aiagila ikulyo la tai kung'wi Tunda.
4 Kunsoko Ukilisto ng'wenso mpelo amiko kukiila tai a muntu wihi nuhuie.
5 Kunsoko u Musa wandikile tai iye nukupumiila mu miko: “Umuntu nukoli mtai na miko ukikie kukiila tai yiyi.”
6 Kululo itai nipumie muuhuili ilunga ite, “Uleke kulunga munkolo ako, nyenyu nukuluma kulongola kilunde?
7 Iyi ingi kumusimya u Kilisto pihi. Hangi uleke kulunga, “Nyenyu nukusima mikombo?” (Iyi kumuhumbula u Kilisto kupuma kuashi)
8 Kululo ikulunga uli, ulukani lukoli pakupi nuewe, mukimilo kako numumoyo wako nulanso ingi lukani la uhuili nikuulutanantya.
9 Kunsoko kumulomo wako ugombile kina u Yesu tata hangi uhuie munkolo ako kina Itunda amuukilye kupuma muashi ukugunika.
10 Kunsoko inkolo amuntu ihuila nukupantika itai nukuamulomo wakwe wigomba akapantika uguniki.
11 Ingi gwa ulukani luhiiye, “Wihi nuhuie shuzepantika iminyala.”
12 Kunsoko kutile impyani kina uyu muyahudi nuyu Muunani kunsoko utata yuyo yuyo wa antu ihi, hangi mugole wa antu ihi niimitanga.
13 Wihi uyu nulihuie ilina lang'wa Tata ukugunika.
14 Ikutulika ule ahume kumitanga nuanso nishaamuhuie? Hangi ikutulika ule kumuhuila uyu niakile kumija? Hangi akija ule ana ahite kutanantiligwa.

15 Akuhuma uli kutanantya ulukani aga ahite kulung'wa Anga
naiyandikilwe, imigulu ao miza kuantu ao nitanantya inkani ni ya ulumbi
ni makani nimaza.
16 Kululo ihi singa ulukani lang'wa Yesu kunsoko. U Isaya wilunga,
“Utata nyenyu naiwigule ulukumo litu?”
17 Kululo uhuili wiza kunsoko nukija kukiila lukani lang'wa Kilisto.
18 Kululo kulunga, “singa aigule nee?” Ingi aigule. “Induli yeneela ihe
ihi, ninkani yao yasambaila mumpelo ihe ihi.”
19 Kululo kulunga, Iaisraeli singa aialingile nekiiza u Musa ukutambula,
“Kuapa nsula kuantu ni singa amihi iye, kunzila niningila uhugu,
nukuasongeela sunga atake.”
20 U Isaya ingi mugimya hangi wilunga, “Ainigelekile kuantu ao
nishaipenza, nekigela kuantu ao nishaiantakile.”
21 Kululo Uisraeli ukulunga, “Mahiku ihi aingooe imikono ane kuantu ao
niagila ikulyo nao nia kaku ankolo.”

11

1 Kukolya, Itunda auahitile ne iantu akwe? Ingi singa auahitile, ingi
nunene ni Mwisraeli nua ukoo wang'wa Abrahamu, nui kabila lang'wa
Benyamini.
2 Itunda singa auahitile iantu akwe, aualingile kupuma ung'wandyo, iti
shamulingile iandiko nuliliiye kung'wa Elia, naumulompile Tunda kuantu
akua Israeli.
3 Utata waabulaga ianyakidagu ako, neenso akumulanga imakumbikilo
ako. Nasaga ning'wene hangi akupenza upanga wane.
4 Isukiilo lang'wi Tunda likulunga ntuni kitalako? “Naika kunsoko
ako antu magana nzogu mupungati awa nishaumukulya Itunda wa
unkumbigulu” (Baali).
5 Kululo nimatungo nitungili akoli niasagiile kunsoko au holanigwa nua
ukende.
6 Kululo agaitule kuaukende, singa hangi kua ntendo, ang'wi ukendo
singa utulo hangi ukende.
7 Ntuni gwa? ulukani nu Israeli aukuluduma, singa akalupantika, ingi
iaholanigwa kakipantika, niang'wi ikapegwa kiti aleke kuona.
8 Anga niyandikilwe: “Itunda uapee nkolo au tu, imiho aleke kuona, nia
kutye aleke kija sunga ni leliye.”
9 U Daudi nung'wenso ukulunga, “Leka imeza yao itule nyavu, mntego,
nuakukumpa kunsoko awilei wao.
10 Leka imiho ao apegwe ikiti aleki kuhuma kuona. Ulongole wendua
tunye imigongo ao mahiku ihi.”
11 Ingi gwa kulunga, akumpaa nee sunga agwiiza ileka kutula iti itunu.
Ingi gwa kua kuleng'wa kitalao, uuguniki wapika kuantu nishaahuie, ingi
nienso ahume kupegwa uwilu nuansula.
12 Ang'wi kuleng'wa kitalao nsoko augole waunkumbigulu, hangi ang'wi
kuulya kitalao kunsoko augoli wa anyakilungu ukondaniili kitalao ukutula
ugeile uli?
13 Itungile kuligitya nunye nimiantu amihe. Kunsoko naina nimitumi
wa mahi mangiza, nainikuilya uitumi wane.
14 Ang'wi kuapa nsula ao niamuili ung'wi nunene. Ang'wi niang'wi kua
guna.
15 Ang'wi kuhitwa kitalako wigombi wa mihi kusingiiligwa kitalao
ikutula ule upanga kupuma kuashi.

16 Ang'wi indya yang'wandyo iza kiuto nikiza, uu nili nila utu. Ang'wi
umuli iza kiuto imataambi nimenso uu.
17 Ang'wi imataambi ang'wi aatemilwe anga uewe itaambi nila
muzeituni nuamihaka, nautemewe pakati ao, angwe aiwihanguie
palung'wi nimihi augoli wa mizeituni,
18 leka kilumbiilya kunsoko amataambi, ang'wi ukilumbiilya, singa
wewe wimiailya imili, imili ikuailya wewe.
19 Kululo ukulunga imatambi aatemilwe kunsoko nihume kutemelwa.
20 Tai ingi: Kunsoko akuhita kuhuila aiatemilwe, kululo uewe aiwimikile
kunsoko auhuili wako, uleke kutula kihumbula migulya inonee kogopa.
21 Kunso Itunda singa aumalekile imatambi na ng'wandyo, nuewe singa
ukuhumila ikinya uwai.
22 Goza gwa intendo ninza niang'wi Tunda nizi nintaki, uulaki auzile
ku Ayahudi kunsoko naiagwie, kululo kuangiza, uuza wang'wi Tunda
wiza kitalako ang'wi ukikie kuuza wakwe. Angaitule shanga uu nuewe
ukuhitwa.
23 Ang'wi singa akulongoleka kuhita kuhuila kitalao, akulemelwa hangi,
kunsoko Itunda ukete uhumi nuakuatemela hangi.
24 Kunsoko ang'wi anye amutemilwe kunzi kunsoko ang'wi ung'wandyo
aimia muzeituni wamihala ni hangi ang'wi anutemewe ung'wandyo wa
muzeituni nuza, ang'wi aikukila i Ayahudi, naatuile anga mataambi
ang'wandyo kuhuma kutemelwa hangi mukati amizeituni ao?
25 Aluna ane singantakile mulinge unkunku uwu, hangi muleke kutula
nimahala nakusiga kitalanyu. Unkunku uwu upumie ukaku ku Israeli
sunga kuukondaniili nua unkumbigulu nuuzile.
26 Kululo Israeli ihi akugunika anga naiyandikilwe: “Kupuma Sayuni
uzile Muguni ukuuheja uubi kupuma kung'wa Yakono.
27 Nili likutula ilago lane palung'wi nienso. Matungo ninzaheja imilandu
ao.”
28 Kua lukumo nula lukani, atula alugu kunsoko anyu kululo kunsoko
alukumo nulakung'wanso kimikigwa atula alowa kunsoko a Tata anyu.
29 Kunsoko ikipegwa nu witang'wi wang'wi Tunda shawi kailika.
30 Kunsoko ung'wandya aimamulekile Tunda kululo itungila mausingi-
ilya ulekelwa wanakanda, kunsoko akumuleka Itunda kitalao.
31 Kunzila yiyo yiyo i Ayahudi amulekile Itunda, kunsoko aimusingiiye
ulekelwa nienso akusingiilya uulekelwa.
32 Kunsoko Itunda ualungile iantuihi muubi, ingi ahume kuahumila
ikinya uwayi.
33 Anga niza ukulu uugole wakwe nimahala nu hugu wang'wi Tunda,
shawilingika nu lamulwa wakwe ni nzila yakwe shayipenzeka.
34 Nyenyu naumilengile insula ang'wa Tata? Ang'wi nyenyu nai-
wimusija?
35 Ang'wi nyanyu naumupee ikintu ung'wandya nung'wenso ukulipwa
hangi?
36 Kunsoko maintu ihi apumie kitalakwe ikoli kua uhumi wakwe, hangi
ukusuka kitalakwe, ukulu ukuli kitalakwe ikali na kali. Amina.

12

1 Kululo kumulompa anyandugu kua ukende wakwe Tunda, pumi imiili
anyu itule isongeelyo ni panga, niza niligombekile kung'wi Tunda. Ili lili
ukuilyo lanyu nilikite insoko.

2 Hangi leki kulyatiili na munkumbigulu uwu, ingi mupiulwe nukutula miapya ni masigo anyu. Itumi uu muhume kulinga ulowa wang'wi Tunda nuziza, nakumuloilya nuukondanili.
3 Kululo kulunga, kunsoko aukende naimpewe kina muntu wihi nukoli mung'witu, shunonee kusiga nakoli migulya akwe kukila ninonee kusiga, ingi unonee kusiga kua mahala anga Itunda numupee kila umuntu kua uhuili.
4 Kunsoko kutite ipango idu mumuili ung'wi ingi singa ipango yihi ikete mulimo ung'wi.
5 Uu ingi nusese nikidu kimuili ung'wi kung'wa Kilisto, niungo king'wi kumuya.
6 Kukite ipegwa niyilekee kukiila ukende naimupewe. Ang'wi ikipegwa kamuntu unyakidagu itulike kua uhuili wakwe.
7 Anga itule ikipegwa ka muntu uaili nitume. Ang'wi numungiza ikipegwa kakwe kumanyisa ingi amanyise.
8 Ang'wi kipegwa kamuntu ipumbulyo, ingi apumbulye ang'wi ikipegwa kamuntu kupumya, itume uu kua ukende anga itule kipegwa kakula mutongeeli atule nuukenge, anga itule kipegwa kakuona kinyauwai ingi itulike kutula ilumbi.
9 Ulowa uleke kutula wakielya, uhukilwi uubi, muambiile nimaza.
10 Kukiila ulowa wakiluna, ilowi nyenye kua nyenye kukiila ikulyo, mipe ikulyo nyenye kua nyenye.
11 Mukagupe, muleke kutula miatolo, aya namunkolo. Mutule ninsula, kung'wa Tata mitumili.
12 Lumbi mutule nugimya kumahiku napembilye, muzemulindie ku-mukulya nukimika mumalompi.
13 Muze mukoli mumalompi naahuili, ipenzi inzila yidu niakulagiila ukende.
14 Alompeeli ukembetwa awa ihi niimaja. Muakembete muleke kuapa imasatiko.
15 Lumbiili nawa niza alumbiye, lili palung'wi nao niilila.
16 Migombyo palung'wi unyenye kwa nyenye mleke kutula mzidaya, kululo agombi awa niakili adabu ikinkolo. Muleke kutula nuuhugu nua mumasigo anyu du.
17 Muleke kumulipa muntu wihi kua kintu nikibi kua ubi. Itumi inkani ninza mumiho na antu ihi.
18 Anga yahumika, anga naiiekilwe kitalanyu, mutule nuupolo niantu ihi.
19 Alowa leki kilepishi naimigaziiye, pugamuki uutaki wang'wi Tunda. Kunsoko yandikilwe, “Uilipishi wane, nzeelipa ulungile utata.”
20 Ang'wi umulugu wako ukete nzala, mulise. Agize ukete nyota mung'wense anga witume iti wamukensha makala amoto mitwe lakwe.
21 Leka kuhung'wa nuubi, uhume uubi kua uza.

13

1 Muntu wihi atule ni kulyo kuutemi nuukoli migulya akwe, nuutemi wihi upumie kung' wi Tunda. Nuutemi wihi uikilwe ni Tunda.
2 Uyu nukugilya uutemi nuanso, ingi ukugilya utemi wang'a Itunda, nao niugilya akukusingiilya ulumulwa wao ienso.
3 kunsoko iatemi singa ikangilyo kuantu niituma nimaza, ingi kuituma mabe. Uloilwe kuluta kugopa ne uutemi? Itume nimaza ukulumbiiligwa.

4 Ingi mitumi wang'wi Tunda kitalako kunsoko amaza, ang'wi ukituma
aya nimabe. Ogope, kunsoko shukukenka upanga nitile insonko. Ingi
mitumi wang'wi Tunda. Nuipumya utaki kuantu niituma uube.
5 Inonee kutula nikulyo, singa kunsoko autaki, ingi kunsoko nayo nakoli
munkolo ako.
6 kukiila iyi ukulipa impia, kunsoko iakola uhumi ufumi ang'wi Tunda
awa nia longolekile kituma ulukani ulu.
7 Mulipi wihi uyu numudaye, ang'wi mpia mumupe impia, ang'wi ahoela
mpia ahoele, nuakogopwa, ogopwe, nuikulyo apegwe ikulyo.
8 Leki kudaigwa kitu kihi numuntu, ingi milowe unyenye kua nyenye.
Kunsoko uyu nizumuloilwe umunyakisali wake wamikondanilya imiko.
9 Kunsoko, shukugoolya, shukubulaga, shukia, shukulowa, ang'wi likoli
ilago nilulya likaminkanigwe nili, ukumulowa umunya kisali waka anga
uewe nuilowa.
10 Uulowa shamuaalya umunya kisali nua muntu kululo ulowa ingi
wuwo ukondaniili wa miko.
11 kunsonko iyi iti mulingile kina apika imatungo nakuhega, mutulo,
kunsoko. Uuguniki witu wa hugeela nangulu kukila imatungo ayo
naikuhuie ung'wandyo.
12 Utiku walongoleka nu ng'ung'we wahugeela, kuike kumpelo intendo
nia kiti, hangi kutugale ishigi ya welu.
13 Hangi kulongoleke muuza, kuzekukoli mu welu, singa muulumbili
nuaubi ang'wi ugala magai. Hangi kuleke kulongoleka muugooli a ng'wi
nsula nisinga ihumile kugiligwa, hangi singa muwisongeeli nu muwilu.
14 Ingi kumutugale u Kristo hangi kuleke kuika ilyoma kunsoko amuili,
kunsula yakwe.

14

1 Musingili wihi nakili kukoma ikiuhuili, muleke kupumya ulamulwa
nuamasigo akwe.
2 Umuntu nukite uhuili ukulya kihi, uyu numungiza nakili kukoma
ukulya inyenye du.
3 Umuntu nuiliza kila ikintu, aleke kumudalaha uyu nishawiliza kila
ikintu, nuyu nishawiliza aya ihi aleke kumupa ulamulwa uyu nuiliza
imaintu ihi. Kunsoko Itunda wakondya kusingiilya.
4 Uewe winyenyu, nukumupa uulamulwa uyu niza mitumi wa mu-
tungwa wa muntu mungiza? Ungi pantongeela amukulu wakwe kina
wimika ang'wi wigwiza, kululo ukuukigwa kunsoko utata uhumile ku-
misha.
5 Umuntu wilukulya uluhiku lung'wi kukila ukulya, numungiza wikulya
imahiku ihi kina impyani, ingi kila umuntu ikagule ung'wenso mumahala
akwe.
6 Uyu nizuambile uluhiku, uzuambile kunsoko ang'wa Tata, kunsoko
wimupeeza masongeelyo Itunda, uyu nishawiliza wigilya kulya kunsoko
ang'wa Tata, nung'wenso wipumya isongeelyo kung'wi Tunda.
7 Ingi kutile nuikie kua nkolo akwe, hangi kutile nuikuza kunsoko akwe
ung'wenso.
8 Ang'wi kukete uupanga, kiapanga kunsoko ang'wa Tata, ang'wi kuusha,
kuusha kunsoko ang'wa Tata, kululo ang'wi kutula kiapanga ang'wi
kuusha kinsao yang'wa Tata.
9 Kunsoko iyi Ukilisto aukule hangi nukutula mupanga hangi, kina atule
Tata wa aihi kuashi nawa niapanga.

10 Kululo gwa niki nukumutwala muulamulwa umuluna wako? Hangi
niki nukumudalaha umuluna wako? Ingi use kihi kuzizimika pantongeela
ni tuntu la ulamulwa kung'wa Tunda.
11 Kunsoko yandikilwe, anga ninikie, “Uuliye utata,” kitalane malu ihi
azetugama, ninema yihi izepumya ulukumo kung'wi Tunda.”
12 Kululo muntu wihi uzepumya ialo lakwe kung'wi Tunda.
13 Kululo kuleke kulongoleka kikensha ulamulwa ntongeela akwe
temanula iti, kutile nukuika igiiligwa ni miutego kumuluna wakwe.
14 Ningile hangi nagomba kung'wa Tata u Yesu. Kina kutile ikintu nikibi
ikenso, ingi kung'wa uyu nusigile kina kihi kibi, kunsoko kitalakwe kibi.
15 Ang'wi kunsoko andya umuluna wako ukisusumya, shuku genda
hangi muulowa. leka kumugazanja nandya yako umuntu nai nsoko
ang'wa Kilisto aukule.
16 Kululo gwa uuza wanyu uzeleka kuligitigwa kua ubi.
17 Kunsoko uutemi wang'wi Tunda singa kukiila ndya ni ng'wegwa, ingi
kukiila tai, upolo, nu kulumba mung'wa ng'waung'welu.
18 Kung'wa uyu nuimitumila Ukilisto kua iti ugombekile kung'wi Tunda
hangi ugombekile nukuantu.
19 Kululo gwa, kutyate inkani nia upolo ninizi niyi muzenga umuntu
nimungiza.
20 Uleke kugazanja umulimo wang'wi Tunda kunsoko andya, kutai
maintu ihi iza maziza, ingi iza ibi kumuntu uyo nuiliza ikamusababisha
kugaza.
21 Iza kuleka kulya inyama, ang'wi kung'wa intuli, ang'wi kihi nikihumile
kumutasha umuluna wako.
22 Uhuili uwu nuutite, ieke kitalako nukungwi Tunda. Wakembetwa
umuntu uyu nishanga ukikesha uulamulwa wakwe ung'wenso kua iko
nukigombile.
23 Uyu nukete uwoa wapegwa uulamulwa aga alule ukulya. Kunsoko shi
pumie muuhuili. Hangi kitu nishakipumie muuhuili ingi mulandi.

15

1 Usese nikukete ingulu inonee kukenka imilandu iyo naanyamilandu
hangi singa inonee kielya kung'witu.
2 Kihi mung'witu amuloelya umunya kisali akwe, ingi ikutula lukani luza
nulakumzenga.
3 Ingi Ukilisto singa aukielya ng'wenso, intongeela akwe ikatula anga
naiyandikilwe. Ituki izo naiakulukie yampantika nene.
4 Kihi naikitongee kandikwa, aikandikilwe kunsoko akuumanyisa, ingi
gwa kukiila ulindiili nu kukiila kupegwa ngulu ni maandiko aikuzetula
kimiho.
5 I Tundu nuaulindiili hangi nuaupumbuli ampe imasigo nimaza na
mpyani ang'wa Kilisto.
6 Ingi kua nkolo ing'wi nu mulomo ung'wi muhume kumukulya Itunda,
Tata witu Yesu Kilisto.
7 Kululo misiingiilye nyenye kwa nyenye, anga u Yesu Kilisto naukusingi-
iye. Kunsoko Itunda ahume kukuligwa.
8 Kululo kulunga kina Ukilisto waikilwe kutula mitumi wa miko kukiila
lai ang'wi Tunda. Aiwitumile ite ahume kuona imalago aya naiapumigwe
nia tata itu,
9 niantu kumukulya Itunda kua ukende wakwe, anga niyandikilwe,
“Kupumya lukumo mumahi nang'wi, nukimba kulina lako.”

10 Hangi iliiye lowi unye antu amumahi palung'wi niantu akwe.
11 Ni hangi mulumbiili utata unye mahi ihi; leka iantu amihi amukulye
ng'wenso."
12 Hangi u Isaya uliiye, "Lizetula likoli itina la ng'wa Yese, hangi ung'wi
uzeukigwa kutula mutemi wihi Niantu azetula nuuhuili kukiila ng'wenso."
13 Ingi gwa Itunda wa uhuili amizulye ulumbi wihi nuupolo kua kuhuila,
muhume kutula nuhuili, kukiila ngulu yang'wa ng'waung'welu.
14 Aluna ane, nkaminkiigwe unene mukola ku nkani nianyu nia kina
unyenye nu nyenye mizue ukende, mizuigwe ulingi wihi, hangi mahumaa
kihugula.
15 Kululo kumandikila inkani izi kua kukomangiila kitalanyu muhume
kukimbuka ukende naimpewe ni Tunda.
16 Ukende uwu aimpewe nlume kutula nimitumi wang'wa Yesu Kilisto
naulagiigwe kuantu. Naiwipumilye anga mudimi wa lukani lang'wi
Tunda. Ainihumile kituma iti, kipumya kung'wane itule ngombilwe itule
yogigwa ni Tunda kukiila nzila ang'wang'welu.
17 Kulolu ilumbi lane likoli kung'wa Yesu Kristo ni pa ntongee ang'wi
Tunda.
18 Singa kugema kuta ulukani nishawitumile Kilisto ku kazi ane, iantu
ahume kutula nikulyo kunkani ukuntendo.
19 Kungulu ya ilingasiilyo ni makuuilwa, nukuangulu yang'wa
ng'waung'welu. Iyi ingi ai kupuma Kuyerusalem, nukupilimiila ku Iliriko,
nihume kuhola kunzi ukondanili ulukani lang'wa Yesu Kilisto.
20 Kunzila iyi unene singa ninzutanantya ulukani uko nu Kilisto
watongee kutanantigwa nsoko ndeka kuzenga inkani nia muntu mungiza.
21 Kululo anga naiyandikilwe, "Kukiila ngwenso agila anga lukumo
lakwe auzila kuaona, nao nisingaaiamigule akumulinga.
22 Kululo gwa aingieigwe mara du kuza kitalanyu.
23 Ingi gwa itungili nimugila ilyoma hangi mihi iyi, hangi miaka idu iza
ndoilwe kitalanyu.
24 Mahiku ihi ninendo ku Hispania nihuila kuaona ninkiile nukutwalwa
kunzila yane nunye, anga natula nalumbiilya palung'wi nunye kumatungo
nanso.
25 Itungili nauka ku Yerusalemu kua ailya ahuiili.
26 Nsoko ainonee iantu Makedonia nawa nia Akaya kuahanguilya
iahimbi awa niahuie kung'wanso ku Yerusalemu.
27 Ingi aitulikile kua ulowa wao, hangi tai, atula adaigwa ao. Ang'wi awa
nisha ahuie atula palung'wi nienso munkani nia munkolo nienso adaigwa
kuaailya imaintu nialoilwe kupata.
28 Kululo imatungo anga nakondyo iti nukutula nukondaniili wa ndya
izi kitalao. Unene kukuila nunyenye kulongola ku Hispania.
29 Ningile kina imatungo ninzile kitalanyu, nzile nukondanili nua
ukembetwa wa Kilisto.
30 Aluna ane, numulompile kukiila Tata wetu Yesu Kilisto, nukua
ulowa wang'wa ng'waungwelu, kagupi palung'wi nune mumalompi anyu
kunsoko anyu ntongeela ang'wi Tunda.
31 Lompi nihume kugunika kupuma kua antu ao niagila ikulyo ku Yudea,
nuitumi wane ku Yerusalemu uhume kusingiiligwa nia huili.
32 Lompi nihume kuza kitalanyu nilumbi kukiila ulowa wang'wi Tunda,
kulume kusupya palung'wi nunye.
33 Ni Tunda wa upolo atule palung'wi nunye mihi. Amina.

16

1 Namuika kitalanyu ng'waitu u Fibi adada witu, niza mitumi kitekeelo
nilikoli Kenkrea,
2 muhume kumusingiilya kukiila tata. Itumi uu kua nulanso nula uza
nua ahuili hangi mimike palung'wi nung'wenso kua lukani lihi nukutula
uloilwe kupata kunsoko waina mitumi waantu idu nukunsoko ane hangi
mitumi.
3 Mulamushe u Priska nu Akila, itumi amilimo palung'wi nune kung'wa
Kilisto Yesu.
4 Kua upanga wane ikagazanja upanga wao, kupumya isongeelyo kitalao.
Hangi singa unene du nukumatekeelo ihi namihi,
5 Lilamushe itekeelo nilikoli kitakeo. Mulamushe Epanieto mulowa
wane, numulelwa wang'wandyo kung'wa Kilisto ku Asia.
6 Mulamushe u Mariamu naukagupile kituma imilimo kunsoko anyu.
7 Mulamushe Androniko nu Yunia anyandugu ane, naiatungilwe
palung'wi nunene, nawa naiahuiwe muitumi hangi naiatongee kumulinga
Ukilisto asese kazekukili kumulinga.
8 Mulamshe Ampliato, mulowa wane kung'wa Tata.
9 Mulamushe Urbano, mituma milimo palung'wi nune kung'wa Kilisto,
nu Stakisi mulowa wane.
10 Mulamushe Apele, nugombilwe kung'wa kung'wa Kilisto. Alamushe
ihi ao naiakoli mito lang'wa Aristobulo.
11 Namushi Herodioni, ahumba iane, namushi antu niamito ang'wa
Narkiso niakoli kung'wa Tata.
12 Namushi Trifaina nu Trifosa, niakagupile kituma imilimo ang'wa Tata.
Mulamushe u Persisi mulowa, nuitumile imilimo nidu kung'wa Tata.
13 Mulamushe u Rufo, naiwimikigwe nu Tata nu ia wakwe palung'wi
nuia ane.
14 Mulamushe Asinkrito, Flegoni, Herme, Patroba, Herma nia aluna ihi
niakoli nienso.
15 Mulamushe Filologo nu Yulia, Nerea nu muluna wakwe nu Olimpa
nia huili ihi niakoli palung'wi nienso.
16 Alamushe ung'wiung'wi kua kualungila kuaza. Matekeelo ihi nang'wa
Kilisto amulamusha.
17 Itungile aluna ane kutuna kusige kiisa iantu akutemanuka, akutemela
ni nkani nimbi. Enda atemanuka nayo naikumanyisigwe. Piluki muhege
kitalao.
18 Kunsoko iantu anga awashanga imitumila Ukilisto tata itumila inda
yao. Kua nkani ninza, nia uteele akuikonga inkolo ni ngila imagazo.
19 Kumpyani ni kulyo lanyu mapika mihi kululo nalowa kitalanyu,
itungili nalowa kitalanyu mutule nimahala ni maza, muuleke kutula
nimagazo pantongeela aubi.
20 Itunda singa ukutinya kumulimansiilya umulugu kumpambatilyo
yanyu. Uukende wang'wa Tata Yesu Kilisto utule palung'wi nunye.
21 Timoteo, mitumi palung'wi nune amulamusha nu Lukio, Yasoni nu
Sospeter ahumba iane.
22 Nene Tertio, ainandikile ibada ili, numulamukilye kulina lang'wa Tata.
23 Gayo, naunoneeye nukitekeelo lihi numulamukilye Erasto, muiki wa
mpia wa muki sali, amulamushe, palung'wi nu Kwarto nai muluna.
24 *

---

* **16:24** Ambiila: Muusako nuang'wandyo ulukiili ulu likutili. Goza Warumi 16:20. "Ukende wang'wa tata Yesu Kilisto wikie palung'wi nunye mihi. Amina.

25 Itungili kitalakwe yuyu nukete uhumi nuakuimisha mulukani nu-
muma manyiso nang'wa Yesu Kilisto, nukunukuilwa nuaunkunku uo
naupihiluwe kumatungo malipu.
26 Kulilo itungili yakondigwa kukunukulwa nukumanyika nukandikwa
nianyakidagu aya namalagiilyo ang'wi Tunda nua mahiku ihi, nukua
ikulyo la uhuili muma hi ihi?
27 Itunda wingwena nuama hala akwe. Ukulu utite ng'wenso kukiila
Yesu Kristo ikali na kali Amina.

1 Korintho

1 U Paulo, naewilangilwe nu Yesu Kilisto kutula mutume kuulowa
wang'wi Tunda, nu Sosthene muluwa witu.
2 Kitekeelo nilang'wi Tunda nilikole kukorintho, kuawa niaikilwe wakfu
mung'wa yesu Kilisto, neitangilwe kutula antu neatakatifu. Kuuaandekila
ga nawa ehi neelitanga elina lamukkulu witu u Yesu Kilisto mukianza kehi,
Mukulu nuao nuyu nuulu.
3 Ukende nuupolo utule kung'waanyu kupuma kung'wi Tunda utata witu
nu Mukulu witu u Yesu Kilisto.
4 Mahiku ehi numusongeeye Itunda nuane kunsoko anyu, kunsoko
aukende wang'wi Tunda nu Yesu Kilisto awapee.
5 Watendile kutula agole kukila nzila, muutambu mpalung'wi nimahala
ehi.
6 Watendile agole, anga uwikengwi kukiila kung'wa Kilisto kina ugom-
bilwe kutai mumo mitalanyu.
7 Kuite gwa shamukuhielwa uupegwe yakenkolo, anga nimukete insula
nakulindiila ukunukuilwe nua Mukulu witu u Yesu Kilisto.
8 Ukumukomisa unye gwa, sunga impelo nsoko muleke kumelwa
muluhiku nula Mukulu witu u Yesu Kilisto.
9 Itunda shawikalika naumitangile unye muupalung'wi nuang'wakwe, u
Yesu Mkulu witu.
10 Itungeli kumupepeelya akaka niadada ane, kukiila elina nila Mukulu
witu u Yesu Kilisto, kina ehi agombe, hange kina itule kutile uwikomi
mung'waanyu. Kumupepelya kina mihanguile palung'wi kisigo ling'wi
nuupikeeli ung'wi.
11 Inge iantu amito nilawa Klowe ambila kina ukole wikani nulongolekile
mitalanyu.
12 Nkete ndogoilyo siye: Kela ung'wi wanyu wilunga, unene niang'wa
Paulo,” ang'wi, “unene niang'wa Apolo,” ang'wi niang'wa Kefa” ang'wi
“unene niang'wa Kilisto.”
13 Itee, Ukilisto utemanukilene? Itee, Upaulo aewagigwe kunsoko
anyune? Itea, aemubadisigwe kulina lang'wa Paulone?
14 Nimusongeeye Itunda kina singa aembadisilya wehi inge Ukilisto du
nu Gayo.
15 Iye naeyezetula kina kutile wehi nauzelunga mbadisigwe kulina lane.
16 (Aeniabadisilye ga nawaniamilo nilang'wa Stephania. Kukila
pang'wanso, singanengile ang'wi aenamubadisa muntu numungiza wehi).
17 Kunsoko u Kilisto shanga auntumile kubadisa inge aekutanatya inkani
ninziza. Shanga auntumile kutanantya inkani niikulyo lakuuntu, nsoko
kina engulu nikota lampaga nilang'wa Kilisto ilekekuhegigwa.
18 Kunsoko ulukani likota lampaga upungu huawa niakusha kuite kuawa
ni Tunda ukuaguna, ngulu ang'wi Tunda.
19 Kunsoko iandekile, “Kubipya ikulyo lao awa niakete kubipya ulingi
wao nuamahala.
20 Ukolipe umuntu nukete ikulyo? Ukolipe nukete umanyisi?
Ukolipe umutambuli umupepeli nuamuunkumbigulu uwu? Itee, Itunda
shamaaupiunene ikulyo nilamuunkumbigulu uwu kutula upugu?

21 Kupuma uunkumbigulu nikulyo lakwe shaeumulengile Itunda, aeyemunonee tunda kuupungu wao nuautananti nsoko waagune awa niakuhuela.
22 Iayahudi ekolya ilengasiilyo niamakula nukuayunani eduma ikulyo.
23 Kuite kuumutanantya u Kilisto naeupagekilwe, naekimeli kuayahudi muupungu kuayunani.
24 Kuite awanaeitangilwe ni Tunda, Iayahudi nia Yunani, kuu mutanantya u Kilisto anga ngulu nikulyo lang'wi Tunda.
25 Kunsoko u upungu nuang'wa Itunda, ukete upolo ikila nua ana adamu, nu unyeku nuang'wa Itunda ukete ngulu ikilo nua ana adamu.
26 Gozi uwitangi nuang'wi Tunda kung'waanyu, akaka niadada ane. Singa aemiedu tai naemukete ingulu. Singamiedu tai nemutugilwe muukulu.
27 Kuite Itunda ausague imaintu nimapungu namihe nsoko akuhumye iminyala aya nakete ikulyo. Itunda ausague aya nimanegetu nikamihe kukihumya iminyala nikikete ingulu.
28 Itunda ausague iki nikikole pihe nikinikimeilwe munumuhe. Ausague nimaintu nisinga aiaaigwe kina maintu nukimatenda singa kintu imaintu nakete insailo.
29 Autendile ite nsoko itule kutile wehi nukete insoko akihumbula ntongeela akwe.
30 Kunsoko aeki Itunda nukitendile, itungo ile mukole mukati ang'wa Yesu Kilisto, nutendekile ikulyo kunsoko itu kupuma kung'wi Tunda. Naetai itu, utakatifu nukomolwi.
31 Anga wigeeli, anga ulukani nululungile, “nukikulya, wikulye Mumukulu.”

2

1 Naenkole kitalanyu akaka niadada ane, singaaenzile kunkani niakupepeelya nukukulya anga naentanantilye itai naeipikile nang'wi Tunda.
2 Aenamue kutula singamine kehi naenkole palung'wi nunyeinge u Yesu Kilisto udu nung'wenso aewagigwe.
3 Hangi aenipalung'wi nunyenye muunegetu, nemuwua, nukukagata kukila.
4 Nulukani lane nukutanantya kung'waane singa anga aenkani yakupepeelya nukukulya. Kulekaite, aeyukumigelya ung'wang'welu nengulu,
5 nsoko kina uhueli wanyu uleke kulula ikulyo laantu, inge mungulu niang'wi Tunda.
6 Itungo ile kuulitambula ikulyo muantu niakulu, kuite singa ikulyo nikumihe eye, ang'wi nilaatemi niamatungo aya, niakukila.
7 Kuleke ite gwa, kuuletambula ikulyo lang'wi Tunda mutai nipihile, ikulyo nelipihile Itunda naulisague naeakili apike imatungo naukulu witu.
8 Kutile wehi nuautemi kumatungo aye nuleine ikulyo ele, anga aieze alengile kumatungo nanso, singa aieze maja Umukulu nuaukulu.
9 Kuite anga uu niandekilwe, “imakani nikutile eliho nilimaine, kutile ukutwi numigulye, imasigo shangaasegile, makani ni Tunda umanoneeye kunsoko aawa niamuloilwe nuanso.
10 Aya makani ni Tunda umakunukue kitaitu kukiila ng'waung'welu, kunsoko ung'waung'welu weduma kela ikintu, ga nemakani amukati ang'wi Tunda.
11 Kunsoko nyenyu nulengile imasigo amuntu, inge inkolo amuntu mukati akwe? Uu gwa, kutile nuine imakani amukati ang'wi Tunda, inge inkolo ang'wi Tunda.

12 Kuite shanga aekusingiye inkolo namihe, kuite nkolo naepumile
kung'wi Tunda, nsoko kina kuhume kulenga kuwidesi imakani naekupewe
ni Tunda.
13 Kuulunga imakani aya kunkani, nikulyo lamuntu shaalehumile
kumanyisa, kuite inge nung'wa ung'welu nuemanyisa. Ung'waung'welu
wipambanula inkani yakinkolo kikulyo nilakinkolo.
14 Umuntu nesinga wakenkolo singaukusingiilya imakani na nkolo
ang'wi Tunda, kunsoko nanso upungu kung'waakwe. Shangaukumalenga
kunsoko ilengika kinkolo.
15 Kuuyu nuakinkolo wilamula imakani ehi. Kuite wilamulwa nawa
niangiza.
16 Nyanyu nukumile kumalenga imasigo a Makulu, nuhunule kumu-
manyise nuanso? Kuite kukete masigo ang'wa Kilisto.

3

1 Nunene, kaka niadada ane, singa aentambue nunyenye anga miantu
akinkolo, kuite anga miantu amuili. Anga niang'enye nianiino mung'wa
Kilisto.
2 Aenumung'wensilyo maele hange singa nyama, kunsoko aemuhitile
kulya inyama. Sunga nitungu gaa muhitile.
3 Kunsoko unye keli miamuili. Kunsoko uwelu nukilolya keli yukigeeleka
mitalanyu. Itee, shamukikie anga muili, Hange itee? Shamukugenda anga
antuune?
4 Kunsoko ung'wi wilunga, “Numutyatile Paulo” Numuya wilunga,
“NUmulyatile Apolo, Shamikie anga antu nee?
5 U Apolo nyenyu? nu Paulo nyenyu? inge itumi ang'wa yuyu
nemumukuie, kukela uyu nu Mukulu aumpee umulemo.
6 Unene aentemee, u Apolo wikihila imazi, kuile Itunda ukukulisa.
7 Kuite, singa nutemee ang'wi nuehie imazi ukete kehi. Kuite Itunda
ukukulisa.
8 Itungo ile nutemee nuyu nuehie imazi ehi epalung'wi, hange
kela ung'wi ukusingiilya ikinyamulimo kakwe anga muitumie umulimo
wakwe.
9 Kunsoko usese keituma mulimo wang'wi Tunda, unye mukiluilo
kang'wi Tunda, minyumba ang'wi Tunda.
10 Kunsoko aukende nuang'wi Tunda naempegilwe ange muzengi
numukulu, aembikile ikitako, numungiza wikazenga migulya lakwe. Kuite
umuntu watula wikesa nukuzenga migulya lakwe.
11 Kunsoko kutile numungiza nukumile kuzenga ikitako nikingiza kukila
nikizengilwe, nuanso Yesu Kilisto.
12 Itungo ile, ang'wi ung'wi wanyu ukuzenga migulya lakwe kuzahabu,
mpia, magwe nansailo, ikota, mafa, ang'wi matutu,
13 umulemu wakwe ukukunukulwa, kuwetu nua mung'wi ukumigeelya.
Kunsoko ekigeeligwa kumoto. Umoto ukugema uuza nua mulemo nuakela
ung'wi nuitumile.
14 Anga kehi umuntu nuzengile kekusaga, nuanso ukusingiilya ikipegwa
nikiza.
15 Kuite ang'wi umulemo nua muntu ukulimansiila kumoto, ukulija
asala. Kuite ung'wenso lukulu ukugunwa, anga uukinega mumoto.
16 Shamuine kina unye menyumba ang'wi Tunda ni kina inkolo ang'wi
Tunda ikie mukati anyu?

17 Ang'wi umuntu ukumebipya inyumba ang'wi Tunda, Itunda ukumu-
bipya umuntu nuanso. Kunsoko unyumba ang'wi Tunda ntakatifu, mutule
uu.
18 Umuntu waleke kukongela ung'wenso, ang'wi wehi mitalanyu uine
ukete ikulyo mumatungo aya, watule anga "mupungu," uu ukutula
nikulyo.
19 Kunsoko ikulyo nelamihi eye upungu ntongeela ang'wi Tunda,
kunsoko iandekilwe, "Neaambisa niakete ikulyo kuhila yao.
20 Nehangi "Umukulu uine imasigo ao niikuligwa mabi."
21 Kuite umuntu aleke kisania antu! Kunsoko imaintu ehi anyu.
22 Ang'wi Paulo, ang'wi Apolo, ang'wi Kefa, ang'wi ihe, ang'wi likalo,
ang'wi nsha, ang'wi maintu nakole, ang'wi niikatula amole,
23 ehi anyu nunyenye miang'wa Kilisto, nu Kilisto wang'wi Tunda.

4

1 Ite uu umuntu wakualye use, anga keitumi ang'wa Kilisto neilhiwa
niaunkunku wa tai ang'wi Tunda.
2 Mueli ite, nilitakewe muilihwa inge kina atule akuhuelwa.
3 Kuite kung'waane unene inge kintu kiniino kukila, kutula kulamulwa
nunyenye angwi ulamulwi nuakiuntu. Kunsoko singa kilamuiilya nunene
gaa.
4 Singakilamuilya uneneeudu, ite kutile anga ndogoilyo kina unene nkite
tai. Itunda winamuilya.
5 Kuite gwa, muleke kutambula lehi kulamula imatungo angeze akili
kupika, nuakile kiza Umukulu. Ukumaleta muyelu imakani nipihile muhili
nukukunukula uulimeili nuamunkolo. Uu kukila ung'wi ukusengilya
lukumo lakwe kupuma kung'wi Tunda.
6 Itungo ile, akaka niadada ane, unene lukulu nu Apolo nkiiteye inzila iye
kunsoko anyu. Inge kina kupuma kitaitu mukusaga kumanya indogoilyo
antambu, "Uleke kenda kukila anga nikiandekilwe." Iki inge kina kutile
anga nung'wi wanyu nukihumbula kumuya.
7 Indogoilyo nyenyu nuine kuhita kimpana kung'wanyu numuya? Ukete
ntuni nusinga usingieye nekanda? Ang'wi wasingilya nekanda, kuniki
mukihumbula anga shanga mutendile itee?
8 Akonda kulula mukete ehi aya nemutakile! Yakonda kulula miagole!
Manza utemi nukikie lukulu kukila usese! Tai, numutakie utemi uza inge
kina kutemye palung'we nunye.
9 Kuite nsegile Itunda ukuekile usese anga keitumi kualagiila impelo
nalukilili nuakandamana hange ang'wi iantu nae alamuewe kubulagwa.
Katula anga kilumbi muunkumbigulu, kuamalaika niantu.
10 Use kiapungu kunsoko ang'wa Kilisto, kuite unye mukete ikulye
mung'wa Kilisto. Kiakia, kuile unye mukete ingulu. Mukuiigwe kuite usese
kumeilwe.
11 Inge nitungo ele kukete nzala ni nyota, kiagila iang'wenda, kukete
mapigo, nikange kiagila anga wikalo.
12 Kuituma imilemo kungulu, kumekono itu usese. Nekumeilwe,
kukakembeta. Imatungo nikuagigwa, hakigigimeilya.
13 Nekuutukilwa, kikasusha kuupolo. Kakula, hange kukile kuaigwe
kulula anga kuhitilwe nuunkumbigulu nemumakani ehi.
14 Singa nimaandekile imakani aya kumuhumya munyala unye, kuite
kumusukila unyenye anga mianino ana nenemoloilwe.

15 Hatize anga mukete amanyisi makumi anzugu mung'wa Kilisto,
miagila iatata nudu. Kunsoko natula nitata wanyu mung'wa Yesu Kilisto
kukiila utananti.
16 Ite kumupepeelya mumbige unene.
17 Iyi yeyi nsoko akumtuma u Timoteo, mulowa nuane hange
mung'endya numuhueli Mumukulu. Ukumukembusha inzila yane
mung'wa Kilisto, anga ninimanyisa kukela ikianza hange kela itekeelo.
18 Itungo ile ang'wi anyu akihumbula, akutenda anga singa nzile
kung'waanyu.
19 Kiute nzila kitalanyu pakupe, anga Umukulu walowe. Ulu niikiza
nkani yaoudu neendi humbula, Kuite kumiona engulu ao.
20 Kunsoko utemi wang'wi Tunda wikitile munkani inge mungulu.
21 Mutakile ntunii? Neze numulanga nee kitalanyu ang'wi kuuluwa
nikunkolo naupolo.

5

1 Kigulye mpola kina ukole ukosi mitalanyu, iaina naukosi wikitile ata
kuanyakilungu. Kukete uupolo kina ung'wi wanyu ukulala numusungu
nuang'wa tata wakwe.
2 Nunyenye mukikulya! Kuleka mutule miakia? Uyu nutendile ite
inonee wahegigwe mitalanyu.
3 Ingawaje niketile palung'wi nunye kimuili kuite nkole nunyenye
ikinkolo, namulamula nuanso nutendile ite, anga azankole.
4 Nimukutankana palung'wi muliwa la Mukulu u Yesu Kilisto, ninkolo
ane ikole papo anga kungulu ya Mukulu witu u Yesu, namulamuila
umuntu nuanso.
5 Namuika umuntu uyu kumulugu inge kina umuili wakwe ubepigwe,
nsoko inkolo akwe ehume kugunwa kuluhiku nula Mukulu.
6 Kihumbula kung'waanyu singa kentu kiza. Shamuinene igae
nisheenyu yebipya ekintu kehii?
7 Mielye unyenyenigae nikale, inge kina mutule idonge nipya, inge kina
mutule memukate nesinga ugaheigwe, kunsoko, Ukilisto, ung'wankolo
witu nua pasaka wakondile kusenzwa.
8 Kuite kiloelye ikaramu singa kuigae niakale, ingae niatendo nimbe
nuushapu. Kuleke ite, kkiloelye namkate nesinga ugahiye nuaupolo nitai.
9 Aemandekile mubalua ane kina muleka kihanguila niagoolya.
10 Nimugila anga ndogoilyo nagooli amunu mihe eye, ang'wi nawa
niakete insula, ang'wi ahembi, ang'wi akulya aadudu kikie kuli nao, inga
aeyeze anonela muhege mihi eyi.
11 Kuite itungu ile kumuandikila muleke kihangula nuwihi nukitang'wa
kaka ang'wi dada mung'wa Kilisto, kuite ukikie muugoolya, ang'wi
witukilana, ang'wi muhembi, ang'wi mukulya adudu, ang'wi witukilana,
ang'wi wigalaa. Hange muleke kulya nuyo umuntu nuehanga ngaa ite.
12 Kuite gwa, kikuilya uli kulamula niakole kunzi niekeelo? Kuleka ite,
unye shamualamue niakole mukati nitekeelo?
13 Kuite Itunda ukualamula niakole kunzi. “Muheji umuntu numushapu
mitalanyu.”

6

1 Ung'wi wanyu nukete kemeli numuya, nukenda kuulamuli nuaantu
nesinga ahueli kukila ntongeela nahueli?

2 Shamulengilene kina iahueli akuulamula unkumbigulu? Ang'wi
mukulamula uunkumbigulu, shamuhumile kulamula imakani nimaninoo?
3 Shamulengile kina kualamula iamalaeka? Kuugemeeli kee nuakukila,
kuhumile kulamula imakani nalikalo uluu?
4 Ang'wi kuhumile kulamula imakani nalikalo ulu, kuneki nemusema
nukutwala ntongeela kuawa nishaemika mitekeelo?
5 Kutambula aya kuminyala anyu. Kutilene nukete imahala
muung'waanyu nukondile kuika imakani aya kisa kumuntu numuluwa?
6 Kuite anga uu niele itungo ile, muhueli ung, wi wenda kuulamuli nsoko
amuhueli muya, nuusemi nuanso wiikwa ntongeela amulamuli numugila
anga uhueli.
7 Itai inge kina kikole kimeli muahueli nakondya kuleta uusumbuli
kung'waanyu. Kuneki muhite kaga nayanimabi? Kuneki mugombile
kukongelwa?
8 Kuite matenda uubi nukuakongela niangiza, nao nianso gaa akaka
niadada anyu!
9 Shamulengile kina awa nisha atai shanga akusala utemi nuakilunde?
Lekikuhueli uuteele, uukosi, akulya adudu, agoolya, niafiraji, nialawiti,
10 iii, abi, agala ntule, akembi, atukelani, kutile munu nukusala utemi
nuakitunde.
11 Nawa ae ang'wi ao aenyenye. Kuite makonda keligwa kuite
makona kogigwa, kuite makonda kubagulwa mualuna kuite mutu-
mile tai ntongeela ang'wi Tunda kulna nila Mukulu u Yesu Kilisto
nung'waung'welu nuang'wi Tunda witu.
12 Maintu ehi magila anga ubi kung'waane, “Kuite singa kila ekentu
kiza. Imantu ehi magila anga ubi kung'waane” Kuite singakikuntemya
anga niking'wi kao.
13 Indya eze kunsoko anda, ninda kunsoko andyo, kuite Itunda ukuiheja
yehi. Umuile singa umbilwe nsoko audosi kuleka ite, umuile inge kunsoko
a Mukulu, nu Mukulu ukuitumila umuile.
14 Itunda amuiukilye u Mukulu nusese palung'wi ukui usha kungulu
yakwe.
15 Shamuinene kina imiili anyu unganeshilye nu Kilisto? Muhumi-
lene kuipumya iungo niang'wa Kilisto nukende kuikinyinkani nuukosi?
Shangaihumikile.
16 Shamuine kina nukinyinkanile nuukosi waina muiile ung'wi nuyo?
Anga ulukani nululungile, “Abiili akulule muile ung'wi.
17 Kuite nukukinyinkana nu Mukulu ukulula nkolo ing'wi palung'wi
nuyo.
18 Umanke uugoolya! “Kela umulandu newiutenda umuntu inge eze
kunzi amuili wakwe. Kuite uugoli, umuntu witenda umulandu uwu
mumuili wakwe ung'wenso.
19 Shamuinene kina imiile anyu inge itekeelo kung'wa ung'welu, nuikie
mukati anyu, uyu naemupewe kupuma kung'wi Tunda?
20 Kina aemuguilwe kunsoko. Kuite mumukulye Itunda kumiili anyu.

7

1 Kumakani naemunandekie: Aeakole matungo neiza umugoha waleke
kulale numusungu wakwe.
2 Kuite kunsoko amagenywa duu naugoolya kelemugoha atule nu-
musungu nuakwe, hange umusungu watule numugoha kwe.

3 Umugo yemununee wamupe umusungu etai akwe namundoa, anga uu
numusungu kumugoha kwe.
4 Singa musungu nukete uhumi kumuele nuakwe ingemugoha. Hange
uulukulu mumugoha nuyo mugila uhumi kumuili wakwe inge musungu
ukele.
5 Muzeleka kiima nimulae palung'wi, inge migombilye kumatungu
nimaza. Tendi uu nsoko mulije imatungo nakulompa. Hange muhumile
kisukiila hange palung'wi, nsoko kina umulugu aleke kumugema kunsoko
akuulya ikatekate.
6 Kulunga ite aya imakani kuulowa hange singa ilago.
7 Nkete inaula kele ung'wi atule anga unene nenile. Kuite kela ung'wi
ukete ikipegwa kakwe kupuma kung'wi Tunda. Uyu ukete ikipegwa ike,
nuyo ukete ikipegwa eko.
8 Kuawa nishaatenilwe niajane kulunga kina, iza kung'waao asage aleke
kutinwa, anga uu nineli unene.
9 Kuite kang'wi akuleng'wa kigilya, yianonee atenwe. Kunso nianso bahu
kutenwa kukila insula kupapatika.
10 Itungo ile kuawa niatenilwe kuapa ilago, singanene, inge Mukulu.
“Umusungu aleke kileka numugoha kwe.
11 Kuite ang'wi ukileka kupima kumugoha asage uu aleke kutenwa
ang'wi isushe numugoha kwee hange umugoha waleke kumupa
umusungu nuakwe italaka.
12 Kuite kuawa neasagile, kulunga - unene, singa Mukulu, kina ang'wi
muluna wihi ukete musungu nushuhuie ugombile kikie nuyo, shainonee
amuleke.
13 Ang'wi umusungu ukete mugoha nushuhuie, ang'wi ugombile kikie
nuyo waleke kumuleka.
14 Kumugoha nushuhuie ukogigwa nsoko auhueli nuamusungu. Nu-
musungu nushuhuie ukogigwa nsoko amugoha nuhuie. Ang'wi shauu iana
anyu akutula shaaza kuite kutai ogigwe.
15 Kuite umiako nuushuhuie anga wahege nuende. Kundogoilyo eye
ukaka ang'wi dada shuukutungwa niilapo yao. Itunda ukitangile kikie
nuupolo.
16 Ulengi ule kang'wi umusungu, ang'wi ukumuguna umugoha? Ang'wi
ulengile ule kang'wi umugoha, ang'wi ukumuguna umusungu?
17 Kukela ung'wi udu wikie mulikalo anga nuMukulu nuapee, kila ung'wi
anga niTunda uitangile nianso. Uwu ulageeli wane kumatekeelo ehi.
18 Ukole nautawe kidamu wikitangwa muuhueli? Aleke kugema kuheja
ikilengasiilyo nekakidamu kakwe. Ukole wehine nuitangilwe muuhueli
shawendile kukidamu? Shainonee wende kukidamu.
19 Kuile ang'wi wendile kukidamu ang'wi wakile wende kuhidamu kutile
anga lwago. Nelikete ulwago kugomba imalago ang'wi Tunda.
20 Kela ung'wi wasage muwitangwi naewitangilwe. niTunda kuhuela.
21 Aewimutugwane itungo niTunda naukitangile? Leka kusiga kuni-
lanso. Kuite kang'wi ukuhuma kutula widesile, tenda uu.
22 Kung'wi nuitangilwe nu Mukulu anga mutugwa inge muntu midesi
mu Mukulu. Anga uu, ung'wi nukole midesi naewitangilwe kuhuela inge
mutumi wang'wa Kilisto.
23 Makondile kugulwa kunsailo, kuite muleke kutula nua tungwa aantu.
24 Akaka niadada ane, mulikalo lehi kukila ung'wi witu naekitangilwe
kukuela, kusage anga uu.

25 Itungu ile, awa ehi niakile kutina kwee, nemugila ilago kupuma
kumukulu. Kuite kumupa masigo ane anga ninile. Kukiaisa kamukulu,
niihuelekile.
26 Kuite, nsegile ite kunsoko akunyonywa, inonee umugoha wasage anga
uu nueli.
27 utungilwe numusungu kukilapo nikawileni? Uleke kulowa uwidesi
kunelanso. Ukete widesi kupuma kumusungu ang'wi ukile kulinwane?
Leka kuduma umusungu.
28 Kuite anga utine, shawitumile anga mutandu. Hange ang'wi
umusungu shanga utenilwe anga watinwe shanga witumile anga mu-
landu. Akile awaneitenile akete winyomu nuakela iaina. Nunene ndoilwe
numuheje kuanya.
29 Kuite kulunga ite, akaka niadada ane, imatungo makupe. Kupumiila
ino nukulongoleka, awa niakete iasungu ikie anga agila.
30 Ehi niakete ukia akite anga agila anga ukia, nawa nialoilwe atule anga
shanga aloilwe, hange ehi niakugula kentu kehi atule anga shanga asaile
kintu kehi.
31 Hange ehi neituma naunkumbigulu, atule anga shaitumile niyo.
Kunsoko imalumbe amihe akete impelo akwe.
32 Ndoilwe mugoha nimidesi kuwinyomi wehi. Umugoha nuakili kutina
witumi imulimo namukulu, namna nakumuloelya nuanso.
33 Kuite umugoha nutenile wituma imakani amihe, namna akumuloelya
umusungu,
34 utemanukile. Umusungu nushuutenilwe ang'wi bikila wipalung'wi
nimaintu naMukulu, namna nakitemanula numwiili hange nikinkolo.
Kuite umusungu nutenilwe wituma imelimo namihe, namuna akimu-
loelya umugoha kwe.
35 Kulunga ite kunsailo anyu unyenye, hange singa kumugema unye.
Kulunga ite kunsoko tai, inge kina muhumile kieka ukondi kumukulu eka
kutile kigilya kehi.
36 Kuite ang'wi umuntu usigile shuhumile kumitumila kikulyo uunanso
wakwe, kunsoko masigo akwe angulu kukila, leka itene nuyo anga
nuloilwe. Singa mulandu.
37 Kuite ang'wi ulamue shuukutena, hange kutile anga lisinjo, hange
ang'wi uhumile kunigilya insula akwe, ukituma iza ang'wi shukumutena.
38 Ite, nukumutena umunanso wakwe witumile iza hange wehi nukusag-
ula kuhita kulina ukituma iza kukila.
39 Umusungu utungilwe numugoha imatungo nukole mupanga. Kuite
anga umugoha washe, ukole widesi kutenwa numuntu wehi nukumulowa,
kuite Mumunkulu udu.
40 Ikile kulamula une, ukuluma uloilwe kukila anga wikie anga nueli.
Hange nsigile kina gwa nkete unkolo ang'wi Tunda.

8

1 Itungo ile kukiila ndya nupumigwe isongeelyo kuadudu: kulengile kina
“use kehi kukete usigi. Usegi weleta ntogo, inge ulowe wezenga.
2 Angeze muntu wehi usigile kina ulengile ikani fulani, umuntu uyu
wakile kulenga anga neyemununee walenge.
3 Kuite angeze ung'wiwao anga wamulowe Itunda, umuntu uyu
wigeelekile kung'waakwe.
4 Inge kuhusu nukulya indya nupumigwe isongeelyo kuadudu kulengile
kina “ududu singa kintu munu mihe eye.”

5 Kundogoilyo akole edu neitangwa adudu angeze kilunde ang'wi mihe,
anga uu neile “adudu niakulu edu.”
6 “Ateze kitaitu ukole Itunda ung'wi udu nung'wenso Tata, intu yehi
ipumile kung'waakwe, nusese kikie kung'waakwe nu Mukulu ung'wi
Yesu Kilisto, nuanso kitaitu maintu ehi akole, hange kung'wenso nusese
kukole.”
7 Ata uu, ulugu uyu weketile kukela muntu. Kuleka ite, neangiza
aeipalung'wi nikulyo laadudu apo pakali, nitungo gaa akulyaindya zizi
anga kentu kepumigwe isongeelyo kuadudu. Isigo nelao apeuwe kunsoko
aunegetu.
8 Kuite indya shanga yukuigeelya usese kung'wi Tunda. Usese singa
kiabi kukila anga kukite kulya, ang'wi ukukende kukila ang'wi kuulya.
9 Kuite mutule nuahuguku kina uwidesi wanyu uleke kutula nsoko
akumela uyu numunegetu muuhueli.
10 Embu siga kina umuntu ukuine uewe nukete uukugu, ukulya indya
mitekelelo laadudu. Isigo lakwe umuntu uyu shayukulengeka sunga
ung'wenso nuyo kulya iintu niipumigwe isongeelyo kuadudu?
11 Kuite kunsoko aulengi nuako nuatai kuupuma nuadudu, ukaka ang'wi
udada nuako numunegetu, nung'we gaa aushiwe nu Kilisto kunsoko akwe,
ukulimeligwe.
12 Uu, nukituma umulandu kung'wa kaka nukung'wa dada ako nuku-
malemaalya imasigo ao nimanegetu, mukituma mulandu kung'wa Kilisto.
13 Kuite angeze indya yukusasha kumumelya ukaka ang'wi udada,
shakulya inyama kwee, nsoko ndeke kumusasha ukaka ang'wi udada
wane wagwe.

9

1 Unene singa nidesilene? Unene singa nimuluung'wane? Unene
singaaenemuinene u Yesu Mukulu witu? Unye singa nkali niamulimo
wanene Mumukulu?
2 Angeze unene singa nemutuung'wa kuangiza bahu gwa nemuluung'wa
wanyu unyenye. Kundogoilyo unyenye meigeeli niautuu wane Mumukulu.
3 Uwu inge ukueli wane kuawa neankendegee unene.
4 Kukolya itee? Kiagilane itai nakulya nukung'wa?
5 Kiagila itai nakuhola umusungu nuhuie anganetenda iatuung'wa
niangiza, nialuna a Mukulu, nu Kefa?
6 Ang'wi unene ning'wenedu nu Barnaba naeyumunonee kituma
umulimo?
7 Nyenyu nuituma umulimo anga mulindi kunsoko yakwe ung'wenso?
Nyenyu nuetemele umuzabibu waleke kulya inkali yakwe? Ang'wi nyenyu
nuedima iumbe waleke kung'wa imaele akwe?
8 Itee kulunga aya kuuhumi nuakiuntu? Ilago nelyenso shangalitambue
nayaa?
9 Kunsoko iandikilwe milago lang'wa Musa, “leka kumemumya ing'ombe
umulomo nikilya indya.” Itai kina apa Itunda umikee ng'ombene?
10 Ang'wi itee shutambuene aya kunsoko ituu? iandekile kunsoko
ilu, kunsoko uyu nuelima enafaka yemunonee kulema, kuuhueli nuyu
nueagola yemunonee waogole kumasigo napalung'wi nemaogola.
11 Angeze aekutemee intu yakenkolo mung'waanyu, Itee! Lukani lukulu
kitaitu kuogola imaintu amuili kupuma kitalanyu?

12 Ang'wi niangiza aealigilye itai eye kupuma kitalanyu, Itee! Use singa kukilane? Ata uu, shanga aekumidaiye etai eye. Kuleka ite, aekigigimieye imakani ehi kuleka kumelwa munkani niziza niang'wa Kilisto.
13 Shamuinene kina ehi neituma imilimo nitekeelo elija inelya yao kupuma nutekeelo? Shamuinene kina ehi neituma umulimo pakizindaalo elija kinino aeki nikipumigwe pakizindaalo?
14 Kunsoko yiyoyiyo, umukulu aulagiiye kina ehi niakutanantya inkani ninziza kusinja alije kikie kunsoko azizo inkani ninza.
15 Kuite singa numudaiye etai eye ehi. Hange singakuandeka aya nsoko ikani lehi letuleke kunsoko ane. Baku unene nshe kukila umuntu wehi kukaelika kunu nukikumbula kung'waane.
16 Ndogoilyo angeze kutanantya inkani ninza, nimugila insoko nakikulya, kunsoko kusinja nitume uu. Hange ukia wane angandeke kutanantya inkani nianza.
17 Kundogoilyo anganitume ite kuulowa wane, nkete ikinyamulimo. Kuite ang'wi singakuulowa, nkile nkete mulimo nempewe kina numilihwa.
18 Inge ikinyamulimo, kane ntuni? Kina nekutanantya, kupumya utananti ezekutile ingalama hange ezakutile anga ulimeeli nuatai ane ninkete munkani ninziza.
19 Kundogoilyo ateze nkole muwidesi kuaehi, aenumutugwa waehi, nsoko kina nihume hualija needu kukala.
20 Kuayahudi aenkole anga muyahudi, nsoko nialije iayahudi. Kuawa niakole pihe nilago, aeanga ung'wi wao nukole pihe ilago nsoko nialije awa niakole pihe nilago. Aenitumile ite ateze unene udu aenekilile pihe nilago.
21 Kuawa neakole kunzi nilago, aenkole anga ung'wi wao nukole kunzi nilago, ateze unene udu aenekitile kunzi nilago lang'wi Tunda, inge pihe nilago lang'wa Kilisto. Aentendile ite nsoko nealije awa niakole kunzi nilago.
22 Kuawa niaukia aenumukia, nsoko nealije awa niakia. Nkole muaya ehi kuantu ehi, nsoko kunzila yehi nihume kuaguna ang'wiao.
23 Nunee kituma imakani ehi nsoko akani ninziza, nsoko nihuma kutula palung'wi muukembetwi.
24 Shamuinene kina muntambo ehi neikilya imanka, kuite nuisingilya ikinyamulimo ung'wi? Ite manki nsoko mulije ikinyamulimo.
25 Umiginsi wigilya kuehi nukule mugemeli. Nianso etenda ite nsoko alije ingala nikibipa, kuite usese kuumanka nsoko kulije ingala nesingeik-ibipa.
26 Kuite une singakumanka insoko ezetile, ang'wi kukua nkundi anga kukua ng'wega.
27 Kuite kuaja umuili wane nukutenda anga mutugwa, nsoko kina anganaatanantilya niangiza, unene udu ndeke kukitwa.

10

1 Ndoilwe unye mulenge akak niadada ane, kina iatata itu aeakole pihe ilunde hange ehi aeakiie mubahali.
2 Ehi ekabadisigwa kutula ang'wa Musa mulunda mukati numukati mubahali,
3 hange ehi ikalya indya zizo zizoo niakinkolo.
4 Ehi ekang'wa ekeng'wi kiko kikoo nikakinkolo. Ndogoilyo aeang'ee kupuma migwe lakinkolo naeliatyatile, nigwe nilanso aeKilisto.

5 Kuite Itunda singaaeuloeigwe kukila nawa niang'wao nemeimbaao
ikasapatiligwa mumbuga.
6 Inge imakani aya ehi aekilengasiilyo kitu, nsoko usese kuleke kutula
antu ansula niembi anga nianso naeitu.
7 Muleke kukulya iadudu, anga niang'wi ao naeile. Eye anga niandekile,
“Iantu aeikie pihe akalya nukung'wa, hange ikauka kiginsa kunsula
yaukosi.
8 Kuleke kituma ukosi anga niidu ao naetumile. Ikasasha luhiku lung'wi
antu makumi ambiili nuu tata elfu kunsoko yiyo.
9 Hange kuleke kumugema Ukilisto, anga niidu ao naeitumile ik-
abepigwa ninzoka.
10 Hange gwa muleke kisusumya, anga niidu ao naeisusumilye
nukubepigwa numalaeka waashi.
11 Inge imakani aya aeatendekile anga ilengasiilyo yitu. Akaandekwa
nsoko akukenela usese - nekupikewe nempelo nakali.
12 Kuite kela nukiona wemekile nuatule nukilangaila waleke kugwa.
13 Kutile geng'wa nelemupatile unye nesinga kawaeda aantu. Inge
Itunda watai. Singa ukumuleka mugeng'we kukila muukumi wanyu.
Palung'wi nigeng'wa nuanso ukumupa mumulango nuakupumile nsoko
muhume kudula.
14 Kuite gwa, alowa ane, lemanki ikulyo nelaadudu.
15 Kutambula nunyenye anga antu neakete imahala, nsoko mulamule
kuaya nekumatambula.
16 Ikekombe nikakukembeta nikukikembetile, singa upalung'wi nu-
asakami ang'wa Kilisto? Umukate uo nekuuega, singa upalung'wi
nuamuili wang'wa Kilisto?
17 Kunsoko umukate ung'wi, usese nikiidu kiamuili ung'wi. Usese kehi
kuusingiilya umukate ung'wi kupalung'wi.
18 Agozi iantu akuisilaeli. Itee awa ehi neeliza izabihu singa ipalung'wine
pakizindaalo?
19 Kulunga ulegwa? Kina ududu kentunee? Ang'wi kina uludya
nulupumigwe isongeelyo kududu kentune?
20 Kuite kutunga kumaintu nanso niapumilye isongeelyo iantu anyak-
ilungu niamihe, kina akupumya imaintu aya kuahing'wi hange singa
kung'wi Tunda. Nunee singantakile unyenye kutula mepalung'wi niak-
ing'wi!
21 Shanga mukung'wela ikekombe ka Mukulu nikekombe kaahing'wi.
Shanga mukutula palung'wi mumeza a Mukulu nemeza nahung'wi.
22 Ang'wi kuumupa Umukulu wetu? Kukete ngulune kukilanuanso?
23 Imaintu ehi anonee, “kuite singa ehe agombigwe. Maintu ehi anonee”
kuite singa ehi neeakulya eantu.
24 Kutile anga nung'wi nukuduma nimaza nakweudu. kuleka gwa ite,
kukela ung'wiao azuzeeduma nimaza namiakwe.
25 Muhumile kulya kela kintu nekikuguligwa kinsoko muleke
kukolyakolya kunsoko amasigo.
26 Ndogoilyo, Uunkumbigulu nsao a Mukulu, hange ehi nuuizue.
27 Numuntu nushuhuie anga wanutanga kulya hange malowa kulongola,
mulye kehi nukumupe muleke kukolya imakolyo namasigo.
28 Kuite umuntu anga wamuile, “Uludya ulu lupumigwe isongeelyo
nianyakilungu,” leki kulya. Eye kunsoko akwe numuiya, hange kunsoko
amasigo.

29 Nunee singa nimaie anga masigo anyu, inge masigo amungiza.
Kundogoilyo kuniki uwidesi wane ulamulwe nimasigo amuntu mungiza?
30 Angeze unene kutumela indya kilumbi, kuneke tukilwe kukentu
nensongeeye kukenso?
31 Kuite gwa kehi nemukulya ang'wi mukung'wa, ang'wi kehi nemuki-
tuma, itumi ehi kunsoko aukulu wang'wi Tunda.
32 Leki kuakoseshi Iayahudi ang'wi Iayunani, ang'w Itekeelo lang'wi
Tunda.
33 Gemi anga unene nenegema kualoelya iantu ehi kumakani ehi.
Shanga kuduma anga nsailo ane unene, inge naangiza. Nunee kituma
ite nsoko alije uguneki.

11

1 Ntyati unene, anga unene nenemotyatile ukilisto.
2 Itungo ite kumukulya kunsoko munkimbukile mumakani ehi. Ku-
mukulya nsoko mumaambile imapoke anga uu naenimaletile kitalanyu.
3 Inge ndoilwe mulenge kina Ukilisto itwe lakale umugoha nung'wenso
umugoha itwe lemusungu, hangekina Itunda itwe lang'wa Kilisto.
4 Kukela umugoha nukulompa ang'wi nukupumya ikidagu
wezeukunekie itwe ukulehumya minyala itwe lakwe.
5 Kuite kela umusungu nukulompa ang'wi kupumya kidagu itwe lakwe
singa ukunekie ukulekunya munyala itwe lakwe. Kundogoilyo impyani
nukuzulwa.
6 Angeze anga umusungu shukukunekila itwe lakwe, nuazule isingi
lakwe letule ikupi. Ndogoilyo angeze minyala umusungu kuzula isingi
lakwe, inge wakunekile itwe lakwe.
7 Inge shainene umugoha kukunekila itwe lakwe, kunsoko nuanso
mpyani aukulu wang'wi Tunda. Kuite umusungu ukulu wamugoha.
8 Ndogoilyo umugoha shanga aupumie anga kumusungu. Inge musungu
aupumie kumugoha.
9 Hange umugoha shanga aeimbilwe nsoko amusungu. Inge umusungu
aeuumbilwe kunsoko amugoha.
10 Iye yiye nsoko umusungu yemunonee kina kutula nekilingasiilyo
kauhumi kitwe lakwe, kunsoko ang'wa malaeka.
11 Ataa uu, mu Mukulu, umusungu wekelile nuinyenye sunga numugoha,
ang'wi migoha umusungu wezewikutile.
12 Ndogoilyo anga uu umusungu aupumile kumugoha, kuuu uu umu-
goha aupumile kumusungu. Nemaintu ehi epuma kung'wi Tunda.
13 Lamuli unyenye. Itee inoneene umusungu amulompe Itunda itwe
lakwe ezeliwazi?
14 Itee akupumo udu wenso shaumumanyisilye kina umugoha angeze
ukete imasingi malepu minyala kung'waakwe?
15 Itee upumo shaumumanyisilyene kina umusungu angeze ukete
imasingi malepu ikulyo kung'waakwe ndogoilyo upegilwe imasingi nanso
nimalipu anga ketambala kakwe.
16 Kuite angeze umuntu wehi uloilwe kikunguma kuile, use kiagila anga
upeuli nuungiza, singa imatekeelo nang'wi Tunda.
17 Kumalagiilyo nalongolekile, unene singa kumukulya ndogoilyo ne-
mukilingiila, singa kulija inge nukuukulya.
18 Ndogoilyo ang'wandyo, kija kina nimutankanile mitekeelo, ukole
utemanuki mung'waanyu, hange inino kuhuela.

19 Kundogoilyo kusinja ukole uwisumbuli mung'waanyu nsoko kina awa
niagombigwe igeelekele kitalanyu.
20 Kundogoilyo nemukutankana, nemukulya singa ludya la Mukulu.
21 Nemukulya kela ung'wi wilya uludya lakwe ung'wenso iauye ezeakile
kulya, atayuyu ukete nzala, nuyu ugaile.
22 Itee kutilene imato nakulila nukung'wela? Itee mulimeilene itekeelo
lang'wi Tunda nukuasokoolya niagila ikintu? Ntambue ule kitalanyu?
Numukulyene? Singa kumukulya kueleite.
23 Ndogoilyo aesingiiye kupuma kumukulu iki naenuupee unyenye kina
Mukulu u Yesu, uutiku wuwo naeamuhitile, aeuhoile umukate.
24 Pangakasongeela, wikaubuna nukulunga, “Uwu wuwu muili wane,
ukole kunsoko anyu. Tendi uu kunkimbula unene.
25 Hange uu uuu wikakola ikekombe panga wikalya, nukulunga,
“ikikombe iki ilago lane nipya kusakami ane. Tendi uu nkue yedu
numukung'we, kunkimbuke unene.
26 Kukela itungo nemukulya umukate uwo nuku king'ela ikekombe,
mukumitanantya nsha a Mukulu sunga nuzizizila.
27 Kuite gwa, kukila nukulya umukate, ang'wi kukig'wa ikikombe
nikanso nika Mukulu neshainonea ukutula walija igazo kumuili nisakami
a Mukulu.
28 Umuntu wikolye ung'wenso hanza, uu wazenakulya umukate,
nukung'wa ikekombe.
29 Ndogoilyo nukulya nukung'wa singa ezewihoiye hanza, wiliza
nukung'wa ulamuli wakwe ang'wenso.
30 Eye yeye nsoko aantu edu mung'waanyu alwae nawa nianegetu, hange
ang'wiao mung'waanyu akule.
31 Kuite angakigoza usese shakuulamulwa.
32 inge gwa nekulamulwa nu Mukulu, kuusukilwa, nsoko kuleka
kulamulwa palung'wi nuunkumbigulu.
33 Kuite gwa, akaka neadada ane, nemutankanile muhume kulya,
ulindeeli.
34 Umuntu angeze ukete nzala, nualye kulolakwe, nsoko kina nimu-
tankanile palung'wi ileke kutula ulamuli. Nukumakani nimangeza
nemuandekile nzeemulagiila anganaza.

12

1 Ipegwa niakinkolo nnulakiwe, akaka niadada ane singa ndoilwe
muhite kulenga.
2 Muleengile kina naemianyakilungu aemumanyisigwe kuatyata iadudu
nisingaeligitya, kunzila yehi aemumanyisigwe kunyenso.
3 Kuite gwa, ndoilwe mulenge kina kutile wehi nukutambula kunkolo
ang'wi Tunda wikalunga, “U Yesu uzumilwe.” Kutile wehi nukutambula,
U Yesu Mukulu” inge kung'waung'welu udu.
4 Inge upegwa ilekanukile, inkolo gwa yeyo yiyo udu.
5 I milemo nunyenso nemyenso ilekamukile, Umukulu inge yuyoyuyoo
udu.
6 I milemo nenyenso edu, kuite Itunda yuyo ng'wenso nuituma imilemo
ehi kuehi.
7 Inge kela ung'wi wipegwe uluguilwa nuankolo kuaailya ehi.
8 Kondogoilyo umuntu wapegwe inkolo lukani lakukulya, numuya
lukani la mahala kunkolo yiyo yiyoo udu.

9 Kumuya ukumupa uhueli unkolo nyenso yiyo, nukumuya kipegwa
kakuponia kunkolo ing'wi.
10 Kumuya ntendo niangulu, numuya kinyakedagu. Nukumuya ukumi
nuakulenga inkolo, umuye aina yedu niantambu, nukumuya kumanya
intambu.
11 Kuite inkolo yiyo yiyoo nikituma imilimo ehi eye, kumupakela umuntu
ekipegwa anganusague nuanso ng'wenso.
12 Kundogoilyo anga uu umuili nuung'wi, nuwenso ukete iungo duu,
niungo yehi inge yamuili wuwo wuwo udu, uu lukulu nu Kilisto.
13 Kundogoilyo kunkolo eng'wi usese keehi aekubadisigwe kutula mueli
ung'wi, kina kiayahudine ang'wi keayunani, kina kiatugwane ang'wi
keidesi, hange kehi aekung'wee inkolo eng'wi.
14 Kundogoilyo umuili singa keungo king'wi, inge yedu.
15 Angeze umugulu ukulunga, “kunsoko une singanemokono, une singa
nipalung'wi numuili,” ite singa yeunonee umuili kuhita kutula palung'wi.
16 Hange ang'wi ukutye ukulinga, “kunsoko unene singa neliho, un-
ene singanipalung'wi numuili,” ite shayelinonee umuili kukila kutula
palung'wi.
17 Ang'wi umuuli wehi ukutula liku, ae - ezeikolepi kijaa? Ang'wi umuili
wehi ae - eze kutye, ae - ezeikulipe kunywisha?
18 Kuite Itunda ae uekile kela ekeungo kamuili pang'wa akwe anga
naupangile ung'wenso.
19 Hange anga yehi aeeze keungo king'wi, umuili ae - eze ukulepi?
20 Kuite itungo ele iiungo yedu, kuite umuili ung'wi du.
21 Iliho shalehumila kuuila umukono, “nimugila anga ukeli nuewe, nitye
shalehumuile kuuila umugulu, “nemugila uukeli nunyenye.
22 Kuite iiungo niamuili neyigee kutula ngila anga kusanigwa kesa, inge
isanigwe kukila.
23 Niiungo niamuili nikulungile isanigwe ininoo kuipee kusanigwa
kukila, niiungo yitu nimbimbimbi ikete uuza kukila.
24 Nitungo ele iiungo yitu niiza ngila anga ukeli nuakupegwa ikulyo,
kunso yakonda kutula nikulyo. Kuite Itunda uikinyinkanilye iiungo yehi
palung'wi, hange uipee ukulyo kukila izi nesingaikuigwe.
25 Autendile ite nsoko itule tile uwikomi nuamuili, inge iiungo yehi yikele
kuulowa nua palung'wi.
26 Nitungo ekeiungo keng'wi anga kilemaale, iungo yehi yilemaala
palung'wi. Ang'wi itungo ekeungo keng'wi anga kekuligwe, iungo yehi
yelowe palungwi.
27 Itungo ile unye memuili wang'wa Kilisto, nikeungo kele ung'wi duu
kumuya.
28 Hange Itunda uekile mitekeelo ng'wandyo amitume, kabiili
anyakidagu, akatatu amanyisi, hange nawa ehi neetendo intendo ninkulu,
hange ipegwe yakuponia, nawa niiailya nawa neituma umulemo nuaku-
tongeela, hange ehi neakete iaina niedu niantambu.
29 Itee use kehi kemetumene? Use kehi keanyakidagune? Use kehi
kiamanyisine? Itee use kehi ketenda imatendo amakulene?
30 Itee use kehi kupegilwe kuponia ne? Use kehi keligitya kunenene?
Use kehi kuimanyilene intambuu?
31 Numi kukila ipegwa niikulu. Nunene kumulagiila inzila nenza kukila.

13

1 Kulunge kina kunene kuntambu akeuntu niye naamalaika. Kuile
ang'wi numugila uulowa, anga ishaba nilila ang'wi uupatu nuijika.
2 Hange kulunge kina nkete kipegwa kakinyakidagu nuulengi nuatai
neyipihile nimahala, nikina nkete uhueli nuakuhamya imalugulu. Kuite
ang'wi nemugila uulowa, unene singa kentu.
3 Hange kulunga kina kupumya insao yane yehi nukualesa iaula,
nehange kupumya umuili wane upye umoto. Kuite ang'wi numugila
uulowa, shayukunzailya anga kentu.
4 Uulowa wigigimiilya nukupumya. Uulowa singa wikulya ang'wi
kilolya. Ugila ulogoha,
5 ang'wi uulei. Shawiduma imakani akwe, shawikaya kuona uuwai,
ang'wi kualya nimabii.
6 Shawilowa uubi. Kuleka ite, wilowa mutai.
7 Ulowa wigigimiilya mumakani ehi, wihuela imakani ehi, ukete ugimya
mumakani ehi, nukikie mumakani ehi.
8 Ulowa shawihila. Angeze kikole kidagu, ukukila wehi. Angeze ukole
uneni ukuhila. Angeze akole mahala akukila.
9 Kunsoko kulengile inino nukutenda ikidagu ininoo.
10 Kuite iye nekondile, iye neshangekondile ikikila.
11 Nae nemung'enya, aenamue anga numung'enya. Penanekatula
nemuntu mukulu, nikaika kuli imakani aking'enya.
12 Kunsoko itungo ele kuuone anga mukioo, anga esula mukiti kuite
imatungo nanso kuuona usu nu usu. Itungo ele nengile ininoo, kuite
kumatungo nanso kulenga kukila anga nunene nenengekile kukila.
13 Kuite itungo ele imakani aya nataatu akusaga: kuhuela, uhueli
nuupembilye, nuulowa. Kuile lekole nikulu kukila aya inge ulowa.

14

1 Utyati uulowa ninsula nakukila kuipegwa niakenkolo, kukila lukulu
mulije kupumya ikidagu.
2 Ndogoilyo nuanso nuenena kuntambu shawiligilya neantu inge wil-
igilya ni Tunda. Ndogoilyo kutile nuelenga kunsoko ukuligilya makani
nipikile munkolo.
3 Kuite uyu nuepumya ikenyakidagu, witambula neantu nukuazenga,
nukuapa umoyo, nukudua iza.
4 Nuanso nukunene kuutambu wizenga ung'wenso kuite nuanso
nuepumya ekenyakidagu welezenga itekeelo.
5 Itungo ite nkete nsula kina unye mehi munene kuntambu. Kuite
kukila aya, insula ane kina mupumye ikinyakidagu. Nuanso nuepumya
ekenyakidagu inge mukulu kukela uyu nuenena kuntambu (kuala angeze
ukole numanyile), nsoko kina itekeelo lehume kuzengwa.
6 Itungo ele ite akaka neadada ane niza kitalanyu nukunena kun-
tambu, kumuailya ntoni? Sikukondya, inge kutambula nunyenye kunzila
aukunukuilwa, ang'wi kunzila amahale, ang'wi kinyakidagu, ang'wi
kunzila akumanyisa.
7 Angeze imaintu nemagila uupanga anga pilembe ang'wi kenubi
neshayepumya utuli nutulekanukile, yukulengeka ule keseme ke nekeki-
ginswa?
8 Kundogoilyo angeze ebalagumu ekupumya ululi neshalulengekile,
umuntu ukulenga ule kena matungo akihamba kubi kumbita.

9 Uu nunyenye. Anga mupumye kululeme ulukani neshalatai, umuntu
ukutenga mukuligitya ntuni? Ikaamukuligilya, kutile nukumulenga.
10 Kutile angakuailya kina ikole ntambu yedu mihe, hange kutile anga
nengwi nengila indogoilyo.
11 Kuite angeze singamine indogoilyo antambu, ikanumezeela kung'wa
uyu nukunena, nuyu nukunena ikamizeela kung'waane.
12 Uu nunyenye. Kunsoko mukete nsula kukila kuona uwigeeli nuankolo,
mulowe kina kukila lukulu kulezenga itekeelo.
13 Uuu, nuanso nukunena kuutambu nualompe wapegwa kulinja.
14 Kundogoilyo anganompe kuntambu, inkolo ane ilompa, kuite imahala
ane magila inkali.
15 Ntende uli? Kulompa kunkolo ane, kuite gwa hulompa nukumahala
ane. Kimba kunkolo ane, hange kemba nukumahala ane gaa.
16 Ang'wi shanga uu, umukulye Itunda kunkolo, nuanso numizeila
ukiteka ule, “Huuela” nukupumya isongeelyo, angeze shuine nutungile?
17 Kundogoilyo inge tai uewe ukusongeelya uza, kuite numungiza shanga
ukuzengwa.
18 Numusongeeye Itunda kunsoko kunena kuntambu kukila unye meehi.
19 Kuite mitekeelo bahu nene nkani itaano kuulengi wane nsoko ndije
kuamanyisa niangiza, kukila kunene nkani ikumi elfu kuntambu.
20 Akaka nia dada ane muleke kutula nuang'enya kusiga kitalanyu.
Kuleka ite, kutula palung'wi nuubi, mutule anga ang'enya neadabu. Kuite
kusiga kung'waanyu mutule miantu niakulu.
21 Iandekilwe milago, “kuantu antambu nengeza nukumilomo nungiza
kutambula neantu wawa. Atezeuu shanga akunija,” ukulunga u Mukulu.
22 Uuu, une nekelengasiilyo, singa kuawa niahuie, inge kuawa ne-
shaahuie. Kuite kupumya ikenya kidagu inge kilengasiilyo, singa kuawa
nesheahuie, inge nsoko ao niahuie.
23 Ee, angeze itekeelo lehi lilingie palung'wi hange ehi anene kuntambu,
neauya nishaakuie ingie, itee shamuhumile kulungan3e kina mukete
alungu?
24 Kuite angeze iantu akupumya ikinyakidagu nuyu nushuhuie ang'wi
mizeela wingila ukupepeligwa naya ehi numigulye. Ukulamulwa nayo
nakutambulwa.
25 Unkunku wakwe nuamunkolo aeyeze lugulwa. Wigeeli wakwe,
auzengwa keeundala nukumukulya Itunda. Auzekili kina Itunda ukule
pakati itu anyu.
26 Ntyatile ntuni gwa, akaka nuadada anee? Nemukutankana palung'wi,
kela ung'wi ukete zabuli, umanyisi, uukunukuli, ntambu, ang'wi kutafisili.
Itumi kela ekentu mulezenge itekeelo.
27 Ang'wi wehi ukunene kuntambu, ezeakole abiili ang'wi atatu, hange
kela muntu muzamu. Numuntu kusinja watafisiri nikikutambulwa.
28 Kuite ang'wi kutile umuntu nuakutafisili, inge ehi ikie akilaje mukati
nitekeelo. Inge hela ung'wi wao waligilye ung'wenso udu ni Tunda.
29 Hange anyakidagu abiili ang'wi ataatu anene, niangiza ategeelye
nukumanya nekiligiligwe.
30 Kuite nuikie anga wakunukuilwe ikani muwitumi, uyu nazaukunena
wakilage.
31 Kunsoko kela ung'wi wanyu uhumile kupumya ikidagu uung'wi hanza
numuya hange insoko kina kela uung'wi akume kumanya hange ehi
ahume kutiwa umoyo.

32 Kunsoko inkolo yaanyakidagu ikole pihe augozi nuanyakidagu.
33 Kunsoko Itunda singa Itunda nuaubili, inge waupolo anga uu nieli
mumatekeelo naahueli.
34 Yeauonee iasungu akilage mitekeelo, kunsoko singa agombigwe
kuligitya.
35 Ang'wi kukole kehi akulija insula kumanya, inge akolye iagohoo kito.
Kunsoko minyala umusungu kuligitya mitekeelo.
36 Itee ulukani lang'wi Tunda aelupumile kitalanyune? Itee lemupikie
unyenye udune?
37 Ang'wi umuntu ukiona munyakidagu, ang'wi wakinkolo yemunonee
wamalenge imakani nekumuandekila kina malagiilyo a Mukulu.
38 Kuite anga wahite kulenga aya, muleki walekekulenga.
39 Uuu inge akaka neadada ane, lowi kukila kupumya ekenyakidagu,
hange muleke kumuigilya wehi kunena kuntambu.
40 Kuite imakani ehi atendeke kuuza nukutalatibu

15

1 Itungo ile kumukembusha, unye akaka nunye adada kunsoko ankani
ninziza naenumuie, naemuisingiiye nukimika nizo.
2 Inge munkani zizi mukagunwe, ang'wi amuluambile kisa ulukani
naenumuie unye, inge gwa aemuhue nikanda.
3 Anga en'wandyo naenemisingiiye kusania nikaleta kitalanyu anga uuu:
kina kupumiila mumaandeko, Kilisto aukule kunsoko amilandu itu.
4 Kupuma mumaandeko wikaekwe, nihange kina wikaiuka luhiku
nulakataatu.
5 Nikina aumupumie u Kefa, hange kuawa nikumi nuubili.
6 Hange auapumie kitungo leng'wi iakaka niadada kukila imagana
ataano. Uduao kile akole apanga, kiute ang'wi ao alae tulo.
7 Hange aumupumie u Yakobo, hange kuamutume ehi.
8 Empelo ehi, wikampumila uneno, anga umung'enya nutugilwe ku-
matungo nesinga apikile.
9 Kunsoko unene nemunino muamutume. Shainonee kitangwa mutume,
kunsoko aenelagilye itekeelo lang'wi Tunda.
10 Kunsoko aukende nuang'wi nkole anga uu ninile, nuukende wakwe
kung'waane shanga aenakanda. Kuleka ite, aenitumile kenyangulu kukila
ehi. Kuite shanga aenene inge ukende nuang'wi Tunda nuukole mukati
ane.
11 Kuite anga eze nene ang'wi enso, ketanantya uu nukuhuila uu.
12 Itungo ite Kilisto autanantigwe anga uiukile kuashi, ituleule ang'wi
anyu mulunge kutile uuiuki nuashi?
13 Kuite ang'wi kutile uuiuki nuashi, inge gwa nu Kilisto gwa shaauiluk-
ile.
14 Hange ang'wi u Kilisto shaauilukile, ite utananti witu wanekanda,
nuuhueli witu wanikanda.
15 Hange kuigeleka kina keilengasiilya yauteele kung'wi Tunda, kun-
soko aekumihengile Itunda kuuteele, kutunga amuiue u Kilisto, kunu
shumuiue.
16 Ang'wi angeze eashi shaeiulwa, nu Yesu gwa shaauiwe.
17 Hange ang'wi u Kilisto shaauiuwe, uhueli witu wanekanda hange
mukile mukole mumilandu anyu.
18 Ite ga nawa niakule mung'wa Kilisto gwa alimela.

19 Angeze mulikalo luluudu kiagimya kumatungo nazile mukati ang'wa
Kilisto, antu ehi, use kialamulwi kukila antu ehi.
20 Kuite itungo ile u Kilisto uiukile kupuma kuashi, nkali yang'wandyo
kuawa naeakule.
21 Kunsoko ensha aezile kukiila muntu, kukiila muntu, gwa uiuki waashi.
22 Kunsoko ang'wa Adamu ehi akusha, uu gwa mung'wa Kilisto ehi
akutula apanga.
23 Kuite kela ung'wi muulowa wakwe: Kilisto, nkali yang'wandyo,
ne hange awa neang'wa Kilisto akutendwa apanga kumatungo akeza
kung'waakwe.
24 Uuu yukutula mpelo, pang'wanso Ukilisto angawaueka uutemi
kung'wi Tunda Utata. Uwu inge nuekamala utemi wehi nuuhumi wehi
nungulu.
25 Kunsoko kusinja ukutemya sunga nuika aika iakigu akwe ehi pihe
ampambatilyo yakwe.
26 Umulugu nukumailya kubepigwa inge sha.
27 Kunsoko “uekile kela kintu pihe ampambatilyo yakwe” kuite niyuku-
lunga “uekile hela kintu, inge ng'wa lya kina eye singa-anga-anga awa
neaekile kela kintu pihe nakwe nuanso.
28 Itungo imaintu ehi aekilwe pihe akwe, hange Ung'wana ung'wenso
ukuikwe pihe akwe nuanso nae umaekile emaintu pihe akwe. Ite
yiikapumela nsoko kina Itunda. Utata watule ehi mumaintu ehi.
29 Ang'wi gwa akutendaule awa naiabadisigwe kunsoko aashi? Ang'wi
eashi shakuiulwa lukulu, kuneki hange akubadisigwa kunsoko ao?
30 Hange kuneki kukole muubi kela itungoo?
31 Akaka nia dada ane, kukeela kikulya kunywaane kunsoko anyu,
nenkite mung'wa Yesu Kilisto Mkulu witu, ukutanantya ite: nekezesha
kela uluhiku.
32 Yukunzailya ntuni muiloeli nuakiuntu, anga aenikuile niikale niitaki
uko ku Efeso, ang'wi iashi shaakuiulwa? Leka gwa kulye nukung'wa,
kunsoko mudau kuusha.
33 Lekikukongelwi: “ Imaumbe nimabi ebipya intendo ninza.”
34 Mutule nikisa mikie mutai! Leki kulongoleki kutenda imilandu. Kunso
ang'wi anyu agila imahala nang'wi Tunda. Kulunga ite kuminyala anyu.
35 Kuite umuntu numungiza ukulunga, “Iashi eiuka ule? Nienso izeziza
numuili nuule?
36 Uewe umupungu kukila! Ike nukelemee shakihumile kanza kukula
sunga keshe hanza.
37 Nikenukutemela singa muili nuikakula, inge mbeu nepuneliile.
Ihumile kutula ngano, ang'wi kentu kingiza.
38 Kuite Itunda ukumipa umuili anga nuloilwe, hange kela embeu
numuili wakwe ung'wenso.
39 Miili ehi singi mpyani. Inge, ukole muili ung'wiwaamuntu, numuili
uuya wakikale, numuili uuye wa nyunyi, numuili uuya kunsoko ansamaki.
40 Hange gwa ikole miili akilunde nimiile amihe. Kuite uukulu nua muili
nua kulunde inge aine ung; wi nuukulu nuamihe ungiza.
41 Ukole ukulu ung'wi walyoa, nuukulu ung'wi wang'weli, nuukulu
ung'wi wanzota. Kunsoko enzota ing'wi ikete utemanuki nenzota nengiza
muukulu.
42 Ite uu yeli gwa uuiuki nuashi. Neketemee kikupipa hange nikiliite
shangakikubipa.
43 Kitemewe kumatumizi akawaeda, kekiliisigwe kuukulu.

44 Kitemewe kuunegetu, kikuliisigwa kungulu. Kitemewe kuupumo nu-
amuile, kekuliisigwa kumuili nuankolo. Ang'wi ukole muili nuakuupumo,
ukole umuili nua kinkolo gwa.
45 Ite gwa iandikile, “Umuntu wang'wandyo Adamu autendekile nkolo
nekikie.” U Adamu nua mpelo autendekile nkolo nekepumya uupanga.
46 Kuite nuankolo shaauzile hanza inge nuakuupumo, nehange nu-
ankolo.
47 Umuntu nua ng'wandyo wamihe, auzipigwe kukinkundi. Umuntu nua
kabiili upumile kilunde.
48 Anga uu uyu nuzepigwe kulunkundi, uu gwa awaneazepigwa ku-
lunkundi. Anga uu umuntu nua kilunde nueli, uu gwa awa nee kilunde.
49 Anga uu nekukenkile ikilingasiilyo neka muntu nualunkundi,
kuukenka gwa nekilingasiilyo neka muntu nua kilunde.
50 Itungo ile kumuila, akaka nae dada ane, kina umuili nusakami shanga
yukusala utemi nuang'wi Tunda. Ang'wi nuakubipa kusale uwu neshanga
ukubipa.
51 Goza! Kumuila unyenye kenkunku katai: shakulale kehi, inge kehi
kuukaelika.
52 Kuukaeleka numatungo, kututya nukupitya kuliho, kumpembe naku-
mailya. Kunsoko impembe ikilila, niashi akuiulwa kumiili ao neshanga
ikibipa hange kuukailwa.
53 Kuite uwu nuukubipa kusinja utugale uwu neshawakubipa, nuwu
nuakusha kusinja utugale uwu neshangawakusha.
54 Kusinja imatungo aya nuakubipa anga utugale uwu neshanga waku-
bipa, nuwu nuakusha utugale uwu neshawakusha, uu ezile entambu
neandikilwe, “Insha amilwa nukuhung'wa.”
55 Isha, uu duli wako umolepi? Isha ukolepi uwai wako?
56 Uwai nua nsha milandu, nengulu amulandu ilago.
57 Kuite ilumbi kung'wi Tunda, nuekupeza uuduli usese kukiila Mukulu
witu u Yesu Kilisto!
58 Kuite gwa, alowa akaka nea dada ane, tulimiakomu muleke
kuhingieka. Miku ehi itumi umulimo nua Mukulu, kunsoko mulengile
kina umulemo wanyu ku Mukulu singa nekanda.

16

1 Itungo ile uhangueli nuutakewe miahueli, anga nemulagiwe mumate-
keelo aa Galatia, uu uuu mutakiwe kituma.
2 Muluhiku nulang'wandyo nula wiki, kela ung'wi wanyu waike kentu
kehi kuleka kusaja, anga nemuhumile. Tendi uu nsoko kina ileke kutula
nuuhangueli imatungo nenzile.
3 Hange nekupika, wehi nemukumsagula, kumuntuma palung'wi
nebalua kupumya isongeelyo lanyu uko ku Yelusalemu.
4 Hange ang'wi inonee unene kenda gwa, akulongole palung'wi nunene.
5 Kuite nzile kitalanyu, imatungo nekukila ku Makedonia. Kunsoko
kukiila ku Makedonia.
6 Ang'wi nahume kikie nunyee ang'wi ukuma imatungo nampepo, nsoko
kina muhume kunzaiilya mumuhinzo nuane, pehi nenomile.
7 Kunsoko singa nsegile kumuona kumatungo makupe. Inge nihuie kikie
nunyee kumatungo udu, ang'wi u Mukulu ukungombya.
8 Kuite kikie ku Efeso sunga ipendekoste.
9 Kunsoko ukiilo ugale utuguwe kunsoko ane, hange akule alugu eedu
niakungilya.

10 Inge itungo u Timoteo nuzile, muoni kinaukole nunyenye muleke
kogopa, ukituma umulimo nua Mukulu, anga nekituma.
11 Muntu wehi waleke kumela. Mumu ailye munzila yakwe muupolo,
nsoko kina wahume keza kungwaane. Kunsoko nsegile waze palung'wi
nialunda.
12 Itungo ile kutakelwa numuluna witu u Apolo. Aenumutiile umoyo
kukila kuagendeela unye palungwi nialuna. Kuite wikalamula waleke
keza itungo ile. Atauu, uzile imatungo anga walija ilyoma.
13 Mutule miho, imeki kisa, mitume anga miagoka, mutule ningulu.
14 Inge ehi nemukumatenda mumatende muulowa.
15 Mulelingile ito nilang'wa Stephano. Mulegile kina aeahueli
ang'wandyo uko kuakaya, hange kina aeiekile ienso muwitumi nua uhueli.
Nitungo ile kumupepeelya akaka nea dada ane,
16 tuli nuupolo kuantu anga ao, nukukela muntu nukuailya imilimo
neituma milimo palung'wi nuse.
17 Hange ndoilwe kiza kung'wa Stephano, Fotunato nu Akiko. Imekile
pakianza naza unyenye yemunonee kutula pang'wanso.
18 Kunsoko ameloelya inkolo ane niyi nanyu. Kuite itungo ile, alingi
iantu anga awa.
19 Imatekeelo a Asia atumile milamu kung'waanyu. Akila nu Priska
amulamukilye mu Mukulu, palung; wi nitekeelo nelekole mito lao.
20 Akaka nia dada anaehi amulamukilye. Ilamushi kuulungeli nuutakat-
ifu.
21 Unene, Paulo, kuandika ite kumukono wane.
22 Ang'wi wehi shumuloilwe u Mukulu, inge ikizumi ketule
kung'waakwe. Mukulu witu, nzuu!
23 Ukende nua Mukulu utule nunye.
24 Uulowa wane utule palung'wi nunye mung'wa Yesu Kilisto.

2 Korinto

1 Paulo, mutuung'wa nuang'wa Yesu Kilisto kualowe ang'wi Tunda
nu Timoteo muluna witu, kitekeelo lang'wi Tunda nelikole Kukorinto,
nukuahueli ehi mu neakoe mumukoa wehi nua Akaya.
2 Ukende utule ukole kitalanyu nuupolo kupume kung'wi Tunda Tata
witu nuMukulu u Yesu Kilisto.
3 Nuakuligwe Itunda nu Tata nua Mukulu u Yesu Kilisto. Nuanso Tata
waikende ni Tunda nua ulowe wehi.
4 Itunda wekuanji usese munzago yitu yehi, nsoko kina kuhume kuafaliji
awe neakoli mulwago, kuuafaliji neangize kufalaja yeyoyeyo ni Tunda
aukiilie kuufaliji usese.
5 Kunso anga uu ulwago lang'wa Kilisto longeeleka kunsokoitu uu uuu
nefalaja itu ongeeleke kukiila Kilisto.
6 Kuite ang'wi kuagigwa, kunsoko afalaja anyu nuugunwe wanyu.
Ang'wi kufalijiawe hange, kunsoko afalaja anyu. Efalaja anyu ekituma
milimo kuulimeeli nemukutula palung'wi mulwago kiugigimeeli anga
usese gwa nekuagigwe.
7 Nuugimya witu kung'waanyu ukole. Kulengile kinaanga uu nemu-
palung'wi nulwago, kuu uuu mipalung'wi nefalaja.
8 Kunsoko shakutakile unye mutule miapungu, aluna, kukiila lwago
naekukete uko ku Asia. Aekuonewe kukila nekuhumile kukenka, anga
kina kiagila anga uhueli nua kikie hange.
9 Tai, aekukete ulamuli wansha mitaitu. Kuite nianso aeyukutenda usese
kulekekuika uhueli pigulya litu usese, kuleke ite kuike uhueli witu kung'wi
Tunda, nueiula iashi.
10 Aekugunile usese kupuma mungwanso muushi, nukuuguna hange.
kuekile ugimya witu kung'wiakwe kina ukuuguna hange.
11 Ukutenda uu anga uu unyenye gwa nemukuailya kumalompi anyu.
Iteedu akupumya ilumbi kukiila sesa kunsoko akukuilwa nuukende,
naekupewe usese kukiila malompi naantu edu.
12 kuulingela lele: Uwihengi wisigolitu, kunsoko inge kisigo niza, nuuza
wang'wi Tunda kina aekendile usese mihe. Kutendile ile lukulu nunyenye,
hange singa kikulyo launkumbigulu kuleka gwa ile inge nuukende
wang'wi Tunda.
13 Shakimuandekila kehi neshamuhumile kukisoma ang'wi kukilenga.
Nkete ugimya.
14 Kina makulenga iniino. Hange nkete ugimya kina muluhiku lomukulu
u Yesu kuukila nsoko anyu kunsoko alogoha lanyu, anga uu nemukulula
kitaitu.
15 Kunsoko aenkete uugimya kunsoko aile, aendoilwe kulenga kitalanyu
hanze nsoko kina muhume kusingiilya nsailo nakugendeelwe nkue
akabiili.
16 Aekusiga kuagendeela itungo nenongoe ku Makedonia. Hange
aentakile kumugendeela imatungo nensukile kumakedonia, nehange unye
kuntuma unene imatungo nenomile kuu Uyahudi.
17 Naekusiga inamna eye, itee aekuailya? Itee? Kupanga imakani
kuliganeelya niwilekanuli nuakiuntu, nsoko kina nunge “Eee, eee,” hange
Aah, aah” kitungo ling'wi?
18 Kuite anga uu Itunda nuili mutai, shakelunga yehi “Eee” ne “Aaa.”

19 Kunsoko ung'wi ilina, u Yesu Kilisto, nae Silvano, Timoteo nunene
aekumambilye mitalanyu, agwe, “Eee” ne “Aah” Kuleke ite nuanso
matungo ehi inge “Eee”
20 Kunsoko ulang'wi wehi nuang'wi Tunda eze “Eee” mung'waakwe Uuu
gwa kukiila ng'wenso kuulunga “Huueli” kuukulu wang'wi Tunda.
21 Itungo ile Itunda nuekueka usese palung'wi nunye mung'wa Kilisto,
hange aukutumile usese.
22 Aeuekile ugomola mitaitu hange aukupee ngwaaung'welu munkolo
yitu anga uhkueli aeki nikuupegwa panyambele.
23 Kuleke ite, kamupepeelya Itunda kunihenga unene kina nsoko
naefanyilye ndeke kiza kukorinto inge kinandeke kumulemeelya unyenye.
24 Iye singa nsoko akugema kigeelya uuhueli wanyu nuunanee kutula.
kuleka ite, kuituma palung'wi nunye kunsoko aulowa wanyu, anga
nemimekile muhueli wanyu.

2

1 Kute aenamue inino mung'waane unene kina singaae nzile hange
kitalanyukuuwai.
2 Anga naemumusakeye unyenye uuwai, nyenyu naeuzendoelya unene,
kuite yuyu naeulemeigwa nunene?
3 Aemandikile anga neenitumile nsoko kina itungo nenzile kitalanyu
ndeke kuaaligwa nawa naeantendile ndoeligwe. Nketa ugimya kunsoko
anyu meehi kina ulowi wane inge ulowi wuwowuwo nemukete unyenye
miehi.
4 Kunsoko aenumuandekie unye nsoko alwago lukulu, nulwagola nkolo,
nukuliholi ledu. Singa aentakile kumusakiilya unye uuwai. Kuleka ite,
aendoilwe mulenge uulowa nuamuhati nenukete kunsoko anyu.
5 Ang'wi ukole wehi nusakilye uuwai, singa usakilye kung'wane du, kuite
upikeeli unino - singa kueka utaki kukila - kitalanyu unye mehi.
6 Uwu ulamuli wamuntu uyu kuawa needu ukondile.
7 Kuite itungo ile kuleka uulamuli, inonee kumusamila nukumupa
inkani ninza. Itumi uu nsoko kena waleke kuleng'wa nuukia nuedu.
8 Kuite ukumutia moyo higeelya uulowa wanyu muegusi kunsoko anyu.
9 Eye yiyi nsoko nakuandeka, nsoko kina nihume kumugema nukulenga
kina ang'wi mukugomba kela ikentu.
10 Ange mumusamile wehi, nunene gwa kumusamila umuntu uyo. Ike
nekikole kisamile - ang'wi samie keki - kesamiwe kunsailo anyu kuukole
nuang'we Kilisto.
11 Iyi kena umulugu waleke kutendela uteele. Kunsoko usese singakia-
pungu. Kumupango wakwe.
12 Umulango aeuluguwe kung'wane nu mukulu naenzile kukesali ka
Troa kutanantya inkani ninza niang'wa Kilisto pang'wanso.
13 Ata uu, aenemugila uupolo nuankolo, kunsoko singa aenumuhongile
umuluna wane u Tito pang'wanso. Uu nekaaleka nukusuka ku Makedonia.
14 Kuite walumbwe Itunda nai mung'we Kilisto nkua yehi wekutongeela
usese muuduli. Kukiila sese kesa palilya unyunki nuuza nua mahala akwe
kunkika yehi.
15 Kunsoko usese kung'wi Tunda, inge keunyuki uza nuang'wa Kilisto,
ehi muawe neagunilwe nemuawe neakulimeligwa.
16 Kuantu neakulimeligwa, inge unyunki kupuma nsha sunga insha.
Kuawa neakuguneka, inge unyunki nuuza kupuma upana sunga upanga.
Nyenyu nukimeka mumaintu aya?

17 Kunsoko usese singa anga antu neangiza neegulya ulukani lang'wi
Tunda kunsailo. Kuleke ite, kuuza nisigo, kuutambula mung'wa Kilisto
anga uu nekutumilwe kupuma kung'wi Tunda, ntongeela ang'wi Tunda.

3

1 Itee manza kikulya unyenyene hange? Shangakulolwe ibada lakielya
kung'waanyu, ang'wi kupume kung'waanyu, ang'wi anyu, itee kusingig-
wene?
2 Unyenye lukulu nibada litu nelabaguwe, neandekilwe munkolo yilu,
nelengekile nukusong'wa neantu ehi.
3 Hange mukigela kena unye mibada kupuma kung'wa Kilisto,
nepumigwe nusese neandekilwe singa kuwino ingekunkolo ang'wi Tunda
nukole mupango. Shanga iandikilwe migulwa laibada niamagwe, inge
muibada ya nkolo yaantu.
4 Nuwu inge ugimya nekukete kung'wi Tunda kukiila Kilisto.
5 Shakikuie usese kudaya kehi kupuma kitailu. Kuleka gwaite, kihuela
use kupumile kung'wi Tunda. Inge Itunda naukutendile kuhume kutula
kiatungwa ilago nipya.
6 Itago ele singa libada inge lankolo. Kunsoko ibada lebulaga, kuile
inkolo epumya uupanga.
7 Itungo ele umulemo nuansha naeusesilwe kuuandeki migulya amagwe
aezile kuukulu kena iantu akuisilaeli shanga aiagozile ung'wi ung'wi
muusu nuang'wa Musa. Kunsoko eye uukulu nue usu wakwe, ukulu
naeukulimansiila.
8 Itee, umulimo nuang'waung'welu shanga ukutula nuuukulu kukilane?
9 Kunsoko anga uwitumi nuaulamuli aeukete ukulu, nkuainga lukulu
uwitumi nuatai wehile lukulu muukulu!
10 Inge tai kena, eke naekelendile ukulu hauza kigila uukulu hange
kukuligwe ite, kunsoko aukulu nuukelinkie.
11 Kunsoko anga keke naekekeile aekekele uukulu, kuugeelike kueke
nekikole kekulula nuukulu.
12 Kunsoko hihuie uu, kukete ugimya kulela.
13 Kuhetile anga Musa, nauekee ugole muusu wakwe, nsoko kina iantu
akuislaeli aleke kulimensiila lukulu kumpelo naukulu naeweze hegeka.
14 Kuite ulengi miao aeuambilwe. Sunge uluhiku lulu utaji wuwowuwoo
heli usagile kuusomi nuilago lakale. Shanaiekilwe ng'walye, kunsoko inge
kung'wa Kilisto udu ekuhegigwa kule.
15 Kuite ata elelo, kumatungo eki u Musa nuesong'wa, uutaji wikie
munkolo yao.
16 Kuite umuntu nuemupelukila u mukulu, uutaji wehegigwe.
17 Itungo ile umukulu inge nkolo. Nekole inkolo a mukulu, ukole widesi.
18 Itungo ele usese keehi, palung'wi nuusu nesinga iekiwe uutaji, yeuona
ukulu nua Makulu. Kepeulwa mukali awigeeli wuwowuwo nuaukulu
kupuma muwihengi ung'wi nua ukulu kulongola kungiza, anga niele
kupuma kumukulu nenkolo.

4

1 Kuitegwa, kunsoko kukete witumi uwa, hange anga uu nikusingiiye
uukende, shanga kuusuke ekenyuma.
2 Kuleka ite, kuihilile inzila yehi niaminyala nizi neyipihile. Singakikie
kuwelu, hange singa kulitumela niibe ulukani lang'wi Tunda.
3 Kuile angwi uutananti witu wipihile, wipihile kuawa nialimie udu.

4 Kuusaguli wao nuao, itunda nuaunkumbigulu uwu uapokuuye uulengi
wao neshaukuie. Uwigeeli wakwe, shanga akuone uwelu wautananti nua
ukulu wang'wa Kilisto, nekilingasiilyo kang'wi Tunda.
5 Kunsoko singa kiutanantya use, inge Kilisto Yesu anga Mukulu, nusese
anga keitumi anyu kunsoko ang'wa Yesu.
6 Kunsoko Itunda ng'wenso nae ulungile, “Uwetu ukumileka kupuma
mukili.” Wamileka munkolo yitu, kupuma muwelu nuamahala naukulu
nuang'wi Tunda kuumole nuang'we Yesu Kilisto.
7 Kuite kukete wiekeli suu muiseme yaulolo, nsoko kena ilengike kena
engulu nenkulu kukela inge nang'wi Tunda hange singa itu.
8 Kuaga mukala ehi, kuite shakulemigwa. Kuona uaeli kuite shakizuwe
nukumala insula.
9 Kuagigwa kuite shakulekilwe. Kuugung'wa pihe kuite shanga akuli-
mansiilya.
10 Mahiku ehi kunkenkile mumuile witu ensha ang'wa Yesu, nsoko kena
uupanga wang'wa Yesu wigelegwa mumeili itu.
11 Usese nekiapanga mahiku ehi kupumigwe kusha kunsoko ang'wa
Yesu, nsoko kina uupanga wang'wa Yesu wigele mumeile itu nakeuntu.
12 Kunsoko eye, ensha ekituma umulemo nutaitu, inge upanga ukituma
umulemo mitalanyu.
13 Kuite kukete inkolo yeyoyeeyo nauhueli anga kiki nekiandekilwe.
Aenikuie, kuite nekalunga. “Nusese gwa kukwie nukuite gwa kuulunga.
14 Kulengile hena uyu naumuiue uMukulu u Yesu ukuiulagwa usese
palung'wi nunyee kuukole wakwe.
15 Kela kentu nsoko anyu nsoko kena, kuukende nuulongolekile kigela
kuantu needuu, isongeelyo longeeleke kuukulu nuang'wi Tunda.
16 Ite shanga kuusuke ekenyuma. Ataeze kunzi kuubepa, mukali
kuutendwa upya luhiku sunga uluhiku.
17 Kuugeng'wi uwu nuukupe, ulwago ulu lupepeele lukuunoneelya usese
kunsoko aukale nuulito nuankulu nuukeile ugemeeli wehi.
18 Kunsoko shakugozile imaintu nigee, inge kunsoko amaintu ne-
shangaigee. Imaintu nekuhumile kumaone itungo udu, inge imaintu
neshangaigee. Imaintu nekuhumile kumaona itungo udu, inge imaintu
neshanga igee akale.

5

1 Kulengile kene anga umuula nuaunkumbigulu nekikie mung'wanso
wibipa, kukete ito kupuma kung'wi Tunda. Inge ito neshalenonigwe
kumekono akiuntu, inge ito lakale, umonulinde.
2 Kunsoko mito ele kilwale, kezaa kukete nsula kuimbwa nulikalo litu
kilunde.
3 Kezaa kukete nsula kunsoko kuele kunsoko akutugala singa kuigela
kutula kekefue.
4 Kutai lukulu itungo nekukole mito ele, kealwae kulemeigwa. Shaku-
takile kulugulwe. Kuleka gwa ite kuloilwe kutugalwa, nsoko kena eke
nekekule kehume kumilwa nuupanga.
5 Uyu naeukunoneeye usese kukentu eke inge Itunda, naeukupee usese
inkolo anga kilingasiilyo haikinejipembilye.
6 Kuite gwa mutule nuugimya mahiku ehi. Mutule miho (mogoze) kena
imatungo nekukole mito ekemuili, kukole kuli nu Mukulu.
7 Kunsoko kuugendei keuhueli, singa kuakuona. Kuite kukete ugimya.
8 Inge iza kutule kuli kumuili mito palung'wi nu Mukulu.

9 Kuite kuituma kutula isego litu, anga ezekukole kito angwi kuli,
kumuloelye nuanso.
10 Kunsoko kusija keehi kuuona ntongeela itunda la ulamuli nelang'wa
Kilisto, nsoko kena kela ung'we wao wahume kusengilya eki nekegombek-
ile kumakani nazatendekile kumuili, angeze kuuza ang'wi kuubi.
11 Kuite, kuulenga uwoa nua Mukulu, kuaaluta eantu, uu nekile,
yegeelekile ng'walyi ni Tunda. Nihuie kena malengagwa mumasigo anyu.
12 Shakugema kumupepeelya unye hange kuugoza usese angwi kiatai.
Kuleka gwa ite, kuumupa unyenye nsoko akitogola kunsoko ilu, nsoko
kena kuhume kutula nukususha kuawa neakilogola kukiila wigeeli kuite
singa ike nekekole munkolo mukali.
13 Kunsoko angeze kapulwa numahala, inge kunsoko ang'wi Tunda.
Hange anga kupuma mumahala itu napikiie, kunsoko anyu.
14 Kunsoko ulowa nuang'wa Kilisto ukuulula, kunsoko kuhuieela: kena
muntu ung'wi aukule kunsoko aantu ehi, nukuuu ehi akule.
15 Nu Kilisto aeukule kunsoko aantu ehi, nsoko kenaawa neikie aleke
kikie hange kunsoko aoenso. Kuleka ite kusinja ikie kunsoko akwe huuyu
naukule hange wikaiulwa.
16 Kunso eye, kanziilya itungo leli nukulongoleka shakunilamula
umuntu anga uugeeli wakwe nua keuntu, alezeapo pang'wandyo aeku-
mugozile u Kilisto kuugozi wuwu. Kuite itungo ele shakumulamila wehi
kundogoilyo eye hange.
17 Kuite angeze muntu wehi ukole mukati ang'wa Kilisto, nuanso keumbe
kepya. Imakani nakali akeile. Goza aina mapya.
18 Imaintu aya ehi apumile kung'wi Tunda. Aeukuhungila usese
kung'waakwe ung'wenso kukeela uKilisto, hange wakupeza witumi nu-
akuhunga.
19 Ite ukulunga, mung'wa Kilisto, Itunda ukuuhunga uunkumbigulu
wakwe ung'wenso, singa kualya ulutumo lao mung'waao. Uhumile kitaitu
ulukani lautungi.
20 Kuite kusaguwe anga keemeli ang'wa Kilisto, anga kina Itunda
aukituma ulongoleki kukiila sese. Kumupepeelya unyenye kunsoko
ang'wa Kilisto: mulanulwe kung'wi Tunda!
21 Aeuutendile u Kilisto kutula isongeelyo lamilandu itu. Nuanso
ng'wenso shaae witumile imilandu. Aewitunule ite nsoko kukume kutula
tai ang'wi Tunda kukeela ng'wenso.

6

1 Nukuite kitume milimo palung'wi, kumupepeelya unye muleke
kusingililya ukende nuang'we Itunda nekanda.
2 Kunsoko ulungile, imatungo nagombekile aenekusa kung'waanyu,
nukuluhiku lakugunwa nenumu aenumuaeye. “Goza, epaino inge
matungo nagombekile. Goza itungo eleluhiku lakugunwa.
3 Shakueka igwe lakugilya ntongeela amuntu wehi kunsoko shakuutakie
uwilumi witu wize kulukumo nulubi.
4 Kuleka gwa ite, kuigoza usese kuntendo yitu yehi, kena keitumi
ang'wi Tunda. Keitumi akwe kuudu nuakugomba kagigwa, nzago, ukaku
nualikalo,
5 kukuwa, itungo, ubulugwi, kituma imelemo kukinyangulu, kuulya
utulo uutiku, nemunzala,
6 numuwelu, upolo, ukende, nukugwa ung'welu, nemulowe nua tai.

7 Keituma akwe mulukani latai, kungulu ang'wi Tunda. Kukete milahilo
atai kunsoko amukono nuakigoha nuwu nuankigi.
8 Kuituma umulemo kuukuligwa nukumelwa, kugiligwa nukupegwa
lukumo. Kusemewe kena keeteele kunu kea tai.
9 Kuituma umulemo anga shanga kutengikile hange kulengekile iza
tai. Kuituma umulemo anga kiakunsha hange, Goza! kukeli kuikie.
Kuituma umilemo anga kuulamulwa kunsoko antendo yitu kuite singa
anga nialamuewe kunsa. Kuituma umulemo anga kukete ukia, kuite
mahiku ehi kukete ulowa.
10 Kuituma umulemo anga heaula, kuite kuugolipya neangiza. Kuituma
umulemo anga kenashakuulija anga kentu inge kumbi kela kentu kitu.
11 Kuligitilye etai ehi kitalanyu, Iakorintho, ninkolo yanyu ilugukile
kuugale.
12 Inkolo yanyu singa igiigwe nusese, inge nugiigwe nuusegi wanyu
unyenye.
13 Itungoele kikila kutai kuligitya anga kuang'enya - kiguli inkolo yanyu
kuugale.
14 Muleke kutula palung'wi nawa nesinga akuie. Kunsoko ukole
upalung'wi kee kuawa nea tai nawa neashapu? Hange ukole upalung'wi
kee kuwelu nekiti?
15 Wigombi kee Ukilisto nuhumile kutula nuwenso nu Beliari? Ang'wi
nuanso nuhuee ukete nekiule nekeniino palung'wi ninyu nushuuhuie.
16 Hange ukole wigombi kee nuukole mutekeelo lang'wi Tunda
niaduduu? Kunsoko use kitekeelo lang'wi Tunda numupanga, anga uu
Itunda nautambue. Kikie mung'waao nukugenda nienso. Kutula ni Tunda
wao, nienso akutula antu awe.
17 Kuite, pumi mung'waao, hangi mulemanuke nienso ulungile umukulu.
Muleke kuambe nikibi, hange kumusingiilya unyenye.
18 Kutula neTata wanyu, nunyenye mukutula meanaane niakigoha naa
niakilima," Ulungile u Mukulu nuakale.

7

1 Alowa ane, kusoko kukele ulagwi uwa, alikielye usese kikani nileku-
mile kuushapula imiili ninuinkolo. Hange kuudume uwelu kuuwoa
nuang'wi Tunda.
2 Leki ilyoma kunsoko anyu! Kukeli kumutumuile muntu wihi.
Shakumulemaaye muntu wihi. Shakigolepilye kunsao amuntu wihi.
3 Akulunga ele singa kunisusumilya. Kunsoko nalungekena mukole
mitaitu, kitaitu usese kuusha palung'wi nukikie palung'wi.
4 Nkete ugimya ukulu mung'waane, hange kitogola kunsoko anyu.
Nizuwe nuulowa sunga mulwago litu lehi.
5 Aekizile Kumakedonia, imiili itu aemegila anga usupi. Kuleka ite,
aekagile kunkika yehi kukuwa embita kunkika akunzi nu woa kunkika
namunyumba.
6 Kuite Itunda, nuekuila inkani ninza kuawa neamaile insula aeukuie
iza kung'wa Tito.
7 Singa aekiza kungwaakwe udu kena Itunda aukuie iza aeituile gwa
uuza uo uiito nausingiye kupuma kitalanyu. Nuanso aukuie ulowa
nuukulu nemukete ukia wanyu, hange naza mukete uuaeli kunsoko ane.
Uu natula nuulowa kukila.
8 Ateze ibada lane aelemusakeeye kusega, unene singa kukuila engali,
kuite kukuela engali itungo naenune ibada nelanso aelemutendile un-
yenye mekatula nuukie kuite aemukete ukia matungo makupi.

9 Itungo ele ndoilwe, singa kunsoko amulide lwago, kuite nsoko aukia
wanyu wikamuhugeelya kuungama. Aemuligigwe nuukia wang'wi Tunda,
uu aemagigwe singa nekanda kunsoko ilu.
10 Kunsoko uukia wang'wi Tunda wileta kuungama wipikeelya uguni eze
kulile anga ngali. Uukia wamihe, ata uu wileta nsha.
11 Ugozi uukia wang'wi Tunda aeutugisilye upikeli kee nuukulu mung-
waanyu. Aeule uupikeeli naeukulu mung'waanyu kigeela kena aemiagila
anga igazo. Aeuli uwai wanyu naeukulu, woa wanyu, ensula anyu,
kinyangulu kanyu, ne nsula anyu kugoza kena itai inonee igele! Kukela
ikani migeelya unyenye kutula miagila anga igazo.
12 Ateze aemuaandikie unyenye, singa aenumuandekie nsoko alutumo,
hange singa kumuntu nuagigwe nuudobu, mandikile nsoko kena etai,
ankolo yanyu kunsoko anyu itu ehuma kulengika kitalanyu ntongeela
amiho ang'wi Tunda.
13 Kunsoko eye kena huelwe iza. Muwongeeli nuakuelwa uza witu
usese kuloilwe gwa, ata kukila ulowa nuang'wa Tito, kunsoko enkolo akwe
aeiloeigwe nunyenye meehi.
14 Kunsoko ang'wi aembogoe kung'waakwe kukeela nyenye, aenemugila
anga minyala. Kensengelima kakwe, ang'wi udu kela lukani naekululig-
ililye kitalanyuaelatai, uwihumbuli wanyu wilu kukeela nyenye kung'wa
Tito neigeeye kena tai.
15 Ulowa wakwe kunsoko anyu ukulu kukila anga uunukembukile
ugombi wanyu wihi, naimumusingeeye nuanso kuwoa nukukagata.
16 Ndoilwe kunsoko nkete ugimya nuukondile mukati anyu.

8

1 Kuloilwe unyenye mulenge, akaka nia dada kuukende wang'wi Tunda
nuupumilye mumatekeelo a Makedonia.
2 Matungo nigeng'wa nikulu nelalwago, udu nuaulowa wao nuongeeleki
nuauhimbe nuao waluga ugole ukulu nuaukende.
3 Ung'waao kihenga kina aeapumilye anga naiahumile, hange ala
nukukila naiahumile.
4 Nukuulowi nuao ienso kuupepeelya kuudu, aeakulompile kunsoko
aupalung'wi muitumi uwu kuahueli.
5 ite singa yigee anga naikusegile, kuleka ite, ng'wandyo aeipumilye
ienso ku Mukulu. Hange akipumya ienso kitaitu kuulowa wang'wi Tunda.
6 Ite aekumupepeeye u Tito, naeukondile kanziilya umulimo uwu, kuleta
muukondi ukende uwu mung'waanyu.
7 Kuite unyenye mukete maintu edu - muuhueli, muntambu, mumahala,
kenyangulu, nukuulowa wanyu kunsoko anyu. Ite kendegeeli unye kena
mukete ukende du mutendo eye.
8 Kulunge ile singa ilago. Kuleka ite, kukinga ile nsoko akugemeelya
lukulu nua ulowa wanyu kuugemeelya munsula aantu needu.
9 Kundogoilyo mulengile ukende nua Mukulu witu u Yesu Kilisto. Ateze
aemugole, kunsoko anyu muhimbe nsoko kena kukiila uhimbe wakwe
muhume kutula miagole.
10 Mikani ele kumupa usigi nukumuailya. Ng'waka ung'wi nuukeile,
shanga aemanzilye udu kituma ikani. Kuite aensumbeye kulituma.
11 Itungo ele lipikeeli. Anga uu udu naekusumbeye nisego lakituma,
hange, itee, aemuhumile gwa kuleleta mumaeli mugeeli nua uhumi
wanyu.

12 Kunsoko mukete nsula akituma entendo eye, inge ikani iza hange legombekile. Kusinja lemeke migulya aile nukete umuntu, singa migulya laeki numugila umuntu.

13 Kunsoko umulemo uwu singa kunsoko kina neang'wi ahume kulija ubahu nu nyenye muhume kulemeeligwa. Kuleka ite, itule sawasawa.

14 Udu wanyu imatungo nitungeli ukuaelya kueke nulakile. Ite uu gwa nsoko kena udu nuao ahume kuailya uula wanyu hange kena atule sawasawa.

15 Ite inge anga niandekilwe “Nuanso nukete nedu mugila anga kentu kehi nekesagile nung'wenso nukete keninoo mugila anga uula wehi.

16 Kuite walumbwe Itunda, naiuekie mukati ankolo ang'wa Tito inkolo yeyo yeyoo nakinya ngulu kakukela ninkete kunsoko anyu.

17 Kunsoko singa anga udu ausingiiye imalompi itu, ingegwa aukete kinyangulu palung'wi nemalompi nanso auzile kitalanyu kuugombi wakwe ung'wenso.

18 Kumutumile palung'wi nuyo umuluma nukukuligwa mumatekeelo kunsoko amulemo wakwe nuakutanantya inkani ninzinza.

19 Singa uu udu, kuite gwa ausaguwe nematekeelo kulongola nusese kulekenka muianza yedu ikani ele nelaukende. Ite inge kuukulu nua Mukulu ung'wenso kunsula itu nakuaelya.

20 Kuinega itule kena inonee kisusumya kukeela sese nukukeela ukende uwu nekuukenkile.

21 Kuuhola ukendegeeli kituma nekekukuligwa, singanga ntongeela a Mukulu udu, kuite gwa ntongeela aantu.

22 Hange kumutuma umuluna nemungiza palung'wi nienso. Kamugemela nkua yedu, hange kamuona ukete nsula nsoko amilemo du. Ata itungo lele ukete kinyangulu kukila kunsoko augimya nuukulu nukete mukali anyu.

23 Kumpola niang'wa Tito, nuanso wipalung'wi nunene hange mituma nutemo miane kunsoko anyu. Anga kualuna itu, akutung'wa nematekee3lo. Ikulyo kung'wa Kilisto.

24 Ite alageeli uulowa wanyu, hange mualagiile mumatekeelo nsoko awiloli witu kunsoko anyu.

9

1 Kukeila muwitumi kunsoko ahueli, inone lukulu kung'waane kunuandekila.

2 Nengile munsula anyu, nai nilogoee kuantu nia kumakedonia. Aeneaiye kene u Akaya ugombile kupumiila ung'waka naeukeile. Insula anyu aatia moyo eduao kituma.

3 Itungo ele, natuma ialuna nsoko kena uwilogoli wilu kukeela nyenye uleke kulula nekanda, nensoko kena azamezee konda, aemezeetula anga naenungile.

4 Ang'wi shanga uu, ang'wi muntu wihi nuakumakedonia angawize palung'wi nunene nukumuhanga shamugombile, aekeze hung'wa nunyala - sunga kulunga lehi kunsoko anyu - kunsoko nemugimya kukila mungwaanyu.

5 Ite aenune kina nsanilye kuapepeelya aluna kiza kitalanyu nukituma unoneeli nuakukaya kunsoko azawadi naemuiwe. Ite inge uu nsoko kena itule ikondile anga ukembetwi, hange singa anga kentu nekilagilwe.

6 Isego inge sile, umuntu nuetemele usheenyi wiogola usheenyi gwa,
hange wehi nuetemela usheenyi wiogola usheenyi gwa, hange wehi
nuetemela kisigo lakukembelwa wiogole kukembetwa gwa.
7 Inge hange kela ung'wi apumye anga uu nusigile munkolo akwe. Inge
nung'wenso alekekupumya kuukia ang'wi kusingigwa. Kunsoko Itunda
wimulowa uyu nuepumya kuulowa.
8 Ni Tunda uhumile hongeelya uukembetwi kunsoko anyu, kunsoko
kena, kukela itungo, mumakani ehi, muhume kongeela kela entendo ninza.
9 Anga uu niandekile: “Wauhola ugole wake nukuapa iahimbe. Itai akwe
isaga ikale.”
10 Nung'wenso nuepumya embeu kumutemeli numukale kunsoko andya,
ukupumya gwa nukongeelya embeu anyu kunsoko akulowa. Nuanso
ukongeelya imaogola atai anyu.
11 Mukugolepa kukila nsoko kena muhume kutula meakende. Ite
yukuleta ilumbi kung'wi Tunda kukiila sese.
12 Kituma uwitumi uwu singa anga yukutomolya udu uula nuahueli.
Wongeelya intendo yedu gwa neyilumbi kung'wi Tunda.
13 Kunsoko kugemeeligwa kung'waanyu nukigeela kuwitumi uwu muku-
mukulya Itunda gwa kugomba nukutambula kung'waanyu inkani ninziza
nian'wa Kilisto. Mukumukulya Itunda gwa kuukende nuaupegwi wanyu
kitolao hange kela ung'wi.
14 Amuketee nsula, hange akulompa kunsoko anyu. Akutenda ite nsoko
aukende ukulu nuang'wi Tunda nuukole mung'waanyu.
15 Ilumbi letule kung'wi Tunda kukepegwa kakwe nesinga keligilyika!

10

1 Unene ne Paulo, unene kumupepeelya kuupolo nuang'wa Kilisto.
Unene nemupolo itungo nenhole ntongeela anyu, kuite nkete ugimya
kitalanyu itungo nenkole kuli nunye.
2 Kumulompa unye kena, itungu nenkole palung'wi nunye, shangakutula
nuugimya itungo nekuagilya awa neasegile kena kikie kemuile.
3 Kunsoko ataeze anga kuugenda kimuili, shanga kikua embita kimuili.
4 Kunsoko iyege nekutumela kikuila singa yamuili, kuleka ite ikete ngulu
ung'wi Tunda kubipya ukulu. Yukuheja lukulu udui nuakubepya.
5 Inge kuubepya kehi nekikete uuhumi nekikulya ntongeela ang'wi
Tunda. Kuuletenda mateka kukela uhumi nukumugomba Ukilisto.
6 Hange kuulija ugombinuakulamula kela intendo nimbe, nkua udu
ugombi wanyu nuukutula wakonda.
7 Goza eki nekikole ng'walye ntongeela anyu ang'wi wili ukupepeleka
kena nuanso wang'wa Kilisto, nuikembushe nuanso ung'wenso kena anga
uu udu nuile wang'wa Kilisto, ite uu nusese kile gwa.
8 Kunsoko atanitogole inino udu kukeela uhumi witu, nu Mukulu
aupumilye kunsoko ilu kumuzenga unyenye singa kumubipya, singa
kuona imenyala.
9 Singa ndoilwe ele ligele kena kumutumbaunye kumabada ane.
10 Kuite antu ang'wi elunga, “Ibada yakwe itaki hange ikete ngulu, kuite
nuanso munegetu ekumuili Inkani yakwe singa inonee kutegeligwa.”
11 Embu iantu anga awa nealengile kena lehi nekutambula kibada itungo
nekukole kuli, inge anga uu ite nekika tende itungo nekukole pang'wanso.
12 Shakinzu nkuli du anga kilingeile usese ang'wi kigemela usese nawa
neikulya ienso. Kuite neigemeelya ienso kukela ung'wi wao, agila anga
mahala.

13 Usese, ata uu, singa kuitogola kukeela membi. Kuteka ite, kutenda
uu udu mumembi izi ni Tunda ukupimie usese, membi niigeile kuli anga
nianyu niele.
14 Kunsoko usese shanga aekiongeeye naekumizee unyenye. Ae
kiang'wendyo kupika kuukuli anga nuanyu kunsoko ang'wa Kilisto.
15 Shanga kiloiye kukeela membi kumilemo aangiza. Kuleke ite,
kuhuie uhueli wanyu uukuli wakwe kena ikianza kitu nehamelemu
kekugalempigwa lukulu hange keli mumimbi lukulu.
16 Kuhuie kuile, nsoko kena kuhume kutanantya ulukani ata mumekoa
kukila nanyu. Shanga kuutogola kukeila milimo nekitung'wa muianza
nungeza.
17 “Kuite wehi nuitogole, nuitogola Mumukulu.”
18 Kundogoilyo singa uwo nuigeela ung'wenso ukigela. Inge uyu nu
Mukulu wimigelya.

11

1 Kupepelya kene munindeele unene muupungu. Kuite kutai mukunin-
deila unene.
2 Kunsoko nukete uwelu kung'waanyu. Nkete welu kung'wi Tunda kun-
soko anyu kupuma naenemuie muwileni nuamusungu ung'wi. Aenumuie
kumuleta unyenye kung'wa Kilisto anga munanso numuza.
3 Kuite nogopile kena kuuli, anga enzoka naeimukongee u Eva kuuteele
wakwe imasigo anyu ahumile kupeulwa kule kupuma mikulyo lukulu niza
kung'wa Kilisto.
4 Kunsoko kukelengasiilyo kena muntu wekiza nukutanatya u Yesu
mungiza singa anga uyu nekumitanantilye. Ang'wi kukilengasiilyo kena
musengeelye utananti ungiza shanga - uwu nae musingeiye. Mulindeile
imakani nanso iza ikondile.
5 Kunsoko kusaga kene unene singa nepalung'wi muawe nea pihe kuawa
neakitangwa aluung'wa neaza.
6 Kuite ateze unene singa manyisigwa kupumya ulusimu, kutile
ite mumahala. Kukela lehi kumakani ehi kutendile ite kulengika
kung'waanyu.
7 Itee, aenitumile mulandune kisimya unene nsoko unyenye muhume
kuhumbulwa? Kunsoko aetanantya kuwidesi inkani ninziza niang'wi
Tunda kung'wa anyu.
8 Aeneahegeeye imatekeelo nemangiza kusingeilya uaeligwa kupuma
kitalao nsoko kene aenihumile kumitumila unyenye.
9 Imatungo nae nkole nunyenye aenkole muula, singa aenumuhumieye
wihi. Kunsoko uula wane aeukondigwe nea luwa naeazile kupuma
kumakedonia. Mukela kentu nigiiye unene kuleka kutula nemuligo
kunywaanyu, hange kulongoleka kutenda uu.
10 Anga itai nang'wa Kilisto neli mukali ane, kunu kikulya kung'waane
shanga yukukilegigwa munu muakaya.
11 Kunekee? Kunsoko singa numuloilwene? Itunda uine numuloilwe.
12 Kuute ehe nekituma, kitumagwa kituma nsoko kene nihume kugilya
lyoma a awa neahete insula ilyoma kena anga nekile mukeko kikoo
neakiloelya.
13 Kunsoko iantu ao inge atuung'wa auteele hange itunu neakulongopa.
Akipiula ienso ang'wa Kilisto.
14 Neli singa ikuelwa, kunsoko ata umulugu wipiule ung'wenso anga
malaika nua welu.

15 Iye kutile anga ikuelwa nikulu anga itumi akwe gwa kipiule ienso
anga itumi atai. Ugeeli wakwe yukutula anga intendo yao nieli.
16 Kutunga hange: Inge waleke kutula muntu wehi nukusiga unene
nemupungu. Kuite anga mutende, nsingilye unene anga nemupungu
nsoko nihume kikulya iniino.
17 Iki nekulunga kunu kihuela kuwikumbuli nuakemuile nuku Mukulu.
Kuite kuligitya anga nemupungu.
18 Kunsoko iantu edu itogola ike muili, kitogole gwa.
19 Kunsoko aemuhoilwe nuulowa kuupungu, unyenye lukulu mukete
mahala!
20 Kunsoko mukukolwa numuntu anga wauike muutung'wa, anga
musashe wisapateli mung'waanyu, anga wamutumele unye kunsailo
akwe, anga wieke migulya, angwanga wamukue muusu.
21 Kulunga kuminyala itu kena usese kiaitula heanegetu lukulu kituma
ite. Ikele hange wehi anga wabunange - kuligitya anga nemupungu -
nunene goa kitogola.
22 Itee, neanso Ayahudi ne? Nunene inge uu. Itee, neanso Aislaeli ne?
Nunene inge uu. Itee, Neanso utuungwa wang'wa Ibulahimu ne? Nunene
inge uu.
23 Itee, neanso itumi ang'wa Kilisto ne? (Kutambula anga mpulilwe ne
mahala) Unene inge kukela. Nkule ata mumelemu nemikaku lukulu, kule
kukile niitungo, kukuwa nekutile anga ngele, nukuluta pakupe nensha.
24 Kupuma kuayahudi nsingeye nkua itaano, “mapigo makumi anne
kuheja ling'wi.” Nkua itaatu aenkuilwe milanga.
25 Nkue eng'we aenkuilwe magwe. Nkue itatu mponee inino kusha
mumeli. Ntumie utiku nu mung'wi mubahali neng'walye.
26 Nekatula nemilinzo apakupi pakupi, kuponela ininoo mumiongo,
kuponela iniino mualugu, kuponela iniino muantu ane ienso, kuponela
iniinoo kuantu amakikupuma kuponela iniino muisale, kuponela iniino
kupuma mualuna nealeele.
27 Aenkule mumulemo ukaku hange mulikalo nulukaku, muuliku widu
shanga aenelala, munzala ne nyota, kua yedu kufunga, mumpepo nekipwi.
28 Kuleke naye nemangiza, ukole usukung'wi nuakela luhiku kunsoko
ane imasigo ane kunsoko amatekeelo.
29 Nyenyu numunegetu, nunene singe nemunegetune? Nyenyu nusaki-
lye numungiza kung'wa mumilandu, nunene shanilwalane mukati?
30 Ang'wi kusinja nitogole, kitogole kukeela ehe nekulagiila unegetu
wane.
31 Itunda nu Tata nu Yesu nu Mukulu nuanso nuekuligwa ikale, ulengile
hene unene singa kukongela (kulongopa).
32 Uko kudameski, mukulu nua mukoa pihe amutemi Areta aekuunga
ikesale nekakudameski nsoko akumamba.
33 Kuite nekaikwa munkapu, kukiila kidilisha kukeila mikiligo,
nekaponela inino kuhega mume kono akwe.

12

1 Kusinja nitogole, kuite kutile nekekongeeli ligwa nelo nelanso. Inge
kulongoleka mumaono nema nuukunukuilwa kupuma kumukulu.
2 Numulengile umuntu ung'we mung'wa Kilisto mumyaka ikumi leng'wi
numunane nekiile - nemuile, ang'wi kunzi amuili, unene singamine,
Itunda uine - ausapuwe migulya milunde lakataatu.

3 Hange nengile kena umuntu uyu - angeze kumuili, ang'wa kunzi a muili, unene singa mine Itunda uine -
4 aeuhoilwo migulye sunga kuparadiso nukija imakani awelu kukila kumuntu wehi kuletambula.
5 Kunsoko amuntu anga uyu kitogola, kuite kunsoko ane unene singa kitogola, kuleka unegetu wane.
6 Anga ndowe kutogola, singe aenamupungu, kunsoko ae kuligilya etai. Kuite kuleka kitogola, nsoko kena waule nua kusinga lukulu nanso kukela nekekigeela mung'waane, ang'wi kija kupuma kung'waane.
7 Singa kitogola gwa kunsoko aukunukuilwa nua ukuilwe kuile singa kutula nelogoha, elija ae leikilwe mumueli wane, muluung'wa nua mulugu kumbuluga unene, singa ae nzetula nuwihumbuli.
8 Nkua itaatu ae numupepeeye umukulu kunsoko aeli nsoko nuanso waheje kupuma kung'waane.
9 Nung'wenso wikambile, “Uukende wane ukondile kunsoko ane. Kunsoko engulu igela muunegetu. Uuu, azanzee sumbiilya lukulu kitogola lukulu munegetu wane, nsoko kena uuhumi nuang'wa Kilisto uhumi wikie mung'waane.
10 Kuite nkondile nsoko ang'wa Kilisto, munegetu, mutukelwi, mulwago, mukagigwa, mumasigo. Kunsoko itungu nenkole muunegetu, hange nkete ngulu.
11 Unene naina nemupungune! unyenye aemunsingilye kueke, kunsoko angeze ae munkuiye umenunyenye. Kunsoko singa ae numuula lukulu kuatuungwa - aza ateze une singa kintu.
12 Ilengasiilyo yatai ni niyaatuung'wa ae itendekile katekate anyu kuigigimeeli, ilengasiilyo niaukuilwa nintendo nu nkulu.
13 Kuule nae mutuile miasanigwa nea pihe kukela imatekeelo nasagile, singa ae nemuligo kitalanyu? Munsamile kigazo ile.
14 Goza unene nkondile kiza kitalanyu nkua itaatu. Singa ana kutula nemuligo kitalanyu, kunsoko singa ndoilwe, nekanyu. Numutakile unye. Kunsoko iang'enya kuika usagi kunsoko aleli. Kuleka ite ialeli yianonee kuike uusagi kunsoko ang'enya.
15 Kulowa lukulu kutumila nukutumilwa kunsoko amoma anyu. Ang'wi nealoilwe kukela, inonee mundowe uninoo?
16 Kuite ang'wi uu, singe kumuhumiilya muligo unyenye kunsoko kena unene nemuhugu kukela, unene yuyu nae umuambile unye yatula anga ae nemuligilye kuuteele.
17 Itee, ae nihoile kitumela nsailo kuwehi nae numutumile kitalanyu?
18 Ae numupepeeye u Tito heza kitalanyu, hange nekatuma numuntu umuya palung'wi nuyo. Itee, u Tito ae umitumie nsao yedune? Itee singa ae kugendile inzila yiyoyiyo ne? Itee, singa ae kugendile impambatilyo zizo zizo ne?
19 Musigile kena imatungo aya ehi ae kuinena usese udu kungwaanyu? Ntongeela ang'wi Tunda nukung'wa Kilisto, aekenda tambula kela ekintu nsoko akumuzenga unyenye.
20 Kunsoko nogopile kena nene ikiza nikumile numuulye unye anga uu insula ane. Nogopile kena muhumile muleke kundija unene anga nemukete insula. Nogopile kena muhumile kutula nuudui, wetu, wigeli nuautaki, nsula au winyene, witegeli, logoha, nuwilei.
21 Nogopile kena nekusuka hange. Itunda wane uhumile kumpa upolo ntongeela anyu. Nogopile kena nikumile kulija ukia widu kuawa nei tumile imilandu kuleka itungo ile nawe nesinga ae aungamile uube, muukosi nemakani ansula neematenda.

13

1 Iye nkua aka taatu keza kitalanyu “Kela usemelani kusinja uzengwe
nuwigeeli nua kueli abiili ang'wi ataatu.
2 Nakondya kulunga kuawa nei tumile imilandu nukuangiza ehi
imatungo nae nkole kungwanso nkue akabiili, kulunga hange: Nenekiza
hange sunga kumigigimiilya.
3 Kumuila unye ele kunsoko muhuduma uhueli kena Ukilisto ukutam-
bula kukeela nene. Nuanso singa munegetu kitalanyu, kuleka ite, nuanso
ukete ngulu mukati anyu.
4 Kunsoko ae upagekilwe kuunegetu, kuite ukole mupanga kungulu
yang'wi Tunda. Kunsoko usese gwa keanegetu mukati akwe, kuite kuita
kuikie nuyo kungulu yang'wi Tunda muuang'wi anyu.
5 Igoze uewe uone ang'wi wimukono muhueli. Igemeelye uewe.
Shamukulengana kena u Yesu Kilisto ukole mukati anyu? Nuanso ukole,
ang'wi shanga uu mukile higeeligwa.
6 Hange nkete ugimya kena unye mukulenga kena usese shanga ae
kuhitilwe.
7 Itungo ile kulompa kung'wi Tunda kena muleke kuhume keki nekibi.
Singa kulompa kena kuleke kuhuma kigeela kukeile migeng'wa, kuleka ite
kuigela anga kulengilwe igemo.
8 Kunsoko usese singa kuituma keki hensengelima katai, kuite nsoko atai
udu.
9 Kunsoko kuloilwe imatungo nekukole keanegetu nunye mukete ingulu.
Kuulompa gwa kena muhume kutendwa mupikeeli.
10 Kumaandeka imakani aya imatungu nenkole kule nunyenye, kunsoko
kena imatungo nenkole palung'wi nunye singa ndoilwe kigeelya uutaki
kung'waanyu. Singa ndoilwe kigeelya uhumi nua mukulu nae umpee
unene nemuzenge hange siga nemubipye pihe.
11 Ite gwa, aluna nea goha nawe nia sungu, lowi itumi imelemo
nsoko akususha mupegwe umoyo, migombye unyenye kua nyenye, nukie
mupolo, hange ni Tunda nua ulowa nuupolo ukulula nunyenye palung'wi.
12 Ilamushi kela ung'wi kulungeli nua welu.
13 Ahueli ehi atumile nulamu, amulamukilye.
14 Ukenda nua Mukulu u Yesu Kilisto, ulowa wang'wi Tunda, nuu
palung'wi nuang'weug'welu utule palung'wi nunye mehi.

Agalatia

1 Unene ni Paulo mutuung'waa. Unene shanga nimutuung'waa kupuma
ku ana adamu ang'wi kukiila ku ana adamu, kuiti kukiila kung'wa Yesu
Kristo ni Itunda Tata nai umiukilye kupuma kuashi.
2 Palung'wi ni aluna ihi nu nene, kumakilisilya imatekeelo a ku Galatia.
3 Ukende utule kilanyu nu ulyuuku nu upembeeye kung'wa Itunda Tata
witu nu Mukulu uYesu Kristo.
4 Nai wipumilye mukola kunsoko a milandu itu iti kina akugune ni
matungo aya na ubii. Kupuumila nu ulowa nuang'wa Itunda witu hangi
Tata.
5 Kitalakwe itule ikulyo i kali na kali.
6 Ni kenda kuilwa kina mukenda kaya kupilukila mu nkani ninza ingiiza,
nienda kuilwa kina mukupilukila kuli kupuma kung'waakwe ng'wenso nai
umitangileku ukende nu ang'wa Kristo.
7 Kutili nkani ninza ni ingiiza, kuiti akoli antu ang'wi ni akumusasha
unyenye ulwago nu kulowa kukaila nkani ninza ni ang'wa Kristo.
8 Kuite ga anga ize usese ang'wi amalaika kupuma kilunde wikatanantya
kitalanyu nkani ninza isa nu ulo nai kutanantilye kitalanyu, nu a zung'we.
9 Anga nai kaligitya un'gwandyo, ni itungili kuligitya hangi, "Anga
ize ukoli muntu nuikatanantya kitalanyu inkani ninza isa nizi naza
muisingilye, nu azung'we".
10 Ku uu itungili kuuduma ukamikiilyi nu a antu ang'wi Itunda?
Anga ize nongolekile kugema kualoeelya ana adamu unene shanga ni
munyamilimo wang'wa Kristo.
11 Muluna, ndoilwe unye mulinge kina nkani ninza naza niitanantilye
shanga ipumiie ku ana adamu.
12 Shanga ai ni nusingiiye kupuma ku muntu, ang'wi shanga many-
isigwe, Badala akwe, ai ituile inge ku ukunukulwa nu ang'wa Yesu Kristo
kitalane.
13 Makonda kija migulya u likalo lane nu la kunyuma mu ikumbiko
ni la ki Yahudi, iti nai natuilee kulaja ku utaki ilekeelo lang'wi Itunda
kukilinkiila uugemeeligwa nu kulilimilya.
14 Ai natulaa nongolekile mi ikumbiko ni la Kiyahudi kukiliila i a luna
ane idu Ayahudi. Ai natulaa ni kinyangulu lukulu mu logo nu la aTata
ane.
15 Ku ite Itunda ai uloeeigwe nu kumbagula unene kupuma mu nda
ang'wa ia. Ai unintangile unene kukiila ukende nu akwe.
16 Kumukaminkiilya ng'wana nu akwe mukati ane ili kina numutanan-
tye ung'wenso mukati a antu nia mahi. Hangi shanga ai ndumile anga
usigigwa nu a muili ni sakami.
17 Hangi shanga ai nankie kulongola ku Yerusalemu ku awa nai
atulaa atung'wa ze ikili une. Badala akwe nikalongola ku Uarabuni ni
panyambele kusuka ku Damesiki.
18 Uugwa kukila i miaka itaatu ai nankie kulongola ku Yerusalemu
kumiumba umbila u Kefa, ni kikie nu ng'wenso mahiku ikumi na ataano.
19 Kuiti shanga nikihenga i atung'waa ni auya kwaala Yakobo, muluna
nu a Mukulu.
20 Goza, ntongeela ang'wa Itunda, shanga kukongela ku iko ni kukikilisa
kitalanyu.

21 Uugwa nikalongola ku mikoa a Shamu ni Kilikia.
22 Shanga ai ntuile manyikile ku miho ku matekeelo a ku Uyahudi ayo nai atulaa mu ng'wa Kristo.
23 Ku iti ai atulaa akigiilya udu, "Nuanso nai watulaa ukuaja itungili ukutanantya uhuili nai watulaa ukuugazanja".
24 Ai atulaa akumulumbiilya Itunda kunsoko ane.

2

1 Ze akila imyaka ikumi na inne nika longola hangi ku yerusalemu palung'wi nu Barnaba. Nikamuhola ga nu Tito palung'wi nu nene.
2 Ai nongoe ku nsoko Itunda ai wikaminkiiye kitalane kina ai ntakiwe kulongola. Ai mbikile ntongeela ao nkani ni nza naza niitanantilye ku antu a mahi (kuiti ai ntambue ku kimpinyimpinyi ku nai atambulikile kina atongeelia a kusanigwa) ai nitumile izi iti kukomanilya kina ai natulaa shanga mankile, ang'wi ai mankile nankanda.
3 Ku iti ga uTito, nai watulaa palung'wi nu nene, ai watuile mu Yunai, Usingigwe kutalwa kiganda.
4 Ikani ili ai lipumiie ku nsoko a aluna ni a uteele nai azile ku kimpinyimpinyi kudumiila uulyuku na katulaa nu wenso mung'wa Kristo Yesu. Ai akete nsula kuuzipya usese kutula atung'waa ilagiilyo.
5 Shanga ai kipumilye kuakulya ga nu ku saa ing'wi, iti kina nkani ninza ni ya tai isage shanga ize ikailikile kitalanyu.
6 Ku iti awo nai atambue kina ai atulaa shanga ai ahanguie kihi kitalane. Kihi nai atulaa akukituma shanga ai kituile ni ndogoelyo kitalane Itunda shanga ugombile ukuiili nu ana adamu.
7 Badala akwe, ai unihengile kina nihuiiwe kuitanantya inkani ni nza ku awo naza shanga atawe kiganda. Ai ituile anga uPetro watanantye nkani ninza nia tai ku nai atawe kiganda.
8 Ku ndogoelyo Itunda nai witumile u milimo mukati ang'wa Petro kunsoko utuungwaa ku awo nai atawe kiganda ai witumile ga umilimo mu kati ane ku antu ni a mahi.
9 Itungo uYakobo, Kefa nu Yohananai akumukile kina ai azengileIlekeelo, ai alingile u ukende nai ninkiingwe unene, ai akusingiiye mu uhanguili unene, nu Barnaba. Ai itumile izi iti kina kulongole ku antu ni a mahi, hangi iti kina ahume kulongola ku awa ni atawe kiganda.
10 Ai akuloilwe ga nu sese kuakimbuka i aula. Unene ga ai natulaa nkete insula kituma ikani ili.
11 Matungo uKefa nai wakiza ku Antiokia ai numugiiye ikihenga ku nsoko ai watulaa walimangiila.
12 Ze ikili i antu kitunga kupembya kupuma kung'wa Yakobo, u Kefa ai watulaa ukulya ni antu ni a mahi. Ku iti iantu awa nai akiza, ai ulekile nu kuhega kupuma ku antu ni a mahi. Ai watulaa witumbile i antu nai atakile i kidamu.
13 Lulo luulo i Ayahudi auya ai aambinkanile nu udosi uwu palng'wi nu Kefa. Wigeeli nu akwe ai otuile ga nu Barnaba ai uhoilwe nu udosi nu ao.
14 Ku iti nai nihengile kina ai atulaa shanga atyatile nkani ninza ni a tai, ai numutambuie u Kefa ntongeela ao ihi, "Anga ize unyenye inge mi Ayahudi ku iti mikaie ntendo ni a antu a mahi badala a ntendo ni a Yahudi, Ku niki mukuasinja i antu ni amahi kikie anga Ayahudi?".
15 Usese naza ki Ayahudi kia kutugwa hangi shanga "antu a mahi ni anya milandu ".

16 linga kina kutili nui ailigwa i tai ku ntendo ni a ilagiilyo. Badala akwe
i ailigwa tai ane ku uhuiili mukati ang'wa Yesu Kristo. Ai kuzile ku uhuiili
mukate ang'wa Kristo Yesu iti kina kialigwa tai ane ku uhuiili mukate
ang'wa Kristo hangi shanga ku ntendo ni a malagiilyo. Ku ntendo ni a
malagiilyo kutili umuili nu ika aligwa tai ane.
17 Kuiti anga ni kuumuduma Itunda ku kualya itai ane mukati ang'wa
Kristo, keenda ihanga akola ga kina anya milandu, itii uKristo ai uzipigwe
mutung'waa nu a milandu? shanga iti!
18 Ndogoelyo anga nzenge isumbiilyo ni lane migulya a kuika ilagiilyo,
isumbiilyo naza nakondaa kuliheja, kilagiila u mukola kina kubunanga
ilagiilyo.
19 Kukiila ilagiilyo ai nkule ki ilagiilyi Kululo ntakiwe kikie kunsoko
ang'wa Itunda.
20 Nagigwe palung'wi nu Kristo, shanga nene hangi ni nikie, ila Kristo
nuikie mukati ane. Likalo ni nikie mu muili nikie ku uhuiili mukate
ang'wa ng'wana wang'wa Itunda, nai iza umuloilwe nu kipumya kunsoko
ane.
21 Shanga nu uhitile u ukende nu ang'wa Itunda, ndogoelyo anga itai ane
ai ikoli kukiila ilagiilyo, Uugwa u Kristo ai uzeetula ukule na nkanda.

3

1 Unye Agalatia ni miagila imahala, iti gwa nyenyu nai umulogile,
unyenye naza u Yesu Kristo ai uikilwe kihenga ntongeela a miho anyu.
Kina wagigwe?
2 Unene ndoilwe kulinga ikani ling'wi kupuma kitalanyu, Iti gwa
ai mumusingiye Ungg'wau ng'welu ku ntendo ni a malagiilyo, ang'wi
kuhuuila iki nai mukigule?
3 Itii gwa unyenye inge miapungu ngele iyi? iti gwa unyenye inge
miapungu ngele iyi? Iti gwa ai mandilye mu ng'wa ng'welu iti mumale
mumiili?
4 Iti gwa ai magile ku makani idu na nkanda, anga tai ai atulaa a
nankanda?
5 Iti nuanso mupumyaa ung'wau n'wgelu kitalanyu nu kituma i ntendo
ni angulu kati anyu witumaa ku ntendo ni a malagiilyo ang'wi ku kigiilya
palung'wi nu uhuiili?
6 Abrahamu; "Ai umuhuiie Itunda aka aligwa kina munya tai".
7 Ku ndogoelyo yiyo yiyoo lingi kina, awo naza ahuiie inge ana ang'wa
Abrahamu.
8 Uukilisigwa ai ultile kina Itunda aza uze a aiilya tai ane antu a mahi
ku nzila a uhuiili, nkani ninza ai itanantigwe hanza kung'wa Abrahamu;
"Ku ewe mahi ihi akukendetwa ".
9 Iti panyambele awo naza akete uhuiili akembetwe palung'wi nu
Abrahamu, naza watulaa nu uhuiili.
10 Awo naza asumbiiye intendo ni ya malagiilyo akoli pihi a uzung'wa,
ku kina ikilisilwe, "Uzumilwe kila muntu niiza shanga uambinkanile ni
makani ihi na kililigwe mu mbugulu ama lagiilyo kituma ihi".
11 Itungili inge ikihenga kina Itunda shanga ukumualya tai akwe ga
nung'wi ku malagiilyo, ku nsoko, "Munya tai ane ukukie ku uhuiili".
12 Ilagiilyo shanga lipumiie mu uhuili ku iti badala akwe, "Niiza witumaa
imakani aya ku malagiilyo, ukikie ku malagiilyo".
13 Kristo ai ukugunile usese kupuma ku uzung'wa nui ilagiilyo itungo
nai wizepilye kizug'wa akunsoko itu. Kunsoko ikilisigwe "Uzumilwe kila
muntu nuikakong, wa migulya ikota".

14 Isigo ai lituile kina ukende naza watulaa kung'wa Ibrahimuaza uzee
tula ku antu a mahi kung'wa Kristo Yesu, Iti kina kuhume kusingiilya u
wigombya nua ng'wau ng'welu kukiila uhuiili.
15 Muluna, kutambula ku mpyani aki binaadamu, ga ni itungo naza
wigombyaa nu wakinadamu wakondile kuikwa ukomu kutile nuhumile
kuleka uu ang'we kongeelya.
16 Itungili i malago ai aligitigwe kung'wa Ibrahimu nu ku ulelwa nu
akwe. shanga ai iligitigwe anga "ku uutugi" kusigiilya idu, ila badala akwe
ku ung'wi wing'wene, "ku utugi nu ako" ni iza inge Kristo.
17 Itungili kiligitya iti, ilagiilyo naza lizile myaka 430 panyambele,
Shanga lihejaa ilagiilyo ni la kunyuma nai liikilwe niItunda.
18 Ku nsoko anga ize uusali ai ize uzile ku nzila a malagiilyo, shnga ai
uzee tula hangi uzile ku nzila a wigombya. Ku iti Itunda ai uupumilye
nankanda kung'wa Ibrahimu ku nzila a wigombya.
19 Ku niki itungili ilagiilyo ai lipumgwe? Ai longeeigwe kunsoko a
milandu, kupikiila mulewa nu ang'wa Ibrahimu waze ku awo naza kitalao
ai ai watulaa ulagiilwe. Ilagiilyo ai liikilwe kuukinyila kukiila u malaika
ku mukono nua mulamuli.
20 Itungili u mulamuli usigiiwe ku kilinkiila a muntu ung'wi, Ila Itunda
inge ung'we wing'wene du.
21 Ku lulo iti gwa ilagiilyo likoli nsuta ni ilagiilyo ni la ng'wi Itunda? A!
a! kunsoko anga ize ilagiilyo nai atulaa ipumugwe ai atulaa nu uhumi nu
akuleta u upanga, tai ane ai iziigela ki ilagiilyo.
22 Ku iti badala akwe, Uukilisigwa ulugaie makani ihi pihi a milandu.
Itunda ai uzepilye izi iti kina wigombya nu akwe nua kuuguna usese mu
uhuiili mung'wa Kristo Yesu uhume kigeeleka ku awo ni akuhuiila.
23 Ku iti ze ikili nu uhuiili kung'wa Kristo kuza, ai katulaa katung'waa
nu kutula pihi ilagiilyo kupikiila uze uukunukulwa nu auhuiili.
24 Ku lulo ilagiilyo ai lizepigwe mutongeeli witu kupikiila Kristo nai
akiza, iti kina kualigwe tai ane ku uhuiili.
25 Itungili kunsoko uhuiilin wazilee kutili hangi pihi a mugozeeli.
26 Kunsoko unyenye mihi inge mi ana ang'wi Itunda kukiila uhuiili
mung'wa Kristo Yesu.
27 Ihi naza mogigwe mu ng'wa Kristo, Mumutugae Krusto.
28 Kitili Muyahudi ang'wi mu Yunami, mutuung'wa ang'wi mulyuku,
mugoha ang'wi musungu, kunsoko unyenye mihi inge ung'wi mung'wa
Kristo Yesu. Anga ize unyenye inge mi ang'wa Kristo Yesu.
29 Uu inge uutugwa nuang'wa Ibrahimu, Asali ku ngulu ilaggo.

4

1 Kuligitya kina kunsoko umusali inge ng'wana, mugila ikilo nu mu-
tugwa, anga itule ga nu mukola hiu nua nsao yihi.
2 Badala akwe, ukoli pihi a mugozeli nu mukuiili kupikiila itungo nai
liikilwe n Tata nu akwe.
3 Ga ni iti ga nu sese, nai katulaa kiang'inya, ai kuambiiwe mu utung'wa
nua malagiilyo na ng'wandyo na unkumbigulu.
4 Kuiti itungo ni lizipie nai lipikile, Itunda ai umutumile ung'wana akwe,
mutugwa nu a musungu, mutugwa pihi ilagiilyo.
5 Ai witumile izi iti kuaguna awo nai akoli pihi ilagiilyo, iti kina
kusingiilya i hali akutula anga ana.

6 Kunsoko unyenye inge mi ana, Itunda ai umulagiiye ung'wau ng'welu
nua ng'wana nu akwe mukati a nkolo yitu. Ng'wau ng'welu nuitangaa,
"Abba, Baba".
7 Kunsoko iyiy uewe shanga wi mutugwa hangi ila ng'wana. Anga ize
inge ng'wana, uu gwa uewe inge wi musali kkiila Itunda.
8 Ze ikili ga, itungo shanga ai mumulingile Itunda, ai mutuile mi atungwa
ku awo niiza ku upuumoo shanga alungu nangaluu.
9 Ku iti ingili kina mumulingile Itunda, ang'wi kina mulingikile ni Itunda,
kuniki mukusuka hangi mumalaagiilyo ni manementaalu ni ng'wandyo ni
magila anga kinya uwai? Iti muloilwe kutula atung'wa hangi?
10 Muambile ku ukendegeeli lihiku ni menso lukulu, upumili nua mieli,
matungo, ni miaka. Nikenda itumba kunsoko anyu.
11 Nikenda itumba kina ku kinya kituunga ni agilye nankanda.
12 Kumupepeelya, aluna, mutule anga ni nili, kunsoko ga natuilee anga
ni mili. Shanga ai muntumuie.
13 Ila mulingile kina, ai itulikile inge kunsoko a ulwae nua muili kina ai
ntanantilye nkani ninza kitalanyu ku nkua a ng'wandyo.
14 Ga ni iti i hali ane a muili ai imukile mu ugeng'wa, Shanga ai mumeile
ng'wi kuni hita. Badala akwe ai munsingiiye anga u malaika nunang'wi
Itunda, anga ai matulaa Kristo Yesu mukola.
15 Ku lulo, ukoli pii itungili uulowa nu anyu? Kunsoko kukiila kitalanyu
kina, anga ihumikile, ai muzee komola imiho anyu nu kumpa unene.
16 Iti itungili, itii natulaa ni mulugu wanyu kunsoko kumuila itai?
17 Akuduma ku nsula, inge shanga ku ukende, aloilwe kumutemanula
unyenye nu nene iti muatyate.
18 Inge iziza ikali kutula ni nsula kunsoko ni yili nziza, hangi shanga udu
matungo ni nize nkoli palung'wi nu nyenye.
19 Ana ane aniino, kulwala uwai kunsoko anyu hangi kupikiila Kristo
wiumbe mukati anyu.
20 Aza nzee lowa aza ize nkoli pang'wanso palung'wi nu nyenye itungili
nu kupiula ululi nu lane. Kunsoko nkete witumbi migulya anyu.
21 Ntambuili unyenye naza mukete isula kutula pihi ilagiilyo, shanga
migulye ilagiilyo nili ligitilye?
22 Kunsoko ikilisigwe kina Abrahamu ai ukete ana akigoha abiili, ung'wi
ku musungu uyo nu mutugwaa nu muya nu musungu ni mulyuuku.
23 Ga ni iti, uyo nua mutugwa ai utugilwe ku muili udu, ila uyo nua
musungu nu mulyuuku ku wigombya.
24 Makani aya ahumile kuganulwa kutumila mpyani, kunsoko asungu
awa impyani ni malago abiili, Ung'wi ao kupuma kulugulu nula Sinai.
Witugaa ana ni atugwa. Uyu inge Hajiri.
25 Itungili u Hajiri inge lugulu nu la Sinai ukoli ku Arabuni. Wim-
puanigwa ni Yerusalemu ni itungili, kunsoko inge mutugwa palung'wi ni
ana akwe.
26 Ila Yerusalemu niiza ikoli migulya inge ndyuuku, hangi iyi yiyo nyinya
nu itu.
27 Kunsoko ikilisigwe, "Lowa uewe musungu nuili wimugumba, uewe
ni shanga witugaa. Nyansula ululi hangi ukue iyogo ku ulowa uewe
niiza wimugila u wizeeli nua kutuga kundogoelyo idu inge ana ang'wa nu
aileemugumba, kukulinkiila ni awo ni ang'wa uyo niiza ukete mugoha".
28 Itungili aluna, anga u Isaka, unyenye inge ana a wigombya.

29 Ku itungo nilanso naza u muntu naiza ai atugilwe ku ngulu nia muili
ai umagilye uyo nai utugilwe ku ngulu nia ng'wau ng'welu, ku itungili inge
lulo luuloo.
30 Ukilisigwa wiligitya uli, "Muheje umusungu mutugwa palung'wi
nu ng'wana nu akwe nua kigoha, kunsoko ung'wana nu a musungu
nu mutugwa shanga ukusala palung'wi nu ng'wana nua musungu nu
mulyuuku".
31 Ku lulo, aluna, Usese shanga ana nua musungu nu mutugwa, ila inge
nua musungu nu mulyuuku.

5

1 Inge kunsoko u Kristo ai ukinkiiye u lyuuku iti kutule ki alyuuku,
Uugwa, imiki ikomu muleke kuambigwa hangi mu mumumpeto nua
utugwa.
2 Goza, unene Paulo, kumuila kina anga itule mikatalwa kiganda, u
Kristo shanga ukumuaiilya ku nzila ihi nanso.
3 Hangi, kumukuiila kila mugoha nu endile kiganda kina utakiwe
kipumya nangulu ku malagiilyo ihi.
4 Mabaguwe kuli nu Kristo, awo ihi, "Numukualigwa tai ane" ku
malagiilyo. Mugwie kuli nu ukende.
5 Ndogoelyo, ku nzila a ng'wau ng'welu, ku uhuiili kulindiie u ugimya
nua tai ane.
6 Mu ng'wa Kristo Yesu kutalwa kiganda ang'wi kuhita kutalwa kiganda
kutili ndogoelyo ihi.
7 Inge uhuiili wing'wene nuitumaa umulimo kukiila ulowa uugwa
wisiigiila kintu.
8 Ai matulaa mi mankaa ntambo iziza. Nyenyu akamugilya kumikulya
itai? U upeng'wi nua kituma nianso shanga upumile kitalakwe ng'wenso
nui mitanga u nyenye.
9 Igai ishenyuu igazanja ipuli lihi.
10 Nkete usumbiilya nu nyenye ku Mukulu kina shanga mukusiga ku
nzila ingiiza ihi. Wihi nuanso nuikamulimilya ukukenka uulamulwa nu
akwe ng'wenso mukola, Wihi nuanso.
11 Aluna, anga ize nongolekile kutanantya ikidamu, ku niki nkili
kagigwa? ku ikolyo ili, iko niiza inge ikito nila ikota ni la mpaga kihumile
kubepigwa.
12 Inge ulowa nu ane kutula awo ni akumutongeela ibii aki hoola i kola.
13 Itunda umitangile, aluna, mu ulyuuku, iti muleke kuutumila u
ulyuuku nu anyu anga lyoma ku muili, Badala akwe ku ulowa muzii aiilya
unyenye ku nyenye.
14 Kunsoko ilagiilyo lihi likondaniie ku ilago ling'wi; ni nyenso inge, "Inge
kusinja umulowe umunyakisali nu ako anga uewe mukola".
15 Kuiti anga muze itakuna nu kilya, igozeeli kina muleke kibipya
unyenye ku nyenye.
16 Kukligitya, gendi ku nkolo, ni ang'wi shanga mukuikondaniilya insula
nia muiili.
17 Kunsoko u muili ukete nsula nkulu kung'wa ng'wau ung'welu, nu
ng'wau ng'welu ukete nsula nkulu kikilya nu muili. Izi yuki kunyuma kila
ing'wi nu muya, mapumilo i nge kina shanga mukituma iintu ni mukete
insula ku ituma.
18 Ku iti anga u ng'wau ng'welu umutongee unyenye, mikutili pihi
ilagiilyo.

19 Itungili intendo nia muili yigeelekile. Ni yenso inge, usambo, ushapu, wii.
20 Ipolya ni la adudu, ulogi, ulugu, wilea, nsula, kuhung'wa iko, wikingumi, utemanuki, nua matekeelo,
21 Wilu ulaku ugala ntuli ni makani mauya anga aya. Nu mu huguuye unyenye, anga nai nu muhuguuye un'wandyo, kin awo ni akituma imakani anga nanso shanga akusala uutemi ua ang'wi Itunda.
22 Ku iti inkali ang'wau ng'welu inge ulowa, ulyuuku, ugimya, uza nua nkolo, untu nu uziza, uhuiili.
23 Upolo, hangi ngele; kutili anga ilagiilyo kikilya ni makani anga ayo.
24 Awo ni ang'wa Kristo Yesu au wagilye umuili palung'wi nu umila mati ni nsula ni ao ni mbii.
25 Anga ize kuikie kung'wau ng'welu hangi kugende ku ng'wau ng'welu.
26 Kuleke kutula kia kidaya, kuleke kidumiilya kila ung'wi ku miakwe, Ang'wi kuleke ki onela u wilu.

6

1 Aluna anga itule u muntu uambilwe mu ubii, unyenye ni mia ng'wau ng'welu, mulagiigwe kumususha u muluna nuanso ku nkolo a ulyuuku. Munu muze mukendegee akola muleke kugeg'wa.
2 Mikenkelye i miligo, nu kululo muku likondaniilya ilagiilyo ni lang'wa Kristo.
3 Anga itule u muntu wihi ukihenga ingi wi bahu kunu shanga kintu, ukikongela u mukola.
4 Kila ung'wi naugemeelye u mulimo nu akwe, Uugwa ukutula ni kintu mukola wing'wene ni ka kikulya, shanga kiniganiilya u mukola nu muntu wihi.
5 Ndogoelyo kila u muntu ukuhola u miligo nuakwe mukola.
6 Muntu nai umanyisigwe u lukani kusinja amuhanguile i maziza ihi u ng'walimu nu akwe.
7 Leki kukongelwi; Itunda shanga we senswaa, kila nuku kitemela u muntu kiko ukukiogola ga.
8 Kila nui temelaa imbeu mu upumuumo nuakwe nua milandu, wikagola u ubepigwa ku iti nuanso nuitemela imbeu ku ng'wau ng'welu, wikaogola upanga nua kali na kali kupuma kung'wa ng'wau ng'welu.
9 Kuleke kukatala kituma imaza, ndogoelyo ku matungo akwe kuuogola anga itule shanga kuuhung'wa u ukata.
10 Iti gwa, matungo ni kikatula ni lyoma, kitume ni maziza ku kila ung'wi. Kitume ni maziza ku kilinkiila lukulu ku niamoli mukati a uhuiili.
11 Gozeeli u ukulu mumabada nakilisilwe ku mukono nu ane mukola.
12 Awo ni aloilwe kituma uziza ku isigo ni la muili wawo anya kusingigwa atalwe kiganda. akituma iti kunsoko aleke kingila mu lyago nu likota ni la mpaga ni lang'wa Kristo.
13 Ndogoelye ga nao ni atawe ki ganda akola shanga aambile ilagiilyo. Badala akwe aloilwe unyenye mutalwe kiganda iti ahume kilolya ku miili anyu.
14 Ileke kupumiila nilolye kwala kikota ni la mpaga ni la Mukulu nu itu uYesu Kristo. Inge ku ng'wenso u unkumbigulu ai wagigwe ku ng'waane nu nene ku unkumbigulu.
15 Kunsoko shanga ikeewe kutalwa ki ganda ang'wi kuhita kutalwa kiganda kutula inge kintu. Badala akwe ulelwa nu upya inge wa ngulu.

16 Ku ihi anya kikie ku ilagiilyo ili, atule nu ulyuuku nu ukende utule
migulya ao ihi, ni mugulya a Israeliang'wa Itunda.
17 Puma itungili muntu wihi waleke kunyoma, ndogoelyo nkenkile logo
nulang'wa Yesu mu muili nu ane.
18 Ukende nua Mukulu witu Yesu Kristo utule ni nkolo ni anyu, Aluna.
Amina.

A Efeso

1 Paulo, mutugwa wa ng'wa Kristo Yesu ku ulowa nu wang'wi Itunda.
Ku awo nai abaguwe kunsoko ang'wa Itunda ni akoli ku Efeso hangi niiza
inge ahuiili kung'wa Kristo Yesu.
2 Ukende utule kitalanyu nu ulyuuku nu upembeeye kung'wi Itunda Tata
nu utunu mukulu u Yesu Kristo.
3 Itunda hangi Tata nu a mukulu nu itu Yesu Kristo nu apegwe ikulyo.
Hangi ng'wenso nai ukukendepile kukiila ukende nua ki ng'wau ng'welu,
mu kianza ka kilunde mukati ang'wa Kristo.
4 Ze ikili kuumbwa uunkumbigulu, Itunda ai ukuholanilye usese niiza
kuhuiie mung'wa Kristo. Ai ukuholanilye usese iti kuhume kutula elu ni
shanga kitukwaa ntongela akwe.
5 Ku ulowa Itunda ai uholanilye u ng'wandyo ku uhola anga ana akweku
nzila ang'wa Yesu Kristo. Ai witumile izi kunsoko ai uloeegwe kituma iko
nai ukete i nsula.
6 Mapumiilo akwe inge kina Itunda ukukuligwa ku ukende nua ikulyo
ni lakwe. Iki kiko nai ukinkiiye nankanda ku nzila a mulowa nu akwe.
7 Ku nsoko mu mulowa nu akwe, kukete ligunwa kukiila sakami ni akwe.
ulekelwa nua milandu. kulikete ili kunsoko a ugoli nua ukende nu akwe.
8 Ai wutumile ukende uwu kutula widu kunsoko itu mu upolo nu
umanyi.
9 Itunda ai witumile ikumuke kitaitu iyo itai nai ipihile na masigo,
kupumiila ni nsula nai igeelekilemukati ang'wa Kristo.
10 Itungo imatungo akondaniie ku ukondaniili nua masigo akwe. Itunda
ukuiika palung'wi kila i kintu ni ka kilunde niki nika migulya ihi mukati
ang'wa Kristo.
11 Mung'wa Kristo ai katulaa kaholanigwa nu kusigiilwa ze ikili
imatungo. Iyi ai ituile inge kupumiila ni masigo ang'wa nu itumaa i intu
yihi ku isigo nila ulowa wakwe.
12 Itunda ai witumile nianso iti kina kuhume kutula kukoli ku ilumbi
nila ikulyo ni lakwe. Ai katulaa kiang'wandyo kutula nu ugimya mukati
ang'wa Kristo.
13 Ai ituile ku nzila ang'wa Kristo kina ai migule lukani nula tai, nkani
ninza nia ugunwa nu anyu ku nzila ang'wa Kristo. Ai ituile ku ng'wenso
ga kina mahuiie nu kuikilwa u logo nua ng'wau ng'welu nai wigombigwe.
14 Ung'wau ng'welu yuyo ukuiili nua usali witu kupikiila uhuiili nu
ikigeeleka. Iyi ai ituile inge ku ilumbi nu ukulyo ni lakwe.
15 Kunsoko iyi, Puma itungo nai nigule lukani kutula uhuiili nu anyu
mukati ang'wa Mukulu Yesu nu kutula ulowa nu anyu ku awo ihi naza
abaguwe kunsoko akwe.
16 Nkili kuleka kumulumbiilya Itunda anyu nu ku ata mumalompi ane.
17 Kulompa kina Itunda nua Mukulu nu itu Yesu Kristo. Tata nu ikulyo,
wika minkiilya nkolo a upolo, ukunukulwa nua umanyi nu akwe.
18 Kulompa kina miho anyu na munkolo aikilwe welu ku nyenye kulinga
inge nu u uli uugimya nua kitngwa kitalanyu. Kulompa mulinge kina u
ugimya nuikulyo nila usali nu akwe mukati nua awo nai abaguwe kunsoko
akwe.

19 Kulompa kina ulinge u ukulu nu ukilinkiie nua ngulu ni akwe mukati
itu niiza kuhuiie. Uwu ukulu inge kupumiila nu kituma milimo mu ngulu
ni akwe.
20 Iyi inge ngulu nai itumile milimo mukati ang'wa Kristo matungo
Itunda nai umuukilya kupuma ku ashi nuku mikalinsha mu mukono nu
akwe nua kigoha mu kianza ka kilunde. Ai umikalnsilye u Kristo migulya
kuli nu utemi, ngulu, uhumi, ukulu ni kila lina nilitegwaa.
21 Ai umikalinsilye Yesu shanga kintu ku itungo ili ku iti ku itungo
nilipembilye ga.
22 Itunda uikilagilye i intu yihi pihi a mugulu ang'wa Kristo. Umuzepilye
ng'wenso itwe migulya a intu yihi mi Itekeelo.
23 Inge itekeelo kina lilo muili nu akwe ukondaniili nu akwe niiza
wizuligwa i intu yihi mu nzila yihi.

2

1 Anga uu nai matulaa mukule mu utumuli ni milandu anyu.
2 Ai ituile mu aya kina hanza ai mulongolekile kuniganiila ni matungo
na unkumbigulu uwu, ai matulaa mukugendeela ku kuutyata u utemi nua
ngulu nia migulya. Iyi yiyo nkolo akwe nuitumaa umulimo mu ana nia
kupihika.
3 Usese kihi apo ung'wandyo ai katulaa mukati ao mu awa ni shanga
ahuiie. Ai katulaa kuituma ku mpyani a nsula mbibii nia miili itu. Ai
katulaa kuituma ulowa nua muili nu umanyi nu itu. Ai katulaa ku upumoo
ana nia ikuo anga i auya.
4 Kuiti Itunda inge nua ukende widu kunsoko a ulowa nu akwe ukulu
nai ukuloilwe usese.
5 Matungo nai katulaa ki ashi mu utumuli nu itu, ai ukuletile palung'wi
mu likalo nu luza mukati ang'wa Kristo. Inge ku ukende kina mugunilwe.
6 Itunda ai ukiukilye palung'wi nu kuu zipya kikie palung'wi mu kianza
ni ka kilunde mukati ang'wa KristoYesu.
7 Ai ukuzipilye izi iti mu matungo nazile ahume ku ulagiila u ugoli ukulu
nua ukende nuakwe. Wikulagiila usese izi ku nzila a ukende nu akwe
mukati ang'wa Kristo Yesu.
8 Ku ukende mugunilwe ku nzila a ulyuuku. Hangi iyi shanga ipumile
kitalanyu. Inge isongeelyo ni lang'wi Itunda.
9 Shanga ipembeeye ni ntendo, Mapumiilo akwe, aleke kutula ukoli
ung'wi ao nua kikulya.
10 Kunsoko usese ku mulimo nu ang'wi Itunda, kuumbilwe mung'wa
Kristo Yesu kituma ntendo nkende, Inge ntendo izi naza Itunda ai uzupiiye
puma imatungo a kali ku nzila itu iti kugende mu nanso.
11 Ku lulo kimbukiilyi kina apo ikali ai matulaa antu a mahi ku
kinyamuili. Mitang'wa, "Miagila ikidamu" ku iko nikitangwaa kidamu
nika muili ni kitung'waa ku mukono nu ang'wa bina adamu.
12 Ku itungo ni lanso ai matulaa mubaguwe nu Kristo. Ai matulaa mu
aziila ku antu a Israeli. Ai matulaa aziila ku ilago ni la wigombya. Ai
matulaa miagila ikulu ku uhiu Ku itungo ni lizile. Ai matulaa bila Itunda
mu unkumbigulu.
13 Ku iti itungili kung'wa Kristo Yesu unyenye naza apo ng'wandyo
matulaa kahelu ni Itunda maletwaa pakupi ni Itunda ku sakami ang'wa
Kristo.

14 Kunsoko ng'wenso yuyo ulyuuku nu itu ai witumile abiili kutula
ling'wi, ku muili nu akwe ai uugazangilye ikiligo ni la utemanulwa naza
latulaa likutemanue, nuanso u ulugu.
15 Kina ai uligeeye papo ilagiilyo ni li lago ni la nzila iti kina waumbe
muntu ung'wi mupya mukati akwe. Akazipya ulyuuku.
16 Ai witumile izi iti kumalamula madale abiili na antu kutula muili
ung'wi kung'wi Itunda kukiila ikota la mpaga. Ku nzila i kota ni la mpaga
ai uubulagile u ulugu.
17 U Yesu ai uzile nu kutanantya u ulyuuku kitalanyu unyenye nai
matulaa kuli nu ulyuuku ku enso awo nai atulaa pakupi.
18 Ku ndogoelyo ku nzila ang'wa Yesu usese kii abiili kukete i lyoma
kung'wa ng'wau ng'welu ung'wi kingila kung'wa Tata.
19 Iti gwa, unyenye antu a mahi shanga anya mihinzo ni aziila hangi.
Ila inge akola ihi palung'wi ni awo nai abaguwe ku nsoko ang'wi Itunda
hangi atuung'wa mi ito ni lang'wi Itunda.
20 Muzengilwe migulya a musiingi nua atuung'waa ni anya kidagu.
Kristo Yesu mukola ai watulaa ai watulaa igwe ikulu ni la ku mpelo.
21 Mu ng'wenso i jengo lihi litunganigwe palung'wi nu ku kula anga
itekeelo mu kati a Mukulu.
22 Inge mukati akwe unye nu nyenye mukuzengwa palung'wi anga
kianza ni ka kikie kung'wa Itunda mu ng'wau ng'welu.

3

1 Ku nsoko a iki unene, Paulo, inge ni mutugwaa wang'wa Yesu Kristo
kunsoko anyu, Mahi.
2 Hangi nihuiie nia kina migulyee migulya a milimo nua ukende nua
ng'wi Itunda nai uninkiiye ku nzila anyu.
3 Ku mukilisilya kupumiila ni mpyani a ukunukulwa naza ukunukuwe
kitalane. Uwu inge itai nai wipihile naza nu ukilisilye ku ukupimi ibada i
lulya.
4 Nu kusoma kutula aya, ukuhuma kulijya u upolo nu ane mu utai uwu
nu i pihile kutula u Kristo.
5 Ku ulelwa nu ungiiza u tai uwu shanga ai witumilwe umanyike ku ana
a antu, iti ku itungili waikilwe kihenga ku ng'wau ng'welu ku atungwaa
nai abaguwe nu unyakidagu.
6 Uu tai uwu nu ipihile inge i antu nia mahi ni anya muhangu i itu ni
atungwaa i itu nia muili. Inge anya muhangu palung'wi nu wigombya nu
ang'wa ki Kristo Yesu kukiila nkani ninza.
7 Hangi ku ili nazipigwe munyamilimo ku isongeelyo ni la ukende nu
ang'wi Itunda nai upumigwe kitalane ku kiila witumi nua ngulu akwe.
8 Itunda ai upumilye isongelyo ili kitalane, ga ni ni kutula unene inge
muntu muniino nua ihi ku awo nai abaguwe kunsoko ang'wa Itunda.
Isongeelyo ili inge uatakiwe kutanantilya imahi nkani ninza ni ikete u
ugoli ni shanga wipekulwa nu ang'wa Kristo.
9 Utakiwe kuatanantilya antu ihi migulya a ntuni inge isigo la ng'wi
Itunda nua kimpinyimpinyi. Uwu ige isigo naza latulaa lipihilwe ku miaka
idu na kiile, hangi Itunda niiza uiumbile i intu yihi.
10 Ila ai latulaa kina, kukiila itekeelo, I atemi ni ngulu mu nkika ni yi
ilunde alije kulinga nkika idu ni a upuumoo nua upolo nu ang'wi Itunda.
11 Aya aza azepumila kukiila isigo ni la kali na kali naza likondaniiye
mukati ang'wa Kristo Yesu mukulu nu itu.

12 Kunsoko mung'wa Kristo kukete ugimya nu uhumi nua kingila ku
ugimya kunsoko a uhuiili witu kung'wa akwe.
13 Ku lulo kumulompa muleke kuhung'wa u ukata kunsoko anyu. Aya
inge ikulyo ni lanyu.
14 Kunsoko iyi kutugama kung'wa Tata.
15 Ni iza ku ng'wenso kilandugu kilunde nu migulya ihi Itangilwe lina.
16 Kulompa kina walije kumukendepya, kupumiila nu ugoli ni ikulyo ni
lakwe amuzipye ukomu ku ngulu kukiila ng'wau ng'welu nu akwe, na iza
ukoli mukati anyu.
17 Kulompa kina u Kristo wikie mukati a nkolo ni anyu kukiila uhuiili.
18 Kulompa kina mutule ni itina nu musingi nua ulowa nu akwe. Mutule
mu ulowa nu akwe iti muhume kulinga palung'wi ni ihi nia huiie ni yili
uugali, nu ulipu, nu unyansuku, nu ulundu nua ulowa nu ang'wa Kristo.
19 Kulompa kina mulinge kina u ukulu nua ulowa nua ang'wa Kristo,
naza ukilinkiie u ulingi. Mitume aya iti mizuligwe nu ukondaniili wihi nu
ang'wi Itunda.
20 Hangi itungili kung'wakwe ng'wenso nu uhumile kituma kila ikani
kukilinkiila ni ihi ni kuumulompa ang'wi ni ku umasigiila, kukiila ngulu
nakwe ni ituma milimo mukati itu.
21 Kung'waakwe ng'wenso itule ikulyo mukati i Itekeelo nu mung'wa
Kristo Yesu ku ulelwa wihi nua kali ni kali. Amina

4

1 Ku lulo, anga mutungwa kunsoko a Mukulu, kumusinja mugende
kuniganiila nu witangwi naza Itunda umitangila.
2 Mikie ku kutuna pihi nu ukulu nu upolo nu ugimya. Muzi hooeela mu
ulowa.
3 Itumi ku kinyangulu kuuika u ung'wi nua ng'wau ngwelu mu kitungo
nika ulyuuku.
4 Ukoli muili ung'wi nu ng'wau ng'welu ung'wi, anga nai iza matuilee ga
mitangilwe nu kulukuulu na upoeelya ling'wi ni la witangwi nu anyu.
5 Hangi ukoli mukulu ung'wi, uhuiili ung'wi wogigwa ung'wi.
6 Hangi Itunda ung'wi hangi Tata nua ihi. Ung'wenso ukoli migulya a
ihi. ung'wenso ukoli migulya a ihi, nu mukati a ihi.
7 Ku kila ung'wi nu itu winkii igwe u uhumi u uhumi kuniganiila ni ngele
a uhumi nu ang'wa Kristo.
8 Inge anga u ukilisigwa nu uligitilye: “Nai ulumile migulya nangulu, ai
uatongee i a holwa mu utungwaa, akapumya u uhumi ku antu".
9 Inge ntuni indogoelyo a "Ai ulumile" Kwa ala kinga ai usimile ga ni
nkika nia pihi nia ihi?
10 Nuanso nai iza ai usimile inge muntu yuyo yuyoo niiza ga ai ulumile
migulya a ilunde lihi. ai witumile izi iti u ukoli nu akwe utule mu intu
yihi.
11 U Kristo ai upumilye u uhumi anga itii: atung'waa, anyakidagu,
ainjilisti, adimi ni a ng'walimu.
12 Ai witumile izi kua aiilya i ahuiili kunsoko a milimo ni a uaiilya,
kunsoko a kuuzenga muili nu ang'wa Kristo.
13 Ukituma izi kupikiila u sese kihi ku pikiile u ug'wi nua uhuiili nu
uhungu nua ng'wana wang'wa Itunda. Ukituma izi kuhume kung'adila
anga awo ni apikiie u unyansuku nu ukondaniie nu angwa Kristo.

14 Iki inge iti kina kuleke kutula hangi anga ang'yinya, kuleke kiputigwa
kunu nuko, Iti kina kina kuleke kuholwa ni kila mpyani a ng'wega nua
umanyisigwa, ku ulugu nua antu mu uhugu nua ukongelwa nu ulimie.
15 Badala akwe, kutambule i tai mu ulowa nu kukila kukilinkiila mu
nzila yihi mukati akwe niiza yuyo itwe, u Kristo.
16 Kristo ukaminkaniilye, ku palung'wi, muili wihi nua uhuiili,
ukaminkanigwe palung'wi ni kila nungo iti kina muili wihi ukule nu
kizenga u wenso mu ulowa.
17 Ku lulo kuligitya ili, hangi kumusinja mu Mukulu muleke kugenda
hangi anga antu a mahi ni akugenda mu shanga ilu nua mahala ao.
18 Akitiwe kiti mu masigo ao. Azunsigwe kupuma mu upanga nu ang'wi
Itunda ku upungu nu ukkoli mukati ao kunsoko a ukaku nua nkolo ni ao.
19 Shanga ijaa i minyala. Ilekee akola ku ulaku mu ntendo ni nshapu,
mu kila mpyani nia ubii nua nkolo.
20 Ku iti, Izi shanga ai mumanyisilye kutula u kristo.
21 Nsigile kina migulye kutula ng'wenso. Nsigile kina matuilee muku-
manyisigwa mu ng'wenso, anga udu i tai ni koli mukati ang'wa Kristo.
22 Kusinja mutugule imakani ihi na kigendi nu lugendo ni lanyu nu la
kali, inge untu nua kali, nu i olaa kunsoko a nsila nia ukongelwa.
23 Tuguli u untu nuanyu nua kali iti kina muzipigwe apya mu nkolo ni
mahala anyu.
24 Itumi izi iti muhume kutugala untu upya, nu itongile ni Itunda,
Uumbilwe mu tai ane nu welu nua tai.
25 Kululo, uikie kuli u ukongelwa, "Ligityi itai, kila ung'wi nu munyakisali
nu akwe" kunsoko udu ki anyamuhangu ku kila ung'wi ku miakwe.
26 Mutule ni ikuo, ku iti muleke kituma umulandu" i lyoa lileke kuhaiila
ize mukoli mimkuo ni lanyu.
27 Leki kuminkiilyi u mulugu i lyoma.
28 Wihi nuiaa kusinja nualeke kia hangi. Badala akwe inge kusinja
witume mulimo. Witume i milimo ni kete i nsailo ku mikono akwe, iti
kina ahume kumuaiilya u muntu nu kete u lwinzo.
29 Ntambu ni mbii ileke kupuma mu malangu anyu. Badala akwe,
imakani kusinja apume mu malangu na nonee ku lwinzo. Kuinkiilya
nsailo awo niategeeye.
30 Hangi leki kumuhumyi i kinya uwai u ng'wau ng'welu nu ang'wi
Itunda. Inge ku ng'wenso kina maikiigwe ugomola ku nsoko a mahiku
na ugunwa.
31 Kusinja muuike kuli u wai wihi, u utaki, ikuo, wilea. ituki, palung'wi
ni kila mpyani nia ubii, Tuli miakende unyenye ku nyenye.
32 Mutule nu iaisa. Milekele unyenye ku nyenye, anga lilo Itunda mu
ng'wa kristo nai umulekee unyenye.

5

1 Ku lulo mutule antu a kumutyata Itunda, anga ang'yinya akwe nua
loilwe.
2 Mugende mu ulowa, uu uuu anga u Kristo nai ukuloilwe uses, ai
wipumilye mukola ku nsoko itu. Ng'wenso ai watulaa isongeelyo ni ipolya,
kutula unyukiilo nu uzaa nua kumuloeelya Itunda.
3 Ugoolya ang'wi u ubii wihi ni nsula mbibii kusinja ileke kutambulwa
mukati anyu, anga niitakiwe ku ahuiili.

4 Ang'wi u bipilwa uteke kutambulwa, ntambu nia kipungu, ang'wi
myete na kuhumya minyala, niiza Ibahu badala akwe utule ukoli u
ulumbiilyi.
5 Muhumile kutula ni kulu kuuluu ni kina ukoli ugoolya, ubii ang'wi ni
nsula, nuanso wikumbikila ia dudu, mugila isalo lihi mu utemi nu ang'wa
Kristo ni Itunda.
6 Muntu wihi nualeke kuukongela ku nkani ntile, kunsoko a makani aya
ikuo ni lang'wi Itunda lipembilye migulya ni la ana ni shanga ikilajaa.
7 Uugwa uleke kihanguila palung'wi nienso.
8 Kunsoko unyenye ung'wandyo ai matulaa kiti, ku iti itungili matulaa
alyuuku ku Mukulu. Uugwa gendi anga ang'inya nia lyuuku.
9 Kunsoko i nkani nia welu ihanguie uuzaa wihi, tai ane ni tai.
10 Duma iko ni kikuloeelya ku Mukulu.
11 Uleke kutula ukoli umuhangu mu milimo a kiti ni migila anga nkali,
badala akwe miike ng'walyi.
12 Kunsoko imakani makitung'w ni enso mu kiti inge minyala ikulu ga
nu kumaganula.
13 Makani ihi, na kupihuulwa nu welu, itulaa ng'walyi.
14 Kunsoko kila ikintu ni kipihuiwe kutulaa mu welu, uugwa wiligitya
izi, "Uka, uewe nu lae, hangi humbuka kupuma mu ashi nu Kristo ukelya
migulya ako".
15 Uugwa tuli nu uhugu iti ni mukugenda, shanga anga antu niagila u
ulingi.
16 Liguni itungo kunsoko imahiku inge.
17 Muleke kutula apunga, badala akwe lingi ntuni u ulowa nua Mukulu.
18 Leki kugali ku magai, witongeela mu ugazanja, badala akwe
mizuligwe nu ng'wau ng'welu.
19 Itambulyi nu kila ung'wi nu anyu ku malumbiilyo, ni ikulyo' ni mimbo
nia mu nkolo. Imbi nu kikulya ku nkolo ku Mukulu.
20 Mahiku ga pumya ilumbi ku makani ihi mu lina ni lang'wa Kristo yesu
Mukulu nu itu kung'wi Itunda Tata.
21 Ipumyi akola kila ung'wi ku muya ku ikulyo ni lang'wa Kristo.
22 Asungu, ipumyi ku agoha ni anyu, anga ku Mukulu.
23 Kunsoko umugoha inge itwe ku musungu, anga u Kristo nuili itwe ku
itekeelo. Inge muguni nua muili.
24 Kuiti anga Itekeelo ni lili pihi ang'wa Kristo. uu u uu iasungu kusinja
itume uugwa ku agoha ni ao mu kila ikani.
25 Agoha, alowi iasungu anyu anga uu uKristo nai ululoilwe itekeelo
hangi akipumya u mukola kunsoko akwe.
26 Ai witumile nianso iti itule tyelu. nai uleilye ku kuloja ku mazi mu
lukani.
27 Ai witumile izi iti kina wahume ki inkiilya umukola itekeelo lyelu,
kutili ikimala ang'wi ubii ang'wi kintu ni kimpyani ni aya, badala akwe
inge lyelu ni igila nu milandu.
28 Ku nzila yiyo yiyoo, agoha atakiwe kualowa i asungu ao anga i miili
ao. Nuanso nu muloilwe u musungu nuakwe wiloilwe u mukola.
29 Kutili ga nung'wi niiza u ubipiwe u muili nu akwe. Badala akwe
wiuzipya nu kuulowa anga u Kristo ga nai ululoilwe itekeelo.
30 kunsoko usese inge kianya muhangu nia muili nu akwe.

31 “Kunsoko iyi umugoha ukumuleka u tata nu akwe nu nyinya nua akwe
nu ki tunginkana nu musungu nu akwe, hangi nianso ni abiili akutula
muiili ung'wi".
32 Uwu ai ituile wipihile. Kuiti kuligitya kutula u Kristo ni Itekeelo.
33 Kuiti kila ung'wi nuanyu kusinja nua mulowe umusungu nuakwe anga
u mukola, nu musungu kusinja amukulye u mugoha nuakwe.

6

1 Ang'inya simi pihi ku aleli ni anyu mu Mukulu, ku ndogoelyo iyi inge
tai ane.
2 "Mukulye u Tata nu ako nu ia nu ako (ndogoelyo iyi lulo ilagiilyo ni la
ng'wandyo ni ukete wigombya).
3 "Iti itule bahu kitalanyu hangi muhume kikie likalo luliipu migulya
ihi".
4 Nu nyenye a Tata, muleke kuahumya ikuo iang'inya nu kuasakiilya
ikuo, badala akwe, Aleli mu uhuguligwa ni malagiilyo a Mukulu.
5 Nye atungwa tuli nu lwijo ku akulu ni anyu nia apa mihi ku ikulyo
ikulu nu ukagati ku woa nu upumiie mu nkolo ni anyu. Mutule nu lwijo
kitalao anga lulo ni mu mukuiye u Kristo.
6 Ikulyo ni lanyu lileke udu pang'wanso i akulu ni anyu ni akumugoza iti
kualoeelya. Badala akwe, tuli nu lwijo anga atungwa ang'wa Kristo. Itumi
u ulowa nua ng'wi Itunda kupuma mu nkolo ni anyu.
7 Atumikili ku nkolo nianyu yihi, kunsoko mukumutumikila Mukulu
hangi ang'wi shanga bina adamu,
8 Mutakiwe kulinga kina mu kila ntendo ninza u muntu nu kituma,
ukisingiilya isongeelyo kupuma ku Mukulu, Anga itule inge mutungwa
ang'wi muntu mulyuuku.
9 Nu nyenye akulu itumi zizo ziizoo ku atungwa anyu, leki kuatumbi ize
mulingile kina nuanso nuailee mukulu nua ihi inge yuyo nu koli kilunde.
Ize mulingile kina kutili u ukuli nua uteele mukati akwe.
10 Panyambele, Tuli ni ngulu mu mukulu nu mu uhumu nua ngulu ni
akwe.
11 Tugali i yigi yihi ni ang'wi Itunda, iti kina mulije kimika nsuta nu
ulugu nua mulugu.
12 Kunsoko i mbita itu shanga a sakami ang'wi a nyama, ila inge kikilya
nu utemi ni ngulu nia ng'wau ng'welu ni ahumi nia unkumbigulu nua ubii
ni kiti, kikilya nia hing'wi mu nkika nia kilunde.
13 Ku lulo, Tugali i yigi yihi ni ang'wi Itunda, iti muhume kimika ikomu ki
kilya nu ubii mu itungo ili ni bii. Ze yakilaa kumala kila i kintu, mukimika
ikomu.
14 Panyambele imeki ikomu, itumi izi ze yakilaa kutulaa matungaa
umushipi mu tai ni tai ane mu kikua.
15 Itumi izi ize matulaa mutugae u ukondaniili mu migulu anyu nua
kutanantya nkani ninza nia ulyuuku.
16 Mu kila hali ize muhoile inguta nia ulyuuku, niiza ikuuhumya
kumilimisa i miyi na uyo umubii.
17 Tugali i nkompila nia ugunwa nia panga nia ng'wau ng'welu, niiza
inge lukani nu lang'wi Itunda.
18 Palung'wi ni malompi ni ipolya, lompi ku ng'wau ng'welu kila
itungo, ku ulomeeli uwu tuli miakendegeeli kila itungo ku ugimya wihi
ni malompi kunsoko a ahuiili ihi.

19 Lompi ku nsoko ane, iti ni nkiiligwe u utungwaa ni nikalugula u
mulomo nu ane. Lompi kina ni alingase ku ugimya i tai ni pihile kutula
nkani ninza.
20 Inge kunsoko a nkani ninza unene ni balozi nai ntungilwe i minyororo,
iti kina mukati ao ndigitye ku ugimya anga ni ndigwe kuligitya.
21 Kuiti unyenye ga mulinge imakani ane ni mpyani ni nongolekile.
Tikiko muluna nu ane mulowa hangi munyamilimo ni muhuiili mu
Mukulu, wikamupikiilya kila i kintu.
22 Numulagiiye kitalanyu ku isigo ili lyenso ikulu, iti kina mulinge i
makani kutula usese, Ahume kumupoeelya i nkolo ni anyu.
23 Ulyuuku nu utule ku aluna, u ulowa palung'wi nu ulyuuku kupuma
kung'wi itunda. Tata nu mukulu u Yesu Kristo.
24 Ukende nu utule palung'wi ni ihi ni amuloilwe u Mukulu u Yesu Kristo
ku ulowa wuwo ni shanga wikuzaa.

Wafilipi

1 Paulo nu Timoteo itumi ang'wa Kilisto u Yesu, awaniabaguwe mung'wa
Kilisto niakiie ku Filipi palung'wi neemili, agozi.
2 Ukende utule nunyenye nuupolo nuupumile kung'wi Tunda Tata nuitu
nu Bwana witu u Yesu Kilisto.
3 Numusongeye Itunda nuane anga numukimbuke unye mehi.
4 Kila ilompi lane ayi kunsoko anyu mehi kila nukulompa, ingi nilowa
nukumulompela.
5 Nkite masongelyo iduu kunsoko apalung'wi wanyu munkani ninza
kupumiila luhiku la ng'wandyo sunga nilelo.
6 Nkete ikulukulu kina nuanso naiwanzilye umulimo nuuza mukatii
anyu ukulongolya kuumala sunga uluhiku nulang'wa Bwana u Yesu Kilisto.
7 Inge uu kung'waane kija ite kung'waanyu mehi kunsoko numuikile
munkolo ane. Kuite unye matula meeane muukende mukitungo kane
ukuueli nuulagile nuane munkoni ninza.
8 Itunda mukueli wane, ite nkite insula kunsoko anyu mihi ulowa
nuawamukati ang'wa Kilisto u Yesu .
9 Haki kulompa kina: ulowa wanyu wongeeleke kukiila mahala nuulingi
wehi.
10 Kulompa kunsoko ite mutule nuuhumi nuakugemeelya nukusagula
imakani nibahu kukila kuite kumulompeela gwa ite mutule miaza
shangaeze mukete kimeli kehi muluhiku iang'wa Kilisto.
11 Kuitegwa mizuligwe ninkali niyatai niyigeela mung'wa Yesu Kilisto,
kuukulu nikolyo lang'wi Tunda.
12 Itungile aluna ane, ndoilwe mulinge kina, imakani nakupila
kung'wane naitumile nkani ninza ilongoleka ikulu.
13 Yiyo ndogoilyo itungo yane mung'wa Kilisto, ulengekile kualindi
niakulu ehi nukukila ung'wa muntu gwa.
14 Nialuna iidu mung'wa mukulu, kunsoko atungo yane, ikapeng'wa
nukugema nukugema kutanantya kaze agila uwoa.
15 Iauyaao amutanantya itai ukilisto kuumeli nuwilei, niitegwa niangeza
kisego niza.
16 Awa neemutanatya ukilisto kuulowa alingile kina mbikilwe apa
kunsoko akukuila utanantyi.
17 Ingi iidu akumutanatya ukilistokuing'wene kumasego nimabeisiga
kina akuletekelya lwago iane mumunyololo ane.
18 Kululoo? Shangankee, ang'wi inzila ikatula ulugu ang'we tai, ukilisto
ukutanantigwa kuite ndoeigwa hangi ndoilwe.
19 Kunsoko ningile kina ite ikaleta kuluguilwa kung'wane, ikani ile
likapumila kunsoko amalompi anyu nakuailya nung'waung'welu Yesu
Kilisto.
20 Kimpyana nuisumbyeli wane nuakulukulu nitai nikina shangakutula
niminyala ang'wi ugimya wakwe wehi, anganaiza mahiku nitungele,
nsumbiiye kina Ukilisto ukunansulwa mumueli wane, agaitule numu-
panga ang'wi numushi.
21 Kundogoilyo kung'wane unene kikie inge Kilisto nukusha inge nsailo.
22 Kuite anganikie mumuieli yetuga nkali mumulimo wane, kululo
shangaimine nileule nilakosagula.

23 Ndogoilo nisukung'wa ikulu nimasego aya na mweeli. Nkete nsula
akuleka umweli nukutula palung'we nu Kilisto kintu nikiza inge kansailo
ikulukulu.
24 Ganiite kuaga mumiile uwu inge lukani lamuhimu ikulukulu kunsoko
anyu.
25 Kunsoko nkete ikulukulu migulya aile, ningile ninikasaga nukulon-
goleka kutula palung'wi nunyenye mihe kunsoko aunoneli nuwahueli
wanyu.
26 Nilikaleta uulowa wanyu nuukulu mung'wa Kilisto u Yesu kunsoko
ane ikigeeleka, aukulu wane palung'wi nunyenye.
27 Mutakiwe kikie ulikalo lanyu mulugendo nuluza nulutakiwe munkani
ninza niang'wa Kilisto, nije kina mimekile ikomu kunkolo ing; wi,
muzikilya uhueli nuankani ninza kupalung'wi.
28 Hangi muleke kutumbwa nikintu kihe nulukutendwa nianya ulugu
anyu ila kitalanyu ingi kilingasiilyo kaugunwa kupuma kung'wa Itunda.
29 Kundogoilyo unyenye mikeigwe kunsoko ang'wa Kilisto, shangaku-
muhuela du, ila ganukigigwa ganung'wenso.
30 Kundogilyo mukete winyomi wuwowuwoo anga numuihangile kita-
lane hangi migule nukete ga milelo.

2

1 Angeze ikole mung'wa Kilisto. Angeze wiloeli muulowa wakwe. Angize
ukole upalung'wi nuang'waung'welu. Angeze ukole ukende nuuasiiselya.
2 Ukaminsili uulowa wane kutula palung'wi, nukila ulowa ung'wi mutule
anga ung'wi munkolo, nukutula nisigo ling'wi.
3 Muleke kituma kung'wi nukikolya. Kuala musimie niangeza ibahu
kukila unye.
4 Kila ung'weanyu waleke kugoza uula wakwe wing'wene, ingegwa
wagoze nuula wauya.
5 Mutule nimasigo inga nukete u Yesu Kilisto.
6 Ingi nuanso Itunda udu. Kuitegwa shukee kutula Itunda nikintu
kuambikana nikenso.
7 Badalakwe, wikisonya ung'wenso. Auhoile iue lamitumi. Wikigeela
kupyani aauuntu. Akigela muntu.
8 Nuanso aiwisimilye nukugomba sungainsha, insha nikota la mpaga.
9 Ingi ite gwa Itunda wakamusunga kukila. Akamupalina nikulu kukila
mina ihi.
10 Awitumile ite utule anga mulina lang'wa Yesu kila ilu litune. Imalu
aawa niakole kilunde nawa niakole pihe ehi.
11 Hangi aiwitumile itekunsoko kila ululume lulunge kina u Yesu Kilisto
mukulu udu, ukulu wang'wi Tunda utata.
12 Kuitegwa alowaane anganemegomba mahiku ehi, singanganinkolodu,
kuite itungile nukukela ikulu hataize nukutile une mitume muugunwa
wanyu unyenye niakuogopa nukukagata.
13 Kunsoko ingi Itunda ukituma mulimo wang'waanyu, kunsoko aku-
muailya masigo, nukituma makani namunonee nuanso.
14 Itumi imakani ehi muleke kilalamikila nukubisha.
15 Itumi uu kunsoko muleke kumelwa nukutula miana ang'wi Tunda
niahueli niagila anga utukwi, itumi uu kunsoko mutule lumule la mihe,
kuutungwa nualeki nuube.

16 Luambi lukulu ulukani laupanga itegwa ntule ninsoko akukulya
luhiku lang'wa Kilisto. Inge kulinga kina singaemankile imilugu nekanda
hangi singainagile nikanda.
17 Kuite hatize kukegenwa angi songelyo pigulya pakiandalo muitumi
nuauhueli wanyu, kuulowa, hangi nuulowa palung'wi nunyenye mihi.
18 Anga uu nunyenyegaa muloilwe, hangi muloilwe palung'wi nunene.
19 Kuite uhueli mumukulu u Yesu kumutuma u Timoteo kitolanyu uu-
pakupedaa, muhume kupegwa ngulu namunkolo panga nalinga imakani
anyu.
20 Kunsoko numugila numungiza nukete uloieli anga nuakwe, nukete
imasigo atai kunsoko anyu.
21 Neangiza ehi nazanzee atuma kitalanyu akuduma imakani aodu,
hangi singa nkani niang'wa Yesu Kilisto.
22 Kuite mulengile insailo akwe, kunsoko anga umung'nya nukumitumila
utata akwe, uu aiwitumile palung'we nunene.
23 Kuite nihuie kumutuma akaye, anganinge udu ntuninikikupumila
kung'wane.
24 Kuite nkete itai mumukulu unene lukulu nzile pakupidaa.
25 Kuite nsigile nukumusania mumulele kung'wanyu, u Epafuladito.
Nuanso mulunaane hangi mituma milimo ane hangi mulindi miane,
mutungwa hangi mitumi wanyu kunsoko amalompi ane.
26 Kunsoko aiwogopile hangi ausumbiye kutula palung'wi palung'wi
nunyenye mehi kunsoko aimigule kinamulwae.
27 Kundogoilyo itai ainumulwae lukulu pakupi insha kuite Itunda
aumuaisiye, hangi ukende nuanso singa aiukole, kung'wakwe du, inge
gwa aukole uholi nukung'wane gaa, kunsoko ndeke kutula nuukia migolya
aukia.
28 Itegwa kumususha ung'wenso kumanyiika kulekela kukaya, inge anga
mamuona hangi mulowe palung'wi nunene ikanahegeligwa kuiilya.
29 Musengeelyi u Epafuladito mumukulu kuulowa wehi. Muakulye iantu
anga ung'wenso.
30 Kunsoko aukole kunsoko amulimo wang'wa Kilisto kina aiwahugeela
kunsha. Auponee inino mulikalo lakwe kunsoko akuguna unene hangi
akituma iki naulagiigwe kituma nukunintumila une kumukono nuuhueli
nunene.

3

1 Apagwa alunaane mulowe mumukulu. Singakuona kumuandikila
hangi inkani zizozizo imaka aya akumupa usungwi.
2 Huguki pambwa. Huguki niituma milimo nimibe. Huguki nawa
neisanilye kumiile ao.
3 Kunsoko usese kugombile iganda. Usese kugombile kumukulya Itunda
kuailigwa nung'waung'welu. Nikilingeela mung'wa Kilisto Yesu, hangi
naza kuagila ugimya mumiile.
4 Ata uu, angeze ukole muntu nukwie umuiile uu unene mbezilye kituma
uu lukulu.
5 Ingi aintawe kiganda luhiku la nane, aintungilwe mundugu a Isilaeli.
Niandugu ang'wa Benjameni. Nuueblania. Kumipikilya itai ni lago
lang'wa Musa, ai nifalisayo.
6 Kungulu yane ainilagilya itekeo. Kugomba itai nilago, ainumugila anga
lawama kilago.

7 Inge mumakani ehi nainumaine kina ansailo kung'wane ainumaaiye
anga mpaala kunsoko akumulinga u Kilisto.
8 Kutai numaiye imakani ehi kina magila anga nsailo kunsoko auza
wakumulinga uKilisto Yesu Mukulu wane. Kunsoko akwe nimalekile
imakani ehi, nimaaiye anga impaala inge numupate uKilisto.
9 Hangi niigelekile mukate akwe. Nimugila itai nane anga nene
kupumila milago, inge nkete itai iyi nigeela muhueli wang'wa Kilisto,
nuupile kung'wi Tunda, nikite umusingi muhueli.
10 Itungeele ntakile kumulinga nuanso ningulu yauioki wakwe
palung'we nulwago lakwe. Ntakile nkailwe nu Kilisto mupyani ansha
akwe.
11 Bahu nihume kutula muuhueli muiuki waashi.
12 Singa tai kina nakondya kija imakani aya nakondanila mung'wanso,
inge kilekulompa nihume kulija ehi nazigeeleka kung'wa Yesu.
13 Aluna ane, singansigile kina nalija imakani aya. Inge kituma ikani
ling'we. Kewa nakunyuma nimagozeele nakuntongeela.
14 Kigigimilya kupikila isego sunga ndije nsailo nakitangwa ni Tunda
mung'wa Kilisto u Yesu.
15 Kehi nikukuie uuguni, inonee kusiga ite. Hangi angize niang'wi
akusega masego nsoko amakani ehi Itunda ukukukumukila kung'wanyu.
16 Hata uu muunali upikiele kulongoleka wuwo.
17 Aluna ane, mumbige une. Agozi kesa awa naoolongola kumpyani anga
nitu.
18 Lidu neikie wawa ninimuila kua yedu, nitungili kumuila kuliholi, iidu
akikie anga alugu wang'wa Kilisto.
19 Impelo aoube. Kunsoko Itunda ao inda, nulugoha lao lukulu
muminyala ao. Akusega imakani amihe.
20 Inge uwizeeli witu ukole milunde, u Yesu Kilisto kumulindie muguni
witu u Yesu.
21 Ukukaila imeeli tu nimigila uhumi kutula anga umwiili wakwe nua
ukulu kuhumi wuwowuwo nuemuhumya kukania maintu ehi.

4

1 Kuite alowa ane, naize numusumbiye, naiulowa ningala ane. Imeki
kisa mumukulu, unye ahumba alowa.
2 kuupepelya uewe Eudia, kupepelya ga nue Sintike, musushe ukupi nu-
aupolo wanyu. Kunsoko unyenye e miihi miabiili aimiungile mumukulu.
3 Kutai, mumupepelye gwa ung'wenso ituma milimo iane, muailye
iasungi awa kunsoko aitumi palung'wi nunene muutamani inkani ninza
niyamukulu kezekukoli nu Kelementi palung'we niitumi niangiza nia-
mukulu, imani nao nainandikiwe mumbugulu naupanga.
4 Mumukulu mahiku ehi. Hangi kulunga, mulowe.
5 Upolo wanyu ulengekile kuantu ehi. Umukulu wahugeela.
6 Muleke kisumbula kulukani leji. Itumi imakani anyu ehi kunzila
naulukuluku, kulompa nikusongelya. Nimaitaji anyu dengeke kung'wi
Tunda.
7 Upolo nuamukulugwa ninkulu kukila ulengi wehi, ikasunga ikulu
nimasego anyu kuualigwa wang'wa Yesu Kilisto.
8 Impelo, aluna ane. Masigi lukulu imakani ehi nakete ita ukuligwi,
ikulu welu, ulowa, naya nakete upikiligwi nuuza upolo, palung'wi naya
natakewe kukuligwa.

9 Muitumile inkani izi numumanyisigwi, nimusingilye nija naya naua
nimumaine kung'wane nukung'wa Tata witu nua upolo ukutula nunyenye.
10 Nkete ulowa ukolo du kung'waanyu mumukulu, kunsoko unye
migeela hangi isigo lakutula kung'wanyu nsoko aulompi wane hatize
singamupatile ilyoma lakunzailya.
11 Singa kulunga ite inge mpate kintu kunsoko auula wane kunsoko
auuta wanyu. Kunsoko nalenga kugomba muhali yehi.
12 Ningile ulikalo lakuhielwa nulikalo lakutula nimaintu ga mumazingila
ehi aya unenifunzile kinkunku kukulya imahikutungilwe hangi nukulya
imahiku naanzala, yaani nedu nukutula nuula.
13 Nihumile kutuma aya kuaailigwa nung'wenso nuemupeza ingulu.
14 Ata uu ainitumile iza kunzailya une munzago yane.
15 Unye Afilipi mulinge kina ung'wandyo wankani ninza nainihegile
ku Makedonia, kulite angilekeelo nailintindikie mumakani natakewe
kupumya nukusingelya inge unyenye udu.
16 Ganapaga nainkule Kutesalonike, unye aimuntumie umusaada singa
kang'we kunsoko auula wane.
17 Muleke kugela kina kulompa musaada. Inge kulunga gwa mulije
inkali nikete nsailo kung'wanyu.
18 Nasingilya maintu ehi, nitungele nizuigwe nimaintu idu, nseng-
eye imaintu anyu kupumiila kung'wa Epafuladito. Inge maintu maza
akunyunkiila ihanganga imanukato. Nago mbekile nanso ehi isongeelyo
namuloeye Itunda.
19 Kunsoko nanso, Itunda wane ukumizulya uula wanyu kutula ugole
nua ukulu wakwe mung'wa Yesu Kilisto.
20 Ilungile kung'wi Tunda nu Tata witu ukule ukulu wakale na kale hueli.
21 Imelamu ane imupikile kila muhueli mung'wa Kilisto u Yesu. Alowa
ninkoli nienso apa amupee milamu amulamukilye.
22 Ga niahueli ehi apa akumulamusha, palung'wi nawa niamunyumba
ang'wa Kaisali.
23 Nitungele ukende wamukulu witu u Yesu Kilisto utule ukole munkolo
yangu.

a Kolosai

1 uPaulo, Mutung'waa wang'wa Yesu Kristo ku ulowa nuang'wa Itunda,
nu Timotheo muluna nuitu,
2 ku a huiili ni aluna ni ahuiili munng'wa Kristo niakoli ku Kolosai.
Ukende utule kitalanyu, nu ulyuuku kupuma kung'wa Itunda Tata nuitu.
3 Kuupumya ulumbi kung'wa Itunda, Tata nua Mukulu itu uYesu Kristo,
nu kumulompeela nkua ku nkua.
4 Kigulye u uhuiili nuanyu mung'wa Yesu Kristo nu ulowa ni muukete
ku awo ihi nai abaguwe kunsoko ang'wa Itunda.
5 Mukete u ulowa uwu kunsoko a isumbiilyo nila tai ni liikilwe kilunde
kunsoko itu. Ai mijaa kutula isumbiilyo nilanso nila tai ze ikili mu lukani
nula tai, Nkani ninza,
6 naiza luzile kitalanyu. Nkani ninza izi itugaa nkali hangi yenelaa mu
unkumbigulu wihi. Yatulaa kituma iti ga mukati anyu puma luhiku nai
migulye nu kimanyisa kutula ukende nuang'wa Itunda mu tai.
7 Izi zizo nkani ni nziza nai mimanyisilye kupuma kung'wa Epafra,
mulowa nuitu munyamilimo miitu, naiza munyamilimo nu muhuiili
nuang'wa Kristo ku badala itu.
8 Epafra ai witumile ukumuke kitaitu u ulowa nuanyu mu Ng'wau
Ng'welu.
9 Ku nsoko a ulowa uwu, puma uluhiku nai kigulye iti, kukili leka
kumulompeela. Katuile kulompa kina mikizuligwa nu uhugu nua ulowa
nuakwe mu upolo wihi nu ulingi nua nkolo.
10 Katuile kilompaa kina mikagenda mu ugimya nua Mukulu mu nzila
ni izipie. Katuile kilompaa kina mikapaa nkali mu kila ntendo ninza ni
kina mikatula mu uhugu nuang'wa Itunda.
11 Ku umulompa muhume kuikilwa i ngulu mu kila uhumi kuniganiila
ni ngulu ni ikulyo nilakwe mu ugimya nu ugigimiilya wihi.
12 Ku ulompa kina, ki iloelya, mukupumya ilumbi kung'wa Tata, nai
umitumile unyenye muhume kutula ni ipatyo mu usali nua ahuiili mu
welu.
13 Wakugunilee kupuma mu uhumi nua kiti nu ku uhamilya mu utemi
nua ng'wana nuakwe mulowa.
14 Mu ng'wana nuakwe kukete u uguniki, ulekelwa nua milandu.
15 uNg'wana ingi mpyani ang'wa Itunda ni shanga wigelaa. Ingi mulelwa
nua ng'wandyo nua u umbwaa wihi.
16 Ku nsoko ku ng'waakwe intu yihi ai iumbilwe, izo ni ikoli kilunde nizo
ni ikoli mihi, intu ni yigeeleka nizo ni shanga yigeeleka, anga itule ingi ya
ukulu ang'wi ngulu ang'wi uhumi ang'wi anya ngulu, intu yihi ai iumbilwe
nu ng'wenso ku nsoko akwe.
17 uNg'wenso izaa ukoli ze ikili i intu yihi, nu mu ng'waakwe intu yihi
iambinkanile palung'wi.
18 Nu ng'wenso yuyo itwe nila muili ingi itekeelo, nuanso ingi ng'wandyo
hangi mulelwa nua ng'wandyo kupuma mukati a ashi, iti, ukete lyoma nila
ng'wandyo mukati a intu yihi.
19 Ku nsoko Itunda ai uloeeigwe kina ukaminkiili nuakwe wihi wikie
mukati akwe,
20 nu kulamula i intu yihi kung'waakwe ku nzila a ng'wana nuakwe.
Itunda ai witumile u ulyuuku kukiila sakami a ikota nila mpaga ni lakwe.

Itunda ai ulamue i intu yihi kitalakwe mukola, anga itule ingi intu nia mihi ang'wi intu nia kilunde.
21 Nu nyenye ga, ku itungo ling'wi aimatuile aziila kung'wa Itunda hangi ai matulaa mialugu akwe mu mahala ni ntendo nia ubii.
22 Kuiti itungili wamulamue unyenye ku muili nuakwe kukiila nsha. Ai witumile iti kumuleta unyenye ni mielu, ni agila u usokigwa nangi bila kimala ntogeela akwe,
23 anga mulongoleke mu u huiili, nai makomigwaa nu kutula miakomo, kutili kuhegigwa kuli kupuma mi isumbiilyo nila ugimya nila nkani ninza nai muigulye. Izi zizo nkani ninza nai itanantigwe ku kila muntu nai u umbilwe pihi i ilunde. Izi zizo nkani ninza naiza ku nanso unene, Paulo, natuile ni munyamilimo.
24 Itungili niloeye u lwago nu lane ku nsoko anyu. Nu nene nakondeelya mu muil nuane ni kikepile ku ntendo niang'wa Kristo ku nsoko a muili nuakwe. naza ingi itekeelo.
25 Unene ingi munyamulimo nua itekeelo ili, kuniganiila nu witumi nai ninkiigwe kupuma kung'wa Itunda ku nsoko anyu, kulizulya u lukani nu lang'wa Itunda.
26 Uwu ingi tainua ki nkunku nai watulaa upihilwe ku myaka idu nu ku ulelwa. Kuiti itungili wakunukulwa ku ihi ni ahuiie mu ng'waakwe'
27 Ingi ku awo naza Itunda uloilwe ku kunukula kuyili u ugoli nua ikulyo ila ki nkunku nila tai iyi mukati a Anyaingu. Ingi kina uKristo umoli mukati anyu, ugimya nua ikulyo nilizile
28 Uyu yuyo ni ku umutanantya. Ku umukania kila muntu, nu kumumanyisa kila muntu ku upolo wihi, iti kina kumulete kila muntu ukondaniie kung'wa Kristo.
29 Kunsoko iyi, Unene nkamatikile nu kukazana kuniganiila ni ngulu niakwe ni itumaa mulimo mukati ane mu uhumi

2

1 Ku nsoko ndoilwe mulinge iti niiza ntuile nu lwago lidu ku nsoko anyu, ku ihi niakoli ku Laodikia nu ku ihi naza akili kihenga u usu nuane mu muili.
2 Kituma u mulimo iti kina nkolo niao ihume kupoligwa ku kuletwa palung'wi mu ulowa nu ku ugoli wihi nua widu nua kulu kuulu nikondile nua uhuguku, ku kuulinga i kinkunku nika tai ang'wa Itunda, naiza ingi uKristo.
3 Mu ng'wenso matulyo ihi na upolo nu uhuguku upihilwe.
4 Kuligitya izi iti kina wihi waleke kumutendeela isue ku utanantyi nu ukete upembeseelyi.
5 Ni anga ize nimutili palung'wi nu nyenye mu muili, kuiti nkoli palung'wi nu nyenye mu nkolo. Ni loile kihenga i nzila nianyu ni nziza ni ngulu nia u huiili nuanyu mung'wa Kristo.
6 Anga nai mu musingiiye uKristo Mukulu, gendi mu ng'wenso.
7 Mukomigwe mu ng'wenso, muzengwe mu ng'wenso, mukomigwe mu uhuiili anga udu nai mumanyisigwe, nu kutungwa mi imbiilyo lidu.
8 Gozeeli nia kina muntu wihi aleke kumuambya ku ulingi ni nkani ntili nia ukongeli kuniganiila nu usingiilya nua kibina adamu, kuniganiila ni ntendo nia kinya ingu, shanga kuniganiila nu Kristo.
9 Kunsoko mu ng'wenso ukondaniili wihi nuang'wa Itunda wikiie mu muili.
10 Nu nyenye mizuigwe mu ng'wenso, uNg'wenso ingi itwe nila kila uhumi nu unyangulu.

11 Mu ng'wenso ga ai mutwawe kidamu ni shanga kitung'wa nu bina
adamu mu kuhegeligwa muili nua nyama, kuiti ingi mu kidamu nikang'wa
Kristo.
12 Ai muikilwe palung'wi nu ng'wenso mu wogigwa. Nu kunzila a uhuiili
mu ng'wenso ai miukigwe ku uhumi nuang'wa Itunda, Nai umiukilye
kupuma muashi.
13 Hangi nai matulaa makuza mu utumuli nuanyu nu kuhita kutalwa i
kidamu mu miili anyu, ai umitumile apanga palung'wi nu ng'wenso nu ku
ulekela i milandu itu ihi.
14 Ai uputile u ukimbukiilyi nua udaigwa nai ukilisigwe, ni nzila nai
yatulaa nsuta nu sese. Ai uihegilye yihi nu kuikononteela mi ikota ila
mpaga.
15 Ai uihegilye i ngulu nu ukulu. Ai umaikile kihenga nu kituma kutula
ilumbi nula ukilyi ku nzila a ikota nila mpaga nilakwe.
16 Ku lulo, muntu wihi waleke kumulamula unyenye kulya ang'wi
kung'wa, ang'wi kutula luhiku nula siku kuu ang'wi ng'weli ugeni, ang'wi
luhiku nula kusupya.
17 Izi ingi miluli a makani napembilye, kuiti nikamukati ingi Kristo.
18 Muntu nu tuile wihi aleke kuhegeligwa ilumbi nilakwe ku kuhung'wa
nsula a uliuki nu kipoelya u malaika. Muntu nua kinya iti wingilaa mu
makani naza umihengile nu kupembeseeligwa ni masigo akwe na muili.
19 uNg'wenso shanga wiliambiila itwe. Ingi kupuma mu itwe kina
u muili wihi kukiila nungo niakwe ni makupa ikinyinkanigwa nu
kuambinkanigwa ku palung'wi; nu kukula ku ukuli nuipumigwaa nu
Itunda.
20 Anga itule ai ku kule palung'wi nu Kristo ku ntendo nia mihi, mbona
mu kikie anga mukitumigwa ku ihi;
21 “Leki kuambi, ang'wi kululya, ang'wi ku kumpya”
22 Aya ihi alagiigwe ku nsoko a ubipya nu upembilye nu utumili,
Kupumiila nu ulagiilwa nu umanyisigwa nua ana adamu.
23 Malagiilyo aya akete upolo nua makumbiko nazipigwe ku ing'wene
nu uliuki nu lwago nula muili. Kuiti ngila anga nsailo ku nsula nia muili.

3

1 Anga itule hangi Itunda umiukilye palung'wi nu Kristo, madumi
imakani na akigulya kuiza uKristo wikiie ku mukono nua kigoha nuang'wa
Itunda.
2 Sigiili kutula imakani a kigulya, shanga kutula makani a mihi.
3 Kunsoko makulee, nu likalo nu lanyu lapihilwe palung'wi nu Kristo
kung'wa Itunda.
4 Matungo uKristo nuikigeeleka, naiza ingi likalo nu lanyu, Papo
nunyenye ga mukigeeleka nu ng'wenso mu ikulyo.
5 Kululo mapihi i makani namoli mihi ingi, ugoolya, ushapu, nsula ni
mbi bii, masigo ni ma bi bii, ni nsula, naiza ingi ikumbiko nila adudu.
6 Ingi kunsoko a makani aya ikuo nilang'wa Itunda lipembilye migulya
a ana niagila u lwijo.
7 Igi kunsoko a makani aya ga nu unyenye ai mugendee ku nanso nai
mikiie mukati ao.
8 Kuiti itungili ingi kusinja mumaheje i makani aya ihi. Ingi, ikuo, utaki,
nsula ni mbi bii, ituki, ni makani ni mashapu ni pumiila mu malango anyu.
9 Leki kikongeli nyenye ku nyenye, ku nsoko mautugulaa u untu nuanyu
nua kali ni ntendo niakwe.

10 Matugalaa untu ugeni, naza witung'waa ugeni mu uhugu kupembelya
ni mpyani a uyo naiza mu umbi.
11 Mu uhugu uwu, kutili uMuyunani nu Muyahudi, kutalwa kidamu nu
kuhita kutalwa i kidamu, mumanyi ni shanga mumanyi, mutung'waa, ni
shanga mu tung'waa, kuiti badala akwe uKristo ingi makani ihi.
12 Anga mi aholanigwa ang'wa Itunda, Elu hangi alowa, tugalii u untu
nu ukende, uzaa nkolo, uliuki, upolo nu ugimya.
13 Iho eeli nyenye ku nyenye. I a isiilyi kila muntu nu muya. Anga
ize u muntu ukete isosho ku muya, amulekele kunsoko yiyo yiyoo naiza
uMukulu nai umulekee unyenye.
14 Ikilo nila makani aya ihi, Mutule nu ulowa, naza kiko kinsaasha ka
ukondaniili.
15 Ulyuuku nuang'wa Kristo umutongeele mu nkolo nianyu. Ai ituile
ingi kunsoko a ulyuuku uwu kina ai mitangiwe mu muili ung'wi. Tuli ni
ilumbiilyo.
16 Nu lukani nulang'wa Kristo likie mukati anyu ku ugoli. Ku upolo wihi,
imanyisi nu kisija u nyenye ku nyenye ku malumbiilyo, mimbo, ni mimbo
a munkolo. Imbi ku ulumbi i nkolo nianyu kung'wa Itunda.
17 Hangi kihi ni mukituma, mu makani ang'wi, mu ntendo, itumi ihi ku
lina nila Mukulu uYesu. Mi nkiilyi i lumbi Itunda Tata kukiila uNg'wenso.
18 Akima, liuki ku itunja anyu, anga ni izipiie ku Mukulu.
19 Nu nyenye itunja, alowi i a kima anyu, hangi muleke kutula miataki
ki italao.
20 Ang'yinya, akulyi i aleli anyu mu makani ihi, ndogoelyo uu ni
imuloeelya uMukulu.
21 a Tata leki kuasakulyi i ana anyu, iti kina aleke kuambwa nu ukata.
22 Atugwa, akulyi i akulu anyu mu muili ku makani ihi, shanga ku u
ailigwa nua miho anga antu nia kiloa udu, ila ku nkolo nia tai. Mogopi
Itunda.
23 Kihi ni ukituma, itumi kupuma mu imi nuanyu anga ku Mukulu hangi
shanga ku ana adamu.
24 Mu lingile kina mikasingiilya kipegwa nika usali kupuma ku Mukulu.
Ingi uKristo Mukulu ni mukumitumila.
25 Ku nsoko wihi nuitumaa ni shanga taiane ukusingiilya ulamuli ku
ntendo ni shanga taiane naza witumile, hangi kutili uguniiligwa.

4

1 Akulu, pumyi ku atugwa i makani ni taiane nu ulingi. Mulingile kina
mukete ga nu Mukulu kilunde.
2 Longoleki kutula akomo mu malompi. Ikii miho mu nilanso ku
ilumbiilyo.
3 Lompi palung'wi ku nsoko itu ga, iti kina Itunda alugule i mimpita
kunsoko a lukani, kitunta i kinkunku nika tai ang'wa Kristo. Kunsoko a ili
natungilwe minyororo.
4 Hangi lompi kina nihume kuliika kihenga anga ni isingigwe kuligit-
igwa.
5 Longola ku upolo ku awo ni akoli kunzi, hangi muligunie itungo.
6 iMakani anyu atule nu ukende matungo ihi, nu kulungila u munyu
matungo ohi, iti kina muhume kulinga iti ni imutakile kumusukiilya kila
u muntu.

7 Ku makani na antuile unene, uTikiko ukituma akumuke kitalanyu.
uNg'wenso ingi muluna mulowa, munyamilimo nu muhuiili, hangi
mutugwa mi itu ku Mukulu.
8 Kumulagiilya kitalanyu kunsoko a ili, kina muhume kulinga i makani
kutula u sese ga ni kina ahume kumukinyila.
9 Kumulagiilya palung'wi nu Onesmo, muluna itu mulowa nu muhuiili,
hangi ung'wi anyu. Akumutambuila kila i kintu nai kipumie apa.
10 Aristarko, mutungwa miane, ukumulamusha, ga nu Marko muyala
nuang'wa Barnaba nai musingiiye u ulingasi kupuma kitalakwe, “Anga
waza kitalanyu, musingiilyi”
11 Nu Yesu ga nuitangwaa Yusto. Awa ing'wene du ni anya kidamu ingi
ituma milimo iane ku nsoko a utemi nuang'wa Itunda. Atuile ipoeelya
kitalane.
12 Epafra ukumulamusha, uNg'wenso ingi ung'wi anyu hangi mutugwa
wang'wa Kristo Yesu. uNg'wenso witumila ngulu mu malompi kunsoko iti
kina muhume kimika ku ukomo nu kigeeleka ikaminkanu mu ulowa wihi
nuang'wa Itunda.
13 Kunsoko kumukuiila, kina witumaa milimo ku ngulu kunsoko anyu,
ku awo niakoli ku Laodekia, nu ku awo niakoli ku Hierapoli.
14 uLuka uyo u mukiliki mulowa, nu Dema akumulamusha.
15 Alamushe i aluna ane niakoli ku Laodekia, nuku Mimfa, ni itekeelo
ilo ni likoli mi ito kitalakwe.
16 Ibada ili ni likatula likusong'wa mukati anyu, lisong'we ga nu kitekeelo
nila a Laodekia, nu nyenye ga mu komaniilye mukulisoma ibada kupuma
ku Laodekia.
17 Ligitya kung'wa Arkipo, “Goza uwu u uaiilya naiza u usingiiye mu
Mukulu, kina utakiwe ku utimilya.”
18 uMulamo uwu ingi ku mukono nuane mukola - Paulo. Kimbukiilyi i
minyororo ane. Ukende nu utule nu yenye.

a Thesalonike

1 uPaulo, Silwano nu Timatheo ku Itekeelo nila ku Thesaloniki mung'wa
Itunda Tata nua Mukulu uYesu Kristo. Ukende nu ulyuuku utule nu
nyenye.
2 Ki ipumya ilumbi kung'wa Itunda kila nkua ku nsoko anyu mihi,
matungo ni kuumuta mu malompi itu.
3 Kimikimbukiilya shanga kukondya ntongeela ang'wa Itunda Tata i
ilimo anyu nu uhuiili, kinya ngulu nika ulowa, nu ugimya nu ukete i
kinyangulu kunsoko a panyambele mu Mukulu uYesu Kristo.
4 Anyandugu ni muloilwe ni Itunda, kulingile u witangwi nua nyu.
5 Ni kinya inkani ninza ni itu nai izile kitalanyu shanga ku nkani duu, ila
ga nu ku ngulu, mu Ng'wau Ng'waelu, nu mu kulu kuulu. Ku mpyani yiyo,
mulingile ga nu sese ai katulaa antu a mpyani kii mukati anyu kunsoko
anyu.
6 Ai matulaa antu a kuigiilya usese ku Mukulu, anga nai musingiiye u
lukani mu lwago ki iloeelya ni lipembeeye kung'wa Ng'wau Ng'welu.
7 Ni mapumilo akwe, mikatula mpyani ku ihi mu Mekadonia ni Akaiya
naza ahuiie.
8 Ku nsoko kupuma kitalanyuu lukani nulang'wa Itunda lekondaniie
pihi. nu sese ku Mekadonia ni Akaiya ing'wene du. Badala akwe, ku kila
kianza u uhuiili nua nyu kung'wa Itunda lukondaniile pihi. Ni mapumilo
akwe, shanga kukete nsula kuligitya kihi.
9 Kunsoko enso akola akupindula u upembyi nuitu ai watulaa wa mpyani
kii kati anyu. Akuganula nai mu mupilukie Itunda niiza mupanga hangi
nua tai.
10 Ai apumilye i nkani kina mu mulindiie u Ng'wana nuakwe kupuma
kilunde, nai wiukigwe kupuma ku ashi. Nu uyu ingi Yesu, nui kuika
ilyuuku kupuma mu ikuo nilipembilye.

2

1 Ku nsoko unyenye akola mulingile, aluna ku upembyi nuitu kitalanyu
shanga ai wanankanda.
2 Mulingile kina u ng'wandyo ai akagilye hangi ai akiutendele ku
minyala uko ku Filipi, anga ni mulingile. Ai katulaa nu ukamatiku
mung'wa Itunda kitunta inkani ninza niang'wa Itunda ga nuku lwago lidu.
3 Ku ndogoelyo u ulangi nuitu shanga upembeeye nu ubi, ang'wi mu
ushapu, ang'wi mi isue.
4 Badala akwe, anga iti nai kugombekile ni Itunda nu ku huiilwa
inkani ninza, uu ni kuitunta. Kuitunta, shanga ku aloeelya antu. kuiti
kumuloeelya Itunda. Ng'wenso wing'wene yuyo wipukaa inkolo ni itu
5 Ku ndogoelyo shanga ai kutumie i makani a kisenkeneelya matungo
ihi, anga ni mulingile, ang'wi kutumila makani anga kisingiilya ku nsula,
Itunda ingi mukuiili nuitu.
6 Ang'wi shanga ai kudumile ikulyo ku antu, ang'wi kupuma kitalanyu
ang'wi ku angiiza. Ai kuhumile kudaya kuguniiligwaa anga itumi ang'wa
Kristo
7 Badala akwe ai kutuile kiapolo kati anyu anga nyinya nuiapolya i ana
akwe mukola.

8 Ku nzila iyi ai katulaa nu ulowa kitalanyu. Ai katulaa alyuuku
kumuhanguila shanga udu inkani ni nziza niang'wa Itunda ila ga nu likalo
nu litu akola. Ku nsoko ai matulaa mi alowa itu.
9 Kunsoko a luna, mukimbukile u mulimo nu lwago nulitu. Utiku
nu mung'wi ai katulaa kuituma u mulimo kuleke kumulemeelya wihi.
Matungo nanso, ai kuatanantiiye inkani ninza niang'wa Itunda.
10 Unyenye miakuili, ni Itunda ga, ingi ku ikulyo nila mpyani kii, ni bila
usokogwa nai kugendile akola ntongeela anyu ni muhuiie.
11 Iti uu, mulingile ingi ku ndogoelyo kii ku kila ung'wi anyu, anga uTata
nuili ku ana akwe nai kumukomangiie nu kumuhumya insula. ai ku kuiie
12 kina itakiwe kulongoleka anga nuili u witangwi nuanyu kung'wa
Itunda, nai umitangile mu utemi ni ikulyo nilakwe.
13 Ku nsoko nanso kumu lumbiiye Itunda ga kila matungo. Ku nsoko
itungo nai musingiiye kupuma kitaitu u lukani nulang'wa Itunda nai
muligulye, ai musingiiye shanga anga lukani nula ana adamu. Badala
akwe, ai musingiiye anga itai nili, lukani lang'wa Itunda. Ingi lukani ulu
niiza litumaa mulimo mukati anyu ni muhuiie.
14 Ku iti uyenye, aluna, mutule antu a kutyatisha i matekeelo ang'wa
Itunda nakoli ku Uyahudi mung'wa Kristo Yesu. Ku nsoko nu nyenye ga ai
magigwe ku makani yayo yaayo kupuma ku antu anyu, anga nai yatulaa
kina kupuma ku Ayahudi.
15 ai atulaa ingi Ayahudi wawo nai amubulagile uMukulu uYesu
palung'wi ni anyakidagu. Ingi Ayahudi naza akuzunsilye kupume kunzi.
Shanga amuloeeye Itunda hangi ingi alugu ku antu ihi.
16 Ai akugiiye kuleke kuligitya ni anyaingu iti alije kugunwa. Mapumilo
akwe ingi kina alongolekile ni milandu ao. Mpelo ikuo nilang'wa Itunda
lazilee migulya ao.
17 uSese, aluna, ai katulaa kibagula nu nyenye ku itungo ikupi, kinya
muili, shanga mu nkolo. Ai kitumile ku uhumi nuitu nu ku nsula nkulu
kihenga u usu nuanyu.
18 Kunsoko ai kalowa kupembya kitalanyu, nene Paulo, ku nkua
ang'wandyo ni nkua inzuya, kuiti u mulugu ai ukugiiye.
19 Ku kihuiila kitaitu ingi ntuni ku panyambele, angwi iloeelya, ang'wi
ngala akiloelya ntongeela a Mukulu itu uYesu itungo nila kupembya
kitalakwe? Itii shanga nyenye ikilo anga ni ili iauya?
20 Kunsoko u nyenye ingi ikulyo ni iloeelya ni litu.

3

1 Ku lulo, nai katulaa shanga kuhumile kugimya ikilo, ai kusigile kina ai
ituile iziza kusaga kuko ku Athene king'wene duu.
2 Kikamulagiilya uTimotheo, muluna itu hangi munya milimo nuang'wa
Itunda mu nkani ninza niang'wa Kristo, kumuika ikaku nu kumupoeelya
kukaminkana nu uhuiili nuanyu.
3 Ai kitumile aya iti kisigo aleke kutula umoli wihi nua ku nkukankuka
kupumiila nu lwago ulu, kunsoko akola mulingile kina kakondya sagulwa
ku nsoko a ili.
4 Ku tai, itungo nai kukoli palung'wi nu nyenye, ai katongela kumu-
ganuila nia kina ai katulaa pakupi kulija u lwago, nayo ai apumie anga
nai mulingile.
5 Ku nsoko ili, nai natulaa nemilwe kugimya hangi, ai ndagiiye iti kusiga
ndije kulinga migulya a uhuiili nuanyu. Anga itye u mugemi ai watulaa
bahu wamugemaa, nu mulimo nuitu utule nankanda.

6 Kuiti uTimotheo ai uzile kitaitu kupembelya kitalanyu nu ku uletela
inkani ni nkende migulya a uhuiili nu ulowa nuitu. Ai ukutambuie ni
yakina mukete u ukimbukiilyi nu uziza migulya itu, ni kina mukete nsula
kuihenga anga niiza usese kihung'waa nsula kumihenga unyenye.
7 Ku nsoko a ili, aluna ai kipoelya nangaluu nu nyenye ku nsoko a uhuiili
nuanyu, mu lwago nu wagigwa nuitu wihi.
8 Ku itungili kikie, anga mi mike ikomo ku Mukulu,
9 Ku iti ingi ilumbi ni niuli kuminkiilye Itunda ku nsoko anyu, ku iloeelya
lihi ni kukete ntongeela ang'wa Itunda migulya anyu?
10 Kulompile nangaluu utiku nu mung'wi iti kuhume kihenga u usu
nuanyu nu kumongeelya ni kikepile mu uhuiili nuanyu.
11 Itunda itu hangi Tata mukola, nu Mukulu itu uYesu wakutongeele i
nzila yitu kupike kitalanyu.
12 Nu Mukulu amuike mongeeleke nu kukila mu ulowa, muze miloilwe
nu kualowa i antu ihi, anga ni kimutendeela unyenye.
13 Nu itume izi iti kuikomya inkolo nianyu itule shanga nu utukwi mu
welu ntongeela ang'a Itunda nuitu hangi Tata nuitu mu upembyi nua
Mukulu uYesu palung'wi ni elu akwe ihi.

4

1 Panyambele, aluna, ku umukinyila nu kumusinja kung'wa Yesu Kristo.
Anga nai musingiiye u ulingasiilyi puma ki taitu mpyani ni mutakiwe
kugendeela nu kumuloeelya Itunda. Ku nzila yiyo ga mugendeele nu
kituma ikilo.
2 Ku nsoko mulingile ingi ulingasi kii nai kuminkiiye kukiila Mukulu
uYesu.
3 Kunsoko nanso yayo ulowa nuang'wa Itunda: u weligwa nuanyu - kina
mu uhuge u ugoolya,
4 Kina kila ung'wi anyu walinge i mpyani a ku ungatila u musungu
nuakwe mukola mu welu nu upolo.
5 Leka kutula nu musungu kunsoko a nsula a muili (anga anyaingu ni
shanga amulingile Itunda).
6 Waleke kutula umoli u mutu wihi nuika puta i mimbi nu kumusasha
u muluna nuakwe ku nsoko a lukani ulu. Kunsoko uMukulu yuyo mukola
kususha ikuo ku makani ihi aya, anga nai katulaa katongelaa kuakania nu
kua kuiila.
7 Ku nsoko uMukulu shanga ai ukitangile ku ushapu, ila ku welu.
8 Ku lulo nuilihitaa ili shanga wiahitaa i antu, ila wimuhitaa Itunda,
nuiminkiilya uNg'wau Ng'welu nuakwe.
9 Kutula ulowa nua aluna, Kutili i nsula a muntu wihi ku ukilisilya,
kunsoko mumanyisigwe nu Itunda kilowa nyenye ku nyenye.
10 Kulu kuulu, ai itumile aya ihi ku aluna niamoli ku Makedonia ihi, kuiti
ku umusinja, aluna, mitume ga ni ikilo.
11 Ku umusinja muhung'we nsula kikie likalo nula utigi, kukela i milimo
anyu, nu kituma i mulimo ku mikono anyu, anga nai kumusingilye.
12 Itume aya iti uhume kugendeela iziza nu ku upolo ku awo niamoli
kunzi a u huiili, iti uleke kukepelwa nu winzi wihi.
13 Shanga kuloilwe unyenye mulinge nishanga tai, unye aluna, migulya
a awo ni alae, iti muleke kisusumya anga angiiza ni agila anga kulu kuulu
kutula itungo ni lipembilye.
14 Anga itule ku uhuiie kina uYesu ai ukule nu kiuuka hangi, iti uu Itunda
ukualeta palung'wi nu Yesu awo nialae insha mu ng'waakwe.

15 Ku nsoko a ayo ku umutambuila u nyenye ku lukani nula Mukulu,
kina usese ni kukoli kiapanga, ni kikatula kukoli itungo nila kupembya
kitalakwe uMukulu, kulu kuulu shanga kika atongeela awo nialae mu
nsha.
16 Ku nsoko uMukulu mukola ukusima puma mu malunde. Ukupembya
nu luli lukulu, palung'wi nu luli nulang'wa malaika nu mukulu, palung'wi
ni kinembu kang'wa Itunda, ni enso nai atulaa akuza mung'wa Kristo aki
uka hanza.
17 Uugwa usese ni kiapanga, ni kusagile, ki kihanguila mu malunde
palung'wi ni enso kumusingiilya uMukulu migulya. Ku nzila iyi ku utula
nu Mukulu mahiku ihi.
18 Ku lulo, mi poeelye nyenye ku nyenye ku mukani aya.

5

1 Itungili, ku makani a itungo ni matungo, aluna, kutili i nsula kina kintu
kihi ki kilisigwe kitalanyu.
2 Ku nsoko u nyenye akola mulingile ku tai tai ni yakina luhiku nula
Mukulu lupembilye anga u mii nuipembyaa utiku.
3 Apo ni itambula ikoli, “Ulyuuku nu upanga”, papo u ubipigwa wiazila
ki mpumpugiili. Ingi anga u utugi nui muhangaa unyinya ni mulito.
Shanga ikahuga ku nzila ihi.
4 Kuiti unyenye, aluna mikutili mu kiti ga nu luhiku ulo lu muziile anga
mii.
5 Ku ndogoelyo unyenye mihi ingi mi ana a welu hangi ana a mung'wi.
uSese shanga ki ana a utiku ang'wi mukiti.
6 Iti gwa, kuleke kulala anga auya ni ilala. Ila kelye nu kutula kiahugu.
7 Ku nsoko ni ilala, ilala utiku ni enso ni igala, igala utiku.
8 Ku nsoko usese ingi ana a mung'wi, kutule ahugu. Kutugale i ngula a
uhuiili nu ulowa, ni nkompila a shuma, niiza kuku kuuulu nua ugunwa
nu itungo nili pembilye.
9 Ku nsoko Itungo shanga ai ukuholanilye u ng'wandyo ku nsoko a ikuo,
ila ku kulije ugunwa kunzila a Mukulu uYesu Kristo.
10 uNg'wenso yuyo nai ukushiie iti kina, anga kutulle miho ang'wi kulae,
kuikie palung'wi nu ng'wenso.
11 Ku lulo, ipoeelyi nu kizenga nyenye ku nyenye, anga niiza yakondile
mitumaa.
12 Aluna, ku umulompa mualinge awo ni itumilwa mukati anyu ni awo
niamoli migulya anyu ku Mukulu ni awo ni imusija.
13 Ku umulompa mualinge ga nu kuinkiilya u ukulu ku ulowa ku nsoko
a mulimo nuao. Mutule nu ulyuuku mu kati anyu unyenye akola.
14 Ku umusinja, aluna: muahugule nishanga alongoe mu lugendo,
akinyili nia humilwe u ukata. A ailyi ni anyeku, hangi mutule agimya
ku ihi
15 Gozeeli waleke kutula umoli wihi nui susha u ubi ku ubi ku muntu
wihi. Badala akwe, itumi nimakende ku kila ung'wi anyu nu ku antu ihi.
16 Iloeelyi mahiku ihi.
17 Lompi shanga kupikiila impelo.
18 Mulumbiilyi Itunda ku kila ikani, kunsoko uwo wuwo ulowa nuang'wa
Itunda kitalanyu mung'wa Yesu Kristo.
19 Leki kumuhumyi uwai u Ng'wau Ng'welu.
20 Leki ku umeli u unyakidagu.
21 Magemi i makani ihi. miliambe ni ikende.

22 Ihuji ni kila wigeeleki nua ubi.
23 Itunda nua ulyuuku amukondaniilye mu welu. Nkolo, umi nua muili
i ikwe kutili utumuli mu upembyi nuake uMukulu nuitu uYesu Kristo.
24 uNg'wenso nai umitangile ingi ng'welu, nu ng'wenso yuyo munya
kituma.
25 Anyandugu, kulompeeli.
26 Alamushi i aluna ihi ku ulungili nu welu.
27 Kumusinja mu Mukulu kina ibada ili lisong'we ku aluna ihi.
28 Ukende nua Mukulu itu uYesu Kristo utule palung'wi nu nyenye.

2 Athesalonike

1 uPaulo, Silwano, nu Timotheo, ku matekeelo a Athesalonike mung'wa
Itunda Tata nuitu nu Mukulu uYesu Kristo.
2 Ukende nu utule kitalanyu nu ulyuuku nuipumaa kung'wa Itunda Tata
nuitu nu ku Mukulu uYesu Kristo
3 Ikutakile usese kumulumba Itunda mahiku ihi ku nsoko anyu, aluna,
Ndogoelyo izi zizo ni ikutakile, ku nsoko u uhuiili nuanyu uku kula lukulu,
nu ulowa nuanyu ku kila umuntu wongeeleke ku widu.
4 Iti usese akola ku uligitya ku unyangulu migulya lanyu m matekeelo
ang'wa Itunda. ku utambula inkani nia isumbiilo nilanyu nu uhuiili ni
mukete mu lwago lihi. Ku utambula ku nkani nia lwago ni mugimiiye.
5 Iki kiko kilingasiilyo nika ulamulwa nua tai ane ang'wa Itunda.
Mapumilo a aya ingi kutula u nyenye mualigwe kutula mianya kingila
mu utemi nuang'wa Itunda naza kunsoko akwe mukagigwa.
6 Ku nsoko ingi tai ane kung'wa Itunda kuasukiilya ulwago awo ni imajaa
unyenye,
7 nu kuinkiilya u uulowa unyenye ni magigwa palung'wi nu sese.
Ukituma iti itungo nila ku kunukulwa kitalakwe u Mukulu uYesu kupuma
kilunde palung'wi nu malaika nua uhumi nuakwe.
8 Mu lulimi nuala moto ukualipya ubibi awo nishanga amulingile Itunda
ni ao ni agila u lwijo mu nkani ninza nia Mukulu witu uYesu
9 Akagisha ku ulimiligwa nua kali na kali aze atuile abaguwe nu ukoli
nua Mukulu ni ikulyo nila ngulu niakwe.
10 Ukituma itungo nuikapembyaa iti ku kuligwa ni antu akwe nu ku
akuila ihi nai ahuiie. Ku nsoko u ukuili nuitu kitalanyu ai uhuiiwe
kitalanyu.
11 Ku nsoko iyi ku umulompa unyenye mahiku ihi. Kilompaa kina Itunda
nuitu amualye kutula ai musigiiwe kitangwa. Ku ulompa kina wahume
kupikiilya kila i nsula a ukende nua kila mulimo nua uhuiili ku ngulu.
12 Ku ulompa imakani aya mulije kulikulya i lina nila Mukulu Yesu. Ku
ulompa kina mulije ku kuligwa nu ng'wenso, kunsoko a ukende nuang'wa
Itunda nuwu nua Mukulu uYesu Kristo

2

1 Itungili kutula kupembya ku Mukulu itu uYesu Kristo nu kuilingiila
palung'wi nung'wenso; ku umulompa unyenye aluna itu,
2 kina muleke kunyong'wa ang'wi kagigwa ku upepeele, ku nkolo,
ang'wi ku lukani ang'wi ku ibada ni ligeelekile kutula lipumile kitaitu,
ize liligitilye nia kutula luhiku nula Mukulu yakondya lapikaa.
3 uMuntu nua leke kumukongela ku mpyani ihi. Kunsoko shanga lizile
kupikiila uwo u ugwi nuikapumila hanza nu muntu nua ugumaniilyi
wakunukulwe, uyo ung'wana nua ubipya.
4 Uyu yuyo nuikingila, nung'wenso winyansulaa umukola aze mukingila
Itunda ni kihi ni kipoeligwa. Ni mapumilo akwe, wikiie mu itekeelo
nilang'wa Itunda nu ikilagiila ng'wenso kutula anga Itunda
5 Itii, shanga mukimbukile kutula nai nkoli nu nyenye ai numutambuie
migulya a makani aya?
6 Itungili mulingile iko ni kimukingilaa, Iti kina wahume ku kunukulwa
ku matungo nu maziza nuikapikiila.

7 Kunsoko i kinkunku ni kang'wa uyo u muntu munya kupiluka ukituma
mulimo kupikiila itungili, iti udu ukoli nuimukingila itungili kupikiila
nuika pumigwa munzila
8 Uugwa uyo u munya kupiluka nuikakunukulwa, naiza uMukulu uYesu
wikamubulaga ku mihupo a ilangu nilakwe. Mukulu wikamuika shanga
kintu kihi ku ukunukulwa nua upembyi nuakwe.
9 Upembyi nuang'wa uyo munya kupiluka wikatula nsoko a mulimo nua
mulugu ku ngulu yihi, ilingasiilyo nia ukuilwa nua uteele,
10 nu uteele wihi nu ukete u wii. iMakani aya aze amoli ku awo
niakulimila, ku nsoko shanga ai ausingiiye u ulowa nua tai ku nsoko a
kugunwa kitalao.
11 Ku nsoko nanso Itunda ukuatumila mulimo nu ukete u ubi iti ahuiile
u utele.
12 Mapumilo akwe ingi kina ihi akulamulwa, awo naza shanga ahuiie i
tai ila nianso iloeelya mu wii.
13 Kuiti kutakiwe kumulumba Itunda kila nkua kunsoko anyu aluna ni
muloilwe nu Mukulu. Kunsoko uMukulu ai umuholanilye unyenye anga
lugano nula ugunwa ku welu nua Ng'wau Ng'welu nu uhuiili ku iyo itai.
14 Iki kiko nai umitengie unyenye, kina kukiila nkani ninza muhume
kuli lija ikulyo nila Mukulu nuitu uYesu Kristo.
15 Ku lulo, aluna, imiki ikaku, Ulingi uwo ulogo nai mumanyisigwe, ku
lukani ang'wi ku mabada itu.
16 Itungili, uMukulu nuitu uYesu Kristo mukola, nu Itunda Tata nuitu nai
ukuloilwe nu kuinkiilya ipoeelya nila kali na kali nu ugimya nu ukende
ku nsoko a likalo nu lupembilye kukiila ukende,
17 a mu poelye nu kuiika ikomu i nkolo nianyu mu kila lukani nu mulimo
nu uza.

3

1 Ni itungili, aluna, kulompeeli, kina u lukani nula Mukulu luhume
kenela nu ku kuligwa, anga ni yili ga nu kitalanyu.
2 Lompi kina kuhume kugunwa kupuma mu ubi nua antu ni apiluki, ku
nsoko shanga ihi akete u uhuiili.
3 Kuiti uMukulu ingi muhuiili, naiza ukumukomisiilya unyenye nu
kumusunja kupuma kung'wa uyo u mubii.
4 Kukete ugimya mu Mukulu kunsoko anyu, kina mukituma hangi
mikalongoleka kituma imakani naiza ku umulagiilya.
5 uMukulu wahume kutongeela inkolo nianyu mu ulowa nu ku ugimya
nuang'wa Kristo.
6 Itungili ku umulagiilya, aluna, ku lina nila Mukulu uYesu Kristo, kina
muhuge kila aluna niiza wikie likalo nila ukata ni shanga kupembelya ni
ntendo naiza muisingiiye kupuma kitaitu.
7 Ku nsoko unyenye akola mulingile ingi ibahu kitalanyu ku utyatisha
usese. Shanga ai kikie mukati anyu anga awo naza agila u lwijo.
8 Hangi shanga ai kulie indya nia muntu wihi bila kulipila. Badala akwe,
ai kitumile i milimo utiku nu mung'wi ku milimo ni mikaku hangi ku
lwago, iti kuleke kutula muligo ku muntu wihi kitalanyu.
9 Ai kitumile iti shanga ku nsoko kiagila u uhumi. Badala akwe, ai
kitumile izi iti kutule mpyani kitalanyu, iti kina muhume ku utyatisha
usese.
10 Matungo nai katulaa palung'wi nu nyenye ai kumulagiiye, “Anga itule
ung'wi anyu shanga uloilwe kituma u mulimo, nua leke kulya.”

11 Kunsoko kuija kina ang'wi akulongoleka kutula akata mukati anyu.
Shanga akituma i milimo kuiti badala akwe ingi antu niagila i masigo.
12 Itungili awo nienso ku ulagiilya nu kua langa mu Mukulu uYesu Kristo,
kina kusinja itume i milimo ku upolo nu kulya indya niao i akola.
13 Kuiti unyenye, anyandugu, Muleke kusha i kisha mu kanka ka nkolo
mu kituma niiza tai tai.
14 Anga itule muntu wihi shanga uloilwe kukulya u lukani nu litu mu
mbugulu iyi, mutule ahugu nu ng'wenso hangi muleke kutula nu muhangu
palung'wi nu ng'wenso, iti kina ahume kuhung'wa minyala.
15 Leki kumuhoeli anga mulugu, kuiti muhuguli anga munyandugu.
16 uMukulu nua ulyuuku mukola waminkiilye u ulyuuku itungo lihi mu
nzila yihi. uMukulu watule nu nyenye mihi.
17 Uwu ingi mulamu nuane, Paulo, ku mukono nuane mukola, naiza ingi
logo mu kila ibada. Iti uu nikilisa.
18 Ukende nua Mukulu nuitu uYesu Kristo uhume kutula nu nyenye mihi.

1 Timoteo

1 Paulo, Mitumi nuang'wa Yesu Kilisto, kendenkania mlago lang'wi
Tunda numuguni witu Yesu Kilisto numugimya witu,
2 kung'wa Timoteo ung'wanane nuatai muuhueli: Nekanda, ukende
nuupolo nuupumile kung'wi Tunda Tata nukung'wa Yesu Kilisto Mukulu
witu.
3 Anga naenukupepeeye naenihegile nikenda kumakedonia, usage
kuefeso inge kina uhume kuahama iantu angwi alekekumanyisa umanyisi
nuungiza.
4 Hange alekekulegeelya imakumo nuupangi nuaulangi nimagila impelo.
Aya isasha kikunguma kukila kuaaelya kulongolesha umupango nuang'wi
Tunda nuauhueli.
5 Inge gwa isigo nelilago ile ulowa nuupumile munkolo ninza, muusigi
nuuza numuhueli nuatai.
6 Ang'wi aantu aliuiye isigo ikaleka uumanyisigwa uwu nukupilukila
uligiti nuekepungu.
7 Aloilwe kutula amanyisi amalago, kuile shaaine niakulutambula ang'ei
niakulukazela.
8 Kuite kuine kina ilago iza angwi umuntu ukulitumila mutaitaii.
9 Kulengile kina, ilago singaaileikilwe kunsoko amuntu nukele etai,
inge kunsoko aunangi ilago niapiluki, antu nesinga akueli hange niakete
imilandu agila Itunda hange ashapu (Adobu). Iikilwe kunsoko ao niibulaga
Atata niaia ao, kunsoko aabulagi.
10 Kunsoko akosi, kunsoko aantu niigoolya, kunsoko aawa niiteka iantu
nukuatenda atugwa, kunsoko aateele, kunsoko aihengi auteele hangi wihi
nukule kensengele nyuma nuulagili nuauhueli.
11 Ulagiili uwu utakanile ninkani ninziza niaukulu wang'wi Tunda
nuekembetwa naza kung'wao ehuiwe.
12 Numulumbeye u Yesu Kilisto Mkulu witu. Aeumpee ngulu, kunsoko
aeumbaiye unene kulula numuhueli, hange wikambika muwitumi.
13 Aeni muntu numumeli, maji hange muntu numulei. Kuite nikapegwa
ukende kunsoko aitendile kuupungu singaainikuie.
14 Kuite ukende nuang'wi Tunda witu wizue uuhueli nuulowa nuukole
mung'wa Kilisto u Yesu.
15 Uutung'wa uwu wauhueli hange unonee usingiligwe niantu ehi,
kunsoko u Yesu Kilisto auzile muhe kuguna niamilandu. Une numubii
kukila ehi.
16 Kuite kunsoko eye une aepegilwe ukende nuukati ane unene, kanziilya
ehi, u Yesu Kilisto wigeelye ugimya wehi. Autendile ite anga kilingasiilyo
kuehi neikamuhuela nuanso kunsoko aupanga nuakale.
17 Nitungeli kumutemi numugila empelo, nisingaukusha nisingukigela,
Itunda ung'wenso, itule ikulyo nuukulu nuakale nakale. Hueli.
18 Kuleika ilagiilyo ile ntongela ako Timoteo, ng'waane. Kutenda ite
kuning'aniilya nuunyakidagu naeupumigwe apo pang'wandyo kunsoko
ako. Inge utule mumbita ninza.
19 Tenda uu inge utule nuuhueli ni sigo niza. Ang'wiao niantu amahitile
aya ikaulimilya uuhueli.
20 Anga ite Himenayo nu Alekizanda ninamupeza umulugu amanyisigwe
alekekumumela.

2

1 Kuite gwa ung'wandyo nuaaya ehi, inonee malompi nedua, ne-
maombezi, nilumbi atendeke kunsoko aantu ehi,
2 kunsoko atemi nawa ehi niakete uuhumi, kina kuhumekikie mulikalo
nulaupolo nuukilagi muuhueli wihi nikulyo.
3 Ile iza hange legombekili ntongeela ang'wi Tunda muguni witu.
4 Insula akwe nuanso iantu eki aguneke hange alinge itai.
5 Kunsoko ukole Itunda ungwi, hange ukole muhungi ung'we nung'wi
Tunda nukuantu inge u Yesu Kilisto.
6 Aewipumilye ung'wenso anga mukomoli kuaehi, anga muheng'wa
kumatungo napikile.
7 Kunsoko eye, une unene aentendilwe numutuungwa nuankani ninziza
hange numitumi, kutambula itai. Singakutambula iuiteele. Une nimu-
manyisi waantu nianyakilungu muuhueli nuatai.
8 Inge gwa, ntakile iagoha kela kianza alompe nukuhumbula imikono
ezekutile anga ikuo nukuailya.
9 Uu uu, ntakile iasungu ikunekile eang'wenda negombekile, kikulyo
nukigilya. Ezeagila imasingi nasukile, ang'wi zahabu, ang'wi lutu, ang'wi
angwenda niansailo nkulu.
10 Hange nakile atugale iang'wenda niakuakumbaiasungu niitambule
uuchaji kukeila intendo niza.
11 Umusungu nuamanye mukianza kaukulu hange nukugomba ehi.
12 Singa numugombilye umusungu kumanyisa, ang'wi kutula nuuhumi
kumogohekwe inge wikie nukianza kaukilaji.
13 Kunsoko uadamu aeuumbilwe ng'wandyo, ueva wikimalinkilya.
14 Uadamu singaaukongewe, kuite umusungu aukongewe lukulu
nukupiluka.
15 Ata uu, ukugunwa kukiela kutuga eana, ang'wi akulongoleka
muuhueli nuulowa hange numuogigwi nimahala nimaza.

3

1 Intambo eye auhueli: angeze muntu ukete nsula akulula memeili,
ukete nsula nziza.
2 Kuite gwa umemeeli aleke kulula wakumelwa. Inge kusinja wattule
mugoha nuamusungu ung'wi. Inge kusinja watule nuakatekati, upolo,
nuautalatibu, mulende; Inge kusinja watulenuuhumi nuakumanyisa.
3 Wezeleka kutumila imagae (ntule), inge numuliuku nukete uupolo.
Kusinja waleke kulowa impia.
4 Inonee kuimiila iza iantu amunyumbakwe ung'wenso, nianaakwe
yianonee kumugombwa kumakulyo ehi.
5 Indogoilyo angeze umuntu shuulingile kuemiila iantu amunyumbakwe
ung'wenso, ukuliiela uli itekeelo lang'wi Tunda?
6 Aleke kutula muhueli numupya, kunsoko kina waleke kikumbula
nukugwa muulamuli anga umulugu.
7 Kusinja hange atule nulukumo nuluza kuehi niakole kunzi, nsoko
walekekugwa muminyala numulego nuamulugu.
8 Mashemasi, uu nieenso yeanonee kutula agombilwe kukuligwa,
alekekutula nintambu ibiile. Aleke kutumela imagae (ntule) kukila
ikatekati ang'wi kutula ninsula.
9 Wahuma kukendegeela kisigo niza etai iyo nauhueli naekumbuwe.
10 Hange atule agombilwe hanza, ekiuye ahume kituma kunsoko agila
anga kumelwa.

11 Niasungu uu lukulu atule akete ikulyo. Aleke kutula akueli. Ezeakole
katekati hange akueli kunkani yehi.
12 Iashemasi kusinja ezeagoha niamusungu ung'wiung'wi kusinja ahume
kuemiila iza iana ao nawe ni amunyumba yao.
13 Kunsoko awa niakutumeka iza upata wimeki nuuza nuugimya
nuukulu muuhueli nukole mung'wa Yesu Kilisto.
14 Kumaandeka imakani aya kung'waako, hange nikuie kiza kung'waako
pakupi tai.
15 Kuite angeze kutinia, kuandeka nsoko uhume kulenga ezeuli kenda
munyumba ang'wi Tunda, inge mitekeelo nilang'wi Tunda numupanga,
kimpandwa nuaeligwa nuatai.
16 Hange shayukukingileka kina tai aii Tunda nuukunukuwe ukulu:
“Aewigeelekile mumueli wikagombwa nung'wang'welu, wikigela
nukung'wa malaeka, wikatanantigwa mung'waso muanyakilungu,
wikakegenwa munkumbigulu, hange wikaholwa migulya muukulu.

4

1 Itungele ung'wang'welu ukulambula ng'walye ng'walyee kina
imatungo napembilye iantu ang'wi akuleka uuhueli nukutula ekisa
kutegeelya inkolo niekongelana nuumanyisi nuakehing'wi
2 neikamayisigwa kuuteele. Nuumeli. Imasigo ao akukailwa.
3 Akumugilya kutena nukusingilya indya ni Tunda auiumbile itumilwe
mung'wao kilumbi niahuee nawamelengile itai.
4 Kunsoko kila ikintu Itunda nukiumbile kiza. Kulile iki nehuusingilya
kilumbi kegombilwe kuhitwa.
5 Kunsoko kikogigwa kukiila lukani lang'wi Tunda nukunzila amalompi.
6 Ang'wi ukumaika imakani aya ntongeela aalune, ukutula wemitumi
numuza nuang'wa Yesu Kilisto. Kunsoko uginile kulukani lauhueli
nukuumanyisigwa nuuza nuutyatile.
7 Kuite mahite imahuumo namilie aya niamaloilwa iasungu niakombi.
Kuleka ite, wimanyise uewe nuuhueli.
8 Kundogoilyo uwigemi nuamuile unonee inino, inge uuhueli unonee
kukila imakani ehi. Ikendegeela ilago kulikalo litugo ile nulikalo nuluzile.
9 Ulukani ulu lakuhuelwa hange lulu lugombwe ekulu.
10 Kunsoko eye kuaga nukituma mulimo kugulu nukukila. Kunsoko
kukete ugimya kung'wi Tunda numuupanga numuguni waantu ehi, kuite
kuahueli.
11 Umatambule nukumamanyisa imakani aya.
12 Umuntu wehi waleke kuumela uhumbe wako, Badalakwe, utule
wiakuegwa niantu ehi niahueli, kuntambu, mulugendo, muulowa,
muuhueli, nuwelu.
13 Singa niniikiza, saga muusomi, nemuulangi, nukumanyisa.
14 Uleke kukimela ikipegwa nikikole mukati ako, naiupegilwe kukiile
kidagu, kuekiiligwa imekono nianyampala.
15 Umakele imakani aya. Wikale mumo kukula kung'waako itule wigele
kuantu ehi. Amba kukila mulugendo lako nukumanyisa.
16 Saga mumakani yaya. Indogoilyo akituma ite ukiguna uewe nawani-
akutegeeye.

5

1 Lekakumukenela umugoha numunyampala. Inge mutie umoyo anga
Tata ako. Anga nueatia umoyo iakumba niakigoha anga kina aluna ako.

2 Uatie umoyo iasungu niakombi anga aia ako, nianso anga adada ako
kuuza wehi.
3 Akulye niashiewe niagoha ao, awa niashiewe etaitaai.
4 Kuite ang'wi nushiewe ukete ana ang'wi inzukulu, aalekehanza
amanye kupumya ikulyo kuantu amunyumbao ienso. Aleke aape nialeli
ikinyamolimo nikiza, kuite inge inonee ntongela ang'wi Tunda.
5 Kuite nushiewe taitaai suyu nulekilwe win'wene du. Nung'wenso
wezuekile imasigo akwe kung'wi Tunda. Mahiku ehi wikae musela
nimalompi utiku numung'wi.
6 Ata uu, umusungu uyu nuikie muusambo ukule, hateze ukole mu-
panga.
7 Hange umatanantya aya imakani aya kina ezeagila nukumelwa.
8 Ila ang'wi umuntu singaukuitumila eatuma alewe, lukulu awa ni-
akole munyumba akwe, wauhita uuhueli hange mube kukela umuntu
nushuhuie.
9 Inge gwa umusungu waandekwe muauya anga mushilwa wezeukete
myaka nisingaekipungua makumi mutandatu, hange musungu nua mu-
goha ung'wi.
10 Wezeulengikile kuntendo ninza, watule wezuakee iana, ang'wi
wakuile mukende kuageni, ang'wi wogilye imigulu ahueli, ang'wi auaaiye
naeagigwa, ang'wi aewipumilye kumilemo ehi namiza.
11 Kuite kuashilwa niahumba, ukite kuchanguela muashilwa auya.
Kunsoko angaingele munsula amuile mung'wa Kilisto, akulowa kutinwa.
12 Kunzila eye ingila migazo kunsoko ebumanga kipumya kung'wao anga
pang'wandyo.
13 Hange gwa ingila muitumi nuaunegetu. Neanso epilima ito nito. Singa
udu kina anegetu, inge emelana, hange ingeila imakani auya. Nianso
itambula imakani nishayianonee kumatambula.
14 Kuite gwa unene ndoilwe iananso atinwe, atuge iana, imiile imalo ao,
nsoko aleke kumupa umulugu ilyoma nilakusemela kutuma umulandu.
15 Kunsoko ang'wiao amupilukie umulugu.
16 Ang'wi ukole musungu wehi ukete ashilwa, inga waailye, nsoko
itekeelo lilekekuhumiligwe, nsoko lihume kuaailya awa niashilwa taitaai.
17 Inge ianyampala awa niisinga iza aaligwe kina anonee kukuligwa
nkua yehi, lukulu kuawa neituma kumanyisa ulukani lang'wi Tunda.
18 Kunsoko imaandeko atungile, “Uleke kumemunya umulomo ing'ombe
nikilya inolya.” hange “Umitumi unonee kipegwa kakwe.
19 Leka kusingiilya uusemelwa kuanyampala inge itule akole akueli abiili
ang'wi atatu.
20 Akenele iatumuli ntongeela aantu ehi nsoko niang'wi niasagile
kang'wi akogopa.
21 Nukulagiiye kungulu ntongeela ang'wiTunda, nintongeela ang'wa
Yesu Kilisto, niamalaika niatunulwe, kina ulangaile imalagoaya uleke anga
ubaguli, nikina uleke kutuma ikanilehi kwakubagula.
22 Uleke kukaya kunuekilya umuntu imikono. Uleke kutuma umulandu
nua muntu numungiza. Yukunonee kigoza uewe utule wimiza.
23 Shainonee kung'wa imazi du. Inge gwa, ung'we imagae mashenyi
kunsoko anda nuulwae ukole nuakila itungo.
24 Imilandu naantu ang'wi igeeleka kwe, nukuatongeela kuulamuli.
Kuite imelandu eng'wi ilyala kunyuma.
25 Kuu uwu, imelimo ing'wi nimiza ilingika kwe, kuite nemingiza
shekepikika.

6

1 Awa ehi niakole pihe nijoki anga atugwa ahoeele iakulu ao anga niakete
ikulyo lehi, yeanonee itume uu nsoko elina lang'wi Tunda nuumanyisigwa
uleke kulukilwa.
2 Iatugwa niakete iakulu niahuie aleke kuamela kunsoko nianso aluna.
Kuleke nianso manyisa nukutanantya imakani aya.
3 Ang'wi muntu fulani ukumanyisa kuuubi hange shuusingiye imalen-
gaso itu aya nakuelekile, nae nkani nia mukulu u Yesu Kilisto, ang'wi
shanga akugomba imanyiso niletongeela muuhueli.
4 Umuntu uyu ukikumbula hange shuine lehi. kuleka gwa, ukete ulei
nuwikungumi munkani. Inkani izi yetuga welu, wilei, wisensi, usuki
nuubi,
5 hange kiogo nikama tungotungo muantu imahala ao abepile. Amelek-
ile itai. Asigile kina uuhueli nzila augole.
6 Itungeli uhueli nukugomba nsailo nkulu.
7 Kundogoilyo singaeukuzile nikentu munu mihe. Hange shakuohola
kentu kehi kupuma munu mihe.
8 Kuleka nianso, kukoneleke nindya niang'wenda.
9 Itungeli awa niakulula akete insao igwiza mumagenywe, kukiila
ukutegwa. Igwiza kuupungu nuedu ninsula mbi, hange mumaintu ehi
neiatenda iantu apike muulimeli nuubi.
10 Kunsoko kulowa impia inge ng'wandyo nuakila uubi. Iantu niakete
insula nanso, alimeigwe kule nuukueli hange isonsile ienso kuukia nuedu.
11 Kuite uewe muntu nuang'wi Tunda, mamanke imakani nanso. Mityate
ekulu, utaua, uhueli, ulowa, wigigimeeli, nuupolo.
12 Ikue embita nenza nauhueli. Ambiela upanga nuakale nuilangiwe.
Inge aensoko seye kina aupumilye uwihengi ntongeela aakueli udu kuiiki
nekiza.
13 Kuupa ilago ele ntongeela ang'wi Tunda nuezusokilye imaintu ehi
ikie, hange ntongeela ang'wa Yesu Kilisto, nauligitilye itai kung'wa Pontio
Pilato.
14 Kendegeela ilago kuutimeeli, wezewimugila kuaiilya, singa ukia
kumukulu witu u Yesu Kilisto.
15 Itunda ukigeelya uezi wakwe kumatungo yayo - Itunda, ukembetilwe,
ngulu zizodu, Mtemi muamukulu, Mkulu nukuligilya.
16 Ung'wenso du ukikie nikale hange nuikie muwelu nishawi-
hugelwe. Kutile umuntu nuhumilekumuona hange nuhumile kumugoza.
Kung'waakwe itule ikulyo nuuhumi nuakale. Huela.
17 Aile iagole niamunkumbigulu uwu alekekikumbula, hange aheje
uuhueli muugole, nesinga watai. Kuleka nianso, yeanonee kue kumuhuela
Itunda. Nuikupeza uugole wihi nuatai nsoko kulowe.
18 Aile iatenda maza, agolipe mumilimo nimiza, atule akende, nuku-
gomba kupumya.
19 Kunzila eye akiekilya kitako nikiza kumakani nazile, nsoko kina
ahume kuamba likalo ulyenso
20 Timoteo, kisunge iki nupegilwe iheje nuudui nuakipungu
nuwikungumi nuakigilya nueze wauteele wiheja uhugu.
21 Iantu ang'wi itanantya imakani aya, neite aulya uuhueli Uukende
ulule ukole palung'wi nue.

2 Timoteo

1 Paulo muutung'wa nuang'wa Yesu Kilisto anga Itunda nuloilwe,
uulukulu anga ilago nilaupanga nuukole mukati ang'wa Yesu Kilisto.
2 Kung'wa Timoteo ung'wana numuloilwe: Nekanda, nuukende nuupolo
kupuma kung'wi Tunda Tata nu Yesu Kilisto Mkulu witu.
3 Numusongeeye Itunda, uyu nikumitumela kisigo niza anga uu naeat-
endile iatata ane, ange nkimbuke ninkole mumalompi ane. Utiku nu
4 mung'wi nkete nsula akuuona, inge gwa wizule uulowa. Nulukimbuk-
ile uliholi lako.
5 Aenekeze kimbushigwa uuhueli wako nueli, apo naeng'wandyo aikie
kung'wa nyukulu nuako u Loisi nuia nuako u Yunisi. Hange ngila itai kina
uhueli nuanso wikie mukati ako gwa.
6 Iye inge nsoko nakukimbusha kukiusha ekipegwa kang'wi Tunda
nikikole mukati ako kunzila akuekiiligwa imekono nane.
7 Kunsoko Itunda singukupee inkolo nawoa, inge angulu nuulowa
nikulyo.
8 Kuite ulekekuonela iminyala nua Mukulu witu, sunga ganuwu nuane
unene Paulo mutungwa nuakwe. Inge utule palung'wi mulwago kunsoko
autananti uu lukulu angauhumi wang'wi Tunda.
9 Inge Itunda aukugunile nukuitanga uitangi nuutakatifu. Shanga
aewitumile itensoko amelimo itu inge angaukende nuunonelya wakwe
nuanso. Aukupee imakani aya mung'wa Kilisto Yesu aeakili imatungo
kanza.
10 Kuite itungo ele uguni nuang'wi Tunda wakunukulwe kiza kumuguni
witu u Yesu Kilisto. Ukilisto wikamipelwe insha nukuleta uupanga nisiga
ukupela kuwelu nuankani niza.
11 Kunsoko yiyi nikabagulwa kulula nimutananti, mutumi hange nemu-
manyisi.
12 Kunsoko yiyi kaga gwa, kuite singa minyala soko numulengile
ninamukuela. Nkete itai kina nuanso ukumile kukigoza iki nenakiika
kung'waakwe sunga uluhiku lulo.
13 Ukimbuke umufano nualukani nulauhueli naewigule kupuma
kung'waane, palung'wi nuuhueli nuulowa nuukole mukati ang'wa Yesu
Kilisto.
14 Magoze imakani nimaza naeukupee Itunda kukiila ung'waung'welu
nuikie mukali itu.
15 Ulengile kina, neikie mu Asia aeanalekile’ Mumbi ele akole ia Figelo
nia Hemogene.
16 Umukulu walisamile ito lang'wa Onesiforo kunsoko nkua yedu
aundoeye hangi shangaaunionee iminyala ekitungo kane.
17 Kuleka gwa iti, naukole ku Roma aundumile kungulu hange wikandija.
18 Itunda nuamujalie kumupa ukende kupuma kung'waakwe uluhiku
nutanso. Anga naunzaiye naenkole ku Efeso uwe ulengile iza.

2

1 Kuite uewe ng'waane, upegwe ngulu muukende nuukole mung'wa Yesu
Kilisto.
2 Nimakani naewigulye kung'waane muihengi naeiidu, umaike kuantu
niahueli niahumile kumanyisa niauyagaa.

3 Tula palung'wi nunene mulwago, anga mulindi numuza nuang'wa Yesu
Kilisto.
4 Kutile umulindi nuituma imatungo yayo yayoo wezeukete nimilimo
nimingiza nalikalo nulemunu inge kina wamuloelye umukulu wakwe.
5 Hange ang'wi muntu ukishinda liaza, singa ukupegwa ingala anga
waleke kutyata ulengaso.
6 Kusamilye kina umukulima nukete ebidii watule wang'wandyo ku-
gauilwa imazao akwe.
7 Tapazali nikinikukilinga, kundogoilyo Umukulu ukupa kulenga mu-
makani ehi.
8 Mukimbuke u Yesu Kilisto, kupuma ukiugwa nuang'wa Daudi, naeuiuk-
ile kupuma muashi. Ite anga ulukani lane nukutananti inkani ninza,
9 inge kunsoko nanso kagigwa sunga ukutungwa iminyololo anga
nimugazi. Kuite ulukani lang'wi Tunda kuminyololo.
10 Kuite gwa, nigigimieye imakani ehi kunsoko aawa ni Tunda auasague,
ingegwa nienso gaa alije uuguni nuukole mung'wa Yesu Kilisto palung'wi
nuukulu nuakali.
11 Intambu iye akuhuelika: Angeze aekukule palung'wi nung'wenso,
kuikie nung'wenso goa.
12 Anga kigigimilye, kuutemya palung'wi nung'wenso gaa anga kumuhile
nuanso, nung'wenso gaa ukuhita usese.
13 Ang'wi singa kuutula kiahueli, nuanso ukusaga kutula muhueli,
indogoelyo shuhumile nuanso kihita.”
14 Longoleka kuakimbisha imakani aya. Alange ntongeela ang'wi Tunda
aleke kikunguma minkani. Kunsoko kutile anga nsailo mukani ele. Kigeela
kueli ukole ubepi kuawa niakutegeelya.
15 Tula nikinyangulu kigeeleka kina ugombigwe kuang'wi Tunda anga
mituma mulimo numugila insoko nakumelwa. Litumele ulukani latai
mukulukuulu.
16 Iheje mumwanzo nakiukumbigulu, nanso ongeelya nukukila uubi.
17 Imyanzo ao ikisapalila anga inkomele shanga ipola niakole
mung'wanso inge Himenayo nu Fileto.
18 Awa antu niauiye itai. Ilunga kina uiuki wakonda kigela. Akupiula
uhueli nuaantu ang'wi.
19 Ata uu, ikitako nikikumu nikang'wi Tunda kilungile, nuukete uandeki
uwu, Umukulu ualengile awa niakwe, hange kila nueleteza ulina lamukulu
waleke uubi.”
20 Mito nilakigole, singa kina ikole useme niazahabu neshaba udu. Inge
gwa ikole niiseme niamakota nipihe. Niing'wi yao kunsoko akitumila
mikulyo hangr ung'wi yao singa yitumilwa mumakulyo.
21 Angeze umuntu ukioja ung'wenso kupuma muitumelwi nesinga
wikulyo, nuanso keseme nekikete ikulyo. Uekilwe ikulu, ukete nsailo
kumukulu, hange unoneigwa kukila mulemo nuuza.
22 Imanke insula niauhumba. Umetyate itai uhueli ulowa nuupolo
palung'wi nawa niimitanga Umukulu kumoyo nuuza.
23 Kuite uhite uupungu nimakolyo ao naupuuzi. Kuite ulengile kina ituga
witei.
24 Umitumi nua Mukulu shayemunonee kilea, kuleka aya yemunonee
kulula mupolo kuantu ehi, numanyile kumanyisa, nukigigimiilya.
25 Inge wasinje waamanyise kuupolo awaniimugilya. Itai Itunda
wahume kuapa kuungama anga amilinga itai.

26 Ahume kulija uulengi hange nukiheja mumuntengo nuamulugu, nae
akule amateka nung'wenso kunsoko aulowe wakwe.

3

1 Kuite ulenge ele: Mumahiku nampelo yukutula matungo makaku.
2 Kunsoko iantu akutula iloilwe ienso, alowa mpia, neikulya neakete
uwiloli, neakete uwing'eng'i, shanaakuiye ialeli ao niagila anga ikumbi
hange ashapu.
3 Niagila ulowa nuaupuumo, neshaatakile kikie nuupolo niauya,
akinyeli, asongeeli, neshahumile kigilya, neakete epujo, neshaatakile
nimaza.
4 Ikatula nukuhitana, elogoha, neiloilwe ienso hange alowa usambo
kukila kumulowa Itunda.
5 Kukunzi akutula anga ang'wi Tunda, kuite akumihita engulu akwe.
Iheje muantu nianso.
6 Kunsoko ang'wi ao inge agoha neingila mumato naantu nukupepeelya
asungu niapungu. Awa asungu neizuwe nimilandu hange niitongeelwa
ninsula niakela kela iaina.
7 Iasungu awaite imanyisa imahiku ehi, kuite kwee shaakupikiila
uulengi nuatai.
8 Anga uu nua Yane nu Yambre aeemikile kumuhita u Musa. Kunsoko
eye amanyisi awa niauteele imika kumuhita itai. Antu niabipile mumasigo
ao, shagombekile kutula nuuhueli.
9 Kuite shaakulongoleka nikuli. Kunsoko uupungu wao ukuikwa
muweguse kuantu ehi, anga naewile nuaantu ao.
10 Kuite uewe uutyatile uumanyisa wane, mulugendo lane, isigo lane,
uhueli wane, wigigimeeli wane, ulowa wane nuuhumi wane,
11 Iwago, uuwai naeumpaatile uko ku Antiokia, Ikonia nuku Listra.
Aenigigimiiye ulwago. Umukulu aungunile mung'wanso nanso ehi.
12 Ehi nialoilwe kikie mulikalo lakumukulya Itunda mung'wa Yesu
Kilisto akagigwa.
13 Iantu niabi neikongelana akutula abi kukila. Akuakongela iauya.
Nienso goa akongewe.
14 Kuite uewe, saga munkani naewimanyisilye nukuikuela mutai.
Kunsoko ulengile wimanyisilye kung'wa nyenyu.
15 Ulengile kina kupuma uung'enya wako aulengile umaandeko ni-
matakatifu. Aya akumile kuukulya kunsoko auguni kunsoko auhueli
mung'wa Yesu Kilisto.
16 Kela iandeko liekiwe mekupo nang'wi Tunda. Lenonee kumanyisa
umanyisi nuansailo, kupepeelya, kuzipiilya ulutumo, hange nukumany-
isilya mutai.
17 Iye kina umuntu nuang'wi watule ukondile, wezeupegilwe uhumi
wehi kunsoko akituma kela umulemo nuuza

4

1 Kuupa ilago ile nilikete ulito ntongeela ang'wi Tunda nu Yesu Kilisto,
nuezize alamula niapanga nawe niakule, hange kunsoko akukunukulwa
kung'wake nuutemi wakwe.
2 Tanantya ulukani. Utule ukole muukondi kumatungo e nanonee
nayanisinga anonee. Aile iantu imilandu ao, kenela, kazila, kuugimya
wehi nukumanyisa.

3 Kundogoilyo imatungo iantu niika hita umanyisigwa nuatai. Kuleka ite,
ekidumilya amanyisi niakumanyisa anga ensula ao. Kunzila eye iakutwi
ao akutule asukasukilwe.
4 Akuleka kutegelya umanyisigwa nuatai, nukupilukila imahumo.
5 Kuite uewe utule umuhueli mumakani aya ehi, igigimielye mumakaku,
itume umulemo nuautananti, uigeelye uitumi nuako.
6 Kundogoilyo unene nakonda kukegenwa. Imatungo nakuhega
kung'waane ahugeela.
7 Nahumane etai, ulugendo nalumala, uhueli nuulindile.
8 Ingala natai eikilwe kunsoko ane, numukulu, nuilamule itai, uzize mpa
uluhiku nulanso. Hange singaunene du. Inge ehi nialindie kunsula kigela
kung'waakwe.
9 Witahidi ukaje kiza kung'waane.
10 Kunsoko u Dema wandeka, uuloilwe uunkumbigulu nuilugele hange
wendile ku Thesalonike, u Kreseni wikenda ku Galatia, nu Tito wikenda
ku Dalmatia.
11 U Luka du nukole palung'wi nunene. Umukole u Maliko wize
kung'waane kunsoko nuanso wamihumi kung'waane muwitumi.
12 Namulagiilya u Tikiko ku Efeso.
13 Izoha ilo naelilekile Troa ku Karpo, nuzile ulelete, palung'wi nimbugu
iza kukila izinia ndeli.
14 U Alekizanda muzipya yuma autendee nimabi edu. Umukulu
wiikamupa ikinyamulimo anga intendo yakwe.
15 Nuewe gaa uhuguke nung'wenso, inge auigi kukila inkani yitu.
16 Muukueli wane nua ng'wandyo, kutile anga muntu wehi naewimikile
palung'wi nunee, kuleka ite kila umuntu wikandeka. Itunda waleke
kumuailya igazo.
17 Kuite Umukulu wikimeke palung'wi nunene, wikampangulu nsoko
kina kukiela kung'waane, lukani lutambulwe kuutimeeli nianyakilungu
apegwe kija. Aengunilwe mumilomo nuuhimba.
18 Umukulu ukuniheja muntendo yehi numbi nukunguna kunsoko
autemi wakwe nuakilunde. Ukulu ulule ukole kung'waakwe ikale nikale
Huela.
19 Mulamushe u Priska, Akila mito lang'wa Onesiforo.
20 U Erasto ausagile uko Kukorinto, kuite u Trifimo ainumulekile ku
Mileto akeze muilwae.
21 Kaya wize kabla nitungo ku mpepo, u Eubulo ukuulamushe, ga nu
Pude, Lino, Claudia nialina ehi.
22 Ukende utule nuewe. Ituma watule nenkolo ako.

Tito

1 Paulo mitumi wang'wa Itunda hangi mutung'wa wang'wa Yesu Kilisto,
kuuhueli wasagulwa ang'wi Tunda nuuhugu wa tai nuileta utaua.
2 Akole muuhuili wa upanga wa kale nakale sunga Itunda nisingawilig-
itya uteele aulagile kuupuma ikale.
3 Kumatungo yayo aulupimilye ulukani lakwe mu mbugulu aumpee une
kutanatya. Aizepee kitumo ite kwilago lag'wi Itunda muguni witu.
4 Kung'wa Tito ng'wana watai muuhueli witu. Ukende nuuasilya,
nuupolo kuupuma kung'wi Tunda tata nuukung'wa Yesu Kilisto muguni
witu.
5 Konsoko eyii ite nikakuleka ku Krete, ingi umazipilye imakani ehi
naakele kukonda nukuika ianyampala, akanisa kwa kila kisale anga
nainukulagiye.
6 Munyampala nuuitekelo walekekutula wimelwa, mugoha wa musungu
ung'wi, nukete eana ahueli neshanga itegwa kumakani nimabe hangi
alekekutula agila anga adabu.
7 Ingi muhimu kumugozeeli, mu nyumba ang'wi Tunda, alekekutula
nikimilwi. Azesinga muntu wiogo ang'wi singawigiilya. Singa wikaya
kutaka walekekutula mugala ntule, aleke kutula muntu nuweta wilea,
aleketula nsula.
8 Apagwainge: watule muntu musingeeli, mulowa numuzalazima atule
muntu nuketi imahala nakondanei, nukete itai muuhueli wang'wi Tunda,
nuuimila ung'wenso.
9 Nuhumile kemiila umanyisigwatai namanyisigwe, wahume kuapa
nsula na munkolo kumanyisigwe, wahume kuapa nsula na munkolo
kumanyisigwa nuuza, hange wakume kuanonelya ehi niakumugilya.
10 Kunsoko akule endu asukile nyuma, hangi awo niabadisigwe. Hangi
nkani yaupungu. Niaputalya nakuatongela aintu muulimili.
11 Inonee kuagilya iantu anga nianso. Akumanyisa ayo nishanonee
kunsailo aminyala, nukubipya eantu ao ehi.
12 Ung'wi ao muntu nukete mahala, wikalunga, Wakrete akote uteele
nuugila mpelo, abi hangi ikale niitaki, akatahangi alaku.
13 Ingi inkazi yatai, ite gwa uagilye kungulu, ahume kutambula itai
muhuueli.
14 Uewe ulekekihangwila mumahumo nisingaatai, akiyahudi ang'wi
malago aantu, niisusha ikenyuma itai.
15 Kuawa ehi niaza, maintu ehi ni maza. Kuawa ehi niabe nawaga niagila
uuhueli kutile nikiza. Kunsoko imasego ao nusinganilye wao wabipile.
16 Akulunga amumanyile Itunda, lakini kuntendo yao amuhitile. Nianso
anyamilandu nishanga agombile. Nishangaahoiwe kuluka ni lehi nuluza.

2

1 Lakini uewe utambule aya nihugie nintambu ako nauhueli.
2 Ianyampala atule nuukepyi, heshima, busara uhueli nuuza muulowa
nuugimya.
3 Uu uu niasungu nianyampala ikie muigeleki nuupolo anga antu
nialangaie singa ategetani. Aleke kutula atugwa antule.
4 Inonee kumanyisa nimaza, kunsoko akuzepelya iananso kumahala
nukualowa iagoha ao palong'we neana ao.

5 Inonee kuamanyisa kutula nimahala, ezeelo alangaile niaza mumato
ao, hangi atule nuliijo kuagoha ao, ienso. Inonee kituma imakani aya
kunsoko ulukani lang'wi Tunda lulekekutukilwa.
6 Kunkani zizozizo muaalye iahumba niagoha atule nimahala.
7 Kunzela yanyu yehi mieke unyenye kutula meingwi mumilimo nemeza,
nukumanyisa, lagiilye kugomba nukukulya.
8 Mudue mumbugulu nekete uugenu ningila idoa, kunsoko ehi ni-
akugilya ahung'we minyala kunsoko mugila nulube nulukutambulwa
kung'wanyu.
9 Aatung'wa aite eakulu ao kukilakintu. Inonee kualoolya singa kilutania
nienso.
10 Shangainonee kia, apagwa inonee kigeelya uhueli wihi nuuza, kuuite
kenda inzela yao yehi anonelye umanyisigwa witu kukeela Itunda muguni
witu.
11 Kunsoko u ukende nuang'wa Itunda wigeelekile ku antu ihi.
12 Ikumanyisa kuhita imakani nisinga ang'wi Tunda ninsula
aunkumbigulu. Ikumanyisa kikie muupolo, mutai nimunzila ang'wi
Tunda mumatungo aya.
13 Itungo nikusigiiye kusengilya uhueli witu nilekete uukende, uwigeeli
wa ukulu wang'wi Tunda witu mukulu hangi muguni witu u Yesu Kilisto.
14 U Yesu aiwipumilye ung'wenso kunsoko itu, kunsoko akuleepilye
kupuma mumilandu, nuukutenda kielu kunsoko akwe, antu niagombigwe
niakete insula akituma milimo nimiza.
15 Matambule nukumasingilya imakani aya, akenela kunguluyehi. Uleke
kugomba muntu uuihi wakumele.

3

1 Uakimbushe kusima kuatongeeli, uhumi kugomba, nukutula tayali
kumulimo wihi nuuza.
2 Uakimbushe alekekumutendela muntu wihi nimabi inege nukibisha,
aape elyoma iantu niangiza kitu uulamuli kulagilya kusima kuantu ehi.
3 Kuite nusese aikukite masigo mabi hangi aikilugoha. Aikukole
muulimeli, aekatendile kiatungwa kunsula yiolu niyawidesi. Aikikae
muwilu nuubi aikabepilye nukibepelwa.
4 Kunsoko amatungo akuaisiligwa ni Tunda muguni witu nuulowa
wakwe kuantu wikigeela,
5 singae kuntendo yitu niyatai niaikitumile, inge aukugunile kuukende
wakwe. Aukugunile kwakuoja kwakuutuga hangi nukuutenda hangi
keapya kung'wang'welu.
6 Itunda wamulagile ung'waung'welu kuudu kunsoko itu kukiila Yesu
Kilisto muguni witu.
7 Aie witumile eti kunsoko, kuaiiligwe tai, kuukende wakwe, kutule
palungwi muupanga wa tai nuwakalenakale.
8 Ulu inge lukani la uhueli. Nimutakile mumatambule kwa ngulu
wihi inkani izi, kunsoko awa niamuhuiee Itunda atule nimasego, nsoko
amilemo nimiza naumiikile tongela ao. Makani aya maza hange akete
nsailo kuantuehi.
9 Inge minege nuudui nuupungu, nanasoba wikungumi, nimigongano,
nimalago. Makani nanso magila anga ndogoelyo sunga insailo.
10 Muhiti wihi nukumuletekelyo wisapatilyi mung'wanywu. Baada
akuahugula ung'we kang'wi abiile,

11 mulinge inge iantu niihanganga ite, amilekile itai hangi mutuma
milandu ikinyamilimo ung'wenso.
12 Niinikamutuma kung'wako Alitemi ang'wi Tikiko, kawize kunu
kung'waane. Nikopoli inge nagomba kikie mumatungo ampepo.
13 Kaya umutume Zena mutaalamu kumalago no Apolo, kuhita kuhiilwa
nikintu.
14 Iantu itu inonee amanye kidumilya mumilimo mumilimo nimiza
nukukimbusha muula alekekutula alekekutula akuite gwa alekekutula
shanga ituga inkali.
15 Ehi mahole palung'wi nunene akulamusha. Alamushe niakuloilwe
muhuili.

Filimoni

1 Paulo mutungwa wang'wa Yesu Klisto, hangi indugu nu Timo-
teo kung'wa Filimoni, molowa muhumba miitu hangi mitumi mulimu
palung'we nusese,
2 nukung'wa Afia dada witu nu kung'wa Arkapas meitu nukiteekelo
nilukutukilwa mito lako.
3 Uukende utule nunyee nuupolo nuupumile kung'witunda tata witu
nukung'wa mukulu u Yesu Klisto.
4 Matungo iihi numusongeye idunda nuukuta mumalompiane.
5 Nigulye uulowa nuuhueli nutite kung'wa mkulu u Yesu kunsoko auhuli
ehi.
6 Kulompa itee wihangueli nuuhoeli wanyu, utule uza kumanye kela
lukani nuluzepie pa ng'wanyu nukung'wa Kilisto.
7 Ingi nainandoilwe nuupolo, kunsoko aulowa wako, kunsoko inkolo
yaahueli yakendakilagigwa nuewe mulana.
8 Kuite gwa nkete uugimya wihi mung'wa Kilisto, kuuila uwe witume
kehi nuuhumile kituma.
9 Ingi gwa kunsoko aulowa, kuleka gwa ite kuupepelya nene, nene
numunyampala, nitungelega ntungilwe nsoko ang'wa Kilisto u Yesu.
10 Kuupepelya nsoko ang'waane Onesmo, nene numutungile muutugwa
wane.
11 Kunsoko pang'wandyo shanga akuloeye, ingi itungile uukuloeye uewe
nunene.
12 Namulagilya ung'wenso nukete inkolo anga nane lukulu kusuka
kung'wako.
13 Azansigile azuzasaga palung'we nunene, ili wanintumile badalako,
matungo nukole mukitungo nsoko ainjili.
14 Ingegwa singa azaneloilwa kitume lukani lehi bila kugombiigwa
nueewe. Nitumile ite kunsoko lukani nuluza, lulekekitung'wa kunsoko
akumiiligwa, kunsoko auloilwe uewe kituma.
15 Ang'we nsoko aubague nuewe kumatungo aituile ite nsoko utule
palong'we nong'wenso matungo ehi.
16 Nsoko itee alekekutula mutungwa hangi, inge bahu lukulu amu-
tungwa, anga muluna muulowa, hasa kung'wane kukila kung'wako,
mumwele nukung'wa mukulu.
17 Ne itegwa kang'wi unihoee unene anga nipalung'wi, anga nazuze
nsigilya unee.
18 Kuite angeze umukosee lukani lehi, kang'we uzumudaiye kentu kehi,
kedai nekanso kitalane.
19 Nene Paulo nuukuandika kumukono wane unene une kuulipa. Singa
kulunga kung'wako ingi nukudaiye mulikalo lako itai.
20 Hange muluna, lekampate uulowa wa mukulu kupuma kitalako
niloeye munkolo ane kong'wa Kilisto.
21 Nkete uhuili kutula ni ikulyo nilako, nukuukilisilya nize ningile kina
ukituma ga ikilo nianso ni nukulagilye.
22 Matungo yayoyayo zepelya shumba kaageni konsoko ane inge itegwa
nihuie kuukeila malompi ako, kuugendelela matungo makupe.
23 Epafla mutungwa miane mung'wa Kilisto Yesu akuulamusha,

24 anga uu nukituma uMaliko, Alistalko, Dema, Luka, ituma milimo
palung'wi nunene.
25 Ukende wang'wa Bwana u Yesu Kilisto utule palung'we ni nkolo ako.
Huila.

aEbrania

1 Matungo nakiile Itunda ai witambulya ni isekulu itu kukiila
anyakidagu nkua idu nu kunzila idu.
2 Kuiti mu mahiku aya nikukete, Itunda witambuuye nu sese kukiila
Ng'wana, naiiza ai umuikile kutula musali nua intu yihi, hangi naiiza
kukiila ng'wenso ai umbile ga nu unkumbigulu.
3 Ng'wana nuakwe ingi welu nua ikulyo nilakwe, ntendo ing'wene na
upumoo nuakwe, hangi nuinoneelya i intu yihi ku lukani nula ngulu
niakwe. Ze yakilaa kukondaniiligwa u weligwa nua milandu, ai wikie pihi
mukono nua kigoha nua ukulu uko migulya.
4 Watuile bahu kukila i a malaika, anga iti i lina nai ulisaile nili bahu
ikilo kukila i lina nilao.
5 Ku ndogoelyo ingi kung'wa malaika kii nai wakaiye kuligitya, “Uewe
wi ng'wana nuane, lelo natulaa ni tata nuako?” Ni hangi, “Nikatula ni tata
kitalakwe, nu ng'wenso ukutula ng'wana kitalane?”
6 Hangi, itungo Itunda nai umuletile mutugwa nua ng'wandyo mu
unkumbigulu, wiligitya, “Amalaika ihi ang'wa Itunda kusinja amukulye.”
7 Kutula a malaika uligitilye, “Nuanso naiza wizipya ia malaika akwe
kutula ng'wau ng'welu, ni anyamilimo akwe kutula nimi nia moto?”
8 Kuiti kutula Ng'wana wiligitya, “Ituntu nilako nila ukulu, Itunda, ingi
la kali na kali. Mulanga nua utemi nuako ingi mulanga nua tai ane.
9 Wamilowaa i tai ane nu kubipilwa u ubunangwi nua malagiilyo, ku lulo
Itunda, Itunda nuako, wakupuguhila i makuta a iloeelya kukila i iako.”
10 Pang'wanso u ng'wandyo, uMukulu, ai uikile i kitako ni kihi. Ilunde
ingi mulimo nua mikono ako.
11 Ikulimila, kuiti uewe ukulongoleka. Yihi yukukakila anga u ng'wenda.
12 Ukuipunyangiila anga u mujulungu, ni nyenso yukukailika anga u
ng'wenda. Kuiti uewe ingi yuyo yuuyo, ni myaka ako shanga ikuleka.”
13 Kuiti kung'wa malaika nu uli Itunda ai uligitilye matungo ihi, “Ikie
mukono nuane nua kigoha kupikiila ni nikaazipya i alugu ako kutula
ituntu nila migulu ako?”
14 Itii, a malaika ihi shanga nkolo nai ilagiigwe kua aiilya nu kuaika awo
ni ikausala u uguniiligwa.

2

1 Ku lulo ingi kusinja kuike i ntongeeli ikilo ku ayo nai kigulye, iti kina
kuleke kubagulwa kuli ni menso.
2 Ku ndogoelyo anga itule utung'waa nai uligitigwe nu malaika ingi tai
ane, ni kila mulandu nu upiluki wisingiilya u upisiiligwa udu,
3 ku ulija uli kuhuga anga kuhute kukela u ugunwa uwu nu ukulu?
Uguniki naza ng'wandyo ai utanantigwe nu Mukulu nu kukaminkiiligwa
kitaitu ni awo nai auigulye.
4 Ga ni Itunda ai ukaminkiiye ku ilingasiilyo, ukuilwa, ni ku ntendo
nkulu kuli kuli, nu ku ipegwa nia Ng'wau Ng'welu nai uigalanilye
kuniganiila nu ulowa nuakwe wing'wene.
5 Itunda shanga ai uiikile u unkumbigulu nu upembilye, naza kuuligi-
tilya i nkani niakwe, pihi a amalaika.

6 Badala akwe, antu a kituunga akuiie ku kianza nika kituunga azeligitya,
“Muntu ingi ntuni, uhume ga nu kumukimbukiilya? Ang'wi ng'wana nua
muntu, ga nu kumukulya?
7 muntu kutula muniino kukila i a malaika; umutugae ngala a ikulyo nu
ukuligwa. *
8 Uikile. kila i kintu pihi a mikono ako “Kululo Itunda uikile kila i kintu
pihi a muntu. Shanga ai ulekile kintu kihi naiza kikutili pihi akwe. Kuiti
itungili iti shanga kukili kihenga kila i kintu kize kikoli pihi akwe.
9 Ga ni iti, kuihenga naiza watuile uazipilye ku itungo, pihi kukila u
malaika - Yesu, naiza, kunsoko a lwago nu lakwe ni nsha akwe, utugawe i
ngala ikulyo nu ukulu. Iti gwa itungili ku ukende nuang'wa Itunda, uYesu
uluiye i nsha kunsoko a kila muntu.
10 Ai ituile izipie kina Itunda, kunsoko kila i kintu kikoli ku nsoko akwe
ni kukiila ng'wenso, ai utakiwe kualeta ang'inya idu mi ikulyo, ni kina ai
utakiwe kumuzipya lukolongo mu uguniki nuao kutula ukondaniie kukiila
lwago nu lakwe.
11 Ku ndogoelyo ihi a biili uyo nui ikila ikulyo ni awo naza aikiwe ikulyo,
ihi apembeeye mu upumoo ung'wi, Itunda. Kunsoko iyi uyo nuiaikila
ikulyo kung'wa Itunda shanga wihung'waa i minyala kuitanga aluna.
12 Ukuligitya, “Nikatanantya i lina nilako ku aluna ane, nikimba kutula
u ewe kupuma mu kati a milundo.”
13 Hangi ukuligitya, “Nikahuiila mu ng'wenso.” Ni hangi, “Goza, apa
nkoli ni ana ang'wa Itunda umpee”
14 Ku lulo, ku nsoko ana ang'wi Itunda ihii i hanguilaa u muili nu sakami,
ga ni iti uYesu ai uhanguie intu zizo ziizo, iti kina kukiila nsha walije
kumunyesha uyo naiza ukete u uhumi migulya a muimba, naiza ingi
Mulugu.
15 Iki aikatulaa iti waike ilyuuku awo ihi naza kukiila woa nua nsha ai
ikie likalo nulao lihi mu utuung'wa.
16 Ku kulu kuulu shanga a Malaika ni wia aiilya. Badala akwe, wia aiilya
utuugwa wang'wa Abrahamu.
17 Ku lulo, ai ituile kusinja u ng'wenso watule anga anyandugu akwe
mu nzila yihi, iti wahume kutula kuhani nu mukulu munya uwai hangi
muhuiili ku intu yang'wa Itunda, ni iti kina watule nu uhumi nua kupumya
u ulekelwa ku milandu a antu.
18 Ku nsoko uYesu mukola wagile, nu kugeng'wa, ukete uhumi ku a aiilya
awo niakugeng'wa.

3

1 Ku lulo, anya ndugu eligwa, anya muhangu nia witangwi nua kilunde,
musigile uYesu, Mutuung'wa hangi Kuhani nu Mukulu nua ulapi nuitu.
2 Ai watulaa muhuiili kung'wa Itunda nai umusague, anga uMusa nai
watuile muhuiili ga nu mito lihi nilang'wa Itunda.
3 Ku nsoko uYesu wa aigwe kutula ni ikulyo ikulu kukila nai ukete
uMusa, ku nsoko uyo nuizengaa ito nuialigwa kutula ni ikulyo ikulu kukila
ito ikola.
4 Ku nsoko kila ito lizengwa nu muntu nua kituunga, kuiti uyo nuizengaa
kila kintu ingi Itunda.

---

* **2:7** Komaniilya; Mu mbugulu nkola nia ng'wandyo, u lukiili ulu umutili. “Hangi umuikile migulya a mulimo nua mukono ako.

5 Kulu kuulu uMusa ai watulaa muhuiili anga munya mulimo mi ito
lihi nilang'wa Itunda, wazepumya ukuiili kutula makani nu ikatambulwa
itungo nilipembilye.
6 Kuiti uKristo ingi ng'wana mu wimiili nu ito nilang'wa Itunda. Usese
ingi ito nilakwe anga kukaye kuambiila mu ki huiila ni nzagamba a
kihuiila.
7 Ku lulo, ingi anga u Ng'wau Ng'welu nuiligityaa, “Lelo, anga wijaa u
luli nulakwe.
8 Leka kuzipya i nkolo ako kutula nkaku anga i Aisraeli nai azipilye mu
upiluki, mu matungo a ugeng'wa mu wii.
9 Ili ai latulaa itungo naza i a tata itu ai ampilukile ku kungema, hangi
itungo, ku myaka makumi anne, ai ihengile i ntendo niane.
10 Ku lulo shanga ai ndooeigwe nu ulelwa nuanso. Nikaligitya,
“Akulimila kila nkua mu nkolo niao, hangi shanga alingile i nzila niane.
11 Ingi anga iti nai ndapile mi ikuo nilane; shanga akingila mi iloeelya
nilane.”
12 Mutule miakendegeeli, anyandugu, iti kina ileke kutula ikoli ikolo
nimbi na kuhita kuhuiila ku ung'wi nuanyu, nkolo naza ikulongola kuli
ni Itunda ni mupanga.
13 Badala akwe, Misambiilye kila luhiku kila ung'wi nu muya, iti kila
nitangilwe lelo muhung'we nsula, iti kina ung'wi mukati anyu waleke
kutendwa kutula mukaku ku ukongelwa nua milandu.
14 Ku ndogoelyo katuile kianya muhangu ang'wa Kristo anga itule
kuuambinkana nu ukamatiku nuitu ku ngulu mu ng'wenso kupuma u
ng'wandyo kupikiila i mpelo.
15 Kutula ili yakondyaa kuligitigwa, “Lelo anga mulutegeelye u luli nu
lakwe, muleke kuzipya i nkolo nianyu kutula nkaku, anga íAisraeli nai
aizipilye ku itungo nila upiluki.”
16 Ingi a nyenyu awo nai amigulye Itunda nu kupiluka? Shanga ai atuile
awo ihi naza uMusa ai watulaa waatongeela kupuma ku Misri?
17 Hangi a nyenyu naza Itunda ai uatakiie ku myaka makumi anne?
Shanga palung'wi ni awo nai itumile i milandu, naza i miili ao naikule ai
ilae mi ikungulu?
18 Hangi a nyenyu nai ualapie Itunda kina shanga akingila mi iloeelya
nilakwe, anga ize shanga wawo naza shanga amigulye nuanso?
19 Kuihenga kina shanga ai ahumile kingila mi iloeelya nilakwe ku nsoko
a kuhita kuhuiila.

4

1 Ku lulo, kutakiwe kutula akendegeeli iti kina kati anyu waleke kutula
ukoli ga nung'wi nuikigeeleka kulemigwa kupikiila ilago ni ilongoleku nila
kingila mu usupyo nuang'wa Itunda.
2 Kuiti katulaa ni nkani nziza kutula usupyo nuang'wa Itunda naza
utanantigwe kitaitu anga i Aisraeli nai atulaa nu lwenso, kuiti u lukani
nulanso shanga ai lua aiiye awo naza aligulye ze tile kuambinkanigwa u
uhuiili nu lwenso.
3 Ku usese, naza kakondyaa huiila-usese ki mukati ni ku ingila mu
usupyo uwo, Anga niukuligitigwa, “Anga nai ndapile ki kuo nilane, Shanga
akingila mu usupyo nuane.” Ai uligitilye ili, ga ni iti milimo ihi nai
umizipilye ize atula akondeeleka puma u ng'wandyo nua unkumbigulu.
4 Ku iti wakondyaa kuligitya nkika a kituunga kutula luhiku nula
mupungati, “Itunda ai usupilye luhiku nula mupungati mu ihi nai
witumile.”

5 Hangi wakondyaa ligitya, “Shanga akingila mu usupyo nuane.”
6 Ku nsoko nanso, puma usupyo nuang'wa Itunda ikili ingi itulyo ku
nsoko a ang'wi kingila, hangi puma i Aisraeli idu naza ai igulye nkani
ninza kutula usupyo nuakwe shanga ai ingie nsoko a ugila lwijo.
7 Itunda ai uikile hangi luhiku la kituunga, litangwaa, “Lelo.” Nuanso
ai ulongeeye u luhiku ulu nai uligitilye nu Daudi, naiza ai uligitilye ku
itungo ilipu ze yakilaa nai aligitigwe u ng'wandyo, “Lelo anga mije u luli
nu lakwe, muleke kuitenda i nkolo nianyu kutula nkaku.”
8 Ku iti anga uYoshua nai uinkiiye u usupyo, Itunda shanga ai uzeeligitya
migulya a luhiku lungiiza.
9 Ku lulo ikili ukoli wikali nula usupyo nai lutanantigwe ku nsoko a antu
ang'wa Itunda.
10 Ku iti nu ingila mu usupyo nuang'wa Itunda ga nu ng'wenso mukola
wasupyaa kupembelya mu ntendo niakwe, anga Itunda nai witumile mu
nuanso.
11 Ku lulo kutule ni nsula a kingila mu usupyo uwo, iti kina waleke kutula
ukoli nuikagwa mu mpyani a upiluki nai itumile.
12 Ku ndogoelyo u lukani nulang'wa Itunda lupanga hangi lukete ngulu
hangi lukete wingi kukila i mpanga ihi nikete u wigi ku biili. Hangi likinyaa
ga nu kupikiila kugalanula u ung'enyi nua nNgwau ng'welu, ni nungo mu
ongwe. Hangi nuluhumile kulinga i masigo a nkolo i nsula akwe.
13 Kutili nai kiumbilwe ni kipihile mu usu nuang'wa Itunda. Badala
akwe, kila i kintu ingi kulu kuulu hangi ng'walyi ku miho a ung'wi naiza
ingi kusinja kupumye u ualigwa.
14 Ze yakilaa kutula nu kuhani nu mukulu nai wingie mi ilunde, uYesu
Ng'wana wang'wa Itunda, ku ukamatiku kuambiile u uhuiili nuitu.
15 Ku nsoko ki agila u kuhani nu mukulu naiza shanga uhumile
kuhung'wa i aisa ku nsoko a unyeku nuitu, kuiti nuanso naiza ku nzila yihi
watulaa ukugeng'wa anga usese, kwaala nuanso naiza mugila u mulandu.
16 Ni kupembye ku ukamatiku mi ituntu nila ukulu nua ukende, iti kina
kusingiilye ukende nu kulija u ukende nua ku uaiilya matungo na kusiga.

5

1 Kuiti kila u kuhani nu mukulu, nuholanigwe kupuma mukati a antu,
uholanigwe kimika badala ao mu intu ni yikigendi ni Itunda, iti wahume
kupumya ku palung'wi isongelyo ni ipolya ku nsoko a milandu.
2 Uhumile kipusha ku upolo ni apungu ni ikungumi ku nsoko ga nu
ng'wenso mukola upilimikiigwe nu unyeku.
3 Ku nsoko a ili, ukete mulimo nua kupumya isongelyo ku nsoko a
milandu akwe anga nuitumaa ku milandu a antu.
4 Hangi kutili u muntu nuiholaa ikulyo ili ku nsoko akwe mukola, kuiti
badala akwe, kusinja witangwe ni Itunda, anga nai utuile uHaruni.
5 Ga nu Kristo shanga ai wipee ikulyo u ng'wenso ku kitendisaa mukola
kutula kuhani nu mukulu. Badala akwe, Itunda ai uligitilye kitalakwe,
“Uewe wi ng'wana nuane, lelo natulaa ni Tata nuako.”
6 Ingi anga nuiligityaa ga nu kipatyoo ingiiza, “Uewe ingi wi kuhani kali
na kali ze yakilaa i pyani ang'wa Melkizedeki.
7 Matungo ni itungo nilakwe mu muili, ai ulompile nu kulompeela, ai
umulopile Itunda ku liholi, ku nuanso nuhumile kumuguna kupuma mu
nsha. Ku nsoko a utuna pihi nuakwe kung'wa Itunda, ai wigigwe.
8 Anga itule ai watulaa ng'wana, ai wimanyisilye kija ku makani nai
amagilye.

9 Ai ukondaniigwe nu ku nzila iyi ai utendekile ku kila u muntu nu
muhuiie ku nsoko a uguniki nua kali na kali.
10 ku kubagulwa ni Itunda anga Kuhani nu Mukulu ze yakilaa u ludimo
nulang'wa Melkizedeki.
11 Ku kete idu nakuligitya kutula uYesu, kuiti ingi ikaku kumuganuila ku
nsoko unyenye ingi miakata akija.
12 Aga itule ku itungo ili aza mutakiwe kutula ang'walimu, ikili ukoli
usanigwa nua muntu kumumanyisa umanyisigwa nua ng'wandyo nua
ntendo nia lukani nulang'wa Itunda. Mutakiwe maele hangi shanga ludya
nu lukaku.
13 Kunsoko wihi nuing'wezaa i maele duu mugila u wizeeli mu lukani
nula tai ane, kunsoko wakili mung'yinya.
14 Ku ipande i lulya, ludya nu lukaku ingi ku antu niakulu, awo naza
kunsoko a wizeeli nuao kutemanula i tai ane nu ubii amanyisigwe ku
ulinga u uza nu ubi.

6

1 Ku lulo, anga kuleke nai kimanyisa u ng'wandyo kutula u lukani
nulang'wa Kristo, kutakiwe kutula nu ukamatiku kutunga ku ukomu,
kuleke kuika hangi i kitako nika kila itunu kupuma mu milimo ni migila
u upanga nu uhuiili kung'wa Itunda,
2 ang'wi i kitako nika umanyisigwa nua wogigwa, nu kuaikiilya i mikono,
u ukigwa mu ashi, nu ulamulwa nua kali na kali.
3 Hangi ki kituma iti anga itule Itunda ukulekela.
4 Ku nsoko shanga ihumikile ku awo naza ai aulijaa u welu u ng'wandyo,
naza alulyaa i kipegwa nika kilunde, nu kuzipigwa kutula anya muhangu
a Ng'wau Ng'welu,
5 hangi naza alulyaa u uziza nua lukani nulang'wa Itunda nu ku ngulu
niyi tungo nilipembilye,
6 ni uugwa akagwa-shanga ihumikile kuasusha hangi mu wila itunu.
Iki ingi ku nsoko amagilye u Ng'wana nuang'wa Itunda nkua ibiili ku
ung'yenyi nuao, azemutenda kutula kiseme nika kimeli mi igalagalo.
7 Ku nsoko i halu ni lisingiiye i mbula ni ikuaa nkua ku nkua migulya
akwe, hangi likapumya nkali nia kusanigwa ku awo nai itumile u mulimo
mi ihalu, lisingiilya ukende kupuma kung'wa Itunda.
8 Kuiti anga itule lipezaa mija ni mahaka, igila hangi insailo hangi likoli
mu lwago nula kuzung'wa. Mpelo akwe ingi kulimiligwa.
9 Anga itule ku utambula iti, ahumba i itu alowa, ku upeng'wa ni makani
maziza natulikile unyenye ni makani natuile ugunwa.
10 Ku nsoko Itunda shanga mii wiwee ga nu mulimo nuanyu nu ku ulowa
nai malagiila ku nsoko a lina nilakwe, ku ili ai mua aiiye i ahuiili hangi
mukili mukoli mukuaiilya
11 Hangi kuhumilwe nsula lukulu kina kila ung'wi anyu wahume
kulagiila unyangulu wuwo wuuwo kupikiila i mpelo ku kulu kuulu nua
ukamatiku.
12 Shanga kuloilwe mutule miakata, kuiti mutule atyatiili a awo ni isalaa
ilago ku nsoko a uhuiili nu ugimya.
13 Ku ndogoelyo Itunda nai uminkiiye uAbrahamu ilago, ai ulapile ku
ung'yenyi nuakwe, ku nsoko shanga ai uzeelapa ku muya wihi nukoli
mukulu kukila nuanso.
14 Ai uligitilye, “Kulu kuulu nika kukendepa, hangi nikawongeelya u
utungwaa nuako ikilo.”

15 Ku nzila iyi, uAbrahamu ai usingiiye iko nai ulagilwe ze yakilaa
kulindiila ku ugimya.
16 Ndogoelyo i ana adamu ilapa ku nuanso nukoli mukulu kukila nianso,
nu kitalao i mpelo a wikilyi wihi ingi ilapo ku kumakaminkiilya.
17 Itungo Itunda nai ulamue kulagiila kihenga ikilo ku asali ni ilago
kunsoko isigo lakwe niziza ni shanga likailika, ai ulikaminkiiye ku ilapo.
18 Ai witumile nianso iti itu ibiili ni shanga ihumile kukailika, naiza mu
nianso Itunda shanga uhumile kuligitya u uteele, usese nai kumankiie u
ugunwa kulije kukinyilwa kuambiila ku ngulu isigo ni li ikilwe ntongeela
itu.
19 Ku kete ugimya uwu anga lukingi nu lukomo hangi nula kusanigwa
ni nkolo ni itu, ukamatiku naza ukingila nkika a mukati kituli ki ipazia.
20 uYesu ai wingie nkika iyo anga mutongeeli nuitu, nai wakondya
kutulika kuhani nu mukulu ga i kali na kali ze yakilaa i ntendo nuang'wa
Melkizedeki.

7

1 Ai itulikile iti uMelkizedeki, mutemi nua Salemu, Kuhani nu ang'wa
Itunda nukoli migulya, nai utankanile nu Abrahamu waze usukile kupuma
kuabulaga i atemi nu kumukendepa.
2 uAbrahamu ai uminkiiye king'wi ni ki kumi nika kila kintu nai watulaa
wakihola. Lina nilakwe Melkizedeki” ndogoelyo akwe “mutemi nua tai
ane” ga ni hangi “mutemi nua Salemu” naiza ingi “mutemi nua ulyuuku.”
3 Mugila u tata, mugila nyinya, mugila aleli, mugila ng'wandyo nua
luhiku ang'wi mpelo a likalo nulakwe. Badala akwe, ukusaga kuhani nua
kali na kali, anga ng'wana wang'wa Itunda
4 Itungili siga kinya iti muntu uyu nai watula mukulu. Muleli witu
uAbrahamu ai uminkiiye king'wi ni ki ikumi nika intu ni iziza nai uihoile
mu wikui.
5 Ni kulu kuulu, i ndugu ang'wa Lawi nai asingiiye i ofisi nia ki kuhani
ai atuile ni lagiilyo kupuma mu malagiilyo kuhangulya king'wi mi ikumi
kupuma ku antu, naiza ingi, kupuma ku aIsraeli auya, palung'wi ni kina i
enso, ga, ingi ndugu kupuma kung'wa Abrahamu.
6 Kuiti uMelkizedeki, naiza shanga ai wa ndugu kupuma kung'wa
Lawi, ai usingiiye king'wi ni kikumi kupuma kung'wa Abrahamu, nu
kumukendepa, nuanso nai ukete ilago.
7 Pang'wanso shanga ihitilwe kina u muntu nu muniino wikendepwa nu
Mukulu.
8 Ku ikani ili u muntu nuisingiilya king'wi ni ki kumi ukusha luhiku
lung'wi, kuiti ku ikani lingiiza ung'wi nai usingiiye king'wi ni ki kumi
kung'wa Abrahamu ikaganulwa anga nuikiie.
9 Nu ku mpyani a kutambula, uLawi ai usingiiye king'wi ni ki kumi, ai
usukiiye ga ni king'wi ni kikumi kung'wa Abrahamu,
10 ku nsoko uLawi ai ukoli mu itundulu niang'wa Tata nuakwe
uAbrahamu itungo uMelkizedeki nai uguganile nu Abrahamu.
11 Itungili anga ukondaniili ai uhumikile kukiila mu ukuhani nuang'wa
Lawi, (itigwa pihi akwe antu isingiilya ilagiilyo), ai ikoli nsula ki
ikilo kung'wa kuhani mungiiza kunyansuka ze yakilaa i ntendo ang'wa
Melkizedeki, hangi shanga kitangwa ze yakilaa uzipiiligwa nuang'wa
Haruni?
12 Ku lulo u ukuhani anga ukailike, kutili i nsoko ilagiilyo ni lyenso
kukailika.

13 Kung'wa ung'wi naiza i makani aya ai atambuwe kutula ndugu ingiiza,
kupuma kitalakwe kutili nai witumie pa kizindaalo.
14 Itungili ingi ng'walyi kina uMukulu nuitu ai upumiie mu uYuda, ndugu
naiza uMusa shanga ai utee kutula akuhani.
15 Hangi aya ni kuuligitya ingi kihenga lukulu anga itule u kuhani
mungiiza wikapumila ku mpyani ang'wa Melkizedeki.
16 uKuhani uyu nu mupya shanga ug'wi naiza watulaa kuhani migulya
a kitako ni ka magiilyo na akigendi nu utuugwa nua antu, kuiti mu kitako
nika ngulu nia likalo ni shanga luhumikile kugazika.
17 Iti gwa u ukilisigwa uku kuiila kutula nuanso; “Uewe ingi wi kuhani
kali na kali ze yakilaa i ntendo ang'wa Melkizedeki.”
18 Ku nsoko ilagiilyo nai litongee ai liikilwe ku mpelo ku nsoko ai latulaa
iementaalu hangi shanga lizipie.
19 Iti gwa ilagiilyo shanga ai kintu ki kondaniie, Kwaala, ai ukoli
ukamatiku uziza ku nuanso kuu muhumbeela Itunda.
20 Nu ukamatiku uwu nu uziza shanga ukupumila ze tile kuligitilya ilapo,
ku ili i akuhani ni angiiza shanga ai ahoile ilapo lihi.
21 Kuiti Itunda ai uhoile ilapo itungo nai uligitilye kutula uYesu, “Mukulu
ulapile hangi shanga ukukaila i masigo akwe,' u ewe ingi wi kuhani i kali
na kali.”
22 Ku ili ga nu Yesu uzile kutula wilihwa nu ilagiilyo nili bahu.
23 Ku kulu kuulu, i nsha igilya i akuhani kuailyaa i kali na kali. Iyi ingi
ku nsoko ai akoli i Akuhani idu, ung'wi ze kukilaa u muya.
24 Kuiti ku nsoko uYesu wikii i kali na kali, u kuhani nuakwe shanga
wikailika.
25 Ku lulo ga nu ng'wenso uhumikile kutula ukondaniili ku kondaniilya
kuaguniilya nia kumuhumbeela Itunda kukiila kitalakwe, ku nsoko
nuanso wikiie itungo lihi wazelompa ku nsoko ao.
26 Ku lulo ukuhani nu mukulu nua mpyani iyi utakiwe kitaitu. Ni mugila
u mulandu, igazo, ng'welu, nubaguwe kupuma ku anya milandu, hangi
watulaa migulya kukila ilunde.
27 Nuanso ai mugila anga nsula, mpyani a akuhani ni akulu, kupumya
ipolya kila luhiku, hanza ku mulandu nuakwe mukola, ni panyambele
ku milandu a antu. Ai witumile iti nkua ing'wi ku ihi, nai wipumilye u
ng'wenso mukola.
28 Ku ilagiilyo wiaholaa antu nia nementaalu kutula akuhani ni akulu,
kuiti lukani nu li lapo, nai luzile ze yakilaa ilagiilyo, ai umuhoile ung'wana,
nai umuikile kutula mukaminkiilu i kali na kali.

8

1 Itungili ikani naiza kuulitambula ingi ili; kukete u kuhani nu mukulu
nai wikie pihi mu mukono nua kigoha nu ituntu ni la ngulu ki Ilunde.
2 Nuanso ingi munyamulimo mu kianza ki kelu, kitala nika tai naiza
uMukulu ukiikile, shanga muntu wihi nuakusha
3 Ku ndogoelyo kila ukuhani nu mukulu wiikwa kupumya isongelyo ni
ipolya; ku lulo ingi kusinja kutula ni kintu nika kupumya.
4 Itungili anga uKristo ai watulaa migulya ihi, nuanso shanga ai uzeetula
kuhani ikilo pang'wanso. Ku nsoko ai atula akondyaa awo nai apumyaa i
ipegwa kuniganiila ni lagiilyo.
5 Ai aaiiye kintu naiza katulaa mbugulu hangi mululi nua intu nia
kilunde, kuniganiila uMusa nai uhuguigwe ni Itunda matungo nai utakile

kuzenga i kitala. “Ihenge” Itunda wakaligitya, “kina zipya kila i kintu kuniganiila ni mpyani naza ulagiiwe migulya mulugulu.”
6 Kuiti itungili uKristo usingiiye u uaiilya bahu ikilo ku nsoko nuanso ga ingi muhungi nu i ilagiilyo ni ziza, naiza lakondyaa kukaminkiiligwa ku ilagiilyo niza.
7 Iti gwa anga ilagiilyo nila ng'wandyo ai lihite kutula ni gazo, uugwa shanga ai izeetula ni nsula kuduma ilagiilyo nila ka biili.
8 Ku nsoko itungo Itunda nai ulingile i magazo ku antu ai uligitilye, “Goza, mahiku apembilye, 'uligitilye Mukulu, itungo ni nikazipya ilagiilyo nipya palung'wi ni ito nila Israeli, ni ito nilang'wa Yuda.
9 Shanga likatula anga ilagiilyo nainzipilye ni a tata ao mahiku naiza niahoile ku mukono kuatonga kupua mihi a Misri. Ku nsoko shanga ai alongolekile milagiilyo nilane, nu nene shanga ai niakee hangi,' wiligitya Mukulu.
10 Ku nsoko ili lilo ilago nikazipya ku ito nilang'wa Israeli ze akila i mahiku nanso,' uligitilye uMukulu. 'nikaika ilagiilyo nilane mu masigo ao, hangi nika makilisa mu nkolo niao. Nikatula ni Itunda wao, ni enso akutula antu ane.
11 Shanga ikimanyisa kila ung'wi nu munyakisali nuakwe, hangi kila ung'wi nu munyandugu, nuakwe, wazelingitya, “Mumanye uMukulu,” itigwa ihi akumanya unene, kupuma muniino kupikiila nu mukulu ao.
12 Uugwa nikalagiila u ukende ku ntendo niao ni ngila i tai ane, hangi shanga nika kimbukiilya i milandu ao hangi.”
13 Ku ligitya “Ngeni,” ulizipilye ilagiilyo nila ng'wandyo kutula ikulu kulu. Hangi nilanso naiza ulitanantilye kutula ikulu kulu likoli likondaniile kulimila.

9

1 Itungili ga ni lagiilyo nila ng'wandyo ai likete ipatyo mi ikumbiko apa mihi ni ntendo ni yi ipolya.
2 Kuiti mu kitala ai kikoli i shumba kizipiigwe, shumba nika kunzi, ai kitangilwe kianza ni pelu. Mu lyoma ili ai kikoli ni shangato nika lumuli, meza ni mikate ni akambya.
3 Nu ku kituli ni ki pazia ni la kabiili ai kikoli ni shumba kiuya, ai kitangilwe kelu ikilo. Ai limoli ni itekeelo ni lipolya kutunkiilya u uvumba.
4 Ai likoli ga ni isandiko nili ilago, naiza latulaa lizepingwe ku zahabu ntili. Mukati akwe ai likoli ni bakuli nila zahabu likete i mana, mulanga nuang'wa Haruni nai wategetaa i matutu, nayo i mabada na magwe na amalagiilyo.
5 Migulya isandiko ni lilago maluli a maserafi nia welu akunikie i manana ao ntongeela i ituntu nila ulamulwa, naiiza ku itungili shanga kuhumile kuganula mu kati.
6 Ze yakilaa i intu izi iti kutula yakondyaa kuzipiiligwa, I Akuhani ku ntendo ingilaa ku shumba nika kunzi ni ka kitala kupumya u uaiilya nuao.
7 Kuiti u kuhani nu mukulu wingilaa i shumba iko nika ka biili wing'wene nkua ing'wi kila ng'waka, hangi shanga kuleka kupumya ipolya ku nsoko a ung'yenyi, ni milandu a antu naza itumile ize shanga asigiie.
8 Ng'wau Ng'welu wi kuiila kina, inzila na kianza ni kelu ikilo ikili ku kunukulwa ku iti i kitala iko nika ng'wandyo kikili kimikile.
9 Iki ingi kilingasiilyo ni ki tungo ili ni litungili. Yihi isongelyo ni ipolya naiiza ipumigwa itungili shanga ihumile kukondaniilya i nsula a munyakipolya.

10 Ingi ndya ni ing'wegwa ying'wene ihanguiwe mu mpyani a ntendo
ni yikumbiko nila kioja. Yihi izi ai yatulaa ntendo nia muili nai yatulaa
izipeigwe kupikiila lipike ilagiilyo ni iziila nilikaikwe pa kianza ni kakwe.
11 uKristo ai uzile anga kuhani nu mukulu nua makani ni maziza naiza
azilee. kukiila ukulu nu ukondaniili nua kitala kikulu naiza shanga
kizipigwe ku mikono a antu, naiza shanga nua unkumbigulu uwu nai u
umbilwe.
12 Ai yatulaa shanga ku sakami a mbuli nu mudama, ila ku sakami akwe
mukola kina uKristo ai wingie nkika ni nzelu ikilo nkua ing'wi ku kila
ung'wi nu ku kuiila u uguniki nuitu nua kali na kali.
13 Anga ize ku sakami a mbuli ni amu zagamba nu kuminzilwa ku mau
a mudama mu awo ni shanga elu nai abaguwe kung'wa Itunda nu kuzipya
i miili ao melu,
14 itii shanga ikilo itungili isakami naiza kukiila Ng'wau Ng'welu nua
kali na kali ai wipumile u mukola bila kinkwaatya kung'wa Itunda, ku oja
i masigo itu kupuma mu ntendo ni yikule kumuaiilya Itunda ni mupanga?
15 Ku nsoko yiyo, uKristo ingi mutuung'wa nui ilagiilyo ni iziila. Iyi yiyo
nsoko i nsha a alekee ilyuuku ihi ni aile i ilago nila ng'wandyo kupuma
mu utumuli nua milandu ao, iti kina ihi nazaitangilwe ni Itunda ahume
kusingiilya ilago nila usali nuao nua kali na kali.
16 Anga ize likoli ilago ni likiee, ingi kusinja kukaminkiiligwa ku nsha a
muntu uyo nai ulizipilye.
17 Ku iti ilago litulaa ni ngulu kianza ni kikupumila u ubulagwi, ku nsoko
kutili ingulu itungo munya kulizipya anga watule ukikie.
18 Ga ni iti gwa shanga lilo ilago nila ng'wandyo ai latulaa laikwa ze tili
isakami.
19 Matungo uMusa nai watulaa wapumyaa kila ilagiilyo nila malagiilyo
ku antu ihi, ai uhoile isakami a ng'ombe ni mbuli, palung'wi ni mazi,
mukako nu ukauku, ni hisopo, nu kuaminzila i gombo ikola i antu ihi.
20 Uugwa ai uligitilye, “Iyi ingi sakami ilago naiza Itunda uminkiiye
ilagiilyo kitalanyu.”
21 Ku mpyani yiyoo yiiyo, ai umiminzie i sakami migulya a kitala ni
iseme yihi nai itumiwe ku u aiilya nua ukuhani.
22 Hangi kuniganiila ni malagiilyo, pakupi kila ikintu kikeligwa ku
sakami. shanga kuhunula isakami kutili ulekelwa.
23 Ku lulo ai ituile kusinja kina u miluli nua intu nia kilunde kusinja
yeligwe ku ili ipolya nila ikali. Ga ni iti, i intu nia kilunde ikola itakiwe
keligwa ku ipolya nila bahu ikilo.
24 Ku iti uKristo shanga ai wingie mu kianza ni kelu lukulu nai kizipigwe
ni mikono, naiza ingi mululi nua intu kulu kuulu. Badala akwe ai wingie
kilunde ikola, kianza naiiza itungili ukoli ntongeela a usu nuang'wa Itunda
ku nsoko itu.
25 Shanga ai wingie uko ku nsoko akwe nkua ku nkua, anga nuitumaa
u kuhani nu mukulu, naiiza wingilaa i kianza ni kelu ikilo ng'waka ze
yakilaa ng'waka palung'wi ni sakami a muya,
26 anga ize iyo ai tai, uugwa aza izeetula kusinja kitalakwe kagigwa nkua
idu ikilo puma u ng'wandyo nua unkumbigulu. Kuiti itungili ingi nkua
ing'wi kupikiila i mpelo a myaka nai wikunukue kuuheja u mulandu ku
ipolya ni lakwe mukola.
27 Anga ni yili ku kila muntu kusha nkua ing'wi, hangi ze yakilaa nianso
wipembyaa ulamulwa,
28 uugwa iti uKristo nu ng'wenso naiiza ai upumigwe nkua ing'wi
kumiheja i milandu a idu, ukupumila nkua aka biili, shanga ku isigo nila

kagila i milandu, ila ku ugunwa ku awo ni amusumbiiye ku nsula.

10

1 Ku iti malagiilyo ingi mululi nua makani ni maziza napembilye, shanga ayo naile kulu kuulu. Malagiilyo nangaluu shanga ihumile kua kondaniilya awo naza akumuhumbeela Itunda ku nzila i ipolya lilo liilo naza i akuhani nai alongolekile kupumya ng'waka ze yakilaa ng'waka.
2 Ang'wi shanga uu mapolya nanso shanga ai azee huma kukilaga kupumigwa? Ku ki nsaasha ni kanso ni ipolyaa, anga atule eligwaa nkua ing'wi, shanga ai azeetula nu ulingi ikilo nua milandu.
3 Ila mi ipolya nilanso ukoli ukimbukiilyi nua milandu nai itumilwe ng'waka ze yakilaa ng'waka.
4 Ku nsoko shanga ihumikile ku sakami a amuzagamba ni mbuli kumiheja i milandu.
5 Itungo uKristo nai uzile mihi, ai uligitilye, “Shanga ai muhumilwe nsula a masongelyo ang'wi mapolya, badala akwe, ai muzipiiye u muili ku nsoko ane.
6 Shanga ai mutuile ni nsailo mu masongelyo ihi na kulimiligwa ang'wi ipolya ku nsoko a milandu.
7 Hangi ai ndigitilye, “Ihenge, apa kituma ulowa nuako, Itunda, anga nai ikilisigwe kuntula unene mu mbugulu.”
8 Ai uligitilye anga nai iligitigwe apo pigulya; “Shanga ai muhumilwe nsula ipolya, masongelyo, ang'wi ipolya nila kulimiligwa ku nsoko a milandu, ang'wi shanga ai wihengile iloeelya mu kati akwe” Ipolya naiza lipumigwe kuniganiila ni malagiilyo.
9 Uu gwa ai uligitilye, Ihenge, nkoli papa kituma ulowa nuako.” Uikile ku mpelo i ntendo niyatulaa ya ng'wandyo iti kukaminkiilya izo nia kabiili.
10 Mu ntendo nia kabiili, kakondyaa bagulwa kung'wa Itunda ku ulowa nuakwe kukiila kipumya ku muili nuang'wa Yesu Kristo nkua ing'wi ku matungo ihi.
11 Ingi tai, kila kuhani wimikaa kuailya luhiku ku luhiku, wazepumya ipolya lilo liilo, naiiza, ku yihi, nangaluu shanga ai izeehuma kumiheja i milandu.
12 Kuiti ze yakilaa u Kristo kupumya i ipolya nkua ing'wi ku milandu kali ihi, ai wikie mukono nua kigoha nuang'wa Itunda,
13 wazeulindiie kupikiila i alugu akwe aikwe pihi nu kuzipigwa ituntu ku nsoko a migulu akwe.
14 Ku nsoko ku nzila a upumigwa ung'wi wa akondaniilya ikali na kali awo naza abagulwa ni Itunda.
15 Nu Ng'wau Ng'welu ga wikuilaa kitait. Ku nsoko wiligitya hanza,
16 “Ili ingi ilago ni inkazipya palung'wi ni enso ze yakilaa i mahiku nanso; wiligityaa u Mukulu; nikaika i malagiilyo ane mukati a nkolo niao, hangi nikamakilisa mu mahala ao.”
17 Uu gwa ai uligitilye, “Shanga ikamikimbukiilya hangi i milandu ni ntendo niao ni ikule.'
18 Itungili i kianza nu ukoli u ulekelwa ku awa, kutili hangi ipolya lihi ku nsoko a milandu.
19 Ku lulo, anyandugu, kukete ukamatiku nua kingila i kianza ni kelu ikilo ku sakami ang'wa Yesu.
20 Nanso ingi nzila naiza umilugue ku nsoko itu ku nzila a muili nuakwe, mpya hangi mpanga nikiie mu pazia.
21 Nu ku nsoko kukete ukuhani nu mukulu migulya ito ni lang'wa Itunda,

22 nu kumuhumbeele ni nkolo a tai mu ukondaniili nua kulu kuulu nua
uhuiili kize kukete ni nkolo ni iminziwe uwelu kupuma ugazanja nua
masigo nu kutula ni miili itu nogigwe ku mazi ni melu.
23 Uu gwa kuambiile ku ukomu mu wila itunu nua ukamatiku nua
usumbiilya nuitu, shanga kupiluka, ku nsoko Itunda nulagile ingi muhuiili.
24 Ni kukili nkiile kusiganiilya kinya uli kuumusamiilya kila ung'wi
kulowa ni ku ntendo ni nziza.
25 Ni kuleke kilundiila palung'wi, anga ni itumaa niangiiza' Badala
akwe, kisamiilya kila ung'wi ikilo ni kilo, anga nimukihenga u luhiku
lahumbeela.
26 Anga kituma masue kulongoleka kituma i milandu ze yakilaa kutula
kasingiilya u umanyi nua ntai, Ipolya i lulya nila milandu shanga
likusigiila hangi.
27 Badala akwe, likoli isumbiilyo ling'wene nila ulamulwa nua witumbi,
nu utaki nua moto naza ukualimilya i alugu ni ang'wa Itunda.
28 Wihi naiza umahitile i malagiilyo ang'wa Musa wikuzaa bila ukende
ntongeela a ukuiili nua akuiili a biili ang'wi a taatu.
29 ngele kii ikilo naupisiiligwa usigile kimutuile kila ung'wi naiza
umumeile u ng'wana wang'wa Itunda, wihi numitendee i sakami i lango
anga kintu ni shanga kelu, sakami naza ku nyenso ai umiikile ukuligwa
kung'wa Itunda - wihi naiza umutukie u ng'wau ng'welu nua kende?
30 Ku nsoko kulingile naiza uligitilye, “Ikuo ingi lane, nikasukiilya.” Ni
hangi, “Mukulu ukualamula i antu akwe.”
31 Ingi ikani nila kutumba muntu kugwila mu mikono ang'wa Itunda ni
mupanga!
32 Kuiti kimbukiilya i mahiku nakilaa, ze yakilaa kuikilwa mu welu, ingi
kinya uli ai muhumile kugimya uwai nu utaki.
33 Ai matulaa maikwa kihenga mu usenswi nua ituki nu lwago, hangi ai
matulaa anya muhangu ni awo niakiie u lwago anga nulanso.
34 Ku nsoko ai matulaa ni nkolo a iaisa ku awo nai atulaaa atungwa,
hangi ai musingiiye ku ulowa u upisiiligwa nu isalo nilanyu, muze
mulingile kina unyenye akola ai matulaa nu usali wibahu hangi nua kikie
kali na kali.
35 Ku lulo leki ku ugumi u ukamatiku nuanyu, nu ukete isongelyo ikulu.
36 Ku nsoko muloilwe ugimya, iti kina mulije kusingiilya naiiza Itunda
ukilagile, ze yakilaa kutula makondyaa kituma u ulowa nuakwe.
37 Ku nsoko ze yakilaa itungo iniino, ung'wi upembilye, uzile i ikulu
kuulu hangi shanga ukutinia.
38 “Munya tai ane nuane ukikie ku uhuiili. Anga ize ukusuka kinyuma,
shanga kuloeeligwa nu ng'wenso.”
39 Kuiti usese shanga anga awo ni isukaa kinyuma ku kulimila. Badala
akwe, usese ingi ang'wi a awo ni kukete u uhuiili nua kuisunja i nkolo itu.

11

1 Itungili u uhuiili ingi kulu kuulu nukete u muntu itungo nu sumbiiye
i kintu ka kituunga ku ukamatiku. Ingi kulu kuulu a kintu naiiza ikili
kigeeleka.
2 Ku nsoko iyi i isekulu itu ai akaminkiie ku uhuiili nuao.
3 Ku uhuiili kulingile kina u unkumbigulu ai u umbilwe ku ilagiilyo
nilang'wa Itunda, iti kina iko ni ki kigela shanga ai kizipigwe kupumiila
ni intu naiiza ai yatulaa yukigeeleka.

4 Ai ituile ku nsoko a uhuiili kina uHabili ai umupumiiye Itunda ipolya
nila kuzipila kukila nai witumile uKaini. Ai ituile ku nsoko iyi kina ai
ulumbiigwe kutula muya tai ane. Itunda ai umulumbiiye ku nsoko a
masongelyo nai umaletile. Ku nsoko nanso, uHabili wakili witambuaa,
anga ize wakulee.
5 Ai ituile ku uhuiili kina uEnoko ai uhoilwe migulya hangi shanga
aiwihengile insha. “Shanga ai wigeelekile, ku nsoko Itunda ai umuhoile”
Ku nianso ai iganuwe migulya akwe kina ai umuloeeye Itunda ze yakilaa
kuholwa migulya.
6 Anga ize kutili u uhuiili shanga ihumikile kumuloeelya Itunda, ku
nsoko nupembilye kung'wa Itunda kusinja wahuiile kina Itunda wikiie
ni kina wi inkiilya isongelyo awo ni imudumaa.
7 Ai ituile ingi ku uhuiili kina uNuhu, waze uhuguwe ni Itunda
kutulinkana ni makani naiza shanga ai atuile igeelekile, ku ikulyo nila
kinya Itunda ai uzipilye i safina ku nsoko a kuliguna i to nilakwe. Ku
kituma iti, ai uulamue u unkumbigulu nu kutula musali nua tai ane naiiza
ipembyaa kukiila uhuiili.
8 Ai itule ingi ku u uhuiili kina uIbrahimu, nai witangilwe ai wigulye
nu kulongola kai utakiwe kusingiilya aga usali. Ai upumile shanga waze
ulingile kianza kii nai watuaa ulongoe.
9 Ai ituile ku u uhuiili kina ai wikie mihi ilago anga muziila. Ai wikie
mu nsalamida palung'wi nu Isaka nu Yakobo, asali auya ni ilago lilo liilo.
10 Iki ingi ku nsoko ai usumbiiye ku kilija i kisali naza u munya ku kisiga
nu muzengi nuakwe ai uzeetula Itunda.
11 Ai ituile ingi ku uhuiili kina uIbrahimu, nu Sara mukola, ai asingiiye i
ngulu nia kuusha i miligo anga itule ai atulaa anyampala lukulu, ku nsoko
ai amuine Itunda kina muhuiili, nai iza ualagile ng'wana nua kigoha.
12 Ku lulo ga nu kupuma ku muntu uyu nu ng'wi nai iza watuile
uhumbee kusha akatugwa ana ni shanga akualigwa. Ai atuile idu anga
i nzota nia kilunde hangi idu anga i nkuku nia mahalu mu nshemba a
luzi.
13 Awa ihi ai akule mu uhuiili ze shanga asingiiye ilago, Kwaala, aze
atulaa ihenga nu ku ihumbeela ku kahelu, ai alapile kina ai atulaa aziila
hangi ahumi migulya ihi.
14 Ku awo ni iligitya i makani anga aya i ikaa kihenga kina idumaa ihi
ao agozo.
15 Ku tai, anga ai atule akusigiila ihi nai iza apembeeye, ai azeetula ni
lyoma nila ku sukinkania.
16 Kuiti anga ni yili, amihumiwe nsula ihi ni ibahu, nai iza, ingi a
kinyilunde. Ku lulo Itunda shanga wihung'waa i minyala kitangwaa
Itunda nuao, ku nsoko uzipiiye kisali ku nsoko ao.
17 Ai ituile ingi ku uhuiili kina uIbrahimu ze yakilaa kugeng'wa, ai
umupumilye uIsaka, Uugwa, ingi ng'wenso nai iza ai usingiiye ku ulowa
ilago, ai umupumilye u ng'wana nuakwe nuing'wene,
18 nai iza migulya akwe itambuwe, “Kupuma kung'wa Isaka utuugwa
nuako ukitangwa.”
19 uIbrahimu ai ulingile kina Itunda ai ukete u uhumi nua kumuusha
uIsaka kupuma ku ashi, hangi ku kutambula ku ntambu a maluli, ai
umusingiiye.
20 Ai ituile ingi ku uhuiili kina uIsaka ai umukendepile uYakobo nu Esau
kutulika makani napembilye.

21 Ai ituile ingi ku uhuiili kina uYakobo nai wakatula mu hali a kusha, ai
uakendepile kila ung'wi nua ana ang'wa Yusufu. uYakobo akipolya, waze
wipantamiiye migulya a mulanga nuakwe.
22 Ai ituile ingi ku uhuiili kina uYusufu itungo nilakwe nila mpelo nai
lihumbiie, ai utambue migulya a kupuma ku ana a Israeli ku Misri nu
kualagiilya kuhola palung'wi ni enso i makupa akwe.
23 Ai ituile ingi ku uhuili kina uMusa, nai wakatugwa, ai upihilwe ku
myeli itaatu ni aleli akwe ku nsoko ai amihengile kina ng'wana mudabu
nai watula muziza, hangi shanga ai atumbilwe ni ilagiilyo nila mutemi.
24 Ai ituile ingi ku uhuiili kina uMusa, nai wakatula muntu mitunja, ai
uhitile kitangwaa ng'wana nuang'wa munaanso wang'wa Farao.
25 Badala akwe, ai usague kihanguila mu lwago palung'wi ni antu ang'wa
Itunda badala a kiloa u usambo nua milandu ki itungo.
26 Ai usigile i minyala a kumutyata uKristo kutula ingi ukamatiku ukulu
kukila i matulyo a ku Misri kunsoko ai ukunkuie i miho akwe mi isongelyo
ni litungo nilakwe nilipembilye.
27 Ai ituile ingi ku uhuiili kina uMusa ai upumile ku Misri. Shanga ai
witumbile ku ikuo nila mutemi, ku nsoko ai ugimilye kugoza kung'wa ni
shanga wigelaa.
28 Ai ituile ingi ku uhuiili kina ai umiambile i pasaka nu kuminzila
i sakami, iti kina u muganzanja nua mutuugwa nua ng'wandyo waleke
kuhuma kuakumpya i atuugwa ang'wandyo nia kigoha nia Israeli.
29 Ai ituile ingi ku uhuiili kina ai akiile mu luzi nula shamu anga mihi
ni nyumu. Matungo i Misri nai agemile kukila, ai amiilwe.
30 Ai ituile ingi ku uhuiili kina ikiligo nila Yeriko ai ligwie pihi, ze yakilaa
kulipilima ku mahiku mupungati.
31 Ai ituile ingi ku uhuiili kina uRahabu uyo u musambo shanga ai
ulimie palung'wi nawo naza shanga ai atuile a lwijo, ku nsoko ai watulaa
waasingiilya i apuka nkani nu kuaika iziza.
32 Hangi ndigitye ntuni ikilo? Ndogoelyo i tungo shanga likondaniie
kuganula nang'wa Gigeoni, Baraka, Samsoni, Yeftha, Daudi, Samweli,
hangi nia anyakidagu,
33 naza kukiila uhuiili ai ai kiiye i ntemi, ai itumile i tai ane, hangi
akalisingiilya ilago. Ai amagiiye i malangu a mahimba,
34 ai alimisilye i ngulu nia moto, ai ahugile i nsonge nia mpanga, ai
agunilwe kupuma mu ndwala, ai atulaa akomoli mu wikui, hangi ai
asakilye i madale a aziila kumanka.
35 iAsungu ai asingiiye i ashi ao ku nzila a u ukigwa. Auya ai agigwe,
shanga akugomba kulekwa ilyuuku iti kina ahume kulija u wiziili nua u
ukigwa nui bahu ikilo.
36 Auya ai agigwe ku usenswi nu kukuwa, ee, ga nu ku utungwa nu
kuikwa mu kadulumu.
37 Ai atulangilwe magwe. Ai adumuwe ku ipande nia misumeno. Ai
abulagilwe ku mpanga. Ai alongoe ku ipalatu nia nkolo ni ipalatu nia
mbuli ai atulaa inzi, aze alongolekile mu uwai hangi aze tendeelwa i mabi.
38 (nai iza u unkumbigulu shanga ai utakiwe kutula nu wenso),
azeyunguya mihaka, mu malugulu, mu makulungu, mu makombo a mu
mahalu.
39 Anga itule antu ihi awa ai agombilwe nu Itunda ku nsoko a uhuiili
nuao, shanga ai asingiiye nai ukilagile.
40 Itunda ai utongee kuinkiilya i kintu ni kibahu, iti kina shanga sese nai
kuzeehuma kukondeeligwa.

12

1 Ku lulo, ku nsoko kupilimikiigwe ni ilunde ikulu nila ahuiili, ni kugume
kila ikintu ni kikuhumiiye palung'wi ni milandu nai iza ikugilinkiiye ku
upepeele. Kukue i ntambo ku usumbiilyo mu wikilyi nai uikilwe ntongeela
itu.
2 Kumatunje i miho itu kung'wa Yesu, ni mandiilyi hangi munya
kukondeelya u uhuiili nuitu, na iza ku nsoko a ulowa nu uikilwe ntongeela
akwe ai uugimiiye ikonta nila mpaga, waze umeile i minyala akwe, hangi
wakikie pihi a mukono nua kigoha nua ituntu ni likulyo nilang'wa Itunda.
3 Ndogoelyo musigiili nuanso nai ugimilye i makani i ikuo kupuma ku
anya milandu, kungwaakwe mukola iti kina muleke kukatala ang'wi kusha
kisha mukanka inkolo nianyu.
4 Mukili kunyomeka ang'wi kagisha muzikilya nu mulandu ngele a
kuuilwa i sakami.
5 Hangi miilwe uko kukinyilwa i nkolo naiza imutungilye anga ana a
kigoha; “Ng'waane, leka kumahola ku upepeele i masukiilo a Mukulu,
ang'wi muleke kuhung'wa ukata ni mukuhuguligwa nu ng'wenso.”
6 Ku nsoko uMukulu wimusushaa wihi nai iza umuloilwe, nu kumupisi-
ilya kila u ng'wana nai iza wimusingiilya.
7 Gigimiilya i mageng'wa anga kusukilwa. Itunda witumilwa nu nyenye
anga nuitumilwaa ni ana, ndogoelyo ingi ng'wana nu uli nai iza u tata
nuakwe shanga uhumile kumususha?
8 Kuiti anga ize kutili kusukigwa, kai iza usese kihi kuhanguie, iti gwa
unyenye ingi mia kibudu hangi shanga ana akwe.
9 Ikilo nila yihi, ai kukete i a tata itu nia kinyihi nai aku ususha, hangi
ai kuakuiye. Itii shanga ikutakile ga ni ikilo kumukulya uTata nua kinkolo
nu kikie?
10 Ku kulu kuulu atata itu ai akupisiiye ku myaka misheenyu anga nai
yigeelekile iziza kitalao, kuiti Itunda shanga wikupisiilya ku nsailo itu iti
kihanguile u welu nuakwe.
11 Kutili upisiiligwa nu uloeeye ku itungo nilanso. Witulaa nu uwai. Ga
ni iti, panyambele witugaa nkali nia ulyuuku nua elu a nkolo ku awo nai
amanyisigwe ni menso.
12 Ku lulo nyansuli i mikono anyu ni itoile nu kutenda i malu anyu ni
imbyoto kutula akete ingulu hangi;
13 gooli u ukiilo nua upambatilyo nuanyu, iti kina wihi nuaile mulema
shanga ukutongwa mu ulimili kuiti walije kugunika.
14 Dumiili u ulyuuku ni antu ihi, ga nu welu nai anga ize shanga wuwo
kutili nuikamihenga uMukulu.
15 Mutule miakendegeeli iti kina waleke kutula ukoli nuikabagulwa
kuli nu ukende nuang'wa Itunda, ni kina lileke kupembya itina ila uwai
nilikategeta nu kusasha u lwago nu kupiula idu.
16 Ihengi kina kutili u ugoolya ang'wi muntu nishanga ng'welu anga u
Esau, nai iza ku nsoko a ulyi ung'wi ai uguiye itai akwe na utuugwa.
17 Ku nsoko mulingile kina panyambele, nai uhumilwe i nsula a kusala
u ukende, ai uhitilwe, ku nsoko shanga ai uligilye i lyoma nila kila itunu
palung'wi nu tata nuakwe, ga ni iti ai udumila nangaluu ku liholi.
18 Ku nsoko shanga ai muzile mu lugulu naza uhumile ku kumpigwa,
Lugulu nu wakie u moto, kiti, kihumya ukata nu kimpupu.
19 Shanga ai mupembilye ku nduli nia akinembu, ang'wi ku makani
napembeeye mu nduli nai iza isakilye kila niigulye aleke kulompa kihi
kuligitigwa ni enso kitalao.

20 Ku nsoko shanga ai ahumile kugimya iko nai kilamuwe; “Anga itule
ga ni kikali ni kikumpya u lugulu kikuwe ku magwe.'
21 Nika kitumba ikilo nai wihengile uMusa ai uligitilye, “Nitumbaa
nangaluu ngele a kukagata.”
22 Badala akwe, muzile mulugulu nula Sayuni nu mu kisali ni kang'wi
Itunda ni mupanga, Yerusalemu na kilunde, nu ku a malaika magana a
nzogu ikumi nia kuina.
23 Muzile mu milundo nua atugwaa ang'wandyo ihi nai asagiie kilunde,
kung'wa Itunda ni mulamuli nua ihi, nu ku nkolo nia elu naza akondani-
iligwa.
24 Muzile kung'wa Yesu ni muhungi nu ilago niziila, nu kusakami nai
iminzilwe nai iza iganulwa iziza ikilo kukila i sakami ang'wa Habili.
25 Goza kina uleke kumuhita ung'wi nai iza wiligitya. Ku nsoko anga
ize shanga ahugile nai amuhugile ung'wi nai uahugue mi ihi, ku kulu
kuulu shanga ku uhuga anga itule kupiluka kuli kupuma kung'wa uyo
nui kuhugula kupuma kilunde.
26 Ku itungo nilanso u luli nulakwe ai ligigwe mihi. Kuiti itungili ulagile
nu kutambula, “Ikili nkua ingiiza hangi shanga kuhingisa ihi ing'wene
duu, ila ni ilunde ga.”
27 Makani aya, “Nkua ing'wi hangi,” ikulagiila kulimiligwa ku intu izo
ni ikagatigwa, izi ingi, intu izo nai iza iumbilwe, iti kina intu izo nishanga
i kagatigwa isagiile.
28 Ku lulo, kusingiilye u utemi naiza shanga wikagatigwa, kiloeelye mu
hali a kumukulya Itunda ku kumugomba palung'wi nu kutuna pihi mu
ikulyo.
29 Ku ndogoelyo Itunda nuitu ingi moto nuiliza.

13

1 Uugwa ulowa nua kinyandugu nu ulongoleke.
2 Muleke kiwa kuasingiilya ia ziila, ndogoelyo ku kituma iti, ang'wi a
asingiiye i amalaika ize shanga alingile.
3 Kimbukiilya ihi niamoli mu kadulumu, anga kina ai mukoli nienso
kuko palung'wi ni enso, hangi anga ize i miili anyu ai itendilwe anga enso.
4 Uugwa witeni nu ukuligwe ni ihi nu ulili nua witini nu uzipigwe kutula
uziza, ku ndogoelyo Itunda ukualamula i asambo ni agoolya.
5 Uugwa inzila nianyu nia wikalo itule ndyuuku mu ulowa nua mpia,
Mutule meikuti mu intu ni muikete, kuiti Itunda mukola ai uligitilye,
“Shanga kumuleka unyenye nangaluu, ang'wi kumugumaniilya unyenye.”
6 Uugwa kikute iti kuligitye ku ukamatiku, “uMukulu ingi muaiilya
nuane; Shanga kitumba. uNg'wana Adamu uhumile kuntendeela ntuni?”
7 Asigiili awo nai amutongile, awo nai aligitilye u lukani nulang'wa
Itunda kitalanyu, hangi kimbukiilyi i mapumilo a ngendo niao; Tyatishi
u uhuiili nuao.
8 uYesu Kristo ingi ng'wenso igulo, lelo, hangi ga ni kali na kali.
9 Uleke kutongeelwa nu umanyisigwa nui kuli kuli nua kiziila kuiti ingi
iziza kina inkolo izengwe ku ukende, hangi shanga ku malagiilyo kutula
ndya nanso shanga aku a aiilya awo ni ikie ku nanso.
10 Ku kete i matekeelo nai iza awo ni iaiilya mukati a kizindaalo agila i
tai ane a kulya.
11 Ku nsoko i sakami a ikali, napumigwe ipolya ku nsoko a milandu, ai
iletilwe nu kuhani nu mukulu mukati a kipango ni kelu, kuiti i miili ao ai
isonsilwe kunzi a nkango.

12 Ku lulo uYesu nu ng'wenso ai wagile kunzi a mumpita nua kisali, iti
kina kuika wakfu antu kung'wa Itunda kukiila sakama akwe.
13 Ni ku lulo kweni kitalakwe kunzi a nkango, kuze kukenkile i kimeli
ni kakwe.
14 Kuiti kiagila u likalo nulikiie mu kisali iki. Badala akwe kudume i
kisali naza kipembilye.
15 Ku kiila uYesu mutakiwe nkua ku nkua kipumya isongelyo nila
kumukulya Itunda, kumulumba kina nkali a milomo itu lilape i lina
nilakwe.
16 Hangi uleke kiwa kituma ni maziza nu kiaiilya nyenye ku nyenye, Ku
nsoko ingi ku isongelyo anga ize nanso yiyo Itunda wiloeeligwa ikulu.
17 Iji nu kisimya ku alukolongo anyu, kuiti alongolekile kumusunja ku
nsoko a ung'yenyi nuanyu, anga awo ni ikapumya u aligwa. Iji iti kina i
a lukolongo anyu ahume kumusunja ku ulowa, ni shanga ku kinya uwai,
nai iza shanga ikumuaiilya.
18 Kulompeeli, kuiti kukete i kulu kuulu kina kukete isigo iziza, kukete i
nsula a kikie likalo nula ukulu mu makani ihi.
19 Hangi yihi nikamukinyila ikilo mitume izi, iti kina nihume kusuka
kitalanyu itungo nila pakupi.
20 Itungili Itunda nua ulyuuku, nai iza umuletile hangi kupuma mu ashi
u mudimi nu mukulu nua nkolo, Mukulu nuitu uYesu, ku sakami a ilago
nila kali na kali.
21 Ukuminkiilya u uhumi ku kila ikani niza kituma u ulowa nuakwe,
wazituma i milimo mukati itu nikoli miziza ni iloeeye mu miho akwe,
kukiila uYesu Kristo, kitalakwe itule ikulyo i kali na kali. Amina.
22 Itungili nika kusamiilya, munyandugu, kihoeela nu lukani nula
kusamiilya nai iza ku ukupi ai nulukilisilye kitalanyu.
23 Linga kina u munyandugu nuitu uTimotheo walekelwaa ilyuuku, nai
iza palung'wi nu ng'wenso nikamihenga anga ize uzile apa ikupi.
24 Lamusha i a lukolongo ako ihi ni ahuiili ihi. Awo niapembeeye ku
Italia akulamukilye.
25 Nu ukende utule nu nyenye mihi.

Ibada ni lang'wa Yakobo

1 Yakobo mutugwa wang'wi Tunda nu mukolo u Yesu Kilisto, kundugu
makumi abiile nasapatiye milamu.
2 Muale kutula ulowa nuwidu, aluna ane, nimukukiila munzago niyaku-
nunikunu.
3 Meze mulingile kugeng'wa kuuhueli wanyu mepegwaugimya.
4 Uleki, ugimya ukondye imilimo akwe, kina mulume kunonelya kisa,
singa muuleke kuhielwa lehi.
5 Kang'we ukole muntu ntogeela anyu utakile upolo, walompe kupuma
kung'wi Tunda, nuepumya kuukende hangi singa wikenela kuehi niimu-
lompa hangi wiapeza upolo.
6 Ingi lompa kuuhueli, uleke kuailya, kunsoko nuiiailya, wipyanigwe
nimaingu nenyanza wiholwa nung'wega nukugung'wa kunu nukunu.
7 Kutai umuntu angauyu waleke kusegeela kina ilompi lakwe lukusin-
geligwa nu mukulu.
8 Muntu uyu ukete masigo abiili, singa ukandanie munzila yakwe yehi.
9 Muluna numuluna inonee kikulya kunsoko akimekakung'wakwe
migulia,
10 matungo yayoyayo muluna numugole kukiila kisimia kung'wakwe,
kunsoko wikahega anga umpumbulu nuamung'wapo mumugunda
nukeile.
11 Ilyoa litoloka nuupiu wikasonsa nukumisa mimea niampumbulu
igweza nuuza wakwe wikuza. Uu uu niantu niagoli izizebipa mumilimo.
12 Ukembetilwe umuntu numugimia mumageng'wa kunsoko anga
wadula ingegwa wikasingilia ngala naupanga, naulagile kuawa niamu-
loilwe Itunda.
13 Muntu wihi shainonee kutambula nukole migeng'wa, ingegwa ile
lipumile kung'wi Tunda. Kunsoko Itunda shanga wigeng'wa nimabe, ni
Tunda ung'wenso shawimugema wihi.
14 Kila muntu wigeng'wa ninsulakwe nimupepelya nukumuluta
kupumila kuli.
15 Papo anga insula amilandu ikenke iimbi, umulandu wituga sunga
anga umulandu anga wakonda lukukulu wihiela muusha.
16 Aluna ane alowa lekikikongi.
17 Kela izawadi niiza hange kela izawadi nikondanie kupuma kilunde,
isima pehi kupuma kung'wa kung'wa Tata nuawelu, kwee shawikailika
anga umulule nuipeloka.
18 Itunda ausague kuupa use upanga kulukani la tai, kuhume kutula
anga kiang'wandyo kuutugwa muintu yakwe.
19 Mulengile ite aluna ane alowa. Kela ung'wao yemunonee watule
mupepelyi kija, waleke kukaya kuligitia nukutaka.
20 Kunsoko utaki waantu shangaukituma itai ang'wi Tunda.
21 Kuitegwa iki kule impaala yamilandu nuubi wehinuukole kila upande
lusingilyi kwa kusima ulukani nulutemewe mukateanyu uhumi kuuguna
inkolo yanyu.
22 Lugombi ulukani muleke ukija du, mukikongela munkolo yangu
unyenye.
23 Kunsoko wehi nukija, wahite kulitumila umilimo wihanganga umuntu
nuwigoza uusu wakwe uwenso mukioo.

24 Wegema uusu wakwe, wekalongola matungo makupe wakiwaa neimpyani.
25 Inge umuntu uyu nuigoza kikendegeela milago nilikami nseigwe, ilago lawidesi, nukulongoleka kugomba, singa kunsoka noanso miji nuewa, umuntu nuanso ukukembetwa nukituma.
26 Anga umuntu wihi wakusige ung'wenso kuite muntu wikumbiko. Hangi shuzepeeye ululime lakwe wikongela inkolo akwe nikumbeko lakwe nikanda.
27 Ikumbiko niza nigila uubee ntongela ang'wi Tunda witu nu Tata ingi sile. Kuaailya ialekwa nao niashewe niagoha ao mulwago lao, nukisunga ienso nuube wihi.

2

1 Aluna ane mulekekutyata uhueli wang'wa Bwana u Yesu Kilisto, Bwana a ukulu, kuakuila antu antu.
2 Anga muntu wingile mumilondo wanyu utugae litendele lidini ningala ninza, hangi wingila numuula nukete ingala nishapu,
3 nukigeelya kumukela kukela kuuyu nukete ingala ninza nukulunga, itunu uewe ukile sapa niiza inge nukumuilaumula uewe imeke apa ang'we ikie pihe pa migulu ane.
4 Ite, shangamukisemelane unyenye, nukutula mialamuli unyenye mumasego nemaba?
5 Sitegeeli aluna ane alowa, ikolyo singangaa usaguene iatuka amunkumbigulu kutula agoli muuhueli nuusali wa utemi naulagiye awa niamuloilwe?
6 Inge muamile iaula! Ikolyo singa agoline nimijaa unye, hangi singa ensone niimulutanga muulamulani?
7 Ikolyo singangaagoline niilitukila ilina niza, mulina nilanso nuitangiwe?
8 Atize uu, ang'wi mugombile ilago lakitemi anga nilandekile munkilile, ukumulowa umunyakisale anga uewe, mukituma uzaa.
9 Angeze mukuaila antu antu mukituma mulandu, musemewe nilago kina miaungi lago.
10 Kunsoko wihi nugombile ilago lehi, wasuka wakumpa mulugendo lakwe mino udu, watule nigazo lakubunga, ilago lihe.
11 Kunsoko Itunda aulongile, lekakugoolya, yuyo hangi inge naulungile, ulekekubulaga. Kan'wi shukugoolya muubulagi umole, wakondya kubananga ilago lang'wa Tunda.
12 Ingigwa muligitye nukigombya angamumole, pakupe nukusemelwa nilago lakidesa.
13 Kunsoko ikinyamulimo kizaa, singakuaisiilya kwa awaniagila ikiasiilya, ukende wikulya muulamuli.
14 Ukole uzaake aluna ane, angize muntu ukulunga ukete uhueli kunu mugila intendo? Ikolyo, uhueli nuwanso ukumugunane?
15 Angeze muluna ang'wi wakisungu, muula wa ng'wenda ang'we wandya kukila luhiku.
16 Ung'wee wanyu wekamuetila, longola nuupolo mote umuto mulye uza, shanga maapa iauilwa wao nuamumiile, itegwainonee ntuni?
17 Ulu yele muhueli udu, angize ugila anga ntendo ukule.
18 Ukole umuntu uhumile kulunga, ukete uhueli, nunene nkite ntendo, ndagiili uhueli nuugili intendo, nunene kuulagila uhueli wane ni ntendo yane.

19 Uhuie kina Itunda ung'wi, ukoli iza, ni ahing'wigaa ahuee uu nukugopa.
20 Ikolyo uuloilwe uwe muntu numupungu kuite nukule muuhueli nuugilaintendo nishangaunonee?
21 Ikolyo singa tata wanyune u Ibrahimu auaigwe tai, kuntendo naumupumilye ung'wakwe u Isaka pigulya kizindaalo.
22 Mulenge kina uhueli wakwe witumile pilago palung'wi ni ntendo yakwe, numuntendo yakwe, uhueli wakwe apikie isogo lakwe.
23 Inkani yigeeka niilungile, u Ibrahimu aumuhuie Itunda hangi wika aligwa kutula ukete itai. Kuitegwa u Ibrahimu wikitangwa muhumba muya wang'wi Tunda.
24 Ung'wao kina kuntendo umuntu wialigwa itai, snga uhueli du.
25 Anga uu lukulu, ikolyo singangae Rahabu ne numudosi naugwee mutai kuntendo, itumi nukuatawala kunzila ngizaa?
26 Kunsoko anga umuueli angaualye inkolo wikuza, uu lukulu nuuhueli nugilaintendo ukule.

3

1 Aluna ane, singa inonee mihi kutula miamanyisi, mulinge kina mizize singelya kinyamilimo kikulu kukila.
2 Kunsoko kehi kitumila kunzila yeetu. Ange wehi shanga wikumpya munkani yakwe, nuanso muntu nakondile. uhumile kulaagila kumwili wakwe wihi.
3 Itegwa kang'wi kuuika ilijamu afarasi mumilomo ao akugombile, hangi kuhueli kuupiula imilomo ehi.
4 Hangi mulinge kina iimeli, ingawa nkulu kusukung'wa nung'we ga nuukulu, hangi kuhumile kupeula imiile ao ihi.
5 Kuu uu anga kelume, kintu kiniino mumwili, wisumbula pakulu du. Sigozi kote kehaka nikikulu kihumile kusonswa ninzae nino niyamoto!
6 Ululime nulwensogaa moto, ukumbigulu wa ulugu, uikilwe mumo muingo ya miile itu, inge wikanza umwiili wihi hangi wiikwa migulya mumoto munzila yalikalo, nuwenso wikansoswa numoto nuwakuulungu.
7 Kila ikikali kamihaka, nyunyi, niikugenda pehi nekekali kamuluze iza ikaiwe ni antu.
8 Inge kutile umuntu anga nung'wi, nuhumile kululagila ululime, ingi ubi nisinga wikilaga, nuwizoe kizume nuubulagi.
9 Kululimi kimukulya umukulu nu Tata witu, hangi kululeme lulo keazuma iantu niaumbilwe, kupyani ang'wi Tunda.
10 Kumulomo wuwo wuwo witambula nkani yakukembetwa nukuzung'wa. Aluna ane emakani aya singangaanonee.
11 Ikolyo, uluzi lung'wi lahuma kupumyane imaze nimaza nayanimaluluu?
12 Aluna ane ikolyo ikota la mutini lahumane kutuga inkali yamuzeituni, ang'wi umuzabibu ukutugane inkali niamutini? Anga injilyo namazi nimalulu shikipumya imazi nisinga malulu.
13 Nyenyu mung'wanyu nukete uupolo nuumanyi? Ebu umuntu uyu walagiile ulikalo nuluza mumilimo akwe nuupolonuupumie mumahala.
14 Angize mukete wilu nuutaki mumasigo yawinyene munkola yanyu, muleke kuhumbula kuligitya uuteele nukuligitya itai.
15 Uwu singa upolo nuupumile kigulya, inge upumile muunkumbigulu, singa akinkolo, akiheng'wi.

16 Kunsoko paukole uwetu niwitengi ukole, ukole wibulugi ni ntendo
nimbe.
17 Upolo nuupimie kigulya, kwanza uza, hangi wilowa upolo, uupoelu
nimahala, nizue ukende nuuhuili nuuza singawi kuila anga antu antu ni
tai.
18 Ni nkali yatai yetemelwa muupolo kuawa niituma inkani ya upolo.

4

1 Wilei nuhutani mung'wanyu upumile pee? Shangauukie munsula
yanyunee nimbe nuukuleta imbita muihangwili wanyu?
2 Mukite insula ike nimiagila. Mukubulaga nukiduma ikenimiagila
uhumi kutula nikenso. Mukikua nukilea, hangi mukile mupate kunsoko
shangamunulompile Itunda.
3 Mukulompa shanga mukupegwa kunsoko mukulompa mupegwe mitu-
mile munkani nimbe, inge muhume kitumila munsula yanyu nimbe.
4 Unye asambo! Shamulingilene kina ishumbashuya nuunku mbigulu
kina ulugu kung'wi Tunda.
5 Ang'wi mulingile inkilele inge ngila anga ndogoelyo niilungile kina
ung'waung'welu nukule mukate itu ukete wilu ukulu kunsoko itu.
6 Ingi Itunda wipumya ukende kukila, yeyo ndogoilyo inkeele ilungile,
Itunda wimugilya nulugoha, inge wemupeza ukende uyu nuisima.
7 Iti ipumyi kung'wi Tunda, mugilyi umulugu nung'wenso ukumanka
ukuhega kung'wanyu.
8 Humbeeli pakupe ni Tunda, nung'wenso ukumuhumbila pakupenun-
yenye. Kalali imikono anyu, unye nimiamilando, hangi melye inkolo
yanyu, unye nimeailya.
9 Tuli nuukia muhongelye, hangi mulile! Peuli imaheko anyu atule ukea
nuulowa wanyu utule uhongelya.
10 Misimye unyenye ntongeela ang'wa Bwana, uzizamuhumbula
migolya.
11 Muleke kitambula nyenye kwa nyenye, muluna, umuntu nukutambula
nimabe kumuluna ang'we akumusemela milagolang'wi Tunda. Anga-
mulisemele ilago, shangamugombile ilago inge mulisemee.
12 Inge ung'wedu numupumya ilago nitai, Itunda, ng'wenso ukete uhumi
nuokuguna nukulimilya uwe wenyenyu nukumulamuila umunyakesali?
13 Sitegelyi, unye nimilunga, Leloang'we mudau kinzu mukisale ike,
nukikie ung'waka uwu, nukuduma nukutugisa nsao.
14 Nyenyu nulingile kina ntuninikapumila mudau, nulikalo lanyu ntuni
gwaa? Kunsoko mimyani nikuhi nuigeela matungo makupi sunga
wikalimila.
15 Angaaza mulunge, angeze ulowa wang'wa Bwana, kuikie nokituma
ike neko.
16 Inge itungiile mekaaona mumasego anyu. Uwioni wihi uujuinge ube.
17 Kuitegwa uyu numanyile kituma nimaza sunga shaikituma
kung'wakwe nuanso mulandu.

5

1 Nzii inoino, unye nimeagole, leli luli la migulya kunsoko alwago
nulupembilye kung'wanyu.
2 Ugole wanyu wakanzwa ningala yanyu alumagwa niaminkebele
niikanza.

3 Imadini anyu nimpia yanyu yaulya indogoilyo, nuube wakwe ukikenga
mung'wanyu nukulimilya imiili anyu onga umoto. Miekeye ugole wangu
mumahiku ampelo.
4 Upemi waanyamilimo awaniogola mumigunda anyu akulila! Nikikole
kaawa niogola mazao anyu kupikiila muakulwi an'wa Bwana numikui.
5 Mikie mukilolya mihe nukiloielya unyenye udu mukiginisa munkolo
yanyu kuluhiku lakusinzwa.
6 Mumulamuie nukumubulaga uyu nutai waleke kumukua.
7 Kuite inge igimyeli, muluna sunga ukiza uu Bwana, anyayuyu.
Nuielima wilindila maogola akwe nemaza, mumugunda, wilindiila ak-
izewigigimieye kunsoko akwe, sunga imbula ang'wandyo niye na mpelo
ikue.
8 Nunyenye migigimielye, itungi inkolo yanyu, kunsoko kiza kung'wa
Bwana yahugeela.
9 Muluna lekikisusumieli, unyenye kwa nyenye, kunsoko muleke
kusemelwa. Goza umulamuli wimikile paukiilo.
10 Kumpani, muluna, mugoze mulwago niigigimiieli nuanyakida dagu
nautambue kulina lang'wa Bwana.
11 Goza kuitanga eigigimieli, banu. Migule uigigimieli wang'wa Ayubu
hangi nulingile indogoilyo ang'wa Bwana, kung”wa Ayubu kuite u Bwana
wizue kioisa nuukende.
12 Kukila ehi aluna ane muleke kulapa, ang'wi milunde ang'we pihe
ang'wi ilapo ningeza. Inge ite kwe iee anyu itule ee ni aa anyu itule aa
itule itee muleke kugwila muulamulwi.
13 Ukole muntune mung'wanyu nuketeulwangoo? Inoneeulompe, ikolyo
muntu wihi eze muhugukunee. Nuwaambi ikulyo.
14 Ukolya ukole wihine mung'waanyu numulwaee? Nuwaitange ianyam-
pala niitekelo alompe kunsoko akwe, amupuguhile imakuta kulina lang'wa
Bwana.
15 Nimalompi auhueli akumukomya umulwae, numukulu ukumuusha.
Ni hangi angiza witumile mulondu, Itunda ukusamila.
16 Kuitegwa muungame imilandu anyu unyenye kwa nyenye, nuku-
lompela kila ung'weao numiakwe kunsoko muhume kukomya imalompi
namunyatai. Ituga ugeeli ukulu.
17 U Eliya aiemuntu nuwamasigo anga nitu, aulompile kungulu kina
imbula ileke kukua, ikadela kukua mihe kumatungo amiaka itatu ni myeli
sita.
18 Nu Eliya wikalompa hangi, nigulu likahunula imbula migulya ihe nihe
ikapumya imaogola.
19 Aluna ane, kang'wi wihi mung'wanso mung'wanyu akumileka itai,
inge numuya wamususha.
20 Ingi nualinge kinaitee wihi nuimulingasa umunyamilandu kuhega
munzila yakwe niyamagazo ukumiponya inkolo akwe kupuma muushi
nukuukunikila udu wa milandu.

1 Petelo

1 Petelo, Mitumi wang'wa Yesu Kilisto, kua kila nzila nia usambailo, kua
iholanigwa, naiakoli ku Ponto ihii, Kugalatia, Kapadokia, Asia ni Bithinia.
2 Kunsoko auhugu wang'wi Tunda. Tata, kua kogigwa nung'waung'welu,
kikulyo lang'wa Yesu Kilisto, nuku sansangilwa Isakami akwe, Ukende
utule kitalanyu, nupolo wanyu wongeeleke.
3 Itunda Tata wa Mukulu witu Yesu Kilisto akembetwe Mukulu nuau-
pegwa wakwe nuanakanda, au kupee kutugwa upya, kuugimya nuusali
kukiila uuki wang'wa Yesu Kilisto kuhega muashi,
4 usali nishaukulimansila, shaukutula nikisoita hangi shaukukepa uik-
ilwe kilunde kunsoko anyu.
5 Kuuhumi wang'wi Tunda mukusungigwa kukiila uhuili nuuguniki uo
nunoneigwe kukunukulwa numatungo ampelo.
6 Lumbiili kua ili, atizemulita kinyauwai itungili. Kitalanyu muma-
geng'wa aya.
7 Iyi ngi kunsoko uhuili wanyu uhume kugeng'wa, uhuili uo nukite insao
kukila idhahabu iyo niliimila mumoto nigema uhuili witu. Iyi ipumila
kunsoko uhuili witu uhumi kutuga intendo ninza, ukulu nikulyo nila
muuki nuang'wa Yesu Kilisto.
8 Shamumuine kunu mumuloilwe, shamumuine itungili kunu muhuie
kutalakue hangi mukite ulumbi nukilinkie, nukua ulumbi nuizuig'we
nuukulu nuakigulu.
9 Itungili mukusingiilya impelo au huili wanyu, uguniki wa nkolo yanyu.
10 Ianyakidagu akuduma, nukukolya uulya nua uguniki uwu, kuukende
nauzetula kitalanyu.
11 Akaduma kulinga izezewiule uuguniki uu nauziziza. Akaduma
hangi kulinga matungo ki ung'waung'welu wang'wa Kilisto nukoli mi-
talao aukuligitya ntuninienso. Ili ailupumila matungo naizawazeaila
ung'wandyo kina uagigwi wang'wa Kilisto nuukulu nuuze mutyata.
12 Ikakunukulwa kuanyakidagu kuza aitumila munkani zizi, hangi singa
kunsoko itu, ao mahumo na nkani izi kukiila ao naialetile ulukani lang'wa
Kilisto kitalanyu kunzila ang'wa ng'waung'welu nautumilwe kupuma
kigulu, inkani izi ingi ataiamalaika akulowa kukunukulwa kitalakwe.
13 Kululo tungi ilino niamahala anyu, mutule miapolo mumasigo
anyu, mutula nuugimya nuukendo uo nauletilwa kitalanyu imatungo
nakukunukuilwa u Yesu Kilisto.
14 Anga iang'enya niakete ikilyo, muleke kutungwa ni nsula izo nai
mutyatile imatungo naimukili miagila imahala.
15 Kululo anga naimilangilwe nuyu numuza, nunye, mutule miaza, ni
ntendo yanyu yihi muikali.
16 Kunsoko yandikilwe, mutule miaza, kunsoko unene ni muza.
17 Ang'wi mukitanga “Tata” uyu nuilamula itai kuitumi wa kila umuntu,
itumile imatungo na muhinzo ako muuza.
18 Mulingile kina singa ai mpia ang'wi dhahabu, maintu nigazika ayo
nimugunilwe kupuma muntendo yanyu nia upugu, izo naimimanyisilye
kupuma kua tata anyu.
19 Kululo mugunilwe nasakami iyi ni kulyo lang'wa Kilisto, anga na nkolo
ningila uwilu ni bado.

20 Ukilisto aukoli ka nu ng'wandyo wa unkuloigulu aukili, ingi gwa itungili imahiku aya nampelo wakunukulwa kitalanyu.
21 Mumuhuie Itunda kukiila ng'wenso, ni Tunda aumutyatile kupuma kuashi hangi naumupee ukulu kina uhuili wanyu nugimya wanyu utule kung'wi Tunda.
22 Mitumile inkolo yanyu kutula nzelu kua ugombi nua tai iyo, kunsoko au lowi nuakinyandugu nuugoloki, kululo ilowi kungulu kupuma munkolo yanyu.
23 Malelwa kulukangala laka biili, singa kumbeu nigazika, ingi kupuma kumbeu nisinga igazika, kukiila upanga nulukani lang'wi Tunda nulusagiie.
24 Kunsoko, imiili ihi anga imatutu nuukulu wakwe anga iua niti tutu. Itutu linyala iua ligwiza.
25 Kululo ulukani la mukulu lisiga ikalinakali ulu ailukani nailutanantigwe kitalanyu.

2

1 Kululo iki kuli uubi wihi, wieli, wilu, nu kihukilwa.
2 Anga iang'anya niadabu, mlowe imaele nimaza nakinkolo, ingi gwa muhume kukula muuguniki.
3 Ang'wi malulya kina umukulu muza.
4 Nzi kitalakwe nizi gwe nipanga nilikie nili hitilwe niantu, nilanso liholanigwe ni Tunda hangi iza kitalakwe.
5 Unye ingi milianga imagwe nakete upanga nizengwa migulya anyumba na kinkolo, kunsoko audimi nuuza niipumya imasengeelyo na kinkolo nagoombigwe kung'wi Tunda kukiila Yesu Kilisto.
6 I andiko liliiye iti “Goza, mbikile mu Sayuni igwe nila kumpelo nikulu naili holanigwe hangi niza, hangi wihi nuhuie kukiila ng'wenso shukuona iminyala”.
7 Kululo ikulyo ingi lanyu kitalanyu unye nimuhuiie. Ingi gwa igwe naelihitilwe niazengi, ili latula igwe nikulu nilakumpelo.
8 Igwe lakukumpa, ni talagwe lakukumpa nianso ikumpa, niiluhita ulukani, kua ilo naiahalanigwe kitalao.
9 Ingi unye miukoo naiuholonigwe uudimi nuakitemi, ihi ninza naavitu niautemi wang'wi Tunda, kunsoko muhume kutanantya intendo yaukuilwa niang'wa uyu naumuhegilye mukiti, nukuza muwelu wakwe nuikuilwa.
10 Unye ung'wandyo shaimiantu, kululo itungili miantu ang'wi Tunda. Unye shaimusingiiye ukende, itungili masingiilya ukende.
11 Alowa numitangila, anga akila nzila niasuuli kiima kupuma munsula nia milandu, izo nikendi kua ninkolo yanyu.
12 Inonee kutula ni ntendo ninza kuanya kilungu, anga atula akumutambulila kina mitumile nkani nimbi, akuamba imilimo anyu nimiza nukumukulya Itunda kulu hiku nulakiza kitalakwe.
13 Tula ni kulyo kuantu nikuligwa nianaantu. Kunsoko amukulu, ingi umutemi anga umukulu.
14 Ang'wi iakulu aiatumilwe kuakua nukuapisiilya iituma mabi, nukualumbiilya ao neituma nimaza.
15 Kunsoko ulowa wang'wi Tunda, kua kituma nimaza mukuukilaja uligitya nuanakanda kuantu niapungu.
16 Anga antu nimukite ulekelwa, leki kitumila ulekelwa wanyu anga mufuniko kumabi, ingi mtule anga miitumi ang'wi Tunda.

17 Tuli ni kulyo kuantu ihi, alowi ianyandugu. Mogopi Itunda mumupe
ikolyo umutemi.
18 Atugwa api ikulyo iakulu anyu, kuaikolyo lihi, singa iakulu ao niaza
udu, nao niapolo hangi nao niabi.
19 Kunsoko lukumo luza ku wihi uyu nukugimya uwai kumatungo
nukagigwa panakutili itai kunso augombi wakwe kung'wi Tunda.
20 Ntuni nikoli kutula ukoli muitumi nuamilandu kuna uze weendelee
kukuwa? Kululo ang'wi mitumile ni maza kunu muzagigwa kuaulamulwa,
ulu lukumo luza kung'wi Tunda.
21 Kua ili aimitangilwe, kunsoko Ukilisto nung'wenso aiwagigwe kun-
soko anyu wamulekela mpyani kunsoko anyu kutyata mpambatilyo
yakwe.
22 Nuanso shaiwitumile imilandu, hangi amugila anga ukongani wihi
mumulomo wakwe.
23 Naukutukilwa shanga akasukiilya, singa aiwogopile kagigwa ai-
wipumilye ing'wenso apegwe ulumalwa nuatai.
24 Ingi ngwenso au kenkile imilandu itu mumuili wako mikola la
mpanga, sunga kuhege mumilandu, hangi kikie kunsoko atai. Kua kukuwa
kung'wakwe unye magunika.
25 Mihi naiza mazepa magila anga nkolo nilimie ingi itungili masuka
kumudimi numimiili nuankolo yanyu

3

1 Kumila iyi, unye nimiasungu, inonee kipumya kuagoha anyu unyenye,
ataeza niang'wi shaaugombile ulukani, kukiila ntendo ya sungu ao
ahumile kulutwa ata ize kutili ulukani.
2 Kunsoko nianso azezeaiona intendo yanyu ninza palung'wi nikulyo.
3 Iyi itung'wi singa kinonelya kua kunzi kusogota masingi, maintu
nimaza ang'wi nguo nia mampilu.
4 Kululo ntongeela akuwe itume kua uza nua munkolo, nukukilinkila
ikulyo nuupolo wa munkolo, uwu nuuza paulongeela ang'wi Tunda.
5 ia sungu niaza ainoneeye ienso kunzila iye. Aiatite uhuili kung'wi
Tunda hangi aiapee ikulyo iakoha ao.
6 Kuanzila iyi u Sara autite ukulyo kung'wa Ibrahimu, nukumitanga
ng'wenso. Mukulu wakwe. Ni tungili unyenye miana akuwe, ang'wi
mukituma ayo nimaza, hangi shamogopile nimabi.
7 Kunzila yiyoyiyo unye itunja inonee kikie niasungu anyu kunu muze
mulingile kina iasungu anyu agila anga ngulu, iga mualinge kina nianso
anga asingilya eitu niamasongeelyo au panga. Itumi uu imatompi anyu
aleke kugieligwa.
8 Sunga unye mutule nimasigo apalung'wi, nialite ikinya uwai, ulowa
anga muluna, niakite ikulyo, nawa niapolo.
9 Leki kulipi ubi kua ubi, kituki kwa kituki, ingi gwa mulongoleke
kukembeta, kunsoko iyi amitangilwe uuhuma kusala ukombetwa.
10 Uyu nukuulowa umahiku ihi, nukuona luhiku luza. Ikutula iza
aluailye ululimi lakwe kumabi ni milomo akuwe kuligitya uukinyili.
11 Hangi apiluke nukuleka nimabi, nukituma aya nimaza. Adume upolo
nukutatya.
12 Imiho ang'wa Tata imuona umunyatai, niakutui akwe ijaa imalompi
akwe, ingi gwa usu wang'wa Tata singa wiagoza ao niituma uubi.
13 Nyenyu nukumualya anga mulule mukituma nimaza?

14 Anga mutule mukaga kunsoko atai. Makembetwa. Leki kogopi kuayo
nianso niza amogapile leki kutula nu woa.
15 Ntongeela akwe, mnuueke Kilisto munkolo yanyu anga muntu nu-
muza. Mahiku ihi muzamihambile kumusukiilya umuntu nukumukolya
unyenye kuniki muhuie kung'wi Tunda. Itumi uu kuupolo ni kulyo.
16 Mutule nuhuili nuuza, sunga iantu awa niutukila upanga wanyu
kung'wa Kilisto ahume kuhung'waiminyala kunsoko akuligitya uteele kina
aimituma mabi.
17 Iziza nangulu, ang'wiTunda uloilwe, kina mikenda ga kunsoko
akituma nimaza kukila kituma nimabi
18 Ukilisto aiwagile kang'wi kunsoko amilandu. Nuanso aimunya tai,
aiwagigwe kunsoko itu, naikiagila itai, kina akulete kung'wi Tunda.
Aukupe kimuili. Kululo aiwitumile upanga munkolo.
19 Ku kiila ng'waungwelu, akalongola kuitanantilya inkolo izo nikoli
kukitungo.
20 Aiagila ukilyoimahungo na ng'wandyo ugimya wang'wi Tunda nau
ualindie imatungo ang'wa Nuhu, mahiku nauzengi wa safina, ni Tunda
augunile antu akehu-nkolo munane kupuma mumazi.
21 Iki kilinga siilyo nikikumuguna unyenye utungile, singa anga kaja ubi
kupuma mumuili, kululo anga ilombi la kituma uza kung'wi Tunda kukiila
uuki wang'wa Yesu Kilisto.
22 Nuanso ukoli mukono wa kigoha nua ng'wi Tunda. Aulongoe kilunde
iamalaika, nuhumi ni nguluimukulye ng'wenso.

4

1 Kululo gwa, Ukilisto aiwagile kukiila muili wakwe, tugali ishigi ni nsula
yiyoyiyo nuanso aiwagile kukiila muili walekanukile nimilando.
2 Umuntu uyu shukulongoleka hangi kikie munsula ya muili, ingi
kuulowa wang'wi Tunda, kuwikali wakwe nuusagiie.
3 Kunsoko imalungo ayo nakeile akondile kituma imakani ayo nianya
kilungu aloilwe kuituma, kulya imaintu aantu, nsula nimbi, ugala ntuli,
ulaku, ulumbiili wakinyakilungu, nimakulyo aanyakilungu nakumutasha
Itunda.
4 Iona ikuilwa nisingamukihanguila kituma inkani palung'wi nienso,
ingi iitula muligitya inkani ni mbi kitalanyu.
5 Aziza pumya ialo kitalakwe kung'wa uyu nuilamula awa niapanga
nawa niakule.
6 Kunsoko iyi injili aitanantigwe ku ao niakule, ata eize aiapewe
uulamulwa nua miili ao anga antu, ingi ahume kikie ni Tunda
nung'waung'welu.
7 Impelo ankani yihi ipambilye, kululo mutule nuuhugu nua tai, hangi
mutule ninzila ninza kunsoko amalompi anyu.
8 Ntongeela ankani yihi, kagupi kutula nuulowa kuantu ihi, kunsoko
uulowa shawiduma kukunukula imilandu aangiza.
9 Ilowi unyenyie kwa nyenye hangi mze miakende muleke kibipilwa.
10 Anga unyenye naimusungiilye iipegwa, itumili kiailya, anga miimili
niaza niaipegwa niidu niipumigwa nakanda nitunda.
11 Ang'wi umuntu ukuligitya itule anga nkani yang'wi Tunda, ang'wi
umuntu ikituma, itule anga uhumi nupewe ni Tunda, ingi gwa kwa
nkani yehi ahume kukuligwa kukiila Yesu Kilisto. Ukulu nuuhumi utule
nungwenso ikali na kali. Amina.

12 Alowa leki kuali igeg'wa niliza kumugema anga kintu kipya, ata ize
kumugema anga kintu kipya aikizigela kitalanyu.
13 Kululo nimulongolekile kiziila muuagig'wi wang'wa Kilisto, lumbiili
hangi mulumbe palung'wi nukulumbiilya muukunukuilwa nua ukulu
wakwe.
14 Ang'wi mutukiwe kunsoko alina lang'wa Kilisto. Makembetwa,
kunsoko ang'wang'waung'welu nua ukulu, nung'waung'welu nuang'wi
Tunda ukikie kitalanyu.
15 Kululo aleko kigela uyu nukagigwa anga mubulagi, mii, mitumo mabi,
ang'wi uyu nuituma inkani niauya.
16 Kululo ang'wi umuntu ukagigwa anga muhuili, aleki kuhung'wa
iminyala, amukulyie Itunda kulina lilo.
17 Kunsoko imalungo apika na ulamulwa kandiilya munyumba ang'wi
Tunda. Ang'wi ikandiilya kitaitu, ikutula ule kuantu nisingaiza alu huie
ulukani lang'wi Tunda?
18 Ang'wi umunya tai wigunwa kukiila makaku, ikutula ule umuntu
numugila itai nu munya milandu?
19 Kululo ihi niakaga kunsoko au lowa wang'wi Tunda, aieke inkolo yao
kumuumbi ahume kituma nimaza.

5

1 Nialompile ianyampala niakoli kitalanyu, Mianyu hangi mikengi wa
wagigwi nuang'wa Kilisto hangi muhuii nuakulu nuuzakunukulwa.
2 Kululo kumusambiilya unye anyampala, lidimi idale lang'wi Tunda
nilikoli kitalanyu. Ligozi singa kunsoko munonee kululika ili, kunsoko
muloilwe uu, anga Itunda nuloilwe, ugozi singa kunsoko akulowa mpia
nia minyala, ingi kua kulowa.
3 Muleke kuhumbula kuantu awa nienda muimie kitalanyu, nimenda
adima, mitume nimaza ahume kumutyata.
4 Pang'waso umudimi numukulu nuzimikigwa muzepegwa ikinya-
mulimo nikaukulu nishakilimilya uza wakwe.
5 Uu nunyie ahumba nimianino tulinikulyo kuakulu anyu, nunyie mihi
tugali ikulyo nukiailya nyenyie kuanyie, ingi Itunda wiagilya niilugoha,
kululo wiapeza uukende niakote ikulyo.
6 Kululo tuli nikulyo mumukono wang'wi Tunda nuukite ingulu, ahume
kumumbula kumatungo akwe.
7 Leti imiligo ihi namilandu kitalakwe ingi nuanso ukuukele
nukusupitya.
8 Tuli nima hala hangi muhule miho, umulugu anyu uyo umubi, anga
ihimba nikukoloma izeduma imuambe umuntu.
9 Pugamuki kitalakwe, tuli ningulu muuhuili wanyu. Mulinge kina
ianyandugu anyu niakoli muunkumbiguli akukiita wagigwi anga wuwo.
10 Ni Tunda nuaukende wihi auitangile kingila muukulu wakwe nu-
akalinakali kung'wa Kilisto anga magig'wa matungo makupi, ng'wenso
ukumimisha nukumupa ingulu.
11 Uutemi utule nung'wenso kitalakwe mahiku ihi. Amina.
12 Numuhuie Silwano anga muluna ane numuza, hangi namukisila ibada
unyekua ukupi kukiila kitalakwe, kumusisikiilya hangi kumuila kina iko
ninikiandikile ingi ukende watai nuang'wi Tunda, miki kitalakwe.
13 Ahuili niakoli kubabeli nai aholanigwe palung'wi munye, amulamuk-
ilye nu Maliko ng'waane umulamukilye.

14 Ilamushi kua ilungilo nila ulowa. Uolo utule kitalanyu nimukoli
mung'wa Kilisto. Amina.

2 Petro

1 Simioni Petro, Mutung'waa wang'wa Yesu kilisto, Ku awo nai asingiiye
u uhuiili wuwo wuwoo nua nsailo anga nai kuusingiiye usese, uhuiili nu
ukoli mukati a tai ane niang'wa Itunda nu muguni witu uYesu Kilisto.
2 Ukende utule kitalanyu; Ulyuuku wongeeligwe kukiila uhugu nuang'wa
Itunda nu Mukulu witu Yesu.
3 Kukiila uhugu nuang'wa Itunda kalijaa imakani akwe ihi kunsoko a
ipolya nua wikali, Puma kung'wa Itunda nai ukitangile kusoko a uziza nui
ikulyo ni lakwe.
4 Ku nzila iyi ai ukuhumilye nsula a ilago ikulu ni la nsailo. Ai witumile
ili iti kuunonia ki asali a upumoo nuang'wa Itunda, ku iti ni kulongolekile
kuuleka u ubii nua ihi iyi.
5 Kunsoko iyi, kagupi kituma kongeelya u uziza ku nzila a uhuiili nuanyu,
kunsoko a uziza, uhugu.
6 Kukiila uhugu, ngele ni kukiila ngele usupyo, ni kukiila usupyo, welu.
7 Kukiila welu ulowa nua muluna nu kukiila ulowa nua muluna, ulowa.
8 Anga ize imakani aya amoli mukati anyu, aze alongolekile kukula
mukati anyu, iti gwa unyenye shanga mukutula miagumba ang'wi antu
nishanga itugaa inkali mu uhugu nuang'wa Mukulu witu uYesu Kilisto.
9 Kuiti wihi ni mugila i makani aya, wihengaa makani a pakupi uduu;
nuanso ingi mupoku, wiwaa uweligwa nua milandu akwe na akali.
10 Ku lulo, aluna ane, kagupi kituma iti kilingasiilya nu usagulwa nua
witangwi ku nzila anyu. anga ize mukituma aya, shaga mukikwatya.
11 Iti gwa mukiligiilya widu nua mulango nua kingiila mu utemi nua kali
na kali nua Mukulu witu hangi muguni uYesu kilisto.
12 Kululo unene nikatula nkondile kumukimbusha i makani aya itungo,
anga ize mulingile, ni tungili matulaa miakomu mu tai.
13 Nsigile kutula nkoli iziza kumuusha nu kumukimbukiilya migulya a
makani aya, ze ntuile moli mu kitala iki.
14 Ku ndogoelyo iyi ningile kutula shanga itungo ilipu nikakiheja ikitala
ni kane, anga uMukulu uYesu kilisto nai undagiie.
15 Nikakagupa kutula nu ukagupi kunsoko anyu iti mukimbukiilye
imakani aya ze yakilaa unene kuhega.
16 Kunsoko usese shanga ai kutyatile u uganulwa nai wingiigwe ku logo
pang'wanso naikumuganuie migulya a ngulu nu kikumuula ku Mukulu
witu uYesu kilisto, ila usese ai katulaa akuiili ni ikulyo ni lakwe.
17 Nuanso ai usingiiye ikulyo nu ukulu puma kung'wa Itunda Tata
pang'wanso ululi nai ligigwe kupuma mi ikulyo ikulu luzeligitya. “Uyu
ng'wenso ng'wana nu ane, mulowa wane niiza ndoeigwe nu ng'wenso”
18 Ai kuligulye ulu lupuumie kilunde pang'wanso naikukoli nu ng'wenso
mu lugulu ulo nu lwelu.
19 Kukete ikani ili nila unyakidagu nai likamiinkiie, niiza ku lyenso
mitumaa iza kulitumikila. anga lumuli nu leilye mu kiti kupikiila kelya
ni nzota nia dau ni yigeeleka mu nkolo nianyu.
20 Lingi aya kina, kutili unyakidagu nuikilisigwa kunsoko a kiloeelya ku
munyakidagu mukola.
21 Kunsoko kutili unyakidagu nuiuzile ku ulowa nua ng'wana adamu,
Kwaala ng'wana adamu ai upewe ngulu nu Ng'wau ng'welu nai utambue
puma kung'wa Itunda.

2

1 Anyakidagu nia uteele ai igeelekile ku a Israeli, ni a ng'walimu ni uteele akupembya ga nu kitalanyu. Ku kimpinyi mpinyi akuleta umanyisa nua uteele ni enso akamuhita uMukulu nai uaguile. Akiletela u ugazanja nua kukaya migulya ao akola.

2 Idu akutyata nzila ni ao nia minyala kukiila enso akamisensa inzila a tai.

3 Ku ubi nua nkolo akuanuna i antu aze tumila makani a uteele. Ulamulwa nuao shanga ukutinia, ugazanja ukuatyata.

4 Ndogoelyo Itunda shanga ai ualekile ia malaika nai apilukile. Ila ai uagumile ku ulungu iti atungwe i minyororo kupikiila ulamulwa nui ika ahangiilya.

5 Uugwa Itunda shanga ai uugimiiye unkumbigulu nua kali. Ila, uNuhu, mukola witagwi nua tai ane, palung'wi ni auya mupungati, itungo nai ulekee ukimpupu migulya a unkumbigulu nu upilukile.

6 Itunda ai uilamue i isali nia Sodoma ni Gomora ngele a kutula mau nu ubipigwa iti itule mpyani a kunsoko a abii mu mahiku na tyatiie.

7 Kuiti nai witumile ni lanso, ai umugunile uLutu muntu nua tai ane, nai utuile uhumigwe kinya uwai ni ntendo ni mbii ni nshanga ityataa i malagiilyo nang'wa Itunda.

8 Kunsoko umuntu uyu nua tai ane, nai wikie nienso mahiku ku mahiku azemaja inkolo akwe kunsoko a ayo nai umigulye nu kumihenga.

9 Ku lulo Mukulu ulingile kinya kuaguna antu akwe itungo nila wagigwa ni kinya kuagimiilya i abii kunsoko a ulamulwa mu mahiku a mpelo.

10 Ku kulu kuulu iyi yiyi tai ku awo nia longolekile kikie mu nsula ni muili uwu nu ku umela u kulu. Antu nia iti akete ugimya mu masigo ao. Shanga itumbaa kuasensa ielu.

11 Anga itule a malaika akete uhumi ni ngulu kukila i ana adamu, Kuiti shanga ahumile kuleta ulamulwa ki italao ku Mukulu.

12 Kuiti izi ikali ni igila imahala izepigwe ku upumoo nua kuambwa nu kulimiligwa.

13 Akuaaligwa ku kinyamulio nika ubi nu ao. Mung'wi wihi ikiee ku usambo. Izue u ushapu nu ubii. Iloeelya u usambo nu ukongelwa ni akiloeelya nu ewe.

14 Miho ao akumbasiwe nu ugoolya; shanga enela kituma u mulandu. Iapembaa nu kuagwisa iahuili nia dabu mu milandu. Akete nkolo ni yizue nsula, ingi ang'yinya nia zumilwe.

15 Amilekilee inzila a tai, Alimiie nu kutyata nzila ang'wa Balaamu ng'wana nuang'wa Beori, naiuloilwe kulija ulipwa nua wii.

16 Kuiti ai upatigwe kunsoko a utumuli nuakwe. Ndogwe nai atuile kimumi ikuligitya mu luli nula bina adamu, ai ugiiye ikihali nika unya kidagu.

17 Ku antu awa ingi anga i ndiilyo ningila anga mazi. Ingi anga malunde nakulimiligwa nu ng'wega. Ilunde ilito liikilwe kunsoko ao.

18 Iligitya ku liketo lutili. Iagwisaa iantu ku nsula a muili. Iapembaa i antu niakugema kuamanka awo ni ikiee mu utumuli.

19 Ia lagaa antu ulyuuku matungo enso a kola igi atuung'waa nia milandu a wii. Ndogoelyo ung'waana adamu witendwaa kutula mutuung'waa nua iko nikimuhumiiye.

20 Nuanso nui hujaa nu ushapu nua unkumbigulu ku kutumila uhugu nua Mukulu hangi muguni uYesu Kilisto, ni hangi wisukilaa u ushapu nuanso hangi, hali akwe itulaa mbibe kukila iyo nai ang'wandyo.

21 Aza izipiie antu nianso aza ahite kumilinga inzila a tai ane kukila
kumilinga ni uugwa hangi kumaleka imalagiilyo ni melu nai inkiilgwe.
22 Ihalityo ili litulaa ni tai kitalao. “i mbwa imasukilaa imaluki akwe. Ni
ngulima nogigwe isukaa hangi mu malolo.”

3

1 Itungili, kuukilisilya uwe, mulowa ili ibada nila kabiili iti ku ukimbuki-
ilya mu mahala,
2 iti kina uhume kukimbukiilya makani nai aligitigwe ze ikili ni anya
kidagu ni kutula ilagiilyo nila Mukulu witu hangi muguni ku kutumila i
itumi.
3 Ulinge iti ng'wandyo, kina ia hugi aziiza mu mahiku a mpelo;
kumuhuga unyenye, aze alongolekile iniganiie nu ulowa nu ao.
4 Hangi azeligitya, “Likoli pii ilago ni la kusuka? aTata itu ai akule, kuiti
intu yihi ai ituile uu puma ng'wandyo nua u umbwaa.
5 Akitendisa kiwa kina ihi ni ilunde aiyandilye kupumiila ni mazi ikali
nia kali, ku ikani ni lang'wa Itunda,
6 ni kina kukiila lukani ni mazi akatula unkumbigulu ku mahiku nanso,
Ize ituile izue mazi ai ibepigwe.
7 Kuiti itungili ilunde ni ihi i ekilwe ku lukani lulo luulo kunsoko a
moto. IIekilwe kunsoko a luhiku nula ulamulwa nu ulimiligwa nua antu
ni shanga ang'wa Itunda.
8 Iki shanga kihumile kuhuga utung'waa nuako, alowa, kina luhuku
lung'wi ku mukulu ingi anga i miaka magana anzogu ling'wi, Ni miaka
magana a nzogu ling'wi ingi anga luhiku lung'wi.
9 Shanga kina Mukulu witumaa ku uembeelu kupikiilya ilagiilyo, anga
ni isigiiwe kutula. Kuiti nuanso ingi mugimya kunsoko anyu, nuanso u,
mugila nsula ga nung'wi walimile, Kuiti ukete nsula kupumya itungo iti
ihi alije kila itunu.
10 Anga itule, luhiku nula Mukulu lukupembya anga umii, ilunde likakila
ku kukuta ung'wano. Iintu yukulimiligwa ku moto. Ihi ni intu ni imoli
ikukunukulwa ng'walyi.
11 Kunsoko i intuihi yukulimiligwa ku nzila yiyi. Itii ukutula muntu nua
mpyani kii? Wikie ki elu nu likalo nu ki itunda.
12 Ikuloeigwe kulinga nu kumanya upepeele u upembyi nua luhiku
nualang'wa Itunda. Luhiku nulanso ilunde likalimiligwa ku moto, Ni intu
yuku huluganigwa mu upyu utaki.
13 Kuiti kupembelya ni ilago ni lakwe, kulindiie ilunde igeni ni ihi ngeni
naiza anya tai ane akikie.
14 Uugwa alowa kunsoko kusumbiiye intu izi, kagupa kutula wimuk-
endegeeli nu kuhita kusokigwa nu kutula nu ulyuuku palung'wi nu
ng'wenso.
15 Hangi komaniiilya u ugimya nua Mukulu witu mu ugunwa, anga
mulowa heu itu uPaulo, nai umukilisiiye unyenye, kupembelya nu ukulu
niiza ai winkeeigwe.
16 uPauo ukuganula aya ihi mu ma bada akwe, akoli maintu nize makaku
kumalinga, Antu niagila nu upolo nu ukomu aibipilye i intu nianso Ni anga
niakituma ku ukilisigwa, kutunga ulimiligwa nuao.
17 Iti gwa, alowa kunsoko mulingile nanso. Isunji akola iti kina muleke
kulimiligwa nu ukongelwa nua uteele nu kulimilya u uhuiili.
18 Kuiti mukule mu ukende nu uhugu nua Mukulu hangi muguni uYesu
Kilisto, NI itungili ikulyo likoli nu ng'wenso itungili ni kali na kali. Amina.

1 Yohana

1 Iko nai kimoli puma u ng'wandyo -kiko nai kukigulye, kiko nai
kukihengile ku miho itu, kiko nai kukigozile, ni mikono itu ikiambile -
kutula Lukani nula upanga,
2 Nu uwo u upanga ai witumilwe kukumuka ng'walye, hangi kuihengile,
nu ku uloeela, nu kuatanantilya u upanga nua kali na kali, naza ukoli
kung'wa Tata hangi ai uzepigwe kukumuka kitaitu.
3 Iko nai kukihengile nu kigiilya kuukitanantya kitalanyu ga. iti kina
muhume ki hanguila palung'wi nu sese, nu muhangu nu itu palung'wi nu
Tata nu Ng'wana nuakwe u Yesu Kilisto.
4 Hangi kumukilisilye i makani aya unyenye iti kina iloeelya ni litu litule
likondile.
5 Uwu wuwo ulagiiligwa nai kuigulye kupuma kitalakwe nu kumutanan-
tilya; Itunda ingi welu nu mukati akwe kutili i kiti ga ni kiniino.
6 Anga kuligitye kina kukete muhangu nu ng'wenso hangi kigendaa mu
kiti, kuukongela hangi shanga kuituma itai.
7 Kuiti kuzegenda mu welu anga nu ili mu welu, kihanguie sese ku sese,
ni sakami ang'wa Yesu Kilisto. ng'wana nuakwe ikelyaa kupuma milandu
ihi.
8 Anga kuligitye kiagila milandu, Kuikongela i akola, ni tai imutili mukati
itu.
9 Kuiti anga kile itunu ku milandu itu. Nuanso ingi muhuiili ni tai ane
kuulekela i milandu itu nu kuelya nu ubii wihi.
10 Anga kuligitye kina kukili kituma imilandu, kuumutendya nuanso
kutula muteele, nu lukani nu lakwe lukutile mukati itu.

2

1 Ana ane alowa, kumukilisilya i makani aya kitalanyu iti muleke kituma
i milandu, kukete mukuili nuili palung'wi nu Tata, uYesu Kilisto niiza ingi
munya tai ane.
2 Nuanso mukinyinkang'ni witu ku mulandu itu, hangi shanga ku
milandu itu ing'wene, kuiti ga ku unkumbigulu wihi,
3 Ku ili kalingaa kina kumulingile nuanso, anga kusunje i malagiilyo
akwe.
4 Nuanso nuiligityaa, “Numulingile Itunda.” kuiti shanga uambile i
malagiilyo akwe, ige muteele, ni tai imutile mukati akwe.
5 Kuiti wihi nuiambaa u lukani nulakwe, itai mu muntu nuanso u ulowa
nuang'wa Itunda ukondeeigwe, Mu ili kulingile kina kukoli mu kati akwe.
6 Ng'wenso nuiligityaa wikiee mukati ang'wa Itunda utakiwe mukola
kulongoleka anga iti uYesu Kilisto nai ulongolekile.
7 Alowa, shanga numukilisiiye unyenye ilagiilyo igeni, ila ilagiilyo nila
kali naiza makondilye kutula ni lyenso puma ng'wandyo, Ilagiilyo nila kali
ingi ikani niiza nai muligulye,
8 Ga ni iti kumukilisilya unyenye ilagiilyo igeni, niiza inge tai mung'wa
Kilisto nu kitalanyu, kunsoko i kiti kikukilaa nu welu nua tai ukoli ukondile
ukelya.
9 Nuanso nuiligityaa ukoli mu welu hangi umubipiwe u muluna nuakwe
ukoli mu kiti ga nitungili.

10 Nuanso numuloilwe u muluna nuakwe wikiee mu welu hangi kutili
ikani lihi nilihumile kumutasha.
11 Kuiti nuanso numubipiwe u muluna nuakwe ukoli mu kiti; nuanso
shanga ulingile pi ulongoe, kunsoko ikiti kimapokuuye imiho akwe
12 Kumukilisilya unyenye, ana alowa, Kunsoko mulekewe i milandu anyu
kunsoko a lina nilakwe.
13 Kumukilisilya unyenye a tata, kunsoko mumulingile nuanso nuailee
puma ung'wandyo, kumukilisilya unyenye, ahumba, kunsoko mamuhu-
milee uyo u mulugu. Kumukilisilya unyenye, ang'yinya ni aniino, kunsoko
mumulingile uTata.
14 Kumukilisilya unyenye, ia tata, kunsoko mumulingile nuanso nuailee
puma u ng'wandyo. Kumukilisilya unyenye, ahumba, kunsoko mukoli
ikomu, nu lukani nulang'wa Itunda likiee mukati anyu, hangi mamuhu-
maa uyo u mulugu.
15 Leki kumilowi ihi ang'wi makani akwe niiza ili mi ihi. Ga ni iti uyo
nukumilowa ihi, ulowa nua kumulowa uTata uutili mukati akwe.
16 Iti gwa kila kintu ni kimoli mi ihi - i nsula a muili, nsula a miho, nu
lugoha nu la upanga- shanga ipuminkanilye nu Tata kuiti ipembeeye mi
ihi.
17 Ihi ni nsula niakwe ikilaa, Ila nuanso nuitumaa u ulowa nuang'wa
Itunda nuanso nikie ikali na kali.
18 Ang'yinya ni aniino, ingi matungo a mpelo niiza migulye kina u
mukingila Kilisto upembilye, ga nitungili ia kingila Kilisto azilee, ku hali
iyi kulingile kina inge matungo a mpelo.
19 Ai endile yao kupuma kitaitu, iti gwa shanga aizaa a kitaitu. Anga iti
ai atule a kitaitu ai azeelongoleka kutula palung'wi nu sese. Kuiti matungo
nai alongoe yao, nikanso ai kilagiie shanga ai izaa a kitaitu
20 Kuiti muikiwe i makuta nu uyo ni ng'welu, nu nyenye mihi
mumilingile itai.
21 Shanga ai numukilisiiye unyenye kunsoko shanga mumilingile itai, ila
kunsoko mumilingile hangi kutili u uteele nua tai iyo.
22 Nyenyu ni muteele, ila ingi mg'wenso nuikingila kina uYesu ingi
Kilisto? U muntu uyu ingi mukingila Kilisto, pang'wanso nuku mukingila
uTata nu Ng'wana.
23 Kutili nui mukingila uNg'wana watule nu Tata. Wihi nui mulapilaa u
Ng'wana ukete uTata ga.
24 Anga ize kunsoko anyu, iko nai mukigulye puma ng'andyo leka
kilongoleke kutula mukati anyu. Anga ize iko nai mukigule puma
ng'wandyo kiki kie mukati anyu, ga, mukikie mukati a Ng'wana nu Tata.
25 Ni ili ingi ilago nai ukinkiiye usese; Upanga nua kali na kali.
26 Numukilisiiye aya unyenye kutula awo naza azeemutongeela unyenye
mu ulimili.
27 Hangi kunsoko anyu, imakuta ayo nai mumasingiiye kupuma
kung'waakwe ikiee mukati anyu, hangi shanga mukusiga muntu wihi
kumumanyisa. ila anga i makuta akwe akumumanyisa kutula makani ihi
ni ingi tai ni shanga uteele, hangi ga ni anga makondyaa kumanyisigwa,
ikii mukati akwe.
28 Ni itungili, ang'yinya alowa ikii mukati akwe, iti itungo nuikapumila,
kuhume kutula nu ugimya hangi shanga kihumya minyala ntongeela akwe
mu upembyi nuakwe.
29 Anga ize mulingile kina nuanso ingi tai ane, mulingile kina kila ung'wi
nuitumaa itai ane utugilwe nu ng'wenso

3

1 Ihengi ingi ulowa kii ukinkiiye uTata, kina kuitangwa ana ang'wa
Itunda, ni iti uu nikili, Ku nsoko iyi u unkumbigulu shanga ukulingile ku
nsoko shanga ai umulingile nuanso.
2 Alowa usese itungili ingi ki ana ang'wa Itunda, hangi ikili kukaminki-
iligwa kinya uli kikatulika. Kulingile kina uKristo nuikigeeleka,
kikimpyana nu ng'wenso, kuiti kikamihenga anga nuili.
3 Ni kila ung'wi niiza ukete u ugimya uwu kutula matungo napembilye
nai utugigwe kitolakwe, wielyaa mukola anga ung'wenso nuili ng'welu.
4 Kila muntu nulongolekile kituma i milandu wibunanga malagiilyo,
Kunsoko i milandu ingi kubunanga malagiilyo.
5 Mulingile uKristo ai wigeeigwe iti kumiheja i milandu lukulu, Nu
mukati akwe kutili imilandu.
6 Kutili ga nu ug'wi nuikie mukati akwe nu kulongoleka kituma i
milandu. Kutili umuntu ga nu ngwi nuikie mu milandu aze watulaa
wamihenga ang'wi kumulinga ung'wenso.
7 Ang'yinya alowa, leki kugombi kulimiligwa nu muntu wihi. Nuitumaa
i tai ane ingi munya tai ane, anga iti uKristo nu ng'wenso nuili munya
taiane.
8 Nuitumaa i milandu ingi wa mulugu, ku nsoko u mulugu ingi mituma
milandu puma ung'wandyo. Kunsoko ili u Ng'wana nu ang'wa Itunda ai
wigeeigwe iti wahume kubipya i milimo a mulugu.
9 Wihi nai utugilwe nu Itunda shanga witumaa i milandu, kunsoko i
mbeu niang'wa Itunda ipezaa mukati akwe. Shanga uhumile kulongoleka
kituma i milandu ku nsoko utugilwe nu Itunda.
10 Mu ili ana ang'wa Itunda ni ana a mulugu alingikile. Wihi ni shanga
witumaa ni kili ka tai ane. shanga wang'wa Itunda, ang'wi nuanso niiza
shanga uhumile kumulowa u muluna nuakwe.
11 Ku iti ulu lulo lukani nai muligule kupuma ung'wandyo, kina kutakiwe
kilowa sese ku sese,
12 shanga anga uKaini naiza watuile mubii nu kumubulaga u muluna
nuakwe. Hangi ku niki ai umubulagile? kunsoko intendo niakwe ai
yatulaa mbibi, hangi izo nai ya muluna nuakwe ai yatulaa nia tai ane
13 Aluna ane, leki ku kuilwi, angaitule u unkumbigulu ukumubipilwa.
14 Kulingile kakondilyee puma mu nsha nu kingila mu upanga, ku nsoko
kualoilwe i aluna. Wihi niiza mugila u ulowa wikie mu nsha.
15 Muntu wihi niiza umubipiwe u muluna nuakwe ingi mubulagi. Hangi
mulingile kina u upanga nua kali na kali shanga wikie mukati a mubulagi.
16 Ku ili kuulingile u ulowa, kunsoko uKristo ai u upumulye u upanga
nuakwe kunsoko itu. Nu sese ikutakile kulupumya u likalo nu litu ku
nsoko a aluna.
17 Kuiti wihi nukete i intu, hangi ukumihenga u muluna nuakwe. muula,
kuiti wi migilya i nkolo akwe ni akinya uwai kunsoko akwe; Itii, u ulowa
nuang'wa Itunda wikiii uli mukati akwe?
18 Ana ane alowa, kuleke kulowa ku milomo ang'wi ku nkani ntili ila mu
ntendo ni tai.
19 Mu ili kulingile kina usese kukoli mu tai, ni inkolo niitu ikaminkiiligwa
mu ng'wenso.
20 Anga itule i nkolo ni itu ikuulamula, Itunda ingi mukulu kukila i nkolo
ni itu, nu ng'wenso wilingaa i makani ihi.
21 Alowa, anga i nkolo yitu shanga ikuulamula, ku kukete u ugimya
kung'wa Itunda.

22 Hangi kihi ni kuulompa ku usingiilya kupuma kitalakwe, ku nsoko
kumaambiie i malagiilyo akwe nu kituma i makani nazipie ntongeela
akwe.
23 Hangi ili lilo iagiilyo nilakwe - nia kina ikutakile ku huiila mu lina nila
Ng'wana nuakwe uYesu Kristo nu kilowa sese ku sese - anga nai ukinkiiye
ilagiilyo nilakwe.
24 Nuikulyaa i malagiilyo akwe wikiie mukati akwe, nu Itunda wikiie
mukati akwe. Ni kunsoko iyi kulingile kina wikiie mukati akwe, Ku Ng'wau
Ng'welu uyo nai ukinkiiye.

4

1 Alowa, leki ku huiili kila nkolo, kuiti igemi inkolo mihenge anga ize
ipembenkanilye ni Itunda, ku nsoko anya kidagu idu nia uteele apembeeye
mu ingu.
2 Ku ili muku mulinga uNg'wau Ng'welu nuang'wa Itunda - kila Nkolo ni
ikalapa kina uYesu Kristo uzile mu muili ingi ang'wa Itunda,
3 hangi kila nkolo ni shanga ilapaa kung'wa Yesu shanga ang'wa Itunda.
Iyi ingi nkolo a mukingila Kristo, naiiza mumigulye kina ipembilye, ni
itungili yakondaa kutula ikoli mi ihi.
4 Unyenye ingi miang'wa Itunda, ana alowa, hangi makondyaa kuakilya
kunsoko ung'wenso nukoli mukati anyu ingi mukulu kukila ung'wenso
nukoli mu unkumbigulu.
5 Ni anso ingi a unkumbigulu, ku lulo niakukiligitya ingi ka un-
kumbigulu, nu unkumbigulu wiategeelya.
6 Usese ingi kiang'wa Itunda, uNg'wenso numulingile Itunda
wikutegeelya usese, uNg'wenso ni shanga wang'wa Itunda shanga
wikutegeelya. Mu ili kilingaa i nkolo a tai ni nkolo a uteele.
7 Alowa, kilowe sese ku sese, ku iti u ulowa ingi wang'wa Itunda, ni kila
ung'wi nuilowaa utugilwe ni Itunda nu kumulinga Itunda.
8 uNg'wenso nishanga wilowaa shanga umulingile Itunda, kunsoko
Itunda ingi Ulowa.
9 Mu ili ulowa nuang'wa Itundaai ukunukuwe mukati itu, kina Itunda
ai umulagiite ung'wana nuakwe nuing'wene mu unkumbigulu iti kikie
kukiila Ng'wenso.
10 Mu ulowa uwu, shanga kina ai kumuloilwe Itunda, kuiti ng'wenso
ai ukuloilwe, nu kumulagiilya u ng'wana nuakwe watule usukiilya nua
milandu itu.
11 Alowa, anga ize Itunda ai ukuloilwe usese, ku u kutakiwe kilowa sese
ku sese.
12 Kutili ga nung'wi nai umihengile Itunda, Anga kilowe sese ku sese,
Itunda wikiie mukati itu nu ulowa nuakwe wikondaniiligwa mukati itu.
13 Mu ili kulingile kina kikiie mukati akwe nu ng'wenso mukati itu,
kunsoko ukinkiiye uNg'wau Ng'welu nuakwe.
14 Hangi kihengaa nu kukuila kina uTata umulagiiye uNg'wana kutula
muguni nua unkumbigulu.
15 Kila nuilapaa kina uYesu ingi ng'wana wang'wa Itunda, Itunda wikiie
mukati akwe nu ng'wenso mukati ang'wa Itunda.
16 Hangi kulingile nu ku uhuiila u ulowa nu ukete Itunda mukati itu.
Itunda ingi ulowa, nu ng'wenso wikiie mukati a ulowa nu kikiie mukati
ang'wa Itunda, nu Itunda wikiie mukati akwe.

17 Mu ulowa uwu wakondaniiligwa mu kati itu, iti kutule nu ugimya
luhiku nula ulamulwa, kunsoko anga ung'wenso nuili, nu sese uu kili mu
unkumbigulu uwu.
18 Kutili u woa mukati a ulowa. Kuiti u ulowa nu ukondile wiuguma
uwoa kunzi, ku nsoko u woa wikigendi nu ulamulwa. Kuiti ung'wenso
nuitumbaa shanga ukondaniigwe mu ulowa.
19 Kilowa kunsoko Itunda ai ukuloilwe hanza.
20 Anga ize ung'wi wikaligitya, “Numuloilwe Itunda” kuiti umubipiwe u
muluna nuakwe, ingi muteele. Kunsoko ni shanga umuloilwe u muluna
nuakwe, nuimihengaa, shanga ujumile kumulowa Itunda ni shanga
wimihenga.
21 Hangi ili lilo ilagiilyo ni kulikete kupuma kitalakwe: Wihi muimulowa
Itunda, utakiwe kumulowa ga nu muluna nuakwe.

5

1 Wihi nu huiie kina uYesu ingi Kristo utugilwe nu Itunda. Hangi wihi
numuloilwe ung'wenso naiza upumile kung'wa Tata wialowaa ga ni ana
akwe.
2 Ku ili kalingaa kina kualoilwe i ana ang'wa Itunda - ni kimulowaa
Itunda nu kituma imalagiilyo akwe.
3 Iti uu ni kimulowa Itunda kina kiambaa i malagiilyo akwe. ni
malagiilyo akwe ingi mapepeele.
4 Ku nsoko kila nai utugilwe nu Itunda wiukilyaa u unkumbigulu. Hangi
uwu wuwo ukilyi nua ku ukilya u unkumbigulu, U huiili nuitu.
5 Ingi nyenyu nai uukiiye u unkmbigulu? Ingi uyo nu huiie kina uYesu
ingi Ng'wana wang'wa Itunda.
6 Uyu yuyo nai uzile ku mazi nu ku sakami- uYesu Kristo. Shanga ai
uzile udu ku mazi ila ku mazi ni sakami.
7 Ku nsoko akoli ataatu ni ikuiila:
8 Ng'wau Ng'welu, mazi ni sakami. Awa ni ataatu igombyaa. (Komani-
ilya; Imakani aya, “Tata, Lukani, nu Ng'wau Ng'welu” shanga igeelekile
mu mbugulu ni nziza nia kale.)
9 Anga ize kiusingiilya u ukuiili nua ana adamu, u ukuiili nuang'wa
Itunda ingi ukulu kukila nuanso. Kunsoko u ukuiili nuang'wa Itunda ingi
uwu- kina ukete u ukuiili nui kigendi nu Ng'wana nuakwe.
10 uNg'wenso nu muhuiie uNg'wana nuang'wa Itunda ukete u ukuiili
mukati akwe mukola. Hangi wihi ni shanga umuhuiie Itunda umuzipilye
kutula muteele, ku nsoko shanga uhuiie u ukuiili naza Itunda u uletile
kutula Ng'wana nuakwe.
11 Nu ukuiili ingi wuwu - kina Itunda ai ukinkiiye upanga nua kali na
kali, nu upanga uwu umoli mukati a Ng'wana nuakwe.
12 Numukete u ng'wana ukete u upanga. Nu mugila ung'wana nuang'wa
Itunda mugila u upanga.
13 Nu mukilisiiye aya muhume kulinga kina mukete upanga nua kali na
kali - nu nyenye ni muhuiie mu lina ni la Ng'wana nuang'wa Itunda.
14 Hangi uwu wuwo ugimya ni ku ukete ntongeela akwe, kina anga
kulompe kintu kihi kuniganiila nu ulowa nuakwe, wikijaa.
15 Hangi anga ize kulingile kina wikijaa - kihi ni kimulompaa kulingile
kina kukete iko ni kumulompile.
16 Anga u muntu nuimihengaa u muluna nuakwe ukituma u mulandu ni
shanga witwalinkiilya insha, imutakiwe kulompa nu Itunda ukumi nkiilya
u upanga. Kuligitya ku awo naza umulandu nuao ingi uwo nishanga

wiletekeelya insha - ukoli u mulandu nui twali nkiilya insha - shanga
kuligitya kina utakiwe kulompa kunsoko a mulandu nuanso.
17 Upiluki wihi ingi mulandu - kuiti ukoli u mulandu ni shanga
witwalinkiilya insha.
18 Kulingile kina nutugilwe nu Itunda shanga witumaa i milandu. Ila
nutugilwe nu Itunda wi ikwaa nung'wesno iziza ikali, nu uyo u mubii
shanga uhumile kumulemaalya.
19 Kulingile kina usese ki ang'wa Itunda hangi kulingile kina u un-
kumbigulu wihi ukoli pihi a utemi nua uyo u mubii.
20 Ku iti kulingile kina uNg'wana nuang'wa Itunda ai uzile hangi
wakinkiiye u ulingi, kina kumulingile nuanso nua tai ni kina kumoli
mukati akwe nuanso nua tai, ga nu mu Ng'wana nuakwe uYesu Kristo.
Ingi Itunda nua tai nu upanga nua kali na kali.
21 Ang'yinya alowa, ihuji ni a dudu.

2 Yohana

1 Kupuma ku munyampala kulongela ku musungu ni muholwa ni ana
akwe, naza nialoilwe mu tai ni shanga unene duu, ila ni ihi awo nia
milingile itai,
2 kunsoko a tai ni moli mukati itu hangi ni ikikie palung'wi nu sese i kali
na kali.
3 Ukende, upolo, ulyuuku ikutula nu sese kupuma kung'wa Itunda Tata
nu kupuma kung'wa Yesu Kilisto, ng'wana nua Tata katikatai nu ulowa.
4 Ndoilwe nangaluu kina nai ningile ang'wi a ana alongoe mu tai, anga
uu udu nai kusingiiye ilagiilyo kupuma kung'wa Tata.
5 Ni itungili kuusinja uewe, musungu, shanga kina kuuandikila ilagiilyo
igeni, ila lilo iti ila nai kukoli ni lyenso pumiila ung'wandyo, kina kutakiwe
kilowa usese ku sese. nu uwu wuwo ulowa, kutakiwe kulongoleka,
kuniganiila ni ilagiilyo ni lakwe.
6 Ili lilo ilagiilyo, anga naimigulye pumiila u ng'wandyo, kina mutakiwe
kulongoleka mu lilo.
7 Kunsoko ia kongili idu asapatie mu unkumbigulu, hangi shanga ikulya
kina uYesu kilisto ai uzile mu muili, Uyu yuyo mukongili hangi mugilya
kilisto.
8 Ikendegeeli akola kina shanga milimilya imakani ayo naika kondya
kitumila mulimo, kuiti iti kina muhume kusingiilya kipegwa ni kikondile.
9 Wihi nui longolekaa ntoneela nu kikie mu umanyisigwa nuang'wa
kilisto, mugila Itunda. Nuanso nuikiie mu umanyisigwa ukete uTata nu
Ng'wana ga.
10 Anga umuntu upembilye kitalanyu hangi shanga wiletaa imanyisigwa
ili, Leki kumusingiilyi mi ito ni lanyu hangi leki kumulamushi.
11 Kunsoko nuimulamushaa wihanguilaa mu ntendo niakwe ni mbibe.
12 Nkete makani idu ni a kumukilisilya, hangi shanga ndoilwe kumak-
ilisa mitutu nu ung'ole. Kuiti nsigiie kupembya kitalanyu nu kutambula
usu ku usu, kina iloeelya ni litu lihume kuzipigwa likondile.
13 Ana a muluna nu anyu musagulwa akumulamusha.

3 Yohana

1 Munyampala, u-Gayo Mulowa, ninumuloilwe mutai.
2 Mulowa, kuulompeela ulije ihi ni maza nukutula nu-upanga nu-uza,
anga iikolo ako nilijaa.
3 Ku-itigwa ainumbiiye itai matungo naimbiiwe niiane naiazile pumia
wihengi mutai ako, anga uu nukugenda mutai.
4 Nimugila ilumbi nikulu kukila ili, kija iianaane akugenda mutai.
5 Mulunaane ukoli mu-uhuili kuapa iiane niaziila,
6 niiapumilye uwihengi wa ulowaako ntongeela itekeelo, ukunonia iza
kuatindikiilya mumihizo-ao kunsokonanso imuloile Itunda.
7 Ku-itegwa, kunsoko alina, ikalongola sha-ikahola kintu kihi kupuma
kuanya-kilungu.
8 Ku-itegwa, kuasingiilya iantu anga awa, sunga kutule keituma milimo
nienso kunsoko atai.
9 Ai niliandikie iumbi inkani, kunsoko u-Diotrofe uloilwe kutula
wang'wandyo muauya, kunu wikutile palung'wi nusese.
10 Ku-itegwa anganize niisiganiilye intendo yakwe nukuitenda, nukuilig-
itya inkani nimbe singanguse, sha wigombilye ninkani izi, ung'wenso sha
wiasingiilya iauya, sunga ukuagilya niangiiza niakete insula kusingiilya i
auyaao nukuazunsa ahege piumbe.
11 Mulowa, leka kimpyania ni kibii, ingigwa impanie nikiza, uyu
nuitumaa nimaza wang'wi- Itunda.
12 Demotrio, wihengilwe ni-ihi nitai inyenso, nu-sese palung'wi ki-ihengi,
uine uwihengi witu watai.
13 Nkite makani idu nakuuandikila, kuitegwa, siindoilwe kuuandikila
kunzila akalamu nu wino.
14 Nsigile kuuona matungo makupi kuligitye.
15 Upolo utule palung'wi nuewe. Ahumbaiako akulamukilye, alamushe
iahumbaeitu kila muntu ung'wiao kulina lakwe.

Yuda

1 Yuda, mutuung'wa wang'wa Yesu kilisto, nu muluna nuakwe uYakobo,
ku awo naza itangilwe, ni alowa mung'wa Itunda Tata, ni nai aikilwe
ang'wa Yesu kilisto;
2 ukede nu ulyuuku nu ulowa yongeeligwe kitalanyu.
3 Alowa, itungo naza ntulaa kituma ukamatiku kumukulisilya unyenye
kutula ugunwa witu kihi, ai insingilye kumukilisilya ku nsoko kumusija iti
kikilya ku uhuiili u uhuuili niiza aiwatulaa winkiigwenkua ing'wi duu ku
ahuiili.
4 Kunsoko antu a kituunga i ingiiye ku kimpinyi mpinyi mukati anyu -
antu naza aikiwe logo kunsok a ulamulwa - antu ni shanga eligwa naza
ikailaa u ukende nu ang'wa Itunda witu kuu wii, nu kumuhita uMukulu
witu wing'wene nu Mukulu uYesu kilisto.
5 Itungili ndoilwe kumukimbukiilya unyenye anga ize likoli itungo ai
mulingile ku ukondaniili kina uMukulu ai uagunile i antu kupuma ku
Misri, kuiti panyambele kualimilya awo nai shanga amuhuiie.
6 Nu malaika naza shanga asungilye u ukulu nuao akola kuiti akaleka
u likalo nu lao Itunda waaikile mu minyololo a kali na kali, mukati a kiti,
kunsoko a ulamulwa nua luhiku ulo nu lukulu.
7 Anga iti iSodoma ni Gomora ni isali ni yiipilimikiiye, naiza yiingiye
inkola mu usambo nu kutyata nsula ni shanga nia upuumo. Ai alagiiwe
anga mpyani a awo naza agisha mu ulamulwa nua moto nua kali na kali.
8 Ga ni iti, ku nzila yiyo yiiyo alota ndoti awa ishapulaa ga ni miili ao,
nu kuhita u unyangulu, hangi ni ituntaa u uteele kung'wa mukuligwa.
9 Kuiti ga nu Mikaeli malaika nu mukulu, itungo nai watulaa ukikilya nu
mulugu nu kikolenkeelya nu ng'wenso kunsoko a muili nuang'wa Musa,
kuiti badala akwe ai uligitilye,
10 “Mukulu wakupatye” Kuiti antu awa iletaa uteele ku kinya kihi
nishanga akilingile. Ni iko nishanga akilingile - iko naiza i ikali ni igila
imahala ilingaa ku kupepwa aya yayo ai aagazangilye.
11 Ukia nu ao ku nsoko agendile mu nzila ang'wa Kaini, nu kuutyata
uutumuli nuang'wa Balaamu. Alimiilie mu upiluki nuang'wa Kora.
12 Awa inge matalagwe mu ilooelya nuanyu nu a ulowa, akilooelya tili
ni minyala, akilisa udu ienso. Ingi malunde ni magila imazi, nikenkwaa
nu ng'wega, ingi makota nalagae ni magila inkali ni ikule nkua akabiili, ni
ipilwe i mili.
13 Ingi maingu a luzi akete iyogo azepumya i minyala ao akola, Ingi nzota
ni yikupilimikiilya niiza u wilwaalu nua kiti uikilwe kunsoko ao ikali na
kali
14 Enoko, nua mupungati mu ulelwa nuan'wa Adamu, ai ulotile kutula
enso, wazeligitya “Goza; uMukulu upembilye ni magana ku magana a
eligwa niakwe,
15 iti witume ulamulwa migulya a kila muntu, nu kingilya utumuli ni
shanga imukulya Itunda migulya a ntendo ni ao yihi nai akondyaa kituma
mu nzila ni shanga ya weligwaa, nu ku makani ihi na utaki niiza ni
shanga eligwa nu kumakani ihi nishanga a utaki niiza ni shanga eligwa
amaligitilye ku ng'waakwe”
16 Awa ingi wawo niisusumya, ni itushaa niiza ityataa nsula ni ao niya
ubii, ni iketaa nangaluu, naza ku nsailo ao ikongelaa iauya.

17 Kuiti unyeye, alowa, kumbukiilyi i makani naiza aligitigwe ikali ni
alagiiligwa ang'wa Mukulu uYesu kilisto.
18 Ai aligiilye kitalanyu, “Mu matungo a mpelo yikutula ni antu ni isensa
naza ityataa nsula ni yao ni shanga ya weligwa.”
19 Antu awa ingi atemanuli, ahumeigwe ni nsula ni ya upumoo, hangi
agila u ng”wau ng”welu.
20 Kuiti unyenye, alowa, anga ni mizengaa mu uhuiili nu anyu ni welu
nangaluu, ni anga nimilompaa mu ng'wau ng'welu,
21 ikendegeeli mu ulowa nuang'wa Itunda nu kulindiila u ukende nua
Mukulu itu uYesu kilisto niiza wi wikupeza u upanga nua kali na kali.
22 Lagiili u upolo ku awo niakete u wisinsili. 23
23 Aguni auya ku kuasapula kupuma mu moto. ku auya lagiili kinya
uwai ku woa muze mubipiwe ga nu ng'wenda nuikiwe idoa nu muili.
24 Itugili ku ng'waakwe nuhumule kumusunja muleke ki kwatya, nu
kumusasha mimike ntongeela a ikulyo ni lakwe, tili ubii nu kutula nu
ulowa ukulu,
25 kung'waakwe Itunda wing'wene muguni kukiila uYesu kilisto Mukulu
nu itu, ikulyo litule kung'waakwe, ukulu, uhumi, ni ngulu ze ikili i mtungo
ihi, ni itungili ga i kali na kali. Amina.

Ufunuo

1 Uwu ukunukuli wang'wa Yesu Kilisto ni Tunda, amupee kualagila itumi akwe imakani nai ibidili apumile, kupipeika. Amu matendile alingike kumutuma umalaika wakwe kumitumi wakwe u Yohana.
2 U Yohana aupumilye uwihengi nuakila kintu nauine niihusile nulukani lang'wi Tunda nuwihengi naupimigwe kutakilwa nu Yesu Kilisto.
3 Ukembetilwe wihi nukusoma nukukili nawaehi niakija inkani nu-akinyakidagu uu nukukulya aya naandekilwe munu, kunsoko imatungo ahugeela.
4 Yohana, kumateekelo mupungate nakole kuasia: ukende utule ukole nunyenye nuupolo nupimile kung'wakwe nukoli, naiezukile, hangi nuuz-iza, hangi kupumila munkolo mupungati niaholi ongeela ni tuntu lakwe ni la utemi.
5 Hangi kupuma kung'wa Yesu Kilisto nuanso nuuhueli, numuhueli, kutugwa ng'wenso tangi kuawa niakule, hangi mukulu nua mutemi nua mihe eye. kung'waakwe nuanso nuizukuloilwe hangi ukuikile kidesa kupuma mumilandu itu kusakami akwe.
6 Wakutendile kutula kiutemi imiele ang'wi Tunda hangi nu tataakwe - kung'waakwe kutula ukulu ni ngulu niakale na kale. Huela.
7 Goza napembya nimalunde; kila iliho likumuona, palung'wi nawa ehi naiamuhomile ni ndogu yehi niyamihe izezee hongelya kung'wakwe ee huela.
8 Une ni “Alfa hangi Omega,” ulungile umukulu Itunda nuanso nukole hangi niaizukoli, hangi nupembilye, nukete ingulu.
9 Une, Yohana - muluna ane, hangi niituma palung'we nunyenye mun-zago hangi muutemi wigigimyeli nuatai nuukole mung'wa Yesu, ainkole mukisiwa kang'wapatimo kunsoko alukani lang'wi Tunda nuwihengi nuutakiwe kung'wa Yesu.
10 Ainkole kinkolo muluhiku nulamukulu. Ainigule kunyuma nane luli lamigulya anga la talumbeta,
11 ikalunga, “maandike mumbugulu aya nukumaona hangi umatwale mumatekeelo mupungate, kenda kuaefeso, kenda kuasmilna, kenda kuphiladelphia, hangi nukulaudikia.
12 Nikapiluka nije luli lang'wa nyenyu naukuligitya nunene naimpilukile nikaona kenara kazahabu kantala mupungate.
13 Pakatikati akinala kantala aiukoli ung'wi wihangangaa ung'wana nuang'wa Adamu, utugae ngala ndepu aipikile pihe kumigulu akwe, numusipi nua zahabu aiupilimile ikikua.
14 Itwe lakwe nimasingi akwe ainzelu anga sufu nzelu anga seluji, ni miho akwe aihangangaa ikilimi nula moto.
15 Impambatilyo yakwe aiyehangangaa ishaba niisile kukila, anga ishaba nakonda kukiiligwa mumoto, nuluhi lakwe ailihangangaa ululi nula mazi nidu nukuluma kwa kukaya.
16 Aiuambie nzota mupungati mumukono wakwe nuakigoha, nukupumila mumulomo wakwe aukole upanga utaki aikite utaki ubeeli. Uuso wakwe aiukikiliginta anga impasu nintaki.
17 Nainumuine nikagwa pamigulu akwe anga umuntu nukule. Akaikila umukono wakwe nuwakulila migulya lane nukulunga, “Lekakogopa! Unene nitangi hangi nikwangu.

18 Hangi nimikie. Ainkulie inge goza, kikie nikali! hangi nkete ifungu niansha nuupanga.
19 Kuite, maandike numaine, nokole ilungile, naya niikapumila anga aya akila.
20 Kundogoilyo nipihile munzota mupungati niitakiwe naiuiine mumukono wane nuwakigoha, nikinala kazahabu nikantala mupungate amaileka nimatekeelo mupungate, nikinala nikantala mupungate inge yayo imatekeelo mupungate.

2

1 Kung'wa malaika nuitekeelo la kuefeso uandike. Izi inge nkani yang'wa uyu nuambie inzota izo nimupungate munkono wakwe nuwakigoha. Nuanso nuigenda muinala ya zahabu niyantala mupungate ukulungaite.
2 Ningile nukitendile nikinyangulu kakoni milimo nuigigimieli nuako nuatai kina singaukitendya nao niabe, hangi waagemile ehi niitanga kina atuugwa kumbe singa enso, igeelekile kina ateele.
3 Ningile kina ulindeie sunga nuigigimieli. Hangi wakieela eedu kunsoko alina lane, hangi kukatala ukile.
4 Kuite ile lele nilekete kunsoko ako wauleka ulowa wako nuwang'wandyo.
5 Kuite gwa kimbuka paaugwie wendo uungame hangi nukutenda intendo naiwitenda kupumila ung'wandyo. Angauhite kuungama, nzile kung'wako hangi kukiheja ikindakako kehege pakianza kakwe.
6 Kuite uewe ukikete ike, umabapewe aya nazaanikolai niomitumile, ga nune numabipiwe.
7 Anga uze ukete ukutwe, tegeelya aya nung'waung'welu naza akumaila imatekeeelo. Hangi kung'wenso nukumahuma niikamupa ikibali kakulya pikota nilaupanga nuukulu muparadiso nang'wi Tunda.
8 Kung'wa malaika ukole kitekeelo nilakusmirna uandike izi inge nkani yang'wa uyu nitangi hangi kwangu naukule nukutula mupanga hange.
9 Ningile ulwago lako hangi nuula wako (ingi ue umugole) nuutele wao niitanga ayahudi (inge singa enso) kumbe isinagogi lang'wa Shetani.
10 Uleke kogopa ulwago nelekakupata. Goza! Uibilisi uloilwe kumuguma iaoya anyu migeleza nsoko muhime kugeng'wa, hangi mukagigwa mahiku ikumi. Tuli nuuhueli sunga ensha, nii kapuma ingala naupanga.
11 Ang'wi ukete ukutwe tegeelya ung'waung'welu nukumaila imatekeelo. Nuanso nuwkahuma shangaukupata uube wansha nakabeli.
12 Kung'wa malaika nuitekeelo la Pargamo andike: Aya yaya nutambue uyu nukete ishenge nikitaki, nukete uwegi ubeele.
13 Mine ekeanza nuiikie ikaanza nikikole ituntu la utemi nilamulugu. Ga niuu uewe uliambile du ilina lane, hangi shangawaukana uhueli wako nuukule kung'wane, ga nimahiku ayo nang'wa Antipasi mihengi wane, muhueli wane, naubulagilwe mung'wanyu, pang'wanso papo umulugu wikie.
14 Kuite nkete makani mashenyu kunsokoako, ukete kuang'wanso antu niaambile umanyisigwa nuang'wa Balaamu, nuanso naumumanyisilye Balaki kuika inkigo ntongeela amaisilaeli, uhumile kulya indya niipumigwe isongeelyo kuahing'we nukuulungu.
15 Mukianza kikokiko, ganue ukete niauyaao niaambile umanyisigwa nua Nikolai.
16 Ungamagwa! Hangi anguhite kituma ite, kukaya kiza, hangi kuusha mbita kung'wao uwege ukupila mumulomo wane.

17 Angize ukete ukutwe, tegeelya ung'waung'welu nukulitembula ite-
keelo. Nuanso nuakadula, niikamupa ga ingwe nilyelu niliandikilwe lina
nipya migulya ligwe. Lina nishalimanyilwe ila yuyu nukulisingilya udu.
18 Kumalaika nuitekeelo lang'wa Thiatira andike. Izi zizi nkani niyang'wi
Tunda, nuanso nukete amina akwe anga lulime lamonto, nimpambatilyo
anga ishamba nikuluhusiwe kukila.
19 Ningile ite ikinuitumile ulowa wako nuhueli hangi nukuaelya
nuigigimieli nuakowigee, hangi kina ike nukitumile kuupikela inge kukela
ike naukitumile pang'wandyo.
20 Kuite nkete ite ile kunsoko ako umigigimieye umusungu, uyezebeli
nuanso nukuitanga munyakidagu nu musungu, kuumanyisi wakwe,
ukuakongelaeitumi ane kugoolya. Nukulya indya niipumigwe isongelyo
kuwa dudu.
21 Ainumupee imatungo nuukuungama, kuite shangugombile kuungama
uube wakwe.
22 Goza! Nikaungama mukitanda kandwala nawanituma uusambo
nung'wenso mulwago nulutaki, angize shanga uu aungame kuiki nauki-
tumile.
23 Kuakua ianaao ashe hangi imatekeelo ehi akulinga kina unene
nilangaila imasigo ninsula kumupa kila ung'wi wanyu anga intendo
yakwe.
24 Kuite ung'wi anyu numusague mu Thiatira, kuawa ehi nishaambile
umanyisigwa uwu, hangi nishaamumanyile iki niang'wi itanga umany-
isigwa amulugu, kulunga kitalanyu, singa kuika muligo wihi migulya
lanyu.
25 Kikani lehi, yemupasile mutule muakomu sunga ninikasuka.
26 Wehi nuikadula nukituma ike nainitumile kupikiila sunga impeelo,
kung'waako nuanso uhumi mundugu.
27 Ukumutawaala, kumulanga nuashuma, anga mabakuliaulole wika-
mubunanga ininoinino.
28 Nu nene nikaminkiilya inzota iyo na ki daudau.
29 Angeze ukite ukutwi legeelya eke nung'waung'welu nukumatambuila
imatekeelo

3

1 Kung'wa malaika witekeelo lakusardi, yang'wa yuyu nuambie inkolo
izo nimupungate niyang'wi Tunda ni nzota mpungate. Nungile ike
nuitumile ukete lukumo kina umupanga, kuite ukule.
2 Uka uzipilye nasagie, kuite akole pakupi kusha kunsoko singaniine
intendo yako ikondaniie pamiho nang'wi Tunda wane.
3 Kuite, kembuka, naumasigiye nukija magombe nukila ituma. Ite
anguhite kuuka, nzile anga umuhimbi, hangi shanga ukulinga itungo
nileule ninikiza kung'waako.
4 Kuite akole mina mashenyi naantu musardi niang'wi shangaiashapue
inguo yao. Akugenda palung'wi nunene, atugae inguo nzelu, kunsoko
agombilwe.
5 Nuanso niakuhuma wikakumbwa ngala ni nzelu, hangikwee,
shangakuliheja ilina lakwe kupuma mumbugulu naupanga, hangi kulita
elina lakwe ntongeela ang'wa Tata wane hange ntongeela amalaika.
6 Angeze ukete ukutwe, tegeelya ung'waung'welu nukung'wa malaika
nuitekeelo.

7 Kung'wa malaika nuitekeelo, kung'wa philadelfia andeke. Nkani naiya
mtakatifu nitai - nukete ifunguo yang'wa Daudi, wilugula hangi kutile
nukulugaila, wilugaila hangi kutile nuhumile kulugula.
8 Ningile ike nuikitumile. Goza nukuikiiye ntongeela ako mumulango
nulugue inge kutile nuhumile kuulugula. Ningile ukete ngulu nshenyi, ite
ugombile ulukani lane hangi shawakana ilina lane.
9 Goza! Ehi niakole misinagogi nilamulugu, awa niilunga ayahudi
kumbe singa enso, kumbe ekongelana. Niikaatenda aze akusujudu
ntongeela amigulu ako, hangi ekalinga kina ainukuloilwe.
10 Kunsoko utunzile ilago lane ikizewigigimieye kutai, kusunga gan-
imatungo ako nakugeng'wa ayo napembilye muunkumbigulu wihi,
kuagema awa ehi niakee mihe.
11 Kukaya kiza. Ambeela kukila eke inge watule kutile umuntu
nukuhegelya ingala ako.
12 Niikamutenda uyu nukuma kutula kimpandwa mitekeelo lang'wi
Tunda wane, lina lakisale kang'wi Tunda wane (Yerusalemu mpya,
nukusima pihe kupumiila kilunde kung'wa kilunde kung'wi Tunda wane),
nelina lane ipya.
13 Uyu nukete ukutwi, nuije ehi nung'waung'welu nukulunga kumate-
keelo.
14 “Kung'wa malaika nuitekeelo nilakulaudikia andike: Kunkani yakwe
nuanso numuhueli, nuakutegemelwa hangi mukueli numuhueli, mutemi
nuaunkumbigulu nawang'wi Tunda.
15 Mine kihi nukitumile, hangi singa uewe singawiampeepuang'wi singa
wimupyu, nsumbiye kina wizatula wiampepo ang'wi wimupyu.
16 Ite, kunsoko uewe umupyupyu singa umupyu ang'wi wiampepo,
kuluuka upume mukilakala kane.
17 Kunsoko ukulinga, “Une ninungile, nukutula ninsao yedu hangi
singandoilwe kehi.” Kuite shangaulingile kina uewe umuula kukele,
umukia, umuhembi mupoku nuikwepwa.
18 Tegeelya nukusegye une: Gula kung'wane ezahabu nogigwe nu-
moto ite ulije ugole niang'wenda nielo niakumiligenta. Ite wikumbe
ulekekigeelya iminyala akipwi kako, nimakula naiwipaka muilomo ako
uhume kuona.
19 Wehi ninumuloilwe, nimulagila nukumumanyisa ninonee kikie kuite
gwa, tula wiatai nukuungama.
20 Goza nimekile pamulango nukuupendola. Wihe nukija ululi lane
nukumulugwila umulango, kupembya nukingila munyumbakwe, nukulya
indya nung'wenso, nung'wenso palung'wi nunene.
21 Nuanso nuikahuma, kumupa itai kikie pihe palung'wi nunene pigulya
lituntu nilautemi, anga unene nainihumile nikikie pihe palung'wi nutata
wane pigulya lintuntu nilautemi.
22 Uyu nukete ukutwi, nuwije eke nung'waung'welu ukumaila imate-
keelo.

4

1 Naiakee imakani aya nikagoza, nikaona kina umulango auluguwe
kilunde. Ulo uloli lang'wandyo, ikaze ligitya nunene anga itarumbeta,
ikalunga nzi kunu, kuulagila aya niikapumila angakela imakani aya.
2 Nkua eng'wi ainkale ikinkolo, aimine aikole ni tuntu lautemi leikilwe
kilunde, numuntu ulikaie.

3 Ung'wi naulikae aiwigee anga igwe nila yasipi niakiki. Aiukole nuuta
nuambula aiupilimiye ituntu nilautemi. Uuta nua mbula awigee anga
zumaridi.
4 Kulipilimikilya ituntu la utemi aiakole imatuntu autemi nimangiza
ishilini nanne, hangi aikie matuntu autemi aikie ianyampala ishilini
nanne, akumbilwe ang'wenda elu ni ngala sahabu mumatwe ao.
5 Kupumila mituntu lautemi aipumile nzahe nialopito, numugugumo
nulupeto ntala mupungate aiyakiee ntonge ela ituntu la utemi, ntala
ainkulu mupungate yang'wi Tunda.
6 Hangi ntongeela ituntu lautemi aikole mpola, aigee anga ikioo. Ehi
kupumila ituntu lautemi aikole niakete upanga anne, naiizoe imiho
kuntongeela nukunyumba.
7 Keambe nikang'wandyo ukete upanga welu anga ung'wang'ombe,
kumbe nuakatatu ukete upanga akete uusu anga umuntu, nuyu nukete
upanga nuaka ne aiihanganga inde nilumile.
8 Iumbe ine niikete upanga kila ung'wiao aukete manana mutandatu,
izue imiho migulya nipihe akwe. Utiku numung'wi shaikilaga kulunga,
ukulu, ukulu, numukulu Itunda mutemi nuaintu yehi, naizukole nuyu
naukole hangi nuyu nuzizeza.
9 Kila imatungo iumbe nikete upanga aipumilye ukulu, ikulyo nuu-
lumbi ntongeela ang'wa uyu naiwikie mituntu nilautemi, nuanso nukie
kalinikali.
10 Ianyampala makumi abeeli, aiaminamie ienso ntongeela ang'wa akwe
naulikae ituntu la utemi. Aiatunile pihe pang'wakwe nuikie ikale nikale
nukulunga.
11 Uewe ustahile muukulu witu ni Tunda witu kusingilya ululu nikulyo
ningulu. Kunsoko auiumbile iintu yehi hangi anga nuloilwe uewe, aiakole
hangi aiaumbilwe.

5

1 Hangi nikaona mukono wakwe nuakulila nuang'wa uyu naiwikie
mituntu la utemi, gomba naileandekilwe kuntongela nukunyuma, hangi
ailekete ugomola mupungati.
2 Ainumuine malaika aukete ingulu akizetanantya kukila nalukulu,
nyanyu nuyumunonee kulugula igombo nukubunanga uugomola wakwe.
3 Kutile anga muntu kilunde ang'we muunkumbigulu ang'we kuulungu
nauuhumile kulugula igombo ang'we kusoma.
4 Aindeile kuawa kunsoko, singaaiwigee wehi naiyemunonee kulugula
ang'we kulesoma.
5 Kuite ung'we waa anyampala wikambila “Leka kulila. Goza! ihimba
naendogu ang'wa Yuda, itina lang'wa Daudi, udoile, hangi uhumile
kulelugula igombo nuugomola wakwe numupungati.”
6 Kate naituntu la utemi nawanipanga anne niang'we anyampala,
aimine ng'wankolo akizewimikile, akizewigee anga ubunangilwe. Aukete
mpembe mupungate ni miho mupungate izi inge nkolo mupungate
niyang'wi Tunda niitumilwe muunkumbigulu wehi.
7 Wikalongola wakahola igombo kupumila mumukono wakwe nu-
akigoha nuang'wa uyu naiwikie mituntu lautemi.
8 Pina wikahola igombo, nilaupanga wanne nianyampala, makumi abiile
nuune ikatuna pihe ntongeela ang'wa nkolo. Kila ung'waao akete nikinubi
nibakuli la zabibu nilizue uuvumba nanso malompi auhueli.

9 Aekemba wembo upya. Unonee kuhola igombo nukulugula ugomola
wakwe. Kunsoko ausenzilwe nukusakami wakwe akamuguilya Itunda
eantu akila ndogu, ntambu niashenyi mihe.
10 Wikaatenda atemi hangi atongeeli akumitumila Itunda itu, akulema
migulya lehi.
11 Hangi nikagoza nukija nduli yamalaeka edu kupilimikilya ituntu
lautemi eidadi ao ai 200,000,000 nawa niapanga nianyampala.
12 Ikalunga kululi, “Unonee ung'wankolo nausenzilwe kusengelya
uhumi, ugole, upolo, ngulu, ikulyo, ukulu, nukukuligwa.
13 Nikakija kehi naikiumbilwe naikikole kilunde numu unkim-
bigulu numukate niihe numigulya na bahali, kela ikintu kikazelunga,
“Kung'waakwe nuanso nuikie mituntu lautemi nukung'wankolo, kutula
lukumo, ikulyo, ukulu ni ngulu niakulema ikali na kali.”
14 Niaupanga anne ikalunga, “Huela! “ nianyampala ikatuma pihe
nukukulya.

6

1 Nikagoza imatungo ung'wankolo naulugue ung'wi nuaugomola eyi
nemupungate, nikija ung'we ao niapanga anne akazelunga, kululi
nulipyani nulupito, “Nzuu!”
2 Nikagoza aikoli falasi nzelu! Naumunankie aukete ibakuli hangi
wikapegwa ngala. Aeupumie anga umuduli nuduli nsoko wadule.
3 Imatungo ang'wankolo nautugue ugomola wakabeele nikija nuau-
panga nuakabeeli wikalunga nzuu!
4 Hangi efalasi ninzuya akigela nkauku anga umoto nauninkae augom-
bigwe kuheja upolo muunkumbigulu, kina iantu isinze. Uyu naumunankie
aupewe shege nikitaki.
5 Imatungo ang'wankolo nautugue uugomola uo nuuakatatu nikija
nuwaupanga nuakatatu wikalunga, “Nzuu!” Nekaona falasi nzelu, hangi
nauminankie aukete ngele mumukono wakwe.
6 Nikija ululi nailigeleekile kung'we wao niakete upanga wikalunga,
“kebaba kangano nidinali ing'wi. Kuite uleke kumakanza imakuta na
divai.”
7 Imatungo ung'wankolo naulugue uugomola wakane, nikija ululi la awa
nianne ikalunga, “Nzuu!”
8 Hangi nikaona efalasi akijivu. Nauminankie aukitangwa elina lakwe
nsha, nukuulungu aimutyatie aupewe uhumi migulya a nkolo niamihe,
kubulaga kukiila shege, kunzila, nukulwala, nukuikale yamihaka niamihe.
9 Imatungo ang'wa nkolo nautugue ugomola wakataano, aimine pihe
pakizindalo inkolo yao awa naiabulagilwe, kunsoko alukani lang'wi Tunda
hangi kulinga uwihengi naiauambile kutai.
10 Ikalela kululi nulukulu, “kupuma nale, mutemi waintu yehi, mtakatifu
ni tai wikaalamula neikie migulya ehi nukumikomolya isakami itu?
11 Hangi kila ung'we ao aupewe mujolungu ng'welu hangi wikailwa
kina inonee kulindila inino sunga nuekakondanila ualigwa nuukondile
nuaitumi auya nialuna ao niasungu nawa niagoha niikakondanila nikab-
ulagwa, anga uu nianso naiabulagilwe.
12 Imatungo ung'wankolo naulugue ugomola wamutandatu nijagoza
hangi ailikole itetemeko ikulu. Ilyoa likatula ilwalu pii anga igonila la
singa, nung'weli wehi wikatula anga isakami.
13 Inzota yakilunde yekagwa pihe, anga ikota nilelagalya inkali yakwe
matungo ampepo nuehingisigwa nukimpupu.

14 Anga likahega anga igombo nilipingilitigwe. Kila umulima ni siwa
aiihegigwe mahali pakwe.
15 Hangi iatemi ehi niantu alukumo ni ajemedari, agole, nianulu,
hangi kila ung'wiao naimutungwa nuwidesile u akipiha mumakulungu
nimumagwe numumagulu.
16 Ikamaila imalugulu nimagwe, “Kulugweeli! Kupihi pa usowakwe uyu
nuiwikie pituntu lautemi nukupima muulaki.
17 Kunsoko eye nuluhiku nulukulu nulaulaki wao wahugiila, hangi inge
nyanyu nuhumile kimeka.

7

1 Kukila udu aya nikaona malaika anne imekile munindo inne niyehi,
aiagiiye eahing'wi anne niamihe kungulu kunsoko inge ang'wega itule
kutile mihe, migulya mubahali ang'wi mikota lehi.
2 Nikaona numalaika umuya akeza kupuma kilya, naukete ugomola
wang'wi Tunda numupanga. Akalila kulili lukulu kuamalaika anne
naeagombigwe kubepya ehinibahali.
3 “Muleke kubepya ehi, bahali ang'wi makota sunga panga kueka
uugomola muusu mumatwe aitumi ang'wi Tunda witu.”
4 Nikija utimili wa awa naiaikilwe ugomola, 144,000 naiaikilwe ugomola
kupuma kila ndugu naantu aislaeli.
5 12,000 kupuma mundugu aya Yuda niaekilwe ugomola, 12,000 kupuma
mundugu ang'wa Rubeni, 12,000 kupuma mundugu ang'wa Gadi.
6 12,000 kupuma mundugu ang'wa Asheli, 12,000 kupuma mundugu
ang'wa Naftali, 12,000 kupuma mundugu ang'wa Manase.
7 12,000 kupuma mundugu ang'wa Simioni, 12,000 kupuma mundugu
ang'wa Lawi, 12,000 kupuma mundugu ang'wa Isakari.
8 12,000 kupuma mundugu ang'wa Zabuloni, 12,000 kupuma mundugu
ang'wa Yusufu hangi 12,000 kupuma mundugu ang'wa Benjamini
naukuilwe uugomola.
9 Anga kila imakani aya, nikagoza, aiikole iiumbe ikulu kutile umuntu
nuhumile kuiilya kupuma kilaihe, ndogu nejamaa nintambu - imekile
ntongeela ituntu la utemi hangi ntongeela ang'wa nkolo. Aiatugae
amujulungu elu hangi aiakete nimatambe amitende mumikono ao.
10 Hangi aiakitanga kululi lamigulya: “Uuguni wang'wi Tunda nuikie
mituntu lautemi, nukung'wankolo.
11 Iamalaika ehi aiemekile kupilima ituntu lautemi hangi kuapilima
eanyampala ao palung'wi nao niaupanga anne, akaluma pihe, nihe hangi
ikaika uusu migulya nihe ntongoela ituntu lautemi hangi ikamukulya
itunda.
12 Ikalunga “Huela, Kulya, upolo, ilumbi, ikulyo, uhumi ni ngulu yang'wi
Tunda witu ikale nikale. Huela.”
13 Hangi ung'wi wao nuanyampala wikakankolya, “awa anyenyu niatu-
gae eamijolungu nielu, hange apumile pe?
14 Wikambela, “Bwana mukulu, ulengile uewe,” wikambila hangi, awa
wawa niapumile mulwango nulukulu ile iamejolongo ao nukuitenda nzelu
kusakami ang'wankolo.
15 Kunsoko eye, akole ntongeela ituntu lautemi nilang'wi Tunda hangi
akumukulya ung'wenso utiko numung'we mitekeelo lakwe.
16 Shanga akuona inzala hangi, sunga ni nyota hangi. Ilyoa shanga-
likuansonsa, sunga upyu nuakusonsa.

17 Kunsoko ung'wankolo nukole pakatekate nituntu lautemi mudemi
wao, hangi wikaatongeela munjilyo ya maze, ni Tunda wikaapyagula
uliholi mumiho ao.

8

1 Imatungo ang'wankolo naulugue uugomola nuwamupungate, yekatula
ihetwe kilunde pakupe enusu saa.
2 Hange nikaona iamalaika mupungate imekile ntongela ang'wi Tunda,
ekapegwa tarumbeta mupungate.
3 Wekiza numuya umalaika, uambie ibakuli la zahabu lekete uvumba,
wimikile pakizindaalo. Wekapegwa uuvumba nuuya kunsoko ite apumie
palung'wi nimalompi auhueli ehi pakizindaalo nikazambalau ntongeela
intuntu lautemi.
4 Ulyoki nulauvumba, palung'we nimalompi auhueli, lukanonenkela
migulya ntongela ang'wi Tunda kupuma mumukono wang'wa malaeka.
5 Umalaeka nilauvumba ibakuli nilauvumba weki zezulya umoto. umoto
kupuma pakizindaalo. Hangi wikalegoma pihe migulya nihe, hangi
yekapumila induli niampeto, nzahi niyampito nimatetemo nihe.
6 Awo eamalaika nimupungate niakete impembe mupungate ekatula
akondile kuikua.
7 Umalaika nuang'wandyo wikamikua impembe akwe, ikapumila
mbula amagwe numoto nuhalinkanile nusakami. Ikagung'wa pihe
muunkumbigulu inge niang'we apyee, imakota ang'we nimafu nimatotu
ikapya.
8 Umalaika nuakubeele akakua impembe akwe, nekentuanga umulima
nuukulu naukupya numumoto ukagung'wa mubahali. Ipande nilabahali
lekatula sakami.
9 iintu ing'wi niipanga niyamubahali yekasha, nimeli inzuya yekabipa.
10 Umalaika nuwakatatu wikakua impembe akwe, ninzota nkulu ekagwa
kupuma kilunde, ikazeemelekile angaitoshi migulya amumyongo ing'wi ao
ninjilyo niyamaze.
11 Elina nilanzota aipakanga. Imaze nang'we ekatula pakanga, neantu
edu ekasha kunsoko amaze naimalulu.
12 Umalaika nuakane wikakua impembe akwe, ipande la lyoa lekakuwa,
palung'wi palung'wi nipande lang'weli ni nzota ing'wi yao gaa. Kuite
ipande laintu izi yapiluka kutula kiti hangi ipande, theluthi amung'we
nitheluthi autiku aekutile anga welu.
13 Aingozile, hangi nikija inde nailumile umo migulya, akizitanga kululi
lukulu, “Ukia, ukia, ukea kuawa neikie mihe, kunsoko akutumbwa
nimpembe niisagie inge ahugeela kukuwa numalaika wakatatu.

9

1 Hangi umalaika wakatano wakakua empembe akwe. Nikaona nzota
kupuma kilunde naigwie munu mihe inzota ikapegwa uluguli wikombo
nililongoe mikombo nigila anga mpelo.
2 Wikalugula ikombo nigila anga mpelo, nulyoki likanankela migulya
lakazelipangile kupuma mukate nikombo anga elyoki nulupimile mi-
tanulu nikulu. Ilyoa nugulya yekakaeleka yekatula kiti kunsoko alyoki
naelukupuma mikombo.
3 Mukate mikombo ingaga yekapuma keza migulya namihe nienso
aiapewe ingulu anga zizi niyankume niamigulya ehi.

4 Aeaiwe aleke kubipya emafa, na mihe ang'wi umumea wehi nuutotu
ang'wi ikota, inge eantu du nishanga akuilwe uugomola wang'wi Tunda
muntongeela ausu wao.
5 Shangaiagombigwe kuabulaga iantu nianso, kuaja udu kunyeeli
eataano. Uwai wao ai anga wuwu nuwakulung'wa inkume niimuluma
umuntu.
6 Mumahiku nanso eantu akumiduma ensha, inge shang akumelija.
Akulija ensula nakusha, inge ensha ekumanka.
7 Ingaga aiyempyani nefalasi neinonee igwe kumbita mumatwe aikete
kintu anga ngala nazahabu nukuusu ai hanga iantu.
8 Aiakite imasingi anga iazungu nimino ao aiehanganga nihimba.
9 Aiakete ikua angaikua yayuma ni ndoli niyamaba ao aihanganga. Ululi
nulamagale nidu nambita nifalasi niyukumanka kulongola kumbita.
10 Aiakete imekila nikeluma anga enkume mumekila ao aiekole ingulu
niakubepya eantu kumyeli ataano.
11 Aeakole nung'wenso anga mutemi migulya ao malaika nuwamikombo
nigila empelo. Elina lakwe iikieblania inge Abadoni, ekeyunani ukete lina
Apolioni.
12 Ukia nuang'wandyo wakila. Goza! anga ile lakela uzile hangi ukia
wakabeele.
13 Umalaika nuamutandatu wikakua impembe akwe, nikija ululi
lupumie panindo akizindaalo nikole ntongeela ang'wi Tunda.
14 Ululi lukamuila umalaika nuamutandatu naukete impembe, “Alekele
iamalaika anne niatungilwe mumongo mumongo nuukulu nua afrati.
15 Iamalaika anne aiaikilwe kumatungo yayo ikulu, uluhiku nulanso,
nung'weli nuanso, nung'waka nuanso, ailekewe aabulage iaoya ao niantu.
16 Utimili nuaikui aiamole migulya afalasi aiakole 200,000,000. Nikija
utimeli nuao.
17 Eti inge uu azamine ifalasi mundoti yane nawa naiamankie migulya
ao. Ikua yao aiikauku anga umoto, bluu niye niyelu niisheeye. Imatwe
afalasi aimpyani ni matwe nihimba, numumilomo ao aiupumile moto,
lyoki ni salfa.
18 Antu ang'wi ekabulagwa ni mapigo aya natatu, moto, nisalfa
naipumile mumilomo ao.
19 Kunsoko ingulu afalasi aikole mumilomo ao mumikela ao - kunsoko
imekela ao aihanganga inzoka, hangi aiakete imatwe naiamitumie kuika
inkomele muantu.
20 Eantu niasagile, awa nisinga aiabulagilwe nimapigo aya,
shaikaungama kuntendo yao naitumile, hangeshaikaleka kukulya
iahing'wi niadudu nia zahabu, hela, shaba, magwe nimakota - maintu
nishamuhumile kumaona, kija kang'wi kugenda.
21 Hangi shaikaungama ubulagi wao, ulogi wao, nuukosi wao ang'wi
ninzila yao niyawii.

10

1 Hangi nikaona malaika numuya numukulu akizesima pihe kupuma
kilunde. Aeutungilwe milunde hangi aiukole utaa nuambula mitwe
lakwe. Usuu wakwe aiwihanganga ilyoa, ni migulu akwe aie ihanganga
ikepandwa moto.
2 Aiuambie igombo ninino mumukono niailelugue, ung'we auuikile
umugulu wakwe nuwakuliela migulya amubahali numugulu wakwe
nuwankege migulya lihe ninyumu.

3 Hangi wikitunta ululi lamigolya anga ihimba nimatungo naiwituntile
kululi mpito mupungate yekakuamika.
4 Imatungo impito mupungate naikwanukile, ainahugeela kuandika,
kuite nikija ululi kupumila kilunde likezelunga, “Sunga itule kinkunku ehi
nimpito mupungate. Usiandike.”
5 Hangi umaleika nainumuine wimikile migulya amubahali numihe ni
nyumu, auhumbue umokono wakwemigulya milunde
6 nukulapa kung'wa uyu nuikie ikale na kale nauumbile ilunde naya ehi
nakole, unkumbigolo naya ehi, hange bahali naya ehi nakole: “Ikakutile
hange.
7 Kuite kuluhiku nulanso, imatungo aamalaika mupungate nuamalaika
nuekahugeela kukua impembe akwe, kuite uakunku wang'wi Tunda
ekawakonda, anga nutanantilye kuitumi akwe eanyakidagu.”
8 Ululi nainigule kupuma milunde lekambela hangi longola, hola igombo
nininao nailigeeigwe nilekole mumukono wang'wa malaeka naiwimekile
migulya abahali mumihe ninyumu.
9 Hangi nikalongola kung'wa malaika nukumuela wampe igombo
nininoo. Wikambela, “Hola igombo ulye lekamitenda enda etule nuwai,
kuite mumulomo nuako lekatula lemulyo anga uuke.”
10 Nikahola igombo inino kupuma mumulomo nuane, kuite anga nalya
enda nane ekatula auwai.
11 Hangi induli ing'we yekambela, “Yekunonee utabili hange kuantu
needu, mahe, ndogu niatemi”

11

1 Aimpegilwe nawanzi nukutula anga mulanga nuakugemeelya. Aem-
bewe. “Itega hangi genda ugemelye itekeelo lang'wi Tunda nekezindaalo.
nawaniakukulya mung'wanso.
2 Kuite uleke kugemeelya ekeanda kakunzi nekitekeelo kunsonko
apegilwe antu nianyakelungu, ekalita ekesale nikitakatifu kumatungo
angw'eli makumi anne nuubeele.
3 Nikaapa ahueli anne abeele uhumi nuakutabili kumatungo amahiku
1260, ekaatugae emagunila.
4 Iahueli awa inge makota abeele namizeituni nemenala ebeele nimekile
ntongeela amukulu nuaunkumbigulu.
5 Anga muntu wehi ukulamula kuazulu, umoto wepume ela mumilomo
ao nukuazulu ialugu ao. Wehi nukulowa kuazulu ukusinja kubulagwa
kunzila yeye.
6 Eahueli awa akete uhumi nuakulugaila ilunde ingeembula eleke kukua
imatungo niakutabili. Akete ingulu niakukailwa imaze, atule sakami
nukumikua ihe kukila imampilu nipigo imatungo ehi nialoilwe.
7 Imatungo angapike amale uwihengi nuao, ekekale kehi kekupuma
mikombo nigila empelo akituma embita nianso akuahuma nukuabulaga.
8 Emeeli ao ekulala mumutaa nuwakesale nekekulu kumpani ukitangwa
Sodoma ni Misili, pang'wanso umukulu nuao autumbekilwe.
9 Kumahiku atatu nenusu ang'wi ekapuma muanluu ntambu, kabila
hange kila itaifa akugoza emeele ao hange shakupumya kuekwa muke-
beela.
10 Awa neakie mihe akulowa kunsoko ao nukulumbeelya, sunga akipa
nizawadi kunsoko anyakidagu neabeele aagilye awa naeakole mihe.

11 Kuite anga yakela nsiku itatu ninusu imehupo naupanga kupuma
kung'wi Tunda ekigeela neenso akimeka kungulu ao. Akutula nuukulu
awa niakuaona.
12 Hangi akija luli lukulu kupuma kilunde akuaela, nzii kunu, “nianso
ekalongola migulya kulikalo milunde neansoealugu ao ekaagozee.
13 Musaa nanso ikalekole itetemeko ikulu nelihe eng'wi amumahe
ikumi, Ekagwaw. Antu elfu mupungate akubulagwa nimatetemeko nao
niakusaga apanga akogopa mupa Itunda nuakilunde uukulu.
14 Uukea wakabeele wakela; Goza uukea nuwakatatu upembilye ukaiye.
15 angi umalaeka nuamupungate wikakua impembeakwe, ninduli nkulu
yekatambula kilunde nukulunga. Uutemi nuamihe wainautemi wa-
mukulu wehi hange wang'wa Kilisto nuakwe. ukutema ekale nakale.
16 Hangi anyampala makumi abeele nune aiikie mituntu nilautemi,
ntongeela ang'wi Tunda aiagwie ienso pihe mulonkunde, nuuso wao
aiukunamile nienso ekamukulya Itunda.
17 Ikangi, “Kupumya esongeelyo litu kung'wankolo mukulu Itunda
mutemi waintu yehi naukole nuyu nukole, kunsoko wahola engulu yako
nukanza kutemya.
18 Ianyakilungu ikataka, kuite ikuo lako lazaa imatungo akapika iashi
kulamula nuewe kuapokela eitumi ako enyakedagu, ehueli nawa niakete
uwoa nua lina lako. Ehi niabeele singaawezilye anga kentu awa
nianyangulu. Nimatungo ako apika nakuabuya awa naebepya ihe.
19 Hangi itekeelo lang'wi Tunda nuakilunde lekalugulwa nisandiko
lawigombyi nuakwe likigela nitekeelo lakwe. Aiikole nzahi ya welu,
mugugumo wampeto, itetemeko lihe nimagwe ambula.

12

1 Kelingasiilyo kekulu kekigela kung'wanso kilunde musungu nauam-
bilwe ni iyoa, akezeukete nung'weli pihe pamigulu akwe, nengala nanzota
ikumi, ing'wi nuubele migulya mitwe lakwe.
2 Aukete uube hange ukeze lela kunsoko auai wakutuga muupyu
wakitunguiela.
3 Nikiuya kilingasiilyo kekigela kilunde, Goza! Yikatula ikole nzoka
kauku nkulu ekete matwe mupungate ni mpembe ikumi, hange aikole
ngala mupungate mumatwe ao.
4 Umukela wakwe aiulutie ipande la nzota kilunde nukuigoma pihe
muunkumbigulu. Inzoka akimeka ntongeela amasungu naiwahugeela
kutuga, inge anga imatungo akutuga, emumele ung'wakwe ao.
5 Aulungile ng'wana, mung'enya wakigoha, nuakatema imahe ehi
kumulanga nuashuma umung'enya wakwe wekapulwa migulya kung'wi
Tunda hange kituntu lakwe nilautemi.
6 Numusungu wikamanka mumbuga, ekianza nekanso Itunda ai-
wanonelya pang'wanso kunsoko akwe, inge wahume kualigwa mahiku
1,260.
7 Itungo yekatula nembita kilunde. Mikaeli niamalaeka akwe, ekikua
nenzoka pihe niamalaeka akwe akikua nuyo.
8 Kuite inzoka aigila anga ngulu yakukondya kudula inge gwa yekatula
kutile ilyoma hange kilunde kunsoko akwe niamalaeka akwe.
9 Izoka nikulu enzoka iyo nakale nitangwe ibilisi ang'wi Shetani
nuekongela - ihe wikagung'wa pihe mihe niamalaika akwe ekagung'wa
pihe palung'wi nuyo.

10 Hangi nekija luli lukulu kupuma kilunde: “Itungeele ugunwa wazaa, ngulu, nuutemi wang'wi Tunda witu nuuhumi wang'wa Kilisto nuakwe. Kunsoko umusemi nualuna ehi wagung'wa pihe - naeuasemee ntongeela ang'wi Tunda witu utiko numung'we.
11 Aeamusemee kusakami ang'wankolo nukulukani lawihengi nuao, kundogoelyo shangaealoilwe ulikalo laosunga ensha.
12 Kuite lumbeelyi, unye kilunde, hange ehi neikie neikie mukate akwe. Kuite ukia wehi nibahali kunsoko umulugu wasima kung'waanyu. Wizue ikuo nitaki, kunsoko ulengile kina ukete matungo mashenyidaa.
13 Imatungo izoka, naeleine kina lagung'wa pihe wikamutyata umusungu naiwitugile ung'wana numugoha.
14 Kuite umusungu wekapegwa manana ande abeele makulu, kuitegwa ahume kuluma nukupika pang'wanso nainoneigwe kunsoko akwe kuko kumbuga, keanza nekanso kekumile kumusunga, kumatungo, matungo nanusu matungo, kianza nishalehumile kupika izoka nelanso.
15 I nzoka ikahunula emaze kupuma mumulomo wakwe anga umoto, inge alete ekarika nakukapilya.
16 Kuite ihe ekamuaelya umusongu, ekamaha umulomo wakwe nuku-umila umongo ulewe nizoka kupumila kumulomo wakwe.
17 Hangi izoka likamutakila umusungu nuyo wikahenga nukituma embita kuutugwa wakwe wehi - kuawa niagombile imalago ang'wi Tunda nukuambela wihengi nuang'wa Yesu.
18 Izoka lekimeka hange migulya amehanganga muluguo la bahali.

13

1 Hange nekaona kekale kekapuma mubahali. Aieukete mpembe ikumi nimatwe mupungate. Mumpembe yqkwe aikole ngala ikumi numitwe lakwe aeikole nkani.
2 Eke ikakale nainukiine inge anga ihue. Emegulu akwe anga edubu, numulomo wakwe anga ihimba izoka ile lekamupa ingulu, numituntu lakwe nilautemi nuhumi nuangulu kukela nukutema.
3 Itwe lakekale king'wi kao iekigeeleka kutula ninkomele nkulu naize-sasha inshakwe. Kuite inkomele akwe akapola, nihe ehi ikakuelwa nukukityata ikekale.
4 Hangi ikalikulya izoka ndogoelyo kekapegwa uhumi ekekale eke. Ikakekulya ekekale kwe, hange ekalongoleka kulunga; nyenyu anga kekale? hange nyenyu nukikua neko?
5 Ikekale kekapegwa melomo ketambule inkani yakikulya nukutukila. Aeugombigwe kutula nuuhumi kumyeli makumianne nuubeele.
6 Kuite ikekule kikamaha umulomo wakwe nukuligitya ituki kumutuk-ila itunda, akaletukila elina lakwe, pang'wanso naewikie nawa neikie kilunde.
7 Ekekale kekapegwa lyoma kituma mbita neahueli nukuahuma, hange wekapegwa uhumi kikila ekabila, antu, ntambu, nihe.
8 Eehi neikie muunkumbigulu akumukulya nuanso kukela ung'weao elina lakwe nesingalandekilwe, kupuma ihe nauumbewe, mumbugulu naupanga, inge nekang'wankolo, nausensilwe.
9 Angeze ukole wehi nukete ukutwe uategeelye.
10 Angeze ung'weao uhoilwe utugwa, nukutugwa winzu. angeze ung'weao ukubulaga kushege, kushege kiko ukubulagwa, uwu witangwi nuaupolo hange wigigimyeeli kuawa niatakatifu.

11 Hange nikaona kekale nekiuya kepembilye kupuma mihe. Aekekete
mpembe ibeele anga enkolo hange kekaligitya anga izoka.
12 Wikalageela uhumi wehi kukekale eke nekang'wandyo nuukole
wakwe, nukituma mehi nawa neikie mung'wanso, kukulya ekekale
nekanso nikang'wandyo, uyu nenkomeleakwa aipoile.
13 Wikituma makula du, sunga wikautenda umoto wikasima pihe
kupuma kilunde wikigela ntongeela aantu.
14 Kilengaseelyo augombigwe kituma, wikaakongela awaneikie mihe,
akazeaela azipye eadudu kikulyo lakikale naekelemaigwe kuwege, kuite
kekili kukikie.
15 Aiugombigwe kupumya emihupo kung'wa dudu kekali kehume
kutambula nukusasha awa ehi niahitile kukulya ekekale abulagwe.
16 Hange wikasinja kukila ung'we ao, numugila ensailo, nuyu nuan-
gulu, mugole numuhimbe, nuidesile numutugwa kusengeelya ugomola
kumokono wakigoha ang'wi nuusu wao.
17 Inge shangaeagombekile kuhela muntu kugulya ang'wi kugula, inge
kusinja wezeukete ugomola nuanso hangi nelina lakekale nikanso ang'wi
ulimeeli nualina lakwe.
18 Pang'wanso papo ukole uupolo. Nuanso nuukete eemahala, nuaelye
utimeli nuakekale eke, ndogoelyo naewitumile nuakiuntu. Nuutimeli
wakwe inge namba 666.

14

1 Nikagoza hange nikaona ng'wankolo winaekile ntongeela ane migulya
mulugulu nula sayuni. Paalung'wi nung'wenso ai 144,000 naeakete elina
lakwe nelina lakwe utata akwe ailiandekilwe kuntongeela nuusu nuao.
2 Nikija ululi kupuma kilunde aiekijika anga mululumo nua mazi nedu
nululi lukulu nulalupeto. Ululi naenigule inge anga iekua impembe yao.
3 Ikazemba wimbo upya ntongeela nituntu lautemi hange ntongeela
ao awa niakete upanga neanne nianyampala. Kutile anga nuauhumi
nuakumanya uwimbo nuanso inge wawadu 144,000 niakomowe kupumila
mihe.
4 Awa wawa nisingangaa ikanzile ienso kuasungu, kundogoilyo aisungile
ienso kuntendo yausambo, Inge wawa naiamutytile ung'wankolo pehi
naekeze nkali yang'wandyo kung'wi Tunda hange nukung'wankolo.
5 Kutile anga utele naeutambuwe mumilomo ao shangaiemeilwe.
6 Nikamuona malaeka numuya akazewimekile mumalunde, naukete
impola niyakilunde kunkani ninza kuatanatelya neikie mihe kukela ihe,
ndugu, nambu niantu.
7 Wikaitanga kululi nulukulu, “mugopi Itunda hangi mupi uukulu.
Kundogoilyo ematungo auamuli ahugela. Mukuli ung'wenso, nuanso
nijeelyo yamaziwa.
8 Malaeka numungeza - malaeka wakabiile - wikatyata wikalunga,
“Ugwie - ugwie Babeli nuukulu, nuang'wensilye ianyakilungu imagae
naukosi, megaenanso ikaleta utaki kung'waakwe.
9 Malaeka numungeza - malaeka wakatatu wekaatyata wikalunga
kululi, “Nulukulu wihi nuekakulya ekekale nekanso nududu wakwe,
nukusingilya ugomola kuntongeela ausu wakwe kang'wi kumukono.
10 Nung'wenso ga ukung'wa imagae nautaki wang'wi Tunda imagai
nanso aeazipegwa nukukunulwa singaeahalinkanigwe nikikombe kautaki
wakwe. Umtunuekang'wa ukagigwa numoto hange numoto nuakebiliti
ntongela amalaeka akwe niakuigwe hange btongeela ang'wankolo.

11 Nulyuki nulaube wao ukalongola ikale nekale hange agila anga
kusupya mong'we ang'wi utiku awa neekolya ikekale nudubu wakwe,
hange kila umuntu nuusingeye ugomola nualina lakwe.
12 Uu witangwi wakulindela nukigigimelya kuakueli awa neze amagom-
bile imalago ang'wi Tunda nuuhueli wang'wa Yesu.
13 Aigule ululi kupuma milunde ekalunga, “Andekeaya; Bahu eashi
neashie kung'wa Bwana, “Ee” alungile ung'waung'welu, “wahume
kusupya kupumela mumikomo ao, indogoilyo intendo yao nukuatyata.”
14 Aingozile nikaona ailekole ilunde lyelu, hange naewikie milunde
aiung'wi aewipyani nung'wana witu. Aukete engala azahabu mitwe lakwe
numuundu utaki mumukono wakwe.
15 Malaeka mungeza wakeza hange kupuma mitekeelo hange wikitanga
kululi lukenda kung'wa uyu naiwikie milunde: Hola umuundu wako
wandye kuogola. Kunsoko imatungo akuogola apika, ndogoilyo imaogola
apika namihe akonda.
16 Hange uyu naukole milunde auekeeye umuundu wakwe mihe,
nung'wenso aukete muundu utaki.
17 Umalaeka numuya wakiza kupuma mitekeelo nila kilunde,
nung'wenso aukete umuundu utaki.
18 Hange akele numalaeka numuya wekiza kupuma pakizindaalo,
numalaeka naukete uhumi kumoto. Akamitanga kululi lukulu umalaeka
naukete umuundu nuutaki, “ Hola umuundu nuutaki hange wilingele
imatambe amizabibu kupuma mumuzabibu nuihe, kunsoko azabibu
yitungele yaelya.
19 Umalaeka wakatwala umuundu wakwe munu mihe hange wik-
ilingeela imaogola azabibu yamihe hange wikaptya mipipa nikulu nila-
magae ikuo lang'wi Tunda.
20 Ipununtelo lamagae aeletulangile kunzi akesale nusakami
wikahunuka kupuma mung'wanso mukimo kahatamu afalasi kustadia
1,600.

15

1 Hangi nikaona nikiuya ekelengasiilyo kilunde, kikulu nikekete ikuilwa.
Aeakole amalaeka mupungate, neakete mapigo mupungate, aemapigo
ampelo kunsoko ayayo utaki wang'winda Tunda aiwapika.
2 Aemine eke naekepumie kumpola yabilauli eye nihalenkanigwe
numoto, ekimeka kumpelo nabahali pang'wanso awa naeadoile kukekale
nsoko alina lakwe. Aeaambie inubu naeapewe ni Tunda.
3 Aeakemba wembo wang'wa Musa, mitumi wang'wi Tunda, nuwembo
wang'wankolo. Emelemo ako mekolu hange aukoelwa, Mukulu Itunda
nuezautemile yehi. mukueli ninzila yakwe yatai, mutemi nuamahe.
4 Nyenyu nukuleng'wa kuogopa uewe numukulu nukulekulya elina
lako? Kunsoko uewe du numutakatifu. Mahe ehi akupembwa nukukulya
ntongeela ako kunsoko uewe umuza nintendo yako ilengekile.
5 Anga kila imakani aya aengozile, hange pang'wanso itakatifu kukila,
pang'wanso aeukole usupwo nuawihengi, naiutuguiwe kilunde.
6 Kupuma pang'wanso pautakatifu kukila akiza amalaeka mupungate
naeakete mapigo mupungate, atugae nguo nza, kitani naekimetu numusipi
nuazahabu kupilima muikua yao.
7 Ung'we wao kuawa niapanga anne wikapumilya kuamalaeka mupun-
gate mabakuli mupungate nazahabu naeizue ikuo lang'wi Tunda nuikie
ekale na kale.

8 Pang'wanso itakatifu kukila ulyoki aeluzue kupuma muukulu wang'wi
Tunda hange kupuma muuhumi wakwe. Kutile anga nung'we nauhumile
kingela sunga mapigo mupungate niamalaeka mupungate naeakaapikeela.

16

1 Nikija luli lukulu lukitanga kupuma pangw'anso naeitakatifu hange
ikalunga kuamalaeka nemupungate, longola uhunule mihe mabakuli
mupungate nikuo lang'wi Tunda.
2 Umalaeka wang'wandyo aiwendile nukuhunula ibakuli lakwe mihe,
enkomele nembee nekete uwai nuutaki akeza kuantu neakete ugomola
wakikale, kuawa naeakuiye eadudu akwe.
3 Umalaeka wakabiile wikahunula ibakuli lakwe mubahali, ikatula anga
usakami nuamuntu nukule, hange kila ekeumbe nikipanga nikamubahali
kekasha.
4 Umalaeka wakatatu wekahunula ibakuli lakwe mumongo numunjiilyo
ya maze, yekatula sakami. Umalaeka wakatatu wekahunula ibakuli lakwe
mumongo numunjiilyo ya maze, yekatula sakami.
5 Nekija umalaeka nuamaze wekalunga, “Uewe umuhueli - kang'we
ukole hange aukole, mtakatifu kunsoko uletile ulamuli uwu.
6 Kunsoko aeahunue usakami nuahueli nianyakidagu, wikaapa ienso
kung'wa usakami, kiko keanonee.”
7 Nekija ekezindalo kikasusha, “Ee! Umukulu Itunda nutemile muintu
yehi, ulamuli wako watai ninkulu.
8 Umalaeka wakane wakahunula kupuma mibakuli lakwe mulyoa,
hange lekapegwa uhumi nuakuasonsa iantu kumoto.
9 Ekapesigwa nuupyu nuakogopwa, hange ekalumela ulukani lang'wi
Tunda, nukete ingulu kumapigo ehi. Ikahila kuungama nukumupa nuanso
uukulu.
10 Umalaeka wakatano wikahunula kupuma mibakuli lakwe mituntu
lautemi nilakekale, nekiti kekakunekela utemi wakwe. Aeasiile emino
kuwai nuutaki.
11 Ikamutukila Itunda nuakilunde kunsoko awai wao ninkomele yao,
hange akele alongolekile kuhita kuungama kumahiku naeitumile.
12 Umalaeka nuamutandatu wikahunula kupuma mibakuli lakwe mu-
mongo nuukulu, nuaflati, nimaze akahila kwee kunsoko kunsoko ahume
kuzipelya inzila naatemi niapembilye kupuma kilya.
13 Nikaona nkolo itatu mbee naiyigee anga ntundu niakupuma kunzi
umulomo nuizoka ile, ikekale eke, numunyakidagu wauteele.
14 Inge nkolo yaheng'wi neyeika ilengasiilyo nimakula. Aeenda kuatemi
amihe ehi ahume kuilingiila palung'wi kumbita kuluhiku nulukulu lang'wi
Tunda nutemile imaintu ehi.
15 (” Goza! Nzile anga umuhembi! Bahu uyu nukole mumukesha, nue-
langaela eang'wenda akwe nsoko waleke kenda kunzi wikipwe nukugoza
emenyala akwe.”)
16 Ikaaleta palung'wi pang'wanso neitangwa ekeebrania amagedoni
17 Umalaeka nuamupungate wikahunula kupuma mibakuli lakwee umo
migulya. Hange luli lukulu lekijeka kupuma patakatifu nukupuma pituntu
lautemi iekeze lunga, “Yahila!”
18 Aeikole nzahi ya welu nulupito, mululumo, nkindo yalupeto, nitete-
meko lakutumba - tetemeko ikulu lihe neezekili kupumilamunu mihe
kupuma iantu naazie kupuma mihe, ite inge itetemeko ikulu kukila.

19 Kesale kekolo kekatemanuka mpande itatu, neisale niamahe yekagwa.
Hange Itunda wikamukembusha ubabeli numukulu, wikakipa ikesale
nikanso ekikombe nekizue imagai kupuma mikuo lakwe nitaki.
20 Kila ung'wa ihe ikasengeelya imalugulu shanga akigela kwee.
21 Imbula nkulu amagwe, aekete ulito watalanta, kupuma kilunde
ikasima muantu, ekamuzuma Itunda kumapigo ambula amagwe kunsoko
ipigo ilo aeibe kukila.

17

1 Ung'wiao nuamalaeka mupungate auzile nuukumiila. Nzuu, kulagila
ulamuli nuamukosi numukulu nuikie mumaze nedu,
2 neatemi ihe ituma makani augoolya nung'wenso hangi nimagai
naugoolya wakwe neikie mihe agaigwe.
3 Umalaeka wikanihola kinkolo sunga wikampisha kumbuga hange
nekamuona musungu wikie migulya mukikale kikauku naekizue imina
aituki. Kikale aikikete matwe mupungate nimbe ikumi.
4 Umusungu aeukumbilwe ng'wenda wazambalau niyenenkauku ima-
tumbe akwe azahabu magwe ansailo, nelulu mumukono wakwe aeuambie
kekombe kazahabu naekizue maintu nakutosha naushapu waugoolya
wakwe.
5 Migula ausu wakwe liandikilwe lina la sili BABELI NUUKULU, IA
WAGOOLYA NUYU NUAMAINTU NAUBE WEHI.
6 Nikaona umusungu uyu augaile sakami auhueli nisakami waawa
naeakule kunsoko ang'wa Yesu. Imatungo nae numuine, nekaambwa
ukuelwa ukulu.
7 Kuite umalaeka wika mbela, “Kuneki ukuewe? Kuutambuela endogoe-
lyo amusungu nekikale nikikumuhola, ikekale nekansu nikikete imatwe
mupungate nimpembe ikumi.
8 Ikekale naukiine aekikole, wiketile nitungo nele, kuite ukole ukondile
kumankila kupuma mikombo nigila impelo. Hangi ukulongoleka nu-
ushapu. Kuawa naeikie mihe, neminao shangaeandikilwe mumbugulu
aupanga kupuma ukuilwa igwe iaunkumbigulu akukoilwa neekakiona
ikekalen aeki hoile, kina kikete nitungo, kuite kekole pakupe kiza.
9 Uwitangwi uwu kunsoko amahala nakete upolo. Imatwe mupungate
inge malugulu mupungate papo umusungu aewikae mumo.
10 Nayo nanso gaa atemi mupungate. Atemi ataano ang'wi, ung'wi ukole,
numuya wakile keza, imatungo nuekiza, ukikie matungo maninodaa.
11 Ikekale naekikole, kuite itungele wikitile, nung'wenso mutemi wamu-
nana, kuite ung'wi wao nuatemi mupungati, hange ulongoe muube.
12 Impembe niiumi naeuiine inge atemi ikumi neakele kusengelya
uutemi, kuite akusengilya uuhumi anga atemi kusaa ing'wiing'wi
nekekale.
13 Awa akete wisiji ung'wi, hangi akumupa ingulu nuuhumi ikekale eki.
14 Ekituma embita nung'wankolo; kuite ung'wankolo ukuadula kunsoko
mukulu waakulu hange mutemi waatemi - hangekukila ng'wenso kuki-
tangwa, ahueli.”
15 Umalaeka wikambela, “Imazi ayo naeumaine, pang'wanso naewikie
umukosi uyo inge intu, utiku mahe nentambu.
16 Impembe nikumi naeuiine - nukukiila kenso kikale akumubepelwa
umukosi uyu. Nienso ekatenda kutula mukia hange wikipwe akumulya
umwiile wakwe, hange akulimansilya.

17 Indogoilyo Itunda uaekile ienso kukenka utimeli wakwe kuigombyi nuakukipa ikikale engulu kumutema sunga inkani yang'wi Tunda nuyukukondaniilya.
18 Umusungu uyu naumuine inge kesale nekikulu nuutemile muatemi amihe.

18

1 Naakeile imaintu aya nikamuona malaika numuya ukusima pihe kupuma kilunde. Nuunso aukete uhumi ukulu, nuhe aiemelikilwe nuukulu wakwe.
2 Wikalela kululi nulukulu, wikalunga, “Wagwiza, kagwiza, ikesale iko nekikulu Ibabeli! Aina kianza kakikie iahing'wi, hange pang'wanso kila enkolo nimbe ikie, nipang'wanso yaina kila ushapu ninyunyi niyeleta uube.
3 Kunsoko emahe ehi ang'weza imagai nansula aukosi wakwe nuemuletela ikuo. Eatemi ehi agoolya nung'wenso.
4 Hange nikija ululi langeza kupuma milunde ikalunga, hegi kug'wanso antu ane, insoko muleke kihangwela mumilandu akwe, ninsoko mulekusingiilya emapigo akwe ehi.
5 Imelandu akwe ilundie migulya anga kilunde, ni Tunda wakimbuka imelandu akwe nemebe.
6 Mulepi anga naulepile niang'wi, hange mumulepe kabeele anga naewitumile, mukekombe naukihalekanilye, kuhalinkanya hange kabeele kunsoko akwe.
7 Anga naiwikuiye nuanso ung'wenso hange aiwikae muusambo, mupi inzago niyendu nuukia kunsoko witunga munkolo akwe. Nikie anga umalaeka hange singamushelwa, hange singakuona uhongelya.
8 Kuite gwa muluhiku lung'wi imapigo akwe akumulemelya, ninzala. Ukulimansiligwa kumoto, kunsoko amukulu Itunda ukete ingulu, hange mulamuli wakwe.
9 Eatemi amihe naeagooye nukihangwila palung'wi nuyo akulila nukuhongeelya niikaluona ulyoki lakuzigila kung'wakwe.
10 Akimeka kule nuyo, kuwoa wauwai wakwe azekengaukia, ukia wakisale nikikulu, Babeli, kesale nekete ingulu! Kusaa eng'wi ulamuli wako wazaa.
11 Asuluja amihe ehi nukuhongelya kunsoko akwe, kunso kutile nung'wi nukugula insao yakwe hange.
12 Insao yazahabu, mpia magwe ansailo, lulu, kitani ninza, zambalao, halili, nkauku, aina yehi niyamakota nauwinki nuuza, kila keseme nikampembe andovu, kila kiseme nikeze pigwe kikota niza, shaba, shuma, igwe.
13 Mdalasini, iungo, uvumba, manemane, ubani, mvinyo, makuta, utu nuuza, ngano, ng'ombe ninkolo, farasi nimagale, niatungwa, ninkolo yaantu.
14 Inkani nauikete insula kungulu yako ahega kupuma kuwang'wako. Usambo wako wehi nuukengo wahega, shangaukigela kwe.
15 Iasuluja amaintu aya aealigilye uugole naauloilwe nuanso ukimeka kule kupuma kung'waakwe kunsoko awoa wauwai wakwe, akulela kululi lakuhongeelya.
16 Akulunga, “Ukia, ukia uo nuukulu nuukumbilwe kitani ninza, zambalao, niye ninkauku, nukulembwa kuzahabu, nukumaintu nansao nilulu.”

17 Musaa ing'wi ugole wehi nuanso wikahega. Kila nahoza nuameli, kukila bahali, hange ehi niamumaze, hange ehi neituma milimo mubahali.
18 Aealeile naeaine ulyoki nulakuzigilya kungwakwe, ezelunga, “Kisaleki nikipya nikisale eki nekikulu?”
19 Ikaguma ulunkunde mumatwe ao, hangi ekalila “ekahung'wa nuliholi nukuhongelya,” Ukia, ukia kisale kikulu kianza kehi, aeakete meli mubahali aeagole nsoko ameli akwe. Kusaa ing'wi ekalimansiligwa.
20 Lowi migulya akwe, ilunde, unye ahueli itumineanyakidagu, kundogoelyo Itunda waleta ulamuli wanyu migulya akwe.
21 Umalaeka nuangulu auhumbue igwe anga igwe nikulu nilakusela auligumile mubahali, wikalunga, “kunzila eye, Babeli uyu numukulu, ukugung'wa pihe kulogoha hangi shangaukigela kwee.
22 Luli lainanda, niakui, iginsi apelembe, nitalumbeta shaa kusiga hangi kitalanyu. Ang'wi umumanyi wehi shangaukigela kitalanyu. Ang'wi ululi lutule shangalukijeka hange kitalanyu.
23 Uwelu wa ntala shaukumileka mukate akwe. Loli lang'wa Bwana numugoha bibi numusungu niawinga shayukigigwa hangi mukole nako, indogoelyo asuluja ako aeakulu ihe, hange amaha, akongewe kuulogi.
24 Mukate akwe sakami waanyakidagu niakueli aigee nusakami nuaihe naeabulagilwe migulya nihe.

19

1 Pamekakila nanso nikija luli anga mulilo ukulu niiumbe nikulu laantu kilunde ekalunga ilumbi, Uuguni ukulu, ningulu inge yang'wi Tunda witu.
2 Ulamuli wakwe watai lukulu, kunsoko wamulamula umukosi numukulu numubipiye ihe kugooli wakwe. Witumile kilipo kusakami aitumi akwe, naeumihunue ung'wenso.
3 Kunkua akabiile, ikalunga “Ilumbi! Ulyoki lepuma kung'wake ikale na kale.”
4 Ianyampala ao makumi abiile nuunne nimaintu anne nuupanga ikaluma nukukulya Itunda nuikie mituntunlautemi. Aeakulunga, Hueli, Ilumbi!
5 Papo ululi likapuma mituntu lautemi, ikalunga “Mukulye Itunda witu unye itumi akwe mihe, unye nimuze mekua, ihe niagila umuhimu naaniagila ingulu.”
6 Papo nikija ululi anga luli liumbe nikulu nilaantu, anga loli lamugugumo nuamaze nedu, hangi anga mugugumo walupito ikalunga, “Ilumbi!” Mkulu Itunda witu, mutemi waawa ehi, nuezutemile.
7 Nukulumbiye nukuolowa nukumupa ukulu kunsoko awinga nuuli wang'wankolo wazaa, nubibi wawinga ukondile.
8 Wikagombigwa kutugalwa kitani nikiza nikekumetameta kitani nikiza igebge ntendo niyatai lukulu niyauhueli.
9 Umalaika wikatambula unene, “Maandike aya: Akembetilwe nianilwe kuwenga wang'wa nkolo.” Kuu uwu wikambila, “Izi nkani yatai nang'wi Tunda.
10 Aentunile ntongeela amigulu akwe nikakulya. Kuite wikambila, “Uleke kutenda ite! Une numitumi miako nualuna ako nuambile uwihengi nuang'wa Yesu mukulye Itunda, kunsoko uwihengi nuang'wa Yesu nkolo akinyakidagu.”
11 Hangi nikaona ilunde lakaluguka, hange goza yekatula ukoli farasi nzelu! Nuyu nai umunankie aeukitangwa muhueli hange watai. Lamula itai nukituma embita.

12 Imiho akwe anga ululeme lamoto, numigulya itwe lakwe ukete ngala
yedu. Ukete lina nilaandekilwe migulya akwe nusholimanyile muntu wehi
inge ung'wenso duu.
13 Utugae ng'wenda nunimikilwe musakami nilina lakwe aaukitangwa
lukani lang'wi Tunda.
14 Imajeshi akilunde ae amutyatie migulya afarasi ninzelu, aeatugawe
kitani ninza, nzelu hange nza.
15 Mumulomo wakwe kepuma shege nikitaki nikelima nsilya imahe,
nung'wenso wikamusunga kumulanga, kekuo nitaki kung'wi Tunda,
wizutemile migulya nihe.
16 Nung'wenso uandekilwe migulya lang'wenda wakwe numukinama
kakwe lina. MUTEMI WA ATEMI HANGI MUKULU WAAKULU.
17 Aemine malaeka akeze wimekile mulyoa. Auitangile kululi nulukulu
inyonyi yehi niyeluma migulya, “Nzii ilingeeli mehi palung'we paludya
nulukulu nulang'wi Tunda.
18 Nzii muliye inyama amutemi, nyama ajemedali, nyama aantu
niakulu, nyama afalasi nianankila falasi hange nyama aantu ehi, neidesile
niatugwa, niagila umuhimu nawaniagila ingulu.”
19 Ainekeine ikekale niatemi ihe palungwi nimajeshi ao. Aeipangile
kunsoko ambita hange ung'wi naunankie efalasi nijeshi lakwe.
20 Ikekale kekaambwa numunya kidagu wakwe nuauteele naiwigeeye
ilingasilyo muugole wakwe kuilingasilya auakongee awa niasigeeye ugo-
mola wakikali nawa naiakuiye ududu wakwe. Ehi muubiile akagung'wa
akizeapanga milule la moto nuakiigwe nikibiliti.
21 Awa naeasigile akabulagwa neshege naikipumile kumulomo wang'wa
ung'wi wao naunankie migulya la falasi. Inyunyi yehi aiilie imeimba
namiile ao.

20

1 Hange nikaona makika akusima kupuma milunde akeze akete nifun-
guo yikombo nigila anga mpelo numunyololo ukulu kumuko wakwe.
2 Aeuliambile izoka ilo, nzoka nikale, ibilisi ang'wi Shetani, nuku-
mukulya myaka elfu.
3 Aemugumile mikombo nigila anga mpelo, akalitunga nukuliikila
ugomola migulya lakwe. Iye aeituile insoko kina alekekumakongela imahe
hange kupikela myaka elfu nuekikie. Anga yakila pangwanso, ukolekelwa
widesi kumatungo mashenyi.
4 Hange aimine matuntu autemi. Naeamikae ingi wawa naeapewe
uhumi nuakulamula. Uu lukulu amine ifalasi niawa naeatemilwe imatwe
kunsoko awihengi wang'wa Yesu nukulukani lang'wi Tunda. Nesinga
aiakikuiye ekekale ang'wi udubu wakwe, hange aeahitile kusengeelya
ugomola nuusu wao ang'wi mumukono. Ikapembya muupanga, hangi
ikapembya palung'wi nuuKilisto kumyaka elfu.
5 Eashi nueasigile shaakiza kuupanga sunga myaka elfu ikahila. Uyu
inge uiuki wang'wandyo.
6 Mupegwe nuutakatifu inge muntu wehi nukumuhola enafsi muantu
anga awa. Yukulula niakuhani ang'wi Tunda nuKilisto nukutemya nuyo
myaka elfu.
7 imatungo myaka elfu niikatimela, umulugu wekaluguelwa kupuma
mukitungo kakwe.

8 Ukupuma nukuakongola. Iamataifa munindo inne niyamihe - Gogu nemagogu - kualeta palungwe kunsoko ambita. Akulula idu anga umuhanganga wamubahali.
9 Aeindile migulya mutambalale nihe ikamipilimilya enkambe naahueli kosale kaulowa. Kuite umotowekiza kupuma kilunde nukulagiilya.
10 Mulugu ushetani nae u kongee, augumilwe mkati a moto nilakeigwe nikibiliti, mungwanso kikali numunyakidagu nuwautele aeagumilwe. Akagigwa mung'wi nuutiku ikale nakale.
11 Hange nikaona ituntu lautemi kikulu kelu nuyu naewikie mung'wanso. Ihe ni lunde yekamanka kuli kuhega kuukulu wakwe, kuite aeagila angalyoma nianso kulongola.
12 Aenuaine niakule - angulu nawa nisingo amuhimu imekile pituntu lautemi, nimbigulu yikalungulwa. Hange ekalugulwa - imbugulu aupanga. iashi ekalamula kukela eki naekandekilwe mumbugulu, ikinyamulimo kao iki naeitumile.
13 Ebahali ekaapumya eashi naeakole mukate akwe. Nshanialungu aeapumilye iashi naeakole mukati akwe hange iashi ikalamulwa anga uu naiitenda.
14 Insha nuulungu yekagung'wa mukate niule la moto. Iyi insha akabiili - ilule la moto.
15 Ang'wi ilina lawihi shangaligee mumbugulu aupanga, augumilwe milule la moto.

21

1 Hange nikaona ilunde ipya nihe mpya, kunsoko ilunde lang'wandyo nihe nang'wandyo yakeile, nibahali ekutile hange.
2 Nikakiona kisale kitakatifu Yerusalemu nempya, naeisimile pihe kupuma kilunde kung'wi Tunda, nuuziipigwe anga ubibi alusi nunoneigwe kunsoko amugoha.
3 Aenigule luli lukulu kupuma mituntu lautemi ikalunga Goza! Ulikalo lang'wi Tunda lukole niantu, nung'wenso ukikie palung'we nusese. Akutula antu akwe, nung'wenso Itunda akutula nienso hange ukutula Itunda wao.
4 Ukuapyagula uliholi lehi kupuma mumiho ao, ikakutile angansha hange, ang'wi kuhongelya, ang'wi kukila, ang'wi uwai, imakani akale akeile.
5 Nuanso naewikie migulya mituntu lautemi wikalunga, “Goza! Kumatenda imakani mehi kutula mapya.” Aulieye, Andeke ile kunsoko inkani izi yakulukulu nitai.”
6 Aumbie, “Imakani ayaite aiakeile! Une ni Alfa hange ne Omega nitangi hange nikwangu. Kuwihe nukuhung'wa inyota kumupa wang'we bila uguli kupuma munjiilyo yamaze naupanga.
7 Nuanso nuekadula ukumasala aya ehi, hange kutula ni Tunda wakwe, nung'wenso ukutula ng'waane.
8 Kuite anga uu niyele kuawa niao, nisha ahuie abepilani, abulagi, agoolyi, alogi, akulya adudu, hange niateele ehi, ikianza kao kikutula milule la moto nuakibiliti nuesonsa. Nanso yeyo nsha akabiile.
9 Ung'we nuamalaeka mupungate wikeza kung'wane ung'wi naukete mabakuli mupungate naiizue mapigo mupungate nampelo nukulunga, “Nzuu apa. Kulagila ubibi alusi, musungu nung”wankolo.
10 Hange wikanihola kule ikinkolo kulugulu lukulu hange lulipu hange wikandagiila kisale nikitakatifu, Yerusalemu, ukusima pihe kupuma kilunde kung'wi Tunda.

11 Yerusalemu aeukete nuukulu nuang'wi Tunda, hange uzaa wakwe
aeanga kito niansailo, anga igwe nilakeoo nikiza nikayapisi.
12 Aeukete ikiligo ikulu, ulepu aukete milango kumi na mbiili palung'wi
niamalaeka kumi na mbeele mumilango itaatu, inkika nakutakama
milango itatu, ninkika nakung'weli milango itaatu.
13 Inkika nakilya milango itatu, inkika nahukuma milango itaatu,
ninkika nakutakama milango itaatu, ninkika nakung'weli milango itaatu.
14 Imakiligo nakisale aeakite emisingi ikumi na mbiili numigulya lakwe
aeakole mina kumi na mbiile naalungwa kumi na mbiili nang'wankolo.
15 Ung'wi ao nauligitilye nune aukete ugemeeli wamilanga aeizipigwe
kuzahabu kunsoko akugemeelya kisale, imelango akwe nimakiligo akwe.
16 Ikesale aekeikilwe mukate amilaba; ulepu wakwe aewipyani nuugale
wakwe. Augemeeye ikesale kuigemelyi nuamilanga, stadia 12,000 kuulepu
ulepu wakwe, ugale, nekimo aiyimpyani.
17 Uu uuu augemeeye nikiligo lakwe, ukomu wakwe ae dhiraa 144
kuugeeli nuakiuntu (nuo nuanso gaa ugemeeli nuamalaeka).
18 Ikiligo aelezengilwe kuyapisi nikisale nekekete zahabu nenza, anga
ekioo nekiza.
19 Imesingi nikiligo aepambilwe kela eaina nigwe lansailo.
Nelang'wandyo aeyapisi nelakabiili aeyakuti samawi, nilakataatu ae
kalkedon, nilakanne zumaridi.
20 Nilaakataano sardoniki, nilamutandatu akili, nilamupungate
krisolintho, nilamunana zabarajadi nilakenda yakuti namanjano nilikumi
krisoproso, nilikumineng'wi hiakintho, nela kumi nambiili amethisto.
21 Imelango kumi na mbiili ailulu kuminambiili, kila umulango
aeuzepigwe kupuma mululu ing'wi. Isale niinino niakisole aezahabu
ninza, nigee anga kioo nikiza.
22 Singa aemine itekeelo lehi mukati nakisale, kunsoko Itunda nu-
mukulu, nutemil iintu yehi nung'wankolo inge itekeelo lakwe.
23 Ikesale shangaaekeloilwe anga lyoa ang'wi ng'weli kunsoko akumileka
migulya lakwe kunsoko ukulu wang'wi Tunda aeumelikile migulya lakwe
nito lakwe ng'waankolo.
24 Imahe akugenda kuwelu wakisale kiko. Iatemi amunkumbulu akuleta
ukuulu wao mukati akwe.
25 Imilango akwe singa ikilugailwa, imelango namung'wi ikatile anga
utiku pang'wanso.
26 Akuleta ukulu nilikulyo lamahe mukati akwe,
27 hange kutile nikishapu nikekingila mukate akwe ang'wi wehi nuanso
nukituma ikani lamenyala ang'wi uteele singa ukingila, inge wawadu
neminaa andekilwe mumbugulu aupanga nikang'wankolo.

22

1 Hange umalaeka wikandageela mongo nuamazi naupanga, mazi
naeakumelegenta anga nuabilauri. Ae akuhuma kupuma pituntu lautemi
nilang'wi Tunda nile nilang'wankolo.
2 Kukeela pakatekate akisale nikenino, pakesale. Kukela ninde amongo
aelikole ikota laupanga, nuukutuga aina kumi nambiile niyankali, hange
letuga kila ung'weli. Imatutu ni kota kunsoko akumigwa eanyakelungu.
3 Hange ikakutile anga kezume kwee. Ituntu lautemi nilang'wi Tunda
nelenilang'wankolo. Ikalekole mukate akisale, neitumi akwe akumitumila.
4 Akumuona uaso wakwe nelina lakwe lekutula migulya ausu wao.

5 Ikakutie anga utiku kwee, hange ikakutile anga uula nuawelu nuantala
ang'wi lyoa kunsoko Itunda mukulu ukuamilekela migulya lao. Neenso
ikidesa ikale na kale.
6 Umalaeka wikambela, “Inkani izi yakuhuelwa hange tai. Itunda nu-
mukulu nuankolo yanyakidagu aeumutumile umalaika wakwe kualagiila
itumi akwe nekekapumila ite pakupe.
7 Goza! nekakaya keza! Ukembetilwe uyu nuekaikulya inkani yakidagu
nikambugulu eye!”
8 Une, Yohana, nene ainigule nukuona emakani aya. Naenigule nukuona,
aengwie pihe unene ntongeela amigulu ang'wamalaeka kumukulya,
umalaeka naundagie imakani aya.
9 Wikambila, “Uleke kutenda ite! Une numitumi miako, palung'wi
nealuna ako anyakedagu, palung'wi nawaniekulya inkani yambugulu eye.
Mukulye Itunda!”
10 Wikambila, “Ulekekuekila ugomola inkani yakidagu nikambugulu
eye, endogoelyo imatungo apika.
11 Numugila etai ukulongoleka kutula mugila angatai. Numushapu
mumanyisigwa, nualongoleke kutula mushapu keumanyisigwa. Nukete
etai, nualongoleke kutula ukete itai. Numutakatifu, nualongoleka kutula
mtakatifu.
12 Goza! Kukaya kiza. Ikinyamulimo kane kikole palung'wi nunyenye,
kumupa kila ung'wi ao anga keko naiwirumile.
13 Une ni Alfa hange ni Omega, Tangi hange Kwangu, ng'wandyo
nimpelo.
14 Akembetilwe awaite ni ojaa iang'wenda ao insoko kina apegwe ekulu
nakulya kupuma pikota laupanga nukingila mukisale kukiila pamulango.
15 Kunzi ikole mbwa, alogi, agoolya, abulagi, akulya adudu nuyu
nuloilwe kihenga uwihengi nuauteele
16 Une, neYesu, namutuma umalaeka wane kuatambuela imakani aya
mumatekeelo. Une nimulinuautugwa wang'wa Daudi. Nzota nakidaudau
nemelegenta.
17 Nkolo nubibi nuwinga watunga. Nzuu! Nuyu migule walunga, “Nzuu!
Wihi nukete inyota, nuaze, hange wihi nukete enzula, naapate imazi
aupanga nikanda.
18 Kumuila kila umuntu nukija inkani niakidagu niyambugulu eye.
Ang'wi wihe nukungeelya imapigo naandikilwe mumbugulu eye.
19 Ang'wi muntu wihi nukuiheja inkani mumbugulu eyenakidagu,
Itunda ukuheja ikeanza kakwe mikota laupanga hange mukisale nikitakat-
ifu, impola yakwe niiandekilwe mukati ambugulu eye.
20 Nuanso nuihengile inkani izi ukulunga, “Ee! Kukaya kiza.” Huela!
Nzuu, uYesu mukulu.
21 Ukende ukulu nuang'wa Yesu utule kukila muntu. Huela.